

รายงานการประเมินผล
การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร
(โครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)
ภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

รายงานการประเมินผล
การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร
(โครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)
ภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร (โครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เพื่อดำเนินการแผนงาน ยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นเจ้าภาพหลัก) และ แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต (กระทรวงการคลังเป็นเจ้าภาพหลัก) รวม 22 โครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร และยกระดับรายได้เกษตรกร การประเมินผลครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทราบผลการดำเนินงานและผลลัพธ์จากการใช้ปัจจัยนำเข้าและกระบวนการดำเนินงานโครงการ โดยใช้ IPOO เป็นรูปแบบในการประเมินผล เป็นผลการดำเนินงานตั้งแต่ได้รับงบประมาณ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

ผลการประเมิน พบว่า หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพาณิชย์ และ กระทรวงอุตสาหกรรม รวม 16 หน่วยงาน และคณะกรรมการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานที่เกี่ยวข้อง ได้ร่วมกันดำเนินงานโครงการ โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำ 2,568 แห่ง สนับสนุนเกษตรกร 1,857,517 ราย สถาบันเกษตรกร 692 แห่ง และผู้ประกอบการ 5,545 ราย ในพื้นที่ 77 จังหวัดทั่วประเทศ โดยเบิกจ่ายงบประมาณทั้งสิ้น 21,178.1556 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 84.75 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 24,989.2532 ล้านบาท ทั้งนี้ หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด ร้อยละ 89.82 เห็นว่าได้รับงบประมาณเพียงพอ และ ร้อยละ 87.20 ได้รับงบประมาณทันเวลา

แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร พบว่า (1) การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตรและด้านน้ำระดับชุมชน 2,568 แห่ง ทำให้มีพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น 13,860 ไร่ พื้นที่การเกษตรได้รับประโยชน์ 1,571,635 ไร่ เกษตรกรได้รับประโยชน์ 275,440 ครัวเรือน (2) การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต สามารถลดพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกยางพาราและข้าว 73,707.68 ไร่ เกษตรกรปรับเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่นที่เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของตลาด 13,829 ราย เกษตรกรที่ได้รับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำมีรายจ่ายลดลงเฉลี่ยปีละ 706.05 บาท/ไร่ โดยพืชระยะสั้นที่ให้ผลผลิตแล้วมีผลตอบแทนสูงกว่าการปลูกข้าวเฉลี่ย 3,182.78 บาท/ไร่ (3) การสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร โดยการอบรมให้ความรู้ 1,653,383 ราย และสนับสนุนปัจจัยการผลิต 1,328 ราย ทำให้เกษตรกรร้อยละ 74.36 มีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 62.82 มีรายจ่ายลดลง และร้อยละ 81.78 มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้น ศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์สามารถผลิตได้ 52,902.63 ลิตร แจกจ่ายเกษตรกร 6,204 ราย ส่งผลให้สมาชิกร้อยละ 82.67 ลดรายจ่ายในการซื้อยาปฏิชีวนะลงได้ อาสาปศุสัตว์ให้บริการผสมเทียมสัตว์ของเกษตรกรได้ 231,000 ตัว ทำให้เกษตรกรร้อยละ 56.91 มีค่าใช้จ่ายในการผสมเทียมลดลง เกษตรกรที่ผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ 2,468.82 บาท/ราย (4) การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิต

และราคา พบว่า สถาบันเกษตรกรที่ได้รับโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์เกี่ยวเนื่อง สามารถรวบรวมผลผลิต 482,140.50 ตัน มูลค่า 9,988.95 ล้านบาท และแปรรูปผลผลิต 142,244.70 ตัน มูลค่า 2,861.56 ล้านบาท เกษตรกรได้รับประโยชน์ 518,357 ราย ปรับปรุงถนนคันคลองชลประทานระยะทาง 710.33 กม. ปริมาณน้ำยางที่ใช้ 1,805.75 ตัน มีคริวเรือนได้รับประโยชน์จากการสัญจร 229,685 คริวเรือน สถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบกิจการยางใช้สินเชื่อเพื่อรวบรวมยางพารา 882,736.906 ตัน มูลค่า 25,692.52 ล้านบาท และผู้ประกอบการ SMEs ได้รับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ทำให้ลดต้นทุนได้ร้อยละ 17.64 ลดของเสียในกระบวนการผลิตได้ร้อยละ 26.84 และเพิ่มยอดขายได้ร้อยละ 22.95 โดยประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากโครงการรวมทั้งสิ้น 478.08 ล้านบาท และ (5) **การส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง** เกษตรกรสามารถเข้าสู่การทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ 1,274 ราย พื้นที่ 17,274.44 ไร่ โดยเกษตรกรร้อยละ 33 จำหน่ายสินค้าได้ราคาเพิ่มขึ้น ร้อยละ 78.67 มีต้นทุนลดลง ร้อยละ 37.34 มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 54.67 มีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไร่ละ 5,912.64 บาท/ปี และร้อยละ 52 ลดรายจ่ายในการบริโภคได้เฉลี่ย 3,195 บาท/ปี เนื่องจากมีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ไว้บริโภคเอง

แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า (1) **การเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ** จำนวน 170,701 ราย ทำให้เกษตรกรร้อยละ 7.34 จำหน่ายผลผลิตได้ราคาที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 39.51 ต้นทุนการผลิตลดลง ร้อยละ 18.18 ผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 24.83 มีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 64.69 มีรายจ่ายในการบริโภคลดลง เฉลี่ยรายละ 2,763 บาท และร้อยละ 56.00 มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น และ (2) **การจ้างแรงงานชลประทาน** ซ่อมแซมบำรุงรักษาพื้นที่ชลประทาน 9,079 ราย เป็นเงินค่าจ้าง 149.92 ล้านบาท ทำให้เกิดการใช้จ่ายต่อเนื่อง 144.05 ล้านบาท ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ คิดเป็นมูลค่ารายได้หมุนเวียนในภาคเศรษฐกิจ 483.76 ล้านบาท หรือ 3.3583 เท่าของวงเงินที่มีการใช้จ่ายตามสัดส่วนมูลค่าที่นำไปใช้จ่าย

ความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.52

ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ จากการประเมินผลในภาพรวม ดังนี้

(1) งบประมาณจัดสรรมาในช่วงฤดูฝนและมีระยะเวลาจำกัด ทำให้ดำเนินการเป็นไปได้ด้วยความยากลำบากโดยเฉพาะโครงการลักษณะงานก่อสร้าง ควรจัดสรรงบประมาณให้สามารถดำเนินการในช่วงฤดูแล้งและขยายเวลาให้เหมาะสมกับกระบวนการดำเนินงานของแต่ละโครงการ

(2) เกษตรกรบางส่วนได้ดำเนินการเพาะปลูกไปแล้วก่อนได้รับการจัดสรรงบประมาณ ทำให้การปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางการเกษตรยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยควรดำเนินการก่อนฤดูกาลผลิตเพื่อให้เกษตรกรได้เตรียมความพร้อมและทันต่อฤดูกาลผลิต

(3) การจัดหาเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ให้กลุ่มเป้าหมายบางรายการล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด ทำให้บางส่วนยังไม่มีนำไปใช้ประโยชน์ ควรจัดหาและส่งมอบให้ทันการใช้ประโยชน์ของเกษตรกร

(4) การฝึกอบรมบางหลักสูตรมีเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับการทำเกษตรในพื้นที่ มีระยะเวลานาน สถานที่อบรมอยู่ไกล และอยู่ในช่วงฤดูเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยว ควรให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร ปรับเนื้อหาให้เหมาะสม กระชับ และหลีกเลี่ยงการจัดอบรมในช่วงการเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยว

(5) สถาบันเกษตรกรที่ได้รับเงินอุดหนุนในการจัดซื้อจัดจ้างปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยควรจัดทำคู่มือและอบรมให้ความรู้ รวมทั้งติดตามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด

(6) เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจซึ่กันระหว่างหน่วยงาน โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรให้ชัดเจนและมีระบบตรวจสอบความเข้าใจก่อนดำเนินงานโครงการ

(7) โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ กิจกรรมปรับปรุงถนนคันคลองชลประทาน โดยใช้ยางเป็นส่วนผสม ในช่วงแรกเจ้าหน้าที่ยังไม่มีความชำนาญในการควบคุมและตรวจสอบโครงการ เนื่องจากเป็นโครงการใหม่ยังไม่เคยดำเนินการมาก่อน ควรให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่โครงการกำหนดไว้

(8) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายบางรายมีข้อจำกัดกับโครงการอื่น บางรายติดต่อกไม่ได้ บางส่วนเป็นผู้สูงอายุไม่สะดวกในการเข้ารับการอบรม อีกทั้งค่าพาหนะและที่พักของแต่ละหน่วยงานมีอัตราไม่เท่ากัน โดยควรกำหนดคุณสมบัติเกษตรกรให้ชัดเจน และมีระบบการตรวจสอบความเข้าใจ จัดอบรมในพื้นที่ใกล้กับเกษตรกรหรือมีบริการรถรับส่ง และควรกำหนดค่าพาหนะและที่พักในอัตราเดียวกันทุกหน่วยงาน

(9) เกษตรกรบางรายไม่มีบัญชีธนาคารทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเดินทางไปเปิดบัญชีธนาคารเพื่อรับเงินตามโครงการ โดยควรให้ผู้รับผิดชอบโครงการชี้แจงทำความเข้าใจแก่เกษตรกร รวมถึงให้สามารถพิจารณารูปแบบการจ่ายเป็นเงินสดหรือเข้าบัญชีธนาคารตามความเหมาะสม

(10) โครงการจ้างแรงงานชลประทานสร้างรายได้แก่เกษตรกร ในช่วงแรกมีหลักเกณฑ์การรับสมัครเกษตรกรเพื่อจ้างแรงงานไม่ชัดเจน โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการให้ชัดเจนก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

คำนำ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เพื่อดำเนินงานตามแผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ภายใต้การขับเคลื่อนโครงการไทยนิยมยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างภาคการเกษตร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร และยกระดับรายได้เกษตรกร

คณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร โดยมี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน ได้มีคำสั่งที่ 2/2561 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2561 แต่งตั้ง คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร มีรองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นางอัญชญา ตราโซ) เป็นประธาน ผู้แทนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เป็นคณะทำงาน มีอำนาจหน้าที่ 1) กำหนดกรอบและวิธีการติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร ที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายปี พ.ศ. 2561 เพิ่มเติม 2) ติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายปี พ.ศ. 2561 เพิ่มเติม และ 3) รายงานผลการติดตามประเมินผลต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร

การประเมินผล ใช้รูปแบบของคณะทำงานเป็นกลไกในการดำเนินงานเพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการ ได้มีส่วนร่วมในการประเมินผล รายงานการประเมินผล ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลผลการดำเนินงานจากหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ และ 2) ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ทั่วประเทศ 77 จังหวัด จากเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง เกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐที่เข้าร่วมโครงการ โดยสุ่มสัมภาษณ์ตามจำนวนตัวอย่าง เป็นข้อมูลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

บัดนี้ คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร ได้จัดทำรายงานการประเมินผลฯ เสร็จเรียบร้อยแล้ว หวังเป็นอย่างยิ่งว่าหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปี 2561 ได้รับทราบผลการประเมินผล ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะจากการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ พิจารณานำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกร ประชาชน และภาครัฐต่อไป

กันยายน 2562

คณะทำงานติดตามประเมินผล

แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ข
คำนำ	จ
สารบัญตาราง	ซ
สารบัญภาพ	ด
บทที่ 1 สาระสำคัญของแผนงานยุทธศาสตร์	1
1.1 ความเป็นมา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของแผนงานยุทธศาสตร์	1
1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน	2
1.4 รายละเอียดการดำเนินงานโครงการ	2
1.5 ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 ระเบียบวิธีการประเมินผล	7
2.1 ความสำคัญของการประเมินผล	7
2.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล	7
2.3 ขอบเขตของการประเมินผล	7
2.4 วิธีการประเมินผล	8
2.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล	13
บทที่ 3 ผลการประเมินผลภาพรวม	15
3.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	15
3.2 กระบวนการ (Processes)	20
3.3 ผลได้ (Outputs)	23
3.4 ผลลัพธ์ (Outcomes)	31
3.5 ความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ	35
บทที่ 4 การประเมินผลรายโครงการ	37
4.1 โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน	38
4.2 โครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน	59
4.3 โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน	73
4.4 โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่น ที่เหมาะสม	88
4.5 โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช	101
4.6 โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี	111
4.7 โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์	130

สารบัญ

	หน้า
4.8 โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร	142
4.9 โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	188
4.10 โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	214
4.11 โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร (แก้มลิง)	227
4.12 โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	236
4.13 โครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร	252
4.14 โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ	271
4.15 โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง	278
4.16 โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง)	284
4.17 โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร	289
4.18 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป	323
4.19 โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมภาครัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค	338
4.20 โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ	356
4.21 โครงการจ้างแรงงานชลประทานสร้างรายได้แก่เกษตรกร	381
บทที่ 5 สรุป และข้อเสนอแนะ	393
5.1 สรุป	393
5.2 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ	398
บรรณานุกรม	401
ภาคผนวก	403
ภาคผนวกที่ 1 คำสั่งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงาน	404
ภาคผนวกที่ 2 ตัวชี้วัดรายโครงการ	412
ภาคผนวกที่ 3 สรุปผลการดำเนินงานรายจังหวัด (แผ่นบันทึกข้อมูล)	

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ประเด็น และตัวชี้วัดของการประเมินผล	9
2.2 จำนวนตัวอย่างการประเมินผล	12
3.1 การเบิกจ่ายงบประมาณ	16
3.2 ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ	18
3.3 ผลการดำเนินงานสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตร และ ด้านน้ำระดับชุมชน	24
3.4 ผลการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และลดต้นทุนการผลิต	25
3.5 ผลการดำเนินงานสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย	26
3.6 การดำเนินงานสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา	28
3.7 ผลการดำเนินงานส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง	30
3.8 ผลการดำเนินงานภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	30
3.9 ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ	35
4.1 การใช้จ่ายงบประมาณโครงการ	39
4.2 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	39
4.3 การดำเนินงานตามกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ	41
4.4 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ	42
4.5 ผลลัพธ์ของโครงการ	43
4.6 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินกิจกรรม	44
4.7 ความพึงพอใจของเกษตรกร	44
4.8 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	47
4.9 การดำเนินงานตามกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน	48
4.10 ผลลัพธ์ของโครงการ	49
4.11 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภท ชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน	50
4.12 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภท ชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน	50
4.13 การดำเนินงานตามกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล เพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน	53
4.14 ผลลัพธ์ของโครงการ	54
4.15 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล ฯ	54

สารบัญญัตราง

ตารางที่	หน้า
4.16 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล ฯ	55
4.17 การจัดสรรและผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	61
4.18 กระบวนการดำเนินงานโครงการ	63
4.19 ผลการดำเนินโครงการ	65
4.20 การเพิ่มพื้นที่ชลประทาน	66
4.21 พื้นที่รับประโยชน์จากโครงการ	66
4.22 จำนวนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ	66
4.23 การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำเกษตรกร	67
4.24 ความเห็นของเกษตรกรต่อประโยชน์ของโครงการที่ช่วยแก้ปัญหาด้านน้ำ	68
4.25 ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ	69
4.26 งบประมาณที่ได้รับจัดสรรและการเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2561	74
4.27 ผลการดำเนินโครงการ	75
4.28 การพึ่งพาตัวเอง การสำรวจรังวัดพื้นที่ และเหตุผลที่สมัครเข้าร่วมโครงการ	77
4.29 พื้นที่ตัดโค่นต้นยางพาราและจำนวนเกษตรกร	78
4.30 การสนับสนุนเงินอุดหนุน และการนำเงินไปใช้ประโยชน์	80
4.31 การใช้จ่ายเงินลงทุน	80
4.32 รายได้ของครัวเรือนเกษตรกรจากยางพารา	81
4.33 รายได้ของเกษตรกรจากกิจกรรมปรับเปลี่ยนอาชีพ	82
4.34 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ	83
4.35 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	89
4.36 การประชาสัมพันธ์และชี้แจงรายละเอียดของโครงการต่อเกษตรกร	90
4.37 ผลได้ที่เกิดจากการดำเนินโครงการ	92
4.38 จำนวนพื้นที่และรูปแบบการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกร	93
4.39 ปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน	94
4.40 การปรับเปลี่ยนการผลิตของเกษตรกร	95
4.41 เหตุผลการปรับเปลี่ยนการผลิต	95
4.42 รายจ่ายที่เกิดขึ้นก่อนและหลังการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	96
4.43 ผลตอบแทนสุทธิจากการปรับเปลี่ยนการผลิต	97
4.44 การขยายพื้นที่การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	97
4.45 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ	98
4.46 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	102

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.47 ผลการดำเนินงานโครงการ	105
4.48 การใช้ประโยชน์โรงเรือนและครุภัณฑ์	106
4.49 ความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมพัฒนาศักยภาพจากโครงการ	107
4.50 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ	108
4.51 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ	112
4.52 การจัดหาและสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์	114
4.53 การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี	115
4.54 การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์	115
4.55 ความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีของเกษตรกรก่อน - หลังมีโครงการ	116
4.56 ปริมาณผลผลิตข้าวปีการผลิต 2560/61	117
4.57 ชนิดผลิตภัณฑ์ ก่อนและหลังมีโครงการ	118
4.58 ปริมาณการผลิตผลิตภัณฑ์/ผลกำไรเฉลี่ย	119
4.59 การผลิตเมล็ดพันธุ์พืช	119
4.60 รายได้จากการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับจากโครงการ	121
4.61 การบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกร และ การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์	123
4.62 เมล็ดพันธุ์พืชที่ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน	125
4.63 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการ	126
4.64 ความเพียงพอ และความทันเวลาของงบประมาณ	131
4.65 ประเภทสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการฯ	132
4.66 สื่อที่เกษตรกรรับทราบข้อมูลข่าวสารจากโครงการ	132
4.67 ราคาจำหน่ายพันธุ์สัตว์เพื่อลดต้นทุนการผลิต (พันธุ์สัตว์) ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ	134
4.68 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการศูนย์ขยายพันธุ์ฯ	138
4.69 ราคาพันธุ์สัตว์ที่เกษตรกรซื้อเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ	139
4.70 รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ	139
4.71 การขยายพันธุ์สัตว์ที่เกษตรกรซื้อจากศูนย์ขยายพันธุ์	140
4.72 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ	140
4.73 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่และการรับทราบข่าวสารของเกษตรกรในโครงการ	146
4.74 ความทันเวลาของการฝึกอบรมเกษตรกร	147
4.75 ผลการดำเนินงานกิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกรและกิจกรรมการพัฒนา กลุ่มเกษตรกร	148

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.76 เหตุผลของเกษตรกรในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร	148
4.77 ความสอดคล้องของโครงการในกิจกรรมการพัฒนากลุ่มที่มีต่อความต้องการของชุมชน	149
4.78 กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการติดตามให้คำแนะนำ	149
4.79 ร้อยละของกิจกรรมที่เกษตรกรรวมกลุ่ม	150
4.80 หลักสูตรที่เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์	151
4.81 กลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้จากการดำเนินการพัฒนากลุ่ม	151
4.82 ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงรายได้/รายจ่าย/แหล่งจำหน่ายของเกษตรกร	152
4.83 การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของกลุ่มเกษตรกร	152
4.84 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการฝึกอบรมเกษตรกร	153
4.85 ระดับความคิดของเจ้าหน้าที่และประธานกลุ่มฯ เกี่ยวกับหลักสูตรการพัฒนากลุ่มเกษตรกร	154
4.86 ความพึงพอใจของประธานกลุ่มที่มีต่อโครงการ	154
4.87 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	155
4.88 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่และการรับทราบข่าวสารของเกษตรกรในโครงการ	159
4.89 รายชื่อกลุ่มเกษตรกร/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม ที่ดำเนินการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์	161
4.90 ปริมาณการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์จำแนกเป็นรายศูนย์	163
4.91 ความเพียงพอในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ (ประธานชมรม/สหกรณ์)	164
4.92 ความเพียงพอในการรับบริการหัวเชื้อจุลินทรีย์ของสมาชิก	165
4.93 การลดค่าใช้จ่ายในการใช้ยาปฏิชีวนะ	166
4.94 กำลังการผลิตและมูลค่าการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์	166
4.95 ประมาณการรายจ่ายในการผลิตจุลินทรีย์เฉลี่ยต่อครั้ง	167
4.96 ประมาณการรายจ่ายและผลตอบแทนเบื้องต้น	168
4.97 ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ	169
4.98 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่และการรับทราบข่าวสารของเกษตรกรในโครงการ	174
4.99 ปศุสัตว์ที่ได้รับการผสมเทียม	175
4.100 การผลิตน้ำเชื้อปศุสัตว์พันธุ์ดี	175
4.101 โคเนื้อและแพะที่เกิดจากโครงการ	176
4.102 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับหลักสูตรที่ฝึกอบรมเกษตรกร	176
4.103 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับภาพรวมของโครงการ	177
4.104 ความพึงพอใจของอาสาปศุสัตว์ที่มีต่อโครงการ	178
4.105 ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้รับบริการผสมเทียมโดยอาสาปศุสัตว์ที่ผ่านการอบรม จากโครงการ	178

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.106 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่และการรับทราบข่าวสารของเกษตรกรในโครงการ	183
4.107 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ	185
4.108 ความพึงพอใจของประธาน/กรรมการ ศพก./กลุ่มเกษตรกร	185
4.109 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	186
4.110 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ	190
4.111 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ	191
4.112 ผลลัพธ์จากการดำเนินงานโครงการ	192
4.113 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	193
4.114 งบประมาณโครงการ	195
4.115 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ	196
4.116 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ	197
4.117 ผลลัพธ์จากการดำเนินงานโครงการ	198
4.118 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	199
4.119 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ	201
4.120 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ	202
4.121 ผลลัพธ์จากการดำเนินงานโครงการ	202
4.122 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	203
4.123 งบประมาณโครงการ	205
4.124 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ	206
4.125 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ	207
4.126 ผลลัพธ์จากการดำเนินงานโครงการ	208
4.127 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ	209
4.128 Young smart Farmer ที่ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่	216
4.129 ความรู้ความเข้าใจของ Young Smart Farmer ที่ได้รับจากการอบรม	216
4.130 ผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ฯ ในการทำธุรกิจเกษตร	217
4.131 ระดับการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์	218
4.132 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการเกษตร	220
4.133 ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ	220
4.134 ความพึงพอใจของ Young Smart Farmer ต่อการดำเนินโครงการ	223
4.135 การใช้จ่ายเงินงบประมาณ	228
4.136 ประเภทธุรกิจของสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	229

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.137 การดำเนินการตามขบวนการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันเกษตรกร	230
4.138 ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับ	231
4.139 แผนรวบรวมผลผลิตของสถาบันเกษตรกร	231
4.140 การใช้ประโยชน์จากปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน และอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับ	233
4.141 ผู้ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุน	233
4.142 การดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกร	234
4.143 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	237
4.144 ผลการดำเนินงานโครงการ	240
4.145 การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	242
4.146 ผลประโยชน์ที่ได้รับหรือคาดว่าจะได้รับของสถาบันเกษตรกร	245
4.147 ความเห็นต่อการได้รับประโยชน์และการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร	247
4.148 ความพึงพอใจต่อโครงการ	248
4.149 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	254
4.150 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดและสถาบันเกษตรกรต่อ กระบวนการดำเนินงานโครงการ	255
4.151 ผลการดำเนินงานโครงการ	256
4.152 ความคิดเห็นของสถาบันเกษตรกรและเกษตรกรสมาชิกหลังจากสถาบันเกษตรกร ได้รับและใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน/อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	258
4.153 การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	259
4.154 การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	262
4.155 การจำหน่ายผลผลิตยางพาราในรูปแบบต่าง ๆ ในช่วงก่อนมีโครงการ	264
4.156 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการพัฒนาของสถาบันเกษตรกรหลังจากเข้าร่วมโครงการ	265
4.157 คณะกรรมการตรวจรับโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์	266
4.158 ปริมาณความต้องการ และผลการส่งมอบยาง ปี2561	274
4.159 ผลการดำเนินงานซ่อมแซมและปรับปรุงถนนคั่นคลองชลประทานโดยใช้ยางพารา เป็นส่วนผสม	274
4.160 ผลลัพธ์เบื้องต้นจากการดำเนินงานโครงการ	275
4.161 ผลการสนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	281
4.162 ผลการรวบรวมและจำหน่ายยางพาราของสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	282
4.163 ช่องทางการรับทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรมของผู้เข้ารับการอบรม	290
4.164 การรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	291

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.165 เหตุผลในการเข้ารับการอบรมของผู้รับการอบรม	291
4.166 อาชีพของผู้เข้ารับการอบรม	292
4.167 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของผู้ที่ผ่านการอบรม	292
4.168 ผลกระทบต่อธุรกิจและสังคมที่เกิดขึ้นหลังจากเข้ารับการอบรม	293
4.169 ความพึงพอใจในหลักสูตรการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ	293
4.170 ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงานที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของผู้เข้าร่วมโครงการ	294
4.171 ช่องทางการรับทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ	296
4.172 การรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	296
4.173 เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการ	297
4.174 ประเภทสถานประกอบการของผู้เข้าร่วมโครงการ	297
4.175 สถานประกอบการที่ได้รับเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	297
4.176 ผลกระทบต่อธุรกิจและสังคมที่เกิดขึ้นหลังจากเข้ารับการปรึกษาแนะนำเชิงลึก	298
4.177 ความต้องการการสนับสนุนด้านการปรึกษาแนะนำเชิงลึก	298
4.178 ความพึงพอใจในหลักสูตรการปรึกษาแนะนำเชิงลึกของผู้เข้าร่วมโครงการ	299
4.179 ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงานที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของผู้เข้าร่วมโครงการ	299
4.180 ช่องทางการรับทราบข่าวสารข้อมูลกิจกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ	302
4.181 เหตุผลในการเข้ารับการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ	302
4.182 ผลกระทบต่อธุรกิจที่เกิดขึ้นหลังจากเข้ารับการปรึกษาแนะนำเชิงลึก	303
4.183 ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นของกิจกรรมเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการ	304
4.184 ผลกระทบต่อทัศนคติของผู้เข้าร่วมโครงการ	304
4.185 ความต้องการในการแนะนำปรึกษาเชิงลึกของผู้เข้าร่วมโครงการ	305
4.186 ความพึงพอใจในหลักสูตรการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ	306
4.187 ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงานที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของผู้เข้าร่วมโครงการ	306
4.188 ช่องทางการรับทราบข่าวสารข้อมูลกิจกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ	308
4.189 การรับรู้ข่าวสารในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรม	308
4.190 เหตุผลในการเข้ารับการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ	309
4.191 ประเภทของสถานประกอบการที่ได้รับพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรม เกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	309
4.192 ประเภทของการบริการที่ได้รับจากโครงการ	310
4.193 ผลกระทบต่อธุรกิจที่เกิดขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ	310
4.194 ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นของกิจกรรมเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการ	310

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.195 ผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ประกอบการ	311
4.196 ความต้องการในการแนะนำปรึกษาเชิงลึกของผู้เข้าร่วมโครงการ	311
4.197 ความพึงพอใจในหลักสูตรการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ	312
4.198 ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงานที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของผู้เข้าร่วมโครงการ	313
4.199 ช่องทางการรับทราบข่าวสารข้อมูลกิจกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ	314
4.200 เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการ	315
4.201 สถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการแบ่งตามขนาดของกิจการ	315
4.202 ผลกระทบต่อธุรกิจที่เกิดขึ้นหลังจากเข้ารับการอบรม	316
4.203 ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นของกิจกรรมเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการ	316
4.204 ผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ประกอบการ	317
4.205 ความต้องการในการแนะนำปรึกษาเชิงลึกของผู้ประกอบการในอนาคต	317
4.206 ความพึงพอใจในหลักสูตรการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ	318
4.207 ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงานที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของผู้เข้าร่วมโครงการ	319
4.208 ความพึงพอใจด้านการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้สนับสนุนและช่วยเหลือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์	321
4.209 ความพึงพอใจต่อการให้บริการศูนย์ ITC	321
4.210 ประเภทของสถานประกอบการของผู้เข้ารับการอบรม	327
4.211 ขนาดของสถานประกอบการของผู้เข้ารับการอบรม	327
4.212 การรับทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรมของผู้เข้ารับการอบรม	328
4.213 การรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	328
4.214 เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการของผู้เข้ารับการอบรม	329
4.215 ความต้องการคำปรึกษาแนะนำเชิงลึกของกลุ่ม SMEs ทั่วไป	329
4.216 ความต้องการคำปรึกษาแนะนำเชิงลึกของกลุ่ม SMEs ศักยภาพ	330
4.217 จำนวนผู้ผ่านการอบรม (Workshop) และการให้คำปรึกษา	331
4.218 ผลกระทบต่อธุรกิจที่เกิดขึ้นหลังจากการเข้ารับการอบรม	331
4.219 ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการกลุ่ม SMEs ทั่วไป	332
4.220 ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการกลุ่ม SMEs ศักยภาพ	332
4.221 การถ่ายทอดความรู้ SMEs	332
4.222 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ทั่วไปต่อโครงการ	333
4.223 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ศักยภาพต่อโครงการ	334
4.224 ความพึงพอใจในการให้คำแนะนำเชิงลึกของที่ปรึกษา	334

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.225 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ทัวไปต่อกระบวนการดำเนินงาน	335
4.226 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ศักยภาพต่อกระบวนการดำเนินงาน	335
4.227 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการดำเนินกิจกรรมของผู้เข้ารับการอบรม กลุ่ม SMEs ทัวไป และกลุ่ม SMEs ศักยภาพ	336
4.228 เกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ	340
4.229 การจัดประชุมเจรจาการค้า	342
4.230 กิจกรรมเชื่อมโยงตลาด	342
4.231 เกษตรกรที่เข้ารับการอบรม	344
4.232 เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรกรอินทรีย์	345
4.233 การเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตรหลังนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	346
4.234 การรับรู้ รับทราบข้อมูลโครงการฯ ของเกษตรกร	347
4.235 ระดับความรู้ ความเข้าใจต่อหลักสูตร และระดับการนำไปใช้ประโยชน์	348
4.236 ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ	349
4.237 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	357
4.238 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ	358
4.239 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรมของแต่ละหน่วยงาน	359
4.240 ประเภทสื่อที่เกษตรกรรับทราบโครงการ	364
4.241 ผลได้จากการดำเนินโครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ	365
4.242 ระดับความรู้/ความเข้าใจต่อหลักสูตรที่ได้รับการถ่ายทอด และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	366
4.243 ผลจากการนำความรู้ และปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์	367
4.244 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการ	369
4.245 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ	382
4.246 ความทันเวลา ความเพียงพอ และขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ	383
4.247 การดำเนินกิจกรรมในโครงการ	384
4.248 จำนวนโครงการที่ดำเนินการซ่อมแซมบำรุงรักษา	384
4.249 การจำแนกกลุ่มเกษตรกรผู้รับจ้างเป็นแรงงาน	385
4.250 การใช้จ่ายเงินแรงงานที่ได้รับ	387
4.251 ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการส่งน้ำ และการระบายน้ำ	387
4.252 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ และความสามัคคีในชุมชน	388

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
3.1 ความเพียงพอของงบประมาณ	18
3.2 ความทันเวลาของงบประมาณ	18
3.3 การขับเคลื่อนแผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร	22
4.1 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของโครงการของเกษตรกร	65
4.2 การรับรู้ข่าวสารโครงการ	76
4.3 การดำเนินการตัดโค่นต้นยางพาราออกจากพื้นที่	78
4.4 รายได้ของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ	82
4.5 ความเพียงพอของงบประมาณ	90
4.6 ความทันเวลาของงบประมาณ	90
4.7 การมีส่วนร่วมของเกษตรกร	91
4.8 ความเพียงพอของงบประมาณ	102
4.9 ความทันเวลาของงบประมาณ	102
4.10 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเจ้าหน้าที่	106
4.11 การเข้าร่วมประชุมชี้แจง	113
4.12 กระบวนการดำเนินงานโครงการ	113
4.13 การใช้ประโยชน์จากเครื่องมืออุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุน	118
4.14 ศักยภาพของเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์	120
4.15 ความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพของเกษตรกร	121
4.16 แนวโน้มการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ ของเกษตรกรเครือข่ายที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชต่อเนื่อง	122
4.17 การกระจายผลผลิตกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	124
4.18 การกระจายผลผลิตกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ	124
4.19 ความคิดเห็นเจ้าหน้าที่ต่อคุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรผลิตก่อน - หลังมีโครงการ	126
4.20 ความต่อเนื่องในการผลิตชีวภัณฑ์ของเกษตรกร	184
4.21 การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์	218
4.22 การเข้าใช้บริการศูนย์บ่มเพาะฯ ของ Young Smart Farmer	221
4.23 ผลทางเศรษฐกิจ	222
4.24 การชี้แจงโครงการแก่สถาบันเกษตรกร	229
4.25 การจัดทำแผนเครือข่ายสำหรับเชื่อมโยงธุรกิจ	232
4.26 ความพร้อมในการดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกร	232
4.27 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ	234
4.28 ความเพียงพอของงบประมาณ	237

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
4.29 ความทันเวลาของงบประมาณ	237
4.30 กลุ่มรายการที่ได้รับการสนับสนุนหลัก	241
4.31 โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์แปรรูปที่มีอยู่ก่อนเข้าโครงการ	241
4.32 ความครบถ้วนของอุปกรณ์ที่เสนอขอสนับสนุน	242
4.33 การใช้ประโยชน์อุปกรณ์ที่ขอรับการสนับสนุน	243
4.34 กลุ่มผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์หลัก	243
4.35 ระดับการใช้ประโยชน์จากโครงการพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	247
4.36 การเบิกจ่ายงบประมาณ	253
4.37 การดำเนินงานของสถาบันเกษตรกรหลังจากขยายระยะเวลาการดำเนินงาน	257
4.38 โครงสร้างพื้นฐาน/อุปกรณ์แปรรูปที่สถาบันเกษตรกรได้รับ	257
4.39 ความเพียงพอของโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	258
4.40 การรวบรวมผลผลิตยางพาราของสถาบันเกษตรกร	260
4.41 ความเห็นต่อประสิทธิภาพการรวบรวมยางพารา	260
4.42 การแปรรูปผลผลิตยางพาราของสถาบันเกษตรกร	261
4.43 ความเห็นต่อประสิทธิภาพแปรรูปยางพารา	261
4.44 ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตยางพาราของเกษตรกร	262
4.45 การจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรให้กับสถาบันเกษตรกร	263
4.46 ความเห็นด้านราคาซื้อขายผลผลิตของสถาบันเกษตรกรเทียบกับแหล่งรับซื้ออื่น	263
4.47 ความเห็นด้านรายได้ของเกษตรกรสมาชิกสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	264
4.48 ความพึงพอใจในภาพรวมของโครงการ	266
4.49 การประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่	383
4.50 การรับรู้โครงการของเกษตรกร	383
4.51 ช่องทางเบิกจ่ายค่าแรงงาน	386
4.52 การมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดดำเนินการ	388
4.53 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ และความสัมพันธ์ ในชุมชน	389
4.54 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรต่อโครงการภาพรวม	389

บทที่ 1

สาระสำคัญของแผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

1.1 ความเป็นมา

การจัดทำงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีงบประมาณรายจ่ายในการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วนเพื่อรักษาทิศทางการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีการขยายตัวให้เป็นอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจภายในประเทศอย่างยั่งยืน รวมทั้งนำไปชดเชยเงินคงคลังที่ได้จ่ายไปแล้วตามพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. 2491 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ประกอบด้วย 2 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ได้แก่ แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร และ 2) ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเติบโตจากภายใน จำนวน 2 แผนงาน ได้แก่ แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต และแผนงานยุทธศาสตร์ส่งเสริมเศรษฐกิจและพัฒนาศักยภาพชุมชน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมดังกล่าว รวมงบประมาณทั้งสิ้น 24,989,253,200 บาท เพื่อดำเนินการโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์ จำนวน 2 แผนงาน ได้แก่ แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นเจ้าภาพหลัก) จำนวน 20 โครงการ งบประมาณ 24,296,175,900 บาท และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต (กระทรวงการคลังเป็นเจ้าภาพหลัก) จำนวน 2 โครงการ งบประมาณ 693,077,300 บาท

1.2 วัตถุประสงค์ของแผนงานยุทธศาสตร์

1.2.1 แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร

มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร สร้างทักษะในการประกอบอาชีพ ทั้งในและนอกภาคเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยตามแนวทางวิถีไทยวิถีพอเพียง ควบคู่กับการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา และส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตร

1.2.2 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีคุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามแนวทางคนไทยไม่ทิ้งกัน โดยสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ ส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพ เร่งฝึกทักษะและให้ความรู้ รวมทั้งสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ และส่งเสริมการออม ตลอดจนสนับสนุนให้เข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในชีวิต

1.3 ขอบเขตการดำเนินงาน

1.3.1 กลุ่มเป้าหมายและผู้ได้รับประโยชน์ ประกอบด้วย เกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

1.3.2 พื้นที่ดำเนินการ พื้นที่การเกษตรทั่วประเทศ พื้นที่สวนยางรายย่อย และพื้นที่ชุมชนเกษตรกร

1.4 รายละเอียดการดำเนินงานโครงการ

โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)	กลุ่มเป้าหมาย ผู้ได้รับประโยชน์
แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร		24,296,175,900	
❖ สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตรและด้านน้ำระดับชุมชน		10,090,886,200	
1) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน	- กรมพัฒนาที่ดิน - สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	109,700,000 14,776,600	เกษตรกร
2) โครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน	- กรมชลประทาน	9,966,409,600	เกษตรกร
❖ พัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต		2,297,044,700	
◆ การปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อลดความเสี่ยง			
3) โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน	- กรมส่งเสริมการเกษตร - การยางแห่งประเทศไทย	45,690,000 1,508,286,400	เกษตรกร
4) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม	- กรมพัฒนาที่ดิน	29,680,100	เกษตรกร
◆ พัฒนาการผลิตพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ และพัฒนาเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์			
5) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช	- กรมส่งเสริมการเกษตร	268,800,600	เกษตรกร
6) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี	- กรมการข้าว - กรมวิชาการเกษตร - เงินทุนหมุนเวียนเพื่อผลิตและขยายพันธุ์พืช	45,362,000 109,225,600 150,000,000	เกษตรกร
7) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์	- กรมปศุสัตว์	140,000,000	เกษตรกร

โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)	กลุ่มเป้าหมาย ผู้ได้รับประโยชน์
❖ สร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรเพื่อ เพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย		5,997,017,800	
◆ แก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนาคุณภาพชีวิต			
8) โครงการสร้างทักษะและ ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร	- กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมประมง - กรมปศุสัตว์ - กรมวิชาการเกษตร	5,278,394,100 9,800,000 518,900,000 24,499,200	เกษตรกร
9) โครงการส่งเสริมและพัฒนา อาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของ เกษตรกร	- สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรกรม - กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ - กรมหม่อนไหม - กรมส่งเสริมสหกรณ์	7,828,600 23,239,000 45,387,500 22,278,900	เกษตรกร
10) โครงการพัฒนาผู้ประกอบการ- เกษตรกรรุ่นใหม่	- กรมส่งเสริมการเกษตร	66,690,500	เกษตรกร
❖ สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิต และราคา		5,904,477,200	
◆ บริหารจัดการสินค้าเกษตรและสร้างมูลค่าเพิ่ม			
11) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกร จัดเก็บพืชผลทางการเกษตร	- กรมส่งเสริมสหกรณ์	1,017,917,200	เกษตรกร
12) โครงการสนับสนุนอุปกรณ์ แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	- กรมส่งเสริมสหกรณ์	410,908,100	เกษตรกร
13) โครงการเพิ่มศักยภาพการ รวบรวมและการแปรรูปยางพาราใน สถาบันเกษตรกร	- กรมส่งเสริมสหกรณ์	340,429,900	เกษตรกร
14) โครงการส่งเสริมการใช้อย่าง ในหน่วยงานภาครัฐ	- กรมชลประทาน - การยางแห่งประเทศไทย	3,548,020,900 80,000,000	เกษตรกร
15) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็น เงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกร เพื่อรวบรวมยาง	- การยางแห่งประเทศไทย	6,599,000	เกษตรกร
16) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็น เงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง	- การยางแห่งประเทศไทย	2,000,000	เกษตรกร

โครงการ	หน่วยงาน	งบประมาณ (บาท)	กลุ่มเป้าหมาย ผู้ได้รับประโยชน์
17) โครงการยกระดับโครงสร้าง การผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป อย่างครบวงจร	- สำนักงานปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม - กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	134,723,000 163,879,100	เกษตรกร/ ผู้ประกอบการ
18) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป	- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	200,000,000	เกษตรกร/ ผู้ประกอบการ
❖ ส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง		11,268,600	
19) โครงการพัฒนาตลาดสินค้า เกษตรอินทรีย์ฯ	- กรมการค้าภายใน	6,118,600	เกษตรกร
20) โครงการการประเมินผล การปฏิรูปโครงสร้างการผลิต ภาคเกษตร	- สำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร	5,150,000	เกษตรกร
แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต		693,077,300	
21) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพ แก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนบัตร สวัสดิการแห่งรัฐ	- สำนักงานปลัดกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ - กรมการข้าว - กรมประมง - กรมปศุสัตว์ - กรมพัฒนาที่ดิน - กรมวิชาการเกษตร - กรมส่งเสริมการเกษตร - กรมหม่อนไหม - สำนักงานการปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรกรม	221,575,000 18,240,600 198,750,000 12,259,800 11,097,600 1,068,400 31,104,000 7,253,400 4,174,000	ผู้มีบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ
22) โครงการจ้างแรงงานชลประทาน	- กรมชลประทาน	187,554,500	ผู้มีบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐ
รวมทั้งสิ้น		24,989,253,200	

1.5 ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เกษตรกรมีทักษะในการประกอบอาชีพ ผลิตสินค้าที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด มีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้

1.5.2 สถาบันเกษตรกรสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร ลดความเสี่ยงด้านการผลิต และราคาได้

1.5.3 โครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำระดับชุมชนมีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

1.5.4 เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐมีความรู้ และทักษะอาชีพด้านการเกษตรไปประกอบอาชีพ ให้มีรายได้ในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น

บทที่ 2

ระเบียบวิธีการประเมินผล

2.1 ความสำคัญของการประเมินผล

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เพื่อดำเนินการโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์ จำนวน 2 แผนงาน รวมงบประมาณทั้งสิ้น 24,987.43 ล้านบาท จำแนกเป็น แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นเจ้าภาพหลัก) จำนวน 20 โครงการ และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต (กระทรวงการคลังเป็นเจ้าภาพหลัก) จำนวน 2 โครงการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานทางการเกษตร สร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตร เพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อยตามแนวทางวิถีไทยวิถีพอเพียง ควบคู่กับการสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตร เพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา และส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตร รวมทั้งเพื่อให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามแนวทางคนไทยไม่ทิ้งกัน โดยสร้างความมั่นคงในอาชีพและรายได้ ส่งเสริมการประกอบสัมมาชีพ เร่งฝึกทักษะและให้ความรู้ รวมทั้งสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ และส่งเสริมการออม ตลอดจนสนับสนุนให้เข้าถึงปัจจัยพื้นฐานในชีวิต โดยมีกลุ่มเป้าหมายและผู้ได้รับประโยชน์ ประกอบด้วย เกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ซึ่งมีภารกิจในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานแผนงาน/โครงการที่สำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้รับมอบหมายร่วมกับคณะทำงานติดตามประเมินผล แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร ให้ดำเนินการประเมินผลโครงการตามแผนงานยุทธศาสตร์ ทั้ง 2 แผนงาน ดังกล่าว เพื่อให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องได้มีสารสนเทศสำหรับประกอบการพิจารณาให้การดำเนินงานโครงการบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินผล

เพื่อทราบผลการดำเนินงาน และผลลัพธ์จากการดำเนินงานแผนงานยุทธศาสตร์

2.3 ขอบเขตของการประเมินผล

2.3.1 พื้นที่เป้าหมาย ประเมินผลครอบคลุมพื้นที่การดำเนินงานโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิตของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในพื้นที่ 77 จังหวัด

2.3.2 ประชากรเป้าหมาย

- 1) เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด
- 2) เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่เข้าร่วม

โครงการ

2.3.3 ระยะเวลาข้อมูล

ข้อมูลผลการดำเนินงานตั้งแต่ได้รับอนุมัติงบประมาณ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

2.4 วิธีการประเมินผล

2.4.1 รูปแบบการประเมินผล

กำหนดรูปแบบการประเมินผล โดยใช้ IPOO Model มาใช้ในการประเมินผลครั้งนี้ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Processes) ผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) โดยคำนึงถึงระยะเวลา และกระบวนการดำเนินงานตามขั้นตอนของแต่ละโครงการย่อย

2.4.2 ประเภทการประเมินผล

เป็นการประเมินผลระหว่างดำเนินงานโครงการ (Ongoing Evaluation) เนื่องจากโครงการได้ดำเนินการมาระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังไม่สิ้นสุดโครงการ โดยมีบางโครงการยังดำเนินการต่อเนื่องหลังจากสิ้นสุดปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 โดยการกักงบประมาณเบิกจ่ายเหลือในปี

2.4.3 แผนแบบการประเมินผล

การประเมินผลครั้งนี้เป็นการเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์หรือค่าเป้าหมายของโครงการ

2.4.4 ประเด็นและตัวชี้วัดของการประเมินผล

จากกรอบแนวคิดของการประเมินผลที่นำมาประยุกต์ใช้ ได้สร้างเป็นประเด็น และตัวชี้วัดในการประเมินผล ดังนี้ (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 ประเด็น และตัวชี้วัดของการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs) งบประมาณ	- ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่าย - ความเพียงพอ และทันเวลาของงบประมาณ
2. กระบวนการ (Processes) การบริหารจัดการ	- มีการตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโครงการ
3. ผลได้ (Outputs)	
3.1 แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้าง การผลิตภาคการเกษตร	
(1) การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตและด้านน้ำระดับชุมชน	- ร้อยละของการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน - ร้อยละของการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน
(2) การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต	- ร้อยละของพื้นที่สวนยางไม่เหมาะสมที่ได้ตัดโค่น - ร้อยละของพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสมที่มีการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ - ร้อยละของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ได้รับการปรับปรุง - ร้อยละของศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ที่ได้รับการปรับปรุง
(3) การสร้างทักษะในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรมและพัฒนากลุ่มเพื่อสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินในพื้นที่ คทช. - ร้อยละของผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ที่ได้รับการอบรมและเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนา
(4) การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา	- ร้อยละของสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้างปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์เกี่ยวเนื่อง - ร้อยละของการรับซื้อ แปรรูปและส่งมอบยางพาราให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ - ร้อยละของถนนคั่นคลองชลประทานที่ได้รับการปรับปรุงซ่อมแซมโดยใช้ยางเป็นส่วนผสม - ร้อยละของสถาบันเกษตรกรและผู้ประกอบการที่ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อรวบรวมยาง - ร้อยละของผู้ประกอบการ SMEs ได้รับการยกระดับโครงสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร

ตารางที่ 2.1 ประเด็น และตัวชี้วัดของการประเมินผล (ต่อ)

ประเด็น	ตัวชี้วัด
(5) การส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้เกษตรกรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมพระราชัฐ
3.2 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	- ร้อยละของเกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้เพื่อใช้ประกอบอาชีพ - ร้อยละของแรงงานที่ได้รับการจ้างแรงงานชลประทาน
4. ผลลัพธ์ (Outcome)	
4.1 ด้านการปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร	
(1) การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตและด้านน้ำระดับชุมชน	- จำนวนพื้นที่ได้รับประโยชน์จากแหล่งน้ำโครงการ - จำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์แหล่งน้ำของโครงการ
(2) การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต	- จำนวนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกพืชลดลง - จำนวนเกษตรกรที่ประกอบอาชีพใหม่ - ต้นทุนการผลิตลดลง
(3) การสร้างทักษะในการประกอบอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย	- จำนวนเกษตรกรที่มีทักษะในการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น
(4) การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา	- ปริมาณการรวบรวม แปรรูปผลผลิตทางการเกษตรของสถาบันเกษตรกรเพิ่มขึ้น
(5) การส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่	- จำนวนเกษตรกรที่มีช่องทางจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น
4.2 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	- จำนวนเกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐมีอาชีพทางการเกษตรเพิ่มขึ้น - จำนวนเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจ้างแรงงาน
5. ทักษะ	
ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ	- ระดับความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานของโครงการ

2.4.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) **วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล** การรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีคำถามทั้งคำถามปลายปิด (Close-ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Question)

2) แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย

2.1) **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)** เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ หรือสอบถามกลุ่มเป้าหมายของโครงการต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 10,221 ราย จำแนกเป็น เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ ทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด 1,477 ราย เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ 8,744 ราย ทั้งนี้ การกำหนดขนาดตัวอย่างและขั้นตอนการเลือกตัวอย่างพิจารณาจากจำนวนประชากรเป้าหมายของแต่ละโครงการเพื่อเป็นตัวแทนในระดับโครงการ และคำนึงถึงความเป็นไปได้ในการปฏิบัติงานสำรวจข้อมูล ประกอบด้วย

(1) จังหวัด สุ่มในจังหวัดที่มีการดำเนินงานในแต่ละโครงการ ครอบคลุมทั้ง 77 จังหวัด

(2) เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ กำหนดจำนวนตัวอย่างแต่ละโครงการ โดยพิจารณาวิธีการเลือกตัวอย่างตามความเหมาะสมของแต่ละโครงการ ดังนี้ (ตารางที่ 2.2)

(2.1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ และผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายแบบไม่ใส่ทดแทน (Simple Random Sampling without Replacement) จากบัญชีรายชื่อที่เข้าร่วมโครงการ หรือวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) แล้วแต่กรณี

(2.2) ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการ เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อให้ได้ข้อมูลตรงตามกลุ่มเป้าหมาย

(3) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ ในส่วนกลางอย่างน้อย 1 รายต่อโครงการ และ/หรือระดับจังหวัดอย่างน้อยจังหวัดละ 1 รายต่อโครงการ ที่มีการดำเนินงานโครงการในจังหวัดนั้น ๆ

2.2) **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)** เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสารโครงการ รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของหน่วยงาน และข้อมูลจากเอกสารรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 2.2 จำนวนตัวอย่างการประเมินผล

โครงการ	เจ้าหน้าที่	ผู้เข้าร่วมโครงการ ^{1/}	รวม
1) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน	69	370	439
2) โครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน	98	490	588
3) โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน	128	427	555
4) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม	13	203	216
5) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช	49	-	49
6) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี	48	344	392
7) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์	38	323	361
8) โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร	437	2,133	2,570
9) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	79	509	588
10) โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่	77	451	528
11) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร	40	146	186
12) โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	46	560	606
13) โครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร	23	267	290
14) โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ	53	-	53
15) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง	57	-	57
16) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง	1	-	1
17) โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร	-	951	951
18) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป	-	630	630
19) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์	1	120	121
20) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	127	472	599
21) โครงการจ้างแรงงานชลประทาน	93	350	443
รวมทั้งสิ้น	1,477	8,746	10,223

หมายเหตุ : ^{1/} ผู้เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ

2.4.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด เช่น แบบสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามปลายเปิด ข้อความจากเอกสารรายงาน หรือข้อมูลจากการสังเกต นำมาวิเคราะห์ตามเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิเคราะห์ส่วนประกอบ (Componential Analysis) โดยการนำข้อมูลที่ได้อามาจำแนก และจัดหมวดหมู่อย่างเป็นระบบ (Typology and Taxonomy) เพื่อนำมาวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้น และใช้ตัดสินในเรื่องปัจจัยนำเข้า กระบวนการดำเนินงาน ผลผลิต ผลลัพธ์ ประเด็นปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของโครงการ

2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่ออธิบายประกอบค่าตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งแสดงด้วยค่าสถิติอย่างง่าย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าผลรวม เพื่อนำเสนอรายงานเป็นคำอธิบายประกอบตารางข้อมูล

2.2) การวิเคราะห์โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) เป็นการสรุปข้อมูลจากคำถามปลายเปิด คำอธิบาย ประเด็น ปัญหา ข้อเสนอแนะ และทัศนคติ จัดเป็นกลุ่ม หมวดหมู่ การให้คะแนน ความเห็น ความพึงพอใจ โดยใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale แบ่งช่วงของคะแนนออกเป็น 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด จากนั้นคำนวณคะแนนในแต่ละระดับ และจัดช่วงคะแนน ได้ดังนี้

<u>ระดับคะแนน</u>	<u>ความหมายผลการประเมิน</u>
1.00 - 2.80	น้อยที่สุด
2.81 - 4.60	น้อย
4.61 - 6.40	ปานกลาง
6.41 - 8.20	มาก
8.21 - 10.00	มากที่สุด

2.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินผล

ผู้บริหารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบผลการดำเนินงาน ผลลัพธ์ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการดำเนินงานโครงการเพื่อไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และวางแผนการดำเนินงานโครงการที่เกี่ยวข้องให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

บทที่ 3

ผลการประเมินผลภาพรวม

การประเมินผลโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร จำนวน 20 โครงการ และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 2 โครงการ เพื่อทราบผลการดำเนินงาน ผลลัพธ์ และปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการดำเนินงานโครงการในระยะต่อไป

การประเมินผลครั้งนี้เป็นการประเมินผลระหว่างดำเนินงานโครงการ (Ongoing Evaluation) โดยกำหนดตัวชี้วัดในประเด็นปัจจัยนำเข้า (Inputs) กระบวนการ (Processes) ผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcome) เปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับเกณฑ์หรือค่าเป้าหมายของโครงการ โดยประเมินผลครอบคลุมพื้นที่ดำเนินงานทุกโครงการที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณฯ จากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ และผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐที่เข้าร่วมโครงการ เป็นข้อมูลผลการดำเนินงานของโครงการตั้งแต่ได้รับอนุมัติงบประมาณ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562 มีผลการประเมินผล ดังนี้

3.1 ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

การดำเนินงานโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562 มีการเบิกจ่ายงบประมาณรวมทั้งสิ้น 21,178.1556 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 84.75 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 24,989.2532 ล้านบาท จำแนกเป็น แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร มีการเบิกจ่ายงบประมาณ 20,643.2797 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 84.97 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 24,296.1759 ล้านบาท และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต มีการเบิกจ่ายงบประมาณ 534.8759 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 77.17 ของงบประมาณที่ได้รับ 693.0773 ล้านบาท (ตารางที่ 3.1)

ตารางที่ 3.1 การเบิกจ่ายงบประมาณ ข้อมูล ณ 31 กรกฎาคม 2562

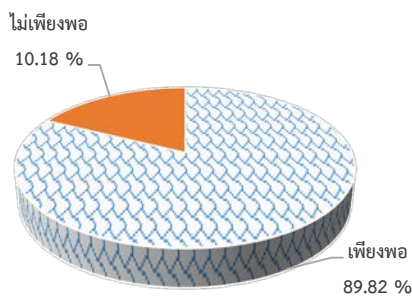
แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ได้รับ		
	ล้านบาท	ล้านบาท	ร้อยละ
แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร	24,296.1759	20,643.2797	84.97
1) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน	124.4766	60.3453	48.48
(1) สร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ (กรมพัฒนาที่ดิน)	109.700	55.023	50.16
(2) สร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)	6.4828	4.6492	71.72
(3) สร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)	8.2938	0.6731	8.12
2) โครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน	9,966.4096	9,268.3006	93.00
3) โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน	1,553.9764	793.5986	51.07
(1) การยางแห่งประเทศไทย	1,508.2864	776.1880	51.46
(2) กรมส่งเสริมการเกษตร	45.6900	17.4106	38.11
4) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม	29.6801	20.2548	68.24
5) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช	268.8006	90.7999	33.78
6) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี	304.5876	287.8647	94.51
(1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ (กรมการข้าว)	45.3620	38.4491	84.76
(2) พัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช (กรมวิชาการเกษตร)	109.2256	99.4156	91.02
(3) เงินทุนหมุนเวียนเพื่อผลิตและขยายพันธุ์พืช (กรมวิชาการเกษตร)	150.0000	150.0000	100.00
7) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์	140.0000	138.5279	98.95
8) โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร	5,831.5933	5,631.3469	96.57
(1) เสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย (กรมส่งเสริมการเกษตร)	5,278.3941	5,278.3900	99.99
(2) ขยายฐานการผลิตจลนทรีรี่ (กรมประมง)	9.8000	9.8000	100.00
(3) อาสาปศุสัตว์เพื่อการพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อย (กรมปศุสัตว์)	518.9000	321.5300	61.96
(4) ผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช (กรมวิชาการเกษตร)	24.4992	21.6269	88.28
9) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	98.7340	77.8859	78.88
(1) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	23.2390	18.0362	77.61
(2) กรมส่งเสริมสหกรณ์	22.2789	15.9711	71.69
(3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	7.8286	2.0701	26.44
(4) กรมหม่อนไหม	45.3875	41.8085	92.11
10) โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่	66.6905	31.0401	46.54
11) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร	1,074.9805	1,044.8943	97.20

ตารางที่ 3.1 การเบิกจ่ายงบประมาณ ข้อมูล ณ 31 กรกฎาคม 2562 (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ได้รับ		
	ล้านบาท	ล้านบาท	ร้อยละ
12) โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	410.9081	392.9916	95.64
13) โครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราใน สถาบันเกษตรกร	283.9980	270.0867	95.10
14) โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ	3,628.0209	2,097.935	57.83
(1) รวบรวม แปรรูป และส่งมอบยาง (การยางแห่งประเทศไทย)	80.0000	0.925	1.16
(2) ปรับปรุงซ่อมแซมถนนคันคลองชลประทาน (กรมชลประทาน)	3,548.0209	2,097.01	59.10
15) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบัน เกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง	6.5990	1.8039	27.34
16) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง	2.0000	0.2500	12.50
17) โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตร แปรรูปอย่างครบวงจร	298.6021	231.8253	77.64
(1) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	163.8791	154.6132	94.35
(2) สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	134.7230	77.2121	57.31
18) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป	200.0000	198.7821	99.39
19) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ	6.1186	4.7461	77.57
แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	693.0773	534.8759	77.17
21) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนบัตร สวัสดิการแห่งรัฐ	505.5228	384.950	76.15
(1) กรมการข้าว	18.2406	12.546	68.78
(2) กรมประมง	198.7500	179.338	90.23
(3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	4.1740	2.435	58.34
(4) กรมวิชาการเกษตร	1.0684	0.985	92.19
(5) กรมส่งเสริมการเกษตร	31.1040	22.337	71.81
(6) กรมพัฒนาที่ดิน	11.0976	8.187	73.77
(7) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	221.5750	142.219	64.19
(8) กรมหม่อนไหม	7.2534	5.578	76.90
(9) กรมปศุสัตว์	12.2598	11.325	92.38
22) โครงการจ้างแรงงานชลประทาน	187.5545	149.9259	79.94
รวมทั้งสิ้น	24,989.2532	21,178.1556	84.75

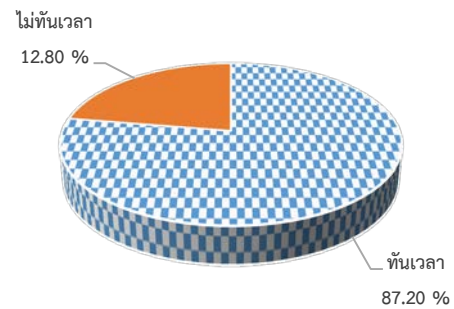
ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562

สำหรับความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณที่หน่วยงานได้รับการจัดสรร จากการสำรวจข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในระดับพื้นที่ พบว่า ร้อยละ 89.82 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอ ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 10.18 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการของพื้นที่ สำหรับประเด็นความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า ร้อยละ 87.20 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับทันเวลาดำเนินงาน ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 12.80 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับไม่ทันเวลา เนื่องจากพระราชบัญญัติงบประมาณผ่านล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้ประมาณ 1 เดือน ทำให้ระยะเวลาในการดำเนินงานน้อยลง อีกทั้งล่วงเลยเข้าสู่ช่วงฤดูฝนทำให้การดำเนินงานบางโครงการที่เกี่ยวข้องกับฤดูกาลมีปัญหาอุปสรรค ส่งผลให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมาย แต่หลายพื้นที่/โครงการมีการปรับระยะเวลาดำเนินงาน และเร่งรัดการดำเนินงาน (ภาพที่ 3.1 และตารางที่ 3.2)

ภาพที่ 3.1 ความเพียงพอของงบประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.2 ความทันเวลาของงบประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 3.2 ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ

หน่วย : ร้อยละ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ความเพียงพอ		ความทันเวลา	
	เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	ทันเวลา	ไม่ทันเวลา
แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร	89.40	10.60	86.53	13.47
1) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน				
(1) สร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ	73.33	26.67	55.56	44.44
(2) สร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน	86.96	13.04	65.22	34.78
(3) สร้างถังเก็บน้ำค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน	0	100.00	0	100.00
2) โครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน	96.04	3.96	80.89	19.11
(1) พัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	96.77	3.23	77.42	22.58
(2) พัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทา	95.31	4.69	84.37	15.63
อุทกภัยและภัยแล้ง				
3) โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน	94.40	5.60	94.40	5.60
(1) การยางแห่งประเทศไทย	88.80	11.20	88.80	11.20
(2) กรมส่งเสริมการเกษตร	100.00	0	100.00	0

ตารางที่ 3.2 ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ความเพียงพอ		ความทันเวลา	
	เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	ทันเวลา	ไม่ทันเวลา
4) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม	76.92	23.08	69.23	30.77
5) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช	90.00	10.00	70.00	30.00
6) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี	88.37	11.63	74.42	25.58
(1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ	88.37	11.63	92.59	7.41
(2) พัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ	88.37	11.63	43.75	56.25
7) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์	100.00	0	100.00	0
8) โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร	78.65	21.35	77.21	22.79
(1) เสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย	96.88	3.12	98.53	1.47
(2) ขยายฐานการผลิตจุลินทรีย์	66.67	33.33	86.67	13.33
(3) อาสาปศุสัตว์เพื่อการพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อย	69.23	30.77	60.00	40.00
(4) ผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช	81.82	18.18	63.64	36.36
9) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินฯ	97.73	2.27	92.31	7.69
(1) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	100.00	0	84.38	15.62
(2) กรมส่งเสริมสหกรณ์	90.91	9.09	84.85	15.15
(3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	100.00	0	100.00	0
(4) กรมหม่อนไหม	100.00	0	100.00	0
10) โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่	89.86	10.14	96.05	3.95
11) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร	91.67	8.33	94.12	5.88
12) โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	89.13	10.87	86.96	13.04
13) โครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร	90.91	9.09	100.00	0
14) โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ	82.61	8.69	95.24	4.76
15) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง	100.00	0	100.00	0
16) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการกิจการยาง	100.00	0	100.00	0
17) โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร	na	na	na	na
18) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป	na	na	na	na
19) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ	100.00	0	100.00	0

ตารางที่ 3.2 ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ (ต่อ)

หน่วย : ร้อยละ

แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	ความเพียงพอ		ความทันเวลา	
	เพียงพอ	ไม่เพียงพอ	ทันเวลา	ไม่ทันเวลา
แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	93.46	6.55	92.88	7.12
20) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียน สวัสดิการแห่งรัฐ	94.52	5.48	95.54	4.46
21) โครงการจ้างแรงงานชลประทาน	92.39	7.61	90.22	9.78
รวมเฉลี่ย	89.82	10.18	87.20	12.80

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : na หมายถึง ไม่มีข้อมูล

3.2 กระบวนการ (Processes)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยได้ตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการ รวม 4 คณะ และ 1 ศูนย์ปฏิบัติการ ดังนี้ (ภาพที่ 3.3)

3.2.1 คณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและแก้ไขปัญหาภาคเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่ง ที่ 8/2561 ลงวันที่ 4 มกราคม 2561 แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรมีความเป็นเอกภาพ เกิดการบูรณาการของทุกภาคส่วน และมีผลการดำเนินงานเป็นรูปธรรมอย่างเกิดประสิทธิภาพ โดยมี ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธาน รองปลัดกระทรวงฯ เป็นรองประธาน หัวหน้าส่วนราชการ หรือเทียบเท่าในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นกรรมการ รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมาย เป็นเลขานุการร่วม และผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ช่วย เลขานุการ มีอำนาจหน้าที่บริหาร กำกับ และติดตามการบูรณาการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ (Agenda Based) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตรในพื้นที่ (Area Based) ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์ที่เป็นรูปธรรม และให้รายงานผลการปฏิบัติงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ภาคผนวกที่ 1)

3.2.2 คณะอนุกรรมการติดตามการดำเนินงานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร ได้มีคำสั่งที่ 1/2561 ลงวันที่ 21 มีนาคม 2561 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการติดตามการดำเนินงานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยมี รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นางสาวจรียา สุทธิไชยา) เป็นประธานอนุกรรมการ รองอธิบดีของหน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพหลักแต่ละโครงการที่ได้รับมอบหมาย เป็นอนุกรรมการ รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ได้รับมอบหมาย เป็นเลขานุการ และผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ 1) ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานการขับเคลื่อนโครงการตามนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 2) รวบรวม วิเคราะห์ถ่วงดุลและสรุปผลการดำเนินงานโครงการตามนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ 3) จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อรายงานต่อผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และรายงานต่อคณะรัฐมนตรี (ภาคผนวกที่ 1)

3.2.3 คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร

คณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร ได้มีคำสั่งที่ 2/2561 แต่งตั้งคณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร โดยมีรองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (นางอัญญา ตราโช) เป็นประธาน ผู้อำนวยการศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นรองประธาน ผู้แทนหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เป็นคณะทำงาน ผู้เชี่ยวชาญด้านประเมินผลการพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ (1) กำหนดกรอบ วิธีการ และติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายปี พ.ศ. 2561 เพิ่มเติม และ (2) รายงานผลการติดตามประเมินผลต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตร (ภาคผนวกที่ 1) โดยได้จัดประชุมพิจารณากำหนดกรอบ วิธีการติดตามประเมินผล และพิจารณาให้ความเห็นต่อรายงานการประเมินผลก่อนนำเสนอผู้บริหารกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสิ้น 5 ครั้ง ดังนี้

- ครั้งที่ 1/2561 วันที่ 4 เมษายน 2561
- ครั้งที่ 2/2561 วันที่ 20 เมษายน 2561
- ครั้งที่ 3/2561 วันที่ 25 กรกฎาคม 2561
- ครั้งที่ 4/2561 วันที่ 4 ธันวาคม 2561
- ครั้งที่ 1/2562 วันที่ 21 สิงหาคม 2562

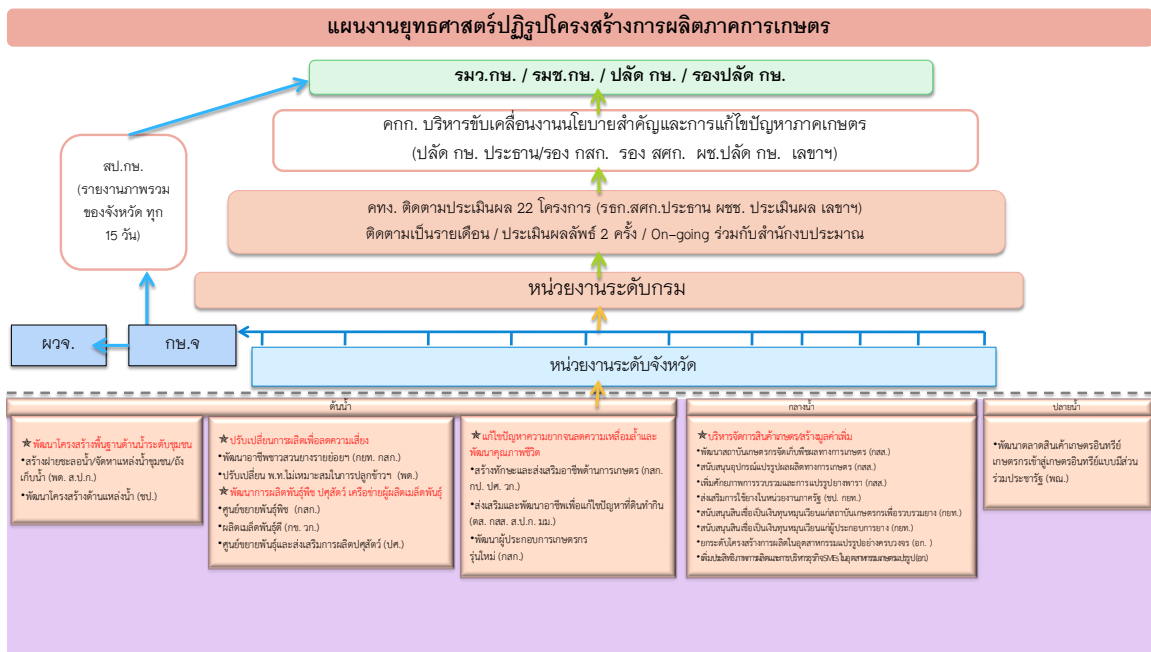
3.2.4 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ Operation Room และแต่งตั้งคณะทำงานติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งที่ 642/2561 จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ Operation Room และแต่งตั้งคณะทำงานติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืน โดยมี รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (นางสาวจริยา สุทธิไชยา) เป็นประธาน ผู้แทนหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการเป็นคณะทำงาน นางประนาถ พิพิชิตกุล ผู้อำนวยการศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร เป็นเลขานุการ และ นายธิตี โลหะปิยะพรหม ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ (1) ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานให้คำปรึกษา หรือแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ และ (2) รวบรวม วิเคราะห์ กลั่นกรอง และสรุปผลการดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืนของหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ในส่วนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ภาคผนวกที่ 1) โดยจัดประชุมคณะทำงานฯ รวมทั้งสิ้น 3 ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ 1/2561 วันที่ 16 กรกฎาคม 2561

ครั้งที่ 2/2561 วันที่ 6 สิงหาคม 2561

ครั้งที่ 3/2561 วันที่ 27 สิงหาคม 2561

ภาพที่ 3.3 การขับเคลื่อนแผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร

3.3 ผลได้ (Outputs)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินงานภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปี พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 2 แผนงาน ได้แก่ 1) แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร จำนวน 20 โครงการ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นเจ้าภาพหลัก) และ 2) แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 2 โครงการ (กระทรวงการคลังเป็นเจ้าภาพหลัก) มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

3.3.1 แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร

การดำเนินงานภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร ประกอบด้วย 5 ด้านหลัก ได้แก่ (1) การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตร และด้านน้ำระดับชุมชน (2) การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต (3) การสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย (4) การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา และ (5) การส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง ดังนี้

1) การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตร และด้านน้ำระดับชุมชน

ประกอบด้วย 2 โครงการ ได้แก่ โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน และโครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน ดำเนินการได้ทั้งสิ้น 2,568 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 85.43 ของเป้าหมาย 3,006 แห่ง ดังนี้ (ตารางที่ 3.3)

1.1) สร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน ดำเนินการได้ทั้งสิ้น 1,138 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 80.08 ของเป้าหมาย 1,421 แห่ง จำแนกเป็น สร้างฝายชะลอน้ำ 884 แห่ง ฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน 244 แห่ง และถังเก็บน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก 10 ถัง

1.2) พัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน ดำเนินการได้ 1,430 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 90.22 ของเป้าหมาย 1,585 แห่ง จำแนกเป็น พัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 273 แห่ง และพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัย 1,157 แห่ง

ตารางที่ 3.3 ผลการดำเนินงานสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตร และด้านน้ำระดับ

ชุมชน						
โครงการ/หน่วยงาน	กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลงาน	ร้อยละ	
1) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำ	- สร้างฝายชะลอน้ำ	แห่ง	1,097	884	80.58	
และจัดหาแหล่งน้ำชุมชน	- สร้างฝายชะลอน้ำชั่วคราว	แห่ง	244	244	100.00	
(กรมพัฒนาที่ดิน และสำนักงาน	- สร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล.	ถัง	80	10	12.50	
การปฏิรูปที่ดินฯ)	รวม		1,421	1,138	80.08	
2) โครงการพัฒนาโครงสร้างด้าน	- พัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอื่น	แห่ง	300	273	91.00	
แหล่งน้ำชลประทาน	เนื่องจากพระราชดำริ					
(กรมชลประทาน)	- พัฒนา ฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อ	แห่ง	1,285	1,157	90.04	
	ป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง					
	รวม	แห่ง	1,585	1,430	90.22	
	สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งสิ้น	แห่ง	3,006	2,568	85.43	

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562

2) การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุน

การผลิต

ประกอบด้วย 5 โครงการ ได้แก่ (1) โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน (2) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม (3) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช (4) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี และ (5) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ ดำเนินการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกร 17,598 ราย คิดเป็นร้อยละ 95.24 ของเป้าหมาย 18,478 ราย มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 3.4)

2.1) ปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อลดความเสี่ยง โดยการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน เกษตรกรตัดโค่นต้นยางเพื่อลดพื้นที่ปลูกยางได้ 18,512 ราย พื้นที่ 100,203.35 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 66.80 ของเป้าหมาย 150,000 ไร่ ปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม โดยจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้แก่เกษตรกร 894 ราย คิดเป็นร้อยละ 103.95 ของเป้าหมาย 860 ราย และก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้กับเกษตรกรพื้นที่ 7,138.98 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 104.49 ของเป้าหมาย 6,832 ไร่

2.2) ปรับปรุงศูนย์ สนับสนุนเครื่องมือ และจัดอบรมเกษตรกร โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืช 10 แห่ง กรมการข้าว สนับสนุนเครื่องเกี่ยวนวดข้าว ชุดปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ และเครื่องมือพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว 124 เครื่อง อบรมเกษตรกร 1,960 ราย กรมวิชาการเกษตร พัฒนาห้องปฏิบัติการตรวจคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืช 4 แห่ง สนับสนุนอุปกรณ์ 97 เครื่อง อบรมเกษตรกร 1,049 ราย และกรมปศุสัตว์ ปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ 38 แห่ง ผลิตแม่พันธุ์สัตว์คุณภาพ 25,169 ตัว ผลิตสัตว์พันธุ์ดี 319,390 ตัว และผลิตน้ำเชื้อสุกร 4,423 โด๊ส

ตารางที่ 3.4 ผลการดำเนินงานพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและ
ลดต้นทุนการผลิต

โครงการ/หน่วยงาน	กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลงาน	ร้อยละ
1) โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน (การยางแห่งประเทศไทย และ กรมส่งเสริมการเกษตร)	- ตัดโค่นต้นยาง	ไร่	150,000	100,203.35	66.80
	- จำนวนเกษตรกรที่ตัดโค่น	ราย	30,000	18,512	61.71
	- จัดอบรมอาชีพเกษตรกร	ราย	14,623	13,760	94.10
2) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม (กรมพัฒนาที่ดิน)	- จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	6,832	7,138.98	104.49
	- เกษตรกรได้รับระบบอนุรักษ์ฯ	ราย	860	894	103.95
	- อบรมเกษตรกร	ราย	860	829	96.40
3) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช (กรมส่งเสริมการเกษตร)	- ปรับปรุงซ่อมแซมครุภัณฑ์	แห่ง	10	10	100.00
	- ปรับปรุงโรงเรือน/ครุภัณฑ์	รายการ	176	66	37.50
4) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี (กรมการข้าว และกรมวิชาการเกษตร)	- สนับสนุนเครื่องเกี่ยว ชุดปรับปรุง เมล็ดพันธุ์ เครื่องมือพัฒนาผลิตภัณฑ์ข้าว	เครื่อง	124	124	100.00
	- อบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	ราย	1,960	1,960	100.00
	- พัฒนาห้องปฏิบัติการตรวจคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืช	แห่ง	4	4	100.00
	- จัดหาอุปกรณ์เครื่องมือตรวจคุณภาพ	เครื่อง	101	97	96.04
	- อบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์พืช	ราย	1,035	1,049	101.35
	รวม อบรมเกษตรกร	ราย	3,009	2,995	100.47
5) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ (กรมปศุสัตว์)	- พัฒนาศูนย์ขยายพันธุ์สัตว์	แห่ง	38	38	100.00
	- ผลิตแม่พันธุ์สัตว์คุณภาพ	ตัว	25,169	25,169	100.00
	- ผลิตสัตว์พันธุ์ดีจำหน่ายเกษตรกร	ตัว	1,838,488	319,390	17.37
	- ผลิตน้ำเชื้อสุกร	โดส	3,000	4,423	147.43
อบรมเกษตรกรรวมทั้งสิ้น	ราย	18,478	17,598	95.24	

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562

3) การสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย

ประกอบด้วย 3 โครงการ ได้แก่ (1) โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร (2) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร และ (3) โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ มีผลการดำเนินงานในภาพรวมโดยการฝึกอบรมเกษตรกร 1,653,383 ราย คิดเป็นร้อยละ 88.89 ของเป้าหมาย 1,860,001 ราย และสนับสนุนปัจจัยการผลิต 1,328 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.24 ของเป้าหมาย 2,100 ราย รายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 3.5)

3.1) สร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร โดยฝึกอบรมเกษตรกรและพัฒนา กลุ่มเกษตรกร 1,626,904 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.06 ของเป้าหมาย 1,826,800 ราย จำแนกเป็น การสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยและพัฒนาการเกษตรเพื่อความยั่งยืน โดยอบรมเกษตรกร 1,620,265 ราย เกษตรกรมีการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรม 24,988 กลุ่ม ขยายฐานการผลิตจุลินทรีย์ 20 แห่ง อบรมอาสาปศุสัตว์ 4,100 ราย สร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช 24 แห่ง และอบรมการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชแก่เกษตรกร 2,539 ราย

3.2) ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (คทช.) โดยจัดอบรมและพาเกษตรกรไปดูงาน 22,737 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.20 ของเป้าหมาย 28,351 ราย และสนับสนุนปัจจัยการผลิต 1,328 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.24 ของเป้าหมาย 2,100 ราย และก่อสร้างปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ โรงผลิตอาหารและโกดังเก็บผลผลิต 8 แห่ง เป็นไปตามเป้าหมาย

3.3) อบรมและเตรียมความพร้อมพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ 3,742 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.15 ของเป้าหมาย 4,850 ราย และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก่ศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ 77 ศูนย์

ตารางที่ 3.5 ผลการดำเนินงานสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย

โครงการ/หน่วยงาน	กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลงาน	ร้อยละ
1) โครงการสร้างทักษะและ	- อบรมเกษตรกรสร้างรายได้	ราย	1,820,200	1,620,265	89.01
ส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร	- พัฒนากลุ่มเกษตรกร	ชุมชน	9,101	9,094	99.92
(กรมส่งเสริมการเกษตร และ	- เกษตรกรรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรม	กลุ่ม	9,101	24,988	274.56
กรมประมง กรมปศุสัตว์ และ	- จัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์	แห่ง	20	20	100.00
กรมวิชาการเกษตร)	- อบรมอาสาปศุสัตว์	ราย	4,100	4,100	100.00
	- จัดตั้งศูนย์ผลิตและกระจายชีวภัณฑ์	แห่ง	24	24	100.00
	ควบคุมศัตรูพืช				
	- อบรมการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุม	ราย	2,500	2,539	101.56
	ศัตรูพืชให้กับเกษตรกร				
	รวม อบรมเกษตรกร	ราย	1,826,800	1,626,904	89.06

ตารางที่ 3.5 ผลการดำเนินงานสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้
ให้เกษตรกรรายย่อย (ต่อ)

โครงการ/หน่วยงาน	กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลงาน	ร้อยละ
2) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (คทช.) (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกรมหม่อนไหม)	- อบรมครูบัญชีอาสา - อบรมเกษตรกรด้านบัญชี - นำเกษตรกรศึกษาดูงาน - อบรมเกษตรกรด้านสหกรณ์ - การก่อสร้าง/ปรับปรุงอาคาร - การก่อสร้าง/ปรับปรุงอาคาร - พาเกษตรกรศึกษาดูงาน ตามแนวศาสตร์พระราชา - สนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร - อบรมเกษตรกรด้านหม่อนไหม - สนับสนุนปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร - สนับสนุนโรงเลี้ยงไหมแก่เกษตรกร	ราย ราย ราย ราย แห่ง ราย ราย ราย ราย ราย	431 12,910 12,910 12,909 8 1,300 1,300 800 800 800	432 10,199 9,781 10,778 8 528 528 800 800 800	100.23 79.00 75.76 83.49 100.00 40.61 40.61 100.00 100.00 100.00
	รวม อบรมเกษตรกร	ราย	28,351	22,737	80.20
	รวม สนับสนุนปัจจัยการผลิต	ราย	2,100	1,328	63.24
3) โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ (กรมส่งเสริมการเกษตร)	- อบรมและพัฒนา YSF - สนับสนุนศูนย์บ่มเพาะ YSF	ราย ศูนย์	4,850 77	3,742 77	77.15 100.00
รวมทั้งสิ้น	- อบรมเกษตรกร - สนับสนุนปัจจัยการผลิต	ราย ราย	1,860,001 2,100	1,653,383 1,328	88.89 63.24

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562

4) การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา

ประกอบด้วย 8 โครงการ ได้แก่ (1) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร (2) โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (3) โครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร (4) โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ (5) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง (6) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (7) โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร และ (8) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 3.6)

4.1) สนับสนุนสถาบันเกษตรกรในการจัดซื้อจัดจ้างปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์เกี่ยวเนื่อง 637 รายการ คิดเป็นร้อยละ 95.93 ของเป้าหมาย 664 รายการ จำแนกเป็น ด้านการจัดเก็บผลผลิตและอุปกรณ์อื่น ๆ 271 รายการ ด้านการแปรรูปผลผลิตและการตลาด 235 รายการ และด้านการรวบรวมและแปรรูปยางพารา 131 รายการ

4.2) ส่งเสริมการใช้อย่างในหน่วยงานภาครัฐ โดยการยางแห่งประเทศไทยรับซื้อแปรรูปและส่งมอบยางพาราให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ 1,880.89 ตัน คิดเป็นร้อยละ 37.58 ของปริมาณความต้องการใช้อย่าง 5,004.81 ตัน และกรมชลประทานปรับปรุงซ่อมแซมคันคลองชลประทาน โดยใช้อย่างเป็นส่วนผสม 294 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 92.74 ของเป้าหมาย 317 แห่ง

4.3) สนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อรวบรวมยาง วงเงิน 8,018.37 ล้านบาท จำแนกเป็น สถาบันเกษตรกร 388 แห่ง วงเงิน 7,318.37 ล้านบาท และผู้ประกอบการยาง 1 ราย วงเงิน 700 ล้านบาท

4.4) ยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร โดยอบรมผู้ประกอบการเกษตรแปรรูป 55,979 ราย เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติและดิจิทัลให้กับ SMEs 210 กิจการ ส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์เพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน 162 กิจการ จัดตั้งกลุ่มคลัสเตอร์ 5 กลุ่ม และจัดตั้งศูนย์ ICT 12 แห่ง รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs โดยจัดอบรมและให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก 2,193 กิจการ

ตารางที่ 3.6 ผลการดำเนินงานสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา

โครงการ/หน่วยงาน	กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลงาน	ร้อยละ
1) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร (กรมส่งเสริมสหกรณ์)	- สนับสนุนสถาบันเกษตรกรจัดซื้อจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดเก็บและอุปกรณ์อื่น ๆ	แห่ง	146	146	100.00
	- โครงสร้างพื้นฐาน/วัสดุอุปกรณ์	รายการ	273	271	99.27
2) โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (กรมส่งเสริมสหกรณ์)	- สนับสนุนสถาบันเกษตรกรจัดซื้อจัดหาโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูป การตลาด	แห่ง	99	100	101.01
	- โครงสร้างพื้นฐาน/วัสดุอุปกรณ์	รายการ	242	235	97.11
3) โครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพารา (กรมส่งเสริมสหกรณ์)	- สนับสนุนสถาบันเกษตรกรจัดซื้อจัดหาโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ในการรวบรวมและแปรรูปยางพารา	แห่ง	62	58	93.55
	- โครงสร้างพื้นฐาน/วัสดุอุปกรณ์	รายการ	149	131	87.92

ตารางที่ 3.6 ผลการดำเนินงานสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา
(ต่อ)

โครงการ/หน่วยงาน	กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลงาน	ร้อยละ
4) โครงการส่งเสริมการใช้งาน ในหน่วยงานภาครัฐ (การยางแห่งประเทศไทย และ กรมชลประทาน)	- รับซื้อ แปรรูป และส่งมอบยางพารา ให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์	ตัน	5,004.81	1,880.89	37.58
	- ซ่อมแซม ปรับปรุงถนนคันคลอง ชลประทานโดยใช้ยางพาราเป็น ส่วนผสม	รายการ	317	294	92.74
5) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็น เงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบัน เกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง (การยางแห่งประเทศไทย)	- สนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุน หมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อ รวบรวมยาง	แห่ง	-	388	-
	- วงเงินที่สินเชื่อ	ล้านบาท	10,000	7,318.37	73.18
6) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุน หมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (การยางแห่งประเทศไทย)	- สนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุน	ราย	-	1	-
	- หมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง	ล้านบาท	20,000	700	3.50
7) โครงการยกระดับโครงสร้าง การผลิตในอุตสาหกรรมเกษตร แปรรูปอย่างครบวงจร (สำนักงานปลัดกระทรวง อุตสาหกรรม และกรมส่งเสริม อุตสาหกรรม)	- ป้อนนักธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตร แปรรูป (SMEs เกษตร)	ราย	55,000	55,979	101.78
	- ป้อนนักธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตร แปรรูป (ปรึกษาแนะนำเชิงลึก)	กลุ่ม	300	300	100.00
	- พัฒนาประสิทธิภาพการผลิต อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยี อัตโนมัติ	กิจการ	100	104	104.00
	- พัฒนาประสิทธิภาพการผลิต อุตสาหกรรมแปรรูปด้วยเทคโนโลยี ดิจิทัล	กิจการ	100	106	106.00
	- ส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์	กิจการ	150	162	108.00
	- จัดตั้งกลุ่มคลัสเตอร์	กลุ่ม	5	5	100.00
	- จัดตั้งศูนย์ ICT	แห่ง	12	12	100.00
8) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตร แปรรูป (กรมส่งเสริม อุตสาหกรรม)	- อบรมพัฒนาเชิงปฏิบัติการและ การให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกแก่ SMEs	กิจการ	2,000	2,193	109.65

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562

5) การส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง

ดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมภาครัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค โดยจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ 8 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 133.33 ของเป้าหมาย 6 จังหวัด เกษตรกร 1,939 ราย คิดเป็นร้อยละ 146.89 ของเป้าหมาย 1,320 ราย (ตารางที่ 3.7)

ตารางที่ 3.7 ผลการดำเนินงานส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง

โครงการ/หน่วยงาน	กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลงาน	ร้อยละ
โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ (กรมการค้าภายใน)	- จัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร	จังหวัด	6	8	133.33
	โครงการพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์	ราย	1,320	1,939	146.89

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานของกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562

3.3.2 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

การดำเนินงานภายใต้แผนงานฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐได้รับความรู้ และมีทักษะอาชีพด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น โดยนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพทำให้มีรายได้ในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย 2 โครงการ ได้แก่ (1) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ โดยหน่วยงาน 9 หน่วยงาน ดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ 170,701 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.75 ของเป้าหมาย 208,805 ราย สนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านประมง 73,149 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.53 ของเป้าหมาย 75,000 ราย และ (2) โครงการจ้างแรงงานชลประทาน ดำเนินการจ้างแรงงานในการซ่อมแซมบำรุงรักษาในเขตพื้นที่ชลประทาน 161 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 93.60 ของเป้าหมาย 172 แห่ง โดยจ้างแรงงาน 9,079 ราย คิดเป็นร้อยละ 120.73 ของเป้าหมาย 7,520 ราย (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 ผลการดำเนินงานภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

โครงการ/หน่วยงาน	กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลงาน	ร้อยละ
1) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ (9 หน่วยงาน)	- จัดอบรมถ่ายทอดความรู้และทักษะด้านอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ	ราย	208,805	170,701	81.75
	- สนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านประมง	ราย	75,000	73,149	97.53
2) โครงการจ้างแรงงานชลประทาน (กรมชลประทาน)	- ซ่อมแซมบำรุงรักษาในเขตพื้นที่ชลประทาน	โครงการ	172	161	93.60
	- จ้างแรงงาน	ราย	7,520	9,079	120.73

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562

3.4 ผลลัพธ์ (Outcome)

3.4.1 แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร

การดำเนินงานภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร ประกอบด้วย 5 กิจกรรมหลัก ได้แก่ (1) การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตร และด้านน้ำระดับชุมชน (2) การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต (3) การสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย (4) การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา และ (5) การส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง มีผลลัพธ์จากการดำเนินงาน ดังนี้

1) สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตร และด้านน้ำระดับชุมชน

การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตรและด้านน้ำระดับชุมชน โดยการสร้างฝายชะลอน้ำ จัดหาแหล่งน้ำชุมชนและพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำ ทำให้มีพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น 13,860 ไร่ พื้นที่การเกษตรได้รับประโยชน์ 1,571,635 ไร่ คราวเรือนเกษตรกรได้รับประโยชน์ 275,440 ครัวเรือน นอกจากนี้แล้ว ยังทำให้เกษตรกรในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจ้างแรงงานตามโครงการ 42,930,939.15 บาท

2) พัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต

2.1) การลดพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกพืช การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต โดยการปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกยางพารา และพื้นที่ปลูกข้าวไปประกอบอาชีพอื่น ทำให้พื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกพืชลดลง 73,707.68 ไร่ จำแนกเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกยาง 68,821.05 ไร่ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว 4,886.63 ไร่

2.2) การปรับเปลี่ยนอาชีพ เกษตรกรในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมมีการปรับเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด จำนวน 13,829 ราย อาชีพการปลูกผัก ไม้ดอกไม้ประดับ ปลูกพืชไร่ การทำเกษตรแบบผสมผสาน และการเลี้ยงสัตว์ปีก

2.3) การลดต้นทุนการผลิต เกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวไปผลิตสินค้าเกษตรอื่นโดยได้รับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ พบว่า มีรายจ่ายลดลงเฉลี่ยปีละ 706.05 บาท/ไร่ อีกทั้งมีผลตอบแทนสุทธิจากการปลูกพืชระยะสั้นที่ให้ผลผลิตแล้ว ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชผัก สมุนไพร และหญ้าเนเปียร์ โดยมีผลตอบแทนสูงกว่าการปลูกข้าวเฉลี่ย 3,182.78 บาท/ไร่ นอกจากนี้แล้ว การดำเนินงานโครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ โดยการจำหน่ายพันธุ์สัตว์ในราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาด ทำให้เกษตรกรมีต้นทุนค่าพันธุ์สัตว์ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 30 อีกทั้งทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงสัตว์ปีก ร้อยละ 19.62 สำหรับการเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่นต้องใช้เวลาในการเลี้ยงนาน จึงยังไม่มีผลผลิต

2.4) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโดยการสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ผลิตข้าว และอบรมให้ความรู้กับเกษตรกร ทำให้เกษตรกรได้รับผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 34 กิโลกรัม/ไร่ หรือร้อยละ 7.53 เมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้เกษตรกรผู้ผลิต

เมล็ดพันธุ์ข้าวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ 1,663 บาท/ไร่ สำหรับการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ เกษตรกร 977 ราย ดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ พื้นที่ 6,551 ไร่ มีผลผลิต 636.50 ตัน และมีรายได้เพิ่มขึ้น 405 บาท/ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.58 เนื่องจากจำหน่ายได้ราคาที่สูงขึ้น สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจที่ดำเนินการผลิตแล้วร้อยละ 28.57 มีปริมาณการผลิตผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 92.50 ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น 24,565 บาท/รอบการผลิต เนื่องจากผลิตได้ปริมาณมากและราคาจำหน่ายสูงขึ้น

3) การสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย

การสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย โดยการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ และสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกลุ่มแก่เกษตรกร 1,653,383 ราย และสนับสนุนปัจจัยการผลิต 1,328 ราย และเมื่อเกษตรกรนำความรู้ไปปฏิบัติแล้วมีผลลัพธ์การดำเนินงาน ดังนี้

3.1) การสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร หลังจากที่เกษตรกรได้เข้าร่วมกลุ่มดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการแล้ว พบว่า เกษตรกรร้อยละ 74.36 มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร เช่น การจำหน่ายพันธุ์พืช พืชผัก น้ำพริก ลูกชิ้น ดั่งสาकु สุกร ไช้ไก่ ไช้เป็ด บัญอินทรีย์ สารชีวภัณฑ์ เกษตรกรร้อยละ 62.82 มีรายจ่ายลดลงจากการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภัณฑ์ที่ซื้อมาจากกลุ่ม ปุ๋ยหมักหรือเลี้ยงไก่เพื่อบริโภคภายในครัวเรือน และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ ทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายปุ๋ยในครัวเรือนได้ เกษตรกรร้อยละ 81.78 มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้นจากการรวมกลุ่ม การสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและราคาของสินค้า เช่น จำหน่ายภายในชุมชน หน่วยงานต่าง ๆ (โรงเรียน โรงพยาบาล) ช่องทางออนไลน์ อีกทั้งมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจำหน่ายเป็นการขายส่ง หรือผลิตสินค้าตามรายการสั่งซื้อของลูกค้า

3.2) การจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ 20 แห่ง สามารถผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ได้ปริมาณ 52,902.63 ลิตร และแจกจ่ายให้เกษตรกรสมาชิกไปใช้ประโยชน์ 6,204 ราย โดยศูนย์ฯ ได้รับผลตอบแทนจากการสนับสนุนของสมาชิก 432,798.80 บาท/เดือน ส่งผลให้เกษตรกรร้อยละ 82.67 สามารถลดรายจ่ายในการซื้อยาปฏิชีวนะลงได้

3.3) การฝึกอบรมอาสาปศุสัตว์ให้บริการผสมเทียมสัตว์ สามารถผสมเทียมสัตว์ของเกษตรกร 63,002 ราย 231,000 ตัว จำแนกเป็น โคเนื้อ 224,682 ตัว แพะ 6,318 ตัว โดยมีอัตราการผสมเทียมติด คิดเป็นร้อยละ 75.97 อีกทั้งยังส่งผลให้เกษตรกรเจ้าของสัตว์ร้อยละ 56.91 มีค่าใช้จ่ายในการผสมเทียมลดลงจากเดิม เนื่องจากไม่ต้องเสียค่าจ้างผสมเทียมโดยแต่มีเพียงค่าใช้จ่ายเฉพาะค่าพาหนะเดินทางมาผสมเทียมของอาสาปศุสัตว์เท่านั้น

3.4) การจัดตั้งศูนย์ผลิตและกระจายชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรมีการผลิตชีวภัณฑ์ใช้เอง 80 ราย และสามารถลดค่าใช้จ่ายในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช 2,468.82 บาท/ราย คิดเป็นร้อยละ 46.91 ของค่าใช้จ่ายเดิมที่ต้องซื้อสารเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

4) การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา

การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา โดยการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานหรือวัสดุอุปกรณ์เพื่อเพิ่มศักยภาพในการรวบรวม จัดเก็บ และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ส่งเสริมให้มีการใช้ยางพาราในหน่วยงานภาครัฐ สนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อรวบรวมยางพารา ยกกระตักโครงสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจรสำหรับผู้ประกอบการ SMEs การดำเนินงานมีผลลัพธ์ ดังนี้

4.1) สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจัดซื้อจัดจ้างโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์เกี่ยวเนื่องเพื่อเพิ่มศักยภาพในการรวบรวม จัดเก็บ และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ได้ดำเนินการรวบรวมผลผลิต 482,140.50 ตัน มูลค่า 9,988.95 ล้านบาท และแปรรูปผลผลิต 142,244.70 ตัน มูลค่า 2,861.56 ล้านบาท โดยมีเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์ 518,357 ราย

ทั้งนี้ สำหรับการเปรียบเทียบรายได้ของเกษตรกรก่อนและหลังจากที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์เกี่ยวเนื่องสำหรับการรวบรวม จัดเก็บ และแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรจะต้องใช้ระยะเวลาอย่างน้อย 1 รอบปีการผลิต จึงจะสามารถเปรียบเทียบได้ เนื่องจากในช่วงการสำรวจข้อมูลสถาบันเกษตรกรเพิ่งเริ่มใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับ บางแห่งยังอยู่ระหว่างการก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์ ซึ่งยังไม่เกิดผลลัพธ์และผลกระทบที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงปัจจัยอื่นที่มีผลต่อรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตยางพาราของเกษตรกรด้วย

4.2) การยางแห่งประเทศไทย ดำเนินการรวบรวม แปรรูปน้ำยางสดเป็นน้ำยางข้น และส่งมอบให้หน่วยงานนำไปใช้ 1,880.89 ตัน โดยกรมชลประทานดำเนินการปรับปรุงซ่อมแซมถนนคันคลองชลประทานโดยใช้ยางพาราเป็นส่วนผสมดำเนินการได้ระยะทาง 710.33 กม. ปริมาณน้ำยางที่ใช้ 1,805.75 ตัน คราวเรือนได้รับประโยชน์จากการสัญจร 229,685 คราวเรือน

4.3) สถาบันเกษตรกรใช้สินเชื่อจากโครงการเพื่อรวบรวมยางพาราจากเกษตรกร 662,745.736 ตัน มูลค่า 25,692.52 ล้านบาท จำหน่ายยางพาราให้กับผู้ประกอบการแล้ว 571,395.18 ตัน มูลค่า 28,836.99 ล้านบาท และผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง) ใช้สินเชื่อเพื่อรวบรวมและจัดเก็บยาง 219,991.17 ตัน

4.4) ผู้ประกอบการ SMEs ได้รับการยกกระตักโครงสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร ทำให้สามารถลดต้นทุนได้ร้อยละ 17.64 ลดของเสียในกระบวนการผลิตได้ร้อยละ 26.84 และสามารถเพิ่มยอดขายได้ร้อยละ 22.95 โดยประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการรวมทั้งสิ้น 478.08 ล้านบาท

5) การส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง

การพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ (PGS) ทำให้เกษตรกรเข้าสู่การทำเกษตรอินทรีย์ 1,274 ราย พื้นที่ 17,274.44 ไร่ โดยเกษตรกรร้อยละ 62.50 มีการเปลี่ยนแปลงในการทำเกษตร ได้แก่ เกษตรกรร้อยละ 33 สามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์มีราคาสูงกว่าสินค้าเกษตรทั่วไป เกษตรกรร้อยละ 78.67 มีต้นทุนลดลง เนื่องจากลดการใช้สารเคมีลง เกษตรกรร้อยละ 37.34 มีผลผลิตเพิ่มขึ้น เกษตรกรร้อยละ 54.67 มีรายได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไร่ละ 5,912.64 บาท/ปี หรือร้อยละ 48.57 ของรายได้เดิม เนื่องจากสามารถจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้ในราคาที่สูงขึ้น และเกษตรกรร้อยละ 52 สามารถลดรายจ่ายในการบริโภคของครัวเรือนได้เฉลี่ย 3,195 บาท/ปี เนื่องจากมีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ไว้บริโภคเอง และเกษตรกรร้อยละ 56.00 มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อยรายละ 2 ช่องทาง เช่น Tops โรงพยาบาล โรงแรม และจำหน่ายให้กับกลุ่มเกษตรกรที่ตนเองเป็นสมาชิก

3.4.2 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

การดำเนินงานภายใต้แผนงานฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐได้รับความรู้ และมีทักษะอาชีพด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น โดยนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพทำให้มีรายได้ในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น มีผลลัพธ์การดำเนินงานภายใต้แผนงานฯ ดังนี้

1) การประกอบอาชีพด้านการเกษตร เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐได้รับความรู้เพื่อเพิ่มทักษะอาชีพทางการเกษตร 170,701 ราย และเมื่อมีการนำความรู้ไปปฏิบัติแล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ เกษตรกรร้อยละ 7.34 จำหน่ายผลผลิตในราคาที่เพิ่มขึ้น เกษตรกรร้อยละ 39.51 มีต้นทุนการผลิตลดลง เนื่องจากลดการใช้สารเคมีลงโดยหันมาใช้ปุ๋ยหมักและสารชีวภาพที่ทำขึ้นเอง และได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากโครงการ เกษตรกรร้อยละ 18.18 มีผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีการปรับสภาพดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี ทำให้คุณภาพดินดีขึ้น เกษตรกรร้อยละ 24.83 มีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในการทำเกษตร ทำให้ลดต้นทุนได้ส่วนหนึ่ง ประกอบกับเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตสินค้าเกษตรมากขึ้น ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น จึงมีผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคไว้สำหรับจำหน่ายมากขึ้น เกษตรกรร้อยละ 64.69 มีรายจ่ายในการบริโภคลดลงเฉลี่ยรายละ 2,763 บาท เนื่องจากมีการนำผลผลิตมาบริโภคในครัวเรือนเพิ่มขึ้นทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายได้

2) การมีรายได้เพิ่มขึ้น โครงการดำเนินการจ้างแรงงานเพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในการซ่อมแซมบำรุงรักษาในเขตพื้นที่ชลประทาน 9,079 ราย เป็นเงินค่าจ้าง 149.92 ล้านบาท โดยผู้รับจ้างได้นำเงินไปใช้จ่ายเป็นค่าอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ค่าเล่าเรียนบุตร ชำระหนี้ ลงทุนทางการเกษตร และเก็บออม ทั้งนี้ เกิดการใช้จ่ายต่อเนื่อง 144.05 ล้านบาท ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ คิดเป็นมูลค่ารายได้หมุนเวียนในภาคเศรษฐกิจ 483.76 ล้านบาท หรือ 3.3583 เท่าของวงเงินที่มีการใช้จ่ายตามสัดส่วนมูลค่าที่นำไปใช้จ่าย ซึ่งเป็นรายได้ต่อเนื่องจากค่าแรงงานที่ถูกนำไปจ่ายใช้สอยเพื่อการบริโภคของครัวเรือน

และกระจายไปเป็นรายได้ของร้านค้า/ธุรกิจในกลุ่มชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ต่อเนื่อง อาทิ กิจกรรมการค้าปลีก แปรรูปอาหาร การเดินทาง การศึกษา และการรักษาพยาบาล

3.5 ความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ

จากการสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ เกษตรกร ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ ผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐที่เข้าร่วมโครงการ ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า ภาพรวมมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 8.52 จำแนกเป็น ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.45 และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.13 (ตารางที่ 3.9)

ตารางที่ 3.9 ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ

แผนงาน/โครงการ	คะแนน	แปลผล ^{1/}
แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร	8.45	มากที่สุด
1) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน	8.81	มากที่สุด
2) โครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน	9.19	มากที่สุด
3) โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน	8.44	มากที่สุด
4) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม	8.32	มากที่สุด
5) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช	6.90	มาก
6) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี	9.26	มากที่สุด
6.1) กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ	8.89	มากที่สุด
6.2) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ	9.60	มากที่สุด
7) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์	8.98	มากที่สุด
8) โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร	8.92	มากที่สุด
8.1) กิจกรรมเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย	9.05	มากที่สุด
8.2) กิจกรรมขยายฐานการผลิตจุลินทรีย์	9.14	มากที่สุด
8.3) กิจกรรมอาสาปศุสัตว์เพื่อการพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อย	8.82	มากที่สุด
8.4) กิจกรรมผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช	8.67	มากที่สุด
9) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร	8.77	มากที่สุด
9.1) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	8.19	มาก
9.2) กรมส่งเสริมสหกรณ์	8.70	มากที่สุด
9.3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	9.12	มากที่สุด
9.4) กรมหม่อนไหม	9.07	มากที่สุด
10) โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่	8.67	มากที่สุด
11) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร	9.32	มากที่สุด

ตารางที่ 3.9 ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ (ต่อ)

แผนงาน/โครงการ	คะแนน	แปลผล ^{1/}
12) โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	9.14	มากที่สุด
13) โครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร	9.22	มากที่สุด
14) โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ	8.97	มากที่สุด
15) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง	7.33	มาก
16) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง	na	na
17) โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร	6.93	มาก
18) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป	6.54	มาก
19) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ	8.46	มากที่สุด
แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต	9.13	มากที่สุด
20) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	8.81	มากที่สุด
21) โครงการจ้างแรงงานชลประทาน	9.44	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	8.52	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ^{1/} แปลผล น้อยที่สุด = คะแนน 1.00 - 2.80 /น้อย = 2.81 - 4.60 /ปานกลาง = 4.61 - 6.40 /มาก = 6.41 - 8.20 /มากที่สุด = 8.21 - 10.00

บทที่ 4

การประเมินผลรายโครงการ

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรร่วมกับคณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร ดำเนินการประเมินผลโครงการที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ได้แก่ แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต รวม 21 โครงการ ดังนี้

แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร

- 1) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน
- 2) โครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน
- 3) โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน
- 4) โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม
- 5) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช
- 6) โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี
- 7) โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์
- 8) โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร
- 9) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร
- 10) โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่
- 11) โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร
- 12) โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร
- 13) โครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร
- 14) โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ
- 15) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง
- 16) โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง
- 17) โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร
- 18) โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป
- 19) โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ

แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

- 20) โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
- 21) โครงการจ้างแรงงานชลประทาน

การประเมินผลครั้งนี้ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพื้นที่ 77 จังหวัด เป็นผลการดำเนินงานตั้งแต่ได้รับอนุมัติงบประมาณ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562 มีผลการประเมินตามตัวชี้วัดและเกณฑ์การประเมินผลเป็นรายโครงการ ดังนี้

4.1 โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน

โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและการจัดหาแหล่งน้ำชุมชน มี 2 หน่วยงานรับผิดชอบดำเนินการ คือ กรมพัฒนาที่ดิน ดำเนินการกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ และสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดำเนินการ 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน และกิจกรรมสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน ผลการประเมินผล ดังนี้

4.1.1 กิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ (กรมพัฒนาที่ดิน)

1) สารสำคัญโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อเพิ่มความชุ่มชื้นให้แก่ทรัพยากรดินและน้ำในบริเวณพื้นที่ดำเนินโครงการ เพื่อให้มีแหล่งกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้งในการทำเกษตรกรรมเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำ ลดปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดินและเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ ให้แก่เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ

1.2) เป้าหมายดำเนินการใน 45 จังหวัด 1,097 แห่ง เกษตรกรได้รับการจ้างแรงงานอย่างน้อย 8,776 ราย และเกษตรกรได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ 164,550 ราย

1.3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินงานโดย กรมพัฒนาที่ดิน งบประมาณ 109,700,000 บาท

1.4) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 มีนาคม 2562

2) วิธีการประเมินผล

2.1) วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมพัฒนาที่ดิน

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการทุกจังหวัด ในพื้นที่เป้าหมาย 45 จังหวัด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ 45 ราย

(3) สัมภาษณ์เกษตรกร 225 ตัวอย่าง ในพื้นที่เป้าหมาย 45 จังหวัด

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

(1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

(2) สืบค้นข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

3) ผลการประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) กรมพัฒนาที่ดิน เบิกจ่ายงบประมาณรวมทั้งสิ้น 55,023,792 บาท ร้อยละ 50.16 ของงบที่ได้รับ 109,700,000 บาท จำแนกเป็น งบดำเนินงาน 7,242,308 บาท ร้อยละ 17.24 ของงบดำเนินงานที่ได้รับ 42,015,100 บาท และงบลงทุน 47,781,484 บาท ร้อยละ 70.59 ของงบลงทุนที่ได้รับ 67,684,900 บาท ซึ่งโครงการนี้ไม่มีการกันเงินเหลือมปีภายหลังสิ้นสุด 30 กันยายน 2561 เงินที่เหลือ ส่งคืนทั้งหมด (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 การใช้จ่ายงบประมาณโครงการ

งบประมาณ	เป้าหมาย	เบิกจ่ายแล้ว	ร้อยละ
งบประมาณทั้งหมด (บาท)	109,700,000	55,023,792	50.16
งบดำเนินงาน	42,015,100	7,242,308	17.24
งบลงทุน	67,684,900	47,781,484	70.59

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมพัฒนาที่ดิน

(2) ความทันเวลาและเพียงพอของงบประมาณ

(2.1) ความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 55.56 เห็นว่า ได้รับงบประมาณทันเวลา ส่วนที่เหลือร้อยละ 44.44 เห็นว่าได้รับงบประมาณไม่สอดคล้องกับฤดูกาล ลำบากกว่าแผนที่กำหนดไว้ เนื่องจากการก่อสร้างฝายชะลอน้ำจะต้องดำเนินการก่อสร้างก่อนฤดูฝน และก่อนฤดูกาลเพาะปลูกของเกษตรกร โดยจังหวัดที่เห็นว่าได้รับงบประมาณช้ากว่าแผนที่กำหนดไว้ มี 20 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย ลำพูน น่าน ตาก แพร่ พะเยา กาญจนบุรี พิจิตร ชลบุรี จันทบุรี ชัยภูมินครราชสีมา หนองคาย สกลนคร บึงกาฬ ขอนแก่น อุดรธานี ตรัง ชุมพร และระนอง สำหรับช่วงเวลาที่เหมาะสมควรจัดสรรงบประมาณระหว่างเดือนมกราคม - เมษายน

(2.2) ความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 73.33 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 26.67 ไม่เพียงพอ จังหวัดที่เห็นว่าได้รับงบประมาณไม่เพียงพอมี 12 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดพะเยา เชียงราย ตาก ชลบุรี สระบุรี นครราชสีมา สกลนคร หนองบัวลำภู อุดรธานี ชุมพร กระบี่ และระนอง เนื่องจากฝายชะลอน้ำบางแห่งเป็นพื้นที่รกร้างต้องมีค่าใช้จ่ายในการปรับพื้นที่ก่อนการก่อสร้าง (ตารางที่ 4.2)

ตารางที่ 4.2 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลา	100.00
1.1 ทันเวลา	55.56
1.2 ไม่ทันเวลา	44.44
2. ความเพียงพอ	100.00
2.1 เพียงพอ	73.33
2.2 ไม่เพียงพอ	26.67

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2) กระบวนการ (Processes) กรมพัฒนาที่ดินได้กำหนดแนวทาง และขั้นตอนการดำเนินงานโครงการรวม 7 ด้าน ซึ่งทุกจังหวัดดำเนินการตามแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการสรุปผล ได้ดังนี้ (ตารางที่ 4.3)

(1) การประชาสัมพันธ์ ทุกจังหวัดมีการประชาสัมพันธ์โครงการในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การชี้แจงโดยเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน ประธาน/คณะกรรมการ และผู้นำชุมชน ด้านการรับรู้ของเกษตรกรในพื้นที่ก่อสร้างฝาย พบว่า ทุกรายรับทราบว่ามีโครงการก่อสร้างฝายในเขตบริเวณพื้นที่ที่คัดเลือก โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 63.40 และ 59.62 รับทราบโครงการจากผู้นำชุมชน และเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินตามลำดับ

(2) การกำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำ เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัดมีการดำเนินการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย โดยผ่านความเห็นชอบของประชาคมหมู่บ้าน

(3) การแจ้งการดำเนินงานโครงการให้คณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดทุกจังหวัดดำเนินการแจ้งให้ที่ประชุมคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดทราบรายละเอียดโครงการ

(4) การกำหนดรูปแบบการก่อสร้างฝายชะลอน้ำตามลักษณะของศูนย์การพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทุกจังหวัดได้ดำเนินการก่อสร้างฝายชะลอน้ำตามรูปแบบที่กรมพัฒนาที่ดินกำหนด

(5) การจ้างแรงงานเกษตรกรเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำ ทุกจังหวัดมีการจ้างแรงงานเกษตรกรในท้องถิ่นเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำ โดยใช้บัญชีเกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐหรือผู้มีรายได้น้อยมาเป็นเกณฑ์ในการจ้างแรงงาน

(6) การอบรมแรงงานก่อสร้างและเกษตรกรในพื้นที่จุดก่อสร้างฝายชะลอน้ำ เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นการชี้แจงให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์จากการสร้างฝายชะลอน้ำ เช่น การชะลอการไหลของน้ำ การลดการชะล้างพังทลายของดิน หากมีน้ำในลำธารสามารถกักเก็บไว้ใช้ประโยชน์ช่วงฤดูแล้ง

(6.1) การอบรมแรงงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำ มีการจัดอบรมเกษตรกรร้อยละ 90.91 ส่วนที่เหลือร้อยละ 9.09 ใช้วิธีการสอนระหว่างการก่อสร้างฝายทุกขั้นตอน

(6.2) การอบรมเกษตรกรบริเวณพื้นที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ มีเกษตรกรร้อยละ 85.66 ได้รับการอบรม ส่วนที่เหลือร้อยละ 14.34 ไม่ได้เข้าร่วมการอบรม เนื่องจากเกษตรกรไม่อยู่ในพื้นที่ช่วงจัดอบรม

(7) การแต่งตั้งประชาชนในพื้นที่เพื่อร่วมตรวจรับงานการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัดมีการดำเนินการแต่งตั้งประชาชนตรวจสอบงาน ส่วนใหญ่เป็นผู้นำชุมชน เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในพื้นที่

ตารางที่ 4.3 การดำเนินงานตามกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรม	มี	ไม่มี
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ		
1.1 การประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่	100.00	-
1.2 การรับทราบการประชาสัมพันธ์ของเกษตรกร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		-
(1) เกษตรกรรับทราบโครงการจากผู้นำชุมชน	63.40	-
(2) เกษตรกรรับทราบโครงการจากเจ้าหน้าที่	59.62	-
(3) เกษตรกรรับทราบโครงการจากประธาน/คณะกรรมการ	0.75	-
2. การกำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	100.00	-
3. การแจ้งการดำเนินการให้คณะกรรมการพัฒนาเกษตรและสหกรณ์จังหวัด	100.00	-
4. การกำหนดรูปแบบตามลักษณะของศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	100.00	-
5. การจ้างแรงงานเกษตรกรเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	100.00	-
6. การอบรมเกษตรกร		
6.1 การอบรมแรงงานที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	90.91	9.09
6.2 การอบรมเกษตรกรในพื้นที่จุดก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	85.66	14.34
7. การแต่งตั้งประชาชนในพื้นที่เพื่อตรวจสอบงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	100.00	-

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3) ผลได้ (Outputs) จากการดำเนินงานโครงการเกิดผลได้ ดังนี้

(1) การจ้างแรงงานเพื่อก่อสร้างฝายชะลอน้ำ มีเป้าหมาย 8,776 ราย ดำเนินการจ้างแรงงานเกษตรกรรวมทั้งสิ้น 8,489 ราย ร้อยละ 96.73 ของเป้าหมาย

(2) การก่อสร้างฝายชะลอน้ำ มีเป้าหมาย จำนวน 1,097 แห่ง ดำเนินการก่อสร้างทั้งสิ้น 884 แห่ง ร้อยละ 80.58 ของเป้าหมาย (เป็นการก่อสร้างเสร็จก่อน 30 กันยายน 2561 จำนวน 877 แห่ง ส่วนจังหวัดระนอง จำนวน 7 แห่ง ได้จัดซื้อวัสดุ/อุปกรณ์ไว้ตั้งแต่ก่อนเดือนกันยายน 2561 แต่ยังไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ เนื่องจากมีน้ำในลำธารมาก หน่วยงานจึงปรับเปลี่ยนแผน โดยเริ่มดำเนินการก่อสร้างในเดือนกุมภาพันธ์ 2562 โดยใช้แรงงานจิตอาสาในพื้นที่)

(3) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการสร้างและการใช้ประโยชน์จากฝายชะลอน้ำ ในพื้นที่บริเวณการก่อสร้างฝาย เป้าหมายทั้งหมด 164,550 ราย ดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรทั้งสิ้น 31,075 ราย ร้อยละ 18.88 ของเป้าหมาย สาเหตุที่มีเกษตรกรมาเข้ารับการอบรมไม่ครบตามเป้าหมาย เพราะเกษตรกรบางรายติดภารกิจอื่น ไม่สามารถเข้าร่วมอบรมในวันเวลาที่มีการจัดอบรมได้ (ตารางที่ 4.4)

ตารางที่ 4.4 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. การจ้างงานเกษตรกร	ราย	8,776	8,489	96.73
2. การก่อสร้างฝายชะลอน้ำแล้วเสร็จ	แห่ง	1,097	884	80.58
3. การอบรมเกษตรกรในพื้นที่สร้างฝายชะลอน้ำ	ราย	164,550	31,075	18.88

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมพัฒนาที่ดิน

3.4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

(1) พื้นที่รับประโยชน์ และการใช้ประโยชน์จากฝายชะลอน้ำของเกษตรกร

(1.1) พื้นที่การเกษตรได้รับประโยชน์ จากรายงานผลการดำเนินงานของกรมพัฒนาที่ดิน ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2562 พบว่า การสร้างฝายชะลอน้ำทำให้มีพื้นที่การเกษตรได้รับผลประโยชน์ถึง 22,628 ไร่ เฉลี่ย 25.60 ไร่/แห่ง

(1.2) การใช้ประโยชน์จากฝายชะลอน้ำ เกษตรกรร้อยละ 70.67 ได้ใช้ประโยชน์จากฝายชะลอน้ำ โดยเกษตรกรที่ได้ใช้ประโยชน์จากฝายชะลอน้ำในด้านต่าง ๆ บางรายใช้ประโยชน์หลายด้าน โดยเกษตรกรร้อยละ 86.79 ใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร เช่น ปลูกพืชผัก พืชไร่ ไม้ผล และร้อยละ 13.21 ใช้เพื่อการอุปโภค/บริโภค ส่วนเกษตรกรร้อยละ 29.33 ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองอยู่ไกลจากจุดก่อสร้างฝายชะลอน้ำ และบางแห่งจุดก่อสร้างฝายชะลอน้ำอยู่ห่างไกลจากพื้นที่ชุมชน

(2) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติ เกษตรกรร้อยละ 85.33 ได้นำความรู้ที่ได้รับการอบรมไปปฏิบัติ ส่วนร้อยละ 14.67 ไม่นำไปปฏิบัติ เนื่องจากเกษตรกรบางรายมีความรู้พื้นฐานเดิมอยู่แล้ว

(3) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อผลจากการมีฝายชะลอน้ำในพื้นที่

(3.1) ด้านการชะลอการไหลของน้ำ เกษตรกรร้อยละ 98.22 มีความเห็นว่าการสร้างฝายชะลอน้ำสามารถชะลอการไหลของน้ำได้ ส่วนร้อยละ 1.78 เห็นว่า ไม่สามารถชะลอการไหลของน้ำได้ในช่วงเวลาฤดูน้ำหลาก

(3.2) ด้านการกักเก็บน้ำของฝายชะลอน้ำ เกษตรกรร้อยละ 89.33 มีความเห็นว่าการสร้างฝายชะลอน้ำสามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ โดยได้ใช้จนถึงช่วงเดือนตุลาคม - ธันวาคม 2561 หลังจากนั้นปริมาณน้ำในลำธารก็เริ่มลดน้อย ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.67 มีความเห็นว่าการกักเก็บน้ำไม่ได้ เนื่องจากฤดูแล้งน้ำจะแห้ง ซึมลงดิน ทำให้เก็บน้ำไม่ได้

(3.3) ด้านการสร้างงาน/สร้างรายได้ในพื้นที่ เกษตรกรร้อยละ 84.00 มีความเห็นว่าการสร้างรายได้จากการจ้างงานในพื้นที่ทำให้มีการกระตุ้นเศรษฐกิจได้ ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.00 มีความเห็นว่าการไม่ทำให้เกิดรายได้ในพื้นที่ เนื่องจากไม่ได้เป็นแรงงานในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ

(3.4) ด้านการเกิดความสมดุลในระบบนิเวศ การทำให้ดินชุ่มชื้น เกษตรกรทุกราย คิดว่าการสร้างฝายชะลอน้ำสามารถทำให้ดินชุ่มชื้นขึ้นได้ นอกจากนี้เกษตรกรมีความรู้สึกห่วงแหนและเต็มใจที่จะช่วยกันรักษาธรรมชาติให้เกิดความสมดุล

จากความเห็นของเกษตรกรข้างต้น การก่อสร้างฝายชะลอน้ำดังกล่าว สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ด้านชะลอการไหลของน้ำ การเกิดความสมดุลในระบบนิเวศ และการสร้างงาน/สร้างรายได้ในพื้นที่ได้ ส่วนการกักเก็บน้ำไว้ใช้ในช่วงฤดูแล้ง ส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ เนื่องจากไม่มีน้ำต้นทุนที่จะกักเก็บไว้ใช้ได้ (ตารางที่ 4.5)

ตารางที่ 4.5 ผลลัพธ์ของโครงการ

กิจกรรม	หน่วย : ร้อยละ	
	ได้	ไม่ได้
1. การได้รับประโยชน์	70.67	29.33
1.1 ด้านการเกษตร	86.79	-
1.2 ด้านการอุปโภค/บริโภค	13.21	-
2. การนำความรู้ไปปฏิบัติ	85.33	14.67
3. ความเห็นของเกษตรกรต่อการสร้างฝายชะลอน้ำ		
3.1 การชะลอการไหลของน้ำ	98.22	1.78
3.2 การกักเก็บน้ำไว้ใช้ช่วงขาดน้ำ	89.33	10.67
3.3 การสร้างงาน/สร้างรายได้ในพื้นที่	84.00	16.00
3.4 การเกิดความสมดุลในระบบนิเวศ	100.00	-

ที่มา : จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัดที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 7.80 โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการแต่งตั้งประชาชนตรวจรับงานเจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.24 ด้านการอบรมแรงงานที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ ด้านการดำเนินการก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ ด้านการจ้างแรงงานเกษตรกรที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ และด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ รวม 4 ด้าน เจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจระดับมาก ที่ค่าคะแนน 7.77 7.76 7.71 และ 7.54 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.6)

ตารางที่ 4.6 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินกิจกรรม

กิจกรรม	ค่าคะแนน	แปลผล
1. ด้านการแต่งตั้งประชาชนตรวจรับงาน	8.24	มากที่สุด
2. ด้านการอบรมแรงงานที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	7.77	มาก
3. ด้านก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	7.76	มาก
4. ด้านการจ้างแรงงานเกษตรกรที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	7.71	มาก
5. ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	7.54	มาก
เฉลี่ย	7.80	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

3.6) ความพึงพอใจของเกษตรกร ต่อกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ พบว่าเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.05 ทั้งนี้ เกษตรกรมีความพึงพอใจในด้านการอบรมเกษตรกร/ประชาชนในพื้นที่ และด้านการจ้างแรงงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.20 และ 8.89 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.7)

ตารางที่ 4.7 ความพึงพอใจของเกษตรกร

กิจกรรม	ค่าคะแนน	แปลผล
1. ด้านการอบรมเกษตรกร/ประชาชน ในพื้นที่	9.20	มากที่สุด
2. ด้านการจ้างแรงงานที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	8.89	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.05	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.7) ข้อค้นพบ

(1) ช่วงเริ่มและระหว่างดำเนินการดำเนินโครงการ เนื่องจากช่วงเวลาได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อไปดำเนินการภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ปี 2561 ล่าช้ากว่าแผนเดิมที่กำหนดไว้ ถึงแม้หน่วยงานจะมีการเตรียมแผนปฏิบัติงานไว้แล้ว และมีการปรับแผนให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริง ซึ่งเมื่อดำเนินการในพื้นที่แล้วยังพบปัญหา ดังนี้

(1.1) จุดพื้นที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ การดำเนินการในช่วงฤดูฝนทำให้พื้นที่ก่อสร้างบางแห่งมีปริมาณน้ำท่วมขัง บางพื้นที่ฝนตกชุกทำให้เป็นอุปสรรคในการก่อสร้าง บางแห่งมีปริมาณน้ำไหลผ่านปริมาณมากไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ ทำให้การดำเนินการก่อสร้างเกิดความล่าช้า ซึ่งได้แก้ไขปัญหาเพื่อให้การก่อสร้างเป็นไปตามเป้าหมาย ด้วยการทำทางเบี่ยงน้ำแล้วก่อสร้าง บางแห่งชะลอการก่อสร้างไปจนกว่าปริมาณน้ำจะลดลง และมีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ก่อสร้างฝายใหม่

(1.2) แรงงานในการก่อสร้างฝายชลอน้ำ พบว่า แรงงานมีน้อย เนื่องจากช่วงดำเนินงานโครงการ เป็นช่วงฤดูเพาะปลูกของเกษตรกร ประกอบกับค่าแรงงานที่ได้รับ 300 บาทต่อวัน ไม่จูงใจให้มารับจ้างเมื่อเทียบกับการไปรับจ้างงานอื่น แรงงานเกษตรกรที่มีความชำนาญในพื้นที่มีน้อย ซึ่งบางพื้นที่แก้ไขด้วยการใช้แรงงานที่มีความชำนาญจากจุดก่อสร้างอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกันที่ดำเนินการก่อสร้างเสร็จแล้วมาเป็นแรงงานก่อสร้าง แรงงานที่เป็นผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐส่วนใหญ่เป็นสตรีและคนชรา ไม่สามารถทำงานในโครงการได้ เนื่องจากการสร้างฝายต้องใช้แรงงานที่แข็งแรง ทำให้ต้องใช้คนงานจากชุมชนอื่นมาช่วยดำเนินการ

(1.3) การขนส่งวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการก่อสร้างเข้าในพื้นที่ พบว่า จุดก่อสร้างบางแห่งการขนส่งด้วยรถยนต์ไม่สามารถเข้าพื้นที่ได้ ต้องจ้างรถอีแต่นขนย้ายวัสดุ หรือแรงงานคนในการขนวัสดุทำให้มีค่าใช้จ่ายในการขนส่ง บางพื้นที่ฝนตกส่งผลให้ทางลำเลียงซึ่งเป็นทางดินโคลน ไม่สะดวกในการเดินทาง ทำให้ต้องใช้เวลาในการขนส่งนาน

(1.4) การก่อสร้างฝายบางแห่ง มีค่าใช้จ่ายเพิ่มในการปรับพื้นที่บริเวณจุดก่อสร้าง เนื่องจากเป็นพื้นที่รกร้าง ต้องจ้างแรงงานปรับสภาพพื้นที่ก่อนการก่อสร้าง

(2) ช่วงหลังสิ้นสุดโครงการ

(2.1) สภาพฝายชลอน้ำ ส่วนใหญ่ยังสามารถใช้งานได้ในปีต่อไป แต่น้ำในลำธารส่วนใหญ่แห้งขอด เนื่องจากเข้าสู่ฤดูแล้ง

(2.2) บางจังหวัด เช่น จังหวัดสงขลาที่สร้าง 6 แห่ง เกษตรกรใช้น้ำเต็มศักยภาพของฝาย เนื่องจากจุดก่อสร้างฝายมีความเหมาะสมมาก น้ำไหลผ่านตลอดทั้งปี ส่วนในพื้นที่ใกล้เคียงที่ไม่ได้ใช้น้ำจากฝาย พบว่า ดินมีความชุ่มชื้น สามารถทำการเกษตรได้

3.8) ข้อเสนอแนะ

(1) ด้านงบประมาณ

(1.1) หากมีการดำเนินโครงการลักษณะการก่อสร้าง ควรจัดสรรงบประมาณลงพื้นที่ให้สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ทันในช่วงฤดูแล้ง

(1.2) จัดสรรงบประมาณของกรมดำเนินการต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายโครงการในแต่ละพื้นที่ และควรมีงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการขนส่งวัสดุเข้าไปในพื้นที่ก่อสร้าง และค่าจ้างแรงงานในการปรับสภาพพื้นที่ก่อนการก่อสร้างฝายชลอน้ำในบางพื้นที่ที่มีความจำเป็นด้วย

(2) ด้านแรงงานที่ใช้ในการก่อสร้าง ควรพิจารณาใช้แรงงานที่มีความชำนาญเฉพาะทาง หรือเป็นแรงงานในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ที่ดำเนินการเสร็จแล้ว โดยระบุใบคู่มือปฏิบัติงานให้ชัดเจน

4.1.2 กิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

1) สาระสำคัญโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อขยายผลศาสตร์พระราชาดำเนินการสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนมีความรู้และความเข้าใจในการสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับวัสดุในท้องถิ่น

1.2) เป้าหมาย พื้นที่ดำเนินการ 23 จังหวัด ก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน 244 แห่ง

1.3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินการโดย สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม งบประมาณ 6,482,820 บาท

1.4) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 มีนาคม 2562

2) วิธีการประเมินผล

2.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ ในพื้นที่เป้าหมาย 23 จังหวัด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการจำนวน 23 ราย

(3) สัมภาษณ์เกษตรกร 115 ตัวอย่าง ในพื้นที่เป้าหมาย 23 จังหวัด

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

(1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กรกฎาคม 2562

(2) สสำรวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

3) ผลการประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณรวมทั้งสิ้น 4,649,200 บาท ร้อยละ 71.72 ของงบที่ได้รับ 6,482,820 บาท ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

(2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

(2.1) ความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 65.22 เห็นว่าได้รับงบประมาณทันเวลา ส่วนที่เหลือร้อยละ 34.78 เห็นว่าไม่ทันเวลา เนื่องจากช่วงเดือนมิถุนายนเริ่มเข้าสู่ฤดูฝน ทำให้การก่อสร้างฝายชะลอน้ำดำเนินการได้ค่อนข้างล่าช้า บางพื้นที่มีปริมาณน้ำมาก บางพื้นที่การเดินทางค่อนข้างยากลำบาก

(2.2) ความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 86.96 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.04 เห็นว่าไม่เพียงพอ เนื่องจากค่าวัสดุไม่ได้รวมค่าขนส่งเอาไว้ด้วย (ตารางที่ 4.8)

ตารางที่ 4.8 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลา	100.00
1.1 ทันเวลา	65.22
1.2 ไม่ทันเวลา	34.78
2. ความเพียงพอ	100.00
2.1 เพียงพอ	86.96
2.2 ไม่เพียงพอ	13.04

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2) กระบวนการ (Processes) จากการดำเนินการตามแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ สรุปผลได้ดังนี้

(1) การประชาสัมพันธ์โครงการ เจ้าหน้าที่มีการประชาสัมพันธ์โครงการในทุกจังหวัด ด้านการรับรู้ของเกษตรกรในพื้นที่ก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ ทุกราย รับทราบเรื่องการก่อสร้างฝายในเขตบริเวณพื้นที่ โดยเกษตรกรร้อยละ 72.66 รับทราบข่าวการก่อสร้างฝายจากเจ้าหน้าที่ รองลงมา ร้อยละ 43.88 ทราบจากผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)

(2) การกำหนดพื้นที่เป้าหมายตามแผนงาน โดยร้อยละ 91.30 มีการดำเนินการ โดยมีเกษตรกรมีส่วนร่วม ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.70 ไม่มีเกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วม

(3) การประสานความร่วมมือต่าง ๆ ในพื้นที่ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 95.65 ได้ดำเนินการแจ้งประสานความร่วมมือในพื้นที่ อาทิกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ส่วนที่เหลือร้อยละ 4.35 ได้ดำเนินการร่วมกับเกษตรกรในชุมชน

(4) การจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เจ้าหน้าที่ดำเนินการจัดอบรมเกษตรกรที่เป็นแรงงานก่อสร้างทุกจังหวัด เพื่อให้เกิดความรู้ และความชำนาญในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ

(5) การดำเนินการตรวจรับงานก่อสร้างทุกจังหวัดดำเนินการตามแนวทางของโครงการ ทั้งนี้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับงานโดยเฉพาะ โดยคณะกรรมการประกอบด้วย เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเกษตรกรในพื้นที่ (ตารางที่ 4.9)

ตารางที่ 4.9 การดำเนินงานตามกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน

หน่วย : ไร่/ละ

กิจกรรม	มี	ไม่มี
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1.1 การประชาสัมพันธ์โครงการของเจ้าหน้าที่	100.00	-
1.2 การรับทราบการประชาสัมพันธ์ของเกษตรกร		-
1) เกษตรกรรับทราบจากเจ้าหน้าที่	72.66	
2) เกษตรกรรับทราบจากผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)	43.88	
3) เกษตรกรรับทราบจากประธาน/คณะกรรมการ	2.88	
2. การกำหนดพื้นที่เป้าหมายโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน	91.30	8.70
3. การประสานความร่วมมือต่าง ๆ ในพื้นที่	95.65	4.35
4. การอบรมเกษตรกรที่เป็นแรงงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	100.00	-
5. การมีส่วนร่วมในการตรวจรับการก่อสร้างฝายชะลอน้ำ	100.00	-

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3) ผลได้ (Outputs) จากการดำเนินงานโครงการ มีดังนี้

(1) การอบรมถ่ายทอดความรู้ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราว แก่เจ้าหน้าที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ผู้รับผิดชอบดำเนินงานโครงการโดยจัดขึ้น ณ ศูนย์การเรียนรู้เพื่อการปฏิรูปที่ดินบางไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สำหรับระดับจังหวัดจัดอบรมถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวแก่เกษตรกร/ผู้นำชุมชน อบรมทั้งสิ้น 1,971 ราย 23 จังหวัด ครบตามเป้าหมาย

(2) การจ้างแรงงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน เกษตรกรร้อยละ 94.96 เป็นแรงงานที่ได้รับค่าจ้างแรงงานในการก่อสร้าง โดยได้รับค่าจ้างวันละ 300 บาท ผ่านการโอนเข้าบัญชีเกษตรกรแต่ละราย เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นว่า ได้รับเงินค่อนข้างล่าช้า ส่วนที่เหลือร้อยละ 5.04 เป็นจิตอาสาไปช่วยงานก่อสร้าง โดยไม่ได้รับค่าจ้างแรงงาน

(3) การก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน มีเป้าหมายก่อสร้างจำนวน 244 แห่ง ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จตามเป้าหมายทั้งหมด ราคาค่าก่อสร้างเฉลี่ย 9,370 บาท/แห่ง

3.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) (ตารางที่ 4.10)

(1) การใช้ประโยชน์จากฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ จากการสำรวจ เกษตรกรร้อยละ 57.66 ได้ใช้ประโยชน์จากฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ ในด้านต่าง ๆ บางรายใช้ประโยชน์หลายด้าน โดยเกษตรกรร้อยละ 96.88 ใช้ประโยชน์ด้านการเกษตร เช่น ปลูกพืชผัก พืชไร่ ไม้ผล และเกษตรกรร้อยละ 3.12 ใช้ด้านการอุปโภค/บริโภค ส่วนเกษตรกรที่เหลือร้อยละ 42.34 ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เนื่องจากพื้นที่การเกษตรอยู่ห่างไกลและไม่ได้อยู่ในพื้นที่รับน้ำ

(2) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติตาม เกษตรกรร้อยละ 84.68 นำความรู้ที่ได้รับเรื่องการใช้ประโยชน์จากน้ำในฝายชะลอน้ำไปปฏิบัติ ส่วนที่เหลือร้อยละ 15.32 ไม่นำไปปฏิบัติ เนื่องจากติดภารกิจอื่น ไม่สามารถเข้าร่วมอบรมในวันเวลาที่มีการจัดอบรมได้

(3) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อผลจากการมีฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ

(3.1) ด้านการชะลอการไหลของน้ำ เกษตรกรร้อยละ 89.19 มีความเห็นว่าการสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ สามารถชะลอการไหลของน้ำได้ดี ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.81 มีความเห็นว่าเป็นการชะลอการไหลของน้ำไม่ได้ในช่วงฤดูน้ำหลาก

(3.2) ด้านการกักเก็บน้ำของฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ เกษตรกรร้อยละ 72.97 มีความเห็นว่าการสร้างฝายชะลอน้ำสามารถกักเก็บน้ำได้จนถึงช่วงเดือนธันวาคม 2561 หลังจากนั้นปริมาณน้ำเริ่มลดน้อยลง ส่วนที่เหลือร้อยละ 27.03 มีความเห็นว่าเป็นการกักเก็บน้ำไม่ได้ เนื่องจากฤดูแล้งน้ำจะแห้งซึมลงดิน ทำให้เก็บน้ำไม่ได้ บางแห่งฝายชำรุด และฝายที่ก่อสร้างเป็นแค่ฝายชะลอน้ำชั่วคราว เมื่อปริมาณน้ำแรงมีโอกาสปังทลายได้ง่าย

(3.3) ด้านการสร้างงาน/สร้างรายได้ในพื้นที่ เกษตรกรร้อยละ 86.49 มีความเห็นว่าการสร้างรายได้จากการจ้างงาน ทำให้มีการใช้จ่ายใช้สอยในพื้นที่ได้ ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.51 มีความเห็นว่าเป็นการสร้างรายได้ในพื้นที่ เนื่องจากไม่ได้เป็นแรงงานก่อสร้าง และเป็นจิตอาสาไม่ได้รับค่าแรง

(3.4) ด้านการเกิดความสมดุลในระบบนิเวศ การทำให้ดินชุ่มชื้น เกษตรกรร้อยละ 88.29 มีความเห็นว่าเป็นฝายชะลอน้ำสามารถทำให้ดินในแปลงทำการเกษตรบริเวณฝายชุ่มชื้นขึ้นได้ ส่วนที่เหลือร้อยละ 11.71 มีความเห็นว่าเป็นฝายชั่วคราวฯ เก็บน้ำไม่ได้ในฤดูแล้ง

ตารางที่ 4.10 ผลลัพธ์ของโครงการ

กิจกรรม	หน่วย : ร้อยละ	
	ได้	ไม่ได้
1. การได้รับประโยชน์	57.66	42.34
1.1 การเกษตร	96.88	
1.2 อุปโภค/บริโภค	3.12	
2. การนำความรู้ไปปฏิบัติ	84.68	15.32
3. ความเห็นของเกษตรกรต่อการสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ		
3.1 การชะลอการไหลของน้ำ	89.19	10.81
3.2 การกักเก็บน้ำไว้ใช้ช่วงขาดน้ำ	72.97	27.03
3.3 การสร้างงาน/สร้างรายได้ในพื้นที่	86.49	13.51
3.4 การเกิดความสมดุลในระบบนิเวศ	88.29	11.71

ที่มา : จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด ที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในประเด็นต่าง ๆ ผลการประเมินความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.52 เมื่อสอบถามในแต่ละประเด็น พบว่า ด้านที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการดำเนินการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ ด้านการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าคะแนนเท่ากับ 9.00 8.85 8.38 8.25 ตามลำดับ และด้านการประสานความร่วมมือต่าง ๆ ในพื้นที่ที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนน 8.13 (ตารางที่ 4.11)

ตารางที่ 4.11 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน

กิจกรรม	ค่าคะแนน	แปลผล
1. ด้านการดำเนินการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ	9.00	มากที่สุด
2. ด้านการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	8.85	มากที่สุด
3. ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย	8.38	มากที่สุด
4. ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง	8.25	มากที่สุด
5. ด้านการประสานความร่วมมือต่าง ๆ ในพื้นที่	8.13	มาก
เฉลี่ย	8.52	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.6) ความพึงพอใจของเกษตรกรหรือแรงงานในโครงการ ต่อการดำเนินกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อภาพรวมของกิจกรรมในระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนน 9.30 เมื่อพิจารณาแยกเป็น ด้านการจ้างแรงงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราว และด้านการอบรมเกษตรกร/ประชาชนในพื้นที่ ที่ค่าคะแนน 9.50 และ 9.09 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.12)

ตารางที่ 4.12 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน

กิจกรรม	ค่าคะแนน	แปลผล
1. ด้านการจ้างแรงงานก่อสร้างฝายชะลอน้ำฯ	9.50	มากที่สุด
2. ด้านการอบรมเกษตรกร/ประชาชนในพื้นที่	9.09	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.30	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.7) ข้อค้นพบ

(1) ช่วงระหว่างดำเนินโครงการ

(1.1) การก่อสร้างฝายชะลอน้ำชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน ดำเนินการค่อนข้างลำบาก เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมในช่วงฤดูฝน เป็นอุปสรรคต่อการก่อสร้างและการขนส่งวัสดุก่อสร้าง รวมทั้งพื้นที่ก่อสร้างบางแห่งอยู่ไกล มีความยากลำบากในการเดินทาง/การขนส่งวัสดุในการก่อสร้างเข้าไปในจุดก่อสร้าง

(1.2) แรงงานรับจ้างในการก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวฯ มีน้อย เนื่องจากอยู่ในช่วงฤดูเพาะปลูกของเกษตรกรและแรงงานส่วนใหญ่เป็นสตรีและผู้สูงอายุ

(1.3) รูปแบบฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดินที่กำหนด ไม่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่บางแห่งที่เป็นพื้นที่ป่าเขา ต้องบุกป่าฝ่าดง หรือพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นดินปนทราย หินกรวดที่ไม่มีคุณสมบัติอุ้มน้ำ ส่งผลให้เมื่อเข้าฤดูแล้งไม่มีน้ำกักเก็บในฝาย

(1.4) งบประมาณจัดสรรมาล่าช้าไม่สอดคล้องกับฤดูกาล และการโอนเงินค่าจ้างแรงงานเข้าบัญชีเกษตรกรเกิดความล่าช้า เนื่องจากมีขั้นตอนกระบวนการตรวจสอบเอกสารที่ล่าช้า

(1.5) ในช่วงฤดูฝนบางพื้นที่มีปริมาณน้ำหลากมาก ทำให้ฝายชะลอน้ำที่ก่อสร้างชำรุดเสียหายง่าย

(2) ช่วงหลังสิ้นสุดโครงการ สภาพฝายชะลอน้ำชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดินบางแห่งชำรุดเสียหาย ทำให้กักเก็บน้ำไว้ใช้ช่วงฤดูแล้งไม่ได้

3.8) ข้อเสนอแนะ

(1) การกำหนดกิจกรรม ควรพิจารณาถึงช่วงระยะเวลาที่ได้รับงบประมาณ หรือฤดูกาลที่จะส่งผลกระทบต่อการทำงาน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการดำเนินงานล่าช้า

(2) เกษตรกรในพื้นที่ที่มีความต้องการให้มีการดำเนินโครงการต่อเนื่องในปีถัดไปในลักษณะฝายถาวร ที่มีความคงทน แข็งแรง

4.1.3 กิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

1) สารสำคัญโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อบรรเทาปัญหาการขาดแคลนน้ำใช้เพื่อการเกษตรให้แก่เกษตรกร และเกิดการจ้างงานภายในชุมชนและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในชุมชน

1.2) เป้าหมาย การก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน ขนาด 30 ลูกบาศก์เมตร ดำเนินการทั้งหมด 8 แห่ง แห่งละ 10 ถัง รวม 80 ถัง ใน 4 จังหวัด (นครราชสีมา กาญจนบุรี กาฬสินธุ์ และสุราษฎร์ธานี)

1.3) หน่วยงานและงบประมาณ ดำเนินการโดย สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม งบประมาณ 8,293,800 บาท

1.4) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 มีนาคม 2562

2) วิธีการประเมินผล

2.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

- (1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ จากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
- (2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่เป้าหมายจังหวัดสุราษฎร์ธานี เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ 1 ราย
- (3) สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 30 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

- (1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- (2) สํารวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

3) ผลการประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้รับจัดสรรงบประมาณกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) 8,293,800 บาท เบิกจ่ายงบประมาณรวมทั้งสิ้น 673,100 บาท ร้อยละ 8.12 ของเป้าหมาย (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2562) ส่วนงบประมาณที่เหลือต้องส่งคืน เนื่องจากจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดกาฬสินธุ์ ให้เหตุผลว่า ระยะเวลากระชั้นชิด ไม่สามารถหาผู้รับจ้างก่อสร้างถังต้นแบบและทำสัญญาได้ภายในวันที่ 30 กันยายน 2561 จึงไม่สามารถกันเงินเหลือมปีดำเนินการต่อได้

(2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

(2.1) ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัด เห็นว่า งบประมาณมาไม่ทันเวลา เนื่องจากการดำเนินโครงการก่อสร้างเป็นช่วงฤดูฝน ทำให้เป็นอุปสรรคในการก่อสร้างและขนส่งวัสดุ

(2.2) ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ทุกจังหวัด เห็นว่า งบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินกิจกรรม เนื่องจากราคาวัสดุที่สูงมากกว่าแบบ รวมทั้งราคาจัดซื้อวัสดุไม่ได้รวมค่าขนส่งไว้ด้วย

3.2) กระบวนการ (Processes) จากการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการมีรายละเอียดดังนี้

- (1) การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย มีการเตรียมความพร้อม กำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อดำเนินโครงการ โดยพิจารณาความเหมาะสมของพื้นที่ และต้องได้รับความเห็นชอบจากเกษตรกรภายในชุมชน
- (2) การประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ทุกจังหวัดดำเนินการประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้าง โดยได้ประสาน เจ้าหน้าที่ส่วนกลาง เจ้าหน้าที่พัสดุ คณะกรรมการกำหนดราคากลาง คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ และผู้รับจ้าง

(3) การประชาสัมพันธ์โครงการ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการในช่องทางต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกรได้รับทราบแล้วทุกจังหวัด

(4) การจัดฝึกอบรมเกษตรกรเฉพาะจังหวัดสุราษฎร์ธานี คิดเป็นร้อยละ 25 ของจังหวัด เป้าหมาย ดำเนินการจัดฝึกอบรมเกษตรกรในเรื่องการสร้างและใช้ประโยชน์ในการเกษตรจากถังเก็บน้ำ ร้อยละ 75 ไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากยกเลิกโครงการ (ตารางที่ 4.13)

ตารางที่ 4.13 การดำเนินงานตามกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน

หน่วย : ร้อยละ

กิจกรรม	มี	ไม่มี
1. การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย	100.00	-
2. การประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง	100.00	-
3. การประชาสัมพันธ์โครงการ	100.00	-
4. การจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	25.00	75.00

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3) ผลได้ (Outputs) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้รายงาน ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2562 ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างถังต้นแบบ (ถังเหล็ก) จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีการจัดทำรายละเอียด คุณลักษณะ ราคากลาง และจัดหาผู้รับจ้างแล้ว ก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. แล้วเสร็จ 10 ถัง (ครบตามเป้าหมายของจังหวัดสุราษฎร์ธานี) สำหรับเป้าหมายอีก 70 ถัง ไม่ได้ดำเนินการ

3.4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

(1) การใช้ประโยชน์จากถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เกษตรกรร้อยละ 60.00 ได้ใช้ประโยชน์จากถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. โดยเกษตรกรร้อยละ 61.11 ใช้ในการทำการเกษตร เช่น ปลูกพืชผัก ไม้ผล และเกษตรกรร้อยละ 38.89 ใช้ประโยชน์ด้านอุปโภค/บริโภค ส่วนเกษตรกรที่เหลือร้อยละ 40.00 ไม่ได้ใช้ประโยชน์ เนื่องจากยังเปิดใช้ไม่ถึงทุกครัวเรือน

(2) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติตาม เกษตรกรที่ได้รับการอบรม ร้อยละ 73.33 ได้นำเอาความรู้เรื่องการก่อสร้างและการใช้ประโยชน์น้ำจากถัง ค.ส.ล. ที่ได้รับการอบรมไปปฏิบัติ ส่วนที่เหลือร้อยละ 26.67 ไม่นำไปปฏิบัติ เนื่องจากเกษตรกรบางรายติดภารกิจ ไม่ได้เข้ารับการอบรม

(3) ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อผลจากการมีการก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล.

(3.1) ด้านการทำกิจกรรมการเกษตรหลังจากมีถังเก็บน้ำ เกษตรกรร้อยละ 86.67 มีความเห็นว่า การสร้างถังเก็บน้ำไม่ทำให้มีกิจกรรมการเกษตรเพิ่ม เนื่องจากยังไม่มีแหล่งน้ำที่จะดึงน้ำมาใส่ถัง ค.ส.ล. ไว้ใช้ดูแล ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.33 เห็นว่า ถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. ทำให้มีน้ำใช้ในการทำการเกษตรอื่นได้ เช่น นำมาใช้กับพืชผัก พืชไร่ เป็นต้น

(3.2) ด้านการลดค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำ/สูบน้ำ เกษตรกรร้อยละ 90.00 มีความเห็นว่าการสร้างถังเก็บน้ำ ไม่ทำให้ค่าใช้จ่ายในการซื้อน้ำ/สูบน้ำลดลง ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.00 มีความเห็นว่าการใช้จ่ายในการซื้อน้ำ/สูบน้ำลดลง

(3.3) ด้านการแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำเกษตรกรร้อยละ 96.67 มีความเห็นว่าการถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. ช่วยลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งได้ ส่วนที่เหลือร้อยละ 3.33 มีความเห็นว่าการไม่ช่วยลดปัญหาขาดแคลนน้ำ เนื่องจากในพื้นที่มีหลายครัวเรือน ทำให้มีน้ำแจกจ่ายไม่เพียงพอ (ตารางที่ 4.14)

ตารางที่ 4.14 ผลลัพธ์ของโครงการ

กิจกรรม	หน่วย : ร้อยละ	
	ได้	ไม่ได้
1. การได้รับประโยชน์	60.00	40.00
1.1 ด้านการเกษตร	61.11	
1.2 ด้านการอุปโภค/บริโภค	38.89	
2. การนำความรู้ไปปฏิบัติ	73.33	26.67
3. ความเห็นของเกษตรกรต่อการสร้างถัง ค.ส.ล.		
3.1 การทำกิจกรรมการเกษตรเพิ่มขึ้น	13.33	86.67
3.2 การลดค่าใช้จ่ายซื้อน้ำ/สูบน้ำ	10.00	90.00
3.3 การแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำ	96.67	3.33

ที่มา : จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ต่อกิจกรรมสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน จากการสำรวจความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัดที่มีต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ผลการประเมินในภาพรวมของกิจกรรม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.33 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า ความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ ด้านการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ด้านการประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้าง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.67 6.33 และ 6.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.15)

ตารางที่ 4.15 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. ฯ

กิจกรรม	ค่าคะแนน	แปลผล
1. ด้านการจัดฝึกอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	6.67	ปานกลาง
2. ด้านการกำหนดพื้นที่เป้าหมาย	6.33	ปานกลาง
3. ด้านการประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้าง	6.00	ปานกลาง
เฉลี่ย	6.33	ปานกลาง

ที่มา : จากการสำรวจ

3.6) ความพึงพอใจของเกษตรกร/แรงงาน ต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดิน จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานกิจกรรมเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อภาพรวมของกิจกรรมที่อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.09 เมื่อพิจารณาแยกเป็นด้านต่าง ๆ พบว่า ด้านการอบรมเกษตรกร/ประชาชนในพื้นที่ที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.26 และด้านการจ้างแรงงานก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. ในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 7.92 (ตารางที่ 4.16)

ตารางที่ 4.16 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานกิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. ฯ

กิจกรรม	ค่าคะแนน	แปลผล
1. ด้านการอบรมเกษตรกร/ประชาชนในพื้นที่	8.26	มากที่สุด
2. ด้านการจ้างแรงงานก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล.	7.92	มาก
เฉลี่ย	8.09	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.7) ข้อค้นพบ

(1) บางจังหวัดไม่สามารถจัดหาผู้รับจ้างก่อสร้างถังต้นแบบได้ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการโครงการได้ซึ่งต้องยกเลิกโครงการและส่งคืนงบประมาณในเดือนกันยายน 2561

(2) การจ้างแรงงานก่อสร้างถัง ค.ส.ล. ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ไม่สามารถกันเงินงบประมาณปี 2561 ไว้เป็นค่าจ้างแรงงานได้ จึงต้องปรับเปลี่ยนงบประมาณ ปี 2562 มาจ่ายค่าแรงงานแทน

(3) เกษตรกรผู้รับจ้างแรงงาน ขาดเครื่องมือในการทำงาน ทำให้งานล่าช้าและราคาวัสดุก่อสร้างสูงกว่างบประมาณที่ได้รับในแต่ละพื้นที่

(4) ถังเก็บน้ำที่สร้าง จะดำเนินการวางระบบการเติมน้ำและการกระจายน้ำ โดยใช้งบประมาณปกติ ปี 2563 ในการดำเนินการ

3.8) ข้อเสนอแนะ

(1) ในการจัดทำโครงการ หน่วยงานควรมีระยะเวลาเตรียมความพร้อม ทั้งในเรื่องแบบงานก่อสร้างที่จะดำเนินการ การจัดตั้งคณะกรรมการชุดต่างๆ และจัดหาแหล่งปัจจัยที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน เช่น ผู้รับจ้าง แบบแปลน เป็นต้น โดยควรวิเคราะห์ว่า ในช่วงเวลานั้นสามารถดำเนินการได้มากน้อยเพียงใด

(2) ถังเก็บน้ำที่ยังไม่มีระบบกระจายน้ำ ควรจัดหาปั้มน้ำเพิ่ม และวางระบบกระจายน้ำ เพื่อให้ส่งน้ำได้ทั่วถึงทุกครัวเรือน และมีการดูแลรักษาถังเก็บน้ำสม่ำเสมอ ให้สามารถใช้งานได้ตลอดอายุการใช้งาน

(3) ขยายการสนับสนุนถังเก็บน้ำในพื้นที่ที่มีความต้องการ โดยให้มีการใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

กิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ (กรมพัฒนาที่ดิน)

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำของกรมพัฒนาที่ดิน (พด.) จ.เพชรบูรณ์ ครั้งที่ 1

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำของกรมพัฒนาที่ดิน (พด.) จ.กระบี่ ครั้งที่ 2

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำของกรมพัฒนาที่ดิน (พด.) จ.เพชรบูรณ์ ครั้งที่ 3

กิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) จ.หนองบัวลำภู ครั้งที่ 1

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) จ.ลพบุรี ครั้งที่ 2

กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) จ.เพชรบูรณ์ ครั้งที่ 3

กิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) จ.สุราษฎร์ธานี

4.2 โครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน

4.2.1 สารสำคัญของโครงการ

1) ความเป็นมาของโครงการ

ตามประเทศไทยประสบปัญหาด้านน้ำเป็นประจำและมีแนวโน้มความรุนแรงมากขึ้น จึงทำให้เกิดความเสียหายทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นการแก้ไขบรรเทาปัญหาดังกล่าว กรมชลประทาน จึงดำเนินการตามนโยบายรัฐบาล กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านแหล่งน้ำ เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและประชาชนไม่ได้รับความเดือดร้อนเรื่องน้ำ โดยการก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซม แหล่งน้ำ ตลอดจนระบบป้องกันและบรรเทาอุทกภัยให้แก่พื้นที่เกษตรกรรมและพื้นที่ทั่วไป ซึ่งส่งผลให้เกษตรกร มีความมั่นคงในอาชีพด้านเกษตรกรรม ตลอดจนสามารถส่งผลทางอ้อมด้วยการเพิ่มรายได้ในการจ้างแรงงาน

โครงการมีแนวทางในการดำเนินงานด้วยการพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพและซ่อมแซม แหล่งเก็บกักน้ำ ปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพการส่ง/ระบายน้ำ เร่งรัดสร้างระบบกระจายน้ำให้ทั่วถึง ด้วยการปรับปรุง/ซ่อมแหล่งน้ำและระบบชลประทาน สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า อาคารประกอบ ขุดลอกคูคลอง และบำรุงรักษาอาคารชลประทานเดิมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งโครงการประกอบด้วย 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง

2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1) เพื่อสร้างความมั่นคงเรื่องน้ำ ให้มีน้ำทำการเกษตร อุปโภค/บริโภคในฤดูแล้ง และป้องกัน บรรเทาอุทกภัยในฤดูน้ำหลาก

2.2) เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีผลผลิตและรายได้ เพิ่มมากขึ้น

2.3) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำให้ดียิ่งขึ้น

2.4) เพื่อสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.5) เพื่อฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานด้านการชลประทานที่ประสบอุทกภัยในปี 2560

2.6) เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มต่ำ 13 ทุ่ง

2.7) สนับสนุนและขับเคลื่อนตามนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สามารถ เพิ่มรายได้ คุณภาพชีวิตของประชาชนที่ทำอาชีพเกษตรกรรม และประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกิน เพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตร

2.8) เพื่อป้องกันบรรเทาภัยอุทกภัยและภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำเพชรบุรี และสนับสนุนน้ำดิบ ในการผลิตประปาในเขตอำเภอหัวหิน

2.9) เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินการก่อสร้างงานป้องกัน และบรรเทาภัยจากน้ำ เพื่อให้สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ตามแผนงาน

2.10) เพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาด้านน้ำตามข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี ในคราวลงพื้นที่
รายการที่เสนอแก้ปัญหาเรื่องน้ำในพื้นที่ภาคใต้

2.11) เพื่อเพิ่มพื้นที่ชลประทานและปริมาณเก็บกักที่ให้มากขึ้น

3) เป้าหมายของโครงการ

3.1) ดำเนินการในพื้นที่ 71 จังหวัด จำนวน 1,585 แห่ง

3.2) พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น 17,960 ไร่

3.3) พื้นที่รับประโยชน์เพิ่มขึ้น 2,142,961 ไร่

3.4) คริวเรือนรับประโยชน์เพิ่มขึ้น 361,704 คริวเรือน

3.5) ปริมาณน้ำเก็บกักเพิ่มขึ้น 14.09 ล้านลูกบาศก์เมตร

4) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ กรมชลประทาน งบประมาณที่ได้รับจัดสรร
9,966.4096 ล้านบาท

5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2562

4.2.2 วิธีการประเมินผล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562
กรมชลประทาน

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ จำนวน 98 ราย แบ่งเป็น

(1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 30 จังหวัด
จำนวน 30 ราย

(2) กิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและ
ภัยแล้ง 68 จังหวัด จำนวน 68 ราย

1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 490 ราย แบ่งเป็น

(1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 30 จังหวัด
จังหวัดละ 5 ราย รวม 150 ราย

(2) กิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและ
ภัยแล้ง 68 จังหวัด จังหวัดละ 5 ราย รวม 340 ราย

2) ช่วงเวลาของข้อมูล

2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

2.2) สํารวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

4.2.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

1.1) การจัดสรรงบประมาณ ในภาพรวมของโครงการได้รับการจัดสรรงบประมาณสำหรับดำเนินการ 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และกิจกรรมพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง รวมทั้งสิ้น 9,966,409,600 บาท

ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562 เบิกจ่ายงบประมาณทั้งสิ้น 9,268.3006 ล้านบาท หรือร้อยละ 92.99 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร จำแนกเป็นรายการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ 1,430 แห่ง จำนวน 6,470.5507 ล้านบาท และรายการที่อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง 112 แห่ง 2,797.7499 ล้านบาท ส่วนที่เหลือเป็นรายการที่ยกเลิกดำเนินการ 57 แห่ง 698.1090 ล้านบาท (ตารางที่ 4.17)

ตารางที่ 4.17 การจัดสรรและผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

รายการ	แห่ง	ล้านบาท
1. งบประมาณที่ได้รับจัดสรร	1,599	9,966.4096
2. งบประมาณที่เบิกจ่ายแล้ว		9,268.3006
- ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ	1,430	6,470.5507
- อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้าง	112	2,797.7499
3. งบประมาณที่ส่งคืน (ยกเลิกดำเนินการ)	57	698.1090

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมชลประทาน

1.2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

(1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(1.1) ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัดร้อยละ 77.42 เห็นว่าทันเวลา ส่วนร้อยละ 22.58 เห็นว่าไม่ทันเวลา มี 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ชัยภูมิ สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ปัตตานี และนราธิวาส เนื่องจากมีเวลาดำเนินการจำกัดงบประมาณมาในช่วงฤดูฝน ไม่สะดวกต่อการดำเนินงาน

(1.2) ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ ในระดับจังหวัดร้อยละ 96.77 เห็นว่า งบประมาณเพียงพอ ส่วนร้อยละ 3.23 เห็นว่าไม่เพียงพอ คือ จังหวัดนราธิวาส เนื่องจากงานที่จะดำเนินการมีปริมาณมากกว่างบประมาณที่ได้รับ

(2) กิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง

(2.1) ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัดร้อยละ 84.37 เห็นว่าทันเวลา ส่วนร้อยละ 15.63 เห็นว่าไม่ทันเวลา มี 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงราย แม่ฮ่องสอน แพร่ หนองคาย อุตรดิตถ์ ร้อยเอ็ด ชัยภูมิ สุพรรณบุรี ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งเจ้าหน้าที่มีความเห็นว่า เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ได้รับงบประมาณกำลังเข้าสู่ฤดูฝน ส่งผลให้การปฏิบัติงานในพื้นที่ซึ่งมีน้ำท่วมขังทำได้ล่าช้า และเป็นโครงการเร่งด่วน เพื่อให้สามารถดำเนินการได้ทันเวลา งบประมาณควรจัดสรรในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน

(2.2) ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัดร้อยละ 95.31 เห็นว่า งบประมาณเพียงพอ ส่วนร้อยละ 4.69 เห็นว่าไม่เพียงพอ มี 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครพนม สุพรรณบุรี และนราธิวาส เนื่องจากจังหวัดนครพนม สุพรรณบุรี และนราธิวาสมีแหล่งน้ำที่ต้องการการปรับ/ซ่อมแซมอีกจำนวนมาก งบประมาณที่ได้รับจัดสรรจึงไม่เพียงพอ ซึ่งในประเด็นนี้หน่วยงานควรต้องมีการเตรียมการไว้ล่วงหน้า โดยจัดทำแผนการปรับปรุง/ซ่อมแซมตามความเร่งด่วน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้เพียงพอ

2) กระบวนการ (Processes)

กระบวนการในการดำเนินงานโครงการทั้ง 2 กิจกรรม ได้แก่ การประกาศรับสมัครจ้างงาน การจ้างแรงงานของโครงการ และการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในโครงการ พบว่าส่วนใหญ่ดำเนินการได้ตามกระบวนการที่กำหนด แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีบางประเด็น เช่น การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของโครงการ เกษตรกรยังมีความเห็นว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่กรมชลประทานที่ต้องดำเนินการ มีรายละเอียดแต่ละกิจกรรม ดังนี้

2.1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(1) การประกาศรับสมัครจ้างแรงงานในโครงการ พบว่า มีการดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ หน่วยงานดำเนินการเองร้อยละ 75 และร้อยละ 25 ดำเนินการโดยจ้างเหมาเอกชนเข้ามาดำเนินการแทน จากการสอบถามการรับรู้ข้อมูลการจ้างงาน มีเกษตรกรร้อยละ 98.52 รับทราบข่าวสารการจ้างงานของโครงการจากเจ้าหน้าที่ของโครงการชลประทาน หรือโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่เคยทำงานกับชลประทานมาก่อน ส่วนร้อยละ 1.48 ไม่ทราบข่าวสารของโครงการมาก่อน

(2) การจ้างงานของโครงการ (จิตอาสา/เกษตรกร) แรงงานที่ใช้ในการพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินุ่งเน้นการใช้จิตอาสา จากการสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการได้ตามกระบวนการที่กำหนด แรงงานเป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยเกษตรกรในพื้นที่ กลุ่มผู้ใช้น้ำ และแรงงานทั่วไป

2.2) กิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง

(1) การประกาศรับสมัครจ้างแรงงานในโครงการ พบว่า มีการดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ หน่วยงานดำเนินการเองร้อยละ 89.16 และร้อยละ 10.84 ดำเนินการโดยจ้างเหมาเอกชนเข้ามาดำเนินการแทน จากการสอบถามการรับรู้ข้อมูลการจ้างงาน มีเกษตรกรร้อยละ 97.45 รับทราบข่าวสารการจ้างงานของโครงการจากเจ้าหน้าที่ของโครงการชลประทาน หรือโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานที่เคยทำงานกับชลประทานมาก่อน ส่วนร้อยละ 2.55 ไม่ทราบข่าวสารของโครงการมาก่อน

(2) การจ้างงานของโครงการ จากการสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการได้ตามกระบวนการที่กำหนด แรงงานเป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อย เกษตรกรในพื้นที่ กลุ่มผู้ใช้น้ำ และแรงงานทั่วไป โดยมีการดำเนินการ 2 ลักษณะ คือ หน่วยงานดำเนินการเองเป็นส่วนใหญ่ ที่เหลือดำเนินการโดยจ้างเหมาเอกชนเข้ามาดำเนินการแทน (ตารางที่ 4.18)

ตารางที่ 4.18 กระบวนการดำเนินงานโครงการ

รายการ/กิจกรรม	หน่วย: ร้อยละ			
	พัฒนาแหล่งน้ำโครงการพระราชดำริ		พัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทาน	
	หน่วยงาน ดำเนินการเอง	จ้างเหมาเอกชน ดำเนินการ	หน่วยงาน ดำเนินการเอง	จ้างเหมาเอกชน ดำเนินการ
1. การประกาศรับสมัครแรงงาน	75.00	25.00	89.16	10.84
2. การรับรู้ข่าวโครงการของเกษตรกร	98.52	1.48	97.45	2.55

ที่มา: จากการสำรวจ

3) ผลได้ (Outputs)

3.1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

(1) การจ้างงานในพื้นที่โครงการ เป็นการดำเนินงานในกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งดำเนินการโดยกรมชลประทาน มีการจ้างแรงงานเกษตรกรในพื้นที่โครงการทั้งสิ้น 3,443 ราย สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ 2,611 ราย หรือร้อยละ 131.87 ซึ่งเป็นจำนวนแรงงานที่จ้างในปี 2561 (ณ 30 กันยายน 2561) 1,980 ราย และในปี 2562 (ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2561 - 31 มีนาคม 2562) 1,463 ราย

(2) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของโครงการ กรมชลประทาน ดำเนินการแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) แล้ว และให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเกษตรกรร้อยละ 19.31 มีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้าง ส่วนร้อยละ 80.69 ไม่มีส่วนร่วมในการตรวจรับงาน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพียงแรงงาน และมีความเห็นว่าเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชลประทาน หรือคณะกรรมการ/ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร (ภาพที่ 4.1)

(3) การจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการ โครงการได้ตั้งเป้าหมายให้เกษตรกรในพื้นที่ได้จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อบริหารจัดการแหล่งน้ำ จำนวน 88 กลุ่ม ผลการดำเนินงานพบว่า สามารถดำเนินการได้สูงกว่าเป้าหมาย 29 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 132.96 ของเป้าหมาย เมื่อสอบถามเกษตรกรในบริเวณพื้นที่ดำเนินงานโครงการพบว่า มีเกษตรกรร้อยละ 68.85 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ ส่วนที่เหลือร้อยละ 31.15 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ เนื่องจากเกษตรกรบางรายไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนอยู่บริเวณพื้นที่ดำเนินงานโครงการ

(4) การปรับปรุง/ซ่อมแซมแหล่งน้ำชลประทาน จากเป้าหมาย 300 แห่ง สามารถดำเนินการแล้วเสร็จ 273 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 91 ของเป้าหมาย และอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยคาดว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน 2562 จำนวน 18 แห่ง ส่วนอีก 9 แห่ง ขอยกเลิกการดำเนินการ เนื่องจากหยุดการดำเนินงานจากงบประมาณถูกปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 และมีการยกเลิกรายการงาน เนื่องจากได้ถ่ายโอนงานให้กับหน่วยงานในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว

3.2) กิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง

(1) การฟื้นฟูแหล่งน้ำโครงการชลประทาน ดำเนินการปรับปรุงและซ่อมแซมแหล่งน้ำชลประทานในพื้นที่โครงการจากเป้าหมาย 1,285 แห่ง ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562 ดำเนินการแล้วเสร็จจำนวน 1,157 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 90.04 ของเป้าหมาย และอยู่ระหว่างดำเนินการ โดยคาดว่าจะดำเนินการแล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน 2562 จำนวน 80 แห่ง ส่วนอีก 48 แห่ง ขอยกเลิกการดำเนินการ เนื่องจากหยุดการดำเนินงานจากงบประมาณถูกปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 และมีการยกเลิกรายการงาน เนื่องจากได้ถ่ายโอนงานให้กับหน่วยงานในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว (ตารางที่ 4.19)

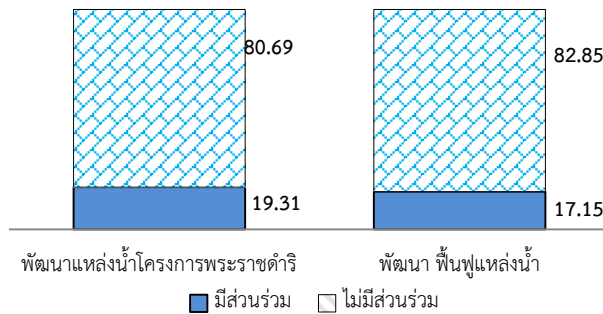
(2) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของโครงการ กรมชลประทาน ดำเนินการแจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) แล้ว และให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเกษตรกรร้อยละ 17.15 มีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้าง ส่วนร้อยละ 82.85 ไม่ได้มีส่วนร่วมในการตรวจรับงาน เนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพียงแรงงาน และมีความเห็นว่าการตรวจรับงานเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ชลประทานหรือคณะกรรมการ/ตัวแทนกลุ่มเกษตรกร (ภาพที่ 4.1)

(3) การเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ จากการสำรวจพบว่า เกษตรกรร้อยละ 65.62 เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ และร้อยละ 34.38 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ เนื่องจากเกษตรกรบางรายไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนอยู่บริเวณพื้นที่ดำเนินงานโครงการ

ตารางที่ 4.19 ผลการดำเนินงานโครงการ

รายการ/กิจกรรม	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. พัฒนาแหล่งน้ำโครงการพระราชดำริ			
- การจ้างแรงงานในพื้นที่ (ราย)	2,611	3,443	131.87
- จัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ (กลุ่ม)	88	117	132.96
- ปรับปรุง/ซ่อมแซมแหล่งน้ำชลประทาน (แห่ง)	300	273	91.00
2. พัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทาน			
- ปรับปรุง/ซ่อมแซมโครงการชลประทาน (แห่ง)	1,285	1,157	90.04

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมชลประทาน

ภาพที่ 4.1 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของโครงการของเกษตรกร

ที่มา: จากการสำรวจ

4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

4.1) การกระจายรายได้ในพื้นที่ จากการสำรวจพบว่า มีการจ้างแรงงานในพื้นที่เป็นแรงงานในโครงการ 3 - 90 วัน หรือเฉลี่ยรายละ 33 วัน ซึ่งแต่ละรายมีจำนวนวันทำงานแตกต่างกันไป โดยเกษตรกรได้รับค่าจ้างแรงงานเฉลี่ยรายละ 377.85 บาทต่อวัน โดยกรมชลประทานจะจ่ายเงินโดยการโอนผ่านบัญชีธนาคารรายละ 360 บาทต่อวัน และอีกส่วนหนึ่งจ่ายเป็นค่าประกันสังคม 17.85 บาทต่อวัน ส่งผลให้มีการกระจายรายได้ในพื้นที่โครงการต่อรายตั้งแต่ 1,133.55 - 34,006.50 บาท หรือเฉลี่ย 12,469.05 บาทต่อราย ในภาพรวมคิดเป็นรายได้ที่กระจายลงพื้นที่ทั้งสิ้น 42,930,939.15 บาท

4.2) การเพิ่มพื้นที่ชลประทาน ผลจากการดำเนินงานโครงการในทั้ง 2 กิจกรรม โดยการพัฒนาปรับปรุง ซ่อมแซมแหล่งน้ำ สามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานได้ทั้งสิ้น 13,860 ไร่ หรือร้อยละ 77.17 ของเป้าหมาย 17,960 ไร่ โดยเป็นการเพิ่มพื้นที่ชลประทานจากกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 60 ไร่ และกิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง 13,800 ไร่ (ตารางที่ 4.20)

ตารางที่ 4.20 การเพิ่มพื้นที่ชลประทาน

กิจกรรม	เป้าหมาย (ไร่)	ผลที่เกิดขึ้น (ไร่)	ร้อยละ
1. พัฒนาแหล่งน้ำโครงการพระราชดำริ	60	60	100.00
2. พัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทาน	17,900	13,800	77.09
รวม	17,960	13,860	77.17

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมชลประทาน

4.3) พื้นที่รับประโยชน์จากโครงการ จากการพิจารณาผลจากการปรับปรุง/ซ่อมแซมท่อระบายน้ำ ระบบส่งน้ำ อาคารบังคับน้ำ คลองคอนกรีตส่งน้ำ ส่งผลให้มีพื้นที่รับประโยชน์จากการดำเนินงานรวมทั้งสิ้น 1,549,007 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 72.28 ของเป้าหมาย จำแนกพื้นที่รับประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 83,785 ไร่ และกิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง 1,465,222 ไร่ (ตารางที่ 4.21)

ตารางที่ 4.21 พื้นที่รับประโยชน์จากโครงการ

กิจกรรม	เป้าหมาย (ไร่)	ผลที่เกิดขึ้น (ไร่)	ร้อยละ
1. พัฒนาแหล่งน้ำโครงการพระราชดำริ	92,285	83,785	90.79
2. พัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทาน	2,050,676	1,465,222	71.45
รวม	2,142,961	1,549,007	72.28

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมชลประทาน

4.4) คร่าวเรือนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ เมื่อพิจารณาคร่าวเรือนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์ พบว่า ภาพรวมมีคร่าวเรือนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากทั้ง 2 กิจกรรม รวมทั้งสิ้น 275,440 คร่าวเรือน หรือร้อยละ 76.15 ของเป้าหมาย โดยจำแนกเป็นคร่าวเรือนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ 13,041 คร่าวเรือน และกิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง 262,399 คร่าวเรือน (ตารางที่ 4.22)

ตารางที่ 4.22 จำนวนคร่าวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ

กิจกรรม	เป้าหมาย (คร่าวเรือน)	ผลที่เกิดขึ้น (คร่าวเรือน)	ร้อยละ
1. พัฒนาแหล่งน้ำโครงการพระราชดำริ	14,611	13,041	89.26
2. พัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทาน	347,093	262,399	75.59
รวม	361,704	275,440	76.15

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมชลประทาน

4.5) การเพิ่มปริมาณน้ำเก็บกัก เป็นการดำเนินงานเฉพาะในกิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง ผลการดำเนินการสามารถเพิ่มปริมาตรความจุได้ทั้งสิ้น 8 ล้านลูกบาศก์เมตร จากเป้าหมาย 14.09 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นร้อยละ 56.78

4.6) การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของเกษตรกร จากการสำรวจเกษตรกรในพื้นที่โครงการพบว่า ในกิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เกษตรกรร้อยละ 68.08 ที่ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการ ส่วนที่เหลือร้อยละ 31.92 ไม่ได้ใช้ประโยชน์ และในกิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง เกษตรกรร้อยละ 68.36 ได้ใช้ประโยชน์ ส่วนที่เหลือร้อยละ 31.64 ไม่ได้ใช้ประโยชน์ โดยเกษตรกรจากทั้ง 2 กิจกรรมที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการให้เหตุผลว่าไม่ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการเนื่องจากมีที่ดินอยู่นอกเขตชลประทาน และบางรายมีที่ดินอยู่ไกลจากจุดที่มีการก่อสร้าง ในจำนวนเกษตรกรที่ได้ใช้ประโยชน์แล้ว มีรายละเอียดการใช้ประโยชน์จากโครงการในแต่ละกิจกรรมดังนี้

(1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เกษตรกรร้อยละ 55.99 ใช้น้ำสำหรับการเพาะปลูกพืช เกษตรกรที่ใช้น้ำสำหรับการเพาะปลูกพืชนี้ ร้อยละ 26.81 คาดว่าจะได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 34.78 คาดว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการเพาะปลูกพืช เช่น ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผลไม้ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 48.83 ใช้น้ำเพื่อการอุปโภค/บริโภค

(2) กิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง เกษตรกรร้อยละ 49.47 ใช้น้ำสำหรับการเพาะปลูกพืช เกษตรกรที่ใช้น้ำสำหรับการเพาะปลูกพืช ร้อยละ 29.57 คาดว่าจะได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 37.92 คาดว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการเพาะปลูกพืช เช่น ข้าว ผลไม้ ส่วนเกษตรกรร้อยละ 39.64 ใช้น้ำในการอุปโภค/บริโภค (ตารางที่ 4.23)

ตารางที่ 4.23 การใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำของเกษตรกร

การใช้ประโยชน์	พัฒนาแหล่งน้ำโครงการพระราชดำริ	หน่วย: ร้อยละ	
		พัฒนา	พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทาน
1. ได้ใช้ประโยชน์ (ใช้มากกว่า 1 กิจกรรม)	68.08		68.36
1.1) ใช้ทำการเกษตร	55.99		49.47
1.2) อุปโภค/บริโภค	48.83		39.64
2. ไม่ได้ใช้ประโยชน์	31.92		31.64
รวม	100.00		100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

จากผลลัพธ์ข้างต้น สามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการหลายประการ เช่น เป็นการสนับสนุนนโยบายของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สามารถเพิ่มพื้นที่ชลประทานและปริมาณกักเก็บ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมงานป้องกันและบรรเทาภัยจากน้ำ และฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานด้านชลประทานที่ประสบอุทกภัย รวมถึงเป็นการสนับสนุนการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ลุ่มต่ำ เกษตรกรมีความมั่นคงเรื่องน้ำ มีน้ำทำการเกษตร อุปโภค/บริโภค ด้านการบริหารจัดการ สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำ ทำให้เกษตรกรมีความมั่นคงด้านอาชีพมากขึ้น โดยเกษตรกรจะสามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มที่หลังจากโครงการแล้วเสร็จเมื่ออ่างเก็บน้ำสะสมน้ำได้เพียงพอ ใช้เวลาในการกักเก็บน้ำ 2 - 3 ปี

4.7) ความเห็นของเกษตรกรต่อประโยชน์ของโครงการที่ช่วยแก้ปัญหาด้านน้ำ จากการสำรวจความเห็นของเกษตรกร มีผลการสำรวจในแต่ละกิจกรรมดังนี้

(1) กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ พบว่าเกษตรกรร้อยละ 91.20 เห็นว่าโครงการนี้สามารถช่วยแก้ปัญหาด้านน้ำได้ ส่วนร้อยละ 8.80 เห็นว่าโครงการยังช่วยแก้ปัญหาด้านน้ำไม่ได้

(2) กิจกรรมพัฒนา ฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง พบว่าเกษตรกรร้อยละ 96.42 เห็นว่าโครงการนี้สามารถช่วยแก้ปัญหาด้านน้ำได้ ส่วนร้อยละ 3.58 เห็นว่าโครงการยังช่วยแก้ปัญหาด้านน้ำไม่ได้ (ตารางที่ 4.24)

ตารางที่ 4.24 ความเห็นของเกษตรกรต่อประโยชน์ของโครงการที่ช่วยแก้ปัญหาด้านน้ำ

รายการ	หน่วย: ร้อยละ		
	ช่วยแก้ปัญหาได้	ช่วยแก้ปัญหาไม่ได้	รวม
1) พัฒนาแหล่งน้ำโครงการพระราชดำริ	91.20	8.80	100.00
2) พัฒนา ฟื้นฟูแหล่งน้ำชลประทาน	96.42	3.58	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

4.8) ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ จากการสำรวจ พบว่า ในภาพรวมจากทั้ง 2 กิจกรรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 4.25)

ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการดำเนินงานของโครงการในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.19 ประกอบด้วยด้านต่าง ๆ คือ (1) การจ้างแรงงานของหน่วยงาน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.46 (2) ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ อยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าคะแนนเฉลี่ย 8.87 (3) การมีส่วนร่วมตรวจรับงานก่อสร้าง อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.37 และ (4) โครงการสามารถช่วยแก้ไขปัญหาด้านน้ำได้ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 9.07

เกษตรกร/ประชาชนที่อยู่บริเวณรอบ ๆ จุดที่มีการปรับปรุง/ซ่อมแซมแหล่งน้ำชลประทานให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า โครงการสามารถดำเนินการได้ราบรื่น เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จคาดว่า จะสามารถใช้ประโยชน์ได้เต็มประสิทธิภาพ สามารถจัดการระบายน้ำได้ดีขึ้น โครงการสามารถแก้ไขความเดือดร้อนได้ตรงเป้าหมาย แหล่งน้ำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือมานานได้รับการปรับปรุง/ซ่อมแซม ทำให้พื้นที่ของกลุ่มผู้ใช้น้ำมีการพัฒนา และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน

ตารางที่ 4.25 ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ

รายการ	คะแนน	แปลผล
1. การจ้างแรงงานของหน่วยงาน	9.46	มากที่สุด
2. ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ	8.87	มากที่สุด
3. การมีส่วนร่วมตรวจรับงานก่อสร้าง	9.37	มากที่สุด
4. โครงการสามารถช่วยแก้ปัญหาด้านน้ำ	9.07	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.19	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

5) ข้อค้นพบ

- 5.1) โครงการมีระยะเวลาดำเนินการจำกัด ไม่สอดคล้องกับระยะเวลาดำเนินงานปกติ
- 5.2) งบประมาณจัดสรรมาในช่วงฤดูฝน ทำให้ดำเนินการเป็นไปด้วยความยากลำบาก ทั้งเรื่องการขนส่งวัสดุก่อสร้าง และตรงกับช่วงฤดูการทำนา เกษตรกรยังมีความต้องการใช้น้ำจึงไม่สามารถปิดคูคลองชลประทานเพื่อซ่อมแซมได้ ทำให้เริ่มดำเนินการล่าช้า
- 5.3) งบประมาณได้จัดสรรมาในช่วงฤดูเพาะปลูก ทำให้เกษตรกรต้องทำการเกษตรจึงไม่ว่างมาเป็นแรงงาน
- 5.4) การวิเคราะห์คำนวณออกแบบการก่อสร้าง และการดำเนินการจัดซื้อวัสดุจากการทำ e-bidding (การประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์) ต้องใช้ระยะเวลาเพื่อความปลอดภัยและให้ได้ประโยชน์สูงสุด จึงทำให้การดำเนินงานล่าช้า
- 5.5) หน่วยงานไม่สามารถจัดหาจำนวนแรงงานได้ตามเงื่อนไขของโครงการ เนื่องจากโครงการต้องการแรงงานที่มีทักษะงานก่อสร้าง ประชาชนในพื้นที่โครงการส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุซึ่งไม่เหมาะสมกับงานที่ต้องการแรงงานที่มีพลังกำลังมาก
- 5.6) เกษตรกรบางส่วนมีความกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น จากกรณีที่มีการหักเงินค่าประกันสังคมกับแรงงานในโครงการว่าจะกระทบต่อการเบิกค่ารักษาพยาบาล 30 บาท รักษาทุกโรค และจะซ้ำซ้อนกับการเบิกค่ารักษาจากการประกันสังคมหรือไม่ และเบิกจ่ายนอกพื้นที่ได้หรือไม่

6) ข้อเสนอแนะ

6.1) ควรจัดสรรงบประมาณในเวลาที่เหมาะสมกับกระบวนการทำงาน ในบางพื้นที่งบประมาณไม่เพียงพอ หน่วยงานควรเตรียมการไว้ล่วงหน้าโดยจัดทำแผนการปรับปรุง/ซ่อมแซมตามความเร่งด่วน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการงบประมาณได้เพียงพอ

6.2) สนับสนุนโครงการให้มีความต่อเนื่องทุกปี เนื่องจากสิ่งก่อสร้างจำเป็นต้องได้รับการบำรุงรักษาต่อเนื่อง และมีแหล่งน้ำชลประทานที่ต้องการการปรับปรุง/ซ่อมแซมอีกจำนวนมาก

6.3) ปรับปรุงคลองส่งน้ำและอ่างเก็บน้ำให้ครอบคลุมพื้นที่ทำการเกษตรมากขึ้น เพื่อรองรับปริมาณการใช้น้ำที่เพิ่มขึ้น

6.4) จัดหาแรงงานทั่วไปในพื้นที่หรือนอกพื้นที่เพิ่มเติม เนื่องจากแรงงานในพื้นที่ที่มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขของโครงการมีจำนวนน้อย หรือเน้นการจ้างแรงงานจากสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำ เนื่องจากเป็นผู้รับประโยชน์จากโครงการโดยตรงที่อยู่ใกล้พื้นที่ปฏิบัติงาน และเป็นผู้ดูแลรักษาโครงการร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบ

ภาพความก้าวหน้าของโครงการจากการลงพื้นที่

กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

กิจกรรมพัฒนา พื้นฟูแหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง

4.3 โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน

4.3.1 สารสำคัญของโครงการ

1) ความเป็นมาของโครงการ

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายให้การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ดำเนินการลดพื้นที่ปลูกยางพารา ส่งเสริมให้เกษตรกรผู้ปลูกยางพาราปรับเปลี่ยนอาชีพจากการทำสวนยางไปประกอบอาชีพเกษตรกรรมใหม่ทดแทนการทำสวนยางเพียงอย่างเดียวมีเป้าหมายในการลดพื้นที่ปลูกยางพารา 150,000 ไร่ โดยมีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ความรู้คำแนะนำเพื่อการปรับเปลี่ยนอาชีพในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมใหม่ของเกษตรกร

2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1) เพื่อลดพื้นที่ปลูกยางพาราและปริมาณผลผลิตที่จะเข้าสู่ระบบ

2.2) เพื่อลดความเสี่ยงผลกระทบจากราคายางตกต่ำและเป็นการเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร

ชาวสวนยาง

2.3) เพื่อพัฒนาอาชีพเกษตรกรรมใหม่ทดแทนการทำอาชีพสวนยาง

3) เป้าหมายของโครงการ

พื้นที่ปลูกยางที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรชาวสวนยางกับ กยท. ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี เกษตรกร 1 ราย เข้าร่วมโครงการได้ตั้งแต่ 1 ไร่ แต่ไม่เกิน 10 ไร่ เป้าหมายพื้นที่ 150,000 ไร่ เกษตรกร 30,000 ราย

4) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ ดำเนินงานโครงการโดยการยางแห่งประเทศไทย

และกรมส่งเสริมการเกษตร โดยใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2561 เพิ่มเติม (งบกลางปี) จำนวนเงิน 1,553.9764 ล้านบาท ดังนี้

4.1) การยางแห่งประเทศไทย ดำเนินกิจกรรมลดพื้นที่ปลูกยางพาราที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร

ชาวสวนยางกับ กยท. ที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปีรายละ 1-10 ไร่ โดยสนับสนุนเงินอุดหนุนไร่ละ 10,000 บาท ได้รับงบประมาณ 1,508,286,400 บาท

4.2) กรมส่งเสริมการเกษตรจัดอบรมให้ความรู้คำแนะนำ เพื่อการปรับเปลี่ยนอาชีพ

ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมใหม่ของเกษตรกร ได้รับงบประมาณ 45,690,000 บาท

5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ

5.1) กิจกรรมลดพื้นที่ปลูกยางพารา โดยการยางแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม

2561 - 30 กันยายน 2562

5.2) กิจกรรมการอบรม โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30

กันยายน 2561

4.3.2 วิธีการประเมินผล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ จากการยางแห่งประเทศไทย และ กรมส่งเสริมการเกษตร

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบในพื้นที่เป้าหมาย 64 จังหวัด หน่วยงานละ 1 ราย/จังหวัด

1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวน 427 ราย

2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

2.2) สรุปรายข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่างวันที่ 1 - 31 มีนาคม 2562

4.3.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

1.1) งบประมาณที่ได้รับจัดสรร

(1) การเบิกจ่ายงบประมาณ ในภาพรวมงบประมาณที่ได้รับ 1,553.9764 ล้านบาท ผลการเบิกจ่าย ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562 เป็นเงิน 793.5986 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 51.07 ของงบประมาณที่ได้รับ โดยมีผลการเบิกจ่ายงบประมาณ จำแนกเป็น (ตารางที่ 4.26)

(1.1) การยางแห่งประเทศไทย การใช้จ่ายเงินงบประมาณตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการ จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2562 ได้ใช้จ่ายเงินจำนวน 776.1880 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 51.46 ของงบประมาณที่ได้รับ 1,508.2864 ล้านบาท เป็นผลการเบิกจ่ายเงินงบประมาณปี 2561 จำนวน 643.5920 ล้านบาท และเบิกจ่าย ปี 2562 จำนวน 132.5960 ล้านบาท ส่วนที่เหลือวงเงิน 732.0984 ล้านบาท หรือร้อยละ 48.54 อยู่ในระหว่างดำเนินงานโครงการ

(1.2) กรมส่งเสริมการเกษตรมีการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการจนถึงวันที่ 30 กันยายน 2561 จำนวน 17.4106 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 38.11 ของงบประมาณจำนวน 45.6900 ล้านบาท การเบิกจ่ายไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากกรมส่งเสริมการเกษตรจะสามารถดำเนินกิจกรรมได้ หลังจากได้รับรายชื่อเกษตรกรจากการยางแห่งประเทศไทยและเมื่อสิ้นสุดโครงการ ส่วนที่เหลือวงเงิน 28.2794 ล้านบาท หรือร้อยละ 61.89 ได้ส่งคืนคลังทั้งหมด

ตารางที่ 4.26 งบประมาณที่ได้รับจัดสรรและการเบิกจ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2561

หน่วย : ล้านบาท

รายการ	งบที่ได้รับ	เบิกจ่าย	ร้อยละ	คงเหลือ
1. การยางแห่งประเทศไทย	1,508.2864	776.1880	51.46	732.0984
2. กรมส่งเสริมการเกษตร	45.6900	17.4106	38.11	28.2794
รวม	1,553.9764	793.5986	51.07	760.3778

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, การยางแห่งประเทศไทย กรมส่งเสริมการเกษตร

(2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ ความเห็นของเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยจังหวัด เห็นว่างบประมาณมาทันเวลาและมีความเพียงพอในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.88 อย่างไรก็ตามเจ้าหน้าที่บางจังหวัด เห็นว่าควรเพิ่มงบประมาณการบริหารโครงการ เนื่องจากพื้นที่ตั้งสวนยางอยู่ห่างไกล ปริมาณงานมาก และในบางจังหวัด เช่น จังหวัดเพชรบูรณ์ มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการมากกว่าเป้าหมาย

(3) พื้นที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อลดปริมาณยางพาราเข้าสู่ระบบลดความเสี่ยงจากราคายางที่ตกต่ำ เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรและเป็นทางเลือกในการปรับเปลี่ยนมาสู่การทำอาชีพเกษตรกรรมใหม่ ๆ โดยส่งเสริมโคนต้นยางพาราในพื้นที่เพาะปลูกไม่เหมาะสม มาปลูกพืชสำคัญทางเศรษฐกิจ การดำเนินโครงการฯ ได้ขอขยายระยะเวลาโครงการถึงกันยายน ปี 2562 ซึ่งตั้งเป้าหมายการลดพื้นที่ปลูกยางพารา 150,000 ไร่ มีพื้นที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 140,031.06 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 93.35 ของเป้าหมาย ในจำนวนนี้เป็นพื้นที่เข้าร่วมโครงการปี 2561 จำนวน 93,062 ไร่ และพื้นที่ปลูกยางพาราขยายระยะเวลาโครงการปี 2562 จำนวน 46,969.06 ไร่

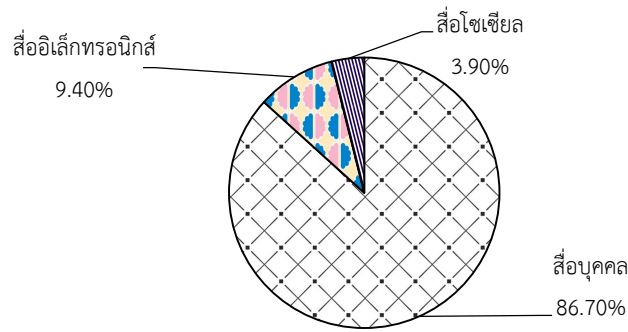
(4) เกษตรกรชาวสวนยางพาราที่เข้าร่วมโครงการจะต้องขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย และมีสวนยางพาราตั้งอยู่บนที่ดินของตนเองมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยพื้นที่สวนยางพาราที่เข้าร่วมโครงการได้ไม่เกินร้อยละ 10 ไร่ และต้องเป็นเกษตรกรรายย่อยที่มีเนื้อที่สวนยางถือครองไม่เกิน 50 ไร่ โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับเงินอุดหนุนเพื่อพัฒนาอาชีพไร่ละ 10,000 บาท โดยจะจ่ายงวดแรกไร่ละ 4,000 บาท เมื่อเกษตรกรโคนต้นยางพารา และจัดทำแผนพัฒนาอาชีพเกษตรกรรายบุคคลแล้วเสร็จ ส่วนงวดที่สองไร่ละ 6,000 บาท จะจ่ายเมื่อเกษตรกรเข้ารับการอบรมตามแผนพัฒนาอาชีพจากกรมส่งเสริมการเกษตร และดำเนินการตามแผนพัฒนาอาชีพแล้วเสร็จ ร้อยละ 40

ผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2562 จำนวนเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 22,102 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.67 ของเป้าหมาย 30,000 ราย เป็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการปี 2561 จำนวน 14,623 ราย และเกษตรกรขยายผลปี 2562 จำนวน 7,479 ราย โดยเกษตรกรร้อยละ 86.70 รับรู้ข่าวสารของโครงการจากสื่อบุคคล ได้แก่ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ และเพื่อนบ้าน ร้อยละ 9.40 ทราบจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ และประกาศของทางราชการ ร้อยละ 3.90 ทราบจากสื่อโซเชียล (ตารางที่ 4.27 และภาพที่ 4.2)

ตารางที่ 4.27 ผลการดำเนินงานโครงการ

รายการ	เป้าหมาย	ปี 2561		ปี 2562		รวม	
		ผล	ร้อยละ	ผล	ร้อยละ	ผล	ร้อยละ
1) พื้นที่ (ไร่)	150,000	93,062	62.04	46,969	31.31	140,031	93.35
2) เกษตรกร (ราย)	30,000	14,623	48.74	7,479	24.93	22,102	73.76

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, การยางแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 4.2 การรับรู้ข่าวสารโครงการ

ที่มา : จากการสำรวจ

(5) หลักสูตรการอบรม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร่วมวิเคราะห์วางแผนการผลิต เลือกกิจกรรมตามศักยภาพของตนเองกับสำนักงานเกษตรจังหวัด กรมส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด จะให้ข้อมูลแก่เกษตรกรในแต่ละพื้นที่อย่างใกล้ชิดเพื่อใช้ในการวิเคราะห์และจัดทำแผนพัฒนาอาชีพการเกษตรเป็นรายบุคคล พร้อมทำหลักสูตรรายบุคคลเพื่อฝึกอบรมประกอบไปด้วย 8 อาชีพ ได้แก่ อาชีพปลูกผัก พืชไร่ ไม้ดอกไม้ประดับ ไม้ผล ไม้ยืนต้น สมุนไพร ประมง และปศุสัตว์

2) กระบวนการดำเนินงาน (Processes)

2.1) การตัดโค่นต้นยางพารา

โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน เป็นการควบคุมปริมาณการผลิตตามนโยบายรัฐบาล โดยการตัดโค่นต้นยางพาราเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายางให้อยู่ในระดับที่น่าพอใจ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 99.29 เข้าร่วมรับฟังการชี้แจงรายละเอียดโครงการจากเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยจังหวัด หรือผู้นำกลุ่ม ร้อยละ 0.71 ยังไม่เข้าร่วมฟังการชี้แจง แต่ทราบรายละเอียดวิธีการดำเนินงานโครงการจากสื่อโซเชียล ได้แก่ เว็บไซต์การยางแห่งประเทศไทย Facebook และ Application line เมื่อผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ เจ้าหน้าที่ของการยางแห่งประเทศไทยจังหวัด จะเข้าไปสำรวจจริงวัดพื้นที่ และอนุมัติการตัดโค่นต้นยางพารา

ผลการประเมิน พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่เพาะปลูกยางพาราเฉลี่ยรายละ 13.66 ไร่ และได้นำพื้นที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ยรายละ 5.92 ไร่ หรือร้อยละ 43.34 ของพื้นที่ปลูกยางพารา การสำรวจจริงวัดดำเนินการแล้วร้อยละ 97.88 อีกร้อยละ 2.12 ยังไม่มีเจ้าหน้าที่เข้าไปสำรวจจริงวัด สาเหตุเกิดจากไม่สามารถติดต่อเกษตรกรเจ้าของที่ดิน หรือเกิดจากเกษตรกรเปลี่ยนใจภายหลังเข้าร่วมโครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง (คสช.) ซึ่งได้รับความช่วยเหลือไร่ละ 1,800 ไร่ แต่ไม่ต้องตัดโค่นต้นยาง

เหตุผลที่สมัครเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 57.59 ต้องการปรับเปลี่ยนกิจกรรมเนื่องจากเห็นว่าราคายางตกต่ำ ร้อยละ 28.79 เห็นว่าต้นยางไม่สมบูรณ์ ปริมาณน้ำยางน้อยไม่คุ้มที่จะปลูกต่อไป และเกษตรกรร้อยละ 13.62 ขาดแคลนแรงงานกรีดยาง และมีพื้นที่สวนยางหลายแปลงดูแลไม่ทั่วถึง (ตารางที่ 4.28)

ตารางที่ 4.28 การฟังคำชี้แจง การสำรวจรังวัดพื้นที่ และเหตุผลที่สมัครเข้าร่วมโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. การเข้าร่วมฟังการชี้แจงรายละเอียดโครงการ	100.00
1.1 เข้าร่วม	99.29
1.2 ไม่เข้าร่วม	0.71
2. การสำรวจรังวัดพื้นที่	100.00
2.1 สำรวจรังวัดพื้นที่แล้ว	97.88
2.2 ยังไม่ได้สำรวจรังวัดพื้นที่	2.12
3. เหตุผลที่สมัครเข้าร่วมโครงการ	100.00
3.1 ราคาขายตกต่ำ	57.59
3.2 ดันยางไม่สมบูรณ์	28.79
3.3 ขาดแคลนแรงงานกรีดยาง	13.62

ที่มา : จากการสำรวจ

2.2) กิจกรรมการอบรม

การจัดอบรมการพัฒนาอาชีพ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้รับมอบหมายภารกิจ ในด้านการจัดฝึกอบรมอาชีพที่เหมาะสมให้กับเกษตรกรชาวสวนยางที่สมัครเข้าร่วมโครงการพัฒนาอาชีพ ชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืนเป็นการเพิ่มทักษะความรู้ในการปลูกพืชชนิดใหม่ โดยมีวิทยากร จากกรมส่งเสริมการเกษตร กรมปศุสัตว์ กรมประมง และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ร่วมบูรณาการจัดอบรมตามแผนพัฒนาอาชีพ มอบหมายให้สำนักงานเกษตรจังหวัดเป็นผู้ดำเนินการ โดยรวมกลุ่มเกษตรกรตามสถานที่ฝึกอบรม ได้แก่ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือสถานที่ที่เจ้าหน้าที่กำหนด

เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เข้ารับการอบรมความรู้ในด้านเกษตรกรรม ได้แก่ การปลูกพืช การเลี้ยงปศุสัตว์ การเลี้ยงสัตว์น้ำให้เหมาะสมกับพื้นที่ เกษตรกรร้อยละ 55.88 ได้รับการอบรม ความรู้ทางด้านเกษตรกรรมแล้ว รองลงมาร้อยละ 36.76 หน่วยงานยังไม่ดำเนินการจัดฝึกอบรม เนื่องจาก เกษตรกรยังไม่ตัดโค่นต้นยางพาราและร้อยละ 7.35 อยู่ในระหว่างดำเนินการจัดอบรม

ระดับความเหมาะสมหลักสูตรการอบรม เกษตรกรสามารถเลือกอาชีพที่ปรับเปลี่ยน ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และมีความเหมาะสมกับพื้นที่ของตนเองโดยอาศัยความถนัด ความสามารถ และความสนใจ ดังนั้นหลักสูตรที่จัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะทางอาชีพ จะสอดคล้องกับความต้องการของ เกษตรกรมากที่สุด เพื่อให้เกษตรกรมีผลตอบแทนจากอาชีพที่ปรับเปลี่ยนดีกว่าผลตอบแทนจากการทำสวน ยางพารา เป็นการเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม

3) ผลได้ (Outputs)

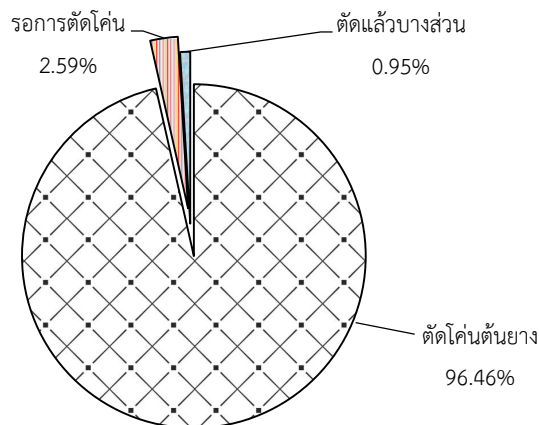
3.1) พื้นที่ตัดโค่นต้นยางพารา ผลการดำเนินงานในภาพรวม เกษตรกรดำเนินการปรับสภาพพื้นที่ปลูกเพื่อรองรับกิจกรรมใหม่จำนวน 100,203.35 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 66.80 ของพื้นที่เป้าหมาย 150,000 ไร่ จำนวนเกษตรกร 18,512 ราย โดยเป็นผลการดำเนินงานโครงการในปี 2561 มีพื้นที่ตัดโค่นต้นยางพารา 69,080.25 ไร่ หรือร้อยละ 46.05 ของพื้นที่เป้าหมาย 150,000 ไร่ เกษตรกร 13,030 ราย และดำเนินการต่อในปี 2562 จำนวน 31,123.10 ไร่ เพิ่มขึ้นร้อยละ 20.75 ของพื้นที่เป้าหมาย เกษตรกร 5,482 ราย (ตารางที่ 4.29)

ผลการประเมิน พบว่า เกษตรกรร้อยละ 96.46 ตัดโค่นต้นยางพาราออกจากพื้นที่ทั้งหมด และทำการปรับสภาพพื้นที่เพื่อดำเนินกิจกรรมพัฒนาอาชีพที่วางแผนแล้ว ร้อยละ 2.59 ยังไม่ทำการตัดโค่นต้นยางพารา อีกร้อยละ 0.95 ดำเนินการตัดโค่นต้นยางพาราบางส่วน เนื่องจากราคาไม้ยางพาราต่ำ ทำให้ไม่ค่อยมีผู้รับเหมาซื้อไม้ยางพารา จึงยังไม่ตัดโค่นต้นยางพารา (ภาพที่ 4.3)

ตารางที่ 4.29 พื้นที่ตัดโค่นต้นยางพาราและจำนวนเกษตรกร

รายการ	การเข้าร่วมโครงการ			เกษตรกร (ราย)
	เป้าหมาย (ไร่)	พื้นที่ตัดโค่น (ไร่)	ร้อยละ	
1. การตัดโค่นต้นยางปี 2561	150,000	69,080.25	46.05	13,030
2. การตัดโค่นต้นยางปี 2562		31,123.10	20.75	5,482
รวม	150,000	100,203.35	66.80	18,512

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, การยางแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 4.3 การดำเนินการตัดโค่นต้นยางพาราออกจากพื้นที่

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2) กิจกรรมที่ปรับเปลี่ยนเกษตรกรผ่านการอบรมตามแผนพัฒนาอาชีพตามศักยภาพแล้วพบว่า อาชีพที่เกษตรกรสนใจปรับเปลี่ยนมากที่สุด เป็นอาชีพด้านการเพาะปลูกพืช ถึงร้อยละ 96.36 ได้แก่ ทุเรียน มะพร้าว ลองกอง มังคุด ปาล์มน้ำมัน กล้าย หมาก และผัก รองลงมาร้อยละ 3.19 สนใจอาชีพด้านปศุสัตว์ ได้แก่ โค กระบือ สุกร ไก่พื้นเมือง รวมทั้งการปลูกพืชอาหารสัตว์ อีกร้อยละ 0.46 สนใจอาชีพด้านการประมง

ผลการดำเนินงาน พบว่าเกษตรกรปรับเปลี่ยนอาชีพ 12,935 ราย พื้นที่ 68,821.05 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 49.15 ของพื้นที่ยางพาราที่เข้าร่วมโครงการ 140,031.06 ไร่ ที่เหลืออยู่ในระหว่างทยอยปรับเปลี่ยนอาชีพ เนื่องจากเห็นว่าไม่สามารถดำเนินการได้ทันฤดูกาลผลิตที่เหมาะสม บางรายอยู่ระหว่างการเตรียมพันธุ์ และเตรียมปรับสภาพพื้นที่

3.3) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมสนใจที่จะเรียนรู้ และนำความรู้ไปปฏิบัติตามความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดอย่างตั้งใจ มีการวางแผนการผลิต เกษตรกรร้อยละ 74.00 นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งหมด ร้อยละ 26.00 สามารถนำความรู้ไปใช้ได้บางส่วน โดยให้เหตุผลว่าเนื้อหาบางส่วนไม่สามารถนำไปปฏิบัติงานจริงได้ สาเหตุมาจากการขาดเงินทุน ขาดอุปกรณ์ และไม่มีเวลา

3.4) การสนับสนุนเงินอุดหนุนการดำเนินงานตามโครงการ เพื่อช่วยเหลือด้านเงินทุน การตัดโค่นต้นยาง และใช้ในการลงทุนไร่ละ 10,000 บาท เกษตรกรร้อยละ 98.46 ได้รับเงินสนับสนุนงวดแรกไร่ละ 4,000 บาท หลังตัดโค่นต้นยางพารา และจัดทำแผนพัฒนาอาชีพแล้ว เกษตรกรร้อยละ 1.54 ยังไม่ได้รับเงินอุดหนุนงวดที่ 1 เนื่องจากอยู่ในระหว่างการตั้งเบิกจ่ายของหน่วยงาน สำหรับการจ่ายเงินอุดหนุนงวดที่ 2 ไร่ละ 6,000 บาท จ่ายให้หลังจากเกษตรกรผ่านการอบรม และดำเนินการตามแผนพัฒนาอาชีพ ร้อยละ 40 แล้ว เกษตรกรร้อยละ 45.62 ได้รับเงินอุดหนุนงวดที่ 2 ร้อยละ 54.38 ยังไม่ได้รับเนื่องจากเกษตรกรยังไม่เริ่มดำเนินการตามแผนปรับเปลี่ยนอาชีพ สาเหตุเกิดจากเลยช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม และเกิดภาวะฝนทิ้งช่วง

ผลการประเมิน การนำเงินไปใช้ประโยชน์ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 49.30 นำไปใช้ในการลงทุนภาคการเกษตร (ร้อยละ 21.17 ซื้อพันธุ์พืช ร้อยละ 28.13 ซื้อพันธุ์สัตว์) รองลงมาร้อยละ 15.96 นำไปใช้ในการปรับปรุงพื้นที่ของเกษตรกร ร้อยละ 21.85 นำไปใช้ในครัวเรือน เช่น การบริโภค รักษาพยาบาล และเงินออม ร้อยละ 12.89 นำเงินที่ได้รับซื้อวัสดุ/อุปกรณ์ทางการเกษตร (ตารางที่ 4.30)

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อระยะเวลาการรับเงินสนับสนุนในเรื่องความทันเวลา มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ระดับคะแนนเฉลี่ย 8.85

ตารางที่ 4.30 การสนับสนุนเงินอุดหนุน และการนำเงินไปใช้ประโยชน์

รายการ	ร้อยละ
1. การรับเงินงวดที่ 1 ไร่ละ 4,000 บาท	100.00
- ได้รับแล้ว	98.46
- ยังไม่ได้รับ	1.54
2. การรับเงินงวดที่ 2 ไร่ละ 6,000 บาท	100.00
- ได้รับแล้ว	59.10
- ยังไม่ได้รับ	40.90
3. การนำเงินที่ได้รับไปใช้	100.00
- ซื้อพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์	49.30
- ปรับปรุงพื้นที่การเกษตร	15.96
- ซื้อวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	12.89
- อื่น ๆ ได้แก่ บริโภค เงินออม	21.85

ที่มา : จากการสำรวจ

3.5) การใช้จ่ายในการลงทุน เกษตรกรนำเงินไปใช้จ่ายในการลงทุนด้านการเพาะปลูกเฉลี่ยไร่ละ 3,084.46 บาท ลงทุนในการเลี้ยงสัตว์เฉลี่ยไร่ละ 3,941.39 บาท ใช้ในการปรับปรุงพื้นที่เฉลี่ยไร่ละ 2,456.59 บาท และนำเงินไปลงทุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ทางการเกษตร เฉลี่ยไร่ละ 2,142.06 บาท โดยร้อยละ 38.63 มีค่าใช้จ่ายการลงทุนเพิ่มในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยการกู้ยืมเงินเฉลี่ยรายละ 12,251.69 บาท แหล่งเงินกู้ที่เกษตรกรขอกู้ ได้แก่ ธนาคาร กองทุน และกลุ่มสมาชิก และร้อยละ 61.37 ไม่มีค่าใช้จ่ายการลงทุน (ตารางที่ 4.31)

ตารางที่ 4.31 การใช้จ่ายเงินลงทุน

รายการ	หน่วย	จำนวน
เงินอุดหนุนลงทุนทางการเกษตร		
1. ด้านการเพาะปลูกพืช	บาท/ไร่	3,084.46
2. ด้านการเลี้ยงสัตว์	บาท/ไร่	3,941.39
3. ด้านปรับพื้นที่/เตรียมพื้นที่	บาท/ไร่	2,456.59
4. ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	บาท/ไร่	2,142.06
การกู้เงินเพื่อลงทุนเพิ่ม		
1. เกษตรกรที่มีการกู้เงินเพื่อนำไปลงทุนเพิ่ม	ร้อยละ	38.63
- จำนวนเงินกู้	บาท/ครัวเรือน	12,252
2. เกษตรกรที่ไม่มีการกู้เงินเพื่อนำไปลงทุนเพิ่ม	ร้อยละ	61.37

ที่มา : จากการสำรวจ

4) ผลลัพธ์ของโครงการ

4.1) ปริมาณยางพาราเข้าสู่ตลาดลดลง

จากผลการประเมิน ผลผลิตยางพาราเฉลี่ยไร่ละ 170.12 กิโลกรัมต่อปี เนื่องจากพื้นที่ยางพาราเข้าร่วมโครงการปลูกในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ผลผลิตน้อย เมื่อนำมาคำนวณกับพื้นที่ยางพาราที่ตัดโค่นแล้ว 100,203.35 ไร่ สามารถลดปริมาณยางพาราเข้าสู่ระบบได้ปีละ 17,046.59 ตัน และหากโครงการดำเนินการได้ตามเป้าหมาย 150,000 ไร่ คาดว่าจะทำให้ปริมาณยางพาราเข้าสู่ระบบลดลงได้ถึงปีละ 25,518 ตัน อย่างไรก็ตามต้องหาแนวทางลดพื้นที่เพาะปลูกยางพารา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการรักษาเสถียรภาพราคายางพาราสามารถแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำ รวมทั้งปัญหาการขาดทุนจากการประกอบอาชีพปลูกยางพารา

4.2) รายได้ครัวเรือนเกษตรกร

(1) ก่อนเข้าร่วมโครงการ ผลการประเมิน พบว่า พื้นที่ยางพาราเข้าร่วมโครงการเฉลี่ยครัวเรือนละ 5.92 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 69.55 มีรายได้จากผลผลิตยางพารา อีกร้อยละ 30.45 ยังไม่มีผลผลิตยางพารา เนื่องจากต้นยางพารายังไม่เปิดกรีด และต้นยางไม่เจริญเติบโต ผลผลิตร้อยละ 33.49 เกษตรกรจำหน่ายเป็นยางก้อนถ้วย รองลงมาร้อยละ 17.80 จำหน่ายเป็นน้ำยางสด ร้อยละ 15.93 จำหน่ายเป็นขี้ยาง ส่วนที่เหลือร้อยละ 2.34 จำหน่ายเป็นยางแผ่นดิบ โดยมีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 9,125.51 บาทต่อไร่ (ตารางที่ 4.32)

ตารางที่ 4.32 รายได้ของครัวเรือนเกษตรกรจากยางพารา

รายการ	ร้อยละของผลผลิตที่จำหน่าย	ปริมาณเฉลี่ย (กก./ไร่)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี/ไร่)
1. น้ำยางสด	17.80	265.55	22.69	6,025.33
2. ยางแผ่นดิบ	2.34	3.97	38.72	153.72
3. ยางก้อนถ้วย	33.49	115.651	18.67	2,159.20
4. ขี้ยาง	15.93	44.68	17.62	787.26
รวม				9,125.51

ที่มา : จากการสำรวจ

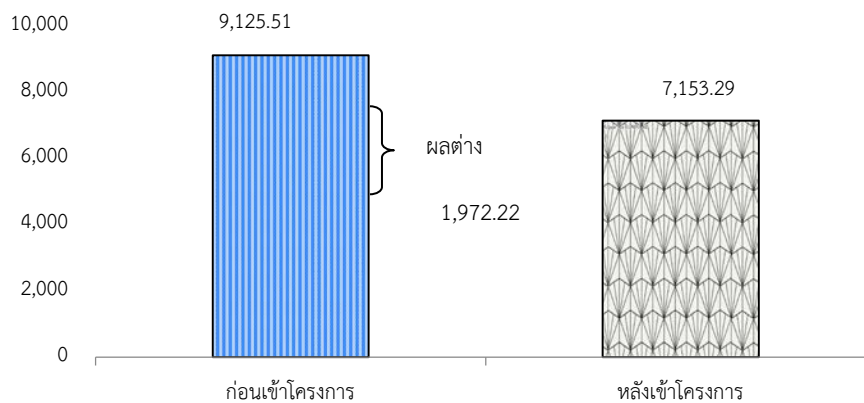
(2) หลังเข้าร่วมโครงการ กิจกรรมการปรับเปลี่ยนอาชีพ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ในปี 2561 ร้อยละ 78.90 ยังไม่ได้รับผลตอบแทนจากการดำเนินอาชีพที่ปรับเปลี่ยน ส่วนร้อยละ 21.10 เริ่มมีรายได้จากกิจกรรมปรับเปลี่ยนแล้ว ผลผลิตส่วนใหญ่นำไปจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ครัวเรือน ร้อยละ 92.55 คิดเป็นมูลค่า 6,032.94 บาทต่อไร่ รองลงมามีการนำผลผลิตมาใช้บริโภคในครัวเรือน ร้อยละ 7.02 มูลค่า 1,047.68 บาทต่อไร่ นำไปทำพันธุ์รวมทั้งอื่น ๆ เช่น ให้อาหารสัตว์ น่อง แลกเปลี่ยน ร้อยละ 0.43 มูลค่า 72.25 บาทต่อไร่ ส่วนผลผลิตสัตว์น้ำยังไม่ได้รับผลตอบแทน อย่างไรก็ตามผลผลิตที่จำหน่ายสามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือน และการนำผลผลิตไปบริโภค ยังสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายของครัวเรือนเกษตรกรได้อีกทางหนึ่ง (ตารางที่ 4.33 และภาพที่ 4.4)

เมื่อเปรียบเทียบรายได้ของเกษตรกรก่อนเข้าร่วมโครงการ มีมูลค่าการจำหน่ายยางพาราในพื้นที่เข้าร่วมโครงการเฉลี่ยปีละ 9,125.51 บาทต่อไร่ หลังเข้าร่วมโครงการ ได้รับผลผลิตจากกิจกรรมปรับเปลี่ยนอาชีพมูลค่าเฉลี่ยปีละ 7,153.29 บาทต่อไร่ ลดลงเฉลี่ยปีละ 1,972.22 บาทต่อไร่ หรือมีอัตราการเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 21.61 เนื่องจากเกษตรกรสูญเสียรายได้จากพื้นที่ยางพารา ประกอบกับรายได้จากการปรับเปลี่ยนได้รับจากพืชอายุสั้น เช่น พืชผักสวนครัว พืชไร่ ไม้ดอกไม้ประดับ และเกษตรผสมผสาน ส่วนไม้ผลมีอายุเก็บเกี่ยว 3 ปีขึ้นไป จึงยังไม่ได้รับผลผลิต

ตารางที่ 4.33 รายได้ของเกษตรกรจากกิจกรรมปรับเปลี่ยนอาชีพ

รายการ	บริโภค		จำหน่าย		ทำพันธุ์และอื่น ๆ		รวมมูลค่า (บาท/ไร่)
	ร้อยละ	มูลค่า (บาท/ไร่)	ร้อยละ	มูลค่า (บาท/ไร่)	ร้อยละ	มูลค่า (บาท/ไร่)	
1. พืชผัก	3.88	53.95	96.06	1,335.71	0.03	0.42	1,390.50
2. ไม้ดอก/ไม้ประดับ	-	0.00	100.00	1,196.72	-	0.00	1,196.72
3. ทำนา	46.16	850.15	49.95	919.95	3.89	71.64	1,841.75
4. พืชไร่	2.10	20.32	97.88	947.04	0.02	0.19	967.55
5. เกษตรผสมผสาน	7.19	123.26	92.81	1,591.07	-	0.00	1,714.33
6. สัตว์ปีก	-	0.00	100.00	42.45	-	0.00	42.45
รวม	7.02	1,047.68	92.55	6,032.94	0.43	72.25	7,153.29

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.4 รายได้ของเกษตรกรก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ด้านการตลาด แหล่งจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกร ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.20 จำหน่ายให้กับพ่อค้าที่มารับซื้อในพื้นที่ รองลงมาร้อยละ 23.47 จำหน่ายภายในหมู่บ้าน และร้อยละ 16.33 นำผลผลิตไปจำหน่ายเองที่ตลาด

5) **ด้านทัศนคติ** ในภาพรวมโครงการ เกษตรกรมีความคิดเห็นต่อโครงการในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.44 ในประเด็น ดังนี้

5.1) เกษตรกรให้ความเห็นว่า โครงการนี้สามารถสร้างเสถียรภาพราคายางพาราได้ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.85 โดยพิจารณาจากการลดพื้นที่ปลูกยางพารา และนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาด้านราคาผลผลิต

5.2) เกษตรกรให้ความเห็นว่า โครงการนี้สามารถสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.40 โดยพิจารณาจากอาชีพที่ปรับเปลี่ยน ที่สร้างรายได้ให้กับครัวเรือน

5.3) เกษตรกรให้ความคิดเห็นว่าเป็นการเพิ่มทางเลือกให้กับเกษตรกรในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.08 โดยพิจารณาจากอาชีพเสริมที่เกษตรกรตัดสินใจเลือกตามความถนัด และความเหมาะสมของสภาพพื้นที่

ตารางที่ 4.34 ความคิดเห็นของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. โครงการนี้สามารถทำให้ยางพารามีราคาเสถียรภาพมากขึ้น	8.85	มากที่สุด
2. การปรับเปลี่ยนอาชีพสร้างรายได้ให้กับเกษตรกร	8.40	มากที่สุด
3. โครงการนี้เป็นการเพิ่มทางเลือกให้มีความหลากหลายมากขึ้น	8.08	มาก
เฉลี่ย	8.44	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

6) ข้อค้นพบ

6.1) อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานมีน้อย ส่งผลให้การดำเนินงานโครงการล่าช้า

6.2) พื้นที่เพาะปลูกยางพาราของเกษตรกรบางรายไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน หรือไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับทาง กยท.

6.3) การฝึกอบรมเกษตรกร มีระยะเวลาจำกัด ทำให้เนื้อหาสาระของหลักสูตรยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด

6.4) การปรับเปลี่ยนพืชบางชนิด ต้องเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในฤดูกาลที่เหมาะสม หากยังไม่ได้ตัดโค่นต้นยางพาราภายในระยะเวลาที่กำหนด ต้องเลื่อนการเพาะปลูกในฤดูกาลถัดไป ส่งผลให้การเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน

6.5) เกษตรกรไม่เข้าร่วมโครงการเพื่อปรับเปลี่ยนอาชีพ เนื่องจากขาดแหล่งน้ำในพื้นที่ และเห็นว่าอัตราเงินช่วยเหลือมีจำนวนน้อย

6.6) ราคาไม้ยางพาราถูก ประกอบกับเงินอุดหนุนน้อยกว่าเงินชดเชยที่ให้กับอายุยางที่เกิน 25 ปี ทำให้ขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมโครงการ

6.7) เกษตรกรบางรายชะลอการตัดโค่นต้นยาง เนื่องจากเข้าร่วมโครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง เพื่อขอรับเงินไร่ละ 1,800 บาท ก่อนจึงจะตัดโค่นต้นยาง

6.8) เกษตรกรเจ้าของสวนยางพาราไม่ได้อยู่ภายในจังหวัดที่ตั้งสวนยางพารา และมีการเปลี่ยนแปลงหมายเลขโทรศัพท์ โดยไม่แจ้งเจ้าหน้าที่ จึงไม่ได้รับการประสานการให้บริการสำรวจรังวัดพื้นที่

6.9) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เกิดความไม่แน่ใจในราคาของผลผลิตของพืชที่เลือก เนื่องจากเห็นว่าภาวะราคาพืชผลทางการเกษตรตกต่ำแทบทุกชนิด และหากผลผลิตออกพร้อมกัน เกิดปัญหาล้นตลาด ราคา ก็จะตกต่ำอีก

7) ข้อเสนอแนะ

7.1) ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการให้ทั่วถึง เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงข้อมูลการเข้าร่วมโครงการ และเข้าใจแนวทางการดำเนินงานโครงการได้อย่างถูกต้อง และชัดเจน

7.2) การปรับเปลี่ยนอาชีพ ควรมีแนวทางช่วยเหลือโดยการพัฒนา และสร้างแหล่งน้ำทางการเกษตร

7.3) ควรบูรณาการงานร่วมกันระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมส่งเสริมการเกษตรในการส่งข้อมูลรายชื่อเกษตรกร เพื่อความคล่องตัวและทันต่อการเบิกจ่ายงบประมาณ

7.4) การปรับเปลี่ยนอาชีพ ควรวางแผนล่วงหน้าในด้านการตลาดเพื่อป้องกันปัญหาผลผลิตล้นตลาด โดยศึกษาและวางแผนร่วมกับกระทรวงพาณิชย์ เพื่อไม่ให้ราคาผลผลิตตกต่ำ

7.5) ควรอบรมให้ความรู้ให้เกษตรกรปลูกพืชแซมเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน ในขณะที่ยังระยะเวลาผลผลิตจากอาชีพที่ปรับเปลี่ยน

7.6) โครงการขยายระยะเวลารับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการในปี 2562 แต่กิจกรรมการฝึกอบรม โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้ถูกพับไป เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนอาชีพ ควรจัดสรรงบประมาณให้กรมส่งเสริมการเกษตร จัดอบรมพัฒนาอาชีพเกษตรกรในปี 2562

7.7) ควรจัดทำคำอธิบายและให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมให้ลดพื้นที่ปลูกยางพาราตามโครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางเพื่อความยั่งยืน (โค่นยางและปรับเปลี่ยนกิจกรรม) และโครงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง (ให้เงินช่วยเหลือ) ให้ครบถ้วนชัดเจน เพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้ในการตัดสินใจเลือกแนวทางที่เกิดประโยชน์สูงสุด

ภาพประกอบโครงการ

จังหวัดปัตตานี

จังหวัดศรีสะเกษ

จังหวัดบึงกาฬ

4.4 โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม

4.4.1 สาระสำคัญของโครงการ

1) **วัตถุประสงค์ของโครงการ** เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว ให้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม ให้ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ และสามารถช่วยเหลือตนเองได้ รวมทั้ง เพื่อลดพื้นที่ปลูกข้าวไม่เหมาะสมให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่ และลด Supply ส่วนเกินจากตลาดที่เป็นผลให้ผลผลิตข้าวมีราคาตกต่ำ และไม่มีคุณภาพ

2) **เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน** จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อสนับสนุนให้ผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสมในพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสม (N) 6,832 ไร่ เกษตรกร 860 ราย ในพื้นที่ 13 จังหวัด

3) **หน่วยงานและงบประมาณ** กรมพัฒนาที่ดิน งบลงทุน 29.68 ล้านบาท

4) **ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ** ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2562

4.4.2 วิธีการประเมินผล

1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2562 จากกรมพัฒนาที่ดิน

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดในพื้นที่เป้าหมาย 13 จังหวัด เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด จำนวน 13 ราย

1.3) สัมภาษณ์เกษตรกร 203 ราย ในพื้นที่เป้าหมาย 13 จังหวัด

2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

2.2) สสำรวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

3) ผลการประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) การจัดสรรงบประมาณ สำหรับจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อสนับสนุนให้ผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสมในพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสม (N) ในพื้นที่ 6,832 ไร่ เกษตรกร 860 ราย รวม 13 จังหวัด ได้รับจัดสรรงบประมาณทั้งหมด 29,680,100 บาท ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 เบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 17,604,560 บาท คิดเป็นร้อยละ 59.31 โดยได้ขอกันเงินหลัอมปีไว้ จำนวน 2,650,265 บาท เพื่อใช้ดำเนินการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี และนครพนม ซึ่งมีผลการเบิกจ่าย ณ วันที่ 31 มีนาคม 2562 ครบตามจำนวนที่ขอกันหลัอมปีไว้

ทั้งนี้ ในภาพรวมมีผลการใช้จ่ายเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ เท่ากับ 20,254,825 บาท คิดเป็นร้อยละ 68.24 และคืนคลัง 9,425,275 บาท คิดเป็นร้อยละ 31.76 ของงบประมาณที่ได้รับทั้งหมด เนื่องจากรายการค่าก่อสร้างแปรผันตามสภาพพื้นที่ รูปแบบการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และอัตราค่าบริการในพื้นที่ โดยผ่านการพิจารณาจากวิศวกรประจำเขต รวมทั้ง พื้นที่จังหวัดสุรินทร์ไม่ได้ดำเนินกิจกรรมจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (ตารางที่ 4.35)

ตารางที่ 4.35 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

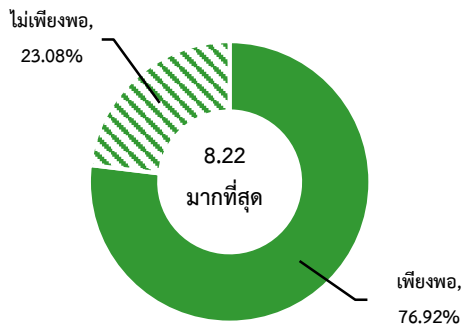
รายการ	งบที่ได้รับจัดสรร (บาท)	ผลการเบิกจ่าย		คืนคลัง	
		บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
1. งบประมาณทั้งหมด	29,680,100	17,604,560 ^{1/}	59.31	9,425,275	31.76
2. งบที่ขอเงินเหลือปี ^{2/}		2,650,265	8.93		
รวม	29,680,100	20,254,825	68.24	9,425,275	31.76

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมพัฒนาที่ดิน

หมายเหตุ : ^{1/} ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ณ 30 กันยายน 2561

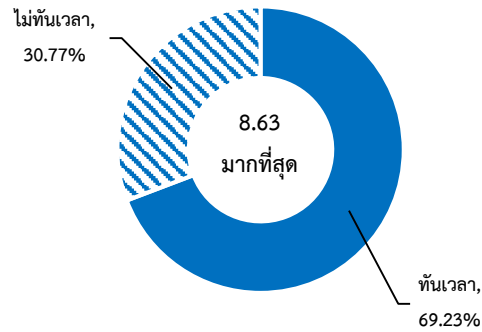
^{2/} งบประมาณที่ใช้ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี และนครพนม ถึง 31 มีนาคม 2562

(2) ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 76.92 เห็นว่า งบประมาณที่หน่วยงานได้รับจัดสรรเพียงพอ ส่วนที่เหลือร้อยละ 23.08 ไม่เพียงพอ เนื่องจากมีเกษตรกรประสงค์จะเข้าร่วมโครงการฯ เพื่อรับการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ส่วนเกษตรกรที่เกินจากเป้าหมายและไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ทางกรมพัฒนาที่ดินจะนำไปพิจารณาเพื่อดำเนินการในแผนงานปกติ ปีงบประมาณ 2562 ต่อไป ระดับความเพียงพอของงบประมาณที่ระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.22 (คะแนนเต็ม 10) (ภาพที่ 4.5) ด้านความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 69.23 ได้รับงบประมาณทันเวลาต่อการดำเนินงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 30.77 ได้รับงบประมาณไม่ทันเวลา เนื่องจากเห็นว่าช่วงเวลาที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินกิจกรรมของโครงการ เพราะเป็นช่วงฤดูฝน เกษตรกรเริ่มทำการเพาะปลูกไปแล้ว มีผลต่อการหาเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งบางพื้นที่เกิดน้ำท่วมขัง ไม่สามารถดำเนินการได้ ระดับความทันเวลาของงบประมาณที่ระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.63 (คะแนนเต็ม 10) (ภาพที่ 4.6)

ภาพที่ 4.5 ความเพียงพอของงบประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.6 ความทันเวลาของงบประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2) กระบวนการ (Processes)

(1) การประชาสัมพันธ์และชี้แจงรายละเอียดของโครงการ เจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด ทั้ง 13 จังหวัด หรือร้อยละ 100.00 ได้ประชาสัมพันธ์และชี้แจงรายละเอียดของโครงการให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ที่ได้รับผิดชอบแล้ว และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกรายได้รับการประชาสัมพันธ์ชี้แจงรายละเอียดโครงการจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยเกษตรกรร้อยละ 85.71 ได้รับการประชาสัมพันธ์ชี้แจงจากเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด รองลงมา ร้อยละ 13.79 จากหมอดินอาสา และร้อยละ 12.81 จากผู้นำชุมชนในพื้นที่ อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (ตารางที่ 4.36)

ตารางที่ 4.36 การประชาสัมพันธ์และชี้แจงรายละเอียดของโครงการต่อเกษตรกร

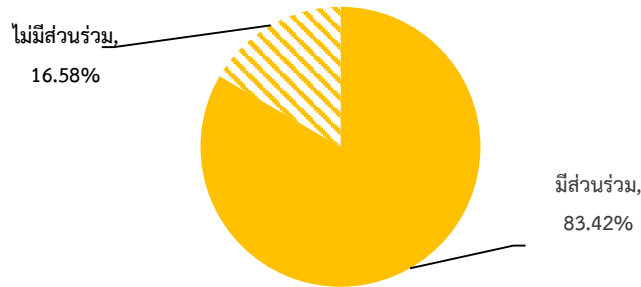
รายการ	ร้อยละ
1. เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินจังหวัด	85.71
2. หมอดินอาสา	13.79
3. ผู้นำชุมชน	12.81

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ได้รับการชี้แจงมากกว่า 1 ช่องทาง

(2) การมีส่วนร่วมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 83.42 มีส่วนร่วมในการรับฟังการชี้แจงโครงการ การกำหนดรูปแบบการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และการวางแผนปรับเปลี่ยนการผลิตของตนเองร่วมกับเจ้าหน้าที่ ส่วนที่เหลือร้อยละ 16.58 ไม่มีส่วนร่วม เนื่องจากเกษตรกรบางรายติดธุระส่วนตัวจึงไม่ได้เข้าร่วมประชุม แต่ได้รับคำแนะนำและวางแผนการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ และการปรับเปลี่ยนการผลิตจากเจ้าหน้าที่ในภายหลัง (ภาพที่ 4.7)

(3) การคัดเลือกเกษตรกร ดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ โดยเป็นเกษตรกรที่ปลูกพืชในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม (N) มีเอกสารสิทธิ์เป็นของตนเอง หรือของครัวเรือน มีความสมัครใจพร้อมที่จะเรียนรู้ และให้ความร่วมมือในการปรับเปลี่ยน พบว่า มีเกษตรกรสนใจสมัคร เข้าร่วมโครงการ 1,177 ราย คิดเป็นร้อยละ 136.86 ของเป้าหมาย 860 ราย

ภาพที่ 4.7 การมีส่วนร่วมของเกษตรกร
ที่มา : จากการสำรวจ

3.3) ผลได้ (Outputs) ในกระบวนการดำเนินงานของโครงการมีการดำเนินกิจกรรม การคัดเลือกเกษตรกร การถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน และการก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยมีผลได้ที่เกิดขึ้นจากโครงการ ดังนี้ (ตารางที่ 4.37)

(1) ผลการคัดเลือกเกษตรกร เกษตรกรผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ 1,103 ราย คิดเป็นร้อยละ 128.26 ของเป้าหมาย 860 ราย เนื่องจากเป็นโครงการที่เกษตรกรให้ความสนใจ และมีความต้องการที่จะแก้ไขปัญหาพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมเพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตมานานแล้ว แต่ยังคงขาดความเชื่อมั่น และคำแนะนำที่ถูกต้องจากเจ้าหน้าที่

(2) การถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปดำเนินการปฏิบัติในพื้นที่ของตนเอง และถ่ายทอดต่อเครือข่ายเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสม ต่อการปรับเปลี่ยนการผลิต อาทิ การทำปุ๋ยหมักและน้ำหมักชีวภาพ การใช้สารปรับปรุงบำรุงดินเพื่อแก้ไข ปัญหาดินเสื่อมโทรม และการปลูกพืชพืชมักตรึงคาร์บอนที่บำรุงดิน ซึ่งมีเกษตรกรที่ได้รับการอบรม 829 ราย คิดเป็น ร้อยละ 96.40 ของเป้าหมาย 860 ราย เนื่องจากในการคัดเลือกเกษตรกรมีเกษตรกรบางรายอยู่ในพื้นที่ ไม่เหมาะสม และเกษตรกรบางรายเมื่อทราบรายละเอียดโครงการแล้ว ไม่มั่นใจถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ หลังการปรับเปลี่ยนการผลิต รวมทั้งยังคงคุ้นเคยกับการทำนาเป็นหลัก จึงไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ สำหรับ ผู้ที่ได้รับการอบรม เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 91.22 ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้จากเจ้าหน้าที่สถานี พัฒนาที่ดินจังหวัด รองลงมาร้อยละ 8.78 จากหมอดินอาสา และร้อยละ 2.03 จากผู้นำชุมชน และ เกษตรกรที่เหลือ ร้อยละ 3.60 ยังไม่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ เนื่องจากในบางพื้นที่เกษตรกร ทำการเพาะปลูกไปแล้ว จึงต้องเปลี่ยนพื้นที่ดำเนินการใหม่

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในประเด็นระดับความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน พบว่า ก่อนเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรมีความรู้ที่ระดับน้อยที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.54 ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับพืชเดิมที่เพาะปลูก ซึ่งเป็นความรู้และประสบการณ์เดิมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยที่ไม่มีความรู้ด้านวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาที่ดินให้เหมาะสมกับพื้นที่มาก่อน และหลังเข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้ เกษตรกรมีความรู้ระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.78 ได้แก่ ความรู้ด้านการปรับปรุงและแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม โดยการใช้สารปรับปรุงบำรุงดิน อาทิ น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยอินทรีย์ และโดโลไมท์ การตรวจดูลักษณะดินเบื้องต้น รวมทั้งการปรับเปลี่ยนพืชที่ปลูกให้เหมาะสมกับดิน เช่น พืชทนแล้ง พืชใช้น้ำน้อยและลดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และพืชอายุสั้นที่ได้ผลผลิตเร็ว

(3) การก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นการดำเนินการเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน ในการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำมีทั้งพื้นที่ลุ่มและที่ดอน โดยใช้วิธีการและวิธีพืช ซึ่งโครงการนี้ใช้วิธีการ ณ วันที่ 31 มีนาคม 2562 ดำเนินการได้ 7,138.98 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 104.49 ของเป้าหมาย 6,832 ไร่ มีเกษตรกรที่ได้รับการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำแล้ว 894 ราย คิดเป็นร้อยละ 103.95 ของเป้าหมาย 860 ราย

ตารางที่ 4.37 ผลได้ที่เกิดจากการดำเนินโครงการ

การดำเนินการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
			จำนวน	ร้อยละ
1. เกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ	ราย	860	1,103	128.26
2. อบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	ราย	860	829	96.40
3. ก่อสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับพืชที่จะปรับเปลี่ยน				
3.1 พื้นที่ที่จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	6,832	7,138.98	104.49
3.2 เกษตรกรที่ได้ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ราย	860	894	103.95

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมพัฒนาที่ดิน

ทั้งนี้ ในการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เกษตรกรสามารถเลือกรูปแบบการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำได้หลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของพื้นที่ ชนิดพืชที่ต้องการเพาะปลูก และการใช้ประโยชน์จากการจัดระบบฯ โดยแต่ละรูปแบบมีลักษณะ ดังนี้

- การปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 1 เป็นการสร้างคันดินขึ้น ที่มีลักษณะเหมือนคันนา โดยให้ระดับของคันดินอยู่ระดับเดียวกัน มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บกักน้ำที่ไหลบ่ามาไว้เป็นช่วง ๆ บนคันนาสามารถปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ได้

- การปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 2 เป็นการปรับโครงสร้างแปลงนาให้มีร่องน้ำ โดยการขุดดินทำเป็นคูแล้วเอาดินนั้นขึ้นมาทับถมเป็นคันดิน ร่องน้ำที่ขุดมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บกักน้ำระบายน้ำและส่งน้ำในแปลงปลูกพืช ส่วนบนคันดินยังสามารถปลูกไม้ผลหรือพืชเศรษฐกิจต่าง ๆ ได้

- การปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 3 เป็นการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากการทำนาเป็นการปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น โดยการขุดดินขึ้นให้เป็นคูน้ำทั้งสองด้านแล้วนำดินนั้นมาถมเป็นคันดิน วัตถุประสงค์เพื่อกักเก็บและระบายน้ำในพื้นที่ราบและราบลุ่ม บนคันดินสามารถปลูกพืชแบบแถวเดี่ยวได้

- การขุดสระทำบ่อตักตะกอนดิน เพื่อดักตะกอนที่ไหลมาตามน้ำไม่ให้ลงไปทับถมบ่อน้ำประจำไร่นา ทำให้อายุการใช้งานของบ่อน้ำยาวนานขึ้น และเป็นการรักษาคุณภาพของน้ำ อีกทั้งยังสามารถกักเก็บน้ำสำหรับใช้ทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่นอกเขตชลประทาน

- การทำทางลำเลียงในไร่นา เป็นทางลำเลียงที่สร้างโดยการทำคันดินให้มีขนาดใหญ่ขึ้น สำหรับใช้เป็นทางลำเลียงปัจจัยการผลิตไปยังพื้นที่การเกษตรและลำเลียงผลผลิตจากพื้นที่การเกษตรไปยังแหล่งจำหน่าย และเพื่อความสะดวกในการขนส่งและเป็นถนนให้เครื่องจักรกลเข้าทำงานในพื้นที่เพาะปลูก

จากการสำรวจเกษตรกรที่ได้รับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ พบว่า เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 14.11 ไร่ต่อราย นำมาจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเฉลี่ยรายละ 4.76 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 33.73 ของพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 54.17 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำด้วยการปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 2 ปรับโครงสร้างแปลงนาให้มีร่องน้ำโดยขุดดินทำเป็นคูรองลงมา ร้อยละ 44.64 ทำการปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 1 สร้างคันดินขึ้น โดยให้ระดับของคันดินอยู่ในระดับเดียวกัน และร้อยละ 27.38 ขุดสระทำบ่อตักตะกอนดิน นอกนั้นเป็นการปรับปรุงแบบแปลงนาในลักษณะที่ 3 และทำทางลำเลียงในไร่นา ทั้งนี้ จังหวัดสุรินทร์ไม่มีการดำเนินการกิจกรรมอนุรักษ์ดินและน้ำ เนื่องจากเกินระยะเวลาโครงการ จึงถูกพับงบประมาณ ซึ่งในส่วนนี้สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดสุรินทร์จะนำไปดำเนินการต่อในแผนงานปกติ ปีงบประมาณ 2562 ต่อไป (ตารางที่ 4.38)

ตารางที่ 4.38 จำนวนพื้นที่และรูปแบบการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำของเกษตรกร

วิธีการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่/ราย	ร้อยละ
1. จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวเฉลี่ย	14.11	
- จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวที่นำมาจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเฉลี่ย	4.76	33.73
2. รูปแบบการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ		
2.1 การปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 1		44.64
2.2 การปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 2		54.17
2.3 การปรับปรุงแปลงนาลักษณะที่ 3		16.67
2.4 การขุดสระทำบ่อตักตะกอนดิน		27.38
2.5 การทำทางลำเลียงในไร่นา		8.33

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เกษตรกรสามารถจัดระบบฯ ได้มากกว่า 1 รูปแบบ

สำหรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เป็นการเจียดจ่ายงบดำเนินงานปกติของหน่วยงานแต่ละจังหวัด เพื่อจัดหาปัจจัยการผลิตมาเสริมให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ สำหรับนำไปใช้ในแปลงเพื่อเตรียมความพร้อมพื้นที่ก่อนดำเนินการปรับเปลี่ยนการผลิต พบว่า เกือบทุกจังหวัดได้รับการสนับสนุนต้นพันธุ์หรือท่อนพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ โดโลไมท์ น้ำหมักชีวภาพ สารเร่งซุเปอร์ พด. ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยหมัก ถังหมักปุ๋ย และกากน้ำตาล จำนวน 634 ราย ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.42 ได้รับต้นพันธุ์และท่อนพันธุ์ อาทิ ต้นมะม่วง ต้นขนุน หล้าแฝก และหล้าเนเปียร์ นอกนั้นได้รับการสนับสนุนสารปรับปรุงบำรุงดิน ได้แก่ โดโลไมท์ น้ำหมักชีวภาพ และสารเร่งซุเปอร์ พด. (ตารางที่ 4.39)

ตารางที่ 4.39 ปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน

รายการ	ร้อยละ
1. ต้นพันธุ์/ท่อนพันธุ์	85.42
2. โดโลไมท์	55.56
3. น้ำหมักชีวภาพ	54.86
4. สารเร่งซุเปอร์ พด.	50.69
5. ปุ๋ยอินทรีย์/ปุ๋ยหมัก	46.53
6. ถังหมักปุ๋ย	43.75
7. เมล็ดพันธุ์	43.06
8. กากน้ำตาล	40.97
9. อื่น ๆ	11.81

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตได้มากกว่า 1 ชนิด

3.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)

(1) การปรับเปลี่ยนการผลิต โดยการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม พบว่า เกษตรกรร้อยละ 68.45 มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวไปทำการผลิตสินค้าเกษตรอื่นแล้ว คิดเป็นพื้นที่ 4,886.63 ไร่ ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด โดยเริ่มดำเนินการปรับเปลี่ยนตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2561 เป็นต้นมา เกษตรกรมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่เฉลี่ย 3.26 ไร่ต่อราย คิดเป็นร้อยละ 23.10 ของพื้นที่ทำนาที่ถือครอง การผลิตที่เกษตรกรเลือกปรับเปลี่ยนมากที่สุด ร้อยละ 94.78 ปรับจากทำนามาปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น รองลงมา ร้อยละ 32.17 ทำการเกษตรแบบผสมผสานที่เหลือปลูกพืชไร่ (อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) และปลูกพืชอาหารสัตว์ (หญ้าเนเปียร์) สำหรับเกษตรกรส่วนที่เหลือร้อยละ 31.55 ยังไม่ได้ปรับเปลี่ยน คิดเป็นพื้นที่จำนวน 2,252.35 ไร่ ของพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด เนื่องจากประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ ต้องอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียวสำหรับทำการเกษตร (ตารางที่ 4.40)

ตารางที่ 4.40 การปรับเปลี่ยนการผลิตของเกษตรกร

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. การปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว	7,138.98	100.00
1.1 ปรับเปลี่ยนแล้ว (ไร่)	4,886.63	68.45
1) จำนวนพื้นที่ทำนาปรับเปลี่ยนเฉลี่ย (ไร่/ราย)	3.26	23.10
2) จำนวนพื้นที่ทำนาที่ถือครองทั้งหมดเฉลี่ย (ไร่/ราย)	14.11	
1.2 ยังไม่ได้ปรับเปลี่ยน (ไร่)	2,252.35	31.55
2. รูปแบบการปรับเปลี่ยนของเกษตรกร		
2.1 ปลูกไม้ผล/ไม้ยืนต้น		94.78
2.2 ทำเกษตรแบบผสมผสาน		32.17
2.3 ปลูกพืชไร่		6.96
2.4 ปลูกพืชอาหารสัตว์		2.61

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เกษตรกรสามารถปรับเปลี่ยนการผลิตได้มากกว่า 1 รูปแบบ

เหตุผลที่เกษตรกรต้องการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเป็นพืชอื่น พบว่า เกษตรกรร้อยละ 41.87 มีปัญหาดินไม่สมบูรณ์ เป็นดินทราย ดินเปรี้ยว ดินเค็ม ดินขาดจุลินทรีย์ และขาดธาตุอาหารในดิน รองลงมาร้อยละ 38.92 พื้นที่ปลูกข้าวประสบปัญหาภัยธรรมชาติซ้ำซาก อาทิ อุทกภัย และภัยแล้ง ทำให้มีความต้องการที่จะปรับเปลี่ยนพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และร้อยละ 35.47 ปริมาณผลผลิตต่อไร่ตกต่ำ นอกนั้นประสบปัญหาการขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับการเกษตร ราคาข้าวตกต่ำ และประสบปัญหาศัตรูพืช โรคพืช และแมลงต่าง ๆ (ตารางที่ 4.41)

ตารางที่ 4.41 เหตุผลการปรับเปลี่ยนการผลิต

รายการ	ร้อยละ
1. ดินไม่สมบูรณ์ (ดินทราย ดินเปรี้ยว และดินเค็ม)	41.87
2. ภัยธรรมชาติ (อุทกภัย และภัยแล้ง)	38.92
3. ปริมาณผลผลิตต่อไร่ตกต่ำ	35.47
4. ขาดแคลนแหล่งน้ำสำหรับการเกษตร	13.79
5. ราคาข้าว (พืชเดิม) ตกต่ำ	12.81
6. ศัตรูพืช โรคพืช และแมลงต่าง ๆ	11.33

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เกษตรกรมีปัญหามากกว่า 1 ปัญหา

(2) ด้านรายจ่าย โดยใช้ในการเปรียบเทียบรายจ่ายที่เกิดขึ้นก่อนและหลังการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ พบว่า สามารถลดรายจ่ายในการสูบน้ำและการขนส่งปัจจัยการผลิต/ผลผลิตได้เฉลี่ย 706.05 บาทต่อไร่ต่อปี โดยในการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ซึ่งตามหลักการจะช่วยให้ดินสามารถกักเก็บน้ำไว้ได้นาน ทำให้สามารถใช้น้ำได้อย่างประหยัด นอกจากนี้ ในการจัดทำทางลำเลียงจะช่วยให้เข้าถึงพื้นที่เพาะปลูกได้ง่ายและสะดวกในการขนส่งทั้งปัจจัยการผลิตและผลผลิตจากแหล่งเพาะปลูกไปยังแหล่งจำหน่าย ซึ่งจากการสอบถามเกษตรกรที่ได้จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยจำแนกเป็น ค่าสูบน้ำลดลงเฉลี่ย 476.91 บาทต่อไร่ต่อปี เพราะมีแหล่งน้ำสำหรับทำการเกษตรในพื้นที่ไร่นาของตนเอง ค่าขนส่งปัจจัยการผลิตเข้าพื้นที่เพาะปลูกลดลงเฉลี่ย 105.94 บาทต่อไร่ต่อปี และค่าขนส่งผลผลิตจากพื้นที่ปลูกไปยังแหล่งจำหน่าย/ผู้ฉางลดลงเฉลี่ย 123.20 บาทต่อไร่ต่อปี เนื่องจากมีทางลำเลียงในไร่นา ทำให้การขนส่งปัจจัยการผลิตและผลผลิตสะดวกและประหยัดเวลามากขึ้น (ตารางที่ 4.42)

ตารางที่ 4.42 รายจ่ายที่เกิดขึ้นก่อนและหลังการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

รายการ	รายจ่าย (บาท/ไร่/ปี)		ผลการเปรียบเทียบ
	ก่อนจัดทำระบบฯ	หลังจัดทำระบบฯ	
1. ค่าสูบน้ำ	1,194.57	717.66	476.91
2. ค่าขนส่งปัจจัยการผลิตเข้าพื้นที่เพาะปลูก	281.74	175.80	105.94
3. ค่าขนส่งผลผลิตจากพื้นที่ปลูกไปยังแหล่งจำหน่าย/ผู้ฉาง	290.00	166.80	123.20
รวม	1,766.31	1,060.26	706.05

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) รายได้สุทธิจากการปรับเปลี่ยนการผลิต สืบเนื่องจากพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการเป็นพื้นที่ไม่เหมาะสมในการทำนา (พื้นที่ N ข้าว) ที่ประสบปัญหาดินไม่สมบูรณ์ เป็นดินทราย ดินเปรี้ยว ดินเค็ม เนื่องจากขาดจุลินทรีย์และธาตุอาหารในดิน อีกทั้งยังเป็นพื้นที่ที่ประสบปัญหาภัยธรรมชาติซ้ำซากทุกปี ไม่ว่าจะเป็นอุทกภัย และภัยแล้ง ซึ่งหากเกษตรกรยังคงปลูกข้าวนาปี (พืชเดิม) จะต้องขาดทุนจากการผลิต คิดเป็นรายได้สุทธิจากการปลูกข้าวเฉลี่ยลดลง 378.59 บาทต่อไร่ เนื่องจากปริมาณผลผลิตต่อไร่ตกต่ำ ในทางกลับกันหากเกษตรกรไม่ทำการปลูกข้าวแต่ปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่นที่เหมาะสมก็จะทำให้เกษตรกรมีรายได้สุทธิจากพืชที่ปรับเปลี่ยนเพิ่มขึ้น (ไม่ขาดทุน)

ในการศึกษาครั้งนี้จะวิเคราะห์เฉพาะพืชระยะสั้นที่ให้ผลผลิตแล้ว ได้แก่ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ พืชผักและสมุนไพร อาทิ พริกชี้หนู ถั่วฝักยาว ฝักหวานบ้าน ตะไคร้ ชিং ข่า และขมิ้น และหญ้าเนเปียร์ พบว่า รายได้สุทธิจากการปรับเปลี่ยนการผลิตทุกชนิดสูงกว่าการปลูกข้าวนาปี มีรายได้สุทธิของพืชที่ปรับเปลี่ยนเฉลี่ย 2,804.19 บาทต่อไร่ โดยกลุ่มเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนมาปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์มีรายได้สุทธิ 942.00 บาทต่อไร่ เพิ่มขึ้น 1,282.50 บาทต่อไร่ เมื่อเทียบกับผลตอบแทนสุทธิจากการปลูกข้าวนาปี กลุ่มเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชผักและสมุนไพรมีรายได้สุทธิ 3,503.06 บาทต่อไร่ เพิ่มขึ้น

3,930.08 บาทต่อไร่ เมื่อเทียบกับรายได้สุทธิจากการปลูกข้าวนาปี และกลุ่มเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนมาปลูก
 หนุ่ยเนเปียร์มีรายได้สุทธิ 3,967.50 บาทต่อไร่ เพิ่มขึ้น 4,335.75 บาทต่อไร่ เมื่อเทียบกับรายได้สุทธิจาก
 การปลูกข้าวนาปี (ตารางที่ 4.43)

ตารางที่ 4.43 ผลตอบแทนสุทธิจากการปรับเปลี่ยนการผลิต

รายการ	รายได้สุทธิ (บาท/ไร่/ปี)		
	ก่อนปรับเปลี่ยน (ปลูกข้าวนาปี)	หลังปรับเปลี่ยน (ปลูกพืชที่ปรับเปลี่ยน)	ผลการเปรียบเทียบ (+ เพิ่ม / - ลด)
1. กลุ่มเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนมาปลูกข้าวโพด เลี้ยงสัตว์	- 340.50	942.00	+ 1,282.50
2. กลุ่มเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนมาปลูกพืชผัก และสมุนไพร	- 427.02	3,503.06	+ 3,930.08
3. กลุ่มเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนมาปลูกหนุ่ยเนเปียร์	- 368.25	3,967.50	+ 4,335.75
เฉลี่ย	- 378.59	2,804.19	+ 3,182.78

ที่มา : จากการสำรวจ

(4) การขยายพื้นที่จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ จากการสอบถามถึงแนวโน้ม
 การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพิ่มในพื้นที่อื่น ๆ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 33.59 ให้ความเห็นว่า จะทำ
 ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพิ่ม คิดเป็นพื้นที่เฉลี่ย 7.89 ไร่ต่อราย หรือร้อยละ 84.39 ของพื้นที่ที่เหลืออยู่ และ
 เกษตรกรร้อยละ 47.33 เห็นว่าจะไม่จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพิ่มในพื้นที่ที่เหลืออยู่ โดยให้เหตุผลว่าจัดทำ
 ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเต็มพื้นที่แล้ว คิดเป็นร้อยละ 80.65 และไม่มีเงินทุนสำรอง คิดเป็นร้อยละ 19.35
 และเกษตรกรร้อยละ 19.08 ยังไม่แน่ใจ เนื่องจากการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพิ่มต้องใช้เงินทุนสำรอง
 ของตนเอง และยังไม่มั่นใจถึงผลที่จะได้รับหลังจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (ตารางที่ 4.44)

ตารางที่ 4.44 การขยายพื้นที่การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

รายการ	ร้อยละ
1. จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพิ่มในพื้นที่ที่เหลืออยู่	33.59
2. ไม่จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพิ่มในพื้นที่ที่เหลืออยู่	47.33
2.1 เปลี่ยนแปลงพื้นที่ที่ถือครองแล้ว	80.65
2.2 ไม่มีเงินทุนสำรอง	19.35
3. ยังไม่แน่ใจ	19.08

ที่มา : จากการสำรวจ

(5) ความพึงพอใจของเกษตรกร จากการสำรวจความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกิจกรรมจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อปรับเปลี่ยนการผลิตพืชในพื้นที่ไม่เหมาะสมในประเด็นต่าง ๆ ในภาพรวมของโครงการ พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานภาพรวมของโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.32 และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดในประเด็น 6 อันดับแรก ได้แก่ การประชาสัมพันธ์โครงการ การชี้แจงรายละเอียดโครงการ การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน การมีส่วนร่วมในวางแผนการปรับเปลี่ยนพื้นที่ การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม และมีความพึงพอใจระดับมาก ในประเด็นรายได้จากพืชที่ปรับเปลี่ยนที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.61 (ตารางที่ 4.45)

ตารางที่ 4.45 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	ค่าคะแนน	แปลผล
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ	8.56	มากที่สุด
2. การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	8.49	มากที่สุด
3. การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน	8.81	มากที่สุด
4. การมีส่วนร่วมในวางแผนการปรับเปลี่ยนพื้นที่	8.29	มากที่สุด
5. การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	9.01	มากที่สุด
6. การปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม	8.48	มากที่สุด
7. รายได้จากพืชที่ปรับเปลี่ยน	6.61	มาก
เฉลี่ย	8.32	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.5) ข้อค้นพบ

(1) ด้านงบประมาณ

(1.1) การจัดสรรงบประมาณดำเนินงานโครงการในช่วงกลางปี ส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในบางพื้นที่ เนื่องจากเข้าสู่ฤดูฝน ประสบปัญหา น้ำท่วมขัง ผู้รับเหมาไม่สามารถเข้าไปดำเนินการได้ เกษตรกรบางรายที่อยู่ด้านหน้าแปลงที่จะจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เริ่มทำการเพาะปลูกไปแล้ว และไม่อนุญาตให้ผ่านพื้นที่ หน่วยงานต้องยกเลิกพื้นที่ที่คัดเลือกไว้เดิม และเปลี่ยนพื้นที่ใหม่

(1.2) ในพื้นที่จังหวัดนครพนม เกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการจำนวนมาก แต่งบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีจำกัด

(2) ด้านพื้นที่ดำเนินงานโครงการ พบว่า บางพื้นที่เป็นดินทราย มีการชะล้างพังทลายของดิน หรือเป็นพื้นที่ลุ่มมีน้ำท่วมขังในช่วงฤดูฝน ทำให้ผู้รับเหมาเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ไม่ได้

(3) ด้านเกษตรกร

(3.1) ในการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เกษตรกรบางรายไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากคุ้นเคยกับการทำนา และยังไม่มั่นใจถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ หลังการปรับเปลี่ยนการผลิต ประกอบกับไม่มีความรู้ในพืชที่จะปรับเปลี่ยน

(3.2) จากผลการดำเนินงาน พบว่า มีเกษตรกรผ่านการคัดเลือกมากกว่าเป้าหมายที่โครงการกำหนด โดยเป็นเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมทั้งข้าว และพืชอื่น ซึ่งเมื่อมีการจำแนกเฉพาะพื้นที่ทำนาที่ไม่เหมาะสมจะมีเกษตรกรเข้าหลักเกณฑ์ จำนวน 894 ราย

(3.3) ในการสนับสนุนปัจจัยการผลิต พบว่า เกือบทุกจังหวัดให้การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น ต้นพันธุ์ น้ำหมักชีวภาพ สารเร่งซุเปอร์ พด. (โดยการเจียดจ่ายจากงบประมาณปกติมาดำเนินการ) เกษตรกรเห็นว่า ควรมีการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ที่เข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดทำโครงการในลักษณะนี้ต่อเนื่องทุกปี เนื่องจากมีประโยชน์ต่อเกษตรกรทั้งในด้านการลดการพังทลายของดิน และช่วยกักเก็บน้ำในดิน

3.6) ข้อเสนอแนะ

(1) จากข้อค้นพบในเรื่องช่วงเวลาของการอนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ ซึ่งเริ่มเข้าสู่ฤดูฝนแล้ว ไม่สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินกิจกรรมของโครงการ เกิดปัญหาน้ำท่วมขัง การก่อสร้างต้องมีการชะลอ กระทบต่อแผนการดำเนินงานที่ต้องการปรับแผนหรือพื้นที่ดำเนินการ ดังนั้น ในการพิจารณาอนุมัติหรือจัดทำโครงการควรคำนึงถึงประเด็นนี้ด้วย

(2) ในบางพื้นที่มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในการลดปัญหาการพังทลายของดิน และเพิ่มการกักเก็บน้ำในดิน ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณผลผลิต รวมทั้งพื้นที่ที่มีการคัดเลือกพื้นที่ไว้แล้วและยังไม่ได้ดำเนินการปรับเปลี่ยน เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ ควรพิจารณาดำเนินการต่อโดยบรรจุไว้ในแผนงานของปีต่อไป

(3) ในการส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการผลิตในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เกษตรกรบางรายยังไม่มั่นใจที่จะปรับเปลี่ยน ควรเร่งประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้ประกอบในการตัดสินใจของเกษตรกร

(4) การดำเนินกิจกรรมที่นอกเหนือจากโครงการ เช่น การสนับสนุนปัจจัยการผลิต ควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติหรือดำเนินการให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อให้เกิดการสนับสนุนอย่างทั่วถึง

(5) ภาครัฐควรส่งเสริมการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นโครงการที่เกษตรกรได้รับประโยชน์ทั้งด้านการลดต้นทุนการผลิต และการเพิ่มรายได้ จึงเห็นควรให้ดำเนินการสนับสนุนการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม และส่งเสริมการปรับเปลี่ยนการผลิตพืชที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง โดยการอบรมให้ความรู้ด้านเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน และส่งเสริมการปรับเปลี่ยนจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวมาทำเกษตรผสมผสานแบบยั่งยืนโดยปราศจากสารเคมี

ประมวลภาพกิจกรรมการดำเนินงานโครงการ

การชี้แจงและประชาสัมพันธ์รายละเอียดของโครงการ

การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน

การจัดระบบฯ โดยการทำให้ทางลำเลียงในไร่นา

การจัดระบบฯ โดยการทำบ่อดักตะกอนดิน

การจัดรูปแบบแปลงนาลักษณะที่ 1

การปรับเปลี่ยนการผลิตจากข้าว
ไปปลูกปาล์มน้ำมัน ณ จังหวัดตรัง

การปรับเปลี่ยนการผลิตจากข้าว
ไปปลูกอ้อยโรงงาน ณ จังหวัดมหาสารคาม

การทำเกษตรผสมผสานรอบบ่อดักตะกอนดิน
ณ จังหวัดมหาสารคาม

4.5 โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช

4.5.1 สารสำคัญของโครงการ

- 1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อรองรับการปฏิรูปภาคการเกษตร โดยการสร้างแหล่งผลิตพืชพันธุ์ดี มีมาตรฐานโดยหน่วยงานของรัฐ
- 2) เป้าหมายของโครงการ ปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืช 10 แห่ง หรือศูนย์ส่งเสริม และพัฒนาอาชีพการเกษตร (พันธุ์พืชเพาะเลี้ยง) เดิม โดยการปรับปรุงครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตพืชพันธุ์ดี (ท่อนพันธุ์ ต้นพันธุ์ และเนื้อเยื่อ)
- 3) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ กรมส่งเสริมการเกษตร งบประมาณ 268,800,600 บาท
- 4) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2562

4.5.2 วิธีการประเมินผล

- 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมส่งเสริมการเกษตร
 - 1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบศูนย์ขยายพันธุ์พืช ทั้ง 10 แห่ง จำนวน 10 ราย
 - 1.3) สอบถามเจ้าหน้าที่ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชทุกแห่งที่ผ่านการอบรมพัฒนาศักยภาพ จำนวน 39 ราย
- 2) ช่วงเวลาของข้อมูล
 - 2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
 - 2.2) สํารวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

4.5.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

- 1.1) งบประมาณ กรมส่งเสริมการเกษตรได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 268,800,600 บาท จำแนกเป็น งบดำเนินงาน เพื่อการประชุมหารือ เตรียมการ วิเคราะห์ศักยภาพ และพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ของศูนย์ขยายพันธุ์พืช จำนวน 38,388,200 บาท และงบลงทุน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุง ปรับปรุงโรงเรือน ครุภัณฑ์ และจัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์สำหรับการขยายพันธุ์พืช จำนวน 230,412,400 บาท มีผลการเบิกจ่ายงบประมาณในภาพรวม ปี 2561 ณ 30 กันยายน 2561 จำนวน 37,509,225 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.95 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร จำแนกเป็น งบดำเนินงาน 31,750,225 บาท คิดเป็นร้อยละ 82.71 ของงบดำเนินงาน และงบลงทุน 5,759,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.50 ของงบลงทุน
- ทั้งนี้ ในส่วนของงบลงทุนที่สามารถทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างเพื่อก่อนนี้ผูกพันไว้ เพื่อดำเนินการต่อในปี 2562 จำนวน 70,770,695 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 30.71 ของงบลงทุนที่ได้รับการจัดสรร โดยมีผลการเบิกจ่าย ณ 20 สิงหาคม 2562 จำนวน 53,290,695 บาท คิดเป็นร้อยละ 75.30 ของงบลงทุนเฉพาะที่ได้ทำสัญญาไว้ โดยในภาพรวมมีผลการเบิกจ่ายแล้ว เท่ากับ 90,799,920 บาท หรือร้อยละ 33.78 ของงบที่ได้รับการจัดสรร ส่วนที่เหลือ จำนวน 17,480,000 บาท อยู่ระหว่างตรวจรับและ

เบิกจ่ายตามงวดงาน สำหรับงบลงทุนที่ไม่สามารถดำเนินการทำสัญญาได้ทัน และงบดำเนินงานที่คงเหลือเมื่อปี 2561 ได้ส่งคืนงบประมาณแล้ว (ตารางที่ 4.46)

ตารางที่ 4.46 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

รายการ	งบที่ได้รับ การจัดสรร (บาท)	ผลการเบิกจ่าย ปี 61		ผลการเบิกจ่าย ปี 62	
		บาท	ร้อยละ	บาท	ร้อยละ
งบประมาณทั้งหมด	268,800,600	37,509,225	13.95	-	-
1) งบดำเนินงาน	38,388,200	31,750,225	82.71	-	-
2) งบลงทุน	230,412,400	5,759,000	2.50	-	-
งบลงทุนที่ทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง ^{1/}	70,770,695	-	-	53,290,695	75.30

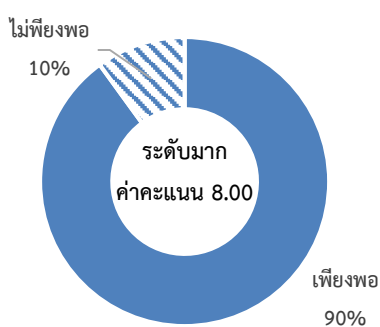
ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมการเกษตร

หมายเหตุ : ^{1/} อยู่ระหว่างตรวจรับและเบิกจ่ายงบประมาณตามงวดงาน 11 รายการ 17,480,000 บาท

1.2) ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ

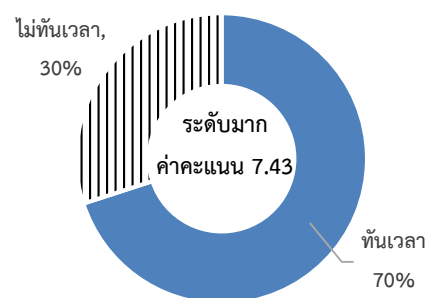
(1) ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 90.00 เห็นว่า กรอบงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีความเพียงพอสำหรับการดำเนินงานและปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืชในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 8.00 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 10.00 เห็นว่า ไม่เพียงพอ เนื่องจากราคาวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืชมีความคลาดเคลื่อนไปจากที่ประมาณการไว้เดิม (ภาพที่ 4.8)

(2) ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 70.00 เห็นว่าช่วงเวลาของงบประมาณที่หน่วยงานได้รับทันเวลาที่จะดำเนินงานในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 7.43 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 30.00 เห็นว่างบประมาณถึงในช่วงเวลากระชั้นชิด ทำให้ต้องเร่งรีบดำเนินการ (ภาพที่ 4.9)

ภาพที่ 4.8 ความเพียงพอของงบประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.9 ความทันเวลาของงบประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

1.3) การบริหารจัดการและบุคลากร โดยกรมส่งเสริมการเกษตร ได้ตั้งกองขยายพันธุ์พืช เป็นหน่วยงานในส่วนกลางทำหน้าที่บริหารจัดการโครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์และพืชพันธุ์ดี เพื่อสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตร และจำหน่ายให้บริการแก่เกษตรกรในราคาที่ถูก มีคุณภาพที่ดี และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยมีศูนย์ขยายพันธุ์พืช ตั้งอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ใน 10 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี ตรัง นครราชสีมา นครศรีธรรมราช บุรีรัมย์ พิษณุโลก มหาสารคาม ลำพูน สุพรรณบุรี และอุดรธานี

ทั้งนี้ การบริหารจัดการโครงการของแต่ละศูนย์ขยายพันธุ์พืช มีการตั้งเป็นคณะทำงาน เพื่อบริหารจัดการโครงการเป็นการเฉพาะ 6 แห่ง ส่วนอีก 4 แห่ง เป็นการมอบหมายเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ ในส่วนของบุคลากรที่ปฏิบัติงานของศูนย์ฯ มีจำนวนประมาณ 22 - 23 รายต่อศูนย์ฯ ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ร้อยละ 70.00 เห็นว่า มีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 7.71 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 30.00 เห็นว่า มีไม่เพียงพอ รวมทั้งยังขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น การดูแลแปลงพ่อแม่พันธุ์ การบำรุงรักษาอาคารโรงเรือน และการจัดซื้อจัดจ้าง

1.4) องค์ความรู้หรือหลักสูตรที่นำมาจัดอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ 6 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรการผลิตพ่อแม่พันธุ์อ้อยและอ้อยข้ามอ้อย หลักสูตรการผลิตพ่อแม่พันธุ์มันสำปะหลัง หลักสูตรการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ หลักสูตรการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว (ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง) หลักสูตรการผลิตพืชพันธุ์ดีโดยวิธีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ และหลักสูตรการบริหารทุนหมุนเวียนเพื่อการผลิตและขยายพันธุ์พืช

ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรมจากหลักสูตรต่างๆ ดังกล่าว ร้อยละ 87.18 เห็นว่าเป็นหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของผู้อบรมและหน่วยงานที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 12.82 เห็นว่า ไม่ตรงกับความต้องการ เนื่องจากหลักสูตรที่ได้เข้าอบรมโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการผลิตพันธุ์พืชบางชนิด ไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ เช่น กรณีอบรมการผลิตพ่อแม่พันธุ์มันสำปะหลัง และเมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว แต่ปฏิบัติงานในพื้นที่ภาคใต้

สำหรับความต้องการให้มีการจัดอบรมเพื่อให้ความรู้เพิ่มเติม เจ้าหน้าที่ที่ผ่านการอบรม ร้อยละ 82.05 ต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมอีก โดยเนื้อหาหรือประเด็นที่ต้องการเรียนรู้ เช่น เทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพันธุ์พืชใหม่ ๆ การผลิตพันธุ์เศรษฐกิจที่เหมาะสมกับพื้นที่ การจัดการเกี่ยวกับเมล็ดพันธุ์และพันธุ์พืช เทคโนโลยีในการผลิตพันธุ์สมัยใหม่ และการบริหารเงินทุนหมุนเวียน ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 17.95 ยังไม่ต้องการ เพราะได้รับความรู้ครบถ้วนสมบูรณ์แล้ว และต้องการนำไปปฏิบัติหรือทดลองใช้ก่อน

1.5) วัสดุอุปกรณ์ ในส่วนของการปรับปรุงและซ่อมแซมโรงเรือนและครุภัณฑ์ต่าง ๆ ของศูนย์ขยายพันธุ์พืช จากการวิเคราะห์ศักยภาพของศูนย์ขยายพันธุ์พืช ผ่านการสำรวจสภาพโรงเรือนแปลงพันธุ์พืช และอุปกรณ์ต่าง ๆ โดยหน่วยงานส่วนกลางร่วมกับศูนย์ขยายพันธุ์พืชในแต่ละแห่ง มีรายการปรับปรุงและซ่อมแซม รวมทั้งสิ้น 176 รายการ

2) กระบวนการ (Processes)

2.1) การเตรียมความพร้อมการจัดตั้งศูนย์ขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตรมีคำสั่งที่ 49/2561 เรื่องการปรับปรุงการแบ่งงานภายในกรมส่งเสริมการเกษตร เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2561 โดยการตั้งกองขยายพันธุ์พืช มีหน้าที่ในการศึกษา วิจัย ทดสอบ ประยุกต์และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตพันธุ์พืช ให้เป็นไปตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกรมส่งเสริมการเกษตร และยุทธศาสตร์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ทั้งนี้ ได้มีการวิเคราะห์ศักยภาพของศูนย์ขยายพันธุ์พืช ทั้ง 10 แห่ง ด้วยการสำรวจ สภาพโรงเรือน แปลงพันธุ์พืช และอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อจัดสรรงบประมาณในการซ่อมแซมปรับปรุงโรงเรือน แปลงพันธุ์พืช และอุปกรณ์ต่าง ๆ ของแต่ละศูนย์ขยายพันธุ์พืชให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

2.2) การเตรียมความพร้อมการผลิตพืชพันธุ์ดี แบ่งเป็น

(1) สำรวจข้อมูลการผลิตพันธุ์พืช และความต้องการพันธุ์พืชของเกษตรกร บริเวณรอบพื้นที่ศูนย์ฯ ในเบื้องต้น เพื่อนำมาสู่การวางแผน การผลิตพันธุ์พืช ให้สอดคล้องกับปริมาณความต้องการพันธุ์พืชของกลุ่มเกษตรกรบริเวณที่ตั้งศูนย์ฯ และจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งพร้อมดำเนินการในช่วงกลางปี 2562 ภายหลังจากการปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืชแล้วเสร็จ

(2) พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ โดยการดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเตรียมความพร้อมการผลิตพืชพันธุ์ดี 5 หลักสูตร เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจการผลิต และขยายพันธุ์พืชพันธุ์ดีในเชิงลึกตลอดกระบวนการผลิต และหลักสูตรการบริหารทุนหมุนเวียนเพื่อการผลิตและขยายพันธุ์พืช 1 หลักสูตร เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจในหลักการปฏิบัติทางการเงินและบัญชี ทั้งนี้ รูปแบบในการจัดการอบรมจะเป็นการบรรยายร่วมกับการฝึกปฏิบัติ และบางส่วนมีการศึกษาดูงานด้วย

2.3) การประชาสัมพันธ์โครงการ ศูนย์ขยายพันธุ์พืชมีการดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการและศูนย์ขยายพันธุ์พืช ผ่านช่องทางการสื่อสาร ได้แก่ เว็บไซต์ Facebook ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ และหนังสือราชการ

3) ผลได้ (Outputs)

3.1) การจัดประชุมหารือ เตรียมการปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืช เป็นดำเนินการในลักษณะการประชุมสัญจร ณ ศูนย์ขยายพันธุ์พืช ครอบคลุมทุกภูมิภาค เพื่อชี้แจงแนวทางการดำเนินงาน การปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืช โดยกองขยายพันธุ์พืช กรมส่งเสริมการเกษตร และติดตามความก้าวหน้า รวมทั้งปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของศูนย์ขยายพันธุ์พืชทั้ง 10 แห่ง ซึ่งได้จัดประชุม 4 ครั้ง ครบตามเป้าหมาย

3.2) การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ด้วยการดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ 6 ครั้ง (6 หลักสูตร หลักสูตรละ 25 ราย) รวม 150 ราย ครบตามเป้าหมาย

3.3) การซ่อมแซมครุภัณฑ์ ศูนย์ขยายพันธุ์พืชทั้ง 10 แห่ง เข้าร่วมครบทุกแห่ง

3.4) การปรับปรุงโรงเรือนและครุภัณฑ์ต่าง ๆ ในภาพรวม เป้าหมาย 176 รายการ ดำเนินการได้เพียง 66 รายการ คิดเป็นร้อยละ 37.50 ของเป้าหมาย จำแนกเป็น ปรับปรุงโรงเรือนและซ่อมแซมครุภัณฑ์ 42 รายการ และครุภัณฑ์การเกษตร (รถแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์) 24 รายการ ในส่วนที่เหลือ 110 รายการ เช่น ระบบม่านพลาสติก ระบบการให้น้ำ ระบบการให้ปุ๋ย ระบบลดอุณหภูมิ และม่าน

พรางแสง ซึ่งไม่สามารถดำเนินการทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างได้ทัน โดยงบประมาณที่เหลือทั้งหมดต้องส่งคืนจากเหตุดังกล่าวทำให้ศูนย์ขยายพันธุ์พืชในแต่ละแห่ง ยังไม่สามารถดำเนินการปรับปรุงหรือซ่อมแซมโรงเรือนและครุภัณฑ์ได้ครบถ้วนตามรายการที่ได้เตรียมการไว้

3.5) การจัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์ ด้วยการรื้อถอนปรับพื้นที่หรือแปลงปลูกพืชเดิม เพื่อเตรียมความพร้อมในการผลิตพืชพันธุ์ดี โดยจัดทำเป็นแปลงพ่อแม่พันธุ์ สำหรับการขยายพันธุ์พืชพันธุ์ดี เช่น แปลงปลูกมะพร้าว แปลงปลูกมะละกอ แปลงปลูกกล้วย แปลงปลูกไม้ผล และแปลงปลูกพืชผัก ดำเนินการจัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์ได้ 30 แปลง ครบตามเป้าหมาย (ตารางที่ 4.47)

ตารางที่ 4.47 ผลการดำเนินงานโครงการ

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
			จำนวน	ร้อยละ
1. ประชุมหารือ เตรียมการ ดำเนินการปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืช	ครั้ง	4	4	100.00
2. การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่	ราย	150	150	100.00
3. การซ่อมแซมครุภัณฑ์	แห่ง	10	10	100.00
4. ปรับปรุงโรงเรือนและครุภัณฑ์การเกษตร	รายการ	176	66	37.50
4.1 ปรับปรุงโรงเรือนและซ่อมแซมครุภัณฑ์	รายการ	152	42	27.63
4.2 ครุภัณฑ์การเกษตร (รถแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์)	รายการ	24	24	100.00
5. จัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์สำหรับการขยายพันธุ์พืช	แปลง	30	30	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมการเกษตร

4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

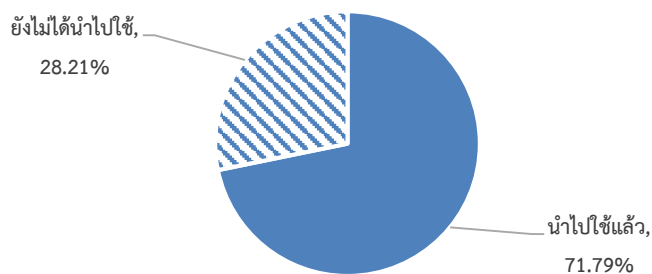
4.1) การใช้ประโยชน์โรงเรือนและครุภัณฑ์ จากรายการที่ดำเนินงานปรับปรุงโรงเรือนซ่อมแซมครุภัณฑ์ และจัดซื้อครุภัณฑ์การเกษตร รวมทั้งการจัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์ตามโครงการ พบว่ารายการปรับปรุงโรงเรือนและซ่อมแซมครุภัณฑ์ที่แล้วเสร็จนำมาใช้ประโยชน์แล้ว ร้อยละ 64.28 ของรายการที่มีการซ่อมแซม เช่น โรงเรือนอนุบาลพันธุ์พืช ห้องควบคุมอุณหภูมิ บิมน้ำ หลังคาคลุมมอเตอร์ และรถยนต์สำหรับการจัดซื้อครุภัณฑ์การเกษตร (รถแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์) ดำเนินงานจัดซื้อและตรวจรับรถแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์ ซึ่งนำมาใช้ประโยชน์แล้วทั้งหมด ในส่วนของการจัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์ สำหรับการขยายพันธุ์พืชพันธุ์ดี ดำเนินงานเสร็จแล้วทั้งหมด และเริ่มเข้าไปใช้ประโยชน์หรือเตรียมแปลงแล้ว ร้อยละ 23.33 ของแปลงพ่อแม่พันธุ์ที่จัดทำขึ้น เช่น แปลงปลูกมะพร้าว แปลงปลูกมะนาว และแปลงปลูกไม้ผล สำหรับแปลงที่ยังไม่ใช้ประโยชน์เนื่องจากรอช่วงเวลาที่เหมาะสมในการปลูกพืช และรอดต้นพันธุ์พืชที่จะนำมาปลูก (ตารางที่ 4.48)

ตารางที่ 4.48 การใช้ประโยชน์โรงเรือนและครุภัณฑ์

รายการ	ร้อยละของการนำไปใช้ประโยชน์	
	ยังไม่ใช้ประโยชน์	ใช้ประโยชน์แล้ว
1. การปรับปรุงโรงเรือนและครุภัณฑ์การเกษตร		
1.1 การปรับปรุงโรงเรือนและซ่อมแซมครุภัณฑ์	35.72	64.28
1.2 การจัดซื้อครุภัณฑ์การเกษตร (รถแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์)	-	100.00
2. การจัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์สำหรับการขยายพันธุ์พืช	76.67	23.33

ที่มา : จากการสำรวจ

4.2) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ จากการได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพจากโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 71.79 ได้เริ่มนำความรู้ไปใช้ประโยชน์แล้ว เช่น การเตรียมการปลูก การจัดการระบบน้ำ และจัดการโรคแมลง ตามหลักการการผลิตอ่อนพันธุ์อ้อยและอ้อยข้าข้อ และการผลิตอ่อนพันธุ์มันสำปะหลัง การเตรียมแปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เมล็ดพันธุ์พืชตระกูลถั่ว (ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง) และการเตรียมความพร้อมห้องปฏิบัติการสำหรับการเพาะเนื้อเยื่อ ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 28.21 ยังไม่ได้ นำความรู้มาใช้ เนื่องจากพื้นที่ศูนย์ขยายพันธุ์พืชอยู่ระหว่างปรับปรุง และเตรียมการผลิต รวมทั้งหลักสูตรที่ได้เข้ารับการอบรมในการผลิตพันธุ์บางชนิด เช่น มันสำปะหลัง พืชตระกูลถั่ว ไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ที่รับผิดชอบ (ภาพที่ 4.10)

ภาพที่ 4.10 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของเจ้าหน้าที่

ที่มา: จากการสำรวจ

4.3) ด้านศักยภาพการผลิตพืชพันธุ์ดี เนื่องจากการดำเนินการปรับปรุงยังไม่สมบูรณ์ครบถ้วนทุกรายการ ทำให้การพัฒนาศักยภาพการผลิตพืชพันธุ์ดีไม่เป็นไปตามแผนงานของโครงการ ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ ได้ให้ความเห็นว่าหากหลังจากโครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืชสามารถดำเนินงานต่าง ๆ ได้แล้วเสร็จตามแผนการพัฒนาศักยภาพการผลิตพืชพันธุ์ดีที่วางไว้ คาดหวังว่าศูนย์ขยายพันธุ์ทุกแห่ง จะช่วยสนับสนุนการผลิตขยายพันธุ์พืช เพื่องานส่งเสริมการเกษตรมีการผลิตและการจัดหาพืชพันธุ์ดี มีการดูแลและบำรุงรักษาแม่พันธุ์พืชพันธุ์ดีในโรงเรือน รวมทั้งสามารถจัดเตรียมแม่พันธุ์เพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อในห้องปฏิบัติการ โดยผลิตแม่พันธุ์ดีพันธุ์หลักและผลิตแม่พันธุ์ดีชั้นพันธุ์ขยายได้เพียงพอต่อความต้องการของพื้นที่ต่าง ๆ

4.4) การบริหารเงินทุนหมุนเวียน เนื่องจากยังไม่ได้เริ่มผลิตพันธุ์พืชเพื่อการจำหน่าย จึงยังไม่เกิดรายได้ที่จะเป็นต้นทุนเวียนในการผลิตพันธุ์พืช ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ได้ให้ความเห็นว่าภายหลังการดำเนินงานต่าง ๆ ของโครงการแล้วเสร็จ นอกจากศูนย์ขยายพันธุ์พืชจะสามารถดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์และพืชพันธุ์ดี เพื่อสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตรแล้ว จะสามารถผลิตพันธุ์พืชที่มีคุณภาพดีเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรได้ในราคาที่ถูกลง และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รวมทั้ง เกิดรายได้ที่จะนำมาเป็นต้นทุนเวียนในการผลิตพันธุ์พืชของศูนย์ขยายพันธุ์พืชทุกแห่งด้วย

5) ความพึงพอใจ

5.1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการเข้ารับการอบรมพัฒนาศักยภาพจากโครงการพบว่า เจ้าหน้าที่ที่เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจต่อการจัดการอบรมในภาพรวม ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.04 โดยพึงพอใจมากที่สุดในส่วนของวิทยากรที่ให้ความรู้ ที่ค่าคะแนน 9.44 รองลงมา คือ สถานที่ในการจัดอบรม ที่ค่าคะแนน 8.97 หลักสูตรที่มีการจัดอบรม ที่ค่าคะแนน 8.92 และระยะเวลาในการจัดอบรม ที่ค่าคะแนน 8.82 (ตารางที่ 4.49)

ทั้งนี้ ได้ให้ความเห็นว่า การจัดอบรมพัฒนาศักยภาพของโครงการมีความเหมาะสมในทุก ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นการมีวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ และการจัดเนื้อหาหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มผู้เข้าอบรม รวมทั้งสถานที่และระยะเวลาในการจัดอบรมที่เหมาะสม

ตารางที่ 4.49 ความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมพัฒนาศักยภาพจากโครงการ

รายการ	ค่าคะแนน	แปลผล
1. หลักสูตรที่มีการจัดอบรม	8.92	มากที่สุด
2. สถานที่ในการจัดอบรม	8.97	มากที่สุด
3. วิทยากรที่ให้ความรู้	9.44	มากที่สุด
4. ระยะเวลาในการจัดอบรม	8.82	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.04	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

5.2) ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ เจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดต่อโครงการในภาพรวม ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.90 โดยมีความพึงพอใจมากในส่วนของการพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่ ที่ค่าคะแนน 7.86 รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์โครงการ ที่ค่าคะแนน 7.78 การได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ ที่ค่าคะแนน 7.49 และการจัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์ที่ค่าคะแนน 7.08

สำหรับเจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง คือ การปรับปรุงโรงเรือนและครุภัณฑ์ การซ่อมแซมครุภัณฑ์ ที่ค่าคะแนน 6.04 เนื่องจากไม่สามารถดำเนินงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างภายในกรอบเวลาได้ครบถ้วนทุกรายการตามที่ได้มีความต้องการขอปรับปรุงและซ่อมแซมไป ซึ่งมีผลทำให้การปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืชในภาพรวมไม่เต็มศักยภาพ ในส่วนของการสร้างรายได้เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนมีค่าคะแนน 5.18 สืบเนื่องจากการดำเนินงานปรับปรุงยังไม่แล้วเสร็จสมบูรณ์ และยังไม่มีการผลิต พันธุ์พืช

เพื่อการจำหน่ายให้แก่เกษตรกร ทำให้ยังไม่มีรายได้ที่จะนำกลับมาเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์พืช รวมทั้งยังต้องมีการเตรียมการด้านการบริหารจัดการภายหลังการปรับปรุงแล้วเสร็จอีกหลายครั้ง เพื่อให้สามารถตอบสนองในเรื่องของการผลิตเมล็ดพันธุ์และพืชพันธุ์ดี สำหรับสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตร และการจำหน่ายให้แก่เกษตรกรได้อย่างเพียงพอ (ตารางที่ 4.50)

ตารางที่ 4.50 ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	ค่าคะแนน	แปลผล
1. การได้รับงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ	7.49	มาก
2. การปรับปรุงโรงเรือนและครุภัณฑ์ ซ่อมแซมครุภัณฑ์	6.04	ปานกลาง
3. การจัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์	7.08	มาก
4. การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่	7.86	มาก
5. การประชาสัมพันธ์โครงการ	7.78	มาก
6. การสร้างรายได้เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน	5.18	ปานกลาง
เฉลี่ย	6.90	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

6) ข้อค้นพบ

6.1) รายการปรับปรุงซ่อมแซมโรงเรือนและครุภัณฑ์มีจำนวนมากเมื่อเทียบกับกรอบระยะเวลาในการดำเนินงาน รวมทั้งบุคลากรยังขาดความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน เช่น การจัดซื้อจัดจ้าง/การตรวจรับงาน การบำรุงรักษาอาคารโรงเรือน และการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

6.2) เนื่องจากความเร่งรีบ และระยะเวลาดำเนินงานมีจำกัด แต่กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง มีขั้นตอนที่ต้องใช้เวลาในการพิจารณาให้ถูกต้องรัดกุม ส่งผลทำให้รายการปรับปรุงซ่อมแซมโรงเรือน และครุภัณฑ์ที่ได้รับการอนุมัติงบประมาณไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนตามรายการที่เสนอขอ ซึ่งมีผลต่อศักยภาพการผลิตพันธุ์พืชอาจไม่เป็นไปตามแผน

6.3) การบริหารจัดการโครงการยังไม่ชัดเจน โดยเฉพาะการสำรวจความต้องการพันธุ์พืช และการจำหน่ายพันธุ์พืชต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร เพื่อก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับการผลิตพันธุ์พืชในระยะต่อไป

7) ข้อเสนอแนะ จากข้อค้นพบดังกล่าว กรมส่งเสริมการเกษตรควรพิจารณานำข้อเสนอแนะไปดำเนินการ ดังนี้

7.1) ควรเร่งรัดการดำเนินงานและเบิกจ่ายในส่วนของรายการที่ได้ทำสัญญาก่อนนี้ผู้กผันให้แล้วเสร็จตามแผน และเตรียมความพร้อมด้านบุคลากร และการบริหารจัดการศูนย์ขยายพันธุ์พืชให้สามารถผลิตพืชพันธุ์ดีสนับสนุนงานส่งเสริมการเกษตร และเพื่อจำหน่ายแก่เกษตรกรให้ได้ตามแผน

7.2) ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซมโรงเรือนและครุภัณฑ์ของศูนย์ขยายพันธุ์พืชเพิ่มเติมในส่วนที่มีความจำเป็น โดยเฉพาะอุปกรณ์ที่ต้องมีการใช้ประโยชน์ควบคู่กันให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์และส่งผลต่อการเพิ่มศักยภาพการผลิตพันธุ์พืช

7.3) ควรพัฒนาเจ้าหน้าที่ของศูนย์ขยายพันธุ์ที่ยังขาดความชำนาญ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างการบำรุงรักษาโรงเรือน การบริหารจัดการการผลิตพันธุ์พืช และการจำหน่ายพันธุ์พืช ทั้งนี้ กองขยายพันธุ์พืชควรมีการติดตามและให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง

7.4) ควรมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้รับทราบถึงการให้บริการต่าง ๆ ของศูนย์ขยายพันธุ์พืช โดยเฉพาะเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียงให้ทั่วถึง

ประมวลภาพการดำเนินงานโครงการ

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 2 จังหวัดตรัง

พื้นที่เตรียมแปลงปลูกพันธุ์พืช

พื้นที่เตรียมแปลงปลูกพันธุ์พืช (มะพร้าว)

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 4 จังหวัดนครศรีธรรมราช

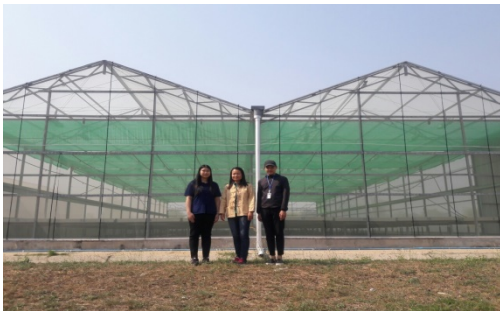

ภายนอกโรงเรือน (ระหว่างปรับปรุง)

ภายในโรงเรือน (ระหว่างปรับปรุง)

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 7 จังหวัดมหาสารคาม

ภายนอกโรงเรือนที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว

ภายในโรงเรือนที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว

ศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 9 จังหวัดสุพรรณบุรี

หลังคาคลุมมอเตอร์ไฟฟ้า

รถแทรกเตอร์พร้อมอุปกรณ์

4.6 โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี

4.6.1 สารสำคัญของโครงการ

1) วัตถุประสงค์โครงการ

1.1) เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว พัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวประเภทอาหารให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของกลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตข้าวตลาดเฉพาะ

1.2) เสริมสร้างความรู้และทักษะอาชีพให้แก่กลุ่มเกษตรกร ในการเป็นผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชคุณภาพดีที่สามารถสร้างรายได้อย่างยั่งยืน

2) เป้าหมายของโครงการ

2.1) เมล็ดพันธุ์ข้าว 2,160 ตัน เกษตรกรมีความรู้แปรรูป 1,581 ราย ในพื้นที่ปลูกข้าว 30 จังหวัด

2.2) เมล็ดพันธุ์ดี ชั้นพันธุ์ขยาย ได้แก่ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และเมล็ดพันธุ์หลัก ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกร 43 กลุ่ม 1,035 ราย 6,242 ไร่ ใน 16 จังหวัด

3) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ งบประมาณทั้งหมด 154.59 ล้านบาท จำแนกเป็น กรมการข้าว 45.36 ล้านบาท กรมวิชาการเกษตร 109.23 ล้านบาท

4) ระยะเวลาโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2562 (ขยายระยะเวลาการเบิกจ่ายเงินในกิจกรรมผลิตเมล็ดพันธุ์พืช

4.6.2 วิธีการประเมินผล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมการข้าว และกรมวิชาการเกษตร

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ จำนวน 48 ราย

1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 344 ราย

2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

2.1) ผลการดำเนินโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562 ผลผลิตข้าวปีการผลิต 2560/61 และ 2561/62

2.2) สรุปรายชื่อข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

4.6.3 ผลการประเมินผล

1) **ปัจจัยนำเข้า (Inputs)** งบประมาณโครงการ รวม 154.59 ล้านบาท โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ ได้แก่ กรมการข้าว ได้รับงบประมาณ 45.36 ล้านบาท ใช้จ่ายไป 38.45 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 84.77 ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 88.37 เห็นว่า งบประมาณเพียงพอในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.44 และได้รับจัดสรรทันเวลาในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.50

กรมวิชาการเกษตร ได้รับงบประมาณ 109.23 ล้านบาท ใช้จ่ายรวม 93.57 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 85.66 เงินคงเหลือคืนคลัง 6.61 ล้านบาท และเงินคงเหลือเบิกจ่าย 3.20 ล้านบาท และมีการเปลี่ยนแปลงหมวดเงินเป็นงบพื้นฐานเพื่อชำระหนี้ค้ำคักกล้วย จำนวน 5.85 ล้านบาท ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 88.37 เห็นว่า งบประมาณเพียงพอในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.25 และได้รับจัดสรรทันเวลาในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.00 (ตารางที่ 4.51)

ตารางที่ 4.51 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ

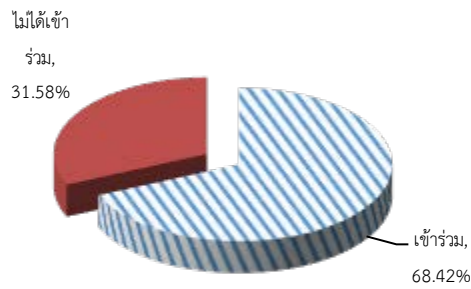
หน่วย: ล้านบาท

รายการ	งบประมาณที่ได้รับ	ใช้จ่าย			คืนคลัง	หมายเหตุ
		ปี 2561	ปี 2562	รวม ร้อยละ		
1) กรมการข้าว	45.36	29.51	8.94	38.45	84.77	6.91 กรมวิชาการเกษตร
- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว	32.81	28.09	1.44	29.53	90.00	3.28 เปลี่ยนแปลงหมวด
- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ	12.55	1.42	7.50	8.92	71.08	3.63 เงินเป็นงบพื้นฐานเพื่อชำระหนี้ค้ำคักกล้วย
2) กรมวิชาการเกษตร	109.23	54.50	42.27	96.77	88.59	6.61 ยาง 5.85 ล้านบาท
รวม	154.59	84.01	51.21	135.97	87.96	13.52 5.85

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมการข้าว และกรมวิชาการเกษตร

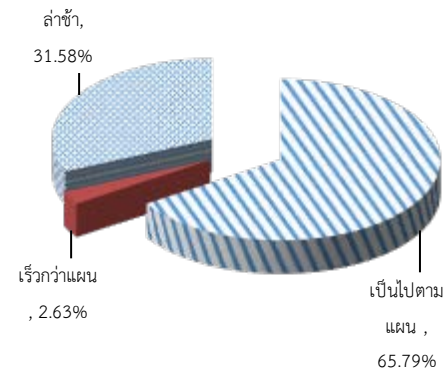
2) กระบวนการ (Processes)

การดำเนินงานตามโครงการ ประกอบด้วย กระบวนการต่าง ๆ ได้แก่ การประชุมชี้แจงการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี การจัดซื้อจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ และการผลิตเมล็ดพันธุ์ โดยเจ้าหน้าที่ร้อยละ 68.42 ได้เข้าร่วมประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการจากส่วนกลาง ร้อยละ 31.58 ไม่ได้เข้าร่วม เนื่องจากติดราชการ และบางส่วนไม่ได้รับหนังสือแจ้งให้เข้าร่วมประชุม (ภาพที่ 4.11) ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 65.79 เห็นว่า การดำเนินงานโครงการเป็นไปตามแผน ร้อยละ 31.58 เห็นว่า ช้ากว่าแผน เนื่องจากเงินงบประมาณโอนไปพื้นที่ล่าช้ากว่ากำหนด การจัดซื้อครุภัณฑ์ล่าช้า และร้อยละ 2.63 เห็นว่าการดำเนินงานโครงการเร็วกว่าแผน (ภาพที่ 4.12)

ภาพที่ 4.11 การเข้าร่วมประชุมชี้แจง

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.12 กระบวนการดำเนินงานโครงการ

ที่มา: จากการสำรวจ

3) ผลได้ (Outputs)

3.1) การสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ ในการดำเนินงานโครงการมีการสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ ในแต่ละกิจกรรมแตกต่างกัน ดังนี้ (ตารางที่ 4.52)

(1) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว กำหนดเป้าหมายจัดหาและสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ได้แก่ เครื่องเกี่ยวนวดข้าว 18 เครื่อง ชุดปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ 18 ชุด (ประกอบด้วยเครื่องเกี่ยวนวดข้าว ชุดปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์ เครื่องคัดเมล็ดพันธุ์ รถเกี่ยวนวดข้าว เครื่องวัดความชื้น เครื่องเย็บกระสอบ และเครื่องชั่ง) โดยส่งมอบให้เกษตรกรแล้วเสร็จตามเป้าหมาย ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เห็นว่า การใช้ประโยชน์/ความคุ้มค่าของเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุน อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.28

(2) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ มีการจัดหาและสนับสนุนเครื่องมือ การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว 88 เครื่อง ส่งมอบแล้วเสร็จตามเป้าหมาย ทั้งนี้ เครื่องมืออุปกรณ์ที่เกษตรกรได้รับการสนับสนุนแล้ว ได้แก่ เครื่องตีเยื่อกระดาษ หม้อต้มฟาง ตะแกรงกระดาษ อ่างกระจายเยื่อ เครื่องบดแป้ง เครื่องทำไอศกรีม ตู้แช่แข็ง เครื่อง Homogenizer และเครื่องซีลสุญญากาศ โดยเกษตรกรร้อยละ 52.10 ได้ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์แล้ว และเห็นว่าเครื่องมือ อุปกรณ์ มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.46 และเกษตรกรร้อยละ 47.90 ยังไม่ได้ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ เนื่องจากอยู่ระหว่างศึกษาวิธีการใช้ วัสดุที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ ยังไม่มีสถานที่ผลิต ยังไม่ผ่านมาตรฐาน อย.

(3) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ เพื่อรองรับการปฏิรูปการผลิตภาคการเกษตร โดยพัฒนาห้องปฏิบัติการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืช 4 แห่ง ในจังหวัดเชียงใหม่ พิชณุโลก ขอนแก่น และกรุงเทพมหานคร ครอบคลุมเป้าหมาย และการจัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือตรวจสอบคุณภาพ 101 เครื่อง จัดหาแล้ว 97 เครื่อง ส่วนอีก 4 เครื่อง ไม่มีผู้เสนอราคา มีการสร้างกลุ่มเครือข่ายกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ 43 กลุ่ม ครอบคลุมเป้าหมาย จำนวนสมาชิกกลุ่ม 977 ราย คิดเป็นร้อยละ 94.40 ของเป้าหมาย 1,035 ราย (ช่วง ก.ค. - ส.ค. มีฝนตกชุก จังหวัดอุดรธานีจึงยกเลิกการผลิต 17 ราย) ทั้งนี้ การจัดซื้อเครื่องมือ อุปกรณ์ ทุกรายการดำเนินการส่งมอบแล้ว และเจ้าหน้าที่มีความเห็นว่าเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.00 สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.50

ตารางที่ 4.52 การจัดหาและสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
			จำนวน	ร้อยละ
1) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว				
1.1 สนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	กลุ่ม	18 ^{1/}	18 ^{1/}	100.00
- เครื่องเกี่ยวนาข้าว	เครื่อง	18	18	100.00
- ชุดปรับปรุงสภาพเมล็ดพันธุ์	ชุด	18	18	100.00
2) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ				
- สนับสนุนเครื่องมือพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว	กลุ่ม	34 ^{1/}	34 ^{1/}	100.00
	เครื่อง	88	88	100.00
3) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช				
- พัฒนาห้องปฏิบัติการตรวจสอบคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืช	แห่ง	4	4	100.00
- จัดหาอุปกรณ์ เครื่องมือตรวจสอบคุณภาพ	เครื่อง	101	97*	96.04

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมการข้าว และกรมวิชาการเกษตร

หมายเหตุ: * ไม่มีผู้เสนอราคา จำนวน 4 เครื่อง ^{1/} ไม่นำมารวมในทุกยอด

3.2) การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี หน่วยงานได้กำหนดหลักสูตร/เนื้อหาสาระต่าง ๆ ตามกิจกรรมหลักของโครงการ ได้แก่ หลักสูตรการบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตพันธุ์ข้าว วิทยาการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การใช้เครื่องมืออุปกรณ์และบำรุงรักษา และการอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ มีเกษตรกรเข้าร่วมอบรมทั้งหมด 3,009 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.47 ของเป้าหมายเป้าหมาย 2,995 ราย (ตารางที่ 4.53)

ตารางที่ 4.53 การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี

หน่วย: ราย

รายการ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
		จำนวน	ร้อยละ
1) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ			
1.1) การบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตพันธุ์ข้าว	900	900	100.00
1.2) วิทยาการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	900	900	100.00
1.3) การใช้เครื่องมืออุปกรณ์และบำรุงรักษา	160	160	100.00
2) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช			
- อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ (ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)	1,035	1,049	101.35
รวม	2,995	3,009	100.47

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมการข้าว และกรมวิชาการเกษตร

กลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์/กลุ่มผู้ผลิตข้าวตลาดเฉพาะมีสมาชิกในกลุ่มเพิ่มขึ้นหลังมีโครงการร้อยละ 43.64 ลดลงร้อยละ 29.09 เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มบางรายย้ายที่อยู่อาศัย มีข้อจำกัดด้านเวลาและประกอบอาชีพหลายอย่าง จึงลาออกจากกลุ่ม และกลุ่มที่มีสมาชิกเท่าเดิม ร้อยละ 27.27

กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวตลาดเฉพาะ เกษตรกรเห็นว่า หลักสูตร/เนื้อหาความรู้ที่ได้รับการอบรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.76 กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช เกษตรกรเห็นว่า การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.03 (ตารางที่ 4.54)

ตารางที่ 4.54 การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์

รายการ	ค่าคะแนน	แปลผล
1) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ	8.76	มากที่สุด
1.1) การบริหารจัดการกลุ่มผู้ผลิตพันธุ์ข้าว	8.99	มากที่สุด
1.2) วิทยาการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	9.07	มากที่สุด
1.3) การใช้เครื่องมืออุปกรณ์และบำรุงรักษา	8.30	มากที่สุด
2) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช	9.03	มากที่สุด
อบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ (ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)	9.03	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดีในภาพรวม เจ้าหน้าที่ เห็นว่า ความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ก่อนมีโครงการ เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรมีความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.86 หลังจกมีโครงการเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรมีความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีเพิ่มขึ้นเป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.95 มีรายละเอียด ดังนี้

กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เจ้าหน้าที่ เห็นว่า ความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ก่อนมีโครงการ เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรมีความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.59 หลังจกมีโครงการเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรมีความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีเพิ่มขึ้นเป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.23

กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ เจ้าหน้าที่ เห็นว่า การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว และผลิตอย่างมีคุณภาพ เจ้าหน้าที่กรมการข้าว เห็นว่า ก่อนมีโครงการ สถาบันเกษตรกรสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.45 หลังจกมีโครงการ สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าวเพิ่มขึ้นเป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.30

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ เจ้าหน้าที่ เห็นว่า ความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ก่อนมีโครงการ เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรมีความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 5.80 หลังจกมีโครงการเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรมีความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีเพิ่มขึ้นเป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.53 (ตารางที่ 4.55)

ตารางที่ 4.55 ความรู้และทักษะในการผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพดีของเกษตรกรก่อน - หลังมีโครงการ

รายการ	ก่อนมีโครงการ		หลังมีโครงการ	
	คะแนน	แปลผล	คะแนน	แปลผล
1. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	7.59	มาก	9.23	มากที่สุด
2. การผลิตข้าวตลาดเฉพาะ	6.45	มาก	8.30	มากที่สุด
3. การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชอื่น	5.80	ปานกลาง	8.53	มากที่สุด
รวม	6.86	มาก	8.95	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

4.1) ปริมาณผลผลิต/ผลิตภัณฑ์

(1) กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรกลุ่มที่ได้รับ การสนับสนุนเครื่องมือ/อุปกรณ์ผลิตข้าว ได้รับผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในปีการผลิต 2560/61 เฉลี่ย 455 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตปี 2561/62 เฉลี่ย 489 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 34 กิโลกรัม/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 7.47 โดยเกษตรกรร้อยละ 44.86 มีผลผลิตเพิ่มขึ้น 88 กิโลกรัม/ไร่ เกษตรกรร้อยละ 21.50 ผลผลิตลดลง 106 กิโลกรัม/ไร่ และเกษตรกรร้อยละ 33.64 มีผลผลิตเท่าเดิม 379 กิโลกรัม/ไร่ (ตารางที่ 4.56)

ตารางที่ 4.56 ปริมาณผลผลิตข้าวปีการผลิต 2560/61

หน่วย: กิโลกรัม/ไร่

รายการ	เกษตรกร (ร้อยละ)	ปริมาณผลผลิต			
		ก่อนโครงการ ปี 2560/61	หลังโครงการ ปี 2561/62	เปรียบเทียบก่อน/หลังโครงการ (+ เพิ่ม/- ลด)	
				จำนวน	ร้อยละ
1) เพิ่มขึ้น	44.86	473	561	88	18.60
2) เท่าเดิม	33.64	379	379	-	-
3) ลดลง	21.50	660	554	-106	-16.06
รวม/เฉลี่ย	100.00	455	489	34	7.47

ที่มา: จากการสำรวจ

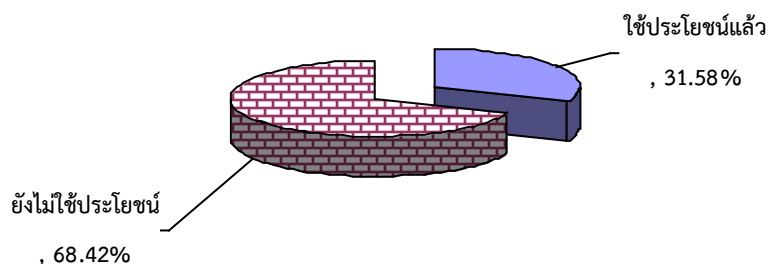
(2) กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ ก่อนเข้าร่วมโครงการ วิสาหกิจชุมชนผลิตผลิตภัณฑ์ 1 - 3 ชนิดสินค้า ภาพรวมสินค้าที่กลุ่มฯ ผลิต เช่น กระดาษ ข้าวสาร ขนมหิน สบู่ ลิปปาล์ม ขนมห เครื่องดื่ม และเครื่องอุปโภค โดยผลิตภัณฑ์ที่โครงการส่งเสริมบางชนิดเป็นสินค้าที่กลุ่มฯ ทำการผลิตอยู่แล้ว บางชนิดเป็นสินค้าชนิดใหม่ เช่น เซรั่ม น้ำสัสมายชุหมักจากข้าว ข้าวฮางผงผสมธัญพืช (ตารางที่ 4.57)

ทั้งนี้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ ได้รับการส่งมอบเครื่องมือ อุปกรณ์ ครบเรียบร้อยแล้ว โดยร้อยละ 68.42 ยังไม่มีการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ เนื่องจากบางกลุ่มได้รับเครื่องมือ อุปกรณ์ ที่ยังไม่มีความจำเป็นต้องใช้ ทำให้ต้องจัดเก็บไว้ที่ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวฯ และนำไปใช้เป็นครั้งคราว ในการจัดงานต่าง ๆ เช่น ตู้แช่แข็งฝากระจกแบบบานเลื่อน และร้อยละ 31.58 มีการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ในการผลิตสินค้า ได้แก่ กระดาษและกล่องกระดาษจากฟางข้าว ขนมหินอบแห้ง ข้าวฮางผงผสมธัญพืช สบู่ ลิปปาล์ม และแป้งข้าวหอมกระดังงา ผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มฯ ผลิตส่วนใหญ่ เป็นผลิตภัณฑ์เดิมที่กลุ่มผลิตก่อน เข้าร่วมโครงการ (ภาพที่ 4.13)

ตารางที่ 4.57 ชนิดผลิตภัณฑ์ ก่อนและหลังมีโครงการ

ผลิตภัณฑ์ ก่อนมีโครงการ	ผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริม	
	หลังมีโครงการ	ผลิตแล้ว
1. กระดาษจากฟางข้าว กระดาษสา	กระดาษจากฟางข้าว	✓
2. ข้าวสาร เช่น ข้าวกล้อง ข้าวขาว ข้าวดอกขำ ข้าวเปลือกคอดย ข้าวเหนียวดำ ข้าวฮาง	ข้าวฮางผสมธัญพืช	✓
3. ขนมจีน	ขนมจีนอบแห้ง	✓
4. ข้าวกล้องอบกรอบ	ไอศกรีม	
5. ข้าวบดพร้อมขงผสมคอลลาเจน ข้าวผงพร้อมดื่ม ชาข้าวกล้อง	น้ำส้มสายชูหมักจากข้าว	
6. น้ําหมข้าว	น้ําหมข้าว	
7. น้ํายาล้างจาน	เครื่องดื่มน้ําส้มสายชู	
8. แป้ง เช่น แป้งข้าวเมล็ดฝ้าย ข้าวสาลี ข้าวหอมกระดังงา ข้าวเหนียวขาว	แป้งจากข้าว	
9. ลิปบาล์ม	ลิปบาล์ม	✓
10. สบู่	สบู่	✓
11. -	น้ํามันรำข้าว	
12. -	เซรั่ม	
13. -	เค้ก คุกกี้	✓
14. -	แชมพู	

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.13 การใช้ประโยชน์จากเครื่องมืออุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุน

ที่มา: จากการสำรวจ

กลุ่มวิสาหกิจที่ทำการผลิตผลิตภัณฑ์แล้ว ร้อยละ 28.57 มีปริมาณการผลิตเพิ่มขึ้นจากก่อนมีโครงการ โดยปริมาณผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 92.50 กลุ่มฯ ร้อยละ 14.29 เพิ่งเริ่มผลิตเป็นครั้งแรก และร้อยละ 57.14 ทำการผลิตได้ในปริมาณเท่าเดิม และกลุ่มวิสาหกิจสามารถสร้างกำไรเฉลี่ย 28.71 บาท/ชิ้น (ตารางที่ 4.58)

ตารางที่ 4.58 ปริมาณการผลิตผลิตภัณฑ์/ผลกำไรเฉลี่ย

การผลิต	กลุ่มฯ (ร้อยละ)	ปริมาณผลิตภัณฑ์ (ร้อยละ)	ผลกำไร (บาท/หน่วย)
1) เพิ่ม	28.57	92.50	28.00
2) เท่าเดิม	57.14	0.00	28.75
3) ครั้งแรก	14.29	100.00	30.00
เฉลี่ย	100.00	97.78	28.71

ที่มา: จากการสำรวจ

(3) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ โดยเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ 977 ราย ดำเนินการในพื้นที่ 6,551 ไร่ ผลผลิต 636.50 ตัน คิดเป็นร้อยละ 94.40 104.95 และ 78.92 ของเป้าหมาย 1,035 ราย 6,242 ไร่ และ 806.5 ตัน ตามลำดับ โดยพื้นที่การผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ดำเนินการได้เกินพื้นที่เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 107.38 และ 107.43 ตามลำดับ การผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ดำเนินการได้ครบถ้วนตามพื้นที่เป้าหมาย ส่วนเมล็ดพันธุ์ถั่วลิสง ดำเนินการได้ ร้อยละ 93.49 ของพื้นที่เป้าหมาย ในส่วนของผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ผลิตได้ ครบตามเป้าหมาย ส่วนเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ผลิตได้คิดเป็นร้อยละ 75.94 93.44 และ 52.00 ของเป้าหมาย ตามลำดับ (ตารางที่ 4.59)

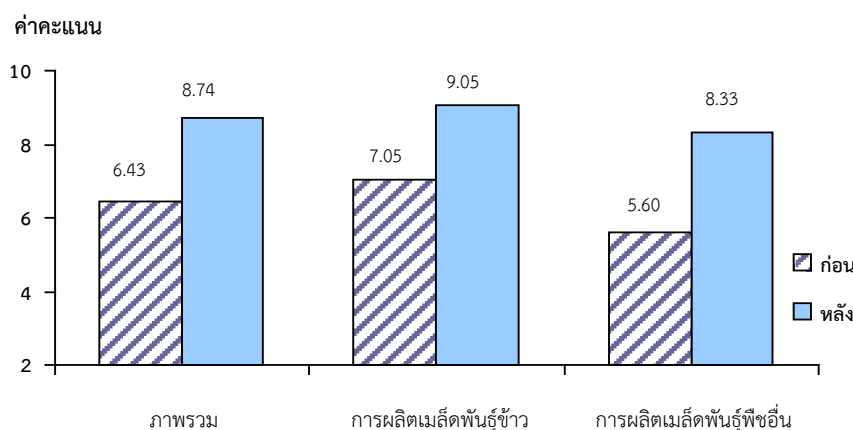
ตารางที่ 4.59 การผลิตเมล็ดพันธุ์พืช

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
			จำนวน	ร้อยละ
1) ถั่วเหลือง	ราย	260	212	81.54
	ไร่	1,950	2,094	107.38
	ตัน	320	243	75.94
2) ถั่วเขียว	ราย	230	243	105.65
	ไร่	3,150	3,384	107.43
	ตัน	320	299	93.44
3) ถั่วลิสง	ราย	525	502	95.62
	ไร่	1,060	991	93.49
	ตัน	150	78	52.00
4) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ราย	20	20	100.00
	ไร่	82	82	100.00
	ตัน	16.5	16.5	100.00
รวม	ราย	1,035	977	94.40
	ไร่	6,242	6,551	104.95
	ตัน	806.5	636.5	78.92

ที่มา: จากการสำรวจ

กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เจ้าหน้าที่เห็นว่าก่อนมีโครงการเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร มีศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.05 หลังมีโครงการศักยภาพเพิ่มขึ้นในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.05

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ โดยเจ้าหน้าที่ เห็นว่า ก่อนมีโครงการเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรมีศักยภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 5.60 หลังจากมีโครงการศักยภาพเพิ่มขึ้นในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.33 (ภาพที่ 4.14)

ภาพที่ 4.14 ศักยภาพของเกษตรกร/สถาบันเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์

ที่มา: จากการสำรวจ

4.2) รายได้ของเกษตรกร

(1) กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์ จำหน่ายทั่วไป และนำไปแปรรูป โดยมีรายได้ในปีการผลิต 2560/61 มูลค่า 7,681 บาท/ไร่ รายได้ในปีการผลิต 2561/62 มูลค่า 9,344 บาท/ไร่ ซึ่งเพิ่มขึ้น 1,663 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 21.65 เนื่องจากปริมาณผลผลิต ปีการผลิต 2561/62 เพิ่มขึ้นจากปีก่อนโครงการ และจำหน่ายได้ในราคาสูงขึ้น

(2) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ เกษตรกรมีรายได้ในปีการผลิต 2560/61 มูลค่า 45,933 บาท/รอบการผลิต รายได้ในปีการผลิต 2561/62 มูลค่า 70,498 บาท/รอบการผลิต โดยมูลค่าเพิ่มขึ้น 24,565 บาท/รอบการผลิต คิดเป็นร้อยละ 53.48 เนื่องจาก เกษตรกรทำการผลิตในปริมาณที่มากขึ้น และราคาที่เกษตรกรจำหน่ายได้เพิ่มสูงขึ้นกว่าเดิม รวมถึงเกษตรกรทำการผลิตผลิตภัณฑ์หลากหลายขึ้น เช่น การผลิตกระดากจากฟางข้าว ลิป สบู่ และการผลิตไอศกรีม

(3) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ พบว่าเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช (ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) มีรายได้ในปีการผลิต 2560/61 มูลค่า 4,722 บาท/ไร่ รายได้ในปีการผลิต 2561/62 มูลค่า 5,127 บาท/ไร่ ซึ่งเพิ่มขึ้น 405 บาท/ไร่ คิดเป็นร้อยละ 8.58 เนื่องจากเกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้ในราคาที่สูงขึ้น (ตารางที่ 4.60)

ตารางที่ 4.60 รายได้จากการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับจากโครงการ

รายการ	หน่วย	รายได้			
		ปีการผลิต	ปีการผลิต	การเปลี่ยนแปลง	
		2560/61	2561/62	จำนวน	ร้อยละ
1) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	บาท/ไร่	7,681	9,344	1,663	21.65
2) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ	บาท/รอบการผลิต	45,933	70,498	24,565	53.48
3) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ฯ (ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)	บาท/ไร่	4,722	5,127	405	8.58

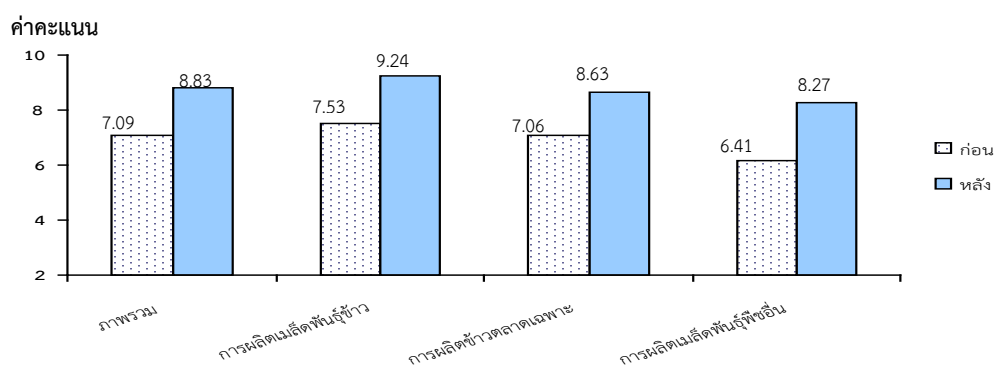
ที่มา: จากการสำรวจ

4.3) ความมั่นคงและยั่งยืน

(1) กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ เห็นว่า ความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพของเกษตรกรก่อนมีโครงการอยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.53 และหลังจากมีโครงการ พบว่า สามารถสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพให้เกษตรกรเพิ่มมากขึ้นเป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.24

(2) กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ เห็นว่า ความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพของเกษตรกรก่อนมีโครงการอยู่ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.06 และหลังจากมีโครงการ พบว่า สามารถสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพให้เกษตรกรเพิ่มมากขึ้นเป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.63

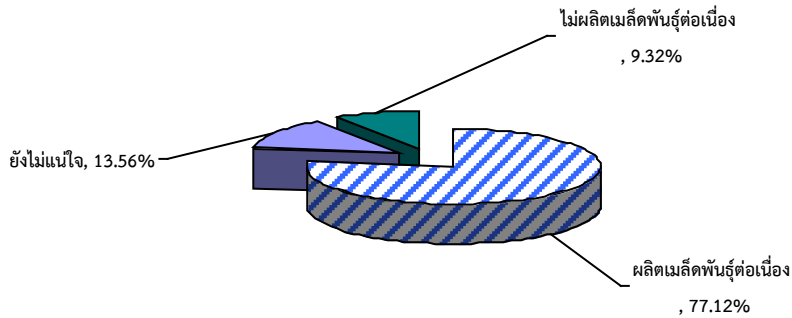
(3) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ เห็นว่า ความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพของเกษตรกรก่อนมีโครงการอยู่ในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.41 และหลังจากมีโครงการ พบว่า สามารถสร้างความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพให้เกษตรกรเพิ่มมากขึ้นเป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.27 (ภาพที่ 4.15)

ภาพที่ 4.15 ความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพของเกษตรกร

ที่มา: จากการสำรวจ

แนวโน้มการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ ในส่วนของกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ เกษตรกรร้อยละ 77.12 จะทำการผลิตเมล็ดพันธุ์ต่อเนื่องในปีต่อ ๆ ไป เนื่องจากมีประสบการณ์ในการปลูกพืชมานาน เป็นพืชที่ดูแลรักษาง่าย พื้นที่ปลูกมีความเหมาะสม เป็นต้น ร้อยละ 13.56 ยังไม่แน่ใจ เนื่องจากพื้นที่ปลูกมีจำกัด รอดูสภาพอากาศ อาจปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชหมุนเวียน รอดูสภาพเศรษฐกิจของประเทศ เป็นต้น และร้อยละ 9.32 ไม่ผลิตต่อเนื่อง เนื่องจากปลูกแล้วขาดทุน และปลูกพืชชนิดอื่นที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง (ภาพที่ 4.16)

ภาพที่ 4.16 แนวโน้มการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ ของเกษตรกรเครือข่ายที่ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชต่อเนื่อง
ที่มา: จากการสำรวจ

4.4) การบริหารจัดการกลุ่ม/เครือข่าย (ตารางที่ 4.61)

(1) กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุม กำกับ ดูแลเครื่องมือ อุปกรณ์ ทำหน้าที่ดูแลบริหารจัดการการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์เพื่อให้สมาชิกได้ใช้เครื่องมือทุกราย และคณะกรรมการจะแบ่งหน้าที่การทำงานกันอย่างชัดเจนภายในกลุ่ม โดยกลุ่มมีข้อกำหนดการดูแลรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์ ร้อยละ 87.04 และทุกกลุ่มมีแผนปฏิบัติงานการผลิต มีการกำหนดระยะเวลาการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่เหมาะสม เก็บค่าบริการรถเกี่ยวข้าวจากสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกเพื่อนำเงินเข้ากลุ่ม และก่อนนำเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ยืมส่งคืนต้องมีการตรวจเช็คสภาพก่อนทุกครั้ง เป็นต้น ทั้งนี้เกษตรกรร้อยละ 89.81 ได้ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์แล้ว โดยเห็นว่าเครื่องมืออุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุน มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.80 โดยแต่ละกลุ่มมีความถี่ในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ประมาณ 2 ครั้ง/ฤดูการผลิต และเกษตรกรร้อยละ 10.19 ยังไม่ได้ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์เนื่องจากเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุนมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ของเกษตรกร

(2) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุม กำกับ ดูแลเครื่องมือ อุปกรณ์ ทำหน้าที่ดูแลบริหารจัดการการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ คณะกรรมการจะแบ่งหน้าที่การทำงานกันอย่างชัดเจนภายในกลุ่ม โดยในกลุ่มมีข้อกำหนดการดูแลรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์ ร้อยละ 57.14 ทั้งนี้ เกษตรกรร้อยละ 52.14 ได้ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์แล้ว เห็นว่า เครื่องมือ อุปกรณ์ ที่ได้รับสนับสนุน มีคุณภาพในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.46 โดยแต่ละกลุ่มมีความถี่ในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ประมาณ 8 ครั้ง/ฤดูการผลิต และเกษตรกรร้อยละ 47.86 ยังไม่ได้ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ เนื่องจากสมาชิกที่

เข้าร่วมอบรมการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ไม่มีเวลาว่างมาสอนสมาชิกคนอื่น ๆ และกลุ่มยังขาดวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

(3) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกรายรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายในการผลิตเมล็ดพันธุ์ เพื่อประชุม/ปรึกษาหารือกันในการผลิตเมล็ดพันธุ์ และการรวมกลุ่มจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น

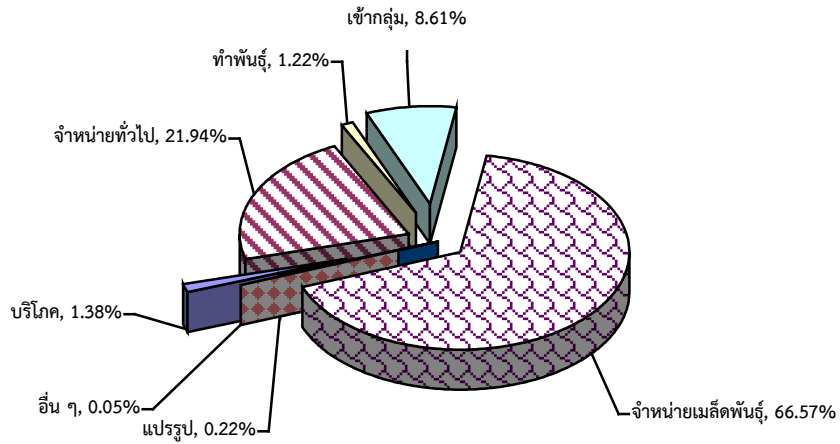
ตารางที่ 4.61 การบริหารจัดการกลุ่มเกษตรกร และ การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์

รายการ	การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว		การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ	
	ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว		ข้าวตลาดเฉพาะ	
	ร้อยละ	ค่าคะแนน	ร้อยละ	ค่าคะแนน
1) ข้อกำหนดการดูแลรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์	87.04	-	57.14	-
2) การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์	100.00	-	100.00	-
2.1) เกษตรกรใช้เครื่องมือ อุปกรณ์	89.81	-	52.14	-
2.2) เกษตรกรยังไม่ใช้เครื่องมือ อุปกรณ์	10.19	-	47.86	-
3) คุณภาพเครื่อง อุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุน	-	8.80	-	8.46

ที่มา: จากการสำรวจ

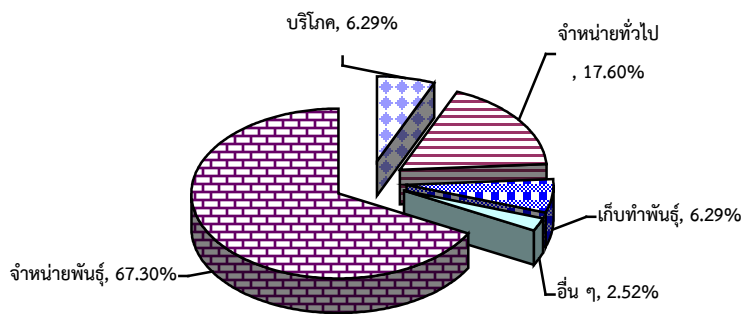
4.5) การกระจายผลผลิต

(1) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ผลผลิตข้าวในโครงการเกษตรกรได้นำไปใช้ประโยชน์/กระจายในช่องทางต่าง ๆ ได้แก่ ปริมาณผลผลิตร้อยละ 66.57 นำไปจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 14.06 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมา จำหน่ายทั่วไป เก็บเข้ากลุ่ม เก็บไว้บริโภค เก็บไว้ทำพันธุ์ จำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูป และอื่น ๆ เช่น การแลกเปลี่ยนเมล็ดพันธุ์ข้าวกับเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 21.94 8.61 1.38 1.22 0.22 และ 0.05 ตามลำดับ ทั้งนี้ ราคาจำหน่ายทั่วไปเฉลี่ย 13.08 บาทต่อกิโลกรัม ส่วนที่นำไปแปรรูปจำหน่ายในราคาเฉลี่ย 45.14 บาทต่อกิโลกรัม (ภาพที่ 4.17)

ภาพที่ 4.17 การกระจายผลผลิตกิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
ที่มา: จากการสำรวจ

(2) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ เกษตรกรส่วนใหญ่ นำผลผลิตถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ จำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 67.30 ราคาจำหน่ายเฉลี่ย 21.29 30.22 32.18 และ 200 บาทต่อกิโลกรัม ตามลำดับ รองลงมาจำหน่ายทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 17.60 ราคาถั่วเขียวเฉลี่ย 21.49 บาทต่อกิโลกรัม และราคาถั่วลิสงเฉลี่ย 12.14 บาทต่อกิโลกรัม ขณะที่ผลผลิตถั่วเหลืองและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจำหน่ายเป็นเมล็ดพันธุ์ทั้งหมด ส่วนที่เหลือเก็บไว้ทำพันธุ์ บริโภค และอื่น ๆ เช่น แจกจ่ายผลผลิตเมล็ดพันธุ์พืชให้ญาติหรือเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 6.29 6.29 และ 2.52 ตามลำดับ (ภาพที่ 4.18)

ภาพที่ 4.18 การกระจายผลผลิตกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ
ที่มา: จากการสำรวจ

4.6) คุณภาพมาตรฐานเมล็ดพันธุ์

โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี เกษตรกรร้อยละ 78.03 ส่งเมล็ดพันธุ์เพื่อตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน ร้อยละ 21.97 ไม่ได้ส่งตรวจคุณภาพมาตรฐาน โดยเกษตรกรที่ส่งตรวจสอบฯ แล้วผ่านเกณฑ์คุณภาพมาตรฐานคิดเป็นร้อยละ 98.16 ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 1.84 เนื่องจากตรวจแล้ว พบว่า มีพันธุ์อื่นปนอยู่ (ตารางที่ 4.62)

กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เกษตรกรร้อยละ 90.38 ส่งเมล็ดพันธุ์เพื่อตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน ร้อยละ 9.62 ไม่ได้ส่งตรวจคุณภาพมาตรฐาน เนื่องจากเกษตรกรบางรายไม่ทราบว่ามีการตรวจสอบฯ เกษตรกรบางรายทำการผลิตเพื่อจำหน่ายทั่วไป และบางรายไม่ได้ปลูกเป็นเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น โดยเกษตรกรที่ส่งตรวจสอบฯ แล้วผ่านเกณฑ์คุณภาพมาตรฐานคิดเป็นร้อยละ 96.81 ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 3.19 เนื่องจากตรวจแล้วพบว่ามีพันธุ์อื่นปนอยู่

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช เกษตรกรส่งเมล็ดพันธุ์ ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน ร้อยละ 67.23 ไม่ได้ส่งตรวจคุณภาพมาตรฐาน ร้อยละ 32.77 โดยเกษตรกรที่ส่งเมล็ดพันธุ์ตรวจสอบผ่านเกณฑ์มาตรฐานทุกราย

ตารางที่ 4.62 เมล็ดพันธุ์พืชที่ผ่านเกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพมาตรฐาน

หน่วย: ร้อยละ

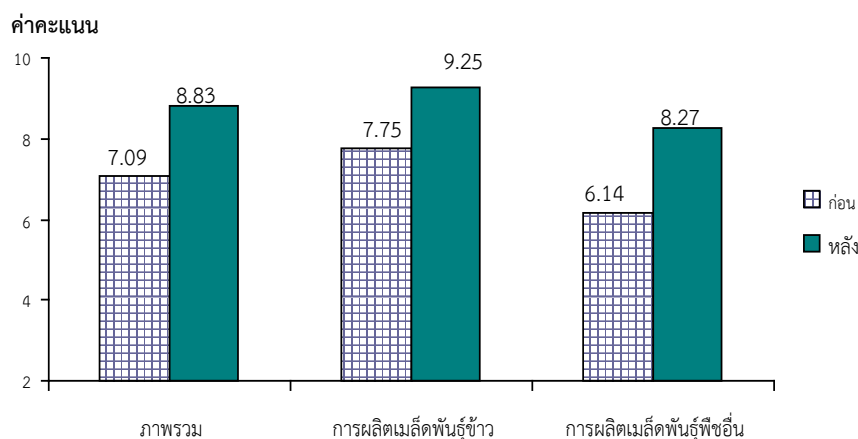
กิจกรรม	ไม่ส่งตรวจสอบ คุณภาพ	ส่งตรวจสอบคุณภาพ		
		ยอดส่ง	ผ่าน	ไม่ผ่าน
1) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	9.62	90.38	96.81	3.19
2) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช (ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์)	32.77	67.23	100.00	0.00
เฉลี่ย	21.97	78.03	98.16	1.84

ที่มา: จากการสำรวจ

คุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกร/สถาบันเกษตรกรผลิตได้โดยรวม เจ้าหน้าที่เห็นว่า ในช่วงก่อนมีโครงการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพได้ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.09 หลังจากมีโครงการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพได้เพิ่มขึ้นเป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.83 (ภาพที่ 4.19)

กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เจ้าหน้าที่ เห็นว่า ในช่วงก่อนมีโครงการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพได้ในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.75 หลังจากมีโครงการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์คุณภาพได้เพิ่มขึ้นเป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.25

กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ เจ้าหน้าที่ เห็นว่า ในช่วงก่อนมีโครงการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ คุณภาพได้ในระดับปานกลาง ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.14 หลังจากมีโครงการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ คุณภาพได้เพิ่มขึ้นเป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.27

ภาพที่ 4.19 ความคิดเห็นเจ้าหน้าที่ต่อคุณภาพเมล็ดพันธุ์ที่เกษตรกรผลิตก่อน - หลังมีโครงการ
ที่มา: จากการสำรวจ

4.7) ความพึงพอใจ ในส่วนของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรต่อการดำเนินกิจกรรมมีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.63)

(1) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวตลาดเฉพาะ เจ้าหน้าที่เห็นว่า การดำเนินกิจกรรมฯ ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.39 และเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.89 โดยเกษตรกร เห็นว่า เครื่องมือ อุปกรณ์ที่สนับสนุนได้ใช้ประโยชน์จริง คุณภาพดี

(2) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ เจ้าหน้าที่เห็นว่า การดำเนินกิจกรรมฯ ในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.47 โดยเห็นว่า เกษตรกรได้รับประโยชน์จริงจากการดำเนินกิจกรรม และเกษตรกรส่วนมากให้ความสนใจเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรม ในส่วนของเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมฯ ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.60 โดยเห็นว่าการสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ของกิจกรรมฯ สามารถลดต้นทุนการผลิตและสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กลุ่ม

ตารางที่ 4.63 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการ

รายการ	ค่าคะแนน	แปลผล
1) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและข้าวตลาดเฉพาะ		
- เจ้าหน้าที่	8.39	มากที่สุด
- เกษตรกร	8.89	มากที่สุด
2) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ		
- เจ้าหน้าที่	7.47	มาก
- เกษตรกร	9.60	มากที่สุด

ที่มา: จากการสำรวจ

5) ข้อค้นพบ

5.1) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

(1) เครื่องมือ อุปกรณ์ ที่โครงการสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรตรงตามความต้องการ แต่ปริมาณที่สนับสนุนเป็นไปตามงบประมาณที่หน่วยงานได้รับ ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้งานของเกษตรกร เกษตรกรบางรายไม่มีโอกาสได้ใช้งาน เนื่องจากต้องจองคิวใช้เครื่อง สมาชิกในกลุ่มมีจำนวนมาก ช่วงระยะเวลาต้องการใช้งานตรงกัน เช่น รถเกี่ยวข้าว ฯลฯ

(2) การส่งมอบเครื่องเกี่ยวนวดข้าว ในบางพื้นที่ล่าช้า ทำให้เกษตรกรไม่ได้ฝึกฝนการใช้เครื่องให้เกิดความชำนาญ ซึ่งอาจส่งผลให้ประสิทธิภาพในการเก็บเกี่ยวลดลง

5.2) กิจกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ

(1) เกษตรกรบางกลุ่มไม่ให้ความสำคัญกับโครงการฯ จึงขาดความร่วมมือร่วมใจ เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมเห็นผลช้า

(2) เครื่องมือ อุปกรณ์ ที่จัดหาให้กลุ่มเกษตรกร มีกำลังการผลิตต่ำกว่าเครื่องมืออุปกรณ์เดิมที่กลุ่มเกษตรกรมีอยู่

(3) เกษตรกรต้องการให้โครงการฯ สนับสนุนในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การจัดหาตลาด สนับสนุนลานตาก สนับสนุนงบประมาณขยายอาคารแปรรูปเพื่อให้ได้มาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

(4) บางกลุ่มยังไม่มีการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ในการผลิตผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผู้ที่ได้รับการอบรมการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ยังไม่ว่างเพื่อถ่ายทอดให้กับสมาชิกคนอื่น ๆ บางกลุ่มไม่มีวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ (การทำกระดาดจากฟางข้าว ทางกลุ่มไม่มีฟางข้าวสำรอง จึงต้องรอฤดูเก็บเกี่ยวช่วงเดือนตุลาคมถึงธันวาคม 2562)

5.3) กิจกรรมการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ

(1) เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาภัยแล้ง บางรายพบปัญหาแมลงศัตรูพืช โคนต้นเน่า ใบแห้ง ดินไม่เหมาะสม วัชพืช ทำให้ผลผลิตเสียหาย และมีต้นทุนค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาเพิ่มขึ้น เก็บผลผลิตได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ

(2) บางพื้นที่ส่งมอบเมล็ดพันธุ์ล่าช้าไม่ทันฤดูการผลิต และช่วงเวลาในการดำเนินโครงการเป็นช่วงฤดูทำการเกษตร ทำให้เกษตรกรบางรายไม่สามารถเข้าร่วมอบรมได้

(3) การกำหนดหลักเกณฑ์การรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร ส่งผลให้เกษตรกรบางรายไม่สามารถทำตามหลักเกณฑ์ได้ ต้องนำผลผลิตไปจำหน่ายให้พ่อค้าคนกลางในตลาดในราคาต่ำกว่าที่กลุ่มรับซื้อ

(4) การจำหน่ายผลผลิตให้กลุ่มฯ เกษตรกรไม่ได้รับเงินในทันที เนื่องจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลผลิตและจำหน่ายช่วงเดือนธันวาคม ซึ่งอยู่ในช่วงการอุทธรณ์การกันเงินไว้เบิกจ่ายเหลือมปีจากกรมบัญชีกลาง

(5) กิจกรรมโครงการเป็นการผลิตเมล็ดพันธุ์ ระยะเวลาควรสอดคล้องกับฤดูกาลผลิตของเกษตรกรในพื้นที่ แต่ระยะเวลาค่อนข้างกระชั้นชิดและเร่งรีบ ไม่ตรงกับช่วงเวลาดังกล่าว ทำให้ได้ผลผลิตไม่เต็มศักยภาพของพื้นที่

6) ข้อเสนอแนะ

6.1) การสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ ควรสนับสนุนในจำนวนที่เพียงพอต่อความต้องการใช้งานของกลุ่มเกษตรกร และเครื่องมือ อุปกรณ์ต้องมีคุณภาพมาตรฐานดีกว่าเครื่องเก่าที่กลุ่มเกษตรกรมี

6.2) ควรมีการอบรมการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ที่สนับสนุน ที่จำเป็นต้องมีความชำนาญและความเชี่ยวชาญเฉพาะในการใช้งาน ให้แก่เกษตรกรก่อนส่งมอบหรือส่งมอบก่อนฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต

6.3) หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการฯ ควรสร้างความเชื่อมั่นให้แก่เกษตรกร ว่าการดำเนินกิจกรรมจะสามารถสร้างรายได้และความมั่นคงให้เกษตรกรและครอบครัวได้จริง เช่น การจัดหาตลาดรับซื้อผลผลิตที่ชัดเจน การนำสินค้าที่กลุ่มเกษตรกรผลิตไปออกงานต่าง ๆ การรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรโดยไม่กำหนดหลักเกณฑ์

6.4) ควรอบรมการใช้ เครื่องมือ อุปกรณ์ ให้สมาชิกในกลุ่มเกษตรกรทุกราย เพื่อให้ทุกรายสามารถใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ได้โดยไม่ต้องรอสมาชิกที่รับผิดชอบเพียงท่านใดท่านหนึ่ง

6.5) หน่วยงานควรจัดการอบรมให้ความรู้เกษตรกร เมื่อเกิดโรคระบาดในพืช การดูแลบำรุงดิน หรือปัญหาด้านอื่น ๆ

6.6) ควรสนับสนุนให้มีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมาตรฐานและมูลค่าเพิ่ม และจัดหาตลาดรับซื้อเพื่อนำไปสู่การเพิ่มรายได้ และความมั่นคงทางอาชีพของเกษตรกรอย่างยั่งยืน

6.7) เจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการฯ ควรมีการติดตามผลการใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์ที่สนับสนุนตามโครงการ และให้คำแนะนำเกษตรกรเมื่อเกิดปัญหาอย่างต่อเนื่อง ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่สะดวกรวดเร็ว เช่น Application Line หรือ Facebook เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

6.8) ช่วงระยะเวลาการดำเนินโครงการ ควรวางแผนให้ครอบคลุมสอดคล้องกับฤดูกาลผลิตของเกษตรกร เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

6.9) เพื่อให้เกิดความยั่งยืน ภาครัฐควรให้ความรู้เกษตรกรในการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ให้นานรวมทั้งส่งเสริมให้ความรู้การแปรรูปถั่วเขียว ถั่วเหลือง ถั่วลิสง และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เพื่อเป็นทางเลือกในการนำผลผลิตเมล็ดพันธุ์ตกเกรดไม่ผ่านคุณภาพมาตรฐานมาแปรรูปได้ด้วย เพื่อที่เกษตรกรไม่ต้องเร่งรีบจำหน่ายผลผลิตหลังเก็บเกี่ยวในทันที

ประมวลภาพโครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี

กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและตลาดเฉพาะ (กข.)

กิจกรรมพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ (วก.)

4.7 โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์

4.7.1 สารสำคัญของโครงการ

1) **ความเป็นมาโครงการ** กรมปศุสัตว์เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาปรับปรุง สายพันธุ์สัตว์ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมของประเทศ ในแต่ละปีมีการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ และจำหน่ายให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่องแต่ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการ เนื่องจากแต่ละปีกรมปศุสัตว์ ได้รับงบประมาณค่อนข้างจำกัด และรายได้จากการจำหน่ายพันธุ์สัตว์ได้นำเข้าเป็นรายได้แผ่นดินไม่น้อยกว่า ปีละ 90 ล้านบาท แต่ไม่สามารถนำกลับใช้ในการผลิตพันธุ์สัตว์เพื่อการจำหน่ายให้กับเกษตรกรได้ ดังนั้น กรมปศุสัตว์ จึงได้จัดทำโครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ขึ้น เพื่อเพิ่มปริมาณการผลิต สัตว์พันธุ์ดีจำหน่ายให้กับเกษตรกรรายย่อย และเครือข่ายการผลิต ซึ่งจะสามารถตอบสนองความต้องการ ของเกษตรกรรายย่อยได้ในระดับหนึ่ง และเป็นการช่วยลดต้นทุนการผลิตโดยเฉพาะในเรื่องของพันธุ์สัตว์ ให้กับเกษตรกรได้

2) **วัตถุประสงค์โครงการ** เพื่อพัฒนาปรับปรุงพันธุ์สัตว์และกระจายสัตว์พันธุ์ดีให้กับเกษตรกร รายย่อย/เครือข่ายสัตว์พันธุ์ดี รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิตให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์

3) **เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน** เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสัตว์พันธุ์ดีในศูนย์วิจัยและบำรุง พันธุ์สัตว์และศูนย์ผลิตน้ำเชื้อ รวม 38 แห่ง และจำหน่ายสัตว์พันธุ์ดีและน้ำเชื้อสุกรให้กับเกษตรกรรายย่อย และเครือข่ายจำนวน 19,000 ราย ในพื้นที่ 77 จังหวัด

4) **หน่วยงานที่รับผิดชอบและงบประมาณ** ดำเนินงานโดย กรมปศุสัตว์ งบประมาณที่ได้รับ จัดสรร จำนวน 140,000,000 บาท

5) **ระยะเวลาดำเนินโครงการ** ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2562

4.7.2 วิธีการประเมินผล

1) **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินโครงการจากกรมปศุสัตว์
- 1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการของแต่ละศูนย์ฯ จำนวน 38 แห่ง
- 1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรที่ซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการ จำนวน 323 ราย

2) **ช่วงเวลาของข้อมูล**

- 2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- 2.2) สสำรวจข้อมูลผลการดำเนินโครงการในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

4.7.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

งบประมาณที่ได้รับจัดสรร กรมปศุสัตว์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ ศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์รวมทั้งสิ้น จำนวน 140 ล้านบาท มีการเบิกจ่ายงบประมาณแล้วทั้งหมด จำนวน 138.53 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 98.95 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร โดยเจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ ทุกศูนย์เห็นว่างบประมาณดังกล่าว มีความเพียงพอต่อความต้องการใช้ ทั้งนี้บางศูนย์ฯ ให้ความเห็นว่า พันธุ์สัตว์ที่ผลิตได้จากการดำเนินงานโครงการยังคงมีการเลี้ยงอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงโดยเฉพาะค่าอาหารสัตว์ ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินโครงการดังกล่าวมีความต่อเนื่อง และเกิดประโยชน์สูงสุด ควรมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์สัตว์ดังกล่าว ด้านความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า ทุกศูนย์ฯ ได้รับงบประมาณทันต่อการดำเนินโครงการฯ (ตารางที่ 4.64)

ตารางที่ 4.64 ความเพียงพอ และความทันเวลาของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ
1. ความเพียงพอ	100.00
1.1 เพียงพอ	100.00
1.2 ไม่เพียงพอ	-
2. ความทันเวลา	100.00
2.1 ได้รับทันเวลา	100.00
2.2 ไม่ทันเวลา	-

ที่มา : จากการสำรวจ

2) กระบวนการ (Processes)

2.1) การประชาสัมพันธ์โครงการ ฯ ของกรมปศุสัตว์ พบว่า มีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กำนันผู้ใหญ่บ้าน และเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 89.47 รองลงมา ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น Facebook Line Application เว็บไซต์ของศูนย์ฯ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด และวิทยุ คิดเป็นร้อยละ 65.79 และผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ โปสเตอร์จากกรมปศุสัตว์ หนังสือพิมพ์ และวารสาร คิดเป็นร้อยละ 28.95 (ตารางที่ 4.65)

ตารางที่ 4.65 ประเภทสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการฯ

รายการ	ร้อยละ
1. สื่อบุคคล	89.47
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	65.79
3. สื่อสิ่งพิมพ์	28.95

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : สื่อที่ใช้ประชาสัมพันธ์ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ในส่วนของการรับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการฯ พบว่า เกษตรกรได้รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการฯ ผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากศูนย์ฯ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานปศุสัตว์อำเภอ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 95.67 รองลงมา ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ Facebook Line Application โทรศัพท์ วิทยุ และเว็บไซต์ของศูนย์ฯ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 7.43 และผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ (โปสเตอร์) จากกรมปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 0.62 (ตารางที่ 4.66)

ตารางที่ 4.66 สื่อที่เกษตรกรรับทราบข้อมูลข่าวสารจากโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. สื่อบุคคล	95.67
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	7.43
3. สื่อสิ่งพิมพ์	0.62

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ประเภทสื่อที่เกษตรกรรับทราบตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2.2) การปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง/แปลงหญ้า ในการดำเนินงานโครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ กิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์ฯ เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตด้วยการปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง แปลงหญ้า และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นของศูนย์ฯ ทั้งนี้เพื่อให้แต่ละศูนย์ฯ สามารถผลิตพันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ ตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ได้ ซึ่งแต่ละศูนย์ได้มีการดำเนินการปรับปรุงดังกล่าวแล้วเสร็จทั้งหมด

2.3) การเลี้ยงพ่อ/แม่พันธุ์เพื่อผลิตลูกและน้ำเชื้อ เป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งของโครงการฯ นอกจากการพัฒนาศักยภาพของศูนย์ฯ แล้ว โครงการได้ดำเนินการเลี้ยงแม่พันธุ์สัตว์เพื่อขยายเป็นแม่พันธุ์สัตว์ทดแทนแม่พันธุ์สัตว์เดิมที่มีอยู่แล้ว และเพื่อผลิตลูกสัตว์พันธุ์ดีจำหน่ายให้แก่เกษตรกร ซึ่งดำเนินงานโดยศูนย์วิจัยบำรุงพันธุ์สัตว์ในจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 38 แห่ง พบว่า มีการเลี้ยงแม่พันธุ์สัตว์เพื่อขยายเป็นแม่พันธุ์สัตว์ทดแทนแล้ว รวมทั้งมีการผลิตลูกสัตว์พันธุ์ดีจำหน่ายให้แก่เกษตรกรแล้ว นอกจากนี้ยังได้

มีการเลี้ยงพ่อพันธุ์สุกรเพื่อผลิตน้ำเชื้อจำหน่ายให้แก่เกษตรกร ซึ่งดำเนินการโดยศูนย์ผลิตน้ำเชื้อสุกรราชบุรี จังหวัดราชบุรี โดยขณะนี้ได้มีการผลิตน้ำเชื้อสุกรจำหน่ายให้แก่เกษตรกรแล้วเช่นเดียวกัน

2.4) การกำหนดคุณสมบัติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ ได้กำหนดคุณสมบัติของเกษตรกรไว้ 3 ประเภท โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้

(1) เกษตรกรที่ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐด้านปศุสัตว์/เกษตรกรตามโครงการเพิ่มทักษะอาชีพ

(2) เกษตรกรรายย่อยที่เลี้ยงปศุสัตว์เป็นอาชีพเสริม

(3) เกษตรกรเครือข่ายสัตว์พันธุ์ดีกรมปศุสัตว์

โดยเกษตรกรต้องยื่นแบบคำขอจองพันธุ์สัตว์ที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ และให้ปศุสัตว์อำเภอทำการตรวจสอบคุณสมบัติของเกษตรกร ความพร้อมในการเลี้ยงสัตว์และรับรองเกษตรกร จากนั้นจะส่งรายชื่อให้สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดรวบรวมและส่งให้กับศูนย์ฯ เพื่อจำหน่ายพันธุ์สัตว์ให้เกษตรกรดังกล่าวต่อไป ซึ่งเกษตรกรสามารถซื้อพันธุ์สัตว์ได้รายละเอียด 1 ครั้ง และซื้อได้เพียงชนิดเดียวเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการกระจายสัตว์พันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง

2.5) การกำหนดราคาพันธุ์สัตว์ที่จำหน่ายให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ กรมปศุสัตว์ได้มีประกาศลงวันที่ 5 มิถุนายน 2561 กำหนดราคาจำหน่ายพันธุ์สัตว์ โดยปรับราคาใหม่ลดลงจากราคาประกาศเดิมเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 และได้ประชาสัมพันธ์/ประกาศเชิญชวนให้เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายเข้ามาจองพันธุ์สัตว์ได้ที่สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด โดยทางโครงการได้ดำเนินการขยายระยะเวลาในการจำหน่ายสัตว์พันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรจนถึง 30 กันยายน 2562 (ตารางที่ 4.67)

ตารางที่ 4.67 ราคาจำหน่ายพันธุ์สัตว์เพื่อลดต้นทุนการผลิต (พันธุ์สัตว์) ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ

ประเภทสัตว์คัดออก	ชนิดสัตว์	ชนิดพันธุ์	เพศ	อายุ/น้ำหนัก	ราคาประกาศ (เดิม)	ราคาประกาศ (ใหม่)	เปรียบเทียบราคาประกาศ		หมายเหตุ
							(ใหม่/เดิม)		
							ลดลง (บาท)	ลดลง (%)	
1. สัตว์พันธุ์คัดออก									
	โคเนื้อ	บราห์มัน ตาก	ผู้	หย่านม - 6 ปี	120 บาท/กก.	100 บาท/กก.	20	17	จำหน่ายต่อตัว ตามเพศ และน้ำหนัก
		กบินทร์บุรี ภูพาน		มากกว่า 6 ปี	110 บาท/กก.	90 บาท/กก.	20	18	
	พื้นเมือง		เมีย	หย่านม - 10 ปี	140 บาท/กก.	120 บาท/กก.	20	14	
				มากกว่า 10 ปี	130 บาท/กก.	110 บาท/กก.	20	15	
		ซาฮิวาล	ผู้	หย่านม - 6 ปี	90 บาท/กก.	75 บาท/กก.	15	17	
				มากกว่า 6 ปี	80 บาท/กก.	70 บาท/กก.	10	13	
			เมีย	หย่านม - 9 ปี	110 บาท/กก.	90 บาท/กก.	20	18	
				มากกว่า 9 ปี	100 บาท/กก.	75 บาท/กก.	25	25	
	โคนม	ขาว - ดำ และ พันธุ์ผสม	เมีย	หย่านม - 14 ปี	100 บาท/กก.	85 บาท/กก.	15	15	ใช้ราคาจำหน่ายต่อตัว ตามเพศและน้ำหนัก
	กระบือ	พื้นเมือง	ผู้	หย่านม - 8 ปี	120 บาท/กก.	100 บาท/กก.	20	17	จำหน่ายต่อตัว ตามเพศ และน้ำหนัก
				มากกว่า 8 ปี	110 บาท/กก.	90 บาท/กก.	20	18	
			เมีย	หย่านม - 10 ปี	120 บาท/กก.	100 บาท/กก.	20	17	
				มากกว่า 10 ปี	110 บาท/กก.	90 บาท/กก.	20	18	

ตารางที่ 4.67 ราคาจำหน่ายพันธุ์สัตว์เพื่อลดต้นทุนการผลิต (พันธุ์สัตว์) ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ (ต่อ)

ประเภทสัตว์คัดออก	ชนิดสัตว์	ชนิดพันธุ์	เพศ	อายุ/น้ำหนัก	ราคาประกาศ (เดิม)	ราคาประกาศ (ใหม่)	เปรียบเทียบราคา		หมายเหตุ
							ประกาศ (ใหม่/ เดิม)	ลดลง ลดลง	
							(บาท)	(%)	
	สุกร	ทุกชนิดพันธุ์	ทุกเพศ	น้ำหนักตัวไม่เกิน 12 กก.	1,300 บาท/ตัว (นน.เกินคิด 50 บาท)	1,100 บาท/ตัว (นน.เกินคิด 50 บาท)	200	15	จำหน่ายต่อตัว ทั้งเพศผู้และเพศ เมีย หรือน้ำหนักตัว
		ทุกชนิดพันธุ์	ทุกเพศ	ผ่านการทดสอบ	60 บาท	50 บาท	10	17	
	หมูดำ เชียงใหม่			น้ำหนักตัวไม่เกิน 12 กก.	1,300 บาท/ตัว (นน.เกินคิด 50 บาท)	1,100 บาท/ตัว (นน.เกินคิด 50 บาท)	200	15	
	แพะ แกะ	ทุกชนิดพันธุ์	ทุกเพศ	ทุกอายุ/น้ำหนัก	120 บาท/กก.	100 บาท/กก.	20	17	จำหน่ายต่อตัวทั้งเพศผู้และเพศเมีย
	ไก่/ไก่วง	ไก่พื้นเมือง กรมปศุสัตว์	คณะเทศ	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	15 บาท/ตัว	10 บาท/ตัว	5	33	
		ไก่ไข่	เทศผู้	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	2 บาท/ตัว	1 บาท/ตัว	1	50	
			เทศเมีย	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	16 บาท/ตัว	14 บาท/ตัว	2	13	
			คณะเทศ	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	12 บาท/ตัว	10 บาท/ตัว	2	17	
		ไก่วงคณะเทศ	คณะเทศ	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	35 บาท/ตัว	32 บาท/ตัว	3	9	
	เป็ด/ห่าน	เป็ดเทศ	คณะเทศ	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	25 บาท/ตัว	20 บาท/ตัว	5	20	
		เป็ดไข่	เทศผู้	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	2 บาท/ตัว	1 บาท/ตัว	1	50	
			เทศเมีย	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	12 บาท/ตัว	10 บาท/ตัว	2	17	
		ห่าน	คณะเทศ	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	35 บาท/ตัว	30 บาท/ตัว	5	14	
	นก	นกกระทา	คณะเทศ	ไม่เกิน 1 สัปดาห์	3 บาท/ตัว	2 บาท/ตัว	1	33	อายุมากกว่า 1 สัปดาห์ และ เหลือจากทดแทน จำหน่ายตาม ท้องตลาด

ตารางที่ 4.67 ราคาจำหน่ายพันธุ์สัตว์เพื่อลดต้นทุนการผลิต (พันธุ์สัตว์) ให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ (ต่อ)

ประเภทสัตว์คัดออก	ชนิดสัตว์	ชนิดพันธุ์	เพศ	อายุ/น้ำหนัก	ราคาประกาศ (เดิม)	ราคาประกาศ (ใหม่)	เปรียบเทียบราคาประกาศ		หมายเหตุ	
							(ใหม่/เดิม)			
							ลดลง (บาท)	ลดลง (%)		
2. สัตว์คัดออก	โคเนื้อ	บราห์มัน ตาก	ผู้	ทุกอายุ/น้ำหนัก	75 บาท/กก.	65 บาท/กก.	10	13	จำหน่ายต่อตัว ตามเพศ และน้ำหนัก	
			เมีย	ทุกอายุ/น้ำหนัก	75 บาท/กก.	55 บาท/กก.	20	27		
		กบินทร์บุรี ภูพาน พื้นเมือง	ผู้	ทุกอายุ/น้ำหนัก	60 บาท/กก.	50 บาท/กก.	10	17		
			เมีย	ทุกอายุ/น้ำหนัก	60 บาท/กก.	50 บาท/กก.	10	17		
		พันธุ์ลูกผสม	ผู้	ทุกอายุ/น้ำหนัก	75 บาท/กก.	65 บาท/กก.	10	13		
			เมีย	ทุกอายุ/น้ำหนัก	75 บาท/กก.	65 บาท/กก.	10	13		
		ซาฮิวาล	ผู้	ทุกอายุ	75 บาท/กก.	60 บาท/กก.	15	20		
			เมีย	ทุกอายุ	75 บาท/กก.	60 บาท/กก.	15	20		
		โคนม	พันธุ์ผสม	ผู้	อายุไม่เกิน 1 เดือน	500 บาท/กก.	400 บาท/กก.	100	20	จำหน่ายต่อตัว ตามเพศ และน้ำหนัก
					อายุมากกว่า 1 เดือน	65 บาท/กก.	55 บาท/กก.	10	15	
กระบือ	พื้นเมือง	ผู้	ทุกอายุ	60 บาท/กก.	50 บาท/กก.	10	17	จำหน่ายต่อตัว ตามเพศ และน้ำหนัก		
			เมีย	ทุกอายุ	60 บาท/กก.	50 บาท/กก.	10		17	
สุกร แพะ แกะ กวาง	ทุกชนิดพันธุ์	ทุกเพศ		จำหน่ายตามราคา ท้องตลาด	จำหน่ายตามราคา ท้องตลาด	-	-	จำหน่ายต่อตัว ทั้งเพศผู้และ เพศเมีย หรือตามน้ำหนักตัว		
เฉลี่ยต้นทุนการผลิต (พันธุ์สัตว์) ลดลง							19.10			

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมปศุสัตว์

3) ผลได้ (Outputs) (ตารางที่ 4.68)

3.1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์ฯ เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตด้วยการปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง แปลงหญ้า และจัดท้าวสดอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็นของศูนย์ฯ เพื่อให้แต่ละศูนย์ฯ สามารถผลิตพันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ได้นั้น ผลการดำเนินงานพบว่า สามารถดำเนินการปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง แปลงพืชอาหารสัตว์ และจัดท้าวสดอุปกรณ์ครุภัณฑ์ที่จำเป็นของศูนย์ฯ ครบตามเป้าหมายแล้ว ทั้ง 38 แห่ง

3.2) การผลิตแม่พันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ การผลิตแม่พันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพเพื่อขยายเป็นแม่พันธุ์สัตว์ทดแทนแม่พันธุ์สัตว์ที่มีอยู่เดิมของแต่ละศูนย์ฯ พบว่า แต่ละศูนย์ฯ สามารถดำเนินการคัดเลือกแม่พันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพได้แล้วครบตามเป้าหมาย จำนวน 25,169 ตัว ซึ่งแม่พันธุ์สัตว์ดังกล่าวทางศูนย์ฯ จะเลี้ยงเพื่อผลิตลูกจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในระยะต่อไป

3.3) การผลิตสัตว์พันธุ์ดีเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในระยะแรกนั้นเป็นพันธุ์สัตว์ที่ผลิตได้จากงานผลิตสัตว์ในงบประมาณประจำปีของแต่ละศูนย์ฯ ซึ่งผลการดำเนินงาน พบว่า มีการผลิตและจำหน่ายสัตว์พันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรแล้ว จำนวน 319,390 ตัว คิดเป็นร้อยละ 17.37 ของเป้าหมาย 1,838,488 ตัว ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตสัตว์พันธุ์ดีบางชนิด เช่น โคเนื้อ โคนม และกระบือ ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ประกอบกับเกษตรกรมาจองพันธุ์สัตว์ปีกค่อนข้างน้อย ทำให้การผลิตสัตว์ปีกเพื่อจำหน่ายให้กับเกษตรกรไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

3.4) การจำหน่ายสัตว์พันธุ์ดี พบว่า มีการจำหน่ายสัตว์พันธุ์ดีให้แก่เกษตรกรแล้ว จำนวน 5,487 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.19 ของเป้าหมาย 18,800 ราย จะเห็นได้ว่าเกษตรกรที่มาซื้อสัตว์พันธุ์ดีจากโครงการฯ มีจำนวนค่อนข้างน้อย เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนที่มีที่ตั้งฟาร์มอยู่ไกลจากศูนย์ฯ เห็นว่าจำนวนพันธุ์สัตว์ที่ซื้อได้ในบางชนิดมีจำนวนน้อย ไม่คุ้มกับค่าเดินทางมาซื้อพันธุ์สัตว์ที่ศูนย์ฯ จึงไม่มาซื้อพันธุ์สัตว์จากศูนย์ฯ

3.5) การผลิตและจำหน่ายน้ำเชื้อสุกรให้กับเกษตรกร มีการผลิตน้ำเชื้อสุกรแล้ว จำนวน 4,423 โด๊ส คิดเป็นร้อยละ 147.43 ของเป้าหมาย 3,000 โด๊ส ซึ่งได้จำหน่ายน้ำเชื้อสุกรให้กับเกษตรกรแล้ว จำนวน 3,719 โด๊ส คิดเป็นร้อยละ 123.97 ของเป้าหมายการผลิตน้ำเชื้อ โดยมีเกษตรกรมาซื้อน้ำเชื้อสุกรแล้ว จำนวน 252 ราย คิดเป็นร้อยละ 126.00 ของเป้าหมาย 200 ราย

ตารางที่ 4.68 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการศูนย์ขยายพันธุ์ฯ

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของศูนย์ฯ	แห่ง	38	38	100.00
2. การผลิตแม่พันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ	ตัว	25,169	25,169	100.00
3. การผลิตสัตว์พันธุ์ดี	ตัว	1,838,488	319,390	17.37
4. การจำหน่ายสัตว์พันธุ์ดี	ราย	18,800	5,487	29.19
5. การผลิตและจำหน่ายน้ำเชื้อสุกรให้กับเกษตรกร	โด้ส	3,000	4,423	147.43
- ปริมาณน้ำเชื้อสุกรที่จำหน่าย	โด้ส	3,000	3,719	123.97
- เกษตรกรที่ซื้อน้ำเชื้อสุกร	ราย	200	252	126.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมปศุสัตว์

4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)

4.1) ต้นทุนค่าพันธุ์สัตว์ของเกษตรกรลดลง จากการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างที่ซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการฯ พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนค่าพันธุ์สัตว์ลดลง เนื่องจากสามารถซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการฯ ได้ในราคาถูกลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 โดยพันธุ์สัตว์ที่เกษตรกรสามารถซื้อได้ในราคาถูกลงมีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.69)

(1) โคนเนื้อ ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรซื้อพันธุ์โคนเนื้อจากตลาดทั่วไปในราคาเฉลี่ย 130 บาท/กิโลกรัม หลังเข้าร่วมโครงการฯ ซื้อพันธุ์โคนเนื้อได้ในราคาเฉลี่ย 102 บาท/กิโลกรัม ราคา ลดลง 28 บาท/กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 21.54 ของราคาเดิม

(2) แพะ ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรซื้อพันธุ์แพะจากตลาดทั่วไป ในราคาเฉลี่ย 153 บาท/กิโลกรัม หลังเข้าร่วมโครงการฯ ซื้อพันธุ์แพะได้ในราคาเฉลี่ย 100 บาท/กิโลกรัม ราคา ลดลง 53 บาท/กิโลกรัม คิดเป็นร้อยละ 34.64 ของราคาเดิม

(3) เป็ดเทศ ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรซื้อพันธุ์เป็ดเทศจากตลาดทั่วไป ในราคาเฉลี่ย 29 บาท/ตัว หลังเข้าร่วมโครงการฯ ซื้อพันธุ์เป็ดเทศได้ในราคาเฉลี่ย 20 บาท/ตัว ราคา ลดลง 9 บาท/ตัว คิดเป็นร้อยละ 31.03 ของราคาเดิม

(4) สุกร ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรซื้อพันธุ์สุกรจากตลาดทั่วไป ในราคาเฉลี่ย 1,822 บาท/ตัว หลังเข้าร่วมโครงการฯ ซื้อพันธุ์สุกร ได้ในราคาเฉลี่ย 1,346 บาท/ตัว ราคา ลดลง 476 บาท/ตัว คิดเป็นร้อยละ 26.13 ของราคาเดิม

(5) ไก่พื้นเมือง ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรซื้อพันธุ์ไก่พื้นเมือง จากตลาดทั่วไป ในราคาเฉลี่ย 16 บาท/ตัว หลังเข้าร่วมโครงการฯ ซื้อพันธุ์ไก่พื้นเมืองได้ในราคาเฉลี่ย 10 บาท/ตัว ราคา ลดลง 6 บาท/ตัว คิดเป็นร้อยละ 37.50 ของราคาเดิม

ตารางที่ 4.69 ราคาพันธุ์สัตว์ที่เกษตรกรซื้อเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ

ชนิดพันธุ์สัตว์	หน่วยนับ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ	ราคาตลาด	ร้อยละของราคาที่ลดลง
1. โคเนื้อ	บาท/กก.	130	102	28	21.54
2. แพะ	บาท/กก.	153	100	53	34.64
3. เป็ดเทศ	บาท/ตัว	29	20	9	31.03
4. สุกร	บาท/ตัว	1,822	1,346	476	26.13
5. ไก่พื้นเมือง	บาท/ตัว	16	10	6	37.50

ที่มา : จากการสำรวจ

4.2) รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น จากการสัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างที่ซื้อพันธุ์สัตว์จากศูนย์ฯ ไปเลี้ยง พบว่า มีเพียงเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ปีกเท่านั้นที่มีรายได้ เนื่องจากใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงเพียง 45 - 60 วัน ส่วนเกษตรกรที่ซื้อพันธุ์สัตว์อื่น ๆ เช่น โคเนื้อ แพะ และสุกรไปเลี้ยง ยังไม่สามารถจำหน่ายได้ เนื่องจากต้องใช้เวลาเลี้ยงค่อนข้างนาน โดยเกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์ปีกหลังหักต้นทุนค่าพันธุ์สัตว์ ดังนี้ (ตารางที่ 4.70)

(1) เป็ดเทศ ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงเป็ดเทศเฉลี่ย 116 บาท/ตัว หลังเข้าร่วมโครงการฯ มีรายได้เฉลี่ย 149 บาท/ตัว โดยมีรายได้เพิ่มขึ้น 33 บาท/ตัว คิดเป็นร้อยละ 28.45 ของรายได้เดิม

(2) ไก่พื้นเมือง ก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีรายได้จากการเลี้ยงไก่พื้นเมืองเฉลี่ย 102 บาท/ตัว หลังเข้าร่วมโครงการฯ มีรายได้เฉลี่ย 113 บาท/ตัว โดยมีรายได้เพิ่มขึ้น 11 บาท/ตัว คิดเป็นร้อยละ 10.78 ของรายได้เดิม

ตารางที่ 4.70 รายได้จากการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการฯ

ชนิดพันธุ์สัตว์	หน่วยนับ	ก่อนเข้าร่วมโครงการ	หลังเข้าร่วมโครงการ	รายได้เพิ่มขึ้น	ร้อยละของรายได้ที่เพิ่มขึ้น
1. เป็ดเทศ	บาท/ตัว	116	149	33	28.45
2. ไก่พื้นเมือง	บาท/ตัว	102	113	11	10.78

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3) การขยายพันธุ์สัตว์พันธุ์ดี จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่ซื้อพันธุ์สัตว์ไปจากศูนย์ฯ พบว่า เกษตรกรมีการขยายพันธุ์สัตว์ที่ซื้อมาจากศูนย์ฯ ได้แก่ โคเนื้อ แพะ และสุกร โดยร้อยละ 13.31 มีการขยายพันธุ์สัตว์ ซึ่งใช้พ่อพันธุ์ของตนเองผสม คิดเป็นร้อยละ 12.07 และใช้วิธีการผสมเทียม คิดเป็นร้อยละ 1.24 ส่วนที่เหลือร้อยละ 86.69 ยังไม่ได้ขยายพันธุ์สัตว์ที่ซื้อมาจากศูนย์ฯ เนื่องจากพันธุ์สัตว์ที่ได้รับยังไม่เต็มที เกษตรกรต้องนำพันธุ์สัตว์ดังกล่าวมาเลี้ยงต่อจนกว่าจะมีความสมบูรณ์และแข็งแรงพร้อมที่จะผสมพันธุ์ได้ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเลี้ยงนาน (ตารางที่ 4.71)

ตารางที่ 4.71 การขยายพันธุ์สัตว์ที่เกษตรกรซื้อจากศูนย์ฯ

รายการ	ร้อยละ
1. มีการขยายพันธุ์สัตว์	13.31
- ใช้พ่อพันธุ์ตนเองผสม	12.07
- ใช้การผสมเทียม	1.24
2. ยังไม่มีการขยายพันธุ์สัตว์	86.69

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินโครงการฯ เกษตรกรที่ซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการฯ ไปเลี้ยง มีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.98 โดยมีความพึงพอใจต่อการบริการของเจ้าหน้าที่ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.56 พึงพอใจต่อขั้นตอนการขอซื้อพันธุ์สัตว์/น้ำเชื้อสุกรในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.30 พึงพอใจต่อราคาของพันธุ์สัตว์ที่ซื้อจากศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.17 พึงพอใจต่อคุณภาพของสัตว์ที่ซื้อจากศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.90 พึงพอใจต่อความทันเวลาของพันธุ์สัตว์ที่ซื้อจากศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.55 และพึงพอใจต่อปริมาณพันธุ์สัตว์ที่ซื้อจากศูนย์ฯ ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.41 (ตารางที่ 4.72)

ตารางที่ 4.72 ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. การบริการของเจ้าหน้าที่	9.56	มากที่สุด
2. ขั้นตอนการขอซื้อพันธุ์สัตว์/น้ำเชื้อสุกร	9.30	มากที่สุด
3. ราคาของพันธุ์สัตว์ที่ซื้อจากศูนย์ฯ	9.17	มากที่สุด
4. คุณภาพของสัตว์ที่ซื้อจากศูนย์ฯ	8.90	มากที่สุด
5. ความทันเวลาของพันธุ์สัตว์ต่อความต้องการใช้ ที่ซื้อจากศูนย์ฯ	8.55	มากที่สุด
6. ปริมาณพันธุ์สัตว์ที่ซื้อจากศูนย์ฯ	8.41	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.98	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

5) ข้อค้นพบ

5.1) ในช่วงแรกของการดำเนินโครงการฯ เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายที่ยื่นแบบคำขอลงจองพันธุ์สัตว์มีจำนวนน้อย เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนยังไม่เข้าใจขั้นตอนการขอรับสิทธิ์เพื่อซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการ และบางส่วนเห็นว่าขั้นตอนการขอรับสิทธิ์ มีความยุ่งยากจึงไม่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ

5.2) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ บางส่วนเป็นเกษตรกรผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งมีรายได้น้อยทำให้ไม่สามารถที่จะซื้อพันธุ์สัตว์จากศูนย์ฯ ไปเลี้ยงได้

5.3) เกษตรกรบางรายที่มีพื้นที่ตั้งฟาร์มอยู่ไกลจากศูนย์ฯ เห็นว่าจำนวนพันธุ์สัตว์ที่สามารถซื้อได้มีจำนวนน้อย ไม่คุ้มกับค่าเดินทางมาซื้อพันธุ์สัตว์ที่ศูนย์ฯ

5.4) โครงการฯ นี้ มีช่วงเวลาการดำเนินงานที่จำกัด แต่การผลิตพันธุ์สัตว์ต้องใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน ประกอบกับชนิดพันธุ์สัตว์และปริมาณการผลิตของแต่ละศูนย์ฯ มีจำกัด ขึ้นอยู่กับศักยภาพของศูนย์ฯ ทำให้ปริมาณการผลิตสัตว์บางชนิดไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่

5.5) การผลิตพันธุ์สัตว์บางศูนย์ฯ สามารถผลิตสัตว์ได้ในปริมาณมากแต่มีการส่งจองน้อย เนื่องจากพันธุ์สัตว์ที่ผลิตได้ไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่ ทำให้ศูนย์ฯ ต้องรับภาระต้นทุนค่าอาหารในการเลี้ยงสัตว์ระหว่างที่ไม่มีเกษตรกรส่งจอง และเมื่อสัตว์มีอายุมากขึ้น ศูนย์ฯ ยังคงต้องจำหน่ายในราคาที่โครงการฯ กำหนด

6) ข้อเสนอแนะ

6.1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ทั้งปศุสัตว์อำเภอ ปศุสัตว์จังหวัด และศูนย์ฯ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้แก่เกษตรกรทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง โดยเฉพาะขั้นตอนในการขอลงจองพันธุ์สัตว์ ราคาพันธุ์สัตว์ที่จำหน่ายซึ่งมีราคาถูกกว่าท้องตลาดทั่วไป และพื้นที่ตั้งศูนย์ฯ ที่ใกล้เคียงกับพื้นที่เลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรมากที่สุด เพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเข้ามาซื้อพันธุ์สัตว์จากโครงการเพิ่มขึ้น

6.2) หากมีการดำเนินโครงการฯ ในระยะต่อไป ก่อนเริ่มดำเนินโครงการควรมีการสำรวจความต้องการชนิดพันธุ์สัตว์และปริมาณพันธุ์สัตว์ที่เกษตรกรในพื้นที่ต้องการให้เร็วขึ้น เพื่อให้ศูนย์ฯ สามารถผลิตพันธุ์สัตว์ได้เพียงพอและตรงกับความต้องการของเกษตรกร และช่วยลดภาระในการเลี้ยงสัตว์ระหว่างรอเกษตรกรมาซื้อพันธุ์สัตว์ที่ศูนย์ฯ นอกจากนี้พันธุ์สัตว์ที่แต่ละศูนย์ฯ ผลิต ควรเป็นพันธุ์สัตว์ที่มีประวัติโดดเด่นเป็นที่ยอมรับของตลาดและมีคุณลักษณะที่เกษตรกรต้องการ เช่น เลี้ยงง่าย โตเร็ว ให้ผลผลิตดีเป็นที่ต้องการของตลาด

6.3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันพิจารณาเงื่อนไขในการซื้อพันธุ์สัตว์สำหรับเกษตรกรผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่สนใจเป็นกรณีพิเศษ เพื่อให้เกษตรกรกลุ่มนี้สามารถซื้อพันธุ์สัตว์ไปเลี้ยงไว้บริโภคหรือประกอบเป็นอาชีพเสริมต่อไปได้

4.8 โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร

โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร เป็นโครงการร่วมบูรณาการระหว่าง 4 หน่วยงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร ดำเนินกิจกรรมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยและกิจกรรมพัฒนา การเกษตร เพื่อความยั่งยืน กรมประมง ดำเนินกิจกรรมขยายฐานการผลิตจูลินทรีย์ กรมปศุสัตว์ ดำเนินกิจกรรม อาสาปศุสัตว์เพื่อการพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อย และกรมวิชาการเกษตร ดำเนินกิจกรรมกิจกรรม สร้างเครือข่ายการผลิต ชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชสนับสนุนนโยบายลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรและส่งเสริม เกษตรอินทรีย์ ซึ่งแต่ละกิจกรรมมีสาระสำคัญของโครงการ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ผลการประเมิน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.8.1 กิจกรรมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย และกิจกรรมพัฒนาการเกษตรเพื่อความยั่งยืน (กรมส่งเสริมการเกษตร)

1) **สาระสำคัญของโครงการ** ภาคการเกษตรปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อยที่นำรายได้ จากการจำหน่ายผลผลิตมาใช้จ่ายในระดับชุมชนก่อให้เกิดการหมุนเวียนของเงิน แต่เกษตรกรรายย่อย เหล่านี้ยังปรับตัวไม่ทันต่อระบบการผลิตที่มีการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน อีกทั้งขาดแคลนเงินทุนสำหรับ ใช้ในการผลิตเพื่อให้เกิดรายได้ที่ต่อเนื่อง และมั่นคง เกษตรกรกลุ่มนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการ พัฒนาในหลายมิติ ทั้งการพัฒนาด้านองค์ความรู้ ด้านเทคโนโลยีการผลิต ด้านการบริหารจัดการผลผลิต และด้านการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ ประกอบกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้กำหนดนโยบายที่เน้น การพัฒนาคนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะเกษตรกรที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคการเกษตร ของประเทศ ดังนั้น การส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อยสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้และนวัตกรรมด้านเกษตร จะสามารถติดต่อหาช่องทางปัญญาให้เกษตรกรนำไปปรับใช้ได้จริงในพื้นที่การเกษตรของตนเอง เพิ่มศักยภาพ ให้กับเกษตรกรในทุกมิติ และตอบโจทย์ในการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน อีกทั้งจะสามารถสร้างความเข้มแข็งจากภายในในระดับฐานราก ของระบบเกษตรกรรมของประเทศ สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพ ด้านการเกษตร กิจกรรมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย จึงเป็นการวางรากฐานการพัฒนาการเกษตร ในรูปแบบของโครงการที่เกิดจากความร่วมมือของชุมชน และก่อให้เกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมต่อไป

2) วัตถุประสงค์โครงการ

2.1) เพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย เพื่อให้สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับบริบทสังคม เศรษฐกิจ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปในอนาคตได้อย่างยั่งยืน อีกทั้ง เป็นการวางรากฐานการพัฒนา การเกษตรในระยะยาว

2.2) เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาในรูปแบบของโครงการที่เกิดจากความร่วมมือของชุมชน อย่างแท้จริง และก่อให้เกิดความยั่งยืนในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

3) เป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ

3.1) กิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกร

(1) เป้าหมายเกษตรกร เป็นเกษตรกรหรือสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวม 1,820,200 ราย เฉลี่ยชุมชนละ 200 ราย ดำเนินการในพื้นที่ 77 จังหวัด 9,101 ชุมชน ตามประกาศกรมส่งเสริมการเกษตร

(2) หลักสูตรการฝึกอบรม หลักสูตรการพัฒนาการเกษตร เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนาเกษตรกรรายย่อยให้มีการรวมกลุ่มกัน ซึ่งมีเนื้อหาประกอบด้วย 3 กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาสร้างการรับรู้ ความเข้าใจร่วมกันในการขับเคลื่อนประเทศ กลุ่มวิชาเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร และกลุ่มวิชาการบริหารจัดการองค์กรเกษตรกร โดยมีจำนวนชั่วโมงของกระบวนการเรียนรู้ 18 ชั่วโมง เพื่อให้เกษตรกรรับรู้ เข้าใจ และนำความรู้ไปปรับใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตร ตลอดจนบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตร

3.2) กิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร การนำเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมตามกิจกรรม และมีความพร้อมในการพัฒนารวมกลุ่มย่อยภายในชุมชน กลุ่มละ 25 ราย โดยจะต้องมีสมาชิกที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรดังกล่าวข้างต้นอย่างน้อย 10 ราย เพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการของชุมชน โดยมีรายละเอียดกิจกรรม คุณสมบัติกลุ่มย่อยในชุมชน และเงื่อนไขโครงการที่เสนอขอรับการสนับสนุน ดังนี้

(1) คุณสมบัติกลุ่มย่อยในชุมชน

(1.1) เป็นกลุ่ม/องค์กรเกษตรกรในชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และไม่เป็นนิติบุคคล ในกรณีที่เป็นกลุ่มธรรมชาติหรือกลุ่มตั้งขึ้นใหม่ต้องได้รับรองจากคณะกรรมการพัฒนาการเกษตรระดับชุมชน

(1.2) ประกอบด้วยเกษตรกรสมาชิกกลุ่มละไม่น้อยกว่า 25 ราย และมีคณะกรรมการไม่น้อยกว่า 10 ราย ประกอบด้วย ประธาน รองประธาน เหนรัญญิก กรรมการและเลขานุการ โดยสามารถแต่งตั้งคณะทำงานและมอบหมายหน้าที่ให้สมาชิกกลุ่มย่อยในชุมชนดำเนินการต่าง ๆ ตามความจำเป็น

(1.3) ต้องมีเกษตรกรสมาชิกที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรการพัฒนาการเกษตรจำนวนไม่น้อยกว่า 10 ราย

(1.4) เกษตรกรสมาชิกต้องเป็นเกษตรกร และ/หรือสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(1.5) มีความพร้อมในการพัฒนาและจัดทำโครงการเพื่อขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการ

(2) ลักษณะของโครงการ/กิจกรรมที่เสนอขอรับการสนับสนุน

(2.1) เป็นโครงการ/กิจกรรมที่สามารถดำเนินการได้ทันทีที่มีประโยชน์กับชุมชน สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อย และมีความยั่งยืน

(2.2) เป็นโครงการ/กิจกรรมในลักษณะลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และยกระดับมาตรฐานสินค้า ในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย

- ด้านการผลิตพืช พันธุ์สัตว์
- ด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการปรับปรุงบำรุงดิน
- ด้านการจัดการศัตรูพืช
- ด้านฟาร์มชุมชน
- ด้านการผลิตอาหาร แปรรูปผลผลิต และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร
- ด้านปศุสัตว์
- ด้านประมง
- ด้านการผลิตแมลงเศรษฐกิจ

นอกจากนี้ หากการรวมกลุ่มการจัดทำโครงการตามความต้องการของชุมชน ไม่เข้าข่ายด้านต่าง ๆ ข้างต้น (ด้านการเกษตรอื่น ๆ) ก็ให้เป็นการพิจารณาของอนุกรรมการพัฒนาการเกษตร และสหกรณ์ระดับจังหวัด

(2.3) เป็นโครงการที่เกษตรกรกลุ่มย่อยในชุมชนที่เสนอโครงการ สามารถดำเนินการได้เองและควรมีแผนไปใช้ประโยชน์ได้อย่างต่อเนื่อง หรือเป็นการพัฒนาต่อยอดโครงการเดิมที่สามารถพัฒนาเป็นกลุ่มประกอบการเชิงธุรกิจการเกษตรต่อไปได้

(2.4) เป็นโครงการที่มีความครบถ้วนในมิติด้านการผลิต การจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้โดยโครงการต้องมีแผนธุรกิจที่ชัดเจน และควรมีแผนการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนของกลุ่มย่อยในชุมชน ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการ

(3) เงื่อนไขโครงการ

(3.1) เงื่อนไขหลักเกณฑ์ของโครงการ

- กลุ่มย่อยในชุมชน ต้องมีคุณสมบัติครบถ้วน เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ

- การสนับสนุนงบประมาณ ภาครัฐจะสนับสนุนงบประมาณไม่เกิน 300,000 บาทต่อชุมชน 1 กลุ่มย่อยในชุมชนเสนอได้ 1 โครงการ (ไม่จำกัดจำนวนโครงการ)

- งบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ต้องใช้สำหรับจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เท่านั้น ทั้งนี้ ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการใช้แรงงานในการดำเนินงานตามโครงการ หรือเป็นไปตามมติของกลุ่มย่อยในชุมชนในการบริหารจัดการเพื่อการมีส่วนร่วมให้โครงการประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย

(3.2) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ ที่มีคุณภาพและเหมาะสมตามราคา ดำเนินการ โดยคณะทำงานจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ และคณะทำงานตรวจรับวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการ กลุ่มย่อยในชุมชน ทั้งนี้ คณะทำงานตรวจรับวัสดุอุปกรณ์ต้องตรวจรับวัสดุอุปกรณ์ ณ ที่ตั้งของกลุ่มย่อย ในชุมชน

- การจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ควรพิจารณาจากแหล่งในชุมชนเป็น ลำดับแรก ทั้งนี้ วัสดุอุปกรณ์ที่ไม่มีราคามาตรฐานให้อ้างอิงจากราคาท้องถิ่น

- กรณีที่มีมูลค่าวัสดุอุปกรณ์ที่มีมูลค่าไม่เกิน 10,000 บาท หรือในวงเงินที่ คณะกรรมการ พัฒนาด้านการเกษตรระดับอำเภอกำหนดให้มีใบสืบราคาสินค้าในท้องถิ่นแนบมาด้วย อย่างน้อย 2 แหล่งผู้ขาย ทั้งนี้ การจัดซื้อจะต้องมีหลักฐานการจัดซื้อระบุสินค้าที่จัดซื้อ

- ไม่จัดซื้อปุ๋ยเคมี สารเคมีป้องกันและกำจัดศัตรูพืช กรณีต้องการจัดซื้อ สารเคมี เช่น ยูเรีย เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำปุ๋ยอินทรีย์ก็สามารถซื้อได้

(4) งบประมาณ จำนวน 5,278.394 ล้านบาท

4) วิธีการประเมินผล

4.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รวบรวมข้อมูลจากรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2562 กรมส่งเสริมการเกษตร

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่และเกษตรกรในพื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัด ได้แก่

- เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัด รวม 77 ราย
- เจ้าหน้าที่ระดับอำเภอ จังหวัดละ 3 อำเภอ อำเภอละ 1 ราย รวม 231 ราย
- ประธาน/กรรมการกลุ่ม จังหวัดละอย่างน้อย 6 กลุ่ม กลุ่มละ 1 ราย รวม 462 ราย
- เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการที่รวมกลุ่ม/ทำธุรกิจกลุ่ม จังหวัดละอย่างน้อย 6 กลุ่ม กลุ่มละ 2 ราย รวม 924 ราย

4.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

(1) ผลการดำเนินงานตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

(2) สสำรวจข้อมูลในพื้นที่ระหว่างวันที่ 1 - 31 มีนาคม 2562

5) ผลการประเมินผล

5.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) ดำเนินการเบิกจ่ายแล้ว 5,278.390 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.99 ของงบประมาณที่ได้รับจำนวน 5,278.394 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2562) จำแนกเป็น

(1) งบดำเนินงาน มีการเบิกจ่ายแล้ว 2,548.090 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.99 ของงบประมาณที่ได้รับ 2,548.094 ล้านบาท

(2) งบเงินอุดหนุน เบิกจ่ายแล้ว 2,730.300 ล้านบาท ครบตามเป้าหมาย

(3) ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า เจ้าหน้าที่ร้อยละ 96.88 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับ มีความเพียงพอ ส่วนอีกร้อยละ 3.12 เห็นว่ายังไม่เพียงพอ ร้อยละ 98.53 ได้รับงบประมาณทันเวลาต่อการดำเนินงาน ส่วนร้อยละ 1.47 ได้รับงบประมาณค่อนข้างล่าช้า

5.2) กระบวนการ (Processes)

(1) การประชาสัมพันธ์และการรับทราบข่าวสารของโครงการ ดำเนินการประชาสัมพันธ์เพื่อประกาศรับสมัครเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรม และเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนากลุ่ม โดยผ่านสื่อต่าง ๆ พบว่า ดำเนินการประชาสัมพันธ์ทางสื่อบุคคลมากที่สุด อาทิ เจ้าหน้าที่ของเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ผู้นำท้องถิ่น รองลงมาดำเนินการประชาสัมพันธ์ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น แอปพลิเคชัน ที่เกี่ยวข้อง เว็บไซต์ต่าง ๆ และประชาสัมพันธ์ทางสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น โปสเตอร์ ประกาศและหนังสือพิมพ์

ส่วนการรับทราบข่าวสารโครงการของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า เกษตรกรรับทราบข่าวสารของโครงการทางสื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมา รับทราบข่าวสารผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อสิ่งพิมพ์ (ตารางที่ 4.73)

ตารางที่ 4.73 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่และการรับทราบข่าวสารของเกษตรกรในโครงการ

ประเภทสื่อ	การใช้สื่อ ของเจ้าหน้าที่	การรับทราบข่าวสาร	
		ประธาน/กรรมการ ศพก./ กลุ่มเกษตรกร	เกษตรกร
1. สื่อบุคคล	47.21	84.13	95.68
- เจ้าหน้าที่ของ กษ.	95.52	77.89	67.94
- ผู้นำท้องถิ่น (อบต./กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน)	92.54	66.67	55.15
- เพื่อนบ้าน	29.85	33.33	11.99
- เครือข่ายเกษตรกร	9.09	35.45	8.59
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	39.75	14.36	3.86
- เว็บไซต์ต่าง ๆ	61.54	3.13	0.23
- แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องเช่น Facebook	70.77	32.52	2.48
- วิทยู	52.31	4.17	0.68
- โทรทัศน์	12.50	10.10	2.26
3. สื่อสิ่งพิมพ์	13.04	1.51	0.46
- หนังสือพิมพ์	24.49	2.13	0.45
- วารสาร	8.16	1.04	-
- โปสเตอร์/ประกาศ	53.06	3.09	0.23

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) การจัดเวทีชุมชน

(2.1) การจัดเวทีชุมชน ครั้งที่ 1 ดำเนินการจัดเวทีชุมชนเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกับเกษตรกรในการดำเนินงานกิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกร เป้าหมาย 1,820,200 ราย คัดเลือกกรรมการพัฒนาด้านการเกษตรระดับชุมชน และจัดทำแผนฝึกอบรมระดับชุมชน

(2.2) การจัดเวทีชุมชน ครั้งที่ 2 ดำเนินการจัดเวทีชุมชนเพื่อรวมกลุ่มเกษตรกรในชุมชน จัดทำโครงการพร้อมแผนปฏิบัติงาน แผนการใช้จ่าย งบประมาณ แผนธุรกิจ และพิจารณาเสนอโครงการให้กับคณะกรรมการพัฒนาด้านการเกษตรในระดับชุมชน รวมทั้งวิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงการในชุมชน เป้าหมาย 9,101 ชุมชน

(3) ความทันเวลาของการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเกษตรกร และกิจกรรมการพัฒนากลุ่มพบว่า เจ้าหน้าที่ร้อยละ 95.16 เห็นว่าการจัดกิจกรรมการฝึกอบรมสามารถดำเนินการได้ทันเวลา และที่เหลือร้อยละ 4.84 เห็นว่าการดำเนินการฝึกอบรมล่าช้ากว่าแผนที่วางไว้ เนื่องจากวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะทางมีจำนวนน้อยและต้องดำเนินการจัดอบรมในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้การจัดฝึกอบรมไม่สามารถดำเนินการได้ตามระยะเวลาที่กำหนด (ตารางที่ 4.74)

ตารางที่ 4.74 ความทันเวลาของการฝึกอบรมเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
1. ทันเวลา	95.16
2. ไม่ทันเวลา	4.84

ที่มา : จากการสำรวจ

(4) การรับสมัครเกษตรกร เมื่อดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการ และจัดเวทีชุมชนในครั้งที่ 1 แล้ว ได้ดำเนินการเปิดรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกร โดยมีเป้าหมายรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการจำนวน 1,820,200 ราย จาก 9,101 ชุมชน เพื่อเข้ารับการอบรม หลังจากนั้น เกษตรกรที่ผ่านการอบรมจะรวมกลุ่มดำเนินโครงการร่วมกันของชุมชนตามความพร้อมและความถนัด ทั้งนี้ใน 1 ชุมชน สามารถรวมกลุ่มดำเนินการโครงการได้มากกว่า 1 กลุ่ม

5.3) ผลได้ (Outputs)

(1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

(1.1) กิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกร หลังจากการจัดเวทีชุมชนครั้งที่ 1 มีเกษตรกรเข้าร่วมกิจกรรมการฝึกอบรม 1,620,265 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.01 ของเป้าหมาย 1,820,200 ราย ทั้งนี้เกษตรกรที่เข้าร่วมการฝึกอบรมไม่ครบตามเป้าหมาย เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนติดภารกิจ และบางส่วนมีเวลาว่างจากภารกิจไม่ตรงกับช่วงการฝึกอบรม (ตารางที่ 4.76)

(1.2) กิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร มีการรวมกลุ่มกันดำเนินการกิจกรรมการพัฒนา 9,094 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 99.92 ของเป้าหมาย 9,101 ชุมชน โดยมีเกษตรกรรวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรม 24,988 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 274.56 ของเป้าหมาย 9,101 กลุ่ม (ตารางที่ 4.75)

ตารางที่ 4.75 ผลการดำเนินงานกิจกรรมการฝึกอบรมเกษตรกรและกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกร

รายการ	หน่วยนับ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	ราย	1,820,200	1,620,265	89.01
2. ชุมชนที่ร่วมกิจกรรม	ชุมชน	9,101	9,094	99.92
3. กลุ่มเกษตรกรที่จัดตั้ง (รวมกลุ่มได้มากกว่า 1 กิจกรรม)	กลุ่ม	9,101	24,988	274.56

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) เหตุผลของเกษตรกรในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกร การเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกร เป็นกิจกรรมที่ดำเนินการหลังจากเกษตรกรที่ผ่านการอบรมตามกิจกรรมและมีความพร้อมในการพัฒนา มารวมกลุ่มย่อยภายในชุมชน เพื่อเสนอขอรับการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการของชุมชน ผลการสำรวจข้อคิดเห็นของเกษตรกร ที่เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา พบว่าร้อยละ 81.72 เห็นว่ากิจกรรมกลุ่มมีความน่าสนใจ รองลงมา ร้อยละ 79.48 เห็นว่ากิจกรรมการรวมกลุ่มสามารถสร้างรายได้เสริมในครัวเรือน ส่วนเกษตรกรร้อยละ 58.58 เห็นว่า เกษตรกรมีความถนัดในกิจกรรม (ตารางที่ 4.76)

ตารางที่ 4.76 เหตุผลของเกษตรกรในการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกร

เหตุผล	ร้อยละ
1. กิจกรรมมีความน่าสนใจ	81.72
2. กิจกรรมสามารถสร้างรายได้เสริมในครัวเรือน	79.48
3. เกษตรกรมีความถนัดในกิจกรรม	58.58
4. เกษตรกรมีความสนใจในกิจกรรม และเห็นช่องทางในการพัฒนาต่อยอด	57.30
5. การเดินทางเข้าร่วมกลุ่มมีความสะดวก	55.22
6. เกษตรกรได้รับความรู้ใหม่ เป็นการต่อความรู้เพื่อพัฒนาอาชีพหลักที่มีอยู่	10.45

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 เหตุผล

(3) ความสอดคล้องของโครงการ กิจกรรมการพัฒนาเกษตรกรกับการแก้ปัญหา และความต้องการของชุมชน ผลการประเมินความพึงพอใจกิจกรรมการพัฒนาเกษตรกรต่อการแก้ปัญหาในชุมชน พบว่าโดยภาพรวมมีความพึงพอใจใน ระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.71 โดยเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเห็นว่า เนื้อหาของหลักสูตรการฝึกอบรมเกษตรกรนั้น มีความสอดคล้องในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 8.16

ส่วนประธานกลุ่ม เห็นว่ามีความสอดคล้องในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.06 และเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่ม เห็นว่ามีความสอดคล้องในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ที่ค่าคะแนน 8.92 (ตารางที่ 4.77)

ตารางที่ 4.77 ความสอดคล้องของโครงการในกิจกรรมการพัฒนากลุ่มที่มีต่อความต้องการของชุมชน

ผู้เข้าร่วมโครงการ	คะแนน	แปลผล
1. เจ้าหน้าที่	8.16	มาก
2. ประธานกลุ่ม	9.06	มากที่สุด
3. เกษตรกร	8.92	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.71	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

(4) การได้รับการติดตาม ตรวจสอบการจัดทำบัญชี กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จะได้รับการติดตาม คำแนะนำ คำปรึกษา และการตรวจสอบ จากสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ เพื่อให้การดำเนินงานของกลุ่มเป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส ผลการประเมิน พบว่า กลุ่มเกษตรกรร้อยละ 99.42 ได้รับการติดตามตรวจสอบการจัดทำบัญชีเสร็จเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตามมีกลุ่มเกษตรกรที่อยู่ระหว่างการตรวจสอบความถูกต้องในการจัดทำบัญชี คิดเป็นร้อยละ 0.58 (ตารางที่ 4.78)

ตารางที่ 4.78 กลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการติดตามให้คำแนะนำ

รายการ	ร้อยละ
1. ได้รับการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการจัดทำบัญชีเรียบร้อยแล้ว	99.42
2. อยู่ระหว่างการตรวจสอบความถูกต้องในการจัดทำบัญชี	0.58

ที่มา : จากการสำรวจ

(5) ประเภทกิจกรรมที่เกษตรกรรวมกลุ่มดำเนินการ ผลจากการสำรวจการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกร มีการดำเนินการจัดตั้งกลุ่มตามประเภทของกิจกรรม 8 ประเภท ประกอบด้วย ด้านการผลิตพืช/พันธุ์พืช ด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์และการปรับปรุงบำรุงดิน ด้านการจัดการศัตรูพืช ด้านฟาร์มชุมชน ด้านการผลิตอาหารการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ด้านปศุสัตว์ ด้านประมง และด้านการผลิตแมลงเศรษฐกิจ ทั้งนี้ กลุ่มเกษตรกรร้อยละ 75.32 เป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นมาใหม่ และร้อยละ 23.68 เป็นกลุ่มที่ดำเนินการต่อเนื่องจากกลุ่มเดิมที่มีในชุมชนนั้น ผลการศึกษายัง พบว่า กลุ่มที่ดำเนินการจัดตั้งใหม่ ส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านประมง ร้อยละ 83.58 รองลงมา ดำเนินการด้านการผลิตแมลงเศรษฐกิจ ร้อยละ 81.72 และดำเนินการด้านการผลิตอาหารการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 76.72 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มที่ดำเนินการต่อเนื่องจากกลุ่มเดิมในชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ดำเนินการกิจกรรม ด้านการจัดการศัตรูพืช ร้อยละ 31.08 รองลงมา

ดำเนินการในกิจกรรมด้านฟาร์มชุมชน ร้อยละ 30.92 และดำเนินการในกิจกรรมด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการปรับปรุงดิน ร้อยละ 29.52 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.79)

ตารางที่ 4.79 ร้อยละของกิจกรรมที่เกษตรกรรวมกลุ่ม

ประเภทกิจกรรม	กลุ่มที่ดำเนินการจัดตั้งใหม่	กลุ่มที่ดำเนินการต่อเนื่องจากเดิม
1. ด้านการผลิตพืช พันธุ์พืช	75.84	24.16
2. ด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการปรับปรุงบำรุงดิน	70.48	29.52
3. ด้านการจัดการศัตรูพืช	68.92	31.08
4. ด้านฟาร์มชุมชน	69.08	30.92
5. ด้านการผลิตอาหารการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์	76.72	23.28
ทางการเกษตร		
6. ด้านปศุสัตว์	76.17	23.83
7. ด้านประมง	83.58	16.42
8. ด้านการผลิตแมลงเศรษฐกิจ	81.72	18.28
เฉลี่ย	75.32	23.68

ที่มา : จากการสำรวจ

5.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) การประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ เกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปใช้ในการประกอบอาชีพ การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้/รายจ่าย แหล่งจำหน่ายสินค้า การจัดทำบัญชีของกลุ่มธุรกิจที่จัดตั้งขึ้น ตลอดจนการวางแผนสำหรับการดำเนินธุรกิจของกลุ่มมีรายละเอียด ดังนี้

(1) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ ผลการสำรวจ พบว่า เกษตรกรที่ได้เข้ารับการอบรม มีการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ไปใช้ประโยชน์ โดยความรู้ที่นำไปใช้มากที่สุด คือ ด้านพัฒนาการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 94.69 รองลงมา เป็นความรู้ด้านวิชาการสร้างรายได้ และลดรายจ่ายในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 88.72 ด้านวิชาบัญชีครัวเรือน/บัญชีต้นทุนอาชีพ คิดเป็นร้อยละ 86.92 และด้านวิชาการพัฒนาด้านการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 79.86 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.80)

(2) การเปลี่ยนแปลงของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ

(2.1) การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ของกลุ่มเกษตรกร หลังจากดำเนินการพัฒนาแล้ว มีการรวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมพัฒนา กลุ่ม ร้อยละ 59.20 เริ่มมีรายได้จากการจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ สารชีวภัณฑ์ พันธุ์พืช พืชผักต่าง ๆ ไข่ไก่ ผัก การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร อาทิ ข้าวสาร น้ำพริก น้ำตาล ฝรั่งหยี ก๋วยเตี๋ยว ปลา ร้า กะปิ ส่วนอีกร้อยละ 40.80 กลุ่มเกษตรกรยังไม่มีรายได้ เนื่องจากอยู่ระหว่างรอผลผลิตของกลุ่ม เช่น มะนาว ปลาในกระชัง กบ (ตารางที่ 4.81)

ตารางที่ 4.80 หลักสูตรที่เกษตรกรนำไปใช้ประโยชน์

หลักสูตร	ร้อยละ
1. วิชาการพัฒนาการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	94.69
2. วิชาการสร้างรายได้และลดรายจ่ายในครัวเรือน	88.72
3. วิชาบัญชีครัวเรือน/บัญชีต้นทุนอาชีพ	86.92
4. วิชาการบริหารจัดการกลุ่ม	80.37
5. วิชาการพัฒนาด้านการเกษตร	79.86
6. วิชาการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	77.91
7. วิชาการเสริมสร้างความสัมพันธ์และสังคมมีสุข	75.69
8. วิชาการจัดทำแผนการผลิต/โครงการ และการตลาดเบื้องต้นของเกษตรกร	71.91
10. วิชาการจัดการตลาดสินค้าเกษตร	61.62
11. วิชาการบริหารจัดการการผลิตให้เหมาะสมกับพื้นที่ (Zoning)	58.17
12. วิชาการจัดการสินเชื่อเพื่อการเกษตร	53.22
13. ทุกข้อประกอบกัน	50.29

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.81 กลุ่มเกษตรกรที่มีรายได้จากการดำเนินการพัฒนากลุ่ม

รายการ	ร้อยละ
1. กลุ่มเกษตรกรที่เริ่มมีรายได้	59.20
2. กลุ่มเกษตรกรที่ยังไม่มีรายได้	40.80

ที่มา : จากการสำรวจ

(2.2) การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้/รายจ่าย/แหล่งจำหน่ายของเกษตรกร หลังจากที่ได้เกษตรกรได้เข้าร่วมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลให้เกษตรกรเกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านรายได้ รายจ่าย และแหล่งจำหน่ายผลผลิต ดังนี้ (ตารางที่ 4.82)

- ด้านรายได้ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการร้อยละ 74.36 มีรายได้เพิ่มขึ้น จากการจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร เช่น การจำหน่ายพันธุ์พืช พืชผัก น้ำพริก ลูกชิ้น ดั้วงสาकुสุกร ไข่ไก่ ไข่เป็ด ปุยอินทรียี่ สารชีวภัณฑ์ เป็นต้น ส่วนอีกร้อยละ 25.64 อยู่ระหว่างรอผลผลิต เช่น ปลายมะนาว

- ด้านรายจ่าย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.82 สามารถลดรายจ่ายจากการใช้ปุ๋ยอินทรียี่ สารชีวภัณฑ์ ที่ซื้อมาจากกลุ่ม มาปลูกผัก หรือเลี้ยงไก่เพื่อไว้บริโภคภายในครัวเรือนและนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ สามารถลดค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยในครัวเรือนได้ ส่วนอีกร้อยละ 37.18 ยังไม่สามารถลดรายจ่ายได้

- ด้านแหล่งจำหน่ายผลผลิต พบว่า เกษตรกรร้อยละ 81.78 มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้น ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่ม การสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและราคาของสินค้า เช่น จำหน่ายภายในชุมชน จำหน่ายให้กับโรงเรียน/โรงพยาบาล จำหน่ายออนไลน์ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจำหน่าย เป็นลักษณะขายส่ง ผลิตสินค้าให้กับลูกค้าตามรายการสั่งซื้อเพื่อนำไปติดชื่อผลิตภัณฑ์ของลูกค้าเอง ส่วนอีกร้อยละ 18.22 แหล่งจำหน่ายยังไม่เปลี่ยนแปลง เนื่องจากยังไม่มีผลผลิตและช่องทางการจำหน่ายยังคงเดิม

ตารางที่ 4.82 ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงรายได้/รายจ่าย/แหล่งจำหน่ายของเกษตรกร

รายการ	เปลี่ยนแปลง		ไม่เปลี่ยนแปลง
	เพิ่มขึ้น	ลดลง	
1. รายได้	74.36	-	25.64
2. รายจ่าย	-	62.82	37.18
3. ด้านแหล่งจำหน่ายผลผลิต	81.78	-	18.22

ที่มา : จากการสำรวจ

(2.3) การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของกลุ่มเกษตรกร ผลการประเมิน พบว่า กลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 89.73 มีการดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย ส่วนอีกร้อยละ 10.27 ยังไม่ดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย เนื่องจาก ยังไม่ได้จำหน่ายผลผลิต (ตารางที่ 4.83)

ตารางที่ 4.83 การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่ายของกลุ่มเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
1. กลุ่มที่ดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย	89.73
2. กลุ่มที่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่าย	10.27

ที่มา : จากการสำรวจ

(2.4) การวางแผนสำหรับการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม ผลการประเมินความคิดเห็นของประธาน/กรรมการกลุ่มเกี่ยวกับการวางแผนสำหรับการดำเนินธุรกิจของกลุ่ม พบว่า กลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 86.84 มีการดำเนินการวางแผนบริหารจัดการโครงการ เพื่อดำเนินธุรกิจของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง ส่วนอีกร้อยละ 13.16 ยังขาดการวางแผนการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากอยู่ระหว่างทำความเข้าใจกับสมาชิก ซึ่งกลุ่มเกษตรกร ให้ข้อคิดเห็นว่าการดำเนินธุรกิจจะเกิดความต่อเนื่อง/ยั่งยืน ได้นั้นขึ้นอยู่กับ ผู้นำกลุ่ม/ชุมชน สมาชิกของกลุ่ม และ ความร่วมมือของประชาชนในชุมชน

5.5) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ ประธาน/กรรมการกลุ่มและเกษตรกรที่มีต่อโครงการ โดยทำการสำรวจความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการในประเด็นต่าง ๆ

(1) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการฝึกอบรม พบว่าภาพรวมเจ้าหน้าที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 7.77 โดยมีความพึงพอใจ 3 อันดับแรก ได้แก่ ความพึงพอใจหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของเกษตรกรในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 8.16 รองลงมา เห็นว่าหลักสูตรฝึกอบรมเกษตรกรสามารถเตรียมความพร้อมสู่กิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกรได้ในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 8.09 และความพึงพอใจต่อกิจกรรมการอบรมภาพรวมในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 8.04 (ตารางที่ 4.84)

ตารางที่ 4.84 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อการฝึกอบรมเกษตรกร

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย	แปลผล
1. หลักสูตรการอบรมตรงกับความต้องการของเกษตรกร	8.16	มาก
2. หลักสูตรการฝึกอบรมเกษตรกรสามารถเตรียมความพร้อมสู่กิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกรได้	8.09	มาก
3. ความรู้ที่เกษตรกรได้รับสามารถนำไปประยุกต์ใช้ลดรายจ่ายให้กับเกษตรกร	7.90	มาก
4. ความรู้ที่เกษตรกรได้รับ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้	7.85	มาก
5. ความรู้ที่เกษตรกรได้รับ สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร	7.78	มาก
6. ความรู้ที่เกษตรกรได้รับสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพิ่มมูลค่าการผลิตสินค้าเกษตรได้	7.49	มาก
7. ระยะเวลาที่จัดฝึกอบรมให้เกษตรกร	7.36	มาก
8. ความรู้ที่เกษตรกรได้รับสามารถนำมาประยุกต์ใช้ เพิ่มแหล่งจำหน่ายสินค้าได้	7.12	มาก
เฉลี่ย	7.74	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และประธาน/กรรมการต่อการพัฒนากลุ่มเกษตรกร ผลการประเมิน พบว่า โดยภาพรวม เจ้าหน้าที่และประธานกลุ่มมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการพัฒนากลุ่มเกษตรกรในด้านต่าง ๆ ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.48 ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจ ได้แก่ แผนการใช้เงินที่สามารถทำได้ตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.82 รองลงมาเจ้าหน้าที่เห็นว่าโครงการมีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชนในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.45 และโครงการสามารถสร้างรายได้ ลดรายจ่าย ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิตและยกระดับมาตรฐานสินค้าให้กับชุมชนและเกษตรกรรายย่อยได้ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.23 ส่วนประธาน/กรรมการกลุ่มมีความพึงพอใจต่อการพัฒนากลุ่มเกษตรกรภาพรวมที่ระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.00 พบว่า ประธานกลุ่มที่ให้คะแนนเรื่องแผนการใช้เงินเป็นไปตามเป้าหมายที่วางแผนไว้ระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.32 คะแนน รองลงมา ประธานกลุ่มเห็นว่า โครงการมีความสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชนในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.06 และความยั่งยืนในการดำเนินธุรกิจ (ด้านการผลิต และด้านการจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้) หลังสิ้นสุดโครงการ ที่ค่าคะแนน 9.01 (ตารางที่ 4.85)

ตารางที่ 4.85 ระดับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่และประธานกลุ่มฯ เกี่ยวกับหลักสูตรการพัฒนากลุ่มเกษตรกร

หลักสูตรการพัฒนากลุ่มเกษตรกร	เจ้าหน้าที่		ประธาน/กรรมการกลุ่ม		รวม	
	คะแนน	แปลผล	คะแนน	แปลผล	คะแนน	แปลผล
1. ความสอดคล้อง	8.45	มากที่สุด	9.06	มากที่สุด	8.75	มากที่สุด
2. แผนงาน/ธุรกิจ	7.81	มาก	8.81	มากที่สุด	8.31	มากที่สุด
3. แผนการใช้เงิน	8.82	มากที่สุด	9.32	มากที่สุด	9.07	มากที่สุด
4. การนำมาปฏิบัติได้	7.90	มาก	8.96	มากที่สุด	8.43	มากที่สุด
5. การสร้างรายได้	8.23	มากที่สุด	8.93	มากที่สุด	8.58	มากที่สุด
6. ความยั่งยืน	7.27	มาก	9.01	มากที่สุด	8.14	มาก
7. การดำเนินธุรกิจ	7.19	มาก	8.94	มากที่สุด	8.06	มากที่สุด
เฉลี่ย	7.95	มาก	9.00	มากที่สุด	8.48	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ความพึงพอใจของประธานกลุ่มเกษตรกรต่อโครงการในด้านต่าง ๆ ผลการประเมินพบว่า โดยภาพรวม ประธานกลุ่มที่มีความพึงพอใจต่อโครงการเฉลี่ย ที่ค่าคะแนน 9.05 โดยประธานกลุ่มพึงพอใจในด้านคุณภาพของสินค้าที่กลุ่มเกษตรกรผลิตได้ มากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.70 รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการมีค่าคะแนน 9.54 และ มีความพึงพอใจต่อความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากร ที่ค่าคะแนน 9.30 (ตารางที่ 4.86)

ตารางที่ 4.86 ความพึงพอใจของประธานกลุ่มที่มีต่อโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. ความพึงพอใจกับคุณภาพของสินค้า ที่กลุ่มเกษตรกรผลิตได้	9.70	มากที่สุด
2. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสม	9.54	มากที่สุด
3. วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเหมาะสม	9.30	มากที่สุด
4. โครงการมีความสอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการด้านการเกษตรของชุมชน	9.10	มากที่สุด
5. ระยะเวลาที่จัดฝึกอบรมให้เกษตรกรมีความเหมาะสม	9.06	มากที่สุด
6. ความพึงพอใจกับการบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มฯ	9.05	มากที่สุด
7. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์กับการพัฒนากลุ่มธุรกิจ	8.98	มากที่สุด
8. เนื้อหาหลักสูตรตรงกับความต้องการของเกษตรกร	8.96	มากที่สุด
9. โครงการช่วยเพิ่มมูลค่าการผลิตสินค้าเกษตรได้	8.93	มากที่สุด
10. โครงการสามารถทำให้เกษตรกรมีรายได้อย่างยั่งยืน	8.92	มากที่สุด
11. เกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้	8.89	มากที่สุด
12. โครงการช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร	8.80	มากที่สุด
13. โครงการช่วยลดรายจ่ายให้กับเกษตรกร	8.73	มากที่สุด
14. ความพึงพอใจกับช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มขึ้น	8.68	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.05	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

(4) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการ ผลการประเมิน พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.03 โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมกลุ่มมีความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.46 รองลงมา คือ ความพึงพอใจต่อวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ ที่ค่าคะแนน 9.32 และมีความพึงพอใจต่อการบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่ม ที่ค่าคะแนน 9.31 (ตารางที่ 4.87)

ตารางที่ 4.87 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสม	9.46	มากที่สุด
2. วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเหมาะสม	9.32	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจกับการบริหารงานของคณะกรรมการกลุ่มฯ	9.31	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจกับคุณภาพของสินค้า ที่ผลิตได้	9.05	มากที่สุด
5. เกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ได้	9.03	มากที่สุด
6. ระยะเวลาที่จัดฝึกอบรมให้เกษตรกรมีความเหมาะสม	9.01	มากที่สุด
7. เนื้อหาหลักสูตรตรงกับความต้องการของเกษตรกร	8.99	มากที่สุด
8. ความพึงพอใจกับช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่เพิ่มขึ้น	8.96	มากที่สุด
9. โครงการนี้จะทำให้เกษตรกรมีรายได้มากยิ่งขึ้น	8.92	มากที่สุด
10. โครงการมีความสอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการด้านการเกษตรของชุมชน	8.92	มากที่สุด
11. โครงการช่วยเพิ่มมูลค่าการผลิตสินค้าเกษตรได้	8.87	มากที่สุด
12. โครงการช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร	8.84	มากที่สุด
13. โครงการช่วยลดรายจ่ายให้กับเกษตรกร	8.66	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.03	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

5.6) ข้อค้นพบ

(1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไม่ครบตามเป้าหมาย เนื่องจากเกษตรกรบางรายเป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนแต่ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกร ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมได้ และบางส่วนเป็นการเข้าร่วมโครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกร ผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐแล้ว เป็นต้น

(2) การดำเนินงานกิจกรรมฝึกอบรมพร้อมกันหลายพื้นที่ ทำให้บางพื้นที่ขาดแคลนวิทยากรที่มีความรู้มาบรรยาย/อบรมให้กับเกษตรกร หรือบางพื้นที่วิทยากรต้องรีบเร่งในการบรรยายเพื่อจะให้ทันเวลากับการบรรยายในชุมชนอื่นต่อไป

(3) ระยะเวลาของโครงการค่อนข้างจำกัดและช่วงระยะเวลาการฝึกอบรมเกษตรกรบางส่วนอยู่ในช่วงฤดูกาลเพาะปลูก/เก็บเกี่ยวผลผลิต ทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าร่วมฝึกอบรม ได้ครบตามหลักสูตร

(4) ปัจจัยการผลิต/วัสดุ/วัตถุดิบ ในบางพื้นที่ขาดแคลน และราคาปรับตัวสูงขึ้น เนื่องจากต้องดำเนินการพร้อมกันทั่วประเทศ

5.7) ข้อเสนอแนะ

(1) การกำหนดเป้าหมาย ควรสอดคล้องตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง และควรปรับปรุงแก้ไข หรือมีความยืดหยุ่นเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรม เช่น เกษตรกรที่เป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนที่ขึ้นทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร สามารถเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมได้ หรือควรพิจารณาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจากที่อาศัยอยู่จริงในพื้นที่ชุมชนนั้น

(2) ควรขยายระยะเวลาในการดำเนินการฝึกอบรม เพื่อให้วิทยากรมีระยะเวลาการถ่ายทอดความรู้อย่างเต็มที่ และวิทยากรไม่ต้องเร่งรีบในการเดินทางมากนัก

(3) ควรหลีกเลี่ยงการจัดกิจกรรมการฝึกอบรม ช่วงเวลาการเพาะปลูก/เก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าร่วมโครงการได้ตลอดระยะเวลาการฝึกอบรม

(4) ควรเน้นการใช้ปัจจัยการผลิต/วัสดุ/วัตถุดิบ ของท้องถิ่นหรือชุมชน เพื่อลดปัญหาการขาดแคลน และการปรับตัวเพิ่มขึ้นของราคาปัจจัยการผลิต

4.8.2 กิจกรรมขยายฐานการผลิตจุลินทรีย์ (กรมประมง)

1) สารสำคัญของโครงการ

จากปัญหาการเลี้ยงกุ้งทะเลที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม และโรคระบาด กรมประมงจึงมีแนวคิดในการใช้จุลินทรีย์เพื่อปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเลี้ยงกุ้ง และในระบบทางเดินอาหารของกุ้ง โดยมีกลไกในการช่วยย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำ ลดปริมาณเชื้อก่อโรคในสิ่งแวดล้อมและระบบทางเดินอาหาร รวมถึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการย่อยอาหารของกุ้ง เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดโรคและลดการใช้ยาปฏิชีวนะ ซึ่งปัจจุบันการใช้จุลินทรีย์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นที่ยอมรับและได้รับความนิยมอย่างมาก โดยเฉพาะในระบบการเลี้ยงสัตว์น้ำแบบพัฒนา

ในปีงบประมาณ 2551 กรมประมงโดยศูนย์วิจัยและพัฒนาประมงชายฝั่งสมุทรสาคร ร่วมกับสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ค้นคว้าวิจัยและผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ เรียกว่า “จุลินทรีย์ ปม.1” โดยคัดเลือกจุลินทรีย์ในกลุ่ม Bacillus 3 ชนิด คือ *B. subtilis*, *B. megaterium* และ *B. licheniformis* ซึ่งเป็นจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพสูงในการย่อยสลายสารอินทรีย์ เหมาะสำหรับการใช้บำบัดสารอินทรีย์ที่ตกค้างสะสมในบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ ซึ่งดำเนินการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 จำนวน 100,000 ของ เพื่อแจกจ่ายให้กับเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำทั่วประเทศไทย โดยเกษตรกรไม่เสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งกองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งได้ดำเนินการผลิตและแจกจ่ายจุลินทรีย์ ปม.1 ทั้งสูตรผงและสูตรน้ำให้แก่เกษตรกรมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้รับการตอบรับจากเกษตรกรเป็นอย่างดี และมีความต้องการเพิ่มสูงขึ้นเกินกว่ากำลังการผลิตของกรมประมง

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และลดความสูญเสียที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและโรคระบาด รวมถึงลดการใช้ยาปฏิชีวนะ กรมประมงจึงจัดทำโครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร กิจกรรม ขยายฐานการผลิตจุลินทรีย์ เพื่อจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและศักยภาพในการดำเนินการ อันจะนำไปสู่การให้บริการเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง

2) **วัตถุประสงค์โครงการ** เพื่อให้บริการหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 แก่เกษตรกรได้อย่างทั่วถึง และเพียงพอต่อความต้องการโดยการจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยง กุ้งทะเล และสัตว์น้ำอื่น

3) เป้าหมาย และพื้นที่ดำเนินการ

3.1) จัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและมีศักยภาพในการดำเนินการ จำนวน 20 แห่ง ในกลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อม ครอบคลุมพื้นที่การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเพื่อผลิตจุลินทรีย์ ปม.1 แจกจ่ายให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ นำไปใช้ในการเลี้ยงกุ้งทะเลหรือสัตว์น้ำอื่น ๆ สำหรับลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรค

3.2) พื้นที่ดำเนินงาน กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและศักยภาพในการดำเนินการครอบคลุม 19 จังหวัด 20 แห่ง คือ ตราด ระยอง ฉะเชิงเทรา จันทบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง พังงา กระบี่ สตูล พัทลุง ภูเก็ต และปัตตานี

3.3) หน่วยงานที่รับผิดชอบ และงบประมาณ หน่วยงานที่รับผิดชอบมี 2 หน่วยงาน คือ กรมประมง ประกอบด้วย กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (กพข.) ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง (ศพข.) และสำนักงานประมงจังหวัดในพื้นที่ดำเนินโครงการฯ หน่วยงานร่วมดำเนินการ ประกอบด้วย ชมรม สหกรณ์ สมาคม กลุ่มเกษตรกร และสมาพันธ์เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในภาคเอกชน

งบประมาณที่ใช้เบิกจ่ายจากแผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร งบเงินอุดหนุนทั่วไป เป็นค่าใช้จ่ายสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในการผลิตจุลินทรีย์ 20 แห่ง แห่งละ 490,000 บาท จำแนกเป็น ค่าครุภัณฑ์สำหรับใช้ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ 460,000 บาท และค่าวัสดุวิทยาศาสตร์และการเกษตรสำหรับผลิตจุลินทรีย์ 30,000 บาท รวมงบประมาณทั้งสิ้น 9,800,000 บาท

4) วิธีการประเมินผล

4.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นที่เป้าหมาย ครอบคลุม 19 จังหวัด ที่ดำเนินการ และ รายงานผลการดำเนินงานจากกรมประมง

(2) กลุ่มตัวอย่าง

- เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ จังหวัดละ 1 ราย รวม 19 ราย

- ประธานกลุ่ม จังหวัดละ 1 ราย/แห่ง รวม 20 ราย

4.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

(1) ผลการดำเนินงานตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

(2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่ระหว่างวันที่ 1 - 31 มีนาคม 2562

5) ผลการประเมิน

5.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) การเบิกจ่ายงบประมาณ ดำเนินการเบิกจ่ายแล้ว 9,800,000 บาท ครบตาม เป้าหมาย ซึ่งดำเนินการโดยกองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ได้โอนเงินงบประมาณ หน่วยงาน ที่รับผิดชอบในพื้นที่ ประกอบด้วย ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง สำนักงานประมง จังหวัด เพื่อดำเนินการจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ 20 แห่ง ในพื้นที่ 19 จังหวัด โดยหน่วยงานที่ รับผิดชอบในพื้นที่ดำเนินการจัดสรรงบประมาณให้แก่กลุ่มเกษตรกร/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม ที่ได้รับการ อนุมัติโครงการฯ แห่งละ 490,000 บาท ซึ่งงบประมาณดังกล่าวใช้ในการซื้อวัสดุและครุภัณฑ์ คือ ครุภัณฑ์ สำหรับใช้ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 จำนวน 460,000 บาท และค่าวัสดุวิทยาศาสตร์และการเกษตรสำหรับ ผลิตจุลินทรีย์ ปม.1 จำนวน 30,000 บาท

(2) ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 66.67 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอสำหรับจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ อีกร้อยละ 33.33 เห็นว่า ไม่มีความเพียงพอ เนื่องจากในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการ เช่น ค่าน้ำประปา ค่าไฟฟ้า เงินเดือน/ค่าจ้างผู้ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงอาคารสถานที่ และ ค่าวัสดุทางวิทยาศาสตร์ โดยมีความเห็นว่าการงบประมาณสนับสนุน เฉลี่ย 685,000 บาท ทั้งนี้ งบประมาณที่ได้รับมานั้น ร้อยละ 86.67 ได้รับงบประมาณทันเวลาต่อการดำเนินงาน อีกร้อยละ 13.33 ได้รับงบประมาณล่าช้า โดยมีความเห็นว่าการจัดสรรงบประมาณลงในพื้นที่ในช่วงเดือนเมษายน 2561

5.2) กระบวนการ (Processes) มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้แก่กลุ่มเกษตรกรที่มีความพร้อมและศักยภาพในการดำเนินการโดย มีขั้นตอนดังนี้

(1) กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จัดทำระเบียบกรมประมง ว่าด้วยการใช้ จ่ายเงินอุดหนุนโครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร กิจกรรมขยายฐานการผลิตจุลินทรีย์ ซึ่งประกาศ ณ วันที่ 9 เมษายน 2561

(2) กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง จัดประชุมชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ ให้แก่กลุ่มเกษตรกร/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม ที่ผ่านการคัดเลือก และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเมื่อวันที่ 10 เมษายน 2561 ณ ห้องประชุมชั้น 2 สถาบันเกษตรราธิการ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ พร้อมทั้งได้จัดทำคู่มือปฏิบัติงานโครงการฯ มอบให้แก่กลุ่มเกษตรกร/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สำหรับใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ

(3) คณะทำงานในระดับพื้นที่ดำเนินโครงการ เข้าตรวจพื้นที่และดำเนินการพิจารณาความพร้อมของกลุ่มเกษตรกรในการดำเนินงานโครงการฯ พร้อมทั้งให้กลุ่มเกษตรกร/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม จัดทำแผนการดำเนินงานและแผนการใช้จ่ายงบประมาณเสนอแก่คณะกรรมการพิจารณาแผนการดำเนินงานและติดตามผลโครงการ เพื่อพิจารณา ทั้ง 20 แห่ง ครอบคลุมเป้าหมาย

(3.1) เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในพื้นที่ให้ความเห็นว่า สถานที่จัดตั้งศูนย์ผลิตจุลินทรีย์ทั้ง 20 แห่ง มีความเหมาะสมในการจัดตั้งอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.41 เนื่องจากมีการคมนาคมสะดวก และมีระบบสาธารณูปโภคครบถ้วน

(3.2) ประธาน/กลุ่มเกษตรกรได้รับการประชาสัมพันธ์ข่าวสารโครงการผ่านสื่อบุคคล คิดเป็นร้อยละ 73.33 และ 77.94 ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่จากกรมประมง และบางส่วนได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ เว็บไซต์ Social Media (Line, Facebook) คิดเป็นร้อยละ 23.33 และ 22.06 (ตารางที่ 4.88)

ตารางที่ 4.88 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่และการรับทราบข่าวสารของเกษตรกรในโครงการ

หน่วย : ร้อยละ

สื่อประชาสัมพันธ์ (ตอบได้มากกว่า 1 สื่อ)	การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ของเจ้าหน้าที่	การรับทราบข่าวสาร	
		ประธานกลุ่ม/ชมรม	สมาชิก
1. สื่อบุคคล	57.14	73.33	77.94
- เจ้าหน้าที่ของ กษ.	52.63	95.00	62.79
- ประธานกลุ่ม/ชมรม	-	10.00	41.86
- ผู้นำท้องถิ่น	21.05	-	1.16
- เพื่อนบ้าน	10.53	5.00	17.44
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	42.86	23.33	22.06
- facebook/Line/Application	57.89	15.00	23.26
- เว็บไซต์	5.26	20.00	10.47
- โทรศัพท์	-	-	1.16
3. สื่อสิ่งพิมพ์	-	3.34	-
- หนังสือพิมพ์	-	5.00	-

ที่มา : จากการสำรวจ

(4) กลุ่มเกษตรกร/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม ดำเนินการเปิดบัญชีธนาคารตามโครงการ สร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร กิจกรรม ขยายฐานการผลิตจุลินทรีย์ เพื่อรับการสนับสนุน

งบประมาณในการจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ เพื่อใช้ในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามโครงการฯ 20 แห่ง และได้รับงบประมาณแล้ว ครบตามเป้าหมาย

(5) คณะกรรมการพิจารณาแผนการดำเนินงานและติดตามผลโครงการได้อนุมัติแผนการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม 20 แห่ง และ กพข. โอนเงินให้หน่วยงานที่รับผิดชอบในพื้นที่เพื่อจัดสรรเงินงบประมาณให้กลุ่มเกษตรกรทั้ง 20 แห่ง ที่ได้รับการอนุมัติแผนการดำเนินงานฯ กลุ่มละ 490,000 บาท ครบถ้วนแล้ว

(6) กลุ่มเกษตรกร/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม จัดซื้อครุภัณฑ์ อุปกรณ์ต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์ของโครงการ 14 รายการ ได้แก่ ตู้แช่เชื้อ หม้อนึ่งฆ่าเชื้อระบบไอน้ำ หม้อนึ่งฆ่าเชื้ออัตโนมัติ เครื่องเขย่าแนวราบพร้อมตัวยึด เครื่องซังสาร ขวดทนความร้อนและ ความดัน ปั้นลม ตู้เย็นสำหรับเก็บสต็อกเชื้อจุลินทรีย์) ตู้แช่สำหรับเก็บหัวเชื้อจุลินทรีย์สูตรน้ำ ตู้บ่มเชื้อ โต๊ะสแตนเลส เครื่องปรับอากาศ เครื่องผสมสารแบบให้ความร้อน เครื่องดูจ่ายสารละลายอัตโนมัติ และวัสดุทางวิทยาศาสตร์ เคมีภัณฑ์เพื่อใช้ในการผลิต 20 แห่ง ครบตามเป้าหมาย

5.3) ผลได้ของโครงการ (Outputs)

(1) การจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ กลุ่มเกษตรกร/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม ที่ผ่านการคัดเลือกสามารถจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ในพื้นที่ 19 จังหวัด 20 แห่ง ครบตามเป้าหมาย เริ่มผลิตจุลินทรีย์ ครั้งแรกเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2561 โดยสหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด จังหวัด นครศรีธรรมราช ส่วนการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ในศูนย์อื่น ๆ มีการดำเนินงานในเดือนถัดมา เนื่องจากครุภัณฑ์ บางชนิดต้องใช้เวลาในการผลิต เช่น หม้อนึ่งฆ่าเชื้อระบบไอน้ำ ขนาด 400 ลิตร

นอกจากนี้ยังมีการเปลี่ยนแปลงกลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ/เปลี่ยนแปลงสถานที่ตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ คือ ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพชุมพร เปลี่ยนเป็น ชมรมผู้เลี้ยงกุ้ง ชุมพร เนื่องจากชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพชุมพรไม่มีความพร้อมของบุคลากรที่จะปฏิบัติงานในท้องปฏิบัติการ และสถานที่ในการจัดตั้งเป็นท้องปฏิบัติการของศูนย์ จะต้องใช้ระยะเวลาในการปรับปรุง ซึ่งอาจทำให้โครงการฯ มีความล่าช้า และไม่ประสบความสำเร็จ โดยสำนักงานประมงจังหวัดชุมพรได้ทำหนังสือแจ้งมายัง กพข. เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2561 เรียบร้อยแล้ว

ชมรมโรงเพาะฟักตะวันออก จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ตั้งแต่วันที่ 3 กันยายน 2561 ต่อมาพบปัญหาที่ปริมาณหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตได้ มีความหนาแน่นไม่เพียงพอในการอนุบาลสัตว์น้ำ (ลูกกุ้ง) ประกอบกับการเลี้ยงลูกกุ้งต้องมีการถ่ายน้ำทุกวัน รวมไปถึงปัญหาการขาดงบประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน คณะกรรมการและสมาชิกของชมรมโรงเพาะฟักตะวันออก จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงได้มีการประชุมและมีมติที่ประชุมเห็นว่า ควรมอบเครื่องมือ/อุปกรณ์ ของศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งในบ่อดินนำไปใช้ประโยชน์จะมีความเหมาะสมกว่า ประกอบกับทางชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดตราดบุรี มีสมาชิกจำนวนมากที่มีความต้องการที่จะใช้จุลินทรีย์ ชมรมโรงเพาะฟักตะวันออก จังหวัดฉะเชิงเทรา จึงได้หารือร่วมกับชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัด

ราชบุรี และได้ข้อสรุปร่วมกันว่า จะขอมอบเครื่องมือ/อุปกรณ์ ทั้งหมดที่ได้รับมาจากกรมประมง ภายใต้โครงการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร กิจกรรม ขยายฐานการผลิตจูลินทรีย์ ให้แก่ชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดราชบุรี ในวันที่ 11 มีนาคม 2562 จากการสำรวจพื้นที่ในจังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2562 พบว่า หลังจากชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดราชบุรีได้รับครุภัณฑ์ครบถ้วนแล้ว ได้เริ่มดำเนินการผลิต หัวเชื้อจูลินทรีย์แล้ว จำนวน 2 ครั้ง และได้เริ่มแจกจ่ายให้สมาชิกในชมรมฯ เรียบร้อยแล้ว โดยสรุปผลการสำรวจศูนย์ผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์ทั้ง 20 แห่ง แต่ละศูนย์ได้จัดทำวัสดุอุปกรณ์ตามโครงการได้ครบถ้วน และเริ่มดำเนินการผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์ ปม.1 แล้ว (ตารางที่ 4.89)

ตารางที่ 4.89 รายชื่อกลุ่มเกษตรกร/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม ที่ดำเนินการผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์

รายชื่อกลุ่ม/ชมรม/สหกรณ์	จังหวัด	วันที่เริ่มผลิต
1. สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	นครศรีธรรมราช	21 มิ.ย. 2561
2. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี	สุราษฎร์ธานี	21 ก.ค. 2561
3. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งอ่าวพังงา	พังงา	23 ก.ค. 2561
4. ชมรมเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งจังหวัดกระบี่	กระบี่	26 ก.ค. 2561
5. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพ (ซีไอซี) จังหวัดระยอง	ระยอง	6 ส.ค. 2561
6. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งตราดยั่งยืน	ตราด	7 ส.ค. 2561
7. สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	สุราษฎร์ธานี	7 ส.ค. 2561
8. ชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดกาญจนบุรี	กาญจนบุรี	20 ส.ค. 2561
9. สมาคมกุ้งตะวันออกไทย	จันทบุรี	22 ส.ค. 2561
10. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งปัตตานี	ปัตตานี	25 ส.ค. 2561
11. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งประจวบคีรีขันธ์	ประจวบคีรีขันธ์	7 ก.ย. 2561
12. ชมรมผู้ประกอบการเลี้ยงกุ้งจังหวัดภูเก็ต	ภูเก็ต	14 ก.ย. 2561
13. ชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดสุพรรณบุรี	สุพรรณบุรี	20 ก.ย. 2561
14. สหกรณ์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดตรัง จำกัด	ตรัง	23 ก.ย. 2561
15. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งระนอง	ระนอง	24 ก.ย. 2561
16. กลุ่มเลี้ยงกุ้งปากพะยูน	พัทลุง	4 ต.ค. 2561
17. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสตูล	สตูล	10 ต.ค. 2561
18. สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งนครปฐม จำกัด	นครปฐม	3 พ.ย. 2561
19. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งชุมพร	ชุมพร	6 ธ.ค. 2561
20. ชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดราชบุรี	ราชบุรี	19 มี.ค. 2562

ที่มา : ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กองแผนงาน กรมประมง

(2) การฝึกอบรมการผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์ กองวิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่งดำเนินการจัดฝึกอบรมการผลิตหัวเชื้อจูลินทรีย์แก่กลุ่มเกษตรกร 5 ครั้ง ได้แก่

- ครั้งที่ 1 ดำเนินการจัดฝึกอบรมฯ เมื่อวันที่ 24 - 25 เมษายน 2561 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เขต 4 จังหวัดกระบี่ ให้กับกลุ่มเกษตรกร 4 กลุ่ม ได้แก่ สหกรณ์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดตรัง จำกัด ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งอ่าวพังงา ชมรมเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งจังหวัดกระบี่ และชมรมผู้ประกอบการเพาะเลี้ยงกุ้งจังหวัดภูเก็ต

- ครั้งที่ 2 ดำเนินการจัดฝึกอบรมฯ เมื่อวันที่ 2 - 3 พฤษภาคม 2561 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เขต 6 จังหวัดสงขลา ให้กับกลุ่มเกษตรกร 3 กลุ่ม ได้แก่ ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งปัตตานี ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสตูล และกลุ่มเลี้ยงกุ้งปากพะยูน

- ครั้งที่ 3 ดำเนินการจัดฝึกอบรมฯ เมื่อวันที่ 9 - 10 พฤษภาคม 2561 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เขต 3 จังหวัดสุราษฎร์ธานี ให้กับเกษตรกรจำนวน 5 กลุ่ม ได้แก่ ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพชุมพร สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด และชมรมผู้เลี้ยงกุ้งระนอง

- ครั้งที่ 4 ดำเนินการจัดฝึกอบรมฯ เมื่อวันที่ 16 - 17 พฤษภาคม 2561 ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี แก่กลุ่มเกษตรกร 4 กลุ่ม ได้แก่ ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งตราดยั่งยืน ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพ (ซีไอซี) จังหวัดระยอง ชมรมโรงเพาะฟักตะวันออกจังหวัดฉะเชิงเทรา และสมาคมกุ้งตะวันออกไทย

- ครั้งที่ 5 ดำเนินการจัดฝึกอบรมฯ เมื่อวันที่ 23 - 24 พฤษภาคม 2561 ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง เขต 2 จังหวัดสมุทรสาคร ให้กับกลุ่มเกษตรกร 4 กลุ่ม ได้แก่ ชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดสุพรรณบุรี สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งนครปฐม จำกัด ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งประจวบคีรีขันธ์ และชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดกาญจนบุรี

ทั้งนี้โดยให้แต่ละกลุ่มเกษตรกร/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม ส่งตัวแทนเข้าอบรมเฉลี่ยศูนย์ละ 2 คน เข้าร่วมอบรมฯ ในช่วง เมษายน - พฤษภาคม 2561

5.4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)

(1) การผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ทั้ง 20 แห่ง สามารถผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์คิดเป็นปริมาณรวม 52,902.63 ลิตร และสามารถแจกจ่ายให้เกษตรกรได้ 6,204 ราย (ตารางที่ 4.90)

ตารางที่ 4.90 ปริมาณการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์จำแนกเป็นรายศูนย์

รายชื่อกลุ่ม/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม	วันที่เริ่มผลิต	สมาชิกได้รับ	
		ราย	ลิตร
1. สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำปากพนัง จำกัด	21 มิ.ย. 2561	959	14,736.711
2. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสุราษฎร์ธานี	21 ก.ค. 2561	561	5,214.20
3. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งอ่าวพังงา	23 ก.ค. 2561	593	4,332.80
4. ชมรมเกษตรกรผู้เลี้ยงกุ้งจังหวัดกระบี่	26 ก.ค. 2561	423	4,997.00
5. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งคุณภาพ (ซีไอซี) จังหวัดระยอง	6 ส.ค. 2561	444	2,344.65
6. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งตราดยั่งยืน	7 ส.ค. 2561	130	1,055.00
7. สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งลุ่มน้ำท่าทอง จำกัด	7 ส.ค. 2561	349	3,440.00
8. ชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดกาญจนบุรี	20 ส.ค. 2561	25	578.87
9. สมาคมกุ้งตะวันออกไทย	22 ส.ค. 2561	346	1,302.50
10. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งปัตตานี	25 ส.ค. 2561	256	3,099.20
11. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งประจวบคีรีขันธ์	7 ก.ย. 2561	183	1,430.00
12. ชมรมผู้ประกอบการเลี้ยงกุ้งจังหวัดภูเก็ต	14 ก.ย. 2561	286	1,210.10
13. ชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดสุพรรณบุรี	20 ก.ย. 2561	309	153.00
14. สหกรณ์เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจังหวัดตรัง จำกัด	23 ก.ย. 2561	356	2,841.50
15. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งระนอง	24 ก.ย. 2561	132	1,502.00
16. กลุ่มเลี้ยงกุ้งปากพะยูน	4 ต.ค. 2561	168	933.00
17. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งสตูล	10 ต.ค. 2561	366	1,742.35
18. สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งนครปฐม จำกัด	3 พ.ย. 2561	161	468.00
19. ชมรมผู้เลี้ยงกุ้งชุมพร	6 ธ.ค. 2561	70	808.55
20. ชมรมผู้เพาะเลี้ยงกุ้งคุณภาพจังหวัดราชบุรี	19 มี.ค. 2562	87	713.20
รวม		6,204	52,902.63

ที่มา : ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กองแผนงาน กรมประมง

(2) ความเพียงพอของหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตได้ วัตถุประสงค์หลักในการดำเนินกิจกรรมได้แก่ จัดตั้งศูนย์ผลิต หัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 เพื่อให้บริการแก่เกษตรกรได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอต่อความต้องการ โดยการจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 ให้แก่กลุ่มเกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงกุ้งทะเลและสัตว์น้ำอื่น ผลการประเมินความเพียงพอ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือด้านผู้ผลิต และด้านสมาชิกผู้รับบริการ มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.91)

(2.1) ด้านผู้ผลิต

- ศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ทั้งหมด 20 แห่ง มีจำนวน 11 แห่ง ที่เห็นว่าสามารถผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการ ได้แก่ จังหวัดระยอง ประจวบคีรีขันธ์ จันทบุรี สตูล ภูเก็ต ระนอง พัทลุง กาญจนบุรี ชุมพร นครปฐม และสุพรรณบุรี โดยผลิตได้เฉลี่ย 245.45 ลิตร/เดือน ในขณะที่ความต้องการของสมาชิกโดยเฉลี่ย 185 ลิตร/เดือน ทั้งนี้ศูนย์ทั้ง 11 แห่งนี้ มีจำนวนสมาชิกต่อศูนย์เฉลี่ย 104 ราย และมีการบริหารจัดการการผลิตเฉพาะอุปกรณ์ที่ได้รับตามโครงการเท่านั้น ศูนย์บางแห่งกังวลว่า

จะไม่สามารถผลิตได้ตามความต้องการและเพิ่งเริ่มต้นการผลิต ศูนย์จึงเลือกที่จะผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์เป็นครั้งคราวและผลิตตามความต้องการของสมาชิก อีกทั้งในบางพื้นที่ยังมีสมาชิกในกลุ่มของตนเองได้รับการสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์จากโครงการอื่นของภาครัฐด้วย เช่น จังหวัดกาญจนบุรี จันทบุรี และพัทลุง

- ศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ทั้งหมด 20 แห่ง มี 9 แห่ง ที่เห็นว่าผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี (2 แห่ง) ปัตตานี ตรัง ตรัง และราชบุรี โดยผลิตได้เฉลี่ย 304.22 ลิตร/เดือน ในขณะที่ความต้องการของสมาชิกโดยเฉลี่ย 753.33 ลิตร/เดือน มีจำนวนสมาชิกโดยเฉลี่ยของทั้ง 9 ศูนย์ เท่ากับ 237 ราย/ศูนย์ ถึงแม้ว่าศูนย์บางแห่งจะแก้ปัญหาโดยการเพิ่มรอบการผลิต จากเดิมที่ผลิตเฉลี่ย 4 ครั้ง/เดือน เป็น 6 ครั้ง/เดือน เช่น จังหวัดพังงา และบางแห่งใช้เงินทุนของชมรม/สหกรณ์ ในการจัดซื้อขวดแก้วทนความร้อนเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ได้เพิ่มขึ้น เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช กระบี่ สุราษฎร์ธานี ปัตตานี แต่ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร

ตารางที่ 4.91 ความเพียงพอในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ (ประธานชมรม/สหกรณ์)

รายการ	หน่วย	การผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์	
		เพียงพอ	ไม่เพียงพอ
1. จำนวนศูนย์	แห่ง	11	9
2. ความสามารถในการผลิต	ลิตร/เดือน	245.45	304.22
3. ความต้องการของเกษตรกร	ลิตร/เดือน	185.00	753.33
4. จำนวนสมาชิก	ราย	104	237

ที่มา : จากการสำรวจ

(2.2) ด้านสมาชิกผู้รับบริการ 11 ศูนย์ เห็นว่าผลิตได้เพียงพอ ในขณะที่อีก 9 ศูนย์ เห็นว่าผลิตได้ไม่เพียงพอต่อความต้องการ หากพิจารณาผู้รับบริการ พบว่า

- สมาชิกในศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ 11 แห่ง ที่ผู้ผลิตเห็นว่าผลิตได้เพียงพอ มีความเห็นว่าหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่แจกจ่ายให้แก่สมาชิกมีปริมาณเพียงพอกับความต้องการ ร้อยละ 79.50 และไม่เพียงพอร้อยละ 20.50 นั้นหมายความว่าสมาชิกส่วนใหญ่จากศูนย์ 11 แห่งนี้ มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันผู้ผลิต คือเห็นว่าผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการ

- ในทำนองเดียวกัน สมาชิกในศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ 9 แห่ง ที่ผู้ผลิตเห็นว่าผลิตได้ไม่เพียงพอ นั้น ในมุมมองของสมาชิกทั้ง 9 แห่ง เห็นว่า หัวเชื้อที่ผลิตได้สามารถสนับสนุนให้แก่เกษตรกรได้อย่างเพียงพอคิดเป็น ร้อยละ 47.92 ของสมาชิกเท่านั้น เนื่องจากความต้องการและจำนวนสมาชิกมีปริมาณมาก

ดังนั้น ในภาพรวมของโครงการในมุมมองของสมาชิก ร้อยละ 66.28 เห็นว่า ศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 สามารถผลิตได้เพียงพอกับความต้องการในขณะนี้ ร้อยละ 33.72 เห็นว่าศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ไม่เพียงพอกับความต้องการ

ทั้งนี้ เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนอยู่ห่างจากศูนย์ ทำให้ไม่คุ้มค่าการเดินทาง และไม่มีตู้แช่เพื่อเก็บหัวเชื้อ ประกอบกับวิธีการใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ต้องมีขั้นตอนในการขยายก่อนนำไปใช้ สมาชิกบางส่วนจึงให้ความสนใจในการซื้อหัวเชื้อจุลินทรีย์จากภาคเอกชนใช้แทน ซึ่งสะดวกต่อการใช้งาน มากกว่า หรือหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่กรมประมงผลิตเพื่อแจกโดยไม่มีค่าใช้จ่าย ประกอบกับข้อมูลสมาชิกของกลุ่ม/ชมรม/สหกรณ์/สมาคม นั้นไม่เป็นปัจจุบัน ทำให้การให้บริการหัวเชื้อจุลินทรีย์ยังไม่ครอบคลุมสมาชิกทุกราย

ตารางที่ 4.92 ความเพียงพอในการรับบริการหัวเชื้อจุลินทรีย์ของสมาชิก

รายการ	ความต้องการของเกษตรกรสมาชิก	
	เพียงพอ	ไม่เพียงพอ
1. ศูนย์ที่เห็นว่าสามารถให้บริการได้เพียงพอต่อความต้องการ (11 แห่ง)	79.50	20.50
2. ศูนย์ที่เห็นว่าสามารถให้บริการไม่เพียงพอต่อความต้องการ (9 แห่ง)	47.92	52.08
รวม	66.28	33.72

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) การลดค่าใช้จ่ายในการซื้อขายปฏิชีวนะ การเลี้ยงกุ้งขามีเชื้อที่สามารถ ก่อโรคได้หลายประเภท เช่น เชื้อแบคทีเรีย เชื้อไวรัส ดังนั้นการใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ในการผลิตกุ้งขาว ในทุกขั้นตอนการผลิต ตั้งแต่การเตรียมบ่อเลี้ยง การผสมอาหารเพื่อทำเป็นโปรไบโอติก หรือการใช้ปรับสภาพน้ำระหว่างการเลี้ยง มีส่วนช่วยให้การเกิดโรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียต่าง ๆ ลดลงได้ การใช้จุลินทรีย์นอกจากจะช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดโรคงกล่าวข้างต้นแล้วยังช่วยลดรายจ่ายในการจัดการเลี้ยงกุ้ง ช่วยย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำ ช่วยลดการใช้พลังงานในการเปลี่ยนถ่ายน้ำ รวมทั้งเป็นทางเลือกให้กับเกษตรกรสำหรับการลดการใช้ยาและสารเคมีที่ใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตั้งแต่การเตรียมบ่อเลี้ยง การผสมในอาหารเพื่อปรับสมดุลในระบบทางเดินอาหารของสัตว์น้ำ ตลอดจนใช้ปรับสภาพน้ำระหว่างการเลี้ยงช่วยลดความเสี่ยงและเป็นการป้องกันการเกิดโรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียได้นั้น ผลการประเมินพบว่าสมาชิก ร้อยละ 82.67 เห็นว่า สามารถลดค่าใช้จ่ายในการซื้อขายปฏิชีวนะลงได้ และร้อยละ 17.33 ไม่แน่ใจเนื่องจากอยู่ระหว่างนำไปทดลองใช้ยังไม่เห็นผลชัดเจน ประกอบกับการเกิดโรคขึ้นอยู่กับตัวแปรจากสภาพแวดล้อม ฤดูกาล เป็นต้น (ตารางที่ 4.93)

ตารางที่ 4.93 การลดค่าใช้จ่ายในการใช้ยาปฏิชีวนะ

ความคิดเห็น	ร้อยละ
1. สามารถลดค่าใช้จ่ายได้	82.67
2. ยังไม่แน่ใจ	17.33
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

ทั้งนี้ เกษตรกรให้ข้อคิดเห็นว่าการเลี้ยงกุ้งมีหลากหลายวิธีการขึ้นอยู่กับงบประมาณในการเลี้ยง บางรายใช้จุลินทรีย์เพื่อควบคุมเชื้อหรือใช้สมุนไพรในการแก้ไขปัญหา บางรายใช้ยาต้านจุลชีพ รวมถึงจุลินทรีย์อื่น ๆ ตามท้องตลาด เพราะสะดวกในการจัดเก็บ หากพิจารณาราคาจุลินทรีย์/ยาต้านจุลชีพตามท้องตลาดเทียบกับจุลินทรีย์ที่ศูนย์ผลิตได้ พบว่า หัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ศูนย์ผลิตได้มีราคาที่ถูกกว่าราคาตามท้องตลาดและมีคุณภาพดีกว่า ทำให้สามารถลดรายจ่ายในการเลี้ยงสัตว์น้ำลงได้

(4) รายจ่ายและมูลค่าในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ของศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์มีความต้องการในดำเนินการต่อเนื่องทั้ง 20 แห่ง เนื่องจากหัวเชื้อจุลินทรีย์ ที่ผลิตได้มีประโยชน์ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ และสมาชิกให้ความสนใจหัวเชื้อจุลินทรีย์เพราะราคาถูกกว่าท้องตลาด สามารถช่วยลดรายจ่ายการผลิตได้และมีคุณภาพดี พร้อมทั้งมีเจ้าหน้าที่คอยให้คำแนะนำ โดยมีมูลค่าของหัวเชื้อจุลินทรีย์ผลิตได้และรายจ่ายในการผลิต ดังนี้

(4.1) มูลค่าที่ได้รับจากการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ศูนย์ดำเนินการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์เฉลี่ย 4 ครั้ง/เดือน สามารถผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ได้เฉลี่ย 62.79 ลิตร/ครั้ง ปริมาณการผลิต ใน 1 เดือนมีค่าเท่ากับ 251.16 ลิตร/เดือน โดยสมาชิกสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์จากศูนย์ในราคาเฉลี่ย 86.16 บาท/ลิตร ดังนั้นศูนย์จะได้รับผลตอบแทนจากการสนับสนุนของสมาชิกคิดเป็นมูลค่า 5,409.98 บาท/ครั้ง คิดเป็น 21,639.94 บาท/เดือน อย่างไรก็ตามมูลค่าของหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตได้ในแต่ละแห่งไม่เท่ากัน หากสมาชิกจะต้องสนับสนุนหัวเชื้อจุลินทรีย์ในราคาที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความนิยมในการใช้หัวเชื้อของศูนย์ลดลง ซึ่งจะกระทบกับเงินทุนในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ในรอบถัดไป (ตารางที่ 4.94)

ตารางที่ 4.94 กำลัการผลิตและมูลค่าการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์

รายการ	หน่วย	ค่าเฉลี่ย
1. กำลัการผลิต	ครั้ง/เดือน	4
2. ปริมาณการผลิตจุลินทรีย์	ลิตร/ครั้ง	62.79
3. การสนับสนุนเงินทุนของสมาชิก	บาท/ลิตร	86.16
4. มูลค่าของหัวเชื้อจุลินทรีย์	บาท/ครั้ง	5,409.98
รวม	บาท/เดือน	21,639.94

ที่มา : จากการสำรวจ

(4.2) รายจ่ายในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ หากพิจารณาจากการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ตามปริมาณข้างต้นซึ่งจะมีผลผลิตเท่ากับ 62.79 ลิตร/ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 5,409.98 บาท/ครั้ง เมื่อพิจารณารายจ่ายในการผลิตโดยเฉลี่ยต่อ 1 ครั้ง มีค่าเท่ากับ 6,432.99 บาท/ครั้ง ซึ่งรายจ่ายหลักในการผลิตส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับค่าแรงงานในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์และผู้ช่วย 3,151.10 บาท/ครั้ง นอกจากนี้ยังมีค่าไฟฟ้าสำหรับตู้แช่/สต็อก 592.63 บาท/ครั้ง ค่าก๊าซสำหรับหม้อนึ่งระบบไอน้ำ 209 บาท/ครั้ง ค่าน้ำกรองและน้ำสำหรับใช้ทำความสะอาดเครื่องมือต่าง ๆ 183.01 บาท/ครั้ง ค่าบรรจุภัณฑ์ 549.30 บาท/ครั้ง (ขวดละ 2.79 - 3.81 บาท) ค่าวัสดุอื่น ๆ เช่น อลูมิเนียมฟอยล์/ถุงพลาสติก/ถุงมือ/หน้ากากอนามัย/หมวกยาง/สำลี/กระดาษชำระ/แอลกอฮอล์/น้ำยาฆ่าเชื้อทำความสะอาดพื้น รวม 399.69 บาท หากพิจารณาจากประมาณการรายจ่ายและมูลค่า ในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ต่อครั้ง (ตารางที่ 7) พบว่าศูนย์มีรายจ่ายสูงกว่ามูลค่าที่ได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกจำนวน 1,023.01 บาท/ครั้ง หรือ 4,092.02 บาท/เดือน (ตารางที่ 4.95)

ตารางที่ 4.95 ประมาณการรายจ่ายในการผลิตจุลินทรีย์เฉลี่ยต่อครั้ง

รายการ	ค่าใช้จ่าย (บาท/ครั้ง)
1. ค่าน้ำกรอง/น้ำประปา	183.01
2. ค่าไฟฟ้า	592.63
3. ค่าก๊าซ	209.00
4. ค่าแรงงานในการผลิต	3,151.10
5. ค่าเคมีภัณฑ์	1,348.25
6. ค่าบรรจุภัณฑ์	549.30
7. ค่าวัสดุอื่น ๆ	399.69
รวม	6,432.99

ที่มา : จากการสำรวจ

(4.3) ระยะเวลาคืนทุน จากมูลค่าการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ 21,639.94 บาท/เดือน ศูนย์มีการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ประมาณ 9 เดือน/ปี (เนื่องจากการเลี้ยงสัตว์น้ำต้องมีการพักบ่อเลี้ยง และมีการเลี้ยงเฉลี่ย 3 รอบ/ปี) ดังนั้นศูนย์จะมีผลตอบแทนจากการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ 194,759.51 บาท/ปี ในปีที่ 1 และประมาณการว่าศูนย์สามารถผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 2 ตั้งแต่ปีที่ 2 ถึง ปีที่ 5 ศูนย์จะมีผลตอบแทนจากการผลิต 210,813.96 บาท/ปี ในปีที่ 5 และหลังจากนั้นศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ด้วยกำลังการผลิตคงที่ สำหรับรายจ่ายจากการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ในปีที่ 0 รัฐบาลสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์คิดเป็นมูลค่า 490,000 บาท และหากใช้รายจ่ายผันแปรที่เป็นค่าแรงงานในการผลิต 3,151.10 บาท/ครั้ง ระยะเวลาคืนทุนของกิจกรรมนี้มากกว่า 17 ปี (ตารางที่ 9)

อย่างไรก็ตามรายจ่ายผันแปรที่เป็นค่าแรงงานในแต่ละศูนย์จะมีการบริหารจัดการแตกต่างกัน เช่น จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดระนอง จ้างเป็นรายเดือนในอัตราเดือนละ 9,550 บาท และ 12,000 บาท ตามลำดับ จังหวัดอื่น ๆ เช่น พัทลุง พังงา ปัตตานี เหมากาย ค่าแรงงานในการผลิตครั้งละ 1,200 - 2,700 บาท ดังนั้น การวิเคราะห์ครั้งนี้จึงใช้ค่าแรงงานในการที่มีความเป็นไปได้ที่ทำให้การผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์เกิดการคุ้มทุน คือ 1,500 บาท/ครั้ง เพื่อคำนวณระยะเวลาคืนทุน ผลการวิเคราะห์พบว่ารายจ่ายในการผลิตในปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 172,148.04 บาท และประมาณการให้รายจ่ายในการผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 1 ตั้งแต่ปีที่ 2 ถึงปีที่ 5 ศูนย์ จะมีรายจ่ายในการผลิต 179,137.94 บาท ในปีที่ 5 และคงที่ตลอดจนถึงปีที่ 17 จากผลการวิเคราะห์ จะเห็นว่าศูนย์จะมีกำไรเบื้องต้นในปีที่ 1 22,611.47 บาท และมีกำไรเบื้องต้นเป็นบวกทุกปี ส่งผลให้กำไรสะสมในปีที่ 17 มีค่าเป็นบวก จึงสรุปได้ว่าระยะเวลาคืนทุนของโครงการนี้คือ 17 ปี (ตารางที่ 4.96)

ตารางที่ 4.96 ประมาณการรายจ่ายและผลตอบแทนเบื้องต้น

ลำดับ	งบประมาณ	ผลตอบแทนเบื้องต้น	รายจ่ายการผลิต	กำไรเบื้องต้น	กำไรสะสม
ปีที่ 0	490,000.00				-490,000.00
ปีที่ 1		194,759.51	172,148.04	22,611.47	-467,388.53
ปีที่ 2		198,654.70	173,869.52	24,785.18	-442,603.35
ปีที่ 3		202,627.79	175,608.22	27,019.58	-415,583.77
ปีที่ 4		206,680.35	177,364.30	29,316.05	-386,267.72
ปีที่ 5		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-354,591.70
ปีที่ 6		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-322,915.68
ปีที่ 7		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-291,239.67
ปีที่ 8		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-259,563.65
ปีที่ 9		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-227,887.63
ปีที่ 10		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-196,211.62
ปีที่ 11		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-164,535.60
ปีที่ 12		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-132,859.58
ปีที่ 13		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-101,183.57
ปีที่ 14		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-69,507.55
ปีที่ 15		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-37,831.53
ปีที่ 16		210,813.96	179,137.94	31,676.02	-6,155.52
ปีที่ 17		210,813.96	179,137.94	31,676.02	25,520.50

ที่มา : จากการศึกษา

กิจกรรมการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ตามโครงการไม่ได้มุ่งเน้นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ แต่ในกระบวนการผลิตจะมีรายจ่ายต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เมื่อพิจารณาปัจจัยทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ จำนวนวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับ ค่าจ้างแรงงาน และมูลค่าของหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตได้ จะส่งผลกระทบต่อ การดำเนินงานของศูนย์ในอนาคต ประกอบกับการสอบถามเจ้าหน้าที่โครงการในพื้นที่ ประธานชมรม/ สหกรณ์ รวมถึงเกษตรกรสมาชิก ส่วนใหญ่ให้ข้อคิดเห็นว่าควรมีการจัดหางบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติม เช่น งบประมาณด้านการบริหารจัดการการผลิต งบประมาณเพื่อใช้ในการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโดยการสนับสนุนอุปกรณ์ในการผลิตเพิ่มเติม

5.5) ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ 5 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจต่อวัสดุ/อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน คุณภาพของหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตได้ เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการกฎระเบียบและการบริหารงานของกลุ่ม และความพึงพอใจภาพรวม ผลการประเมินความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ภาพรวมผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.14 โดยมีความพึงพอใจที่ต่อคุณภาพของหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตได้ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.39 (ตารางที่ 4.97)

ตารางที่ 4.97 ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. วัสดุ/อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	8.74	มากที่สุด
2. คุณภาพของหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตได้	9.39	มากที่สุด
3. เจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการ	9.31	มากที่สุด
4. กฎระเบียบ/การบริหารงานของกลุ่ม	9.10	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.14	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

5.6) ข้อค้นพบ

(1) ศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์มีความต้องการเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับเพื่อใช้จัดตั้งศูนย์ตามโครงการ จำนวน 490,000 บาท เป็นการจัดซื้อ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ และเคมีภัณฑ์สำหรับใช้ในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ (ไม่รวมงบประมาณก่อสร้าง ห้องปฏิบัติการและรายจ่ายผันแปรในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์) ประกอบกับในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ในแต่ละรอบการผลิต มีรายจ่ายการผลิต ได้แก่ ค่าจ้างบุคลากร ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ค่าวัสดุปศุสัตว์อื่น ๆ ในการผลิตที่ศูนย์ต้องเสียค่าใช้จ่ายทั้งหมดเอง

(2) หัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตได้ในแต่ละรอบการผลิตมีปริมาณจำกัด เนื่องจากขวดแก้วทนความร้อนสำหรับใช้บรรจุอาหารเลี้ยงเชื้อ จำนวน 9 ขวด ที่โครงการจัดหาให้ นั้น จะสามารถผลิตหัวเชื้อได้ปริมาณไม่เกิน 80 ลิตร ในแต่ละรอบการผลิต หากมีจำนวนขวดแก้วทนความร้อนเพิ่มขึ้นจะสามารถช่วยให้สามารถบริหารจัดการเพื่อเพิ่มกำลังการผลิตได้

(3) ค่าจ้างแรงงานเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการผลิตหัวเชื้อ บุคลากรที่ปฏิบัติงานในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์มีลักษณะงานที่ไม่มั่นคงและขาดความก้าวหน้าในอาชีพ อาจทำให้ศูนย์ประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงาน และส่งผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ของศูนย์

(4) ราคาหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตได้ในแต่ละแห่งไม่เท่ากัน การคิดราคาของหัวเชื้อจุลินทรีย์เพิ่มขึ้นอาจส่งผลกระทบต่อความนิยมในการใช้หัวเชื้อจุลินทรีย์ของสมาชิกลดลง เช่น ในบางจังหวัดต้องการปรับจากเดิม 68 บาท/ลิตร เป็น 91 บาท/ลิตร จะต้องรอการพิจารณาจากคณะกรรมการก่อน ประกอบกับมีแหล่งผลิตจุลินทรีย์อื่น ๆ นอกเหนือจากโครงการอยู่ในพื้นที่ ทำให้เกษตรกรสมาชิกที่ไม่ต้องการเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเลือกใช้บริการที่แหล่งอื่น และบางส่วนเข้าไปรับบริการจากกรมประมงโดยตรง ทำให้ศูนย์ไม่สามารถปรับราคาของหัวเชื้อจุลินทรีย์เพิ่มขึ้นได้

(5) ศูนย์บางแห่งมีการประชาสัมพันธ์น้อย ทำให้เกษตรกรไม่ทราบว่ามีการจัดตั้งศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ในพื้นที่

5.7) ข้อเสนอแนะ

(1) ควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน หรือเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ ในช่วงแรกของการผลิตโดยพิจารณาเป็นรายศูนย์ ว่ามีศักยภาพเหมาะสมในการได้รับการสนับสนุนหรือไม่

(2) ควรส่งเสริมความรู้ โดยอบรมเพื่อเพิ่มทักษะ/ความรู้เกี่ยวกับการผลิตจุลินทรีย์ ให้มีความชำนาญ และหาแนวทางให้แรงงานที่จ้างในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์มีความมั่นคงในการปฏิบัติงาน เพื่อเตรียมความพร้อมในกรณีขาดแคลนบุคลากร

(3) ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการจัดหาขวดแก้วทนความร้อน หรืออุปกรณ์อื่นที่ใช้ในกระบวนการผลิตเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ จึงควรมีการสำรวจความต้องการและความสามารถในการผลิตของแต่ละศูนย์ให้ชัดเจน เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการให้การสนับสนุน

(4) ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการแก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง เนื่องจากสมาชิกบางส่วนยังไม่ทราบว่ามีการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ในพื้นที่ ทั้งนี้ ควรมีแผนการประชาสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับปริมาณจุลินทรีย์ที่ศูนย์ผลิตได้

(5) ควรมีการศึกษาปริมาณความต้องการหัวเชื้อจุลินทรีย์ในพื้นที่ เพื่อวางแผนกำหนดปริมาณการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ได้ตรงตามปริมาณ และตรงช่วงเวลาที่ต้องการ

(6) ควรมีการจัดทำทะเบียนเกษตรกรสมาชิกของกลุ่ม/ชมรม เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการติดตามและตรวจสอบได้สะดวก

4.8.3 กิจกรรมอาสาสมัครเพื่อการพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อย (กรมปศุสัตว์)

1) **สาระสำคัญของโครงการ** ในอดีตการเลี้ยงโคเนื้อในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเป็นเกษตรกรรายย่อยและเลี้ยงเป็นอาชีพเสริมแต่ปัจจุบันจะมีการเลี้ยงแบบเป็นการค้ามากขึ้นและที่ผ่านมาปริมาณโคเนื้อลดลงอย่างต่อเนื่องสืบเนื่องจากความนิยมในการบริโภคโคเนื้อและฐานแม่โคที่ลดลง

อย่างไรก็ตามการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทำให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยเพิ่มขึ้นซึ่งมีส่วนผลักดันให้ความต้องการเนื้อโคคุณภาพสูงเกิดขึ้นอย่างมาก ดังนั้นเนื้อโคส่วนหนึ่งจึงจำเป็นต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศ ในขณะที่ประเทศไทยมีประชากรโคเนื้อที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ 1.3 ล้านตัว แต่กรมปศุสัตว์มีบุคลากรและหน่วยผสมเทียมที่จำกัดสำหรับการให้บริการผสมเทียมโคเนื้อประมาณ 300,000 ตัวต่อปี คิดเป็นร้อยละ 11.29 เมื่อเทียบกับปริมาณโคเพศเมียวัยเจริญพันธุ์ทั้งหมดทำให้ประเทศไทยมีบุคลากรด้านการผสมเทียมโคเนื้อไม่เพียงพอ

ดังนั้น กรมปศุสัตว์ จึงจำเป็นต้องพัฒนาอาสาปศุสัตว์ให้มีองค์ความรู้ด้านการผสมเทียมเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานด้านการให้บริการผสมเทียมแทนบุคลากรของกรมปศุสัตว์ และตอบสนองต่อความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อได้อย่างทั่วถึง จึงได้ริเริ่มโครงการอาสาปศุสัตว์เพื่อการพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อย ทั้งนี้ อาสาปศุสัตว์ทุกคนที่ให้บริการผสมเทียมจะต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการผสมเทียมจากสัตวแพทย์สภา ก่อน โดยการฝึกอบรมหลักสูตรการผสมเทียมจากที่ได้รับการรับรองจากสัตวแพทย์สภาให้แก่อาสาปศุสัตว์ 4,100 ราย เพื่อผสมเทียมสัตว์ของเกษตรกร 100,000 ราย ทั่วประเทศ ใช้งบประมาณ 518,900,000 บาท การดำเนินโครงการดังกล่าว นอกจากจะช่วยพัฒนาอาชีพให้แก่อาสาปศุสัตว์แล้วยังช่วยเพิ่มปริมาณโคเนื้อและแพะให้เพียงพอต่อความต้องการบริโภคภายในประเทศ

2) วัตถุประสงค์โครงการ

2.1) เพื่อส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่อาสาปศุสัตว์ และเพิ่มประสิทธิภาพให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อและแพะ

2.2) เพื่อเพิ่มปริมาณโคเนื้อและแพะ ให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ

3) การดำเนินงานโครงการ การดำเนินงานโครงการมีวิธีการและขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

3.1) ประชาสัมพันธ์ และรับสมัครคัดเลือกเกษตรกรเข้ารับการฝึกอบรมอาสาผสมเทียมโคเนื้อและแพะ

3.2) จัดหาวัสดุอุปกรณ์ และครุภัณฑ์ ที่เกี่ยวกับการบริการและผสมเทียม

3.3) ดำเนินการฝึกอบรมอาสาผสมเทียมโคเนื้อและแพะ ตามหลักสูตรที่สัตวแพทย์สภา

รับรอง

3.4) ผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งตามเป้าหมายเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการผสมเทียม

3.5) จัดสรรน้ำเชื้อและอุปกรณ์ผสมเทียมลงสู่พื้นที่เป้าหมาย

3.6) อาสาปศุสัตว์ออกปฏิบัติกรให้บริการผสมเทียมแม่โคเนื้อและแพะของเกษตรกร

3.7) ติดตามข้อมูลการผสมเทียมและลูกที่เกิดจากการผสม

3.8) คุณสมบัติของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีดังนี้ อาสาปศุสัตว์ที่ขึ้นทะเบียนกับกรมปศุสัตว์ เกษตรกรที่ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐด้านปศุสัตว์/มีความพร้อม และไม่ซ้ำซ้อนกับโครงการตามเมนูทางเลือกอื่น ๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ยุวเกษตรกร/เยาวชนที่จบการเกษตร

3.9) คุณสมบัติเฉพาะ

- (1) สัญชาติไทย
- (2) อายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี และไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์
- (3) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงและไม่เป็นโรคที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการปฏิบัติงาน
- (4) มีจิตอาสาจะช่วยปฏิบัติงานกรมปศุสัตว์
- (5) เป็นบุคคลที่มีความเสียสละและอุทิศตนในการทำงานเพื่อส่วนรวม
- (6) สามารถปฏิบัติงานได้โดยไม่ต้องขอใช้ยานพาหนะจากทางราชการ
- (7) มีนายสัตวแพทย์ของสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดรับรองฯ
- (8) สำเร็จการศึกษาขั้นต่ำวุฒิมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือได้รับ

หนังสือรับรองผู้เข้าอบรมฯ จากข้าราชการกรมปศุสัตว์

4) วิธีการประเมินผล

4.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานโครงการจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ อาสาปศุสัตว์ และเกษตรกรผู้รับบริการ ครอบคลุมพื้นที่ 77 จังหวัด เพื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดโครงการที่กำหนดขึ้นในประเด็นหลัก ๆ คือ การรับรู้รับทราบข่าวสารโครงการ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลลัพธ์ ผลลัพธ์ ข้อค้นพบ และความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

(2) กลุ่มตัวอย่าง

- เจ้าหน้าที่กรมปศุสัตว์ ระดับจังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวม 77 ราย
- อาสาปศุสัตว์ 77 จังหวัด จังหวัดละ 3 ราย รวม 231 ราย
- เกษตรกรผู้ได้รับการผสมเทียม 77 จังหวัด จังหวัดละ 3 ราย รวม 231 ราย

4.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

- (1) ผลการดำเนินงานตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- (2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่ระหว่างวันที่ 1 - 31 มีนาคม 2562

5) ผลการประเมิน

5.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณ ได้รับงบประมาณ 518.90 ล้านบาท ประกอบด้วย งบดำเนินงาน 330.765 ล้านบาท และงบลงทุน 188.135 ล้านบาท มีการใช้จ่ายงบประมาณแล้ว 321.53 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 61.96 ของงบประมาณที่ได้รับ ครุภัณฑ์การเกษตร 2 รายการ คือ ถังบรรจุน้ำเชื้อและถังบรรจุไนโตรเจนเหลว ได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเรียบร้อยแล้ว แต่มีการขออุทธรณ์จากกรมบัญชีกลางเพื่อให้อำนาจพิจารณาในเรื่องดังกล่าว แต่การหารือเกิดความล่าช้า ทำให้ไม่สามารถลงนามในสัญญาได้ทันภายในวันที่ 30 กันยายน 2562 ประกอบกับพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 ซึ่งมีผลทำให้งบประมาณที่

ยังไม่สามารถก่อกำหนดผู้ผูกพันมีอันต้องยกเลิกไป เป็นเงิน 172.9483 ล้านบาท และงบประมาณเหลือคืบคลั่ง เป็นเงิน 12.0722 ล้านบาท

(2) ความเพียงพอ และความทันเวลาของงบประมาณ ผลการประเมินความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ พบว่า เจ้าหน้าที่ร้อยละ 69.23 มีความเห็นว่างบประมาณโครงการที่ได้รับมีความเพียงพอ โดยเจ้าหน้าที่ร้อยละ 60 เห็นว่างบดำเนินงานจัดสรรได้ทันเวลา แต่ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 80 เห็นว่างบลงทุนจัดสรรไม่ทันเวลา

(3) วัสดุอุปกรณ์ กรมปศุสัตว์จัดหาและครุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผสมเทียมในโครงการ ได้แก่ ปืนผสมเทียม (Breeding Gun) ถุงมือยาง กระดิกเทอร์มอส พลาสติกซีท คีมหนีบลอดน้ำเชื้อ ผ้ากันเปื้อน กรรไกรตัดหลอดน้ำ น้ำเชื้อแช่แข็ง รองเท้าบูท เทอร์โมมิเตอร์ ทั้งนี้มีรายการครุภัณฑ์ 2 รายการ คือ ถังไนโตรเจนเหลว และถังบรรจุน้ำเชื้อ ไม่สามารถจัดซื้อจัดจ้างได้

5.2) กระบวนการ (Processes) กรมปศุสัตว์ ดำเนินการพัฒนาอาสาปศุสัตว์ให้มีความรู้ด้านการผสมเทียม เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานด้านการให้บริการผสมเทียมแทนบุคลากรของกรมปศุสัตว์ โดยอาสาปศุสัตว์ที่ให้บริการผสมเทียมต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรการผสมเทียมจากสัตวแพทยสภาก่อน หน่วยงานเจ้าภาพหลัก คือ สำนักเทคโนโลยีชีวภาพการผลิตปศุสัตว์ หน่วยปฏิบัติงาน ได้แก่ ศูนย์วิจัยการผสมเทียมและเทคโนโลยีชีวภาพ 10 ศูนย์ สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด 77 จังหวัด ศูนย์วิจัยและผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งพ่อพันธุ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดขอนแก่น และศูนย์วิจัยและผลิตน้ำเชื้อแช่แข็ง พ่อพันธุ์อินทนนท์จังหวัดเชียงใหม่ กิจกรรมการพัฒนาอาสาปศุสัตว์ให้มีความรู้ในด้านการผสมเทียมมีขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ ดังนี้

- ประชาสัมพันธ์และรับสมัครคัดเลือกเกษตรกรผู้เข้ารับการฝึกอบรมอาสาผสมเทียมโคเนื้อและแพะ

- จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการผสมเทียม
- ดำเนินการฝึกอบรมอาสาปศุสัตว์ผสมเทียมโคเนื้อและแพะ ตามหลักสูตรที่สัตวแพทยสภารับรอง

- ผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งตามเป้าหมายเพื่อสนับสนุนกิจกรรมการผสมเทียม
- จัดสรรน้ำเชื้อและอุปกรณ์การผสมเทียมลงสู่พื้นที่เป้าหมาย
- อาสาปศุสัตว์ออกปฏิบัติการให้บริการผสมเทียมแม่โคเนื้อและแพะของเกษตรกร
- ติดตามข้อมูลการผสมเทียมและลูกที่เกิดจากการผสม

(1) การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ และการรับทราบข่าวสารของเกษตรกรในโครงการ เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2561 ที่ผ่านมา ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่จากกรมปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 51.54 ใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ Application Line , Facebook คิดเป็นร้อยละ 44.44 และสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ วารสารกรมปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 42.86 สำหรับอาสาปศุสัตว์จะรับทราบข้อมูลข่าวสารของโครงการผ่านเจ้าหน้าที่

ของกรมปศุสัตว์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.10 รองลงมา คือ ผู้นำท้องถิ่น (อบต./กำนัน/ผญบ.) ร้อยละ 10.10 และอื่น ๆ เช่น อาสาปศุสัตว์เดิม ร้อยละ 9.68 สำหรับเกษตรกรผู้รับบริการผสมเทียมสัตว์จะรับทราบข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการผ่านเจ้าหน้าที่ของกรมปศุสัตว์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.50 รองลงมา ได้แก่ อาสาปศุสัตว์ ผู้นำท้องถิ่น (และเพื่อนบ้าน) ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 27.90 25.10 และ 24.20 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.98)

ตารางที่ 4.98 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่และการรับทราบข่าวสารของเกษตรกรในโครงการ

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ของเจ้าหน้าที่	การรับทราบข่าวสาร	
		อาสาปศุสัตว์	เกษตรกร
1. สื่อบุคคล	69.29	97.85	98.96
- จนท.ของกรมปศุสัตว์	51.54	81.10	52.50
- ผู้นำท้องถิ่น (อบต./กำนัน/ผญบ.)	37.11	10.10	25.10
- เพื่อนบ้าน	9.28	4.61	24.20
- อื่น ๆ (อาสาปศุสัตว์ กลุ่มเกษตรกร)	2.07	9.68	27.90
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	25.71	1.30	1.04
- เว็บไซต์ต่าง ๆ	36.11	-	0.34
- Facebook / Line/ Application	44.44	0.50	0.69
- วิทยุ	13.89	-	-
- โทรทัศน์	5.56	0.92	-
3. สื่อสิ่งพิมพ์	5.00	0.85	-
- หนังสือพิมพ์	28.57	0.90	-
- วารสารจากกรมปศุสัตว์	42.86	-	-
- โปสเตอร์	28.57	-	-

ที่มา: จากการสำรวจ

5.3) ผลได้ (Outputs)

(1) เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 4,100 ราย ครอบคลุมเป้าหมาย จำแนกเป็นสมัครเป็นอาสาปศุสัตว์ผสมเทียมโคเนื้อ 4,000 ราย และสมัครเป็นอาสาปศุสัตว์ผสมเทียมแพะ 100 ราย

(2) เกษตรกรได้รับการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพการเป็นอาสาผสมเทียม 4,100 ราย ครอบคลุมเป้าหมาย จำแนกเป็น เกษตรกรได้รับการอบรมเป็นอาสาปศุสัตว์ผสมเทียมโคเนื้อ 4,000 ราย และได้รับการอบรมเป็นอาสาปศุสัตว์ผสมเทียมแพะ 100 ราย

(3) เกษตรกรได้รับค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน หลังจากผ่านการอบรมแล้ว ทุกราย จะได้รับค่าตอบแทนการปฏิบัติงานให้กับทางราชการในการเฝ้าระวังโรคระบาดสัตว์ โดยปฏิบัติงาน 120 วัน วันละ 4 ชั่วโมง ได้รับค่าตอบแทนชั่วโมงละ 25 บาท

5.4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

(1) การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ พบว่า อาสาปศุสัตว์ร้อยละ 84.97 ออกปฏิบัติการผสมเทียม เฉลี่ย 40 ครั้ง/ราย โดยจะทำการผสมเทียมปศุสัตว์ในฟาร์มของตนเองเป็นหลัก เพื่อความสะดวกและทันเวลาซึ่งเป็นการลดต้นทุนในการผสมเทียม นอกจากนี้ หากมีเวลาเหลือจากการปฏิบัติการกิจในฟาร์มของตนเองยังสามารถให้บริการกับเกษตรกรรายอื่น ๆ ได้

(2) การผสมเทียมปศุสัตว์ มีสัตว์ได้รับการผสมเทียมแล้ว 231,000 ตัว คิดเป็นร้อยละ 44.0 ของเป้าหมาย 525,000 ตัว จำแนกเป็น โคเนื้อ 224,682 ตัว คิดเป็นร้อยละ 45.00 ของเป้าหมาย 500,000 ตัว แพะ 6,318 ตัว คิดเป็นร้อยละ 25.00 ของเป้าหมาย 25,000 ตัว (ตารางที่ 4.99)

ตารางที่ 4.99 ปศุสัตว์ที่ได้รับการผสมเทียม

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผล	ร้อยละ
โคเนื้อ	ตัว	500,000	224,682	45.00
แพะ	ตัว	25,000	6,318	25.00
รวม	ตัว	525,000	231,000	44.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมปศุสัตว์

(3) การผลิตน้ำเชื้อปศุสัตว์พันธุ์ดี ดำเนินการได้ 773,102 โด๊ส จากเป้าหมาย 1,050,000 โด๊ส จำแนกเป็น ผลิตน้ำเชื้อโคเนื้อได้ 722,732 โด๊ส จากเป้าหมาย 1,000,000 โด๊ส และผลิตน้ำเชื้อแพะได้ 50,370 โด๊ส จากเป้าหมาย 50,000 โด๊ส (ตารางที่ 4.100)

ตารางที่ 4.100 การผลิตน้ำเชื้อปศุสัตว์พันธุ์ดี

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผล	ร้อยละ
ผลิตน้ำเชื้อโคเนื้อ	โด๊ส	1,000,000	722,732	72.00
ผลิตน้ำเชื้อแพะ	โด๊ส	50,000	50,370	101.00
รวม	โด๊ส	1,050,000	773,102	74.00

ที่มา รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมปศุสัตว์

(4) เกษตรกร 63,002 ราย ได้รับบริการผสมเทียมสัตว์ในฟาร์มโดยอาสาปศุสัตว์ที่ผ่านการอบรมจากโครงการ จากเป้าหมาย 100,000 ราย คิดเป็นร้อยละ 63 (ข้อมูลจากกรมปศุสัตว์ ณ 31 มีนาคม 2562)

(5) โคเนื้อที่อาสาปศุสัตว์จากโครงการผสมเทียมติดคิดเป็นร้อยละ 75.97 โดยโคเนื้อที่อาสาปศุสัตว์ผสมเทียมติดตลอดแล้ว 186 ตัว คิดเป็นร้อยละ ร้อยละ 2.90 และแพะที่อาสาปศุสัตว์ผสมติดคิดเป็นร้อยละ 67.70 ตลอดแล้ว 454 ตัว คิดเป็นร้อยละ 13.03 (ตารางที่ 4.101)

(6) มูลค่าปุ๋ยสัตว์หลังคลอดที่ได้รับการผสมเทียมโดยอาสาปศุสัตว์ พบว่า โคเนื้อที่ได้รับการผสมเทียมโดยอาสาปศุสัตว์จากโครงการคลอดแล้ว 186 ตัว มูลค่าโคเนื้อแรกคลอดเฉลี่ย 4,143.75 บาท/ตัว ส่วนแพะที่ได้รับการผสมเทียมและคลอดแล้ว 454 ตัว มูลค่าแพะแรกคลอดเฉลี่ย 2,757.14 บาท/ตัว (ตารางที่ 4.101)

(7) การให้บริการของอาสาปศุสัตว์ ส่งผลให้เกษตรกร ร้อยละ 56.91 มีรายจ่ายสำหรับการผสมเทียมลดลงจากเดิม เนื่องจากเกษตรกรไม่ต้องเสียค่าจ้างผสมเทียมหรือลดค่าจ้างผสมเทียมแต่อาจจะมีค่าใช้จ่ายให้กับอาสาปศุสัตว์เป็นค่าพาหนะในการเดินทางมาผสมเทียม ส่วนเกษตรกรร้อยละ 39.95 มีรายจ่ายเท่าเดิม และเกษตรกรร้อยละ 3.14 มีรายจ่ายในการผสมเทียมเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีปศุสัตว์ในครอบครองเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4.101 โคเนื้อและแพะที่เกิดจากโครงการ

รายการ	ร้อยละที่ผสมติด	การคลอด		มูลค่าแรกคลอด (บาท/ตัว)
		ตัว	ร้อยละ	
โคเนื้อ	75.97	186	2.90	4,143.75
แพะ	67.70	454	13.03	2,757.14

ที่มา: จากการสำรวจ

5.5) ความคิดเห็น/ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ

(1) การสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับหลักสูตรที่ฝึกอบรมเกษตรกร ผลการประเมิน พบว่า ในภาพรวมเจ้าหน้าที่ที่มีความคิดเห็นต่อหลักสูตรในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.85 โดยเจ้าหน้าที่เห็นว่าเนื้อหาหลักสูตรตรงกับความต้องการของเกษตรกรในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.50 วิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเหมาะสมมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.67 และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสมมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.23 (ตารางที่ 4.102)

ตารางที่ 4.102 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับหลักสูตรที่ฝึกอบรมเกษตรกร

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเหมาะสม	8.67	มากที่สุด
2. เนื้อหาหลักสูตรตรงกับความต้องการของเกษตรกร	8.50	มากที่สุด
3. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม	8.23	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการฝึกอบรมในภาพรวม	8.22	มากที่สุด
5. สถานที่ฝึกอบรมให้เกษตรกรมีความเหมาะสม	8.06	มาก
6. ระยะเวลาที่จัดฝึกอบรมมีความเหมาะสม	8.03	มาก
7. ความรู้ที่อาสาปศุสัตว์ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้	8.03	มาก
เฉลี่ย	8.85	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) การสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับภาพรวมโครงการ พบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 7.42 โดยเจ้าหน้าที่เห็นว่า โครงการนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโคเนื้อ/แพะ ให้เกษตรกรได้ในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 7.70 อีกทั้งโครงการนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เกษตรกรได้ โดยอาสาปศุสัตว์ที่ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้ ในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 7.52 เท่ากัน (ตารางที่ 4.103)

ตารางที่ 4.103 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับภาพรวมของโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. โครงการนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตโคเนื้อ/แพะ ให้เกษตรกรได้	7.70	มาก
2. อาสาปศุสัตว์ที่ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้	7.52	มาก
3. โครงการนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้เกษตรกรได้	7.52	มาก
4. โครงการนี้จะช่วยเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรได้	7.36	มาก
5. โครงการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของอาสาปศุสัตว์	7.31	มาก
6. อาสาปศุสัตว์ที่ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับบุคคลอื่นได้	7.08	มาก
เฉลี่ย	7.42	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) การสำรวจความพึงพอใจของอาสาปศุสัตว์เกี่ยวกับโครงการ ผลการประเมินภาพรวม พบว่า อาสาปศุสัตว์มีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.82 ทั้งนี้อาสาปศุสัตว์มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนมากกว่า 9 ได้แก่ วิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้มีความสามารถ เนื้อหาหลักสูตรการอบรมตรงกับความต้องการ การดำเนินงานโครงการ โครงการภาพรวมชุมชนได้ประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาปศุสัตว์ และการนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ อย่างไรก็ตามเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อคุณภาพวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับอยู่ในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 7.22 ส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่าบางจังหวัดมีอุปกรณ์ที่สนับสนุนเกษตรกรในการผสมเทียมไม่เพียงพอ หรือยังไม่ได้รับวัสดุอุปกรณ์ (ตารางที่ 4.104)

ตารางที่ 4.104 ความพึงพอใจของอาสาปศุสัตว์ที่มีต่อโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. วิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้มีความสามารถ	9.66	มากที่สุด
2. เนื้อหาหลักสูตรการอบรมตรงกับความต้องการ	9.44	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ	9.32	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวม	9.15	มากที่สุด
5. ชุมชนได้ประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ของอาสาปศุสัตว์	9.12	มากที่สุด
6. การนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพ	9.04	มากที่สุด
7. โครงการนี้สามารถลดต้นทุนให้ท่านได้	8.58	มากที่สุด
8. ทำให้เกษตรกรผู้ได้รับบริการมีรายได้มากยิ่งขึ้น	8.60	มากที่สุด
9. โครงการนี้สามารถสร้างรายได้ให้กับท่าน	8.09	มาก
10. ความพึงพอใจต่อคุณภาพวัสดุ/อุปกรณ์ที่ได้รับ	7.22	มาก
เฉลี่ย	8.82	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

(4) ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้รับบริการผสมเทียม โดยอาสาปศุสัตว์ที่ผ่านการอบรมจากโครงการ พบว่าภาพรวมเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.50 ทั้งนี้ คะแนนความพึงพอใจมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การดำเนินงานของอาสาปศุสัตว์ ที่ค่าคะแนน 9.50 โครงการนี้มีความสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ที่ค่าคะแนน 9.48 และชุมชนได้ประโยชน์จากโครงการ ที่ค่าคะแนน 9.36 ส่วนความพึงพอใจต่อคุณภาพของลูกโค/แพะที่ผสมติด อยู่ในระดับมากที่สุดที่ค่าคะแนน 7.47 และโครงการนี้สามารถทำให้เกษตรกรผู้รับบริการมีรายได้มากยิ่งขึ้นอยู่ในระดับปานกลางที่ค่าคะแนน 6.23 เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มโครงการต้องใช้เวลาอีกสักกระยะ จึงสามารถบอกได้ว่าโครงการนี้ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้ยิ่งขึ้นหรือไม่ (ตารางที่ 4.105)

ตารางที่ 4.105 ความพึงพอใจของเกษตรกรผู้รับบริการผสมเทียมโดยอาสาปศุสัตว์ที่ผ่านการอบรมจากโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของอาสาปศุสัตว์	9.50	มากที่สุด
2. โครงการอาสาปศุสัตว์ผสมเทียม มีความสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์	9.48	มากที่สุด
3. ชุมชนได้ประโยชน์จากโครงการ	9.36	มากที่สุด
4. โครงการสามารถช่วยทำให้ลดต้นทุนได้	8.88	มากที่สุด
5. โครงการสามารถสร้างรายได้ให้เกษตรกรผู้รับบริการ	8.64	มากที่สุด
6. ความพึงพอใจต่อคุณภาพลูกโค/แพะ ที่ผสมติด	7.47	มาก
7. โครงการนี้สามารถทำให้เกษตรกรผู้รับบริการมีรายได้มากยิ่งขึ้น	6.23	ปานกลาง
เฉลี่ย	8.50	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

5.6) ข้อค้นพบ

(1) ระยะเวลาในการดำเนินโครงการมีน้อย ประกอบกับปัญหาการร้องเรียนในการจัดซื้ออุปกรณ์สำคัญที่ใช้ในการผสมเทียม (ถังบรรจุน้ำเชื้อและถังบรรจุโนโตเจนเหลว) ทำให้การปฏิบัติงานผสมเทียมของอาสาปศุสัตว์ไม่เป็นไปตามแผนที่ตั้งไว้

(2) การจ่ายค่าตอบแทนให้กับอาสาปศุสัตว์เพียง 4 เดือน เมื่อหมดระยะเวลาตามกำหนด ทำให้อาสาปศุสัตว์บางรายไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยจะออกการปฏิบัติงาน เมื่อเกษตรกรร้องขอ หรือเมื่ออาสาปศุสัตว์ว่างจากงานประจำเท่านั้น

(3) เกษตรกรบางรายขาดความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถของอาสาปศุสัตว์ จึงไม่ยินยอมให้อาสาปศุสัตว์ผสมเทียมปศุสัตว์ในฟาร์มของตนเอง

5.7) ข้อเสนอแนะ

(1) หากมีโครงการลักษณะนี้ในอนาคต ควรปรับระยะเวลาการดำเนินงานโครงการให้สอดคล้องกับกิจกรรมและความสามารถในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ที่ใช้ในการผสมเทียม เพื่อให้การดำเนินงานโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเกิดประโยชน์สูงสุด เนื่องจากการมีอาสาปศุสัตว์ในพื้นที่ทำให้การผสมเทียมทันต่อระยะเวลาการเป็นสัตว์ ทั้งยังช่วยเพิ่มปริมาณการผลิตโคเนื้อและแพะได้ตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่วางไว้

(2) ควรเพิ่มแรงจูงใจ/ค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้อาสาปศุสัตว์ที่ผ่านการอบรม เพื่อนำความรู้ไปประกอบอาชีพเสริม หรือเปลี่ยนเป็นอาชีพหลักที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้

4.8.4 กิจกรรมสร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชสนับสนุนนโยบายลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และส่งเสริมเกษตรกรอินทรีย์ (กรมวิชาการเกษตร)

1) **สาระสำคัญของโครงการ** ศัตรูพืช ได้แก่ แมลง ไร สัตว์ศัตรูพืช โรคพืช และวัชพืช นับเป็นปัญหาสำคัญต่อการผลิตทางการเกษตร โดยก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผลผลิตทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ สร้างความสูญเสียอย่างมหาศาลทั้งด้านผลผลิตและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการป้องกันกำจัด เนื่องจากการป้องกันกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารเคมี เป็นวิธีที่ปฏิบัติได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว จึงเป็นเหตุให้เกษตรกรนิยมใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชในปริมาณสูง ทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้น และมีสารพิษตกค้างเป็นอันตรายกับสิ่งแวดล้อมและมนุษย์ กรมวิชาการเกษตร ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาการผลิตการใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่มีความปลอดภัยต่อมนุษย์ สัตว์ พืช และสภาพแวดล้อม ได้แก่ แตนเบียนควบคุมแมลงศัตรูพืช แมลงหางหนีบ แมลงข้างปีกใส มวนเพศเมียตมวนพิษชาติ ไวรัสเอ็นพีวี แบคทีเรียบีที ไล้เดือนฝอยควบคุมแมลงศัตรูพืชชนิดผง เชื้อราเขียวเมตาโรเซียมเหยื่อโปรโตซัวกำจัดหนู ไตรโคเดอร์มา เห็ดเรืองแสง และแบคทีเรียบีเอส แต่การนำไปใช้ประโยชน์ยังไม่กว้างขวางเท่าที่ควร เนื่องจากแหล่งผลิตอยู่ในหน่วยงานส่วนกลาง ห่างไกลจากเกษตรกรที่ต้องการใช้งานจริง ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วประเทศ ประกอบกับเจ้าหน้าที่และเกษตรกร ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ชีวภัณฑ์อย่างถูกต้อง จึงจำเป็นต้องมีการสร้างเครือข่ายการผลิต ชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช

และพัฒนาบุคลากรทั้งภาครัฐ เอกชน และเกษตรกร เพื่อลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลผลิต เป็นการส่งเสริมการใช้และการผลิตชีวภัณฑ์ลงสู่กลุ่มเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อเป็นการสนับสนุนนโยบายลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และเกษตรกรสามารถผลิตพืชที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ไม่มีสารพิษตกค้างและสนับสนุนนโยบายเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทย

2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1) เพื่อสร้างเครือข่ายการผลิตขยายชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรและศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ที่มีศักยภาพในการผลิตชีวภัณฑ์สามารถผลิตชีวภัณฑ์เพื่อใช้เอง และผลิตเพื่อขายได้ เป็นการสร้างงานให้กับเกษตรกรทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2) เพื่อส่งเสริมการใช้และการผลิตชีวภัณฑ์ลงสู่กลุ่มเกษตรกร ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) และเกษตรกรแปลงใหญ่ เพื่อลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพผลผลิต ส่งผลให้มีแหล่งผลิตพืชปลอดภัยในระบบเกษตรดีที่เหมาะสม (GAP) และส่งเสริมระบบเกษตรอินทรีย์เพิ่มมากขึ้น

2.3) เพื่อพัฒนาศูนย์เครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร ให้เป็นศูนย์ผลิตและกระจายชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชที่มีคุณภาพให้แก่ เกษตรแปลงใหญ่ และกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ และสามารถถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การดำเนินงานโครงการ

3.1) จัดประชุมชี้แจงโครงการ แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ร่วมดำเนินการ และวางแผนการดำเนินการสร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์

3.2) อบรมเพิ่มทักษะการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย กลุ่มเกษตรกรใน ศพก. นักวิชาการและพนักงานของเครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร เพื่อให้มีความรู้และทักษะในการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช โดยดำเนินการอบรมเพิ่มทักษะการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชให้กับกลุ่มเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย กลุ่มเกษตรกรใน ศพก. นักวิชาการและพนักงานของกรมวิชาการเกษตร เพื่อให้มีความรู้ และทักษะในการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช โดยพัฒนาศูนย์เครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร ให้เป็น ศูนย์ผลิตและแหล่งกระจายชีวภัณฑ์ ควบคุมศัตรูพืช ให้แก่นักวิจัยและเกษตรกรในพื้นที่ นำไปส่งเสริมและกระจายลงสู่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ศพก. แปลงใหญ่ และกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้ในการผลิตพืชปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

3.3) พัฒนาศูนย์เครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร ให้เป็นศูนย์ผลิตและแหล่งกระจายชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช ให้แก่นักวิจัยและเกษตรกรในพื้นที่ นำไปส่งเสริมและกระจาย ลงสู่ ศพก. แปลงใหญ่ และกลุ่มเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้ในการผลิตพืชปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์

3.4) การผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช โดยเกษตรกรที่ได้รับการอบรมเสริมทักษะการผลิตขยายชีวภัณฑ์ และศูนย์เครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร เพื่อผลิตชีวภัณฑ์ใช้เอง และกระจายชีวภัณฑ์ให้กับเกษตรกร หรือผู้สนใจนำไปใช้ในการผลิตพืชปลอดภัย พืชอินทรีย์ และสร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์กระจายลงสู่กลุ่มเกษตรกรผู้ผลิตพืชปลอดภัย เกษตรอินทรีย์ และแปลงใหญ่

3.5) ตรวจ ติดตามการผลิต เพื่อควบคุมคุณภาพในการผลิต ให้คำแนะนำ ตลอดจนถึงขั้นตอนการผลิต โดยมีหน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ สำนักวิจัยและพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร หน่วยงานร่วมดำเนินการ คือ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 - 8 และ ศวพ. เครือข่าย

3.6) ทำสื่อประชาสัมพันธ์ วรรณคดีการใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช ทดแทนการใช้สารเคมี ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต และช่องทางอื่น ๆ หน่วยงานรับผิดชอบหลัก คือ สำนักวิจัยและพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร หน่วยงานร่วมดำเนินการ คือ สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตร เขตที่ 1 - 8 และ ศวพ. เครือข่าย งบประมาณโครงการ 24,499,200 บาท

4) วิธีการประเมินผล

4.1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

(1) รวบรวมผลการดำเนินงานโครงการ ครอบคลุมพื้นที่ดำเนินการ 33 จังหวัด (ศูนย์เครือข่ายของกรมวิชาการเกษตร 24 แห่ง/ศพก. 49 แห่ง/15 กลุ่มเกษตรกร) จากเจ้าหน้าที่ ประธาน/กรรมการกลุ่ม และเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดโครงการที่กำหนดขึ้นในประเด็นหลัก ๆ คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลได้ ผลลัพธ์ การรับรู้รับทราบข่าวสารโครงการ ตลอดจนความคิดเห็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

(2) กลุ่มตัวอย่าง

- เจ้าหน้าที่กรมวิชาการเกษตรผู้รับผิดชอบโครงการ จังหวัดละ 1 ราย รวม 33 ราย (สอพ. สอพ. ศวพ. ศวร. และ ศวส.)
- ประธาน/กรรมการ ศพก. /กลุ่มเกษตรกร จังหวัดละ 1 ราย รวม 33 ราย
- เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ จังหวัดละ 5 ราย รวม 165 ราย

4.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

- (1) ผลการดำเนินงานตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- (2) สํารวจข้อมูลในพื้นที่ระหว่างวันที่ 1 - 31 มีนาคม 2562

5) ผลการประเมินผล

5.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) มีการเบิกจ่ายแล้ว 21,626,900 บาท คิดเป็นร้อยละ 88.28 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร 24,499,200 บาท จำแนกเป็น งบดำเนินงาน เบิกจ่ายแล้ว 14,278,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 85.77 ของงบประมาณที่ได้รับ 16,646,200 บาท และงบลงทุน เบิกจ่ายแล้ว 7,348,600 บาท ครบตามเป้าหมาย เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการจังหวัดที่ดำเนินการ ร้อยละ 81.82 มีความเห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอ ที่เหลือ ร้อยละ 18.18 เห็นว่าไม่เพียงพอ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่ร้อยละ 63.64 เห็นว่างบประมาณจัดสรรได้ทันเวลา ส่วนที่เหลือร้อยละ 36.36 มีความเห็นว่างบประมาณที่ได้รับล่าช้าเกินไป โดยเวลาที่เหมาะสม ที่งบประมาณควรมาถึงในช่วงเดือนตุลาคม จึงจะทำให้การดำเนินงานโครงการสำเร็จทันตามแผนปฏิบัติงานที่กำหนด ซึ่งโครงการนี้มีการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ เช่น ตู้ปลอดเชื้อ ตู้แช่เชื้อ ชั้นวางกล่องเพาะเลี้ยง หม้อนึ่งฆ่าเชื้อ ชุดเตานิ่ง ตู้ป่น ตู้ฉายแสง ตู้อบลมร้อน ฯลฯ สำหรับผลิตชีวภัณฑ์เพื่อใช้ควบคุมศัตรูพืช

5.2) กระบวนการ (Processes) กิจกรรมสร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช สนับสนุนนโยบายลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรและส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ มีการดำเนินงานโครงการโดยจัดประชุมชี้แจงโครงการ ให้กับเจ้าหน้าที่ และวางแผนการสร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์ที่มีการรณรงค์การใช้ชีวภัณฑ์ในการควบคุมศัตรูพืช ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ อินเทอร์เน็ต และช่องทางอื่น ๆ

จากการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่ใช้การประชาสัมพันธ์โครงการ โดยสื่อบุคคลมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่ กวก. และผู้นำท้องถิ่น (กำนัน/ผญบ.) คิดเป็นร้อยละ 41.30 เท่ากัน และเมื่อสอบถามการรับรู้ ข่าวสารโครงการจากประธาน/กรรมการศพก. /กลุ่มเกษตรกร พบว่า ทราบข่าวโดยผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ กวก. คิดเป็นร้อยละ 60.87 สำหรับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการรับทราบข่าวสารผ่านสื่อบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ กวก. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 46.89 เช่นเดียวกัน รองลงมา ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ร้อยละ 25.36 และผู้นำเกษตรกร ร้อยละ 14.35 (ตารางที่ 4.106)

ตารางที่ 4.106 การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่และการรับทราบข่าวสารของเกษตรกรในโครงการ

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ ของเจ้าหน้าที่	การรับทราบข่าวสารของ	
		ประธาน/กรรมการ ศพก./ กลุ่มเกษตรกร	เกษตรกร
1. สื่อบุคคล	82.46	92.00	96.31
เจ้าหน้าที่ กวค.	41.30	60.87	46.89
ผู้นำท้องถิ่น	41.30	17.39	25.36
เพื่อนบ้าน	2.17	10.87	13.40
อื่น ๆ เช่น ผู้นำเกษตรกร	15.22	10.87	14.35
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	8.77	8.00	2.78
Facebook/Line/Application	80.00	100.00	50.00
วิทยุ	20.00	-	16.67
โทรทัศน์	-	-	33.33
3. สื่อสิ่งพิมพ์	12.28	-	0.93
วารสาร	42.86	-	-
โปสเตอร์	57.14	-	-
หนังสือพิมพ์	-	-	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

5.3) ผลได้ (Outputs)

(1) การจัดตั้งศูนย์ผลิตและกระจายชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช ดำเนินการแล้วเสร็จ 24 แห่ง ครบตามเป้าหมาย และเกษตรกรสามารถผลิตชีวภัณฑ์ใช้เอง ได้แก่ เชื้อราไตรโคเดอร์มา แตนเบียน เชื้อราเมตาไรเซียม NPV โภนิโอซัส มวลพินาต ไล่เดือนฝอย โดยร้อยละ 63.41 เป็นการผลิตเพื่อใช้เอง ร้อยละ 14.02 ผลิตเพื่อจำหน่าย และร้อยละ 22.56 ยังไม่ได้ทำการผลิตชีวภัณฑ์ เนื่องจากติดภารกิจประจำหรือไม่มีเวลา

(2) การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช ดำเนินการอบรมเกษตรกรได้ 2,539 ราย คิดเป็นร้อยละ 101.56 ของเป้าหมาย 2,500 ราย

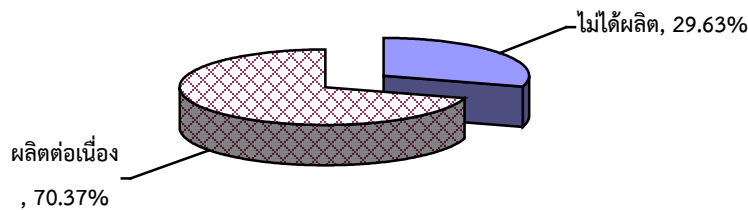
(3) การอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชฯ ให้กับนักวิชาการและพนักงานราชการที่สนใจ ดำเนินการอบรมแล้วเสร็จในเดือนพฤษภาคม 2561 จำนวน 100 ราย ครบตามเป้าหมาย

(4) เกษตรกรมีการผลิตชีวภัณฑ์ใช้เอง 80 ราย คิดเป็นร้อยละ 133.33 ของเป้าหมาย 60 ราย และยังมีกลุ่มเกษตรกรอีก 17 กลุ่ม ที่สามารถผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองได้

5.4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

(1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถลดค่าใช้จ่ายในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชลงได้เป็นเงิน 2,468.82 บาท คิดเป็นร้อยละ 46.91 จากค่าใช้จ่ายเดิมที่ต้องซื้อสารเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดศัตรูพืช เป็นเงินปีละ 4,010.34 บาท ส่วนเกษตรกรอีกร้อยละ 53.10 ค่าใช้จ่ายในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชยังไม่ลดลง เนื่องจากการซื้อสารกำจัดศัตรูพืชใช้ในปริมาณน้อยอยู่แล้ว จึงไม่เกิดความแตกต่างจากก่อนมีโครงการ

(2) เกษตรกรร้อยละ 70.37 ที่ดำเนินการผลิตสารชีวภัณฑ์ต่อเนื่อง ร้อยละ 29.63 ไม่ผลิตต่อ โดยให้เหตุผลว่ามีขั้นตอนในการผลิตยุ่งยาก อีกทั้งยังขาดความรู้ความชำนาญและขาดปัจจัยในการผลิต (ภาพที่ 4.20)

ภาพที่ 4.20 ความต่อเนื่องในการผลิตชีวภัณฑ์ของเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

5.5) ความคิดเห็น/ความพึงพอใจ ของเจ้าหน้าที่ ประธาน/กรรมการ ศพก. และเกษตรกร ในโครงการ

(1) ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการที่ค่าคะแนน 7.45 โดยเจ้าหน้าที่มีความเห็นว่าโครงการนี้สามารถช่วยให้เกษตรกรลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชได้ ทั้งยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต เช่น มีแหล่งผลิต GAP/อินทรีย์เพิ่มขึ้น มีศูนย์ผลิตและกระจายชีวภัณฑ์ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรได้ และช่วยลดการใช้สารเคมี ของเกษตรกรลงได้ เจ้าหน้าที่ที่มีความเห็นต่อประเด็นที่ว่าเกษตรกรที่ผ่านการอบรมแล้ว สามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปผลิตเพื่อจำหน่ายได้ที่ค่าคะแนน 5.86 เนื่องจากการผลิตชีวภัณฑ์มีขั้นตอนการผลิตที่ยุ่งยาก ทั้งยังขาดความรู้ ความชำนาญ และปัจจัยที่ใช้ในการผลิตอีกด้วย (ตารางที่ 4.107)

ตารางที่ 4.107 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. โครงการช่วยลดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสารป้องกันและกำจัดศัตรูพืชทางการเกษตร	8.00	มาก
2. โครงการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อาทิ ส่งผลให้มีแหล่งผลิต GA P อินทรีย์เพิ่มขึ้น	7.97	มาก
3. ศูนย์ผลิตและกระจายชีวภัณฑ์ที่จัดตั้งขึ้นสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้	7.90	มาก
4. การลดการใช้สารเคมีของเกษตรกร	7.90	มาก
5. เกษตรกรที่ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองได้	7.06	มาก
6. เกษตรกรที่ผ่านการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพได้ (ผลิตเพื่อจำหน่าย)	5.86	ปานกลาง
เฉลี่ย	7.45	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) ความพึงพอใจของประธาน/กรรมการ ศพก./กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.68 พบว่า ประเด็นที่มีคะแนนมากกว่า 9 ได้แก่ การดำเนินโครงการของเจ้าหน้าที่ คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน วิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้ในการอบรม ซึ่งเห็นว่าวิทยากรมีความรู้ความสามารถ และเนื้อหาหลักสูตรการอบรมตรงกับความต้องการของเกษตรกร สำหรับความพึงพอใจ ที่ค่าคะแนน 8 ได้แก่ ความเหมาะสม ของสถานที่ที่ใช้ในการจัดฝึกอบรม โครงการสามารถลดรายจ่ายในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช โครงการ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และช่วยลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร อย่างไรก็ตามประเด็นเรื่องโครงการ สามารถกระจายชีวภัณฑ์ให้กับเกษตรกรได้ใช้อย่างทั่วถึง ที่ค่าคะแนน 7.87 และประเด็นเรื่องการเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายชีวภัณฑ์ ที่ค่าคะแนน 6.88 ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่ได้กล่าวข้างต้น ที่เห็นว่าเกษตรกรจะนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้เพียงระดับปานกลางเท่านั้น (ตารางที่ 4.108)

ตารางที่ 4.108 ความพึงพอใจของประธาน/กรรมการ ศพก. /กลุ่มเกษตรกร

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการของเจ้าหน้าที่	9.39	มากที่สุด
2. คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	9.17	มากที่สุด
3. วิทยากรที่มาถ่ายทอดมีความรู้ความสามารถ	9.15	มากที่สุด
4. เนื้อหาหลักสูตรการอบรมตรงกับความต้องการ	9.12	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมของสถานที่ที่ใช้ในการจัดฝึกอบรม	8.91	มากที่สุด
6. โครงการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อาทิ ส่งผลให้มีแหล่งผลิต GAP/อินทรีย์เพิ่มขึ้น	8.89	มากที่สุด
7. โครงการสามารถลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	8.80	มากที่สุด
8. โครงการสามารถลดรายจ่ายในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชได้	8.68	มากที่สุด
9. โครงการสามารถกระจายชีวภัณฑ์ให้กับเกษตรกร	7.87	มากที่สุด
10. โครงการสามารถเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชได้	6.88	มาก
เฉลี่ย	8.68	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อโครงการโดยภาพรวมมีความพึงพอใจ ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.67 ทั้งนี้ประเด็นผลการประเมินความพึงพอใจที่มีคะแนนมากกว่า 9 คะแนน ได้แก่ วิทยากรที่มาถ่ายทอดความรู้ในการอบรม โดยให้ความรู้ที่วิทยากรมีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ได้ดีมาก การดำเนินงานโครงการของเจ้าหน้าที่ และความเหมาะสมของสถานที่ที่ใช้ในการจัดอบรม สำหรับความพึงพอใจที่ค่าคะแนน 8 ได้แก่ คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน สามารถลดรายจ่ายในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร และสามารถกระจายชีวภัณฑ์ให้กับเกษตรกร ส่วนเรื่องสามารถเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชลงได้ ที่ค่าคะแนน 7.93 คะแนน (ตารางที่ 4.109)

ตารางที่ 4.109 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. วิทยากรที่มาถ่ายทอดมีความรู้ความสามารถ	9.32	มากที่สุด
2. ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการของเจ้าหน้าที่	9.18	มากที่สุด
3. ความเหมาะสมของสถานที่ที่ใช้ในการจัดฝึกอบรม	9.17	มากที่สุด
4. เนื้อหาหลักสูตรการอบรมตรงกับความต้องการ	8.78	มาก
5. คุณภาพของวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	8.71	มาก
6. การลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	8.64	มาก
7. โครงการสามารถลดรายจ่ายในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชลงได้	8.59	มาก
8. โครงการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต อาทิ ส่งผลให้มีแหล่งผลิต GAP/อินทรีย์เพิ่มขึ้น	8.39	มาก
9. โครงการสามารถกระจายชีวภัณฑ์ให้กับเกษตรกร	8.01	มาก
10. โครงการสามารถเพิ่มรายได้จากการจำหน่ายชีวภัณฑ์ในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชได้	7.93	มาก
เฉลี่ย	8.67	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

5.6) ข้อค้นพบ

(1) เกษตรกรผลิตชีวภัณฑ์จำหน่ายได้เพียงบางกลุ่ม และใช้เฉพาะสมาชิกในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่มีต่อเกษตรกรในเรื่องดังกล่าว ที่ค่าคะแนน 5.86 เนื่องจากการเกษตรกรมีความเห็นว่าขั้นตอนในการผลิตชีวภัณฑ์ยุ่งยาก รวมทั้งการผลิตชีวภัณฑ์เป็นเทคโนโลยีใหม่ ซึ่งมีความซับซ้อนสำหรับเกษตรกร ประกอบกับการผลิตเพื่อจำหน่ายในเชิงการค้า ต้องมีการขึ้นทะเบียนผู้จำหน่ายวัตถุดิบทราย ให้ถูกต้องตามกฎหมาย

(2) การจัดฝึกอบรมตรงกับช่วงฤดูกาลเพาะปลูก ทำให้เกษตรกรไม่สะดวก เข้าร่วมอบรม ประกอบกับการจัดอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรมีเพียงครั้งเดียว เกษตรกรจึงขาดความชำนาญ ทั้งนี้ยังขาดวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตต่าง ๆ ทำให้เกษตรกรบางรายไม่สามารถผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองได้ เนื่องจาก

ต้องมีการเรียนรู้และฝึกฝนเพิ่มเติม ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้และปฏิบัติจริงสักระยะ จึงจะสามารถผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองได้

(3) บางพื้นที่มีเกษตรกรที่ติดภารกิจ หรือเข้าร่วมโครงการของรัฐหลายโครงการ และนโยบายต่าง ๆ ที่มีความสับสนและซับซ้อน ทำให้เกษตรกรไม่ได้เลือกเข้าร่วมโครงการที่ตนเองสนใจ และไม่ตรงกับเป้าหมายของโครงการ

5.7) ข้อเสนอแนะ

(1) ควรมีการขยายผลให้เกษตรกรสามารถผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองได้มากขึ้น โดยเพิ่มการอบรมถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมให้เกษตรกรปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง หรือสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้กับเกษตรกรที่มีความสนใจ และเห็นประโยชน์จากการผลิตชีวภัณฑ์ โดยการฝึกฝนและเพิ่มทักษะจนเกิดความชำนาญ เพื่อในอนาคตเกษตรกรที่มีความชำนาญอาจมีการต่อยอด และถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรรายอื่น ๆ ที่มีความสนใจจะผลิตชีวภัณฑ์ เพราะเห็นตัวอย่างความสำเร็จจากการผลิตชีวภัณฑ์ใช้เอง เช่น สามารถลดรายจ่ายในการใช้ชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช หรือเป็นการผลิตเพื่อจำหน่าย ซึ่งเป็นการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรอีกทางหนึ่งด้วย

(2) การดำเนินงานของโครงการ ควรมีการปรับปรุงหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกร ให้มีความชัดเจน รวมทั้งกิจกรรมการฝึกอบรมควรหลีกเลี่ยงช่วงระยะเวลาการเพาะปลูก/เก็บเกี่ยว ผลผลิต เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าร่วมอบรมได้ครบตามกำหนดระยะเวลา เพราะการจัดอบรมมีเพียงครั้งเดียว ดังนั้น ควรเพิ่มจำนวนครั้งการอบรมให้มากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นใจ และสามารถผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองได้

4.9 โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร

โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร ดำเนินการ 4 หน่วยงาน ได้แก่ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกรมหม่อนไหม ผลการประเมินผล ดังนี้

4.9.1 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อให้เกษตรกรเป้าหมายได้รับการพัฒนาศักยภาพการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ และสามารถจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพได้

1.2) เป้าหมายของโครงการ อบรมเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เป้าหมาย 35 จังหวัด จำนวน 12,910 ราย

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ ดำเนินการโดย กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ งบประมาณ 23,239,000 บาท

1.4) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2561

2) วิธีการประเมินผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

(1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ จำนวน 35 ราย

(3) สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 179 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

(1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

(2) สสำรวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

3) ผลการประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน 23,239,000.00 บาท ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 มีการเบิกจ่ายทั้งสิ้น 18,036,186.68 บาท ร้อยละ 77.61 ของเป้าหมาย

(2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

- ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 84.38 เห็นว่างบประมาณมาทันช่วงเวลาที่ต้องการ ที่เหลือร้อยละ 15.62 เห็นว่างบประมาณมาไม่ทันช่วงเวลาที่ต้องการ ซึ่งช่วงเวลาที่เหมาะสม คือ ในช่วงเดือนมกราคม - พฤษภาคม

- ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดทุกราย เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

3.2) กระบวนการ (Processes) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินโครงการเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งจากการสอบถามผู้ที่เกี่ยวข้องในช่วงการประเมินผล ครั้งที่ 2 เมื่อเดือนสิงหาคม 2561 มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.110)

(1) การประชาสัมพันธ์โครงการ

- การประชาสัมพันธ์โครงการในระดับจังหวัด เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 91.43 ได้ดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการ โดยช่องทางหลักที่ใช้ คือ เว็บไซต์ของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์จังหวัด ผู้นำชุมชน และป้ายประกาศ ที่เหลือร้อยละ 8.57 ไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากระยะเวลาค่อนข้างกระชั้นชิดทำให้เตรียมการประชาสัมพันธ์ให้กับเกษตรกรในพื้นที่ไม่ทันต่อการดำเนินการ

- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย รับประทานข้อมูลข่าวสารโครงการจากผู้นำชุมชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.89 รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 39.73 ที่เหลือร้อยละ 9.38 จากผู้นำเกษตรกร หรืออาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่ และเพื่อนบ้าน

- การชี้แจงรายละเอียดโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 98.32 ได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการ ที่เหลือร้อยละ 1.68 ไม่ได้เข้าร่วมรับฟังการชี้แจง เนื่องจากติดภารกิจทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมได้

(2) การสำรวจอาชีพที่ต้องการของเกษตรกรในการเรียนรู้เกี่ยวกับบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ ร้อยละ 68.57 มีการสำรวจอาชีพที่ต้องการของเกษตรกร ที่เหลือร้อยละ 31.43 ไม่ได้ดำเนินการเนื่องจากมีระยะเวลาในการดำเนินงานที่จำกัดทำให้ดำเนินการสำรวจความต้องการของเกษตรกรไม่ทันต่อระยะเวลาการดำเนินงาน

(3) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่ครูบัญชีอาสาที่เข้าร่วมโครงการ ทุกพื้นที่ดำเนินการจัดอบรมความรู้ให้แก่ครูบัญชีอาสาเป็นไปตามเป้าหมาย

(4) การอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพให้แก่เกษตรกรโดยครูบัญชีอาสา มีการดำเนินการแล้ว ร้อยละ 91.43 อยู่ระหว่างดำเนินการ ร้อยละ 8.57 เนื่องจากลงพื้นที่สำรวจในช่วงเดือนสิงหาคม 2561 ขณะนั้นเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ชี้แจงว่าครูบัญชีอาสาอยู่ระหว่างดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ

(5) การแจกสมุดบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพให้แก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ ทุกพื้นที่แจกสมุดบัญชีให้แก่เกษตรกรแล้ว

(6) การนำเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงานเกษตรกรต้นแบบที่สร้างความเข้มแข็งโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกพื้นที่มีการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานแล้ว โดยเป็นเกษตรกรที่มีความสมัครใจเข้าร่วมศึกษาดูงานจากโครงการ

(7) การจ้างเหมาลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูล ร้อยละ 94.00 มีการจ้างลูกหลานเกษตรกรเพื่อทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูล ที่เหลือร้อยละ 6.00 ไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากไม่มีลูกหลานเกษตรกรมาสมัครเข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 4.110 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

กิจกรรม	หน่วย : ร้อยละ ผลที่เกิดขึ้น
1. มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการในระดับจังหวัด	91.43
1.1 แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ	
- ผู้นำชุมชน	50.89
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่	39.73
- อื่น ๆ เช่น อาสาสมัครเกษตรกร เพื่อนบ้าน เป็นต้น	9.38
1.2 การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	98.32
2. การสำรวจอาชีพที่ต้องการของเกษตรกรในการเรียนรู้เกี่ยวกับบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ	68.57
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่ครูบัญชีอาสาที่เข้าร่วมโครงการ	100.00
4. การอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพให้แก่เกษตรกรโดยครูบัญชีอาสา	91.43
5. การแจกสมุดบัญชีให้แก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ	100.00
6. การนำเกษตรกรศึกษาดูงานเกษตรกรต้นแบบที่สร้างความเข้มแข็งฯ	100.00
7. การจ้างเหมาลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูล	94.00

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3) ผลได้ (Outputs) จากรายงานของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.111)

(1) ครูบัญชีอาสาได้รับการถ่ายทอดความรู้จากโครงการ 432 ราย ร้อยละ 100.23 ของเป้าหมาย 431 ราย

(2) เกษตรกรในพื้นที่โครงการได้รับการอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ โดยครูบัญชีอาสา 10,199 ราย ร้อยละ 79.00 ของเป้าหมาย 12,910 ราย

(3) เกษตรกรได้ศึกษาดูงานจากเกษตรกรต้นแบบที่สร้างความเข้มแข็งโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และศูนย์เครือข่ายปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น 9,781 ราย ร้อยละ 75.76 ของเป้าหมาย 12,910 ราย

(4) ลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่ได้รับการจ้างเพื่อทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูล 47 ราย ร้อยละ 94.00 ของเป้าหมาย 50 ราย

(5) เกษตรกรได้รับการกำกับและแนะนำการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ โดยครูบัญชีอาสา จำนวน 10,104 ราย

(6) เกษตรกรได้รับการติดตามการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพโดยครูบัญชีอาสา 8,236 ราย

(7) การติดตามประเมินผลการจัดทำบัญชีของกลุ่มเป้าหมาย 441 ราย

ตารางที่ 4.111 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	เป้าหมาย (ราย)	ผลการดำเนินงาน (ราย)	ร้อยละ
1. การอบรมถ่ายทอดความรู้แก่ครูบัญชีอาสาที่เข้าร่วมโครงการ	431	432	100.23
2. การอบรมการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพให้แก่เกษตรกร โดยครูบัญชีอาสา	12,910	10,199	79.00
3. การนำเกษตรกรศึกษาดูงานเกษตรกรต้นแบบที่สร้างความเข้มแข็งโดยใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	12,910	9,781	75.76
4. การจ้างเหมาลูกหลานเกษตรกรในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่ จัดเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูล	50	47	94.00
5. กำกับแนะนำการจัดทำบัญชีโดยครูบัญชีอาสา		10,104	
6. ติดตามการจัดทำบัญชีโดยครูบัญชีอาสา		8,236	
7. ติดตามประเมินผลการจัดทำบัญชีของกลุ่มเป้าหมาย		441	

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

3.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการในช่วงเดือนมีนาคม 2562 มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.112)

(1) ความรู้การจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ ก่อนการอบรมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีความรู้ในการบันทึกบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ ที่ค่าคะแนน 5.22 คะแนน หลังการอบรมเพิ่มขึ้นเป็น 8.42 คะแนน โดยประเด็นที่เพิ่มขึ้น คือ การแยกประเภทค่าใช้จ่าย การตัดยอดบัญชีในแต่ละเดือน รวมทั้งการวางแผนการผลิตและลดต้นทุนการผลิตได้ เป็นต้น

(2) การนำความรู้ไปปฏิบัติ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 86.03 นำความรู้รับจากการอบรมไปปฏิบัติตาม โดยร้อยละ 34.42 ทำบัญชีเป็นประจำ ร้อยละ 65.58 ทำเป็นบางครั้ง ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.97 ไม่ได้นำความรู้ไปปฏิบัติ เนื่องจากเกษตรกรเห็นว่าขั้นตอนในการบันทึกบัญชีมากเกินไปจึงไม่ได้บันทึกบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

(3) การลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 61.76 สามารถลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือนลงได้ เฉลี่ย 1,000 – 2,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการเรียนรู้การบันทึกบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับการทำบัญชีครัวเรือน โดยรายจ่ายที่ลดลง เช่น ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงโชค ต้นทุนการผลิตพืชโดยการหันมาทำปุ๋ยหมักแทนการใช้ปุ๋ยเคมี รวมทั้งมีการปลูกพืชไว้เพื่อบริโภคในครัวเรือนเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ที่เหลือร้อยละ 38.24 ไม่สามารถลดค่าใช้จ่ายลงได้ เนื่องจากยังไม่ได้ทำการเพาะปลูกจึงยังไม่ได้มีการบันทึกบัญชี รวมทั้งจำรายการที่ใช้จ่ายไม่ได้จึงไม่ได้ทำการบันทึกบัญชี

(4) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 97.77 เห็นว่าความรู้ที่ได้รับตรงตามความต้องการ ที่เหลือร้อยละ 2.23 เห็นว่าความรู้ที่ได้รับไม่ตรงตามความต้องการ

(5) การกำกับแนะนำและการติดตามการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพโดยครูบัญชีอาสา ร้อยละ 78.65 มีการดำเนินการแล้ว ที่เหลือร้อยละ 21.35 ไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากเกษตรกรบางรายยังไม่เข้าใจการบันทึกบัญชี ดังนั้น ครูบัญชีอาสาจึงได้เข้าไปโน้มน้าวจูงใจให้เกษตรกรเข้าใจเห็นประโยชน์ของการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพก่อน

ตารางที่ 4.112 ผลลัพธ์จากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	หน่วย	ผลที่เกิดขึ้น
1. ความรู้ในการบันทึกบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ	คะแนน	
1.1 ก่อนมีโครงการ		5.22
1.2 หลังมีโครงการ		8.42
2. การนำความรู้ไปปฏิบัติตาม	ร้อยละ	
2.1 ปฏิบัติตาม โดยระดับการปฏิบัติ		86.03
- ทำบัญชีเป็นประจำ		34.42
- ทำบัญชีเป็นบางครั้ง		65.58
2.2 ไม่ได้ปฏิบัติตาม		13.97
3. การลดรายจ่ายในครัวเรือน	ร้อยละ	
3.1 ลดลงได้		61.76
3.2 ไม่สามารถลดได้		38.24
4. ความรู้ที่ได้รับตรงตามความต้องการ	ร้อยละ	
4.1 ตรงตามความต้องการ		97.77
4.2 ไม่ตรงตามความต้องการ		2.23
5. การกำกับแนะนำการติดตามการจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพโดยครูบัญชีอาสา	ร้อยละ	78.65

ที่มา : จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจ ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานพบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.19 เมื่อสอบถามในแต่ละด้าน พบว่าด้านหลักสูตรที่ครูบัญชีอาสาเข้ามาถ่ายทอดความรู้มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.53 ด้านการได้รับแจกสมุดบัญชีมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.54 ด้านสถานที่ศึกษาดูงานมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.71 ด้านลูกหลานเกษตรกรที่ทำหน้าที่จัดเก็บและบันทึกข้อมูลมีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.71 และด้านการกำกับแนะนำ รวมทั้งการติดตามการจัดทำบัญชีโดยครูบัญชีอาสา มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.47 (ตารางที่ 4.113)

ตารางที่ 4.113 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. หลักสูตรที่ครูบัญชีอาสาเข้ามาถ่ายทอด	8.53	มากที่สุด
2. การได้รับแจกสมุดบัญชี	8.54	มากที่สุด
3. สถานที่ศึกษาดูงาน	8.71	มากที่สุด
4. ลูกหลานเกษตรกรเข้ามาทำหน้าที่จัดเก็บและบันทึกข้อมูล	6.71	มาก
5. การกำกับแนะนำ/ติดตามการจัดทำบัญชีโดยครูบัญชีอาสา	8.47	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.19	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ

(1) เกษตรกรเป้าหมายของโครงการ บางรายเป็นผู้สูงอายุ เขียนหรืออ่านหนังสือไม่ได้ ทำให้ไม่สามารถจัดทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพได้ โดยมองว่าการทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพมีรายละเอียดค่อนข้างมาก และขั้นตอนการบันทึกบัญชีที่ยุ่งยาก เช่น การบันทึกทุกกิจกรรมตลอดขั้นตอนการผลิต การบันทึกบัญชีที่เป็นเงินสดและไม่เป็นเงินสด เป็นต้น ซึ่งเกษตรกรไม่สามารถบันทึกบัญชีได้ ประกอบกับมีงานประจำ ส่งผลให้ไม่สะดวกในการทำบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพ

(2) โครงการกำหนดให้จ่ายค่าพาหนะแก่เกษตรกรผ่านบัญชีธนาคาร เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริต แต่เกษตรกรบางรายไม่มีสมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร ทำให้ต้องเสียเวลาในการเดินทางไปเปิดบัญชีเพื่อรับเงินดังกล่าว

3.7) ข้อเสนอแนะ

(1) หลักสูตรที่จัดอบรมให้แก่เกษตรกรควรเป็นหลักสูตรอย่างง่าย เพื่อให้เกษตรกรสามารถบันทึกบัญชีได้อย่างครบถ้วนและถูกต้อง เช่น การบันทึกบัญชีที่เป็นตัวเงินเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ควรให้ลูกหลานของเกษตรกรที่สูงอายุหรือเขียน/อ่านหนังสือไม่ได้เข้าร่วมรับการอบรมด้วย เพื่อช่วยเกษตรกรในการบันทึกบัญชี

(2) การจ่ายค่าพาหนะให้แก่เกษตรกร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่เกษตรกรถึงวัตถุประสงค์ของการจ่ายเงินผ่านบัญชีธนาคารเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและป้องกันการทุจริต

4.9.2 กรมส่งเสริมสหกรณ์

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อส่งเสริมการรวมกลุ่มประชาชนภายในพื้นที่เป้าหมาย การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชน ภายใต้โครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลในรูปแบบสหกรณ์ หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพภายใต้การอนุรักษ์ดินและน้ำอย่างยั่งยืน มีความรู้ สำนึกรักในแผ่นดินตามศาสตร์พระราชา รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความกินดี อยู่ดี มีสันติสุข และสร้างความเข้มแข็งในชุมชน

1.2) เป้าหมายของโครงการ

(1) อบรมเกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล 12,910 ราย ในพื้นที่ 50 พื้นที่ 36 จังหวัด

(2) สนับสนุนงบประมาณอุดหนุนเพื่อดำเนินการก่อสร้าง/ปรับปรุง/ต่อเติม ดังนี้

- สนับสนุนงบประมาณก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ให้สหกรณ์ 8 แห่ง 4 จังหวัด ดำเนินการแล้วในพื้นที่ ส.ป.ก. จังหวัดกาญจนบุรี ชลบุรี นครราชสีมา และสระแก้ว

- สนับสนุนงบประมาณปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ให้แก่สหกรณ์การเกษตร ยั่งยืนแม่ทา จำกัด จังหวัดเชียงใหม่

- สนับสนุนงบประมาณต่อเติมโกดังเก็บผลผลิตให้แก่สหกรณ์ปฏิรูปที่ดินระบำน จำกัด จังหวัดอุทัยธานี

- ก่อสร้างโรงผลิตอาหารพร้อมห้องน้ำให้แก่สหกรณ์ปฏิรูปที่ดินระบำน จำกัด จังหวัดอุทัยธานี

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ ดำเนินการโดย กรมส่งเสริมสหกรณ์ งบประมาณ 22,278,900 บาท

1.4) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 มีนาคม 2562

2) วิธีการประเมินผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

(1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมส่งเสริมสหกรณ์

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ 36 ราย

(3) สัมภาษณ์เกษตรกร/ผู้บริหารสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 221 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

(1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

(2) สสำรวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

3) ผลการประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน 22,278,900 บาท ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2562 มีการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งสิ้น 15,971,100 บาท ร้อยละ 71.69 ของเป้าหมาย ในจำนวนนี้เป็นงบดำเนินงาน 3,923,900 บาท มีการเบิกจ่ายแล้ว 3,609,200 บาท ร้อยละ 91.99 ของงบดำเนินงานทั้งหมด และเงินอุดหนุน 18,355,000 บาท เบิกจ่ายแล้ว 12,361,900 บาท ร้อยละ 67.35 ของเงินอุดหนุนทั้งหมด ส่วนที่เหลือ 6,307,800 บาท โอนเปลี่ยนแปลงจัดสรรให้โครงการอื่น (ตารางที่ 4.114)

ตารางที่ 4.114 งบประมาณโครงการ

งบประมาณ	เป้าหมาย (บาท)	เบิกจ่ายแล้ว (บาท)	ร้อยละ
งบประมาณทั้งหมด	22,278,900	15,971,100	71.69
- งบดำเนินงาน	3,923,900	3,609,200	91.99
- เงินอุดหนุน	18,355,000	12,361,900	67.35

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

(2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

- ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 84.85 เห็นว่างบประมาณมาทันช่วงเวลาที่ต้องการ ที่เหลือร้อยละ 15.15 เห็นว่างบประมาณมาไม่ทันช่วงเวลาที่ต้องการ โดยช่วงเวลาที่เหมาะสม คือ ในช่วงเดือนมกราคม - เมษายน

- ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัด ร้อยละ 90.91 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

3.2) กระบวนการ (Processes) กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินโครงการเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน จากการประเมินผล ครั้งที่ 2 เดือนสิงหาคม 2561 มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 4.115)

(1) การประชาสัมพันธ์โครงการ

- การชี้แจงรายละเอียดโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดดำเนินการชี้แจงรายละเอียดโครงการให้กับเกษตรกรทราบทุกพื้นที่แล้ว แต่มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงรายละเอียดโครงการ ร้อยละ 96.79 ที่เหลือร้อยละ 3.21 ไม่ได้เข้าร่วมรับฟังการชี้แจง เนื่องจากติดภารกิจทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมได้

- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการจากผู้นำชุมชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.78 รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 38.49 ที่เหลือร้อยละ 8.73 จากผู้นำเกษตรกร หรืออาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่และเพื่อนบ้าน

(2) การสำรวจเป้าหมายของเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินในชุมชนตามนโยบายรัฐบาล เจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดได้มีการสำรวจเป้าหมายของเกษตรกรโดยการลงพื้นที่สำรวจสอบถามกับเกษตรกรในพื้นที่โครงการโดยตรง ร้อยละ 97.22 ที่เหลือร้อยละ 2.78 ไม่ได้ดำเนินการลงพื้นที่สำรวจ เนื่องจากได้รับรายชื่อเป้าหมายเกษตรกรจากสำนักงานที่ดินจังหวัดและหน่วยงานอื่น ๆ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องจากพื้นที่แล้ว

(3) การอบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 91.67 อบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรแล้ว ส่วนที่เหลือร้อยละ 8.33 อยู่ระหว่างดำเนินการ เนื่องจากลงพื้นที่สำรวจในช่วงเดือนสิงหาคม 2561 ขณะนั้นเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ชี้แจงว่าอยู่ระหว่างดำเนินการอบรมให้กับเกษตรกรในพื้นที่

(4) การก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ ดำเนินการครบตามเป้าหมายแล้ว

(5) การปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ ดำเนินการครบตามเป้าหมายแล้ว

(6) การก่อสร้างโรงผลิตอาหารพร้อมห้องน้ำ ดำเนินการครบตามเป้าหมายแล้ว

(7) การต่อเติมโกดังเก็บผลผลิต กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้มีการยกเลิกรายการสนับสนุนการปรับปรุงโกดังเก็บผลผลิต เนื่องจากเดิมทางสหกรณ์ได้รับงบประมาณกลุ่มจังหวัดในการก่อสร้างโกดังเก็บผลผลิตหากมีการต่อเติมหรือปรับปรุงเห็นควรให้ใช้งบประมาณจากหมวดงบประมาณรายจ่าย และเป็นแหล่งเงินงบประมาณเดียวกัน เพื่อมิให้เกิดปัญหาทางปฏิบัติในภายหลัง ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการขอรับการจัดสรรงบประมาณเพื่อต่อเติมโกดังเก็บผลผลิตทางการเกษตรจากงบประมาณกลุ่มจังหวัด ซึ่งเป็นเจ้าของรายการสิ่งก่อสร้างดังกล่าว

ตารางที่ 4.115 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

กิจกรรม/ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. การดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการในระดับจังหวัด	
1.1 มีการดำเนินการประชาสัมพันธ์โครงการในระดับจังหวัด	100.00
1.2 เกษตรกรเข้าร่วมรับฟังการชี้แจงรายละเอียดโครงการ	96.79
1.3 แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ	96.76
- ผู้นำชุมชน	52.78
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่	38.49
- อื่น ๆ เช่น อาสาสมัครเกษตรกร เพื่อนบ้าน	8.73
2. การสำรวจเป้าหมายของเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินในชุมชน ตามนโยบายรัฐบาล	
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	91.67
4. การก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์	100.00
5. การปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์	100.00
6. การก่อสร้างโรงผลิตอาหารพร้อมห้องน้ำ	100.00
7. การต่อเติมโกดังเก็บผลผลิต (ยกเลิกรายการสนับสนุน)	

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3) ผลได้ (Outputs) จากการรายงานของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ข้อมูล ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2562 มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.116)

(1) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีเป้าหมาย 12,910 ราย ดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้ 10,778 ราย ร้อยละ 83.49 ของเป้าหมาย ที่เหลือร้อยละ 16.51 ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากเกิดความซ้ำซ้อนกันของกลุ่มเกษตรกรเป้าหมาย ทำให้เกษตรกรต้องเลือกเข้ารับการอบรมได้เพียง 1 หลักสูตร

(2) การก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ เดิมมีเป้าหมาย 8 แห่ง ได้มีการขอยกเลิกการสนับสนุน 3 แห่ง ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว และได้มีการเปลี่ยนพื้นที่ก่อสร้างไปเป็นสหกรณ์การเกษตรชุมชน จำกัด จังหวัดศรีสะเกษ แทน ทำให้มีการปรับเป้าหมายใหม่เป็น 6 แห่ง ขณะนี้ก่อสร้างแล้วเสร็จทั้ง 6 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินอำเภอบ่อทอง (คทช.) จำกัด จังหวัดชลบุรี สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินอำเภอหนองใหญ่ (คทช.) จำกัด จังหวัดชลบุรี สหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินปากช่อง (คทช.) จำกัด จังหวัดนครราชสีมา สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินนครบุรี จำกัด จังหวัดนครราชสีมา สหกรณ์การเกษตรในเขตปฏิรูปที่ดินตำบลสิงห์ จำกัด จังหวัดกาญจนบุรี และสหกรณ์การเกษตรชุมชน จำกัด จังหวัดศรีสะเกษ

(3) การปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ มีเป้าหมาย 1 แห่ง คือ สหกรณ์การเกษตรยั่งยืนแม่ทา จำกัด ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จตามสัญญา จำนวน 3 รายการ ได้แก่ ห้องเย็นจัดเก็บผลผลิตทางการเกษตร อุปกรณ์ตัดแต่งผลผลิตทางการเกษตร และปรับปรุงอาคารรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร

(4) การอุดหนุนงบประมาณก่อสร้างโรงผลิตอาหารพร้อมห้องน้ำ มีเป้าหมาย 1 แห่ง คือ สหกรณ์การเกษตรปฏิรูปที่ดินระบ้า จำกัด จังหวัดอุทัยธานี ดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จตามสัญญา

ตารางที่ 4.116 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ (ราย)	12,910	10,778	83.49
2. การก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์ (แห่ง)	6	6	100.00
3. การปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์ (แห่ง)	1	1	100.00
4. การก่อสร้างโรงเรือนผลิตอาหารพร้อมห้องน้ำ (แห่ง)	1	1	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

3.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.117)

(1) กิจกรรมการอบรมถ่ายทอดความรู้หลักสูตร “การบริหารจัดการที่ดินที่ได้รับในรูปแบบสหกรณ์และการสร้างจิตสำนึกรักที่ดินที่ได้รับ” มีรายละเอียด ดังนี้

- การรับทราบบทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 86.90 ได้รับทราบบทบาทหน้าที่ในการเข้าร่วมโครงการฯ เช่น การส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรและการพัฒนาอาชีพ การสร้างความเข้มแข็งในชุมชน รวมทั้งสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน

- การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 73.14 นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติตาม เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การจัดการและการดูแลไม่ให้เกิดการบุกรุกพื้นที่เขตป่าสงวน

(2) กิจกรรมสนับสนุนงบประมาณก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์/ปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์/ก่อสร้างโรงผลิตอาหารพร้อมห้องน้ำ มีรายละเอียด ดังนี้

- การใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้างที่ได้รับการสนับสนุน ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร มีการใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้างแล้ว เช่น ใช้เป็นสำนักงานในการจัดประชุมสมาชิกสหกรณ์ เป็นสถานที่ในการพบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำกิจกรรมของสหกรณ์ รวมทั้งใช้เป็นที่รวบรวมผลผลิต แปรรูปผลผลิต และจำหน่ายผลผลิต

- การใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้างที่ได้รับการสนับสนุน เกษตรกรสมาชิกสหกรณ์ มีการใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้าง เช่น ใช้เป็นสถานที่จัดประชุม และสถานที่ฝากพืชผลทางการเกษตร โดยไม่มีค่าใช้จ่าย รวมทั้งใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร

ตารางที่ 4.117 ผลลัพธ์จากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม/ผลลัพธ์	ร้อยละ
1. กิจกรรมการอบรมถ่ายทอดความรู้	
- เกษตรกรรับทราบบทบาทหน้าที่	86.90
- เกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติตามได้	73.14
2. กิจกรรมการก่อสร้าง	
- การใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้างของผู้บริหารสถาบันเกษตรกร	100.00
- การใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้างของเกษตรกรสมาชิก	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจ ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงาน ดังนี้ (ตารางที่ 4.118)

- กิจกรรมการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.64

- กิจกรรมการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน ผู้บริหารสถาบันเกษตรกรและเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับที่เท่ากัน คือ มากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.75 และ 8.73 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.118 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. กิจกรรมการอบรมถ่ายทอดความรู้	8.64	มากที่สุด
2. กิจกรรมการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน		
2.1 ผู้บริหารสถาบันเกษตรกร	8.75	มากที่สุด
2.2 เกษตรกรที่เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร	8.73	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ

(1) กิจกรรมการจัดอบรมให้ความรู้ดำเนินการในช่วงเวลาเดียวกันกับการอบรมของหน่วยงานอื่น ทำให้เกษตรกรไม่สามารถเข้าร่วมได้ครบตามเป้าหมาย

(2) การชี้แจงทำความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างและการปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานแก่ผู้ปฏิบัติงานและสถาบันเกษตรกรในพื้นที่ค่อนข้างน้อย ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และสถาบันเกษตรกรเกิดความสับสนในการปฏิบัติงาน

(3) พื้นที่ที่เกษตรกรได้รับการจัดสรรฯ บางแห่ง ยังไม่มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อาคารสำหรับจัดประชุมหรือเป็นดำเนินการของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรร ส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการจัดอบรมในสถานที่ที่อยู่นอกพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งไกลจากบ้านของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรบางรายไม่สะดวกในการเดินทาง รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น

3.7) ข้อเสนอแนะ

(1) หน่วยงานควรมีการบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมให้กับเกษตรกร เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีเป้าหมายเป็นเกษตรกรกลุ่มเดียวกัน

(2) ควรมีการจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่และสถาบันเกษตรกร เพื่อลดปัญหาการปฏิบัติงานในพื้นที่

(3) สถานที่จัดอบรมควรเป็นสถานที่ในชุมชนที่เกษตรกรสามารถเดินทางได้สะดวก เพื่อลดปัญหาค่าใช้จ่ายในการเดินทางของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นและควรมีการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว

4.9.3 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

1) สำระสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อเพิ่มศักยภาพและความเหมาะสมของพื้นที่ให้พร้อมรับการจัดที่ดินให้เกษตรกร และเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้เกษตรกรตามแนวทางศาสตร์พระราชา รวมทั้งเพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรนำแนวทางศาสตร์พระราชาไปประยุกต์ใช้

1.2) เป้าหมายของโครงการ เกษตรกรที่ได้รับการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล 1,300 ราย ในพื้นที่ 7 จังหวัด

(1.3) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ ดำเนินการโดย สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม งบประมาณ 7,828,600.00 บาท

(1.4) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2561

2) วิธีการประเมินผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

(1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ 4 ราย ได้แก่ จังหวัดชลบุรี กาฬสินธุ์ สระแก้ว และสุราษฎร์ธานี

(3) สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 41 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

(1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กรกฎาคม 2562

(2) สสำรวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

3) ผลการประเมินผล

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน 7,828,600 บาท ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 มีการเบิกจ่ายทั้งสิ้น 2,070,100.00 บาท ร้อยละ 26.44 ของเป้าหมาย

(2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

- ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดทุกราย เห็นว่างบประมาณมาทันช่วงเวลาที่ต้องการ

- ความเพียงพอของงบประมาณ ทุกพื้นที่เห็นว่างบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

3.2) กระบวนการ (Processes) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ได้กำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน จากการประเมินผล ครั้งที่ 2 เดือนสิงหาคม 2561 มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.119)

(1) การประชาสัมพันธ์โครงการ

- การชี้แจงรายละเอียดโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ในระดับจังหวัดทุกพื้นที่ได้ดำเนินการชี้แจงรายละเอียดโครงการให้กับเกษตรกรทราบแล้ว สามารถดำเนินการจัดอบรมให้แก่เกษตรกรได้เพียง 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ ชลบุรี สระแก้ว และสุราษฎร์ธานี ที่เหลือ 3 จังหวัด มีเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการ แต่ไม่สามารถเข้าร่วมรับการอบรมจากโครงการได้ เนื่องจากมีการกำหนดเงื่อนไขให้อบรมเพียงคนละ 1 หลักสูตร

- การรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ เกษตรกรที่ร่วมโครงการทุกราย รับทราบ ข้อมูลข่าวสารโครงการจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่มากที่สุด ร้อยละ 51.86 รองลงมา คือ ผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 40.74 ส่วนที่เหลือร้อยละ 7.40 จากผู้นำเกษตรกร หรืออาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่ และเพื่อนบ้าน

(3) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร การประสานพื้นที่ต้นแบบ ณ เครือข่าย ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ และจากการสอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการ พบว่า การนำเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงานตามแนวทางศาสตร์พระราชา สามารถดำเนินการได้ ร้อยละ 80.00 ของเกษตรกร เป้าหมาย ที่เหลือร้อยละ 20.00 ของเกษตรกรเป้าหมาย ไม่ได้เข้าร่วมอบรม เนื่องจากประสบปัญหา กลุ่มเกษตรกรเป้าหมายซ้ำซ้อนกัน ตามเงื่อนไขโครงการจึงไม่สามารถดำเนินการจัดอบรมได้ และเจ้าหน้าที่ในพื้นที่จึงไม่ได้ทำการประสานพื้นที่ต้นแบบฯ เพื่อนำเกษตรกรไปศึกษาดูงาน ดังกล่าว

ตารางที่ 4.119 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

กิจกรรม	ร้อยละของผลที่เกิดขึ้น
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ	
1.1 การประชาสัมพันธ์โครงการในระดับจังหวัด	100.00
1.2 แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ	
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่	51.86
- ผู้นำชุมชน	40.74
- อื่น ๆ เช่น อาสาสมัครเกษตรกร เพื่อนบ้าน	7.40
1.3 การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	82.61
2. การคัดเลือกเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินในชุมชนตามนโยบายรัฐบาล	80.00
3. การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกร	80.00
4. การประสานพื้นที่ต้นแบบ ณ เครือข่ายศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ	80.00
5. การนำเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการไปศึกษาดูงานตามแนวทางศาสตร์พระราชา	80.00

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3) ผลได้ (Outputs) จากการรายงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 พบว่า มีการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานตามแนวทางศาสตร์พระราชา และการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร ดำเนินการได้ 528 ราย ร้อยละ 40.62 ของเป้าหมาย 1,300 ราย ที่เหลือร้อยละ 59.38 ไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากประสบปัญหาเกษตรกรกลุ่มเป้าหมายซ้ำซ้อนกัน ตามเงื่อนไขโครงการจึงไม่สามารถดำเนินการจัดอบรมได้ (ตารางที่ 4.120)

ตารางที่ 4.120 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. การนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานตามแนวศาสตร์พระราชา (ราย)	1,300	528	40.62
2. การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร (ราย)	1,300	528	40.62

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 กันยายน 2561, สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

3.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.121)

(1) เกษตรกรได้รับอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกรายได้รับอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ

(2) เกษตรกรได้รับการศึกษาดูงาน เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกรายได้รับศึกษาดูงาน โดยส่วนใหญ่จะไปศึกษาดูงาน ณ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ของแต่ละอำเภอ

(3) การนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 85.37 ได้นำความรู้ที่ได้ไปศึกษาดูงานมาปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การทำปุ๋ยหมักไว้ใช้เองเพื่อลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งการอนุรักษ์ดินและน้ำ ส่วนที่เหลือร้อยละ 14.63 ยังไม่ได้ นำความรู้มาปรับใช้เนื่องจากยังปรับพื้นที่ในการทำเกษตรยังไม่แล้วเสร็จ

(4) การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกรายได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตเป็นพันธุ์ไม้ผล เช่น ทุเรียน มะม่วง มะขาม และชมพู

(5) การนำความรู้ตามแนวทางศาสตร์พระราชามาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการร้อยละ 95.12 จะนำความรู้ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่วนที่เหลือร้อยละ 4.88 อยู่ในระหว่างการปรับพื้นที่เพื่อเตรียมการเพาะปลูกพืช และคาดว่าหากมีการดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วจะนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 4.121 ผลลัพธ์จากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน	หน่วย : ร้อยละ	
		ไม่ได้ดำเนินการ	
1. การอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ	100.00	-	
2. การพาเกษตรกรไปศึกษาดูงาน	100.00	-	
3. การนำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ ในพื้นที่ของตนเอง	85.37	14.63	
4. การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต	100.00	-	
5. การนำความรู้ตามแนวทางศาสตร์พระราชามาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง	95.12	4.88	

ที่มา : จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงาน พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.12 เมื่อสอบถามในแต่ละด้าน พบว่า ด้านสถานที่ที่ศึกษาดูงานมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.33 ด้านหลักสูตรที่ได้รับอบรมจากโครงการมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.25 และด้านปัจจัยการผลิตที่ได้รับแจกมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.80 (ตารางที่ 4.122)

ตารางที่ 4.122 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. สถานที่ศึกษาดูงาน	9.33	มากที่สุด
2. หลักสูตรที่ได้รับอบรม	9.25	มากที่สุด
3. ปัจจัยการผลิตที่ได้รับแจก	8.80	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.12	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ

(1) พื้นที่ คทช. เป็นพื้นที่บูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้โครงการเดียวกัน ทำให้ประสบปัญหาการซ้ำซ้อนของเป้าหมายเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ เนื่องจากมีการกำหนดเงื่อนไขให้อบรมเพียงคนละ 1 หลักสูตร

(2) พื้นที่ที่เกษตรกรได้รับการจัดสรรฯ บางแห่ง ยังไม่มีความพร้อมในด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น อาคารสำหรับจัดประชุมหรือเป็นดำเนินการของกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรร ส่งผลทำให้เจ้าหน้าที่ได้ดำเนินการจัดอบรมในสถานที่ที่อยู่นอกพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งไกลจากบ้านของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรบางรายไม่สะดวกในการเดินทาง รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น

3.7) ข้อเสนอแนะ

(1) ควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้โครงการเดียวกัน รวมทั้งร่วมกันกำหนดการหลักสูตรการอบรม และรายละเอียดการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจนมากกว่านี้ เพื่อลดปัญหาการปฏิบัติงานในพื้นที่

(2) สถานที่จัดอบรมควรเป็นสถานที่ในชุมชนที่เกษตรกรสามารถเดินทางได้สะดวก เพื่อลดปัญหาค่าใช้จ่ายในการเดินทางของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้นและควรมีการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานดังกล่าว

4.9.4 กรมหม่อนไหม

1) สารสำคัญของโครงการ

1.1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยให้มีอาชีพที่มั่นคงโดยการรวมกลุ่มผลิต ลดการบุกรุกพื้นที่ป่า และสร้างป่าต้นน้ำในเขตภาคเหนือ สนับสนุนการผลิตเส้นไหมในประเทศ เพื่อลดการนำเข้าเส้นไหมต่างประเทศและการขาดดุล สนับสนุนการส่งออกสินค้าและวัตถุดิบ ด้านหม่อนไหม เชิงการค้าระหว่างประเทศ และสร้างกลุ่มเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรให้เกิดความเข้มแข็งและส่งเสริมระบบเศรษฐกิจชุมชน

1.2) เป้าหมายของโครงการ

(1) สร้างพื้นที่ปลูกหม่อนเพื่อเลี้ยงไหม (ในพื้นที่ได้รับอนุญาตให้ทำกิน) 2,400 ไร่ โดยแบ่งเป็นการผลิตไหมอุตสาหกรรม 600 ไร่ และการเลี้ยงไหมผลิตแผ่นใยไหม 1,800 ไร่

(2) ส่งเสริมเกษตรกรรายใหม่หรือรายเดิมที่ต้องการขยายพื้นที่ 800 ราย แบ่งเป็นเกษตรกรผลิตไหมอุตสาหกรรม 200 ราย และเกษตรกรผลิตแผ่นใยไหม 600 ราย ให้มีอาชีพที่มั่นคง

(3) ผลิตรังไหมเพื่อรองรับภาคอุตสาหกรรมในการสาวเส้นไหมได้ 120 ตัน

(4) ผลิตแผ่นใยไหม 2,000,000 แผ่น

(5) เกษตรกรมีรายได้จากการประกอบอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหม เดือนละไม่น้อยกว่า 6,000 บาท

1.3) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ ดำเนินการโดย กรมหม่อนไหม งบประมาณ 45,387,500.00 บาท

2) วิธีการประเมินผล

2.1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

(1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมหม่อนไหม

(2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ จำนวน 4 จังหวัด

(3) สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 68 ราย

2.2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

(1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กรกฎาคม 2562

(2) สสำรวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

3) ผลการประเมิน

3.1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

(1) งบประมาณ กรมหม่อนไหม ได้รับการจัดสรรงบประมาณดำเนินการ 45,387,500 บาท ณ 31 มีนาคม 2562 เบิกจ่ายทั้งสิ้น 41,808,500 บาท ร้อยละ 92.11 ของเป้าหมาย (ตารางที่ 4.123)

ตารางที่ 4.123 งบประมาณโครงการ

งบประมาณ	เป้าหมาย (บาท)	เบิกจ่ายแล้ว (บาท)	ร้อยละ
งบประมาณทั้งหมด	45,387,500	41,808,500	92.11
- งบดำเนินงาน	13,160,000	10,765,000	81.80
- งบลงทุน	16,227,500	15,043,500	92.70
- เงินอุดหนุน	16,000,000	16,000,000	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมหม่อนไหม

(2) ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

- ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดทุกรายเห็นว่า งบประมาณมาทันช่วงเวลาที่ต้องการ

- ทุกพื้นที่ที่ดำเนินกิจกรรมเห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

3.2) กระบวนการ (Processes) กรมหม่อนไหม กำหนดแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานโครงการเพื่อใช้ในการปฏิบัติงาน มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.124)

(1) การประชาสัมพันธ์โครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่ในพื้นที่ คทช. ทุกราย รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานในพื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.65 รองลงมา คือ ผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 24.32 ญาติและเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 16.22 และผู้นำเกษตรกรหรืออาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 10.81 และเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการที่อยู่นอกพื้นที่ คทช. ทุกราย รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานในพื้นที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.11 รองลงมา คือ ญาติและเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 26.32 ผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 21.05 และผู้นำเกษตรกร หรืออาสาสมัครเกษตรกรในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 10.53

(2) การชี้แจงรายละเอียดโครงการ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งที่อยู่ในและนอกพื้นที่ คทช. ทุกรายได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการจากเจ้าหน้าที่เรียบร้อยแล้ว

(3) การดำเนินตามแนวทางและขั้นตอนของโครงการ หน่วยงานได้ดำเนินการตามแนวทางและของโครงการ ได้แก่ การประชุมกับเอกชนเพื่อวางแผนรับซื้อผลผลิต การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ การวางแผนการผลิตท่อนพันธุ์หม่อนและไข่ไหมเพื่อสนับสนุนให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ การฝึกอบรมเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการร่วมมือกับเอกชนรับซื้อผลผลิต

(4) การก่อสร้างโรงเรือนเพื่อเตรียมการเลี้ยงไหม เกษตรกรร้อยละ 48.39 ที่อยู่ในพื้นที่ คทช. และเกษตรกรร้อยละ 83.78 ที่อยู่นอกพื้นที่ คทช. มีการก่อสร้างโรงเลี้ยงไหมแล้ว

ตารางที่ 4.124 การดำเนินงานตามกิจกรรมของโครงการ

กิจกรรม	ผลการดำเนินงาน (ร้อยละ)	
	ในพื้นที่ คทช.	นอกพื้นที่ คทช.
1. การประชาสัมพันธ์โครงการ		
1.1 แหล่งการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโครงการ		
- เจ้าหน้าที่หน่วยงานราชการในพื้นที่	48.65	42.11
- ผู้นำชุมชน	24.32	21.05
- ญาติและเพื่อนบ้าน	16.22	26.32
- อาสาสมัครเกษตรกร	10.81	10.53
1.2 การชี้แจงรายละเอียดโครงการ	100.00	100.00
2. การร่วมประชุมวางแผนกับเอกชนเพื่อวางแผนรับซื้อผลผลิต	100.00	100.00
3. การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	100.00	100.00
4. การวางแผนการผลิตก่อนพันธุ์หม่อนและไขไหมเพื่อสนับสนุนให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	100.00	100.00
5. การฝึกอบรมเกษตรกรผู้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	100.00	100.00
6. การก่อสร้างโรงเรือนเพื่อเตรียมการเลี้ยงไหม	48.39	83.78
7. การร่วมมือกับเอกชนรับซื้อผลผลิต	100.00	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3) ผลได้ (Outputs) จากการรายงานของกรมหม่อนไหม ข้อมูล ณ วันที่ 31 มีนาคม 2562 มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.125)

(1) การคัดเลือกเกษตรกรและพื้นที่เป้าหมาย ทุกพื้นที่ที่มีการคัดเลือกเกษตรกร และพื้นที่เป้าหมายเรียบร้อยแล้ว

(2) การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีเป้าหมาย 800 ราย เป็นเกษตรกรที่อยู่ในพื้นที่ คทช. 38 ราย นอกพื้นที่ คทช. 762 ราย โดยดำเนินการอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรครบตามเป้าหมาย

(3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีเป้าหมาย 800 ราย ดำเนินการสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรครบตามเป้าหมาย โดยปัจจัยการผลิตที่สนับสนุน เช่น ท่อนพันธุ์หม่อน ไขไหม

(4) การขยายแปลงพันธุ์หม่อนและจัดทำระบบน้ำ ดำเนินการครบตามเป้าหมาย 4 แห่ง

(5) การสนับสนุนโรงเลี้ยงไหม ดำเนินการสนับสนุนโรงเรือนแก่เกษตรกรครบตามเป้าหมาย 800 ราย

ตารางที่ 4.125 ผลได้จากการดำเนินงานโครงการ

หน่วย : ราย

รายการ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1. การคัดเลือกเกษตรกรและพื้นที่เป้าหมาย	800	800	100.00
2. การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	800	800	100.00
- ในพื้นที่ คทช.		38	4.75
- นอกพื้นที่ คทช.		762	95.25
3. การสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	800	800	100.00
4. การขยายแปลงพันธุ์หม่อนและจัดทำระบบน้ำ (แห่ง)	4	4	100.00
5. การสนับสนุนโรงเลี้ยงไหม	800	800	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมหม่อนไหม

3.4) ผลลัพธ์ (Outcomes) จากการสำรวจโดยการสอบถามเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ มีรายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.126)

(1) การอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ เกษตรกรร้อยละ 97.06 ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ แบ่งเป็นหลักสูตรการผลิตไหมอุตสาหกรรม ร้อยละ 60.61 และการผลิตไหมเพื่อผลิตแผ่นใยไหม ร้อยละ 39.39

(2) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปฏิบัติ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกราย นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปฏิบัติตาม เช่น การเลี้ยงไหม การเก็บไข่ไหม การปลูกหม่อน และการสังเกตโรคของไหม รวมทั้งการให้อาหารไหมตามปริมาณที่กำหนดตามขนาดอายุของตัวไหม

(3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทุกรายได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิตแล้ว เช่น ท่อนพันธุ์หม่อน ตัวไหม ไข่ไหม และเงินสนับสนุนสำหรับการสร้างโรงเลี้ยงไหม

(4) การก่อสร้างโรงเลี้ยงไหม หน่วยงานมีการสนับสนุนเงินทุนสำหรับก่อสร้างโรงเลี้ยงไหมให้แก่เกษตรกร รายละ 25,000 บาท พบว่า เกษตรกรได้รับเป็นเงินค่าก่อสร้าง รายละ 20,000 บาท ส่วนที่เหลือ 5,000 บาท เป็นค่าอุปกรณ์ในการเลี้ยงไหม เช่น ตาข่ายถ้ำมูล มุ้งเขียว ฝ้ายคลุมตอนเลี้ยงไหม โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 67.65 ได้ก่อสร้างโรงเลี้ยงไหมแล้ว ในจำนวนนี้เป็นโรงเรือนที่ก่อสร้างใหม่ ร้อยละ 71.74 ซึ่งเกษตรกรทุกรายได้สมทบทุนตนเองเพิ่มเติมเฉลี่ยโรงเรือนละ 50,000 บาท และเป็นการต่อเติมโรงเลี้ยงไหมเก่า ร้อยละ 28.26 โดยเกษตรกรทุกรายได้สมทบทุนตนเองเพิ่มเติม เฉลี่ยโรงเรือนละ 30,000 บาท ส่วนที่เหลือร้อยละ 32.35 ยังก่อสร้างโรงเรือนไม่แล้วเสร็จ

(5) รายได้จากการเลี้ยงไหม เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 63.24 ได้รับรายได้จากการเลี้ยงไหม โดยเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 12,000 บาท ก่อนมีโครงการเกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 20,000 บาท และหลังมีโครงการมีรายได้เฉลี่ย 32,000 บาท ส่วนที่เหลือร้อยละ 36.76 ยังไม่ได้รับรายได้จากการเลี้ยงไหม เนื่องจากสภาพอากาศที่ร้อนจัด ส่งผลทำให้ต้นหม่อนเติบโตช้าไม่สามารถนำไปเลี้ยงไหมได้

(6) การมีตลาดรองรับผลผลิต เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 80.88 มีตลาดรองรับผลผลิตแล้ว เช่น บริษัท จุกุใหม่ไทย จำกัด บริษัท เอ็นจีทีเอสคอร์เปอร์เรชั่น จำกัด บริษัทขอนแก่นสาวไหม จำกัด และเกษตรกร ร้อยละ 87.18 สามารถผลิตไหมได้ตรงตามข้อตกลงของบริษัทที่รับซื้อ โดยส่วนใหญ่จะมีการตกลงราคากันก่อนรับซื้อ ส่วนที่เหลือร้อยละ 12.82 ไม่เป็นไปตามข้อตกลง เนื่องจากเกษตรกรได้รับเงินช้า และไม่มีการทำสัญญากับบริษัท

(7) การพัฒนาเป็นอาชีพหลัก เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 93.75 เห็นว่าสามารถพัฒนาอาชีพปลูกหม่อนเลี้ยงไหมไปเป็นอาชีพหลักได้ เนื่องจากวิธีการเลี้ยงไม่ยุ่งยาก ใช้เวลาในการเลี้ยงไม่นาน รวมทั้งมีตลาดรับซื้อที่นำเชื่อถือ

(8) การขยายแปลงพันธุ์หม่อนและจัดทำระบบน้ำในพื้นที่ศูนย์หม่อนไหมฯ 4 แห่ง เพื่อสนับสนุนให้เพียงพอต่อการผลิตทั้งปี พบว่า มีการใช้ประโยชน์ครอบคลุมทุกพื้นที่แล้ว

ตารางที่ 4.126 ผลลัพธ์จากการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	หน่วย	ดำเนินการแล้ว/ ปฏิบัติ	ยังไม่ได้ดำเนินการ/ ไม่ได้ปฏิบัติ
1. การอบรมถ่ายทอดความรู้	ร้อยละ	97.06	2.94
- การผลิตไหมอุตสาหกรรม	ร้อยละ	60.61	
- การผลิตไหมเพื่อผลิตแผ่นใยไหม	ร้อยละ	39.39	
2. การนำความรู้จากการอบรมมาปฏิบัติตาม	ร้อยละ	100.00	-
3. การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต	ร้อยละ	100.00	-
4. การก่อสร้างโรงเลี้ยงไหม	ร้อยละ	67.65	32.35
- ก่อสร้างโรงเรือนใหม่	ร้อยละ	71.74	
- ต่อเติมโรงเรือนเก่า	ร้อยละ	28.26	
5. รายได้จากการเลี้ยงไหม	ร้อยละ	63.24	36.76
- ก่อนมีโครงการ (บาท)	บาท	20,000	
- หลังมีโครงการ (บาท)	บาท	32,000	
6. มีตลาดรองรับผลผลิต	ร้อยละ	80.88	19.12
- เป็นไปตามข้อตกลง	ร้อยละ	87.18	12.82
7. การพัฒนาให้เป็นอาชีพหลัก	ร้อยละ	93.75	6.25
8. การขยายแปลงพันธุ์หม่อนและจัดทำระบบน้ำ ในพื้นที่ศูนย์หม่อนไหม	ร้อยละ	100.00	

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5) ความพึงพอใจ ความคิดเห็นของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงาน พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.07 เมื่อสอบถามในแต่ละด้าน พบว่า ด้านหลักสูตร ที่ได้รับการอบรมมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.47 ด้านปัจจัยการผลิตที่ได้รับมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.51 ด้านโรงเลี้ยงไหมที่ได้รับการสนับสนุนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.13 ด้านบริษัทเอกชนที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.47 ด้านการทำสัญญากับบริษัทเอกชนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.05 และด้านราคาที่ได้รับมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.84 (ตารางที่ 4.127)

ตารางที่ 4.127 ความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่อการดำเนินงานโครงการ

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. หลักสูตรที่ได้รับการอบรม	9.47	มากที่สุด
2. ปัจจัยการผลิตที่ได้รับ	9.51	มากที่สุด
3. โรงเลี้ยงไหมที่ได้รับการสนับสนุน	9.13	มากที่สุด
4. บริษัทเอกชนที่เข้าร่วมโครงการ	8.47	มากที่สุด
5. การทำสัญญากับบริษัทเอกชน	9.05	มากที่สุด
6. ราคาที่ได้รับ	8.84	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.07	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.6) ข้อค้นพบ

(1) เกษตรกรได้รับการสนับสนุนท่อนพันธุ์หม่อนในช่วงที่สภาพอากาศไม่เหมาะสม ทำให้ต้นหม่อนบางส่วนตาย ส่วนต้นที่ไม่ตายก็ให้ผลผลิตน้อย เกษตรกรบางรายจึงยังไม่ได้สร้างโรงเลี้ยงไหม

(2) สถานที่จัดอบรมส่วนใหญ่อยู่นอกพื้นที่ ซึ่งไกลจากบ้านของเกษตรกร ทำให้เกษตรกรบางรายไม่สะดวกในการเดินทาง รวมทั้งมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น

3.7) ข้อเสนอแนะ

(1) เจ้าหน้าที่ในพื้นที่ควรให้คำแนะนำแก่เกษตรกรรายใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรสามารถดูแลต้นหม่อนได้

(2) สถานที่จัดอบรมควรเป็นสถานที่ในชุมชนที่เกษตรกรสามารถเดินทางได้สะดวก

การอบรมเกษตรกรการจัดทำบัญชีต้นทุนอาชีพ โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

การอบรมถ่ายทอดความรู้การบริหารจัดการที่ดินที่ได้รับในรูปแบบสหกรณ์
และการสร้างจิตสำนึกรักที่ดิน โดยกรมส่งเสริมสหกรณ์

การนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานตามแนวทางศาสตร์พระราชา
โดยสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

การอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรพร้อมสนับสนุนงบประมาณเพื่อก่อสร้างโรงเลี้ยงไหม
โดยกรมหม่อนไหม

4.10 โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่

4.10.1 สารสำคัญของโครงการ

1) **ความเป็นมาของโครงการ** กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมส่งเสริมการเกษตรได้พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ให้เป็น Young Smart Farmer (YSF) ตั้งแต่ ปี 2557 โดยเน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงเครือข่ายให้เกษตรกรเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้และออกแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง” และมีเป้าหมายพัฒนาต่อยอดให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่

2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1) เพื่อเตรียมความพร้อมและพัฒนา Young Smart Farmer ให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรม ฐานข้อมูล และเครือข่ายในการทำธุรกิจเกษตร เพื่อเป็นผู้นำด้านเกษตร 4.0

2.2) เพื่อพัฒนาและยกระดับผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่สู่การเกษตรตามมาตรฐานสินค้าและการตลาดสากล

2.3) เพื่อสร้างและพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ ให้เป็นศูนย์กลางแบบในการเตรียมความพร้อมและพัฒนาเกษตรกรสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ รวมถึงการเป็นศูนย์กลางเทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรม ธุรกิจเกษตร ฐานข้อมูล และการเชื่อมโยงเครือข่ายภาคการเกษตร

3) เป้าหมายของโครงการ

3.1) Young Smart Farmer จำนวน 4,850 ราย

3.2) ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 77 ศูนย์

4) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ กรมส่งเสริมการเกษตร งบประมาณ 66,690,500 บาท

5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 – 30 กันยายน 2561

4.10.2 วิธีการประเมินผล

1) **วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล** ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมส่งเสริมการเกษตร

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดผู้รับผิดชอบโครงการ จำนวน 77 ราย

1.3) สัมภาษณ์ Young Smart Farmer เจ้าของศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จำนวน 77 ราย (1 ราย/ศูนย์) และ Young Smart Farmer ที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 374 ราย

2) **ช่วงเวลาของข้อมูล**

2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

2.2) สัมภาษณ์ข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

4.10.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

1.1) โครงการได้รับงบประมาณจัดสรรทั้งสิ้น 66.6905 ล้านบาท เบิกจ่ายแล้ว 31.0401 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 46.54 ของงบประมาณที่ได้รับ ส่วนงบประมาณที่เหลือ 35.6504 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 53.46 ส่งคืนคลัง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 30 กันยายน 2561)

1.2) ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด ร้อยละ 89.86 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีความเพียงพอ ส่วนที่เหลือร้อยละ 10.14 เห็นว่าไม่เพียงพอ และไม่สอดคล้องกับรูปแบบและระยะเวลาการดำเนินกิจกรรมการจับอบรมซึ่งใช้ระยะเวลานาน

1.3) ความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด ร้อยละ 96.05 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีความทันเวลา ส่วนที่เหลือร้อยละ 3.95 เห็นว่าไม่ทันเวลา ทำให้ต้องเร่งรัดดำเนินการโครงการ

2) ผลได้ (Outputs)

2.1) Young Smart Farmer ที่ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ โดยโครงการฯ ได้กำหนดหลักสูตรการจับอบรมจำนวน 3 หลักสูตร พบว่า (ตารางที่ 4.128)

(1) หลักสูตรเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ จับอบรม 2 ครั้ง ครั้งละ 4 วัน ดำเนินการโดยสำนักงานเกษตรจังหวัด โดยเน้นกระบวนการจัดทำแผนพัฒนากิจกรรมการเกษตรในเชิงธุรกิจเกษตร พบว่า Young Smart Farmer ผ่านการอบรมทั้งสิ้น 3,105 ราย คิดเป็นร้อยละ 80.65 จากเป้าหมาย 3,850 ราย สาเหตุที่ Young Smart Farmer เข้ารับการอบรมน้อยกว่าเป้าหมาย เนื่องจากส่วนหนึ่งติดภารกิจทางการเกษตร และบางส่วนได้รับการประสานให้เป็นวิทยากรการอบรมหลักสูตรต่าง ๆ ภายใต้อื่น ๆ ของโครงการไทยนิยม ยั่งยืน จึงไม่สามารถเข้ารับการอบรมตามโครงการได้

(2) หลักสูตรผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ จับอบรม 2 ครั้ง ครั้งละ 5 วัน ดำเนินการโดยสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 1 - 9 โดยเน้นกระบวนการจัดทำแผนธุรกิจด้วยนวัตกรรมสร้างสรรค์ พบว่า Young Smart Farmer ผ่านการอบรมทั้งสิ้น 546 ราย คิดเป็นร้อยละ 60.67 ของเป้าหมาย 900 ราย สาเหตุที่ Young Smart Farmer เข้ารับการอบรมน้อยกว่าเป้าหมาย เนื่องจากสถานที่อบรมอยู่ไกล บางรายไม่สะดวกเดินทาง อีกทั้งยังเห็นว่าจำนวนวันในการจับอบรมมีระยะเวลานาน จึงไม่สมัครเข้าร่วมอบรมหลักสูตรดังกล่าว

(3) หลักสูตรมาตรฐานสินค้าเกษตรและการตลาดสากล จับอบรม 2 ครั้ง ครั้งละ 5 วัน ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมการเกษตร จัดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะและต่อยอดองค์ความรู้ด้านมาตรฐานสินค้าเกษตรและการตลาดสากล พบว่า Young Smart Farmer ผ่านการอบรมทั้งสิ้น 91 ราย คิดเป็นร้อยละ 91.00 ของเป้าหมาย 100 ราย เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของ Young Smart Farmer ที่มีแผนพัฒนาธุรกิจเกษตร จึงมีความสนใจเรื่องมาตรฐานสินค้าเกษตรและช่องทางการตลาด จึงสมัครเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลผลิตและเพิ่มช่องทางการตลาด

ตารางที่ 4.128 Young Smart Farmer ที่ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่

หน่วย : ราย

หลักสูตร	เป้าหมาย	ผลการพัฒนา	ร้อยละ
1. เตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	3,850	3,105	80.65
2. ผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	900	546	60.67
3. มาตรฐานสินค้าเกษตรและการตลาดสากล	100	91	91.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมการเกษตร

(4) ระดับความรู้ความเข้าใจของ Young Smart Farmer ที่ได้รับจากการจัดอบรมตามหลักสูตร พบว่า ในภาพรวม Young Smart Farmer มีความรู้ความเข้าใจในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.85 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 92.20 มีความเห็นว่าการจัดอบรมนั้นเป็นหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการ และร้อยละ 7.80 เห็นว่าไม่ตรงกับความต้องการ โดยเฉพาะหลักสูตรที่ 1 Young Smart Farmer ร้อยละ 15.68 เห็นว่าไม่ตรงกับความต้องการ เนื่องจากหลักสูตรไม่ครอบคลุมการทำงานเกษตรทุกด้าน เช่น ด้านปศุสัตว์ ประมง อีกทั้งเห็นว่าควรจัดอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติเพื่อให้ Young Smart Farmer ได้ศึกษาดูงานจากสถานที่จริง (ตารางที่ 4.129)

ตารางที่ 4.129 ความรู้ความเข้าใจของ Young Smart Farmer ที่ได้รับจากการอบรม

หลักสูตร	ระดับความรู้ความเข้าใจ		ร้อยละของความต้องการ	
	คะแนน	แปลผล	ตรง	ไม่ตรง
1. เตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	9.06	มากที่สุด	84.32	15.68
2. ผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	8.91	มากที่สุด	96.76	3.24
3. มาตรฐานสินค้าเกษตรและการตลาดสากล	8.57	มากที่สุด	95.53	4.47
เฉลี่ย	8.85	มากที่สุด	92.20	7.80

ที่มา : จากการสำรวจ

(5) ผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ ฐานข้อมูลเครือข่ายในการทำธุรกิจเกษตร และเป็นผู้นำด้านเกษตร 4.0 พบว่า Young Smart Farmer ร้อยละ 76.05 ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรม ฐานข้อมูล และเครือข่ายในการทำธุรกิจเกษตรของตนเอง ในจำนวนนี้ร้อยละ 58.02 มีการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น เครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าว โดรนพ่นสารชีวภัณฑ์ การใช้ระบบเซ็นเซอร์ควบคุมระบบการให้น้ำและการเปิด-ปิดไฟ การคำนวณสูตรปุ๋ยโดยใช้แอปพลิเคชัน ร้อยละ 52.19 มีการใช้นวัตกรรมสำหรับลดต้นทุนการผลิตและแปรรูปสินค้า เช่น การฟรีซดราย เครื่องอบแปรรูปแบบตั้งเวลาควบคุมอุณหภูมิ ร้อยละ 51.31 มีการใช้ฐานข้อมูลและการเก็บรวบรวมบันทึกข้อมูลเพื่อวางแผนการผลิต และที่เหลือร้อยละ 49.10 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การหาปัจจัยการผลิต การผลิต การแปรรูปและการตลาด ทั้งนี้ ร้อยละ 23.95

อยู่ระหว่างการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ โดยมีความเห็นว่า การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่และนวัตกรรมทางการเกษตร เข้ามาใช้ในธุรกิจการเกษตรต้องใช้เงินลงทุน ซึ่งบางรายมีข้อจำกัดด้านนี้ อีกทั้งบางพื้นที่ยังไม่มีระบบไฟฟ้าเข้าถึงพื้นที่การเกษตร จึงเป็นข้อจำกัดในการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ ทั้งนี้ Young Smart Farmer ส่วนใหญ่มีความสนใจเรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ และอยู่ระหว่างศึกษาแนวทางเพื่อนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาปรับใช้และพัฒนาธุรกิจการเกษตรของตนเอง (ตารางที่ 4.130)

ตารางที่ 4.130 ผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ฯ ในการทำธุรกิจเกษตร

รายการ	ร้อยละ
1. ผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ ที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ฯ (ใช้ได้มากกว่า 1 ประเภท)	76.05
1.1 ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่	58.02
1.2 ใช้นวัตกรรมสำหรับลดต้นทุนการผลิตและแปรรูป	52.19
1.3 ใช้ฐานข้อมูลเพื่อวางแผนการผลิต	51.31
1.4 เชื่อมโยงเครือข่ายในการทำธุรกิจเกษตร	49.10
2. ผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ ที่ไม่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ฯ	23.95
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

2.2) การพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่

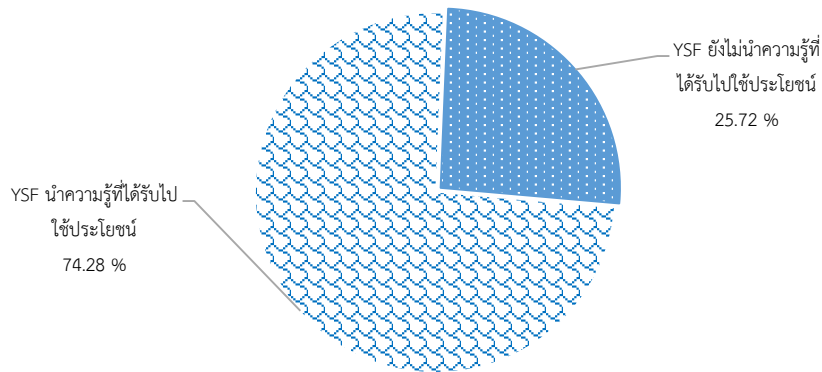
ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ ได้รับการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิต เพื่อพัฒนาศูนย์บ่มเพาะฯ ให้มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบครบทั้ง 77 ศูนย์ โดยวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิตที่ได้รับ ได้แก่ ป้ายศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ ป้ายแปลง/ฐานเรียนรู้ แผ่นพับและป้ายองค์ความรู้ เมล็ดพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์พร้อมอาหาร วัสดุอุปกรณ์ทำปุ๋ยชีวภาพ เช่น ถังหมัก กากน้ำตาล สารชีวภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุผลผลิตที่แปรรูป อุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้ของศูนย์บ่มเพาะฯ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ ชุดกระดานไวท์บอร์ด เครื่องขยายเสียง และอื่น ๆ

ทั้งนี้ เจ้าของศูนย์บ่มเพาะฯ ร้อยละ 81.33 เห็นว่าวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับตรงกับความต้องการ โดยนำไปใช้ประโยชน์เป็นแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ บรรจุผลผลิตแปรรูป ทำป้ายศูนย์บ่มเพาะฯ ป้ายแปลง/ฐานเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ภายในศูนย์บ่มเพาะฯ ส่วนที่เหลือร้อยละ 18.67 เห็นว่า วัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิตที่ได้รับไม่ตรงกับความต้องการ เนื่องจากข้อกำหนดของโครงการฯ ไม่สามารถจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ประเภทคอกทณถาวร ซึ่งเป็นวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการสร้างและพัฒนาศูนย์บ่มเพาะฯ ดังนั้น การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิตตามโครงการจึงไม่ตรงกับความต้องการของเจ้าของศูนย์บ่มเพาะฯ บางราย

3) ผลลัพธ์ (Outcomes)

3.1) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์

Young Smart Farmer ร้อยละ 74.28 นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์แล้ว โดยภาพรวมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.37 ส่วนที่เหลือร้อยละ 25.72 ยังไม่มีการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ เนื่องจากหลักสูตรที่ได้รับการอบรมไม่สอดคล้องกับกิจกรรมทางการเกษตรของตนเอง (ภาพที่ 1) โดยระดับการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในแต่ละหลักสูตร ดังนี้ (ตารางที่ 4.131)

ภาพที่ 4.21 การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์

ที่มา : จากการสำรวจ

ตารางที่ 4.131 ระดับการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์

หลักสูตร	การนำไปใช้ประโยชน์	
	คะแนน	แปลผล
1. เตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	8.42	มากที่สุด
2. ผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	8.43	มากที่สุด
3. มาตรฐานสินค้าเกษตรและการตลาดสากล	8.27	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.37	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

3.2) ผลการพัฒนากิจกรรมการเกษตรจากการอบรมความรู้ของแต่ละหลักสูตร

(1) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมหลักสูตรเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ไปใช้ประโยชน์ พบว่า Young Smart Farmer ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรเตรียมความพร้อมสู่การเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ สามารถจัดทำแผนพัฒนาโครงการเกษตรในเชิงธุรกิจเกษตรได้ด้วยตนเอง 2,621 ราย คิดเป็นร้อยละ 84.41 ของผู้ผ่านการอบรม 3,105 ราย ในจำนวนนี้มี 1,923 ราย คิดเป็นร้อยละ 73.37 ของผู้ที่สามารถจัดทำแผนฯ ได้ด้วยตนเอง นำแผนฯ ไปใช้ปฏิบัติจริง โดยเป็นการวางแผนการผลิต การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต และแผนการตลาด

(2) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมหลักสูตรผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ไปใช้ประโยชน์ พบว่า Young Smart Farmer ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ สามารถจัดทำแผนธุรกิจด้วยนวัตกรรมสร้างสรรค์ 212 ราย คิดเป็นร้อยละ 38.83 ของผู้ผ่านการอบรม 546 ราย ในจำนวนนี้มี 208 ราย คิดเป็นร้อยละ 98.11 ของผู้ที่สามารถจัดทำแผนฯ ได้ด้วยตนเอง นำแผนฯ ไปใช้ปฏิบัติจริง โดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเกษตรสมัยใหม่สำหรับลดต้นทุนการผลิตไปปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร เช่น เครื่องอบแปรรูปแบบตั้งเวลาควบคุมอุณหภูมิ การใช้ระบบเซ็นเซอร์ควบคุมระบบการให้น้ำ และการเปิดปิดไฟ การคำนวณสูตรปุ๋ยโดยใช้แอปพลิเคชัน

(3) การนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมหลักสูตรมาตรฐานสินค้าเกษตร และการตลาดสากลไปใช้ประโยชน์ พบว่า Young Smart Farmer ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรมาตรฐานสินค้าเกษตรและการตลาดสากล ได้รับการเสริมสร้างทักษะและต่อยอดองค์ความรู้สู่สากล และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 57 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.64 ของผู้ผ่านการอบรม 91 ราย โดยนำไปดำเนินการเรื่องมาตรฐานสินค้าเกษตร เพื่อพัฒนาคุณภาพของผลผลิต เช่น มาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practice: GAP) มาตรฐานการผลิตผลิตภัณฑ์ (Good Manufacturing Practice: GMP) มาตรฐานฟาร์มที่มีระบบการป้องกันโรคและการเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสม (Good Farming Management: GFM) มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) มาตรฐานอาหารปลอดภัย มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ และการวางแผนการนำเข้าและการส่งออก โดยขยายตลาดและกลุ่มลูกค้าเพิ่มขึ้นในตลาดต่างประเทศ

3.3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการเกษตร

Young Smart Farmer ที่เข้าร่วมโครงการฯ ร้อยละ 95.12 มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการเกษตรมากขึ้น โดยในจำนวนนี้ ร้อยละ 92.02 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ Young Smart Farmer รายอื่น ๆ ร้อยละ 68.07 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ประกอบการเกษตรกรรุ่นใหม่ ร้อยละ 58.98 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ และร้อยละ 34.59 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับเครือข่ายอื่น ๆ เช่น ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) แปลงใหญ่ กลุ่ม OTOP และวิสาหกิจชุมชน โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านปัจจัยการผลิต ด้านการผลิต ด้านการตลาด และด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ที่เหลือร้อยละ 4.88 ไม่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการเกษตร เนื่องจากมีความเห็นว่าการทำการเกษตรแต่ละด้านมีความแตกต่างกัน การรวมกลุ่มหรือสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการเกษตรอาจไม่เป็นไปตามความต้องการ (ตารางที่ 4.132)

ผลที่ได้รับจากการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านเกษตร ทำให้ Young Smart Farmer เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการเกษตร มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาการผลิตและการตลาดร่วมกัน สามารถเข้าถึงผลผลิตที่หลากหลายมากขึ้น ช่วยลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มช่องทางการตลาด โดยสามารถนำผลผลิตไปวางขายที่ร้านค้าเครือข่ายได้

ตารางที่ 4.132 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการเกษตร

รายการ	ร้อยละ
1. YSF สร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการเกษตร (สร้างเครือข่ายได้มากกว่า 1 เครือข่าย)	95.12
1.1 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ YSF รายอื่นๆ	92.02
1.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	68.07
1.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่	58.98
1.4 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับเครือข่ายอื่นๆ	34.59
2. YSF ไม่มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการเกษตร	4.88
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

3.4) ความพร้อมในการเป็นศูนย์ต้นแบบ

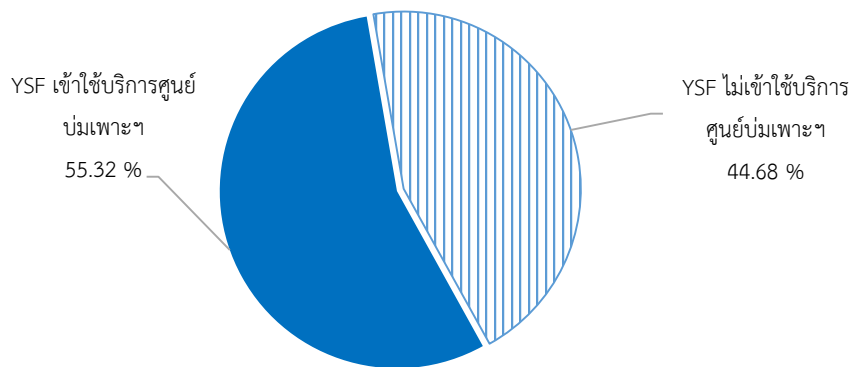
(1) จากการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิตให้กับศูนย์บ่มเพาะฯ 77 ศูนย์ เพื่อพัฒนาให้มีความพร้อมในการเป็นศูนย์ต้นแบบ สามารถเป็นสถานที่ศึกษาดูงานและให้บริการทางการเกษตร แก่เกษตรกรและผู้สนใจทั่วไป พบว่า ร้อยละ 96.10 มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบและสามารถให้บริการ กับผู้ที่สนใจศึกษาดูงานที่ศูนย์บ่มเพาะฯ ได้ โดยในจำนวนนี้ร้อยละ 84.00 มีเกษตรกรรุ่นใหม่และ เกษตรกรทั่วไปเข้ามาศึกษาดูงาน เฉลี่ยเดือนละ 105 ราย ร้อยละ 80.00 มีผู้สนใจทั่วไปเข้ามาศึกษาดูงาน ศูนย์บ่มเพาะฯ เฉลี่ยเดือนละ 135 ราย ร้อยละ 77.33 สามารถเป็นจุดศูนย์รวมของ Young Smart Farmer ในพื้นที่ และร้อยละ 62.67 เป็นจุดศูนย์รวมการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ เฉลี่ยเดือนละ 3 หน่วยงาน ส่วนที่เหลือร้อยละ 3.90 อยู่ระหว่างการดำเนินการพัฒนาให้มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ (ตารางที่ 4.133)

ตารางที่ 4.133 ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ

รายการ	ร้อยละ
1. ศูนย์บ่มเพาะฯ มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ (มีความพร้อมมากกว่า 1 ด้าน)	96.10
1.1 เป็นสถานที่ศึกษาดูงานสำหรับเกษตรกร	84.00
1.2 เป็นสถานที่ศึกษาดูงานสำหรับผู้สนใจทั่วไป	80.00
1.3 เป็นจุดศูนย์รวมของ YSF ในพื้นที่	77.33
1.4 เป็นจุดศูนย์รวมการบูรณาการของหน่วยงานภาครัฐ	62.67
2. ศูนย์บ่มเพาะฯ อยู่ระหว่างพัฒนาเป็นศูนย์ต้นแบบ	3.90
รวม	100.00

ที่มา : จากการสำรวจ

(2) การเข้าใช้บริการศูนย์บ่มเพาะฯ ของ Young Smart Farmer พบว่า ร้อยละ 55.32 ใช้บริการศูนย์บ่มเพาะฯ โดยใช้เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลด้านการเกษตร และบางส่วนได้ร่วมออกบูธขายสินค้าในพื้นที่ศูนย์บ่มเพาะฯ ดังนั้น การเข้าใช้บริการศูนย์บ่มเพาะฯ ทำให้ เกิดการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเกษตรเพิ่มขึ้น สามารถพัฒนากิจกรรมการเกษตรและคุณภาพของผลผลิต รวมถึงวางแผนการผลิตและการตลาดได้ดีขึ้น ขณะที่ ร้อยละ 44.68 ไม่ได้เข้าใช้บริการศูนย์บ่มเพาะฯ เนื่องจากสถานที่อยู่ห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทาง อีกทั้งมีภารกิจต้องดูแลพื้นที่ด้านการเกษตร โดยศึกษาหาข้อมูลการทำธุรกิจเกษตรด้วยตนเอง ทำให้ไม่ได้เข้าใช้บริการศูนย์บ่มเพาะฯ (ภาพที่ 4.22)

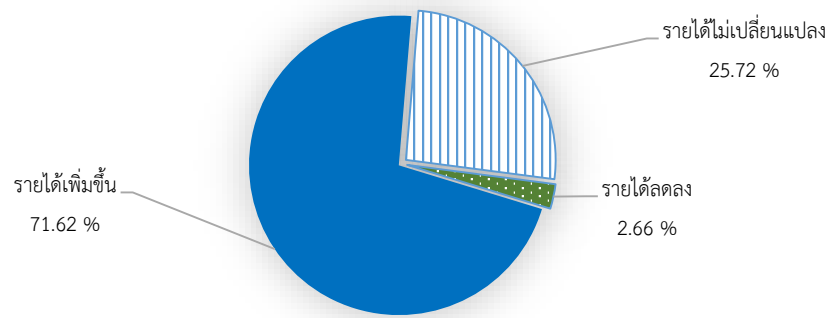

ภาพที่ 4.22 การเข้าใช้บริการศูนย์บ่มเพาะฯ ของ Young Smart Farmer

ที่มา : จากการสำรวจ

3.5) ผลทางเศรษฐกิจ

ผลจากการเข้ารับการอบรม พบว่า Young Smart Farmer ร้อยละ 71.62 มีรายได้เพิ่มขึ้น เฉลี่ยเดือนละ 15,442 บาท เนื่องจากมีการวางแผนการผลิตสินค้าให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค รวมทั้งมีช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น มีการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายภาคการเกษตร อีกทั้งการแปรรูปสินค้าให้มีความหลากหลาย การพัฒนาคุณภาพผลผลิตและผลิตภัณฑ์และการสร้างตราสินค้า และการดำเนินการด้านมาตรฐานสินค้าเกษตร ช่วยเพิ่มมูลค่าให้สินค้า ส่งผลให้รายได้เพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ร้อยละ 5.72 ยังไม่ได้้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปใช้ประโยชน์ จึงทำให้รายได้ที่ได้รับไม่เปลี่ยนแปลง และร้อยละ 2.66 มีรายได้ลดลงเฉลี่ย 9,000 บาท/ราย เนื่องจากเกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำเกษตร มีการลงทุนเพิ่มขึ้น ทำให้ยังไม่ได้รับผลผลิต อีกทั้ง Young Smart Farmer บางราย ได้รับติดต่อจากหน่วยงานภาครัฐให้เข้าร่วมอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ทำให้ไม่มีเวลาดูแลพื้นที่การเกษตรได้เต็มที่ จึงส่งผลให้มีรายได้ลดลง (ภาพที่ 4.23)

ภาพที่ 4.23 ผลทางเศรษฐกิจ

ที่มา : จากการสำรวจ

4) ความพึงพอใจของ Young Smart Farmer ต่อการดำเนินโครงการ (ตารางที่ 4.134)

จากการสอบถาม Young Smart Farmer ที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า มีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.67 โดยพึงพอใจในแต่ละด้าน ดังนี้

4.1) ความพึงพอใจที่มีต่อนโยบาย/แนวทางการดำเนินงาน พึงพอใจในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.80

4.2) ความพึงพอใจที่มีต่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ พึงพอใจในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.54 โดยพึงพอใจต่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในแต่ละด้าน ดังนี้

(1) องค์กรความรู้ที่ได้รับตรงต่อความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้จริง พึงพอใจในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.54 เนื่องจาก Young Smart Farmer สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในธุรกิจเกษตรของตนเอง โดยนำความรู้ในเรื่องการวางแผนการผลิต แผนการตลาด การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าผลผลิต และการดำเนินการเรื่องมาตรฐานสินค้าเกษตร

(2) องค์กรความรู้ที่ได้รับสามารถพัฒนาธุรกิจด้านการเกษตรให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น พึงพอใจในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.50 เนื่องจากเห็นว่าสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาและต่อยอดธุรกิจที่ทำอยู่ เช่น การลดต้นทุนการผลิต การพัฒนาคุณภาพของผลผลิต การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การเกษตรสมัยใหม่ อีกทั้งการวางแผนเพื่อการส่งออก

(3) การพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ทำให้เครือข่ายภาคเกษตรมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น พึงพอใจในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.56 เนื่องจากเห็นว่า การสนับสนุนให้เกิดเครือข่ายภาคการเกษตร ทำให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน อีกทั้งได้มีโอกาสศึกษาจากบุคคลที่ประสบความสำเร็จในอาชีพเกษตรกรรม ทำให้เกิดการพัฒนาและขับเคลื่อนภายในกลุ่ม ส่งเสริมให้กลุ่มดำเนินธุรกิจการเกษตรได้อย่างเข้มแข็ง

(4) โครงการทำให้มีสถานที่ (ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่) เพื่อใช้ในการอบรม/ศึกษาดูงาน และเชื่อมโยงเครือข่ายภาคการเกษตร พึงพอใจในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 8.57 เนื่องจากเห็นว่าศูนย์บ่มเพาะฯ สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในชุมชนได้อย่างครบวงจร จากการสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐและความรู้ความสามารถของเจ้าของศูนย์บ่มเพาะฯ

ตารางที่ 4.134 ความพึงพอใจของ Young Smart Farmer ต่อการดำเนินโครงการ

ประเด็น	คะแนน	แปลผล
1. ระดับความพึงพอใจที่มีต่อนโยบาย/แนวทางการดำเนินงานโครงการ	8.80	มากที่สุด
2. ระดับความพึงพอใจที่มีต่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น	8.54	มากที่สุด
2.1 องค์กรความรู้ที่ได้รับตรงต่อความต้องการและสามารถนำไปใช้ได้จริง	8.54	มากที่สุด
2.2 สามารถพัฒนารูปร่างกิจการเกษตรให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น	8.50	มากที่สุด
2.3 เครือข่ายภาคเกษตรมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น	8.56	มากที่สุด
2.4 มีสถานที่ (ศูนย์บ่มเพาะ) เพื่อใช้ในการอบรม/ดูงาน และเชื่อมโยงเครือข่ายภาคการเกษตร	8.57	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.67	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

5) ข้อค้นพบ

5.1) การคัดเลือก Young Smart Farmer เข้าร่วมโครงการ ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่โครงการกำหนด เนื่องจากบางพื้นที่มีจำนวน Young Smart Farmer จำกัด

5.2) การบริหารจัดการโครงการ เนื่องจากเป็นโครงการเร่งด่วน ทำให้การกำหนดแผนปฏิบัติงาน การคัดเลือกวิทยากร การกำหนดหลักสูตรจัดอบรมต้องทำแบบเร่งรีบ

5.3) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิตให้แก่ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ มีเงื่อนไขระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง ทำให้การสนับสนุนไม่ตรงกับความต้องการของเจ้าของศูนย์บ่มเพาะฯ บางราย

5.4) การจัดอบรมใช้ระยะเวลานาน และอยู่ในช่วงฤดูการผลิต ทำให้กระทบกับภาระกิจส่วนตัวและการดูแลพื้นที่ทางการเกษตรของ Young Smart Farmer อีกทั้งสถานที่ที่ใช้ในการจัดอบรมบางพื้นที่อยู่ไกล และบางรายต้องเป็นวิทยากรให้กับโครงการอื่นภายใต้โครงการไทยนิยม ยั่งยืน ซึ่งดำเนินงานในช่วงเวลาเดียวกัน ทำให้เกษตรกรบางรายไม่สะดวกเดินทางเพื่อเข้าร่วมการอบรม

5.5) หลักสูตรที่จัดอบรมมีเนื้อหาทางวิชาการมากเกินไปและไม่ครอบคลุมกับกิจกรรมการเกษตรในพื้นที่ เนื่องจาก Young Smart Farmer ดำเนินกิจกรรมการเกษตรที่หลากหลาย ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่

6) ข้อเสนอแนะ

6.1) การกำหนดเป้าหมายเกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการ ควรพิจารณาบริบทของพื้นที่ หรือสำรวจจำนวน Young Smart Farmer ที่อยู่ในพื้นที่นั้น เนื่องจากบางพื้นที่มีจำนวน Young Smart Farmer จำกัด ทำให้มีปัญหาในการหาเกษตรกรเข้าร่วมโครงการให้ครบตามเป้าหมาย

6.2) การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์และปัจจัยการผลิตให้แก่ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ ควรเป็นไปตามความต้องการของเจ้าของศูนย์ฯ เพื่อให้มีการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

6.3) หลักสูตรที่ใช้ในการจัดอบรมควรมีการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในสถานที่จริง ได้พบกับเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการทำอาชีพเกษตรกรรม และควรกำหนดระยะเวลา การอบรมไม่ให้กระทบกับภารกิจหลักของเกษตรกรในพื้นที่

(6.4) การกำหนดแผนและจัดทำหลักสูตร ควรให้ Young Smart Farmer มีส่วนร่วม ในการกำหนดหลักสูตร เพื่อให้ได้เรียนรู้ตามความต้องการ

ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จ.นครนายก กิจกรรมด้านปศุสัตว์ (แพะเนื้อ)

ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จ.สระแก้ว กิจกรรมด้านการปลูกมะม่วงแก้วขมิ้นและการแปรรูป

ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จ.สตูล กิจกรรมด้านการปลูกมะละกอ

ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จ.บึงกาฬ กิจกรรมด้านเกษตรผสมผสานและการปลูกมะม่วงงามเมืองย่า

ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จ.สมุทรปราการ กิจกรรมด้านการปลูกเมล่อนในโรงเรือน

ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่ จ.มหาสารคาม กิจกรรมด้านศูนย์เรียนรู้เกษตรอินทรีย์

4.11 โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร (แก้มลิง)

4.11.1 สารสำคัญของโครงการ

1) **ความเป็นมาของโครงการ** กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้จัดทำโครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร (แก้มลิง) เพื่อการจัดเก็บพืชผลทางการเกษตรในช่วงระยะเวลาผลผลิตออกสู่ตลาดพร้อมกัน ซึ่งมีปริมาณมากกว่าความต้องการของตลาด โดยเฉพาะสินค้าที่เป็นพืชเศรษฐกิจหลักที่สำคัญ โดยสนับสนุนปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานด้านจัดเก็บ เครื่องจักรกลการเกษตร และอุปกรณ์อื่นที่จำเป็นให้สถาบันเกษตรกรที่มีไม่เพียงพอต่อการรองรับผลผลิตของสมาชิก

2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1) เพื่อสนับสนุนสถาบันเกษตรกรในการก่อสร้าง จัดซื้อจัดหาปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดเก็บผลผลิตสินค้าเกษตร รวมถึงปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน และอุปกรณ์อื่นที่จำเป็น เพื่อการรวบรวมการเก็บรักษา และสร้างเสถียรภาพด้านราคาในสินค้าข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง

2.2) เพื่อให้สถาบันเกษตรกรเป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตรายใหญ่ของเกษตรกรสมาชิกในการสร้างระบบกลไกผลผลิตเกินความต้องการของตลาดด้านราคาในสินค้าข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และมันสำปะหลัง ให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

3) **เป้าหมายของโครงการ** ประกอบด้วย สหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกรที่มีคุณสมบัติตามข้อกำหนดของโครงการฯ รวมทั้งสิ้น 146 แห่ง ในพื้นที่ 40 จังหวัด

4) **หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ** กรมส่งเสริมสหกรณ์ งบประมาณ 1,074.9805 ล้านบาท (วงเงินงบประมาณเดิม 1,017.9172 ล้านบาท และเงินโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณเพิ่มเติม 57.0633 ล้านบาท)

5) **ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ** ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2561

4.11.2 วิธีการประเมินผล

1) **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมส่งเสริมสหกรณ์
- 1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในระดับพื้นที่ จำนวน 40 ราย
- 1.3) สัมภาษณ์ผู้บริหารสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 146 ราย

2) **ช่วงระยะเวลาของข้อมูล**

- 2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- 2.2) สํารวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

4.11.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

1.1) งบประมาณ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้รับจัดสรรงบประมาณ 1,074.9805 ล้านบาท มีการเบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 1,044.8943 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 97.20 ของเป้าหมาย ส่วนที่เหลือ 30.0862 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.80 สง่คืนคลังทั้งหมด

จากรายงานผลการดำเนินงาน พบว่า การใช้จ่ายงบประมาณส่วนใหญ่นำไปใช้ในปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน ได้แก่ โกดัง ลานตาก ฉาง ไชโล 745.6312 ล้านบาท หรือร้อยละ 71.36 รองลงมา คือ อุปกรณ์การตลาด ได้แก่ เครื่องชั่ง เครื่องอบลดความชื้น เครื่องสีข้าวโพด 265.0713 ล้านบาท หรือร้อยละ 25.37 และเครื่องจักรกลการเกษตร ได้แก่ รถดักกล้วย รถแทรกเตอร์ 34.1919 ล้านบาท หรือร้อยละ 3.27 (ตารางที่ 4.135)

ตารางที่ 4.135 การใช้จ่ายเงินงบประมาณ

รายการ	จำนวนเงิน (บาท)	ร้อยละ
1. ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน	745,631,180	71.36
2. อุปกรณ์การตลาด	265,071,253	25.37
3. เครื่องจักรกลการเกษตร	34,191,900	3.27
รวม	1,044,894,333	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

จากการประเมินผล พบว่า สถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุน ได้ทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง และได้ชำระเงินสมทบไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 เข้าบัญชีธนาคาร แล้วแจ้งสำนักงานสหกรณ์จังหวัด โอนเงินอุดหนุนส่วนที่เหลือเข้าบัญชีธนาคารของสถาบันเกษตรกรตามวงเงินที่ปรากฏในสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างสถาบันเกษตรกรและคู่สัญญาที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้ามาดำเนินงาน

ในส่วนของความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัด ร้อยละ 94.12 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับโอนทันเวลาต่อการดำเนินงาน ส่วนร้อยละ 5.88 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับล่าช้า สำหรับความเพียงพอของงบประมาณ ร้อยละ 91.67 เห็นว่าเพียงพอต่อการดำเนินงานพัฒนาสถาบันเกษตรกร ส่วนร้อยละ 8.33 เห็นว่ายังไม่เพียงพอ เนื่องจากสถาบันเกษตรกรบางแห่งต้องการขอรับการสนับสนุนปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน หรือวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นในการดำเนินธุรกิจหลายรายการ ที่ต้องนำมาใช้ควบคู่กัน แต่ได้รับการสนับสนุนเพียงบางรายการส่งผลให้การใช้งานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ เช่น ได้รับการสนับสนุนลานตาก แต่ไม่มีรถแทรกเตอร์สำหรับกระจายผลผลิตบนลานตากผลผลิต หรือไม่มีโกดังสำหรับเก็บรวบรวมผลผลิต

1.2) การเข้าร่วมโครงการของสถาบันเกษตรกร โครงการมีเป้าหมายในการพัฒนาสถาบันเกษตรกรในพื้นที่ 40 จังหวัด 146 แห่ง จากการรายงานผลการดำเนินงานของกรมส่งเสริมสหกรณ์ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562 มีสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ 146 แห่ง ครบตามเป้าหมาย ซึ่งสถาบันเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 74.66 ดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตข้าว รองลงมาร้อยละ 15.75 ดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และร้อยละ 9.59 ดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตมันสำปะหลัง (ตารางที่ 4.136)

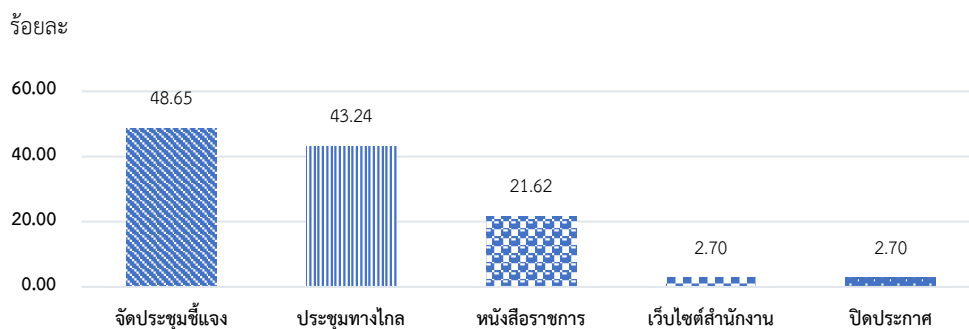
ตารางที่ 4.136 ประเภทธุรกิจของสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
1. ธุรกิจรวบรวมผลผลิตข้าว	109	74.66
2. ธุรกิจรวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	23	15.75
3. ธุรกิจรวบรวมผลผลิตมันสำปะหลัง	14	9.59

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

2) กระบวนการ (Processes)

2.1) การชี้แจงรายละเอียดโครงการ สถาบันเกษตรกรได้รับการชี้แจงรายละเอียดโครงการฯ เพื่อรับทราบถึงข้อกำหนดและประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการฯ ครบทั้ง 146 แห่ง ซึ่งสถาบันเกษตรกรร้อยละ 48.65 รับทราบผ่านการจัดประชุมชี้แจง ร้อยละ 43.24 ประชุมทางไกลผ่านดาวเทียม (video conference) ร้อยละ 21.62 การทำหนังสือราชการแจ้งให้ทราบ นอกจากนี้ได้รับทราบจากเว็บไซต์สำนักงาน และการปิดประกาศ ในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 2.70 (ภาพที่ 4.24)

ภาพที่ 4.24 การชี้แจงโครงการแก่สถาบันเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

2.2) การรับทราบข้อกำหนดจากการเข้าร่วมโครงการฯ และสิ่งที่จะได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ สถาบันเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฯ ทุกแห่งรับทราบถึงข้อกำหนดที่จะต้องปฏิบัติเมื่อเข้าร่วมโครงการ ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้างตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ และต้องสมทบเงินไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของมูลค่าเงินลงทุนที่ได้รับจากโครงการฯ ซึ่งทุกสถาบันสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดของโครงการได้ ในส่วนของสิ่งที่จะได้รับการสนับสนุนจากการเข้าร่วมโครงการฯ สถาบันเกษตรกรทุกแห่ง

รับทราบถึงสิ่งที่จะได้รับการสนับสนุนตามโครงการฯ ได้แก่ ลานตาก เครื่องชั่ง ฉาง โกดัง เครื่องอบลดความชื้น เครื่องสีข้าวโพด รถตักถ้อยาง ไชโล และรถแทรกเตอร์

2.3) การดำเนินงานของสถาบันเกษตรกร สถาบันเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฯ ทุกสถาบันมีการดำเนินการตามขั้นตอนและข้อกำหนดต่าง ๆ ครบทุกแห่ง ได้แก่ การประชุมชี้แจงให้สมาชิกได้รับทราบโครงการฯ การจัดตั้งคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องตามระเบียบพัสดุของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร รวมถึงการดำเนินการตามขบวนการจัดซื้อจัดจ้างเสร็จแล้ว

3) ผลได้ (Outputs)

3.1) การดำเนินการตามขบวนการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันเกษตรกร เป้าหมายสถาบันเกษตรกร 146 แห่ง 273 รายการ พบว่า มีสถาบันเกษตรกรก่อนนี้ผูกพันไม่ทันภายในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2561 จึงถูกพับไป ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2561 จำนวน 1 รายการ และขอยกเลิกรับการสนับสนุน จำนวน 1 รายการ คงเหลือรายการสนับสนุนทั้งสิ้น 271 รายการ โดยสถาบันเกษตรกรทุกแห่งได้ดำเนินการประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนด จัดหาผู้รับจ้างและทำสัญญาการก่อสร้าง/ติดตั้งอุปกรณ์แล้ว ซึ่งสถาบันเกษตรกรได้ดำเนินการก่อสร้าง/ติดตั้งอุปกรณ์แล้วเสร็จตามสัญญาครบตามเป้าหมาย (ตารางที่ 4.137)

ตารางที่ 4.137 การดำเนินการตามขบวนการจัดซื้อจัดจ้างของสถาบันเกษตรกร

รายการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	
			จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
1. สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	แห่ง	146	146	100.00
	รายการ	273	271	99.27
2. การดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ				
2.1 ประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนด			ผ่านขั้นตอนนี้ทั้งหมดแล้ว	
2.2 จัดหาผู้รับจ้างและทำสัญญาแล้ว			ผ่านขั้นตอนนี้ทั้งหมดแล้ว	
2.3 ดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา	แห่ง	146	146	100.00
	รายการ	273	271	99.27

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

3.2) ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับ สถาบันเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฯ ส่วนใหญ่ร้อยละ 36.16 ได้รับสนับสนุนลานตาก รองลงมาร้อยละ 19.56 ได้รับเครื่องชั่ง ร้อยละ 16.24 ได้รับฉาง ร้อยละ 15.87 ได้รับโกดัง ร้อยละ 3.32 ได้รับเครื่องอบลดความชื้น ร้อยละ 3.32 ได้รับเครื่องสีข้าวโพด ร้อยละ 3.32 ได้รับรถตักถ้อยาง ร้อยละ 1.85 ได้รับไชโล และร้อยละ 0.36 ได้รับรถแทรกเตอร์ (ตารางที่ 4.138)

ตารางที่ 4.138 ปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับ

รายการ	จำนวน (รายการ)	ร้อยละ
1. ลานตาก	98	36.16
2. เครื่องซัง	53	19.56
3. ฉาง	44	16.24
4. โกดัง	43	15.87
5. เครื่องอบลดความชื้น	9	3.32
6. เครื่องสีข้าวโพด	9	3.32
7. รถดักล้อยาง	9	3.32
8. ไชโล	5	1.85
9. รถแทรกเตอร์	1	0.36
รวม	271	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

3.3) การเตรียมความพร้อมในการดำเนินธุรกิจ

(1) การจัดทำแผนธุรกิจรวบรวมผลผลิต สถาบันเกษตรกรทุกแห่งได้จัดทำแผนธุรกิจเพื่อรองรับกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน/อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนแล้ว และจากการสอบถามสถาบันเกษตรกรถึงแผนธุรกิจด้านรวบรวมผลผลิต พบว่า สถาบันเกษตรกรร้อยละ 76.98 จัดทำแผนการรวบรวมผลผลิตข้าว รองลงมาร้อยละ 35.97 ได้จัดทำแผนการรวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และร้อยละ 23.02 จัดทำแผนการรวบรวมผลผลิตมันสำปะหลัง (ตารางที่ 4.139)

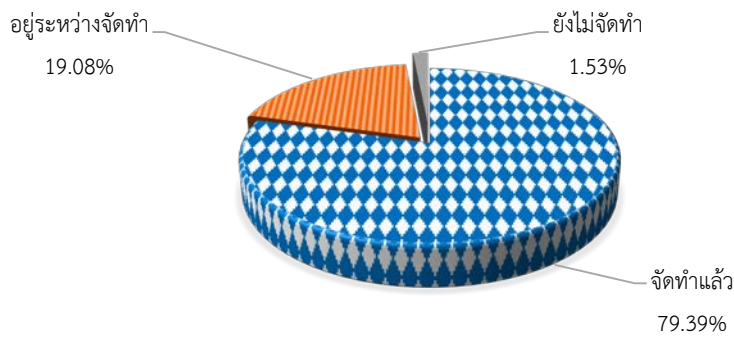
ตารางที่ 4.139 แผนรวบรวมผลผลิตของสถาบันเกษตรกร

รายการ	จำนวน (แห่ง)	ร้อยละ
1. ข้าว	112	76.98
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	53	35.97
3. มันสำปะหลัง	34	23.02

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : รวบรวมได้มากกว่า 1 ชนิด

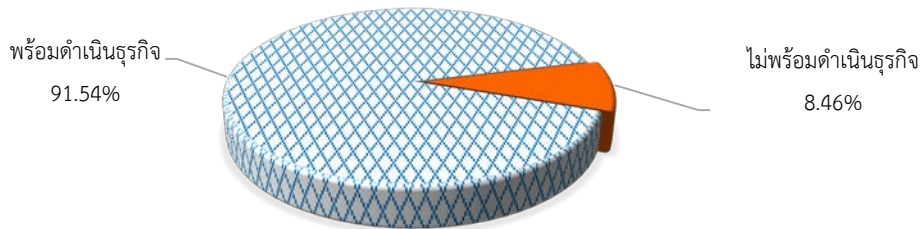
(2) การจัดทำแผนเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจ สถาบันเกษตรกรได้จัดทำแผนงานเครือข่ายสำหรับเชื่อมโยงธุรกิจแล้วร้อยละ 79.39 รองลงมาอยู่ระหว่างการจัดทำร้อยละ 19.08 ส่วนที่เหลือร้อยละ 1.53 ยังไม่จัดทำเนื่องจากรอการประชุมใหญ่สามัญประจำปี (ภาพที่ 4.25)

ภาพที่ 4.25 การจัดทำแผนเครือข่ายสำหรับเชื่อมโยงธุรกิจ

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) ความพร้อมในการดำเนินธุรกิจ จากการสอบถามสถาบันเกษตรกรถึงความพร้อมในการดำเนินธุรกิจ หลังจากได้รับการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน และอุปกรณ์ต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว พบว่าสถาบันเกษตรกรร้อยละ 91.54 มีความพร้อมที่จะดำเนินธุรกิจเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่ตั้งไว้ ส่วนร้อยละ 8.46 ยังไม่พร้อมดำเนินธุรกิจ เนื่องจากได้รับสนับสนุนไม่ครบกระบวนการที่จะดำเนินธุรกิจ (ภาพที่ 4.26)

ภาพที่ 4.26 ความพร้อมในการดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

4.1) การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน และอุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุน สถาบันเกษตรกรที่ดำเนินการก่อสร้าง ติดตั้งโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์การตลาดแล้วเสร็จ และได้รับเครื่องจักรกลการเกษตรแล้ว พบว่า ร้อยละ 88.93 ได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งที่ได้รับสนับสนุนในการดำเนินธุรกิจแล้ว ส่วนที่เหลือร้อยละ 11.07 ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์เนื่องจากยังไม่ถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว และยังไม่ตรวจรับการใช้งาน

สำหรับสถาบันเกษตรกรที่ได้ใช้ประโยชน์แล้ว พบว่า สถาบันเกษตรกรใช้ประโยชน์จากไซโล และรถแทรกเตอร์ครบทุกรายการแล้ว รองลงมาใช้ประโยชน์จากลานตากแล้วร้อยละ 90.82 นอกจากนี้ได้ใช้ประโยชน์จากเครื่องอบลดความชื้น เครื่องสีข้าวโพด และรถตัดกล้วยแล้วในสัดส่วนที่

เท่ากัน คือ ร้อยละ 88.89 อีกทั้งได้ใช้ประโยชน์จากฉางแล้วร้อยละ 88.64 จากโกดังร้อยละ 88.37 และจากเครื่องซังร้อยละ 84.91 (ตารางที่ 4.140)

ตารางที่ 4.140 การใช้ประโยชน์จากปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน และอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับ

รายการ	ดำเนินการ แล้วเสร็จ (รายการ)	การใช้ประโยชน์			
		ใช้แล้ว		ยังไม่ได้ใช้	
		รายการ	ร้อยละ	รายการ	ร้อยละ
1. ลานตาก	98	89	90.82	9	9.18
2. เครื่องซัง	53	45	84.91	8	15.09
3. ฉาง	44	39	88.64	5	11.36
4. โกดัง	43	38	88.37	5	11.63
5. เครื่องอบลดความชื้น	9	8	88.89	1	11.11
6. เครื่องสีข้าวโพด	9	8	88.89	1	11.11
7. รถดักกล้วย	9	8	88.89	1	11.11
8. โซโล	5	5	100.00	0	0.00
9. รถแทรกเตอร์	1	1	100.00	0	0.00
รวม	271	241	88.93	30	11.07

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

4.2) ผู้ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน และอุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุน ในส่วนของสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินการก่อสร้าง และอุปกรณ์แล้วเสร็จ พบว่า ผู้ที่ใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้าง และอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนส่วนใหญ่ร้อยละ 94.50 สถาบันเกษตรกรเป็นผู้ใช้เอง รองลงมาร้อยละ 45.87 เกษตรกรสมาชิกเป็นผู้ใช้ประโยชน์ ร้อยละ 24.77 เกษตรกรที่ไม่ใช่สมาชิกเป็นผู้ใช้ประโยชน์ และร้อยละ 2.75 สถาบันเกษตรกรอื่น ๆ เป็นผู้ใช้ (ตารางที่ 4.141)

ตารางที่ 4.141 ผู้ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุน

รายการ	ร้อยละ
1. สถาบันเกษตรกรใช้เอง	94.50
2. เกษตรกรสมาชิก	45.87
3. เกษตรกรที่ไม่ใช่สมาชิก	24.77
4. สถาบันเกษตรกรอื่นใช้	2.75

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : ผู้ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุนมากกว่า 1 ประเภท

4.3) การดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกร สถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุน ดำเนินการรวบรวมผลผลิตตามแผนธุรกิจที่ได้จัดทำแล้ว 132 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 90.41 ของเป้าหมาย 146 แห่ง จำแนกเป็น รวบรวมผลผลิตข้าวร้อยละ 65.91 รวบรวมผลผลิตข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 22.73 และ

รวบรวมผลผลิตมันสำปะหลังร้อยละ 11.36 โดยมีปริมาณรวบรวมผลผลิตทั้งสิ้น 764,443 ตัน คิดเป็นมูลค่า 5,225.5211 ล้านบาท ซึ่งผลผลิตที่รวบรวมได้มากที่สุด ได้แก่ ข้าว มีปริมาณรวบรวม 568,381 ตัน คิดเป็นมูลค่า 4,376.5337 ล้านบาท รองลงมามันสำปะหลัง มีปริมาณรวบรวม 110,115 ตัน คิดเป็นมูลค่า 187.1955 ล้านบาท และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีปริมาณรวบรวม 85,947 ตัน คิดเป็นมูลค่า 661.7919 ล้านบาท (ตารางที่ 4.142)

ตารางที่ 4.142 การดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกร

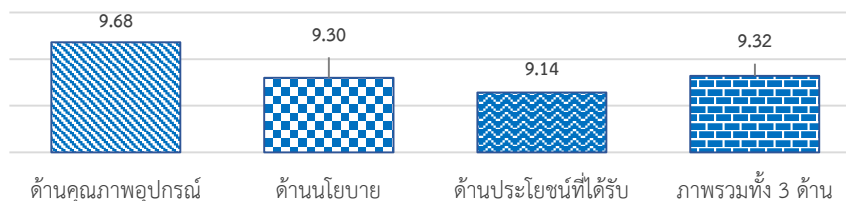
ผลผลิตที่รวบรวม	ร้อยละ	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)
1. ข้าว	65.91	568,381	4,376,533,700
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	22.73	85,947	661,791,900
3. มันสำปะหลัง	11.36	110,115	187,195,500
รวม	100.00	764,443	5,225,521,100

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

หมายเหตุ : มูลค่าของสินค้าใช้ราคาเฉลี่ยเดือนกรกฎาคม 2562, สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

5) ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ

จากการดำเนินงานของโครงการฯ ในการสนับสนุนการก่อสร้าง จัดซื้อจัดหาปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานด้านการจัดเก็บสินค้าเกษตร และอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็น พบว่า สถาบันเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 9.32 โดยมีความพึงพอใจต่อคุณภาพของอุปกรณ์ที่ได้รับสนับสนุนในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 9.68 โดยเฉพาะคุณภาพของโกดัง ฉาง และลานตาก อีกทั้งสถาบันเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อนโยบายในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 9.30 นโยบายด้านช่วยให้มีแหล่งรับซื้อสินค้าเกษตรในพื้นที่ที่ช่วยสร้างความเป็นธรรมด้านราคา และการชั่งตวงวัด นโยบายด้านการสร้างแหล่งกักเก็บหรือชะลอผลผลิตทางการเกษตรที่มีคุณภาพเพื่อรอราคา และนโยบายด้านปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอสามารถรองรับผลผลิตสินค้าเกษตรได้ นอกจากนี้ สถาบันเกษตรกรยังมีความพึงพอใจด้านประโยชน์ต่อสถาบันเกษตรกรและสมาชิกในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 9.14 ซึ่งช่วยให้สามารถยกระดับราคาและคุณภาพของสินค้าเกษตร อีกทั้งยังช่วยชะลอผลผลิตออกสู่ท้องตลาดในช่วงราคาตกต่ำ (ภาพที่ 4.27)

ภาพที่ 4.27 ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการฯ

ที่มา : จากการสำรวจ

6) ข้อค้นพบ

6.1) สถาบันเกษตรกรได้จัดลำดับความสำคัญของปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์อื่น ๆ ที่จำเป็น แต่การสนับสนุนสถาบันเกษตรกรเห็นว่ายังไม่เป็นไปตามลำดับความสำคัญที่ต้องการใช้ ในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณซึ่งไม่สามารถจัดสรรให้สถาบันเกษตรกรได้ครบทุกรายการ

6.2) โครงการมีความเร่งด่วน ระยะเวลาในการดำเนินงานสั้น อีกทั้งสถาบันเกษตรกรขาดบุคลากรที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้าง นอกจากนี้สถาบันเกษตรกรบางแห่งยังขาดประสบการณ์ด้านการรวบรวมผลผลิต

6.3) การดำเนินงานก่อสร้างทำได้ล่าช้า เนื่องจากเงื่อนไขโครงการไม่ชัดเจน ต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานอยู่บ่อยครั้ง ทำให้มีความคลาดเคลื่อนในรายการที่ขออนุมัติจัดสรรให้กับสถาบันเกษตรกร และมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดแบบแปลนก่อสร้าง ส่งผลให้แล้วเสร็จไม่ทันใช้งาน ในฤดูการผลิตปี 2561 การรวบรวมผลผลิตจึงต้องดำเนินการในฤดูการผลิตถัดไป

6.4) วิธีการปฏิบัติกรณีมีค่าปรับจากการก่อสร้างไม่แล้วเสร็จตามสัญญา ยังไม่มีความชัดเจน ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้จัดทำหนังสือสอบถามไปยังกรมบัญชีกลางแล้ว ซึ่งอยู่ระหว่างรอกรมบัญชีกลางชี้แจงวิธีการที่จะปฏิบัติต่อไป

7) ข้อเสนอแนะ

7.1) กรมส่งเสริมสหกรณ์ควรให้คำแนะนำ ส่งเสริม รวมถึงจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้สถาบันเกษตรกรได้ใช้ศักยภาพของตนเองในการจัดหาปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ขาดหรือในระยะต่อไปควรมีโครงการที่มาสอดคล้องกับการพัฒนาสถาบันเกษตรกรด้านการจัดเก็บ หรือรวบรวมผลผลิต

7.2) กรมส่งเสริมสหกรณ์ควรจัดทำคู่มือในการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความเข้าใจง่าย และมีความกระชับ รวมถึงจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ ชี้แจงวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างให้กับบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสถาบันเกษตรกรหรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัด

7.3) ควรติดตามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาให้สถาบันเกษตรกรได้ทันที และป้องกันไม่ให้เกิดทางสถาบันเกษตรกรต้องเสียสิทธิ์ในการเข้าร่วมโครงการ อีกทั้งแนะนำให้สถาบันเกษตรกรเตรียมความพร้อมสำหรับรองรับกรณีมีโครงการเร่งด่วน ระยะเวลาในการดำเนินงานสั้น

7.4) การดำเนินงานโครงการควรเริ่มตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ หรือมีระยะเวลาที่สอดคล้องกับการดำเนินธุรกิจของสถาบันเกษตรกร หรือฤดูการผลิต เพื่อให้สถาบันเกษตรกรได้เตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการ

4.12 โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

4.12.1 สารสำคัญของโครงการ

1) **วัตถุประสงค์ของโครงการ** เพื่อพัฒนาศักยภาพการผลิต การแปรรูปสินค้าเกษตรให้ สหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกรมีคุณภาพและมาตรฐาน สนับสนุนปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและวัสดุอุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพมาตรฐาน และสร้างมูลค่าเพิ่ม รวมทั้งสร้างความเข้มแข็ง ให้สหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร ให้เป็นกลไกขับเคลื่อนนโยบายรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม

2) **เป้าหมายของโครงการ** สหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกรที่ดำเนินธุรกิจ รวบรวมสินค้าเกษตร และธุรกิจแปรรูปสินค้าเกษตรใน 9 กลุ่มสินค้า ได้แก่ ข้าว ผัก ผลไม้ ปาล์ม น้ำมัน กาแฟ โคนม ประมง ปศุสัตว์ และมันสำปะหลัง จำนวน 99 แห่ง ในพื้นที่ 42 จังหวัด

3) **หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ** ดำเนินงานโดย กรมส่งเสริมสหกรณ์ งบประมาณ รวมทั้งสิ้น 410,908,100 บาท

4) **ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ** ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2562

4.12.2 วิธีการประเมินผล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมส่งเสริมสหกรณ์
- 1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบของสำนักงานสหกรณ์จังหวัด จำนวน 46 ราย
- 1.3) สัมภาษณ์ผู้จัดการหรือผู้แทนของสถาบันเกษตรกร จำนวน 95 ราย
- 1.4) สัมภาษณ์สมาชิกของสถาบันเกษตรกร จำนวน 465 ราย

2) ช่วงเวลาของข้อมูล

- 2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- 2.2) สํารวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

4.12.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

1.1) งบประมาณ กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้รับงบประมาณ 410,908,100 บาท จำแนกเป็น งบดำเนินงาน 287,500 บาท และงบเงินอุดหนุน 410,620,600 บาท เพื่อจัดซื้อจัดจ้างเกี่ยวกับโครงสร้าง พื้นฐานและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูป การตลาด ให้แก่สถาบันเกษตรกร โดยทางสถาบันเกษตรกร ร่วมสมทบเพิ่มไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของมูลค่าอุปกรณ์ที่ขอรับการสนับสนุน

ทั้งนี้ มีผลการเบิกจ่ายงบประมาณในภาพรวมที่ 392,991,600 บาท คิดเป็น ร้อยละ 95.64 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรทั้งหมด จำแนกเป็น งบดำเนินงาน 272,600 บาท คิดเป็น ร้อยละ 94.82 ของงบดำเนินงาน และงบเงินอุดหนุน 392,719,000 บาท หรือร้อยละ 95.64 ของงบเงินอุดหนุน โดยในส่วนของเงินอุดหนุนได้ดำเนินการโอนเข้าบัญชีของสถาบันเกษตรกรเรียบร้อยแล้ว ซึ่งจะดำเนินการเบิกจ่าย ตามวงงานที่กำหนดไว้ในสัญญาจัดซื้อจัดจ้างของแต่ละสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร (ตารางที่ 4.143)

ตารางที่ 4.143 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

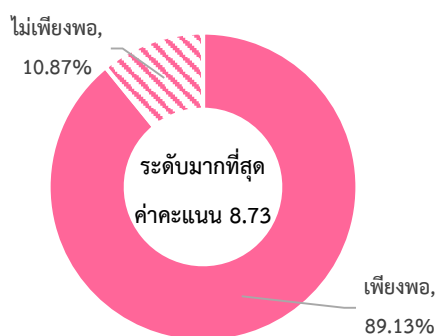
รายการ	งบที่ได้รับการจัดสรร (บาท)	ผลการเบิกจ่าย	
		จำนวน (บาท)	ร้อยละ
งบประมาณทั้งหมด	410,908,100	392,991,600	95.64
1) งบดำเนินงาน	287,500	272,600	94.82
2) งบเงินอุดหนุน	410,620,600	392,719,000	95.64

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

1.2) ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ

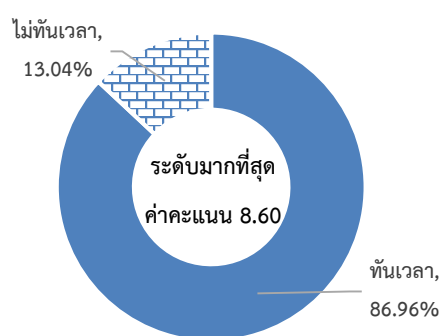
(1) ความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 89.13 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรมีความเพียงพอสำหรับการสนับสนุนสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.73 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 10.87 เห็นว่า งบประมาณไม่เพียงพอ เนื่องจากราคาวัสดุอุปกรณ์บางรายการมีการปรับสูงขึ้น ทำให้ต้องมีการตัดรายการสนับสนุนบางรายการออกเพื่อให้เพียงพอกับงบประมาณที่ได้รับ หรือสถาบันเกษตรกรต้องเพิ่มเงินสมทบ ทั้งนี้ยังมีสถาบันเกษตรกรที่มีความต้องการรับการสนับสนุน แต่เนื่องจากมีเวลาดำเนินการจำกัดจึงไม่ได้ขอรับการสนับสนุน (ภาพที่ 4.28)

(2) ความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ ร้อยละ 86.96 เห็นว่าช่วงเวลาที่ยังงบประมาณมาถึงหน่วยงานและโอนต่อให้สถาบันเกษตรกรต่าง ๆ ทันเวลาที่จะดำเนินงานได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.60 ส่วนที่เหลือร้อยละ 13.04 เห็นว่างบประมาณมาช้าและมีกรอบเวลาดำเนินการกระชั้นชิด ทำให้ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน นอกจากนี้ สถาบันเกษตรกรต้องดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเอง ซึ่งบางส่วนยังไม่มีอำนาจรวมทั้งหมดในช่วงฤดูฝน ทำให้มีผลกระทบให้เกิดความล่าช้าต่อกิจกรรมที่ต้องมีการก่อสร้าง (ภาพที่ 4.29)

ภาพที่ 4.28 ความเพียงพอของงบประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.29 ความทันเวลาของงบประมาณ

ที่มา : จากการสำรวจ

(3) สัดส่วนเงินทุนสมทบ ตามเงื่อนไขของโครงการสัดส่วนงบประมาณที่อุดหนุน ให้แก่สถาบันเกษตรกรแต่ละแห่งต้องไม่เกินร้อยละ 90 ของมูลค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ขอรับการสนับสนุน หรือในทางกลับกันสถาบันเกษตรกรต้องร่วมสมทบเงินทุนเพิ่มไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของมูลค่าวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งทุกสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้ทำตามเงื่อนไขดังกล่าว ทั้งนี้ จากการสำรวจข้อมูลจากผู้แทนสถาบันเกษตรกร พบว่า สัดส่วนเงินทุนที่สถาบันเกษตรกรร่วมสมทบเงินทุนในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ร้อยละ 16.43 ของมูลค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ขอรับการสนับสนุน ซึ่งเหตุผลที่มีสัดส่วนของเงินทุนสมทบมากกว่า ร้อยละ 10 เช่น ราคาวัสดุและอุปกรณ์บางรายการมีการปรับเพิ่มขึ้นจากที่ประมาณการ บางรายการ มีอุปกรณ์ประกอบเสริมทำให้มีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

1.3) การบริหารจัดการและบุคลากร สำนักงานสหกรณ์จังหวัด ร้อยละ 80.43 มีการตั้งคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการเป็นการเฉพาะ ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 19.57 เป็นการมอบหมาย กลุ่มงานและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโครงการ ในส่วนของบุคลากรที่ปฏิบัติงานของสำนักงานสหกรณ์จังหวัด มีจำนวนประมาณ 3 - 4 รายต่อจังหวัด ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ ร้อยละ 82.61 เห็นว่ามีจำนวนเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.34 ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 17.39 เห็นว่ามีไม่เพียงพอ เนื่องจากมีสถาบันเกษตรกรที่ต้องรับผิดชอบติดตามดูแลจำนวนมาก และต้องติดตามแนะนำในหลายขั้นตอน

1.4) วัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ตามโครงการ จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โรงเรือน โรงคลุม อาคารรวบรวม ลานเท และเครื่องชั่ง กลุ่มชุดอุปกรณ์แปรรูปผลผลิต เช่น เครื่องสีข้าว เครื่องคัดเกรดผลไม้ เครื่องสับมันสำปะหลัง และเครื่องพาสเซอไรซ์ และกลุ่มรถ เช่น รถบรรทุกห้องเย็น รถโพลีคลิฟต์

ทั้งนี้ ภายหลังจากขั้นตอนการชี้แจงโครงการและสำรวจความต้องการของสหกรณ์ภาคการเกษตรและกลุ่มเกษตรกร รวมทั้งพิจารณารายการที่สถาบันเกษตรกรขอรับการสนับสนุน มีจำนวนรายการที่ขอรับการสนับสนุนทั้งสิ้น 242 รายการ

2) กระบวนการ (Processes)

2.1) กิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง (งานก่อสร้าง/การจัดหาวัสดุอุปกรณ์) สถาบันเกษตรกรเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด ตามระเบียบของสหกรณ์และต้องเป็นแบบและอุปกรณ์ตามรายการที่ได้เสนอความต้องการไว้ในช่วงแรกที่เข้าร่วมโครงการ โดยกิจกรรมการจัดซื้อจัดจ้างเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสหกรณ์ในแต่ละจังหวัดจะคอยให้คำแนะนำ

ทั้งนี้ กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง สถาบันเกษตรกรจะดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบของสหกรณ์ ซึ่งเป็นร่างระเบียบที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยขั้นตอนการพิจารณาผลการจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจรับ จะมีสมาชิกสหกรณ์มาร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย ซึ่งสมาชิกสถาบันเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.27

2.2) การติดตามการดำเนินงาน สำนักงานสหกรณ์จังหวัดทุกแห่งมีการตั้งคณะทำงาน หรือมอบหมายเจ้าหน้าที่สำหรับการติดตามการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถาบันเกษตรกรทุกแห่งที่เข้าร่วมและได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์จากโครงการ โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ต้องมีการตรวจรับงานตามสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง

2.3) การส่งเสริมให้คำแนะนำและติดตามการใช้ประโยชน์ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดทุกแห่ง มีการส่งเสริมให้คำแนะนำและติดตามการใช้ประโยชน์ภายหลังจากที่สถาบันเกษตรกรได้ดำเนินการ ตรวจสอบวัสดุ อุปกรณ์เรียบร้อยแล้ว โดยเจ้าหน้าที่ของสำนักงานสหกรณ์จังหวัดจะมีการตรวจเยี่ยม และให้คำแนะนำ กับทุกสถาบันเกษตรกร รวมทั้งให้สถาบันเกษตรกรแต่ละแห่งรายงานผลการใช้ประโยชน์เป็นประจำทุกเดือน ให้ทางสำนักงานสหกรณ์จังหวัดทราบ

3) ผลได้ (Outputs)

3.1) การเข้าร่วมโครงการ มีสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการทั้งสิ้น 101 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 102.02 ของเป้าหมาย 99 แห่ง โดยมีรายการที่ขอรับการสนับสนุน รวมทั้งสิ้น 241 รายการ คิดเป็นร้อยละ 99.59 ของเป้าหมาย 242 รายการ

3.2) การดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสถาบันเกษตรกรจะเป็นผู้ดำเนินการในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งผลการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ถึงเดือนมีนาคม 2562 พบว่า

(1) การประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนด สถาบันเกษตรกรที่ร่วมโครงการ 101 แห่ง ได้ดำเนินการประกาศการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนดทั้ง 241 รายการ โดยสถาบันเกษตรกรผ่านขั้นตอนนี้ทั้งหมดแล้ว

(2) การจัดหาผู้รับจ้าง สถาบันเกษตรกรสามารถจัดหาผู้รับจ้างได้ 101 แห่ง และทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างได้ จำนวน 239 รายการ คิดเป็นร้อยละ 98.76 ของเป้าหมาย โดยมีรายการขอสนับสนุน 2 รายการ ไม่สามารถทำสัญญาเพื่อก่อนผู้กัพันได้ทันภายในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2561 จึงต้องคืนงบประมาณ

(3) การก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์ มีสถาบันเกษตรกรที่ยังอยู่ระหว่างการก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์ 2 แห่ง และมีรายการที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์ 4 รายการ

(4) การดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา มีสถาบันเกษตรกรดำเนินการแล้วเสร็จ 100 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 101.01 ของเป้าหมาย 99 แห่ง

3.3) การมีแผนธุรกิจ สถาบันเกษตรกรมีแผนธุรกิจหรือวางแผนการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน ซึ่งมีการเตรียมการและดำเนินการแล้ว 101 แห่ง ร้อยละ 102.02 ของเป้าหมาย (ตารางที่ 4.144)

ตารางที่ 4.144 ผลการดำเนินงานโครงการ

แผนปฏิบัติงาน	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน ^{1/}	
			จำนวน	ร้อยละ
1. สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	แห่ง	99	101	102.02
	รายการ	242	241	99.58
2. สถานการณ์ดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ ของสถาบันเกษตรกร				
2.1 ประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนด			ผ่านขั้นตอนนี้ทั้งหมดแล้ว	
2.2 การจัดหาผู้รับจ้างและทำสัญญา ^{2/}			ผ่านขั้นตอนนี้ทั้งหมดแล้ว	
2.3 การก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์	แห่ง		2	2.02
	รายการ		4	1.65
2.4 ดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา	แห่ง ^{3/}	99	100	101.01
	รายการ	242	235	97.11
3. การมีแผนธุรกิจ/วางแผนกิจกรรมการใช้ประโยชน์	แห่ง	99	101	102.02

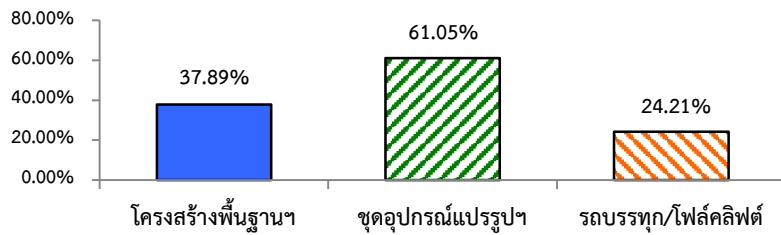
ที่มา : รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

หมายเหตุ : ^{1/} มีการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณเพิ่มเติม โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงจุดดำเนินการ และจำนวนรายการจากเดิม ทำให้มีสถาบันเกษตรกรร่วมดำเนินการ 101 แห่ง 241 รายการ ในพื้นที่ 46 จังหวัด

^{2/} มีสถาบันเกษตรกรที่สามารถจัดหาผู้รับจ้าง ทำสัญญาจ้าง และดำเนินการได้ 101 แห่ง 239 รายการ หรือ ร้อยละ 98.76 ของเป้าหมาย จำแนกเป็น สหกรณ์ 98 แห่ง 230 รายการ และกลุ่มเกษตรกร 3 แห่ง 9 รายการ

^{3/} สถาบันเกษตรกรนับซ้ำ (แห่ง) เนื่องจากบางแห่งได้รับการสนับสนุนมากกว่า 1 รายการ

ในส่วนของรายการที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุนหลัก พบว่า สถาบันเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 61.05 ขอรับการสนับสนุนเป็นชุดอุปกรณ์แปรรูปผลผลิต เช่น เครื่องสีข้าว เครื่องสับมันสำปะหลัง เครื่องคัดเกรดผลไม้ เครื่องทำลูกชิ้น/ไส้กรอก เครื่องแล่นเนื้อ และเครื่องพาสเซอไรซันนม รองลงมา ร้อยละ 37.89 เป็นโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โรงเรือน โรงคลุม อาคารรวบรวม อาคารแปรรูปผลผลิต และลานตากผลผลิต ในส่วนสุดท้าย ร้อยละ 24.21 เป็นกลุ่มของรถบรรทุกห้องเย็น (ขนาด 4 ล้อ และ 6 ล้อ) และรถโฟล์คลิฟต์ (ภาพที่ 4.30)

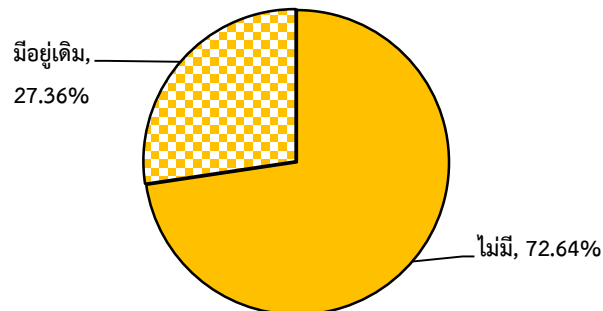

ภาพที่ 4.30 กลุ่มรายการที่ได้รับการสนับสนุนหลัก

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : สถาบันเกษตรกรรับการสนับสนุนได้มากกว่า 1 กลุ่ม

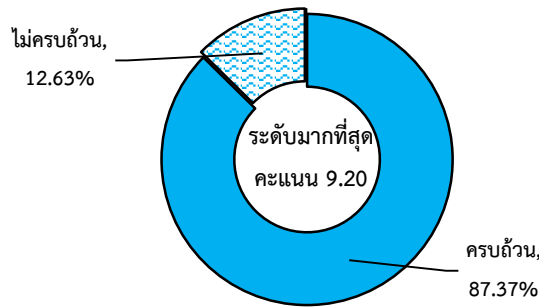
ทั้งนี้ จากการสอบถามผู้จัดการหรือผู้แทนของสถาบันเกษตรกรเกี่ยวกับอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ขอรับการสนับสนุน พบว่า รายการที่ขอรับการสนับสนุน ร้อยละ 72.64 เป็นโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรไม่เคยมีมาก่อน เช่น เครื่องสับมันสำปะหลัง รถบรรทุกห้องเย็น ตู้แช่เย็น และอาคารแปรรูปผลผลิต ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 27.36 เป็นโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรมีอยู่เดิม เช่น เครื่องสีข้าว รถโฟล์คคลิฟต์ ชุดพาสเชอไรซ์ และเครื่องบดผสมอาหาร แต่เนื่องจากมีการชำรุดเสียหายซ่อมแซมบ่อยครั้ง หรือยังมีจำนวนไม่เพียงพอกับความต้องการใช้งาน จึงขอสนับสนุนเพิ่มเติม (ภาพที่ 4.31)

ภาพที่ 4.31 โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์แปรรูปที่มีอยู่ก่อนเข้าโครงการ

ที่มา : จากการสำรวจ

นอกจากนี้ ผู้จัดการหรือผู้แทนของสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 87.37 เห็นว่า ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ครบถ้วนตามรายการที่เสนอขอ และอีกร้อยละ 12.63 ยังขาดอุปกรณ์บางรายการเนื่องจากกรอบวงเงินจำกัด มีการเปลี่ยนแปลงราคา และไม่มีเงินสมทบเพิ่มเพียงพอ ทั้งนี้ มีความพึงพอใจต่อการได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ตามรายการที่ขอ ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.20 (ภาพที่ 4.32)

ภาพที่ 4.32 ความครบถ้วนของอุปกรณ์ที่เสนอขอสนับสนุน

ที่มา : จากการสำรวจ

4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

4.1) การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน มีสถาบันเกษตรกร จำนวน 92 แห่ง ได้เริ่มมีการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน และสามารถรวบรวมข้อมูลผลประโยชน์ จำแนกเป็น ด้านการรวบรวมผลผลิต เช่น ข้าว พืชผัก ผลไม้ มันสำปะหลัง และปาล์มน้ำมัน ในภาพรวมรวบรวมได้แล้ว 345,368.50 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 4,763.43 ล้านบาท และด้านการแปรรูปหรือจำหน่าย เช่น มันสำปะหลังเส้น นมพาสเจอไรซ์ เนื้อแช่และผลิตภัณฑ์แปรรูปอื่น ๆ ปริมาณ 142,244.70 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 1,617.89 ล้านบาท ทั้งนี้ มีเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์ในเบื้องต้น 419,145 ราย (ตารางที่ 4.145)

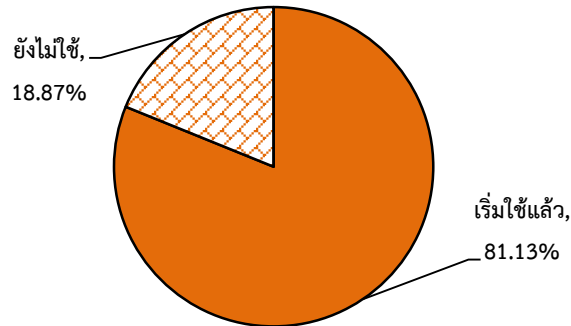
ตารางที่ 4.145 การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน

รายการ	หน่วย	จำนวน
1. การได้รับประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์	แห่ง	92
2. การรวบรวมผลผลิต		
2.1 ปริมาณ	ตัน	345,368.50
2.2 มูลค่า	ล้านบาท	4,763.43
3. การแปรรูปหรือจำหน่าย		
3.1 ปริมาณ	ตัน	142,244.70
3.2 มูลค่า	ล้านบาท	1,617.89
4. จำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์	ราย	419,145

ที่มา : รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

4.2) ความเห็นต่อการได้ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน พบว่า ร้อยละ 81.13 ของรายการที่ขอรับการสนับสนุนได้เริ่มมีการใช้ประโยชน์แล้ว เช่น เครื่องสับมันสำปะหลัง ตู้แช่เย็น เครื่องตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำนมดิบ เครื่องทำลูกชิ้น ทำไส้กรอก เครื่องพาสเจอไรซ์นม รถบรรทุกห้องเย็น และรถโฟล์คลิฟต์ ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 18.87 ของรายการที่ขอรับการสนับสนุน ยังไม่นำมาใช้

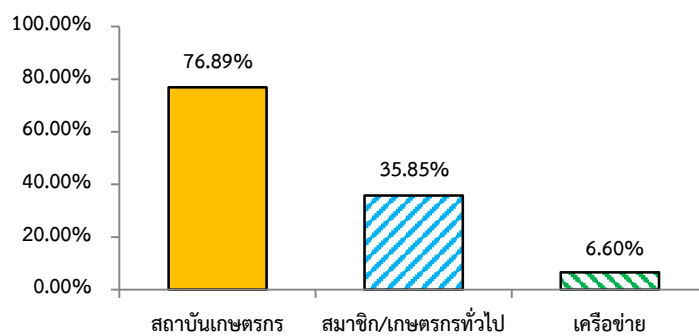
ประโยชน์ เนื่องจากอยู่ระหว่างการก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์ หรือบางแห่งดำเนินการเรียบร้อยแล้ว แต่เลยช่วงเวลาที่จะใช้งาน จำเป็นต้องรอฤดูกาลรอบถัดไป เช่น เครื่องสีข้าว และเครื่องซังผลผลิต (ภาพที่ 4.33)

ภาพที่ 4.33 การใช้ประโยชน์อุปกรณ์ที่ขอรับการสนับสนุน

ที่มา : จากการสำรวจ

ในส่วนของกลุ่มผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์ หรือได้เข้ามาใช้บริการหลักจากอุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุน พบว่า ร้อยละ 76.89 สถาบันเกษตรกรเป็นผู้ใช้ประโยชน์เองเป็นหลัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นโครงสร้างพื้นฐาน โรงเรือน อาคารแปรรูป และชุดอุปกรณ์แปรรูปผลผลิต รองลงมา ร้อยละ 35.85 เป็นสมาชิกของสถาบันเกษตรกร หรือเกษตรกรทั่วไปในลักษณะมาใช้บริการ เช่น เครื่องคัดผลไม้ เครื่องสีข้าวขนาดเล็ก เครื่องสับมันสำปะหลัง และเครื่องซังผลผลิต และร้อยละ 6.60 เป็นการให้บริการแก่สถาบันเกษตรกรอื่นหรือกลุ่มเครือข่าย เช่น เครื่องสับมันสำปะหลัง เครื่องสีข้าวขนาดเล็ก และรถบรรทุกห้องเย็น (ภาพที่ 4.34)

ภาพที่ 4.34 กลุ่มผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์หลัก

ที่มา : จากการสำรวจ

4.3) ผลประโยชน์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับหรือคาดว่าจะได้รับ จากการสัมภาษณ์ผู้จัดการหรือผู้แทนสหกรณ์ถึงประโยชน์ที่ได้รับภายหลังการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตต่าง ๆ พบว่า มีประโยชน์เกิดขึ้นต่อสถาบันเกษตรกรในหลายด้าน ได้แก่ (ตารางที่ 4.146)

(1) เพิ่มปริมาณการรวบรวมผลผลิต สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 43.16 เห็นว่าช่วยเพิ่มปริมาณการรวบรวมผลผลิตและสามารถรับซื้อผลผลิตจากสมาชิกได้เพิ่มขึ้น เช่น กรณีสหกรณ์การเกษตรท่าแซะ จำกัด ได้รับการสนับสนุนการก่อสร้างที่เทปาล์ม ขนาด 90 ตารางเมตร จากเดิมไม่เคยรับซื้อปาล์มจนสามารถมาเปิดรับซื้อปาล์มทะเลลายได้แล้ว 385 ตัน หรือกรณีสหกรณ์โคนมกัญบุรี จำกัด ได้รับสนับสนุนแท็งก์เย็นเก็บน้ำนมดิบ จากเดิมเคยรวบรวมน้ำนมดิบได้ 20 ตัน เพิ่มเป็น 35 ตัน

(2) เพิ่มกำลังการผลิต สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 27.37 เห็นว่าช่วยเพิ่มปริมาณผลผลิตหรือกำลังการผลิต เช่น สหกรณ์การเกษตรเมืองสุพรรณบุรี จำกัด ได้รับชุดพาสเซอร์โรชันน้ำนมเครื่องใหม่ทดแทนเครื่องเดิม ซึ่งเคยผลิตได้ 1,250 เพิ่มเป็น 2,000 ลิตร/ชั่วโมง และสหกรณ์โคนมแก่งกระจาน จำกัด ได้รับเครื่องแล่นเนื้อ ขนาด 0.5 แรงม้า สามารถผลิตเนื้อแล่เพิ่มขึ้นจาก 20 เป็น 60 กิโลกรัม/วัน

(3) เพิ่มมูลค่าของผลผลิต สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 35.79 เห็นว่าช่วยเพิ่มมูลค่าของผลผลิต กรณีของสหกรณ์การเกษตรเขื่อนช้าง จำกัด ได้รับสนับสนุนเครื่องสับมันสำปะหลัง ได้นำมาใช้ประโยชน์โดยนำมันสำปะหลังสดราคา 2 บาท/กิโลกรัม มาเข้าเครื่องสับแปรรูปเป็นมันเส้นเพื่อจำหน่ายราคา 5 - 6 บาท/กิโลกรัม ซึ่งเมื่อหักน้ำหนักรวมผลผลิตที่ต้องสูญเสียไปแล้วจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 25

(4) เพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 27.37 เห็นว่าช่วยเพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่กรณีสหกรณ์การเกษตรหนองสูง จำกัด จากเดิมมีผลิตภัณฑ์แปรรูปจากเนื้อ 8 รายการ เพิ่มเป็น 12 รายการ โดยมีรายการผลิตภัณฑ์ที่เพิ่ม ได้แก่ เนื้อแล่ เนื้อบด ลูกชิ้น และเนื้อเสียบไม้

(5) ลดต้นทุนการผลิต สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 36.84 เห็นว่าสามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตได้ เช่น สหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่เชียงใหม่-ลำพูน จำกัด ได้รับสนับสนุนชุดเครื่องล้างไข่ขนาด 500 ไข่/ครั้ง ช่วยลดต้นทุนค่าล้างไข่ จากเดิม 0.32 บาท/แผง เหลือ 0.06 บาทต่อแผง หรือกรณีสหกรณ์การเกษตรบ่อไร่ จำกัด ได้รับสนับสนุนชุดเครื่องคัดมังคุด สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการคัดมังคุดจาก 1 บาท/กิโลกรัม เหลือ 0.20 บาท/กิโลกรัม

(6) ลดเวลาการผลิต สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 22.10 เห็นว่าช่วยลดเวลาในการผลิตกรณีสหกรณ์การเกษตรบ่อไร่ ได้รับเครื่องคัดมังคุด สามารถลดเวลาการคัดมังคุด จากเดิมใช้เวลา 2 ชั่วโมง/ตัน เหลือเพียง 0.5 ชั่วโมง/ตัน

(7) ประโยชน์ในด้านอื่น ๆ สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 14.74 เห็นว่ามีประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น สหกรณ์โคนมเทพสถิต จำกัด ได้รับเครื่องตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำนม ช่วยเรื่องการรักษาคุณภาพของผลผลิต นอกจากนี้โครงการฯ ยังช่วยส่งเสริมให้เกิดการแปรรูปผลผลิตในสถาบันเกษตรกรมากขึ้น และช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่สมาชิก

ตารางที่ 4.146 ผลประโยชน์ที่ได้รับหรือคาดว่าจะได้รับของสถาบันเกษตรกร

รายการ	ผลประโยชน์ที่ได้รับ			
	เพิ่มปริมาณ การรวบรวม	เพิ่มกำลัง การผลิต	เพิ่มมูลค่า ของผลผลิต	เพิ่ม ผลิตภัณฑ์ใหม่
1. ผลประโยชน์ที่ได้รับของสถาบันเกษตรกร (ร้อยละ)	43.16	27.37	35.79	27.37
2. ตัวอย่างอุปกรณ์และสหกรณ์	เปรียบเทียบ			
2.1 ก่อสร้างที่เพลา้มพร้อมอุปกรณ์	ก่อน	ไม่เคยรับซื้อ		
/สหกรณ์การเกษตรท่าแซะ จำกัด	หลัง	385 ตัน/ปี		
2.2 แท็งก์เก็บน้ำนมดิบ/สหกรณ์	ก่อน	20 ตัน		
โคนมกุยบุรี จำกัด	หลัง	35 ตัน		
2.3 รถบรรทุกห้องเย็น ขนาด 4 ล้อ	ก่อน	9.16 ตัน		
/สหกรณ์การเกษตรท่ายาง จำกัด	หลัง	10.71 ตัน		
2.4 ชุดพาสเซอร์ไรซ์น้ำนมเครื่องใหม่	ก่อน	1,250 ลิตร/ชม.		
/สหกรณ์การเกษตรเมืองสุพรรณบุรี	หลัง	2,000 ลิตร/ชม.		
2.5 เครื่องแก๊วเนื้อ ขนาด 0.5 แรงม้า	ก่อน	20 กก./วัน		
/สหกรณ์โคเนื้อกำแพงแสน จำกัด	หลัง	60 กก./วัน		
2.6 เครื่องสับมันสำปะหลัง/ สหกรณ์การเกษตรเขื่อนช้าง จำกัด	ก่อน	มันสด 2 บาท/ กก.		
	หลัง	มันเส้น 6 บาท/กก.		
2.7 เครื่องอบเมล็ดกาแฟ	ก่อน	เกรดรวม 70 บาท/กก.		
/สหกรณ์การเกษตรกระบะบุรี	หลัง	เกรดพรีเมียม 90 บาท/กก.		
2.8 ชุดอุปกรณ์แปรรูปเนื้อ เช่น เนื้อบด ลูกชิ้น เนื้อเสียบไม้	ก่อน	8 รายการ		
/สหกรณ์การเกษตรหนองสูง	หลัง	12 รายการ		
2.9 เครื่องทำไอศกรีม ขนาด 3 หัว/ สหกรณ์การเกษตรสีคิ้ว จำกัด	ก่อน	ไม่มี		
	หลัง	ไอศกรีม ซอฟต์เสิร์ฟ		
2.10 โรงสีข้าวขนาด 24 ตัน/วัน	ก่อน	รวบรวมข้าวเปลือก		
/สหกรณ์การเกษตร	หลัง	รวบรวมข้าวเปลือก และแปรรูปข้าว		

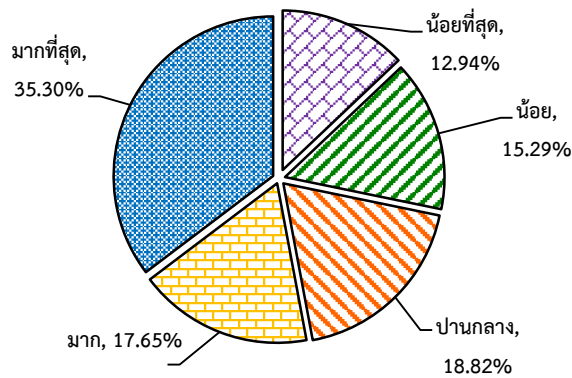
ตารางที่ 4.146 ผลประโยชน์ที่ได้รับหรือคาดว่าจะได้รับของสถาบันเกษตรกร (ต่อ)

รายการ	ผลประโยชน์ที่ได้รับ		
	ลดต้นทุนการผลิต	ลดเวลาการผลิต	ประโยชน์อื่น ๆ
1. ผลประโยชน์ที่ได้รับของสถาบันเกษตรกร (ร้อยละ)	36.84	22.10	14.74
2. ตัวอย่างอุปกรณ์และสหกรณ์	เปรียบเทียบ		
2.11 ชุดเครื่องล้างภาคไข่	ก่อน	0.32 บาท/แผง	
/สหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่	หลัง	0.06 บาท/แผง	
เชียงใหม่-ลำพูน จำกัด			
2.12 ชุดเครื่องตัดมุ้งคูด	ก่อน	1.0 บาท/กก.	2.0 ชม./ตัน
/สหกรณ์การเกษตรบ่อไร่ จำกัด	หลัง	0.2 บาท/กก.	0.5 ชม./ตัน
2.13 เครื่องปรับปรุงคุณภาพข้าวสาร	ก่อน	60 ตัน/24 ชม.	
/สหกรณ์การเกษตรเกษตรวิสัย จำกัด	หลัง	60 ตัน/12 ชม.	
2.14 เครื่องตรวจวิเคราะห์คุณภาพ	ก่อน	เครื่องเก่า	
น้ำนม/สหกรณ์โคนมเทพสถิต จำกัด	หลัง	เพิ่มคุณภาพผลิตภัณฑ์ ให้ได้มาตรฐาน	
2.15 รถบรรทุกห้องเย็น ขนาด 6 ล้อ	ก่อน	ไม่มี	
/สหกรณ์การเกษตรระฆัง จำกัด	หลัง	ช่วยรักษาคุณภาพ ระหว่างขนส่ง	

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นจุดประสงค์หลักในการขอรับการสนับสนุนของแต่ละสถาบันเกษตรกร

ในส่วนของอัตราการใช้ประโยชน์ในเชิงเปรียบเทียบกับศักยภาพสูงสุดของโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุน พบว่า สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 35.30 มีการใช้งานอยู่ระดับมากที่สุด หรือมีการใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ อยู่ในช่วง ร้อยละ 81 - 100 ของศักยภาพสูงสุดของของโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตที่ได้รับการสนับสนุน รองลงมา ร้อยละ 18.82 มีการใช้งานอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 41 - 60) ร้อยละ 17.65 มีการใช้งานอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 61 - 80) ร้อยละ 15.29 ใช้งานในระดับน้อย (ร้อยละ 21 - 40) และร้อยละ 12.94 มีการใช้งานในระดับน้อยที่สุด (ร้อยละ 1 - 20) ทั้งนี้ ในส่วนของสถาบันเกษตรกรที่ยังมีการใช้งานอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด เนื่องจากการติดตั้งอุปกรณ์หรือการก่อสร้างเพิ่งแล้วเสร็จ และบางส่วนยังคงต้องรอเวลาที่ผลผลิตทางการเกษตรที่เกี่ยวข้องถึงช่วงเวลาให้ผลผลิตจึงจะเริ่มมีการใช้งานหรือใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์แปรรูปนั้นได้ (ภาพที่ 4.35)

ภาพที่ 4.35 ระดับการให้บริการจากโครงการพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน
ที่มา : จากการสำรวจ

4.4) ความเห็นต่อการได้รับประโยชน์และการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรของสมาชิก ในด้านของการได้รับประโยชน์จากโครงการ สมาชิกของสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 81.29 เห็นว่าได้รับประโยชน์จากโครงการ ทั้งประโยชน์ทางตรงจากการได้มาใช้บริการโครงสร้างพื้นฐาน เครื่องจักรหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ และทางอ้อม คือ เมื่อสถาบันเกษตรกรมีอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้มีการทำงานดีขึ้น ผลประกอบการดีขึ้นย่อมเป็นผลดีต่อสมาชิกด้วย ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 18.71 เห็นว่าไม่ได้รับประโยชน์ เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ที่นำมาใช้ประโยชน์ใช้เฉพาะสถาบันเกษตรกรเท่านั้น ไม่ได้นำมาให้บริการแก่สมาชิก สำหรับความเห็นต่อการพัฒนาศักยภาพการผลิตของสถาบันเกษตรกรจากโครงการ สมาชิก ร้อยละ 98.06 เห็นว่าสอดคล้องกับความต้องการ ส่วนที่เหลือร้อยละ 1.94 เห็นว่าไม่สอดคล้อง (ตารางที่ 4.147)

ตารางที่ 4.147 ความเห็นต่อการได้รับประโยชน์และการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
1. การได้รับประโยชน์จากโครงการของสมาชิกสถาบันเกษตรกร	
1.1 ได้รับประโยชน์	81.29
1.2 ไม่ได้รับประโยชน์	18.71
2. การพัฒนาศักยภาพการผลิตของสถาบันเกษตรกร	
2.1 สอดคล้องกับความต้องการ	98.06
2.2 ไม่สอดคล้องกับความต้องการ	1.94

ที่มา : จากการสำรวจ

4.5) ความพึงพอใจต่อโครงการ ผู้จัดการหรือผู้แทนสถาบันเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.14 และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกประเด็น โดย 3 อันดับแรก คือ เรื่องระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง ที่ค่าคะแนน 9.29 รองลงมา คือ การได้รับประโยชน์ของเกษตรกรและสมาชิกสถาบันเกษตรกร ที่ค่าคะแนน 9.25 และการช่วย เพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็งของสหกรณ์ ที่ค่าคะแนน 9.08 (ตารางที่ 4.148)

ตารางที่ 4.148 ความพึงพอใจต่อโครงการ

ประเด็น	ความพึงพอใจ	
	ค่าคะแนน	แปลผล
1. สัดส่วนงบประมาณที่โครงการอุดหนุนให้สถาบันเกษตรกร	8.94	มากที่สุด
2. ระเบียบการจัดซื้อจัดจ้าง	9.29	มากที่สุด
3. ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ	8.95	มากที่สุด
4. การได้รับประโยชน์ของเกษตรกรและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	9.25	มากที่สุด
5. การได้รับประโยชน์ของสถาบันเกษตรกร	9.07	มากที่สุด
6. การช่วยเพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็งของสหกรณ์	9.08	มากที่สุด
เฉลี่ย	9.14	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

5) ข้อค้นพบ

เนื่องจากเป็นโครงการเร่งด่วน มีกรอบระยะเวลาจำกัด ประกอบกับสถาบันเกษตรกรไม่ได้เตรียมการจัดทำแผนขอรับการสนับสนุนในระยะยาวไว้ล่วงหน้า ส่งผลให้เกิดอุปสรรค ดังนี้

5.1) การจัดทำรายละเอียดประกอบการขอรับการสนับสนุนล่าช้า มีความผิดพลาดของเอกสาร เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของสถาบันเกษตรกรบางแห่งยังขาดความรู้และความชำนาญ ทำให้เสียเวลาในการตรวจสอบความถูกต้อง

5.2) สถาบันเกษตรกรบางแห่งได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์ยังไม่ครบถ้วนตามที่ได้ขอสนับสนุน เนื่องจากราคาอุปกรณ์มีการปรับสูงกว่ากรอบงบประมาณที่กำหนดไว้ จึงมีการปรับเปลี่ยนและลดบางรายการให้สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับ

5.3) สถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนชุดอุปกรณ์บางส่วน เป็นอุปกรณ์ที่สหกรณ์ไม่เคยมีมาก่อน เจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้ความชำนาญในการใช้อุปกรณ์

5.4) สถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนชุดอุปกรณ์ที่นำผลผลิตมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร เช่น ไส้กรอก ลูกชิ้น ขนมพายสับปะรด บางแห่งต้องการคำแนะนำในการขอมาตรฐานอาหารและยา (อย.) และมาตรฐานอื่น ๆ เพิ่มเติม

5.5) การใช้ประโยชน์ของโครงสร้างพื้นฐาน และวัสดุอุปกรณ์ในบางสถาบันเกษตรกรไม่เป็นไปตามแผน เนื่องจากการก่อสร้างและติดตั้งอุปกรณ์แล้วเสร็จเลยช่วงที่มีผลผลิตทางการเกษตร จำเป็นต้องรอดูการผลัดถัดไปจึงจะเริ่มใช้ประโยชน์ได้

5.6) สถาบันเกษตรกรบางส่วน โดยเฉพาะที่เพิ่งเริ่มมีการแปรรูปผลผลิตหรือทำผลิตภัณฑ์ใหม่ ยังขาดประสบการณ์ในการบริหารจัดการและความรู้ด้านการตลาดยุคใหม่

6) ข้อเสนอแนะ

6.1) ควรให้สถาบันเกษตรกรแต่ละแห่งจัดทำแผนงาน/โครงการ ทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว เพื่อเตรียมความพร้อมในการรับการสนับสนุนในกรณีที่มีโครงการอื่นในอนาคต

6.2) ควรมีการพัฒนาบุคลากรของสถาบันเกษตรกรให้มีความพร้อมในการใช้งานอุปกรณ์ หลังจากได้การสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว เพื่อให้เกิดการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

6.3) ควรมีการติดตามผลการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานและวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับ การสนับสนุน ในสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ รวมทั้งการให้คำแนะนำด้านแผนธุรกิจอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วง 1 - 2 ปีแรก เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

6.4) ควรให้คำแนะนำแก่สถาบันเกษตรกรที่ได้รับอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตเป็นผลิตภัณฑ์อาหารรูปแบบต่าง ๆ ในการขอมาตรฐานสินค้า เช่น อย. GMP Halal

6.5) ควรมีการเชื่อมโยงตลาดให้แก่สถาบันเกษตรกรได้มีช่องทางการจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้น และให้คำแนะนำด้านการตลาดยุคใหม่ หรือ ตลาดออนไลน์ เป็นต้น

ประมวลภาพการดำเนินงานโครงการของสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ

รถบรรทุกห้องเย็น ขนาด 4 ล้อ จำนวน 1 คัน
และห้องเย็น ขนาด 10 ตัน จำนวน 1 ห้อง
สหกรณ์ส่งเสริมเกษตรกรพนา จำกัด จังหวัดอำนาจเจริญ

เครื่องสับมันสำปะหลัง
สหกรณ์ชาวสวนยางพาราภูพานหมอก จำกัด
จังหวัดศรีสะเกษ

รถกระบะบรรทุกห้องเย็น
สหกรณ์การเกษตรบ้านลาด จำกัด จังหวัดเพชรบุรี

รถบรรทุกห้องเย็น สหกรณ์การเกษตรเพื่อการแปรรูป
และส่งออกจังหวัดตราด จำกัด

เครื่องสับมันสำปะหลัง
สหกรณ์การเกษตรเขื่อนช้าง จำกัด
จังหวัดศรีสะเกษ

รถกระบะบรรทุกห้องเย็น
สหกรณ์การเกษตรหนองภัยศูนย์ จำกัด
จังหวัดหนองบัวลำภู

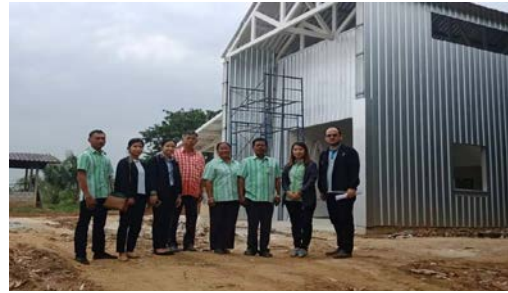
โรงเรือน พร้อมเครื่องแฉีกส้ม
กลุ่มเกษตรกรทำไร่โป่งน้ำร้อน จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องปอกกระเทียม
สหกรณ์การเกษตรแม่สะเรียง จำกัด จังหวัดแม่ฮ่องสอน

การก่อสร้างโรงสีข้าว ขนาด 24 ตันต่อวัน
สหกรณ์การเกษตรอาจสามารถ จำกัด จังหวัดร้อยเอ็ด

การก่อสร้างอาคารแปรรูป ขนาด 150 ตารางเมตร
สหกรณ์การเกษตรห้วยคต จำกัด จังหวัดอุทัยธานี

ตู้นึ่งอาหารแสดนเลส ขนาด แบบ 24 ถาด 2 ประตู
สหกรณ์นิคมบ้านสร้างพัฒนา จังหวัดปราจีนบุรี

ชุดพาสเซอไรซันม ขนาด 2 ตันต่อชั่วโมง
สหกรณ์การเกษตรเมืองสุพรรณบุรี จำกัด
จังหวัดสุพรรณบุรี

เครื่องแช่เนื้ออัตโนมัติ ขนาด 1,500 วัตต์
สหกรณ์โคเนื้อกำแพงแสน จำกัด จังหวัดนครปฐม

เครื่องสับมันสำปะหลัง ขนาด 15 - 20 ตันต่อชั่วโมง
สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า
ธ.ก.ส.อุทัยธานี จำกัด จังหวัดอุทัยธานี

รถบรรทุกห้องเย็น 6 ล้อ ขนาด 150 แรงม้า
สหกรณ์ผู้เลี้ยงกุ้งนครปฐม จำกัด จังหวัดนครปฐม

รถบรรทุกห้องเย็น 4 ล้อ และ 6 ล้อ
สหกรณ์โคนมพัทลุง จำกัด จังหวัดพัทลุง

4.13 โครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร

4.13.1 สารสำคัญของโครงการ

1) ความเป็นมาของโครงการ

สถาบันเกษตรกรเป็นผู้ที่มีบทบาทในการรวบรวมผลผลิตของเกษตรกรผู้ปลูกยางพารา และเป็นผู้นำกลไกตลาดในท้องถิ่น ทำให้เกษตรกรสมาชิกจำหน่ายผลผลิตได้สูงขึ้น แต่จากผลการรวบรวมยางพาราของสถาบันเกษตรกรยังเป็นจำนวนน้อยมาก เนื่องจากสถาบันเกษตรกรเป็นสถาบันของสมาชิกเกษตรกรที่มีรายได้น้อย ยังขาดโอกาสในการลงทุนในทรัพย์สินและอุปกรณ์เพื่อบริการสมาชิกและเกษตรกรทั่วไปได้อย่างทั่วถึง อีกทั้งเกษตรกรผู้ปลูกยางรายย่อยประสบปัญหาราคายางพาราผันผวนและตกต่ำอย่างต่อเนื่อง ซึ่งภาครัฐมีนโยบายมุ่งหวังให้สถาบันเกษตรกรเป็นกลไกและเครื่องมือในการช่วยแก้ปัญหาราคายางพาราตกต่ำ รวมทั้งส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่ามากยิ่งขึ้น

กรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงจัดทำโครงการเพิ่มศักยภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร เพื่อให้สถาบันเกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งจะเป็นกลไกช่วยแก้ไขปัญหาราคายางพาราตกต่ำ เป็นแหล่งรวบรวม จัดเก็บ แปรรูปผลผลิต ขึ้นต้น ขึ้นกลาง รวมทั้งส่งเสริมให้สถาบันเกษตรกรแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่าให้เกษตรกรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยในการจัดทำโครงการครั้งนี้เพื่อขอรับการสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานเพื่อรวบรวมยางพารา อุปกรณ์การตลาด และอุปกรณ์การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราให้เพิ่มมากขึ้น

2) วัตถุประสงค์

2.1) เพื่อเพิ่มปริมาณการรวบรวมยางพาราและเพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปยางพารา ขึ้นต้นและขึ้นกลางของสถาบันเกษตรกร และชะลอผลผลิตออกสู่ตลาดจากการจัดเก็บยางพารา

2.2) เพื่อพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้ายางพาราของสถาบันเกษตรกร

3) เป้าหมายของโครงการ ดำเนินการในพื้นที่ 24 จังหวัด สถาบันเกษตรกร 62 แห่ง

4) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมสหกรณ์ งบประมาณ 340.4299 ล้านบาท

5) ระยะเวลาดำเนินโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2562

4.13.2 วิธีการประเมินผล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ จากกรมส่งเสริมสหกรณ์

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดในพื้นที่โครงการ จังหวัดละ 1 ราย รวม 23 ราย

1.3) สัมภาษณ์ประธาน/ผู้จัดการ/ผู้แทนสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 44 แห่ง จำนวน 44 ราย และเกษตรกรสมาชิกสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 44 แห่ง 223 ราย

2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

- 2.1) ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- 2.2) สํารวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

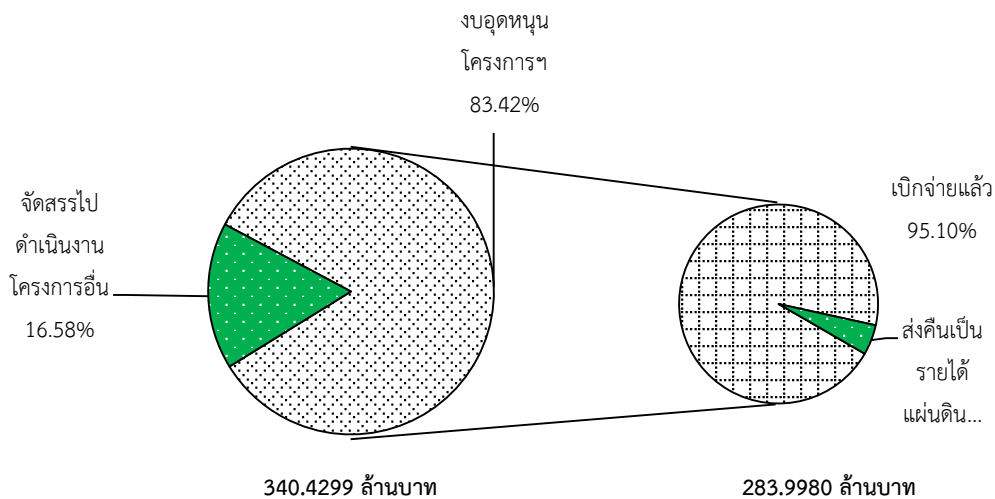
4.13.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้รับงบประมาณ งบเงินอุดหนุน สำหรับสนับสนุนสถาบันเกษตรกร เพื่อจัดซื้อจัดจ้างโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ สำหรับการรวบรวมและแปรรูปยางพารา กำหนดเป้าหมายในพื้นที่ 24 จังหวัด สถาบันเกษตรกร 62 แห่ง 149 รายการ งบประมาณ 340.4299 ล้านบาท

โดยในระหว่างดำเนินงาน สถาบันเกษตรกรบางแห่งขอยกเลิกการสนับสนุน และได้มีการโอนเปลี่ยนแปลงงบประมาณจากรายการที่เหลือนำจากการจัดซื้อจัดจ้าง และรายการที่ขอยกเลิกจัดสรรไปดำเนินงานโครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตรและโครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร จำนวน 56.4319 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 16.58 ของงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร (340.4299 ล้านบาท)

สรุปงบประมาณสนับสนุนสถาบันเกษตรกรเพื่อก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานและจัดซื้ออุปกรณ์สำหรับรวบรวมและแปรรูปยางพาราใน 23 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 283.9980 ล้านบาท ดำเนินการโอนให้สถาบันเกษตรกรในเดือนกันยายน 2561 จำนวน 270.0867 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 95.10 ของงบประมาณที่ได้รับ 283.9980 ล้านบาท และส่งคืน 13.9113 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.90 (ภาพที่ 4.36)

ภาพที่ 4.36 การเบิกจ่ายงบประมาณ

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 30 มิถุนายน 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

ด้านความทันเวลาในการโอนเงินสนับสนุนให้กับสถาบันเกษตรกร เจ้าหน้าที่สำนักงาน สหกรณ์จังหวัดทุกจังหวัดเห็นว่าทันเวลา ด้านความพอเพียงของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 90.91 เห็นว่า งบประมาณที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุนเพียงพอแล้ว และอีกร้อยละ 9.09 เห็นว่า ไม่เพียงพอ เนื่องจากสถาบันเกษตรกรบางแห่งได้รับงบประมาณไม่ครบตามที่เสนอขอ ทำให้ไม่สามารถ จัดซื้ออุปกรณ์ได้ครบตามต้องการ (ตารางที่ 4.149)

ตารางที่ 4.149 ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ
1) ความทันเวลา	100.00
ทันเวลา	100.00
ล่าช้า	0.00
2) ความเพียงพอ	100.00
เพียงพอ	90.91
ไม่เพียงพอ	9.09

ที่มา : จากการสำรวจ

2) กระบวนการ (Processes)

2.1) การรับสมัครสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ กำหนดเป้าหมายในพื้นที่ 24 จังหวัด สถาบันเกษตรกร 62 แห่ง โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดร่วมกันพิจารณาคัดเลือกสถาบันเกษตรกรที่มีคุณสมบัติ ตามที่กรมส่งเสริมสหกรณ์กำหนด เช่น เป็นสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการจดทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร สามารถปิดบัญชีได้ในปีปัจจุบัน มีประสบการณ์ในการรวบรวมผลผลิตมาแล้ว ไม่น้อยกว่า 3 ปี กรณีการแปรรูปผลิตภัณฑ์ต้องเป็นสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร ที่แปรรูปผลผลิตไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีศักยภาพในการดำเนินธุรกิจอย่างพารา ดำเนินการคัดเลือกได้ 62 แห่ง ครบตามเป้าหมาย

2.2) การประชุมชี้แจง สำนักงานสหกรณ์จังหวัด ได้จัดประชุมชี้แจงโครงการร่วมกับ สถาบันเกษตรกรในพื้นที่เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการและเงื่อนไขหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกสถาบันเกษตรกร เข้าร่วมโครงการ และให้คำแนะนำในการจัดเตรียมเอกสาร แนวทางการจัดซื้อจัดจ้าง ให้แก่ผู้แทนสถาบัน เกษตรกร โดยสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดได้เข้าร่วมการประชุมชี้แจงดังกล่าว

2.3) การสนับสนุนอุปกรณ์และก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานแก่สถาบันเกษตรกร สถาบัน เกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณต้องสมทบงบประมาณอีกไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 เพื่อก่อสร้าง จัดซื้อจัดหา โครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์สำหรับรวบรวมและแปรรูปพารา โดยสำนักงานสหกรณ์จังหวัดแนะนำและ ติดตามผลให้สถาบันเกษตรกรดำเนินการจัดซื้อจัดหาโครงสร้างพื้นฐาน หรืออุปกรณ์ตามแนวทางที่กำหนดให้ แล้วเสร็จภายในปีงบประมาณ 2561 เป้าหมายรายการโครงสร้างพื้นฐาน หรืออุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกร ได้รับการสนับสนุน จำนวน 149 รายการ

2.4) ความคิดเห็นต่อกระบวนการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัด เห็นว่า กระบวนการดำเนินงานภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.88 และผู้แทนสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการเห็นว่าเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.78 (ตารางที่ 4.150)

(1) ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินโครงการ เจ้าหน้าที่และผู้แทนสถาบันเกษตรกรมีความเห็นว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.21 และ 8.82 ตามลำดับ เนื่องจากหน่วยงานได้มีการประชุมซักซ้อมทำความเข้าใจในรายละเอียดโครงการเป็นระยะ ๆ

(2) หลักเกณฑ์การคัดเลือกสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ เจ้าหน้าที่และผู้แทนสถาบันเกษตรกรเห็นว่าเหมาะสมในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.22 และ 9.12 ตามลำดับ ซึ่งเป็นการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้น สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกกำหนดผู้เข้าร่วมโครงการและมีประโยชน์ในการดำเนินงานโครงการมาก

(3) การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่และผู้แทนสถาบันเกษตรกรมีความเห็นว่าเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนน 8.50 และ 8.83 ตามลำดับ

(4) ความเหมาะสมของระยะเวลาการดำเนินโครงการ ทั้งเจ้าหน้าที่และผู้แทนสถาบันเกษตรกรเห็นว่าเหมาะสมในระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.54 และ 8.16 ตามลำดับ เนื่องจากเป็นงบประมาณกลางปี มีเวลาให้ดำเนินการไม่มาก

(5) ระยะเวลาการรับสมัครสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ เจ้าหน้าที่เห็นว่าเหมาะสมระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.71 คะแนน โดยเห็นว่า ระยะเวลาในการดำเนินงานเร่งรัดมาก สถาบันเกษตรกร ไม่สามารถเตรียมเอกสารได้ทัน

(6) การติดตามและรายงานผลการดำเนินงาน ผู้แทนสถาบันเกษตรกรเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.03 คะแนน

ตารางที่ 4.150 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดและสถาบันเกษตรกรต่อกระบวนการดำเนินงานโครงการ

ประเด็น	คะแนนความเหมาะสม		เฉลี่ย	แปลผล
	เจ้าหน้าที่	สถาบันเกษตรกร		
1) ความรู้/ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินโครงการ	8.21	8.82	8.60	มากที่สุด
2) หลักเกณฑ์การคัดเลือกสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	8.22	9.12	8.80	มากที่สุด
3) การประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง	8.50	8.83	8.71	มากที่สุด
4) ระยะเวลาการดำเนินงานโครงการ	7.54	8.16	7.94	มาก
5) ระยะเวลาการรับสมัครสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	6.71	-	6.71	มาก
6) การติดตาม รายงานผลการดำเนินงาน	-	9.03	9.03	มากที่สุด
เฉลี่ย	7.88	8.78	8.48	มากที่สุด
แปลผล	มาก	มากที่สุด	มากที่สุด	

ที่มา : จากการสำรวจ

3) ผลได้ (Outputs)

3.1) สถาบันเกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการจัดทำโครงการเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์เพื่อรวบรวมและแปรรูปยางพารา โดยมีสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการอนุมัติงบประมาณทั้งหมดในพื้นที่ 24 จังหวัด 62 แห่ง รายการสนับสนุนรวม 149 รายการ

3.2) สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการได้ดำเนินการจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ และก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน โดยเป็นผู้ดำเนินการตั้งแต่การกำหนดคุณลักษณะของโครงสร้าง หรืออุปกรณ์ตามความต้องการของสถาบันเกษตรกร การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างยึดถือระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ โดยมีเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ติดตามและให้คำแนะนำ และสถาบันเกษตรกรสมทบเงินเพิ่มไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 แต่เนื่องจากการยกเลิกการสนับสนุนบางรายการ สรุปลงสนับสนุนให้แก่สถาบันเกษตรกรทั้งสิ้น 23 จังหวัด 58 สหกรณ์ 133 รายการ สถาบันเกษตรกรประกาศจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบที่กำหนดและสามารถจัดหาผู้รับจ้างได้ทั้ง 58 แห่ง 133 รายการ ภายในเดือนกันยายน 2561 และ ณ เดือนกรกฎาคม 2562 ดำเนินการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานหรือติดตั้งอุปกรณ์แล้วเสร็จ 57 แห่ง 131 รายการ คิดเป็นร้อยละ 98.28 และ 87.92 ของจำนวนที่ได้รับการสนับสนุนตามลำดับ (ตารางที่ 4.151)

ตารางที่ 4.151 ผลการดำเนินงานโครงการ

การดำเนินการ	หน่วย	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน		
			จำนวน	ร้อยละ	
1) สหกรณ์ที่เข้าร่วมโครงการ	แห่ง	62	58	93.55	
	รายการ	149	133	89.26	
2) การจัดซื้อจัดจ้าง	2.1) ดำเนินการแล้วเสร็จตามสัญญา	แห่ง	62	57	98.28
		รายการ	149	131	87.92
	2.2) คงเหลืออยู่ระหว่างดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา	แห่ง	62	1	1.72
		รายการ	149	2	1.34

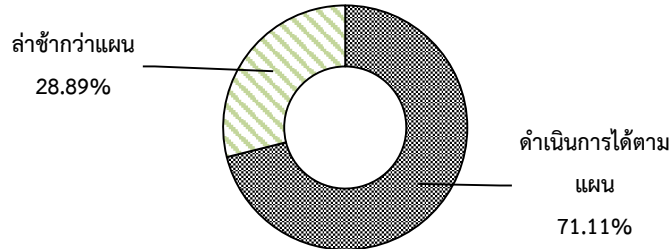
ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

หมายเหตุ : สถาบันเกษตรกรขอยกเลิกการรับบริการสนับสนุนบางรายการ เนื่องจากติดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่

สถาบันเกษตรกรเห็นว่า การจัดซื้อจัดจ้าง กำกับกับการก่อสร้าง จัดซื้อ ตรวจจับ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.84 มีความโปร่งใส แต่มีรายละเอียดในการดำเนินการค่อนข้างมาก

สำหรับสถาบันเกษตรกรที่ไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์ได้ทันภายในเดือนกันยายน 2561 และได้มีการขยายระยะเวลา พบว่า ร้อยละ 71.11 สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่เสนอขอขยายระยะเวลา และร้อยละ 28.89 ดำเนินการล่าช้ากว่าแผน เนื่องจากช่วงเวลาดำเนิน

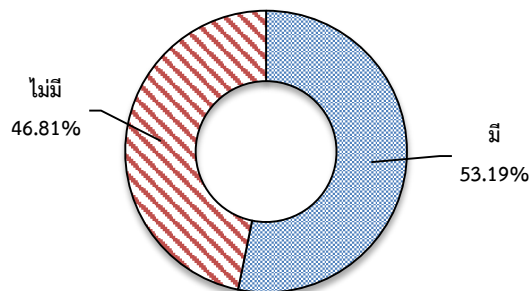
โครงการเป็นช่วงฤดูฝน เป็นอุปสรรคในการก่อสร้าง และผู้รับเหมาไม่สามารถดำเนินการได้เสร็จทันเวลา หรือต้องนำเข้าเครื่องจักรจากต่างประเทศจึงต้องใช้เวลาในการขนส่ง (ภาพที่ 4.37)

ภาพที่ 4.37 การดำเนินงานของสถาบันเกษตรกรหลังจากขยายระยะเวลาการดำเนินงาน

ที่มา : จากการสำรวจ

3.3) ชนิดของโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุนจากการเก็บรวบรวมข้อมูล พบว่า ร้อยละ 53.19 ของโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุน เป็นโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรมีอยู่แล้วก่อนเข้าร่วมโครงการ เช่น รถไถล้อยู่ จักรรติยาง ตะกรร้อมแผ่นเสียบ แต่ผ่านการใช้งานมานาน บางส่วนชำรุดเสียหาย ทำให้ต้องซ่อมแซมบ่อยครั้ง ส่งผลต่อความรวดเร็วในกระบวนการผลิตและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ยางพารา และร้อยละ 46.81 เป็นโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรไม่มีก่อนเข้าร่วมโครงการ เช่น ลานตาก เครื่องซังพร้อม โรงคลุม เครื่องกรองน้ำ เครื่องตรวจโลหะ อุปกรณ์แปรรูป ได้แก่ เครื่องตีฟองเพื่อการแปรรูปหมอน เครื่องอัดเครียงพารา (ภาพที่ 4.38)

ภาพที่ 4.38 โครงสร้างพื้นฐาน/อุปกรณ์แปรรูปที่สถาบันเกษตรกรได้รับ

ที่มา : จากการสำรวจ

3.4) ความคิดเห็นต่อโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน ผู้แทนสถาบันเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อโครงสร้างพื้นฐาน เช่น โกดัง อาคารเก็บสินค้า อุปกรณ์รวบรวม และอุปกรณ์แปรรูป ในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.98 ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็วมากขึ้น สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ รวมถึงเพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เกิดรายได้เพิ่มขึ้น แต่สถาบันเกษตรกรบางแห่งยังมีความต้องการโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์แปรรูปในส่วนที่ขาดเพิ่มเติม ด้านความเหมาะสมของโครงสร้างพื้นฐานและ

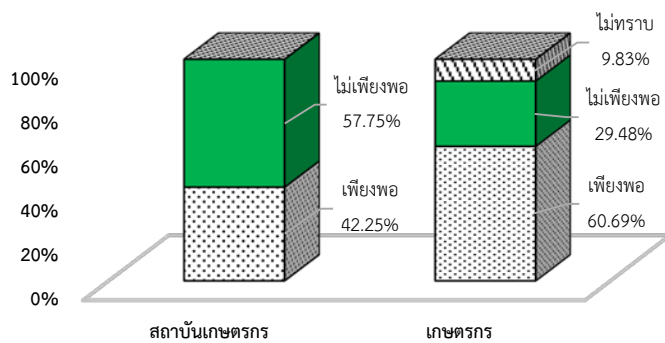
อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน ผู้แทนสถาบันเกษตรกรและเกษตรกรเห็นว่า มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.30 และ 9.08 ตามลำดับ เนื่องจากการเสนอขอรับการสนับสนุนตามความต้องการของสถาบันเกษตรกรเอง สามารถทำให้กระบวนการผลิตของสถาบันเกษตรกรรวดเร็วขึ้น และผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรมีคุณภาพมากขึ้น (ตารางที่ 4.152)

ตารางที่ 4.152 ความคิดเห็นของสถาบันเกษตรกรและเกษตรกรสมาชิกหลังจากสถาบันเกษตรกรได้รับและใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน/อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน

ประเด็น	คะแนน		แปลผล
	สถาบันเกษตรกร	เกษตรกร	
1) ความพึงพอใจต่อโครงสร้างพื้นฐาน/อุปกรณ์การแปรรูป	8.98	-	มากที่สุด
2) ความเหมาะสมของโครงสร้างพื้นฐาน/อุปกรณ์การแปรรูป	9.30	9.08	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

สถาบันเกษตรกร ร้อยละ 42.25 เห็นว่า โครงสร้าง/อุปกรณ์การแปรรูปที่ได้รับเพียงพอแล้ว ที่เหลือเห็นว่ายังไม่เพียงพอ ต้องการลานตาก เครื่องอัดแครบ ตะกบ เครื่องสับยางก้อนถ้วย โรงอบยางพารา และโครงสร้างพื้นฐานอื่น ๆ เช่น โกดังเก็บยาง ระบบบำบัดน้ำเสีย ไฟฟ้าและแก๊ส และเกษตรกร เห็นว่า ความพอเพียงของโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน เกษตรกร ร้อยละ 60.69 เห็นว่าเพียงพอแล้ว ร้อยละ 29.48 เห็นว่ายังไม่เพียงพอ ควรมีลานตาก โกดัง เครื่องแครบยาง รถโพล์คลิฟต์ รถบรรทุก เป็นต้น ที่เหลือไม่ทราบ (ภาพที่ 4.39)

ภาพที่ 4.39 ความเพียงพอของโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน

ที่มา : จากการสำรวจ

4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)

4.1) ประสิทธิภาพการรวบรวมและแปรรูปยางพารา ภาพรวมการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน พบว่า โครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งอุปกรณ์รวบรวม/แปรรูป และอื่น ๆ เฉลี่ยทุกประเภท ร้อยละ 82.56 ของจำนวนรายการที่สนับสนุนได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์แล้ว และยังคงมีโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์เฉลี่ยทุกประเภท ร้อยละ 17.44 ที่ก่อสร้างหรือติดตั้งแล้วเสร็จแต่ยังไม่ใช้ประโยชน์ เช่น อาคารอบแผ่นยาง เนื่องจากยังไม่มีกรับซื้อเพื่อนำมาอบแผ่นยาง โกดังเก็บยางที่ก่อสร้างแล้วเสร็จแต่ตรงกับช่วงปิดกรีต จึงยังไม่มีกรดำเนินการดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตยางพารา บางแห่งยังขาดระบบสาธารณสุขปโภครองรับ ดังนี้ (ตารางที่ 4.153)

(1) โครงสร้างพื้นฐาน ร้อยละ 72.73 ใช้ประโยชน์แล้ว เช่น โกดังเก็บยาง ลานตาก ระดับการใช้ประโยชน์เฉลี่ยร้อยละ 85.13 ของความจุสูงสุด

(2) อุปกรณ์รวบรวม ได้แก่ ชุดเครื่องซัง ร้อยละ 50.00 นำไปใช้ประโยชน์แล้ว ระดับการใช้ประโยชน์ร้อยละ 40.00 ของศักยภาพ/สมรรถนะของอุปกรณ์

(3) อุปกรณ์แปรรูปร้อยละ 76.67 นำไปใช้ประโยชน์แล้ว เช่น เครื่องรีดยางเครป สำหรับรีดยางก้อนเป็นยางเครป จักรรีดยาง ตู้หนึ่งหมอนยางพารา เครื่องตีฟองสำหรับทำหมอนยางพารา แม่พิมพ์รองเท้าบูท ระดับการใช้ประโยชน์เฉลี่ยร้อยละ 92.61 ของศักยภาพ/กำลังการผลิตสูงสุดของอุปกรณ์

(4) สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น รถตักยาง รถโฟล์คลิฟต์ รถบรรทุกหัวลาก นำไปใช้ประโยชน์แล้วทั้งหมด ในการขนส่งเคลื่อนย้ายผลผลิตยางพาราหรืออื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 85.83 ของศักยภาพ/สมรรถนะของอุปกรณ์

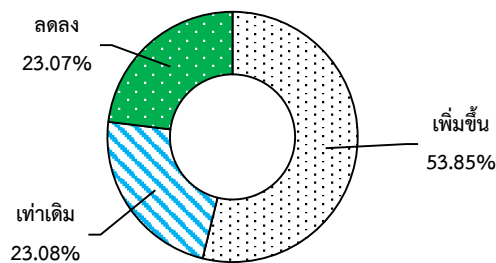
ตารางที่ 4.153 การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	การใช้ประโยชน์			ระดับการใช้ประโยชน์	หมายเหตุ
	ยังไม่ใช้	ใช้แล้ว	รวม		
1) โครงสร้างพื้นฐาน	27.27	72.73	100.00	85.13	- อยู่ในช่วงปิดกรีต การผลิตยางแผ่นไม่คุ้มทุน หรือ
2) อุปกรณ์สำหรับรวบรวม	50.00	50.00	100.00	40.00	
3) อุปกรณ์แปรรูป	23.33	76.67	100.00	92.61	สถาบันเกษตรกรขาดระบบ
4) สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น รถบรรทุก รถโฟล์คลิฟต์	0.00	100.00	100.00	85.83	สาธารณสุขปโภคพื้น ฐานรองรับ เป็นต้น
เฉลี่ย	17.44	82.56	100.00	86.58	

ที่มา : จากการสำรวจ

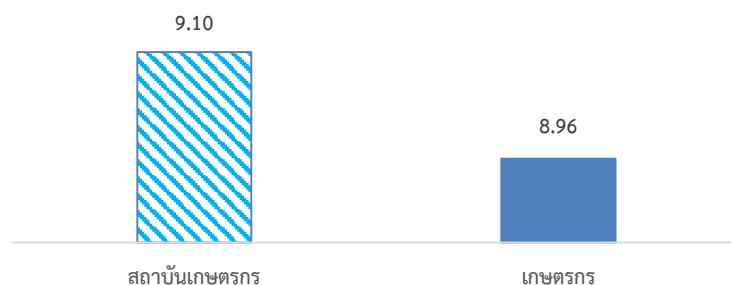
4.2) ปริมาณการรวบรวมผลผลิตยางพารา หลังจากสถาบันเกษตรกรได้ใช้งานโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนแล้ว สถาบันเกษตรกรที่ดำเนินธุรกิจรวบรวมผลผลิตยางพาราเป็นหลัก ร้อยละ 53.85 สามารถรวบรวมผลผลิตยางพาราได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากมีกำลังการผลิตเพิ่มขึ้น มีโกดังสำหรับเก็บผลิตภัณฑ์ยางพาราได้มากขึ้น รวมถึงปัจจัยอื่นที่มีผลต่อการรวบรวมผลผลิต เช่น ราคายางแผ่นรมควันปรับตัวสูงขึ้น สถาบันเกษตรกรจึงมีการรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรเพื่อผลิตยางแผ่นรมควันมากขึ้นตามไปด้วย ร้อยละ 23.08 ไม่ต่างจากก่อนเข้าร่วมโครงการ และร้อยละ 23.07 ลดลง ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยภายนอกที่สถาบันเกษตรกรไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ราคายางแผ่นดิบผันผวน เกษตรกรจึงจำหน่ายเป็นน้ำยางสดให้กับแหล่งอื่นมากกว่า ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมยางพาราของสถาบันเกษตรกร หลังจากได้ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างหรืออุปกรณ์แล้ว ผู้แทนสถาบันเกษตรกรและเกษตรกร เห็นว่าช่วยรวบรวมผลผลิตยางพาราได้ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.10 และ 8.96 ตามลำดับ (ภาพที่ 4.40)

ภาพที่ 4.40 การรวบรวมผลผลิตยางพาราของสถาบันเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

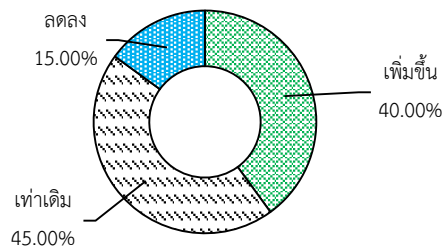
ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมยางพาราของสถาบันเกษตรกร หลังจากได้ใช้ประโยชน์จากโครงสร้างหรืออุปกรณ์แล้ว ผู้แทนสถาบันเกษตรกรและเกษตรกร เห็นว่าช่วยรวบรวมผลผลิตยางพาราได้ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.10 และ 8.96 ตามลำดับ (ภาพที่ 4.41)

ภาพที่ 4.41 ความเห็นต่อประสิทธิภาพการรวบรวมยางพารา

ที่มา : จากการสำรวจ

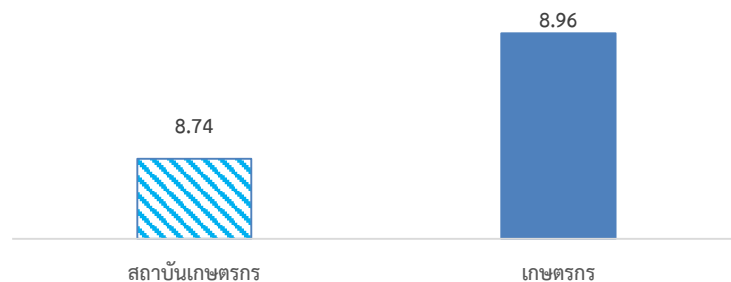
4.3) การแปรรูปผลผลิตยางพาราหลังจากการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน ผู้แทนสถาบันเกษตรกรที่มีการดำเนินธุรกิจแปรรูป ร้อยละ 40.00 สามารถแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราได้มากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากได้รับอุปกรณ์แปรรูปที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นทำให้สามารถแปรรูปเพิ่มขึ้นได้มากตามไปด้วย หรือราคาขายงแผ่นรมควันสูงขึ้น สถาบันเกษตรกรจึงแปรรูปผลผลิตได้มากขึ้น บางแห่งเริ่มดำเนินธุรกิจแปรรูปหลังจากได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูป ร้อยละ 45.00 แปรรูปได้เท่าเดิม และร้อยละ 15.00 แปรรูปได้น้อยลง เนื่องจากรวบรวมวัตถุดิบ/ผลผลิตได้น้อยลง สมาชิกหันไปจำหน่ายผลผลิตให้ผู้รับซื้อรายอื่น (ภาพที่ 4.42)

ภาพที่ 4.42 การแปรรูปผลผลิตยางพาราของสถาบันเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปยางพาราสถาบันเกษตรกรและเกษตรกร เห็นว่า สามารถเพิ่มอัตราและชนิดการผลิตสินค้าแปรรูปในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.74 และ 9.22 ตามลำดับ (ภาพที่ 4.43)

ภาพที่ 4.43 ความเห็นต่อประสิทธิภาพแปรรูปยางพารา

ที่มา : จากการสำรวจ

นอกจากการเพิ่มปริมาณการรวบรวมและแปรรูปผลผลิตยางพาราแล้ว การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ต่าง ๆ ยังช่วยให้สถาบันเกษตรกรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตได้ สามารถรวบรวมน้ำยางสดจากเกษตรกรเพื่อเข้าสู่กระบวนการผลิตได้มากขึ้น มีสถานที่จัดเก็บมากขึ้น สามารถรองรับช่วงที่มีปริมาณการผลิตมาก ลดเวลาในกระบวนการผลิต ลดต้นทุนการผลิต รวมถึงคุณภาพผลิตภัณฑ์

ยางพาราที่ตีขึ้น ลดการสูญเสีย โดยสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 70.83 สามารถเพิ่มประสิทธิภาพตามที่กล่าวมาข้างต้นได้ 1 ด้าน และร้อยละ 29.17 สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ 2 ด้านขึ้นไป

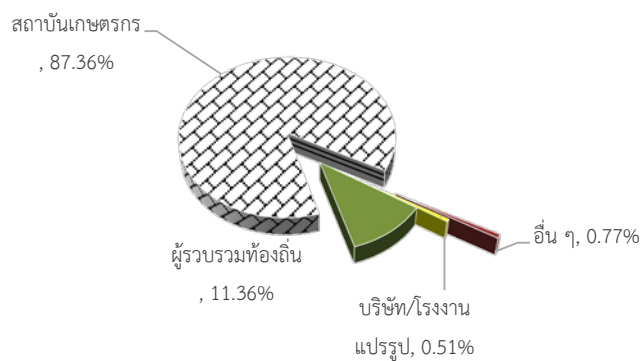
4.4) มูลค่าผลิตภัณฑ์ที่สถาบันเกษตรกรรวบรวมหรือผลิต สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้ง 58 แห่ง มีแผนธุรกิจหรือกิจกรรมการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน รวบรวมผลผลิตได้แล้ว 72,329 ตัน แปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่าแล้ว 1,243.67 ล้านบาท เกษตรกรที่ได้รับประโยชน์ 99,212 ราย (ตารางที่ 4.154)

ตารางที่ 4.154 การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน

รายการ	หน่วย	จำนวน
1) การใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน/อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนของสถาบันเกษตรกร	แห่ง	58
2) การรวบรวมผลผลิตของสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร	ตัน	72,329
3) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่า	ล้านบาท	1,243.67
4) เกษตรกรที่ได้รับประโยชน์	ราย	99,212

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมส่งเสริมสหกรณ์

4.5) ช่องทางการจำหน่าย ก่อนมีโครงการเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตร้อยละ 87.36 ให้กับสถาบันเกษตรกรที่ตนเองเป็นสมาชิก ร้อยละ 11.36 จำหน่ายให้ผู้รวบรวมหรือพ่อค้าท้องถิ่น และผลผลิตร้อยละ 0.51 จำหน่ายให้โรงงานแปรรูป และร้อยละ 0.77 จำหน่ายให้แหล่งอื่น เช่น สถาบันเกษตรกรแห่งอื่น ๆ (ภาพที่ 4.44)

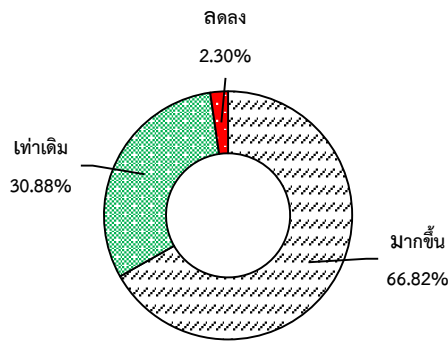

ภาพที่ 4.44 ช่องทางการจำหน่ายผลผลิตยางพาราของเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

เกษตรกรสมาชิกสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการร้อยละ 92.83 ทราบว่าได้รับการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานหรือวัสดุอุปกรณ์สำหรับรวบรวมและแปรรูปยางพารา หลังจากสถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน อุปกรณ์รวบรวมและแปรรูปแล้ว ร้อยละ 66.82 คาดว่าจะจำหน่ายผลผลิตให้กับสถาบันเกษตรกรที่ตนเองเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้น ร้อยละ 30.88 คาดว่าเท่าเดิมเนื่องจาก

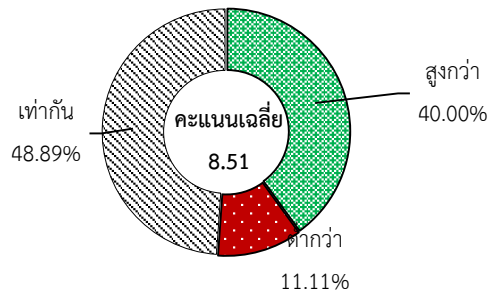
จำหน่ายผลผลิตให้กับสถาบันเกษตรกรที่ตนเองเป็นสมาชิกทั้งหมดอยู่แล้ว และร้อยละ 2.30 คาดว่าลดลง เนื่องจากพื้นที่ปลูกยางของตนเองลดลง ต้นยางมีอายุมาก ผลผลิตลดลง ตามลำดับ (ภาพที่ 4.45)

ภาพที่ 4.45 การจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรให้กับสถาบันเกษตรกร

ที่มา : จากการสำรวจ

4.6) ราคาผลผลิตยางพารา หลังจากมีโครงการ พบว่า เกษตรกรทุกรายจำหน่ายผลผลิตยางพาราให้สถาบันเกษตรกรที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ โดยเกษตรกรร้อยละ 48.89 เห็นว่าราคาซื้อขายผลผลิตยางพาราของสถาบันเกษตรกรเท่ากับกับผู้ซื้ออื่น ๆ ร้อยละ 40.00 เห็นว่าสูงกว่า และร้อยละ 11.11 ต่ำกว่าราคาตลาดหรือผู้รับซื้อทั่วไป โดยความเหมาะสมราคาซื้อขายผลผลิตจากเกษตรกร ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.51 ทั้งนี้ เกษตรกรมีความเห็นว่า ราคาซื้อขายต่ำ โดยสถาบันเกษตรกรกำหนดราคาตามราคากลางและเป็นไปตามกลไกตลาด (ภาพที่ 4.46)

ภาพที่ 4.46 ความเห็นด้านราคาซื้อขายผลผลิตของสถาบันเกษตรกรเทียบกับแหล่งรับซื้ออื่น

ที่มา : จากการสำรวจ

4.7) รายได้ของเกษตรกร ในการเปรียบเทียบรายได้ของเกษตรกรสมาชิกก่อนและหลังจากที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์สำหรับรวบรวมและแปรรูปยางพารา ต้องใช้ระยะเวลาอย่างน้อย 1 รอบปีการผลิต เนื่องจากในช่วงการสำรวจข้อมูล สถาบันเกษตรกรอยู่ในช่วงเริ่มใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับ บางแห่งยังคงอยู่ระหว่างการก่อสร้างหรือติดตั้งอุปกรณ์ ซึ่งยังไม่เกิดผลลัพธ์และผลกระทบที่ชัดเจน นอกจากนี้ยังควรคำนึงถึงปัจจัยอื่นที่มีผลต่อรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตยางพาราของเกษตรกรด้วย

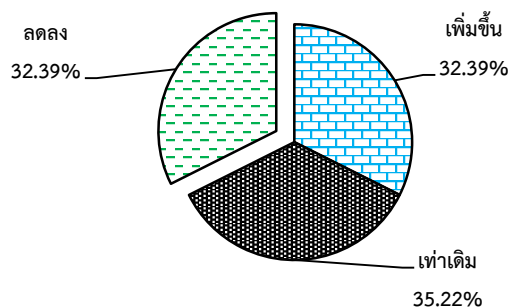
ด้านชนิดของผลผลิตยางพาราที่เกษตรกรจำหน่ายก่อนมีโครงการ พบว่า เกษตรกรสมาชิกสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.65 จำหน่ายผลผลิตเพียงชนิดเดียว เช่น น้ำยางสด ยางก้อนถ้วย ยางแผ่นดิบ และร้อยละ 6.35 จำหน่ายผลผลิตมากกว่า 1 ชนิด โดยเกษตรกรร้อยละ 49.27 จำหน่ายเป็นน้ำยางสด เฉลี่ยร้อยละ 10.16 ตัน/ปี รายได้เฉลี่ย 19,216.44 บาท/เดือน รองลงมาร้อยละ 34.63 จำหน่ายเป็นยางก้อนถ้วย เฉลี่ยร้อยละ 9.78 ตัน/ปี รายได้เฉลี่ย 15,210.15 บาท/เดือน ร้อยละ 13.66 จำหน่ายเป็นยางแผ่นดิบ เฉลี่ยร้อยละ 20.24 ตัน/ปี รายได้เฉลี่ย 65,303.53 บาท/เดือน และร้อยละ 2.44 จำหน่ายเป็นรูปแบบอื่น เช่น ยางเครป ขี้ยาง ยางแผ่นรมควัน เฉลี่ยร้อยละ 6.32 ตัน/ปี รายได้เฉลี่ย 12,666.67 บาท/เดือน (ตารางที่ 4.155)

ตารางที่ 4.155 การจำหน่ายผลผลิตยางพาราในรูปแบบต่าง ๆ ในช่วงก่อนมีโครงการ

ผลผลิตยางพาราที่เกษตรกรจำหน่าย	เกษตรกร (ร้อยละ)	ปริมาณเฉลี่ย (ตัน/ราย)	ราคาเฉลี่ย (บาท/กก.)	รายได้เฉลี่ย (บาท/ราย/เดือน)
1) น้ำยางสด	49.27	10.16	22.69	19,216.44
2) ยางก้อนถ้วย	34.63	9.78	18.67	15,210.15
3) ยางแผ่นดิบ	13.66	20.24	38.72	65,303.53
4) อื่น ๆ ได้แก่ ขี้ยาง ยางเครป	2.44	6.32	24.04	12,666.67
รวม	100.00			23,963.97

ที่มา : จากการสำรวจ

เมื่อสอบถามความเห็นของเกษตรกร ด้านรายได้ของตนเองตั้งแต่สถาบันเกษตรกรเริ่มใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐาน/อุปกรณ์ที่ได้รับ เทียบกับก่อนมีโครงการ เกษตรกรร้อยละ 32.39 เห็นว่ารายได้จากการขายผลผลิตยางพาราของตนเองเพิ่มขึ้น เนื่องจากผลผลิตมากขึ้น และราคาผลผลิตสูงขึ้น ร้อยละ 35.22 เห็นว่าเท่าเดิม และร้อยละ 32.39 เห็นว่าลดลง เนื่องจากราคารับซื้อลดลง (ภาพที่ 4.47)

ภาพที่ 4.47 ความเห็นด้านรายได้ของเกษตรกรสมาชิกสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

ที่มา : จากการสำรวจ

4.8) เจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดเห็นว่า สถาบันเกษตรกรเกิดการพัฒนาหลังจากการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์รวบรวมและแปรรูปยางพาราที่ได้รับการสนับสนุนแล้ว ในภาพรวม จากระดับมาก ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.69 ก่อนเข้าร่วมโครงการ เพิ่มเป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.64 ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 4.156)

(1) การรวบรวมผลผลิต เจ้าหน้าที่เห็นว่าสถาบันเกษตรกรเกิดการพัฒนารวมผลผลิตได้มากขึ้นจากระดับปานกลาง ค่าคะแนน 6.40 ก่อนเข้าร่วมโครงการ เป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนน 8.81 หลังจากเข้าร่วมโครงการ สถาบันเกษตรกรมีอุปกรณ์เพียงพอ เพิ่มพื้นที่จัดเก็บ ทั้งอำนวยความสะดวกและลดต้นทุน สำหรับการรวบรวมผลผลิตยางพารา

(2) การเป็นผู้นำตลาดด้านราคา สถาบันเกษตรกรสามารถพัฒนาการเป็นผู้นำตลาดด้านราคา เพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมโครงการ ระดับมาก ค่าคะแนน 6.41 เป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนน 8.28 กลุ่มเกษตรกรมีศักยภาพในการต่อรองราคากับพ่อค้าคนกลางได้มากขึ้น และหลังจากเข้าร่วมโครงการ สถาบันเกษตรกรสามารถลดต้นทุนทำให้เป็นผู้นำด้านราคาในตลาดได้

(3) เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตให้สถาบันเกษตรกรได้ในราคายุติธรรม เพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมโครงการ ระดับมาก ค่าคะแนน 7.21 เป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนน 8.50 หลังจากเข้าร่วมโครงการแล้ว

(4) การแปรรูปมากขึ้น เกิดมูลค่าเพิ่ม โดยสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับการแปรรูป สามารถแปรรูปผลผลิตยางพาราได้เพิ่มมากขึ้นจากระดับมาก ค่าคะแนน 6.73 ก่อนเข้าร่วมโครงการ เป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนน 9.00 หลังจากเข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 4.156 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อการพัฒนาของสถาบันเกษตรกรหลังจากเข้าร่วมโครงการ

รายการ	ก่อนมีโครงการ		หลังมีโครงการ	
	คะแนน	แปลผล	คะแนน	แปลผล
1) การรวบรวมผลผลิต	6.40	ปานกลาง	8.81	มากที่สุด
2) ผู้นำตลาดด้านราคา	6.41	มาก	8.28	มากที่สุด
3) เกษตรกรจำหน่ายได้ในราคายุติธรรม	7.21	มาก	8.50	มากที่สุด
4) แปรรูปได้มากขึ้น เกิดมูลค่าเพิ่ม	6.73	มาก	9.00	มากที่สุด
เฉลี่ย	6.69	มาก	8.64	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

4.9) การเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการในการตรวจรับโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ พบว่า นอกจากจะมีคณะกรรมการหรือเจ้าหน้าที่สถาบันเกษตรกรที่เป็นผู้ตรวจรับแล้ว สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 66.67 ได้ให้สมาชิกสถาบันเกษตรกรมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์ด้วย และร้อยละ 20.51 เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ เช่น เจ้าหน้าที่เทศบาล ตัวแทนจากสถาบันการศึกษา (ตารางที่ 4.157)

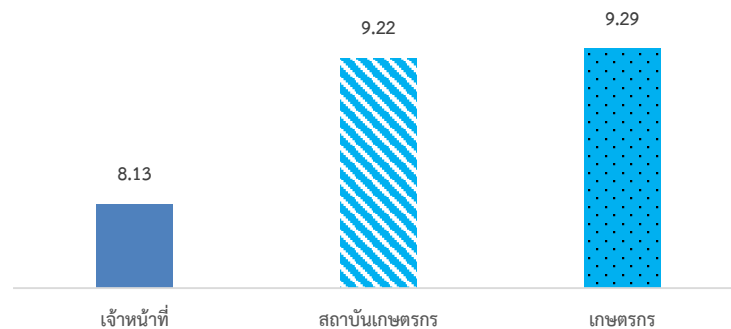
ตารางที่ 4.157 คณะกรรมการตรวจรับโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์

คณะกรรมการตรวจรับ	ร้อยละ
1) กรรมการ/เจ้าหน้าที่สถาบันเกษตรกร	100.00
2) สมาชิกสถาบันเกษตรกร	66.67
3) อื่น ๆ	20.51

ที่มา : จากการสำรวจ

5) ความพึงพอใจ

หลังจากได้มีการดำเนินการตั้งแต่การประชุมชี้แจงเพื่อแจ้งรายละเอียดและเงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการให้เจ้าหน้าที่และสถาบันเกษตรกรรับทราบ เสนอรายละเอียดของโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่สถาบันเกษตรกรต้องการสนับสนุนโดยสถาบันเกษตรกรสมทบเงินอีกไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 กระบวนการจัดหาจัดซื้อจัดจ้าง การก่อสร้างและติดตั้งอุปกรณ์ และเริ่มมีการใช้ประโยชน์จากโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนแล้ว เจ้าหน้าที่สหกรณ์จังหวัดมีความพึงพอใจในภาพรวมของการดำเนินโครงการในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.13 เห็นว่าโครงการก่อให้เกิดประโยชน์กับสถาบันเกษตรกรและเกษตรกร ด้านสถาบันเกษตรกรมีความพึงพอใจต่อโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.22 เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดี และมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง รวมถึงโครงสร้างพื้นฐาน/อุปกรณ์ ที่ได้รับการสนับสนุนเป็นความต้องการของสถาบันเกษตรกรเอง ซึ่งสามารถเติมเต็มในส่วนอุปกรณ์ที่ยังขาด หรือเก่าชำรุดสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมและแปรรูปยางพาราให้กับสถาบันเกษตรกรได้ และเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.29 เห็นว่าโครงการสามารถช่วยให้กระบวนการผลิตของสถาบันเกษตรกรมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น (ภาพที่ 4.48)

ภาพที่ 4.48 ความพึงพอใจในภาพรวมของโครงการ

ที่มา : จากการสำรวจ

6) ข้อค้นพบ

6.1) การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน วิธีการดำเนินงาน ในช่วงเริ่มดำเนินโครงการ ไม่ชัดเจน

6.2) ระยะเวลาการดำเนินการเร่งด่วน ทั้งเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมสหกรณ์และสถาบันเกษตรกรมีเวลาในการดำเนินการค่อนข้างจำกัด ประกอบกับเป็นงบอุดหนุนจ่ายขาด จึงต้องมีการตรวจสอบเอกสารอย่างละเอียด ทำให้กระบวนการดำเนินการจัดทำเอกสารในช่วงเริ่มดำเนินโครงการล่าช้า ต้องมีการปรับแก้หรือจัดหาเพิ่มเติมเอกสารให้ครบถ้วน ซึ่งเจ้าหน้าที่สำนักงานสหกรณ์จังหวัดได้มีการให้คำแนะนำ และติดตามอย่างใกล้ชิด ให้สถาบันเกษตรกรสามารถดำเนินการให้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด

6.3) ในการจัดซื้อจัดหาโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ ได้ให้สถาบันเกษตรกรนำระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐมาใช้โดยอนุโลม แต่ผู้แทนสถาบันเกษตรกรบางแห่งยังขาดความรู้ความเข้าใจ และไม่มีประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้าง ส่งผลให้การกำหนดรายละเอียดเครื่องจักร และการจัดทำข้อเสนอโครงการล่าช้า ซึ่งกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้มีการติดตามและให้คำแนะนำเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่อง

6.4) สถาบันเกษตรกรบางแห่งไม่ได้รับการสนับสนุนโครงสร้างหรืออุปกรณ์ครบตามที่เสนอขอ เนื่องจากงบประมาณที่กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้รับมีจำกัด ซึ่งอาจทำให้ประสิทธิภาพการรวบรวมหรือแปรรูปยางพาราเพิ่มได้ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย สำหรับสถาบันเกษตรกรที่ไม่ได้รับการอนุมัติครบตามที่เสนอขอ กรมส่งเสริมสหกรณ์ได้มีการแนะนำแหล่งทุนอื่นให้สถาบันเกษตรกรเพิ่มเติมและวางแผนการใช้งบประมาณของสถาบันเกษตรกรเองจัดหาเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.5) ช่วงเวลาการดำเนินงานเป็นช่วงฤดูฝน ทำให้การก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานล่าช้า

6.6) สถาบันเกษตรกรที่ยังไม่สามารถก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานได้แล้วเสร็จเนื่องจากผู้รับเหมาดำเนินการล่าช้า ต้องจ่ายค่าปรับให้กับสถาบันเกษตรกรซึ่งไม่ทราบแน่ชัดว่าต้องส่งคืนเงินค่าปรับให้กับภาครัฐหรือไม่ และกรมส่งเสริมสหกรณ์ได้ทำหนังสือสอบถามไปยังกรมบัญชีกลางเพื่อหาข้อสรุปดังกล่าวแล้ว

6.7) สถาบันเกษตรกรต้องการให้สนับสนุนการแปรรูป และตลาดรองรับผลิตภัณฑ์แปรรูปจากยางพาราอย่างต่อเนื่อง

6.8) ปัญหาราคายางพาราตกต่ำ ราคาน้ำยางสดใกล้เคียงกับราคายางแผ่น เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกรบางแห่ง จึงเลือกจำหน่ายหรือรวบรวมผลผลิตในรูปแบบน้ำยางสดแทน สถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับการรวบรวมหรือแปรรูปยางแผ่นอาจมีการใช้ประโยชน์จากอุปกรณ์ดังกล่าวได้น้อย

7) ข้อเสนอแนะ

7.1) การดำเนินโครงการในระยะต่อไปควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เพื่อให้สถาบันเกษตรกรได้ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพิ่มระยะเวลาการเตรียมการโครงการ และแจ้งล่วงหน้าเกี่ยวกับรายละเอียดโครงการ รวมทั้งการจัดทำแนวทางปฏิบัติงานที่ชัดเจน จัดอบรม หรือให้ความรู้ด้านการจัดซื้อจัดจ้างตามแนวทางที่กำหนดให้แก่สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ โดยเจ้าหน้าที่พัสดุ เพื่อการจัดทำรายละเอียด การเตรียมเอกสาร และการตรวจสอบเอกสารให้มีความถูกต้อง ลดข้อผิดพลาด

7.2) สถาบันเกษตรกรควรเตรียมวางแผนความต้องการโครงสร้างพื้นฐาน หรือวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว หากมีโครงการเร่งด่วนอาจช่วยลดระยะเวลาการเตรียมเอกสารข้อมูลต่าง ๆ

7.3) ในระยะยาวสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการควรรวมตัวกันเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงระหว่างสถาบันเกษตรกรขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ที่มีการแปรรูปเพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกันให้มีการพัฒนาไปด้วยกันอย่างเข้มแข็ง

7.4) ภาครัฐควรส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราเพื่อเพิ่มมูลค่า และสนับสนุนสถาบันเกษตรกรที่มีศักยภาพให้สามารถดำเนินการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราได้อย่างครบวงจร

ประมวลภาพโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์เพื่อรวบรวมและแปรรูปยางพารา
ที่สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุน

รถโฟล์คลิฟต์ จ.กระบี่

เครื่องจักรรีดยาง จ.พัทลุง

รถบรรทุกหัวลาก จ.ตรัง

เครื่องจักรรีดยาง จ.สตูล

รถตักล้อยาง จ.ชลบุรี

โรงเรือนอเนกประสงค์รองรับการผลิตยางแท่ง
STR20 จ.ชลบุรี

เครื่องสูบน้ำดีเซล จ.บุรีรัมย์

เครื่องจักรรีดยาง จ.บุรีรัมย์

รถตักล้อยาง จ.ศรีสะเกษ

โรงคลุมเครื่องจักร (อยู่ระหว่างการติดตั้งอุปกรณ์)
จ.ศรีสะเกษ

เครื่องตีฟองสำหรับทำหมอน จ.จันทบุรี

แม่พิมพ์สำหรับทำหมอน จ.จันทบุรี

4.14 โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ

4.14.1 สารสำคัญของโครงการ

1) ความเป็นมาของโครงการ

สืบเนื่องจากปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาราคายางตกต่ำ รัฐบาลจึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการแก้ไขปัญหาเรื่องดังกล่าว โดยกำหนดนโยบายการส่งเสริมการใช้ยางพาราของภาครัฐ ต่อมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มอบหมายให้การยางแห่งประเทศไทย เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมเรื่องดังกล่าวร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาดำเนินการส่งเสริมการใช้ยางพารามาใช้ในแต่ละหน่วยงานให้มากยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางที่ได้รับความเดือดร้อนจากรื่องดังกล่าวโดยตรง ซึ่งกรมชลประทานได้สนับสนุนแผนงาน/โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐโดยการนำยางพาราใช้ในการซ่อมแซมและปรับปรุงงานชลประทาน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นจะสอดคล้องกับนโยบายการส่งเสริมการใช้ยางพาราของภาครัฐ และสามารถช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยางที่ได้รับความเดือดร้อนจากราคายางพาราตกต่ำได้อีกทางหนึ่ง การดำเนินงานโครงการประกอบด้วย 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมรับซื้อและส่งมอบยางให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ ดำเนินการโดยการยางแห่งประเทศไทย และกิจกรรมส่งเสริมการใช้ยางพาราในงานด้านชลประทาน ดำเนินการโดยกรมชลประทาน

2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1) กิจกรรมบริหารจัดการรับซื้อและส่งมอบยางให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อเพิ่มปริมาณการใช้ยางพาราในประเทศ โดยส่งมอบให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้ประโยชน์เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนยาง และลดผลกระทบต่อราคายางพาราภายในประเทศเป็นการรักษาเสถียรภาพราคายาง

2.2) กิจกรรมส่งเสริมการใช้ยางพาราในงานด้านชลประทาน เพื่อซ่อมแซมปรับปรุงถนนที่ปัจจุบันมีสภาพชำรุดเสียหายให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้สำหรับการขนส่งผลผลิตทางการเกษตรออกสู่ตลาดและสัญจรไปมาของราษฎร รวมทั้งใช้ในการสัญจรเข้าห้วงงานโครงการชลประทานในการบริหารจัดการน้ำและเพื่อสนับสนุนการใช้ยางพาราตามนโยบายของรัฐบาล

3) เป้าหมายของโครงการ

3.1) กิจกรรมบริหารจัดการรับซื้อและส่งมอบยางให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ ดำเนินการรับซื้อยางจากเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อแปรรูป 61,596.76 ตัน จำแนกเป็น น้ำยางข้น 61,233.67 ตัน และยางแห้ง 363.09 ตัน โดยรับซื้อผ่านสถาบันเกษตรกร กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง หรือวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ โดยต้องรวบรวมยางจากเกษตรกรชาวสวนยางที่ขึ้นทะเบียนกับการยางแห่งประเทศไทย ซึ่งจำกัดสิทธิในการขายไม่เกินรายละ 15 ไร่ ในอัตรา 2 กิโลกรัม/ไร่/วัน เดือนละไม่เกิน 15 วัน หรือ 450 กิโลกรัมเนื้อยางแห้ง/เดือน

3.2) กิจกรรมส่งเสริมการใช้ยางพาราในงานด้านชลประทานเพื่อซ่อมแซมและปรับปรุงถนนคันคลองชลประทาน โดยใช้ยางพาราเป็นส่วนประกอบในพื้นที่ 53 จังหวัด จำนวน 317 รายการ จำแนกเป็น การใช้ยางเป็นส่วนผสมชั้นผิวทาง (Para Asphalt Concrete) จำนวน 284 รายการ และ

การใช้ยางเป็นส่วนผสมชั้นดินลูกรัง (Para Soil Cement) จำนวน 33 รายการ ระยะทางรวมทั้งสิ้น 999.65 กิโลเมตร ปริมาณยางพาราที่ใช้เป็นส่วนประกอบ 3,509.50 ตัน เกษตรกรได้รับประโยชน์ 239,501 ครัวเรือน

4) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ

ดำเนินงานโครงการโดยการยางแห่งประเทศไทย และกรมชลประทาน รวมงบประมาณทั้งสิ้น 3,628.0209 ล้านบาท ดังนี้

4.1) กิจกรรมบริหารจัดการรับซื้อ และส่งมอบยางให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ ดำเนินงานโดย การยางแห่งประเทศไทย ได้รับงบประมาณเป็นค่าบริหารโครงการ 80 ล้านบาท

4.2) กิจกรรมส่งเสริมการใช้ยางพาราในงานด้านชลประทาน ดำเนินการโดย กรมชลประทาน งบประมาณ 3,548,020,900 บาท จำแนกเป็น การใช้ยางเป็นส่วนผสมชั้นผิวทาง (Para Asphalt Concrete) จำนวน 3,128.1019 ล้านบาท และการใช้ยางเป็นส่วนผสมชั้นดินลูกรัง (Para Soil Cement) จำนวน 419.9190 ล้านบาท

5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2562

4.14.2 วิธีการประเมินผล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ
- 1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทย (ส่วนกลาง)
- 1.3) สอบถามเจ้าหน้าที่กรมชลประทาน ที่รับผิดชอบโครงการระดับจังหวัด จังหวัดละ

1 ราย รวม 53 ราย

2) ช่วงเวลาของข้อมูล

- 2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- 2.2) สํารวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

4.14.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

1.1) การเบิกจ่ายงบประมาณ ดำเนินการเบิกจ่ายแล้ว 2,097.935 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 57.83 ของงบประมาณที่ได้รับ 3,628.020 ล้านบาท จำแนกเป็น

(1) กิจกรรมบริหารจัดการรับซื้อและส่งมอบยางให้หน่วยงานนำไปใช้ประโยชน์ เบิกจ่ายแล้ว 0.925 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.16 ของงบประมาณที่ได้รับ 80 ล้านบาท

(2) กิจกรรมส่งเสริมการใช้ยางพาราในงานด้านชลประทาน เบิกจ่ายแล้ว 2,126.80 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 59.94 ของงบประมาณที่ได้รับ 3,548.0209 ล้านบาท

1.2) ความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ของกรมชลประทานที่รับผิดชอบโครงการในระดับจังหวัด เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอ ร้อยละ 82.61 โดยงบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 9.13 ส่วนที่เหลือร้อยละ 17.39 เห็นว่าไม่เพียงพอ เนื่องจากงบประมาณที่ได้สามารถซ่อมแซมปรับปรุงถนนได้บางส่วน ไม่เพียงพอกับจำนวนพื้นที่ถนนที่ชำรุดของโครงการทั้งหมด

สำหรับความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า งบประมาณที่ได้รับมาทันเวลาร้อยละ 95.24 โดยงบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.84 ส่วนที่เหลือร้อยละ 4.76 เห็นว่างบประมาณล่าช้า เนื่องจากได้รับงบประมาณในช่วงเริ่มต้นฤดูฝน ทำให้มีปัญหาอุปสรรคในการก่อสร้าง

2) กระบวนการ (Processes)

2.1) กิจกรรมบริหารจัดการรับซื้อและส่งมอบยางให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้

(1) จัดทำหลักเกณฑ์ กลไก และวิธีการบริหารจัดการโครงการ ดำเนินการเสร็จแล้วเมื่อเดือนมกราคม 2561

(2) ชี้แจงหลักเกณฑ์ กลไก และวิธีการบริหารจัดการกับกลุ่มเป้าหมายดำเนินการแล้ว 6 ครั้ง จำนวนผู้เข้าร่วม 510 ราย ครบตามเป้าหมาย จำแนกเป็น ชี้แจงเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน 6 ครั้ง จำนวน 90 ราย และชี้แจงเกษตรกร 6 ครั้ง จำนวน 420 ราย

2.2) กิจกรรมส่งเสริมการใช้ยางพาราในงานด้านชลประทาน หน่วยงานที่รับผิดชอบได้มีการประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ดำเนินการโครงการ เพื่อสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ โดยใช้ป้ายประชาสัมพันธ์ การประชุมคณะทำงานและประชาชนเกี่ยวกับโครงการไทยนิยมยั่งยืนในพื้นที่ การชี้แจงกับกลุ่มผู้ใช้น้ำ การประชุมผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กำหนดให้มีตัวแทนภาคประชาชนร่วมสังเกตการณ์การก่อสร้าง เป็นต้น อย่างไรก็ตามยังมีเกษตรกรและประชาชนทั่วไปบางส่วนไม่เข้าใจในกระบวนการนำยางพารามาใช้เป็นส่วนผสมในการซ่อมแซมและปรับปรุงถนนคันคลองชลประทาน

3) ผลได้ (Outputs)

3.1) การจัดซื้อ แปรรูป และการส่งมอบยางให้หน่วยงานภาครัฐนำไปใช้ประโยชน์ จากข้อมูลความต้องการใช้ยางของหน่วยงานภาครัฐ ณ วันที่ 14 มิถุนายน 2562 พบว่า หน่วยงานภาครัฐมีความต้องการใช้ยางทั้งสิ้น 5,004.81 ตัน ซึ่งจากปริมาณความต้องการใช้ยางดังกล่าว การยางแห่งประเทศไทยได้ดำเนินการเปิดจุดรับซื้อน้ำยางสด จำนวน 8 แห่ง ปริมาณที่รับซื้อ 3,952.77 ตัน และดำเนินการแปรรูปน้ำยางสดเป็นน้ำยางข้นส่งมอบให้หน่วยงานแล้ว 1,880.89 ตัน หรือร้อยละ 37.58 ของปริมาณความต้องการใช้ยาง ยังคงเหลือปริมาณยางที่ยังไม่ได้ส่งมอบ 3,123.91 ตัน หรือร้อยละ 62.42 ของความต้องการใช้ยาง (ตารางที่ 4.158)

ตารางที่ 4.158 ปริมาณความต้องการ และผลการส่งมอบยาง ปี 2561

รายการ	ผลการดำเนินงาน
1) ปริมาณความต้องการใช้น้ำยางชั้น	5,004.81 ตัน
2) รับซื้อน้ำยางสดจากเกษตรกร/สถาบันเกษตรกร	3,952.77 ตัน
3) แปรรูปน้ำยางสดเป็นน้ำยางชั้นส่งมอบให้หน่วยงานนำไปใช้	1,880.89 ตัน (ร้อยละ 37.58 ของความต้องการ)
4) คงเหลือน้ำยางชั้นที่ยังไม่ส่งมอบ	3,123.92 ตัน (ร้อยละ 62.42 ของความต้องการ)

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, การยางแห่งประเทศไทย

3.2) การซ่อมแซม และปรับปรุงถนนคันคลองชลประทานที่มียางพาราเป็นส่วนผสม โดยกรมชลประทานดำเนินการในพื้นที่ 53 จังหวัด ผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562 ดำเนินการแล้วเสร็จ 294 รายการ คิดเป็นร้อยละ 92.74 ของเป้าหมาย 317 รายการ (ตารางที่ 4.159)

ตารางที่ 4.159 ผลการดำเนินงานซ่อมแซมและปรับปรุงถนนคันคลองชลประทานโดยใช้ยางพาราเป็นส่วนผสม

การดำเนินงาน	จำนวน (รายการ)	ร้อยละ
1) ก่อสร้างและเบิกจ่ายแล้วเสร็จ	294	92.74
2) อยู่ระหว่างการก่อสร้าง	9	2.84
3) อยู่ระหว่างกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง	1	0.32
4) ยกเลิกโครงการ	13	4.10
รวมทั้งสิ้น	317	100.00

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมชลประทาน

4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (ตารางที่ 4.160)

4.1) การส่งเสริมการใช้ยางพาราในงานด้านชลประทาน กรมชลประทานดำเนินการใช้ยางในการซ่อมแซมและปรับปรุงถนนคันคลองชลประทานโดยใช้ยางพาราเป็นส่วนผสม ซึ่งเป็นการเพิ่มปริมาณการใช้ยางพาราในประเทศ เพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรชาวสวนยาง และลดผลกระทบต่อราคายางพาราภายในประเทศ โดยมีปริมาณน้ำยางที่ใช้ 1,805.75 ตัน คิดเป็นร้อยละ 51.45 ของเป้าหมาย 3,509.50 ตัน มีระยะทางการซ่อมแซมและปรับปรุงฯ ที่สามารถดำเนินการได้ 710.33 กิโลเมตร หรือร้อยละ 71.06 ของเป้าหมาย 999.65 กิโลเมตร

4.2) คริวเรือนรับประโยชน์ ผลที่เกิดขึ้นหลังจากกรมชลประทานดำเนินการซ่อมแซมและปรับปรุงถนนคันคลองชลประทานแล้วเสร็จรวมระยะทาง 710.33 กิโลเมตร ก่อให้เกิดประโยชน์กับคริวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ มีเส้นทางสัญจรไปมาได้สะดวก สามารถขนส่งผลผลิตได้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยมีคริวเรือนเกษตรกรรับประโยชน์แล้ว 229,685 คริวเรือน คิดเป็นร้อยละ 95.90 ของเป้าหมาย 239,501 คริวเรือน

ตารางที่ 4.160 ผลลัพธ์เบื้องต้นจากการดำเนินงานโครงการ

รายการ	เป้าหมาย	ผลที่เกิดขึ้น	ร้อยละ
1) ปริมาณน้ำยางที่ถูกลำมาใช้ (ตัน)	3,509.50	1,805.75	51.45
2) ระยะทางการซ่อมแซม/ปรับปรุงฯ (กม.)	999.65	710.33	71.06
3) คริวเรือนเกษตรกรรับประโยชน์ (ราย)	239,501	229,685	95.90

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมชลประทาน

การขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาล จากการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น เป็นการสนองนโยบายของรัฐในการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง โดยการยางแห่งประเทศไทยรวบรวมน้ำยางสดจากเกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งช่วยให้เกษตรกรมีแหล่งจำหน่ายผลผลิตและได้ราคาสูงกว่าท้องตลาด นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ของกรมชลประทานในระดับพื้นที่ให้ความเห็นว่า การซ่อมแซมและปรับปรุงถนนคันคลองชลประทานทำให้เกษตรกรและประชาชนทั่วไปมีความสะดวกในการสัญจรและขนส่งผลผลิตทางการเกษตร โดยมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในระดับมากที่สุด ที่ค่าคะแนน 8.97

5) ข้อค้นพบ

5.1) เกษตรกรและประชาชนทั่วไปบางส่วนไม่ทราบว่าถนนคันคลองชลประทานที่ดำเนินการซ่อมแซมและปรับปรุงมีการใช้ยางพาราเป็นส่วนผสม เนื่องจากมีลักษณะที่เหมือนกับถนนที่ใช้ยางมะตอยเป็นส่วนผสม

5.2) การซ่อมแซมปรับปรุงถนนคันคลองชลประทาน ในช่วงแรกของการดำเนินงานเจ้าหน้าที่ยังไม่มี ความชำนาญในการควบคุมและตรวจสอบโครงการ เนื่องจากเป็นโครงการใหม่ที่หน่วยงานยังไม่เคยดำเนินการมาก่อน

5.3) การดำเนินงานซ่อมแซมปรับปรุงถนนคันคลองชลประทาน บางแห่งล่าช้าเนื่องจากหลายสาเหตุ ดังนี้

(1) เทคนิคการก่อสร้างถนนโดยใช้ยางพาราผสมเป็นเรื่องใหม่ ผู้รับจ้างเหมาส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญ ต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาเทคนิค การขอใบรับรอง และขั้นตอนการก่อสร้าง

(2) บางจังหวัดไม่มีโรงงานผสมยางพารา ทำให้ต้องขนส่งไปผสมที่จังหวัดอื่น ส่งผลให้มีต้นทุนสูงและงานล่าช้า เช่น จังหวัดสงขลา ต้องขนมาผสมที่โรงงานในจังหวัดราชบุรี

(3) การได้รับงบประมาณในช่วงเริ่มต้นฤดูฝนเป็นอุปสรรคในการก่อสร้างของผู้รับจ้าง ซึ่งทำให้การดำเนินงานล่าช้าไม่แล้วเสร็จตามกำหนด และมีการกันเหลื่อมปีงบประมาณ

(4) การซ่อมแซมและปรับปรุงถนนคันคลองชลประทานประเภท Para Soil Cement ในช่วงแรกของโครงการไม่สามารถประกาศจัดซื้อจัดจ้างได้ เนื่องจากต้องรอความชัดเจนเรื่องราคากลาง จากกรมบัญชีกลาง มาตรฐานการก่อสร้าง ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน

(5) การขอใบรับรองส่วนผสมน้ำยาฆ่าเชื้อของผู้รับจ้างใช้ระยะเวลานาน เนื่องจากเป็นงานที่ดำเนินการพร้อมกันทั่วประเทศ

(6) บางโครงการมีความคลาดเคลื่อนในชื่องานและวงเงินงบประมาณ ทำให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างมีความล่าช้า

(7) ขั้นตอนการดำเนินงานต้องอ้างอิงกับระเบียบหลายหน่วยงาน ทำให้การดำเนินงานมีความยุ่งยากและล่าช้า อาทิ กรมบัญชีกลาง กรมทางหลวง การยางแห่งประเทศไทย

6) ข้อเสนอแนะ

6.1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐควรกำหนดให้การส่งเสริมการใช้จ่ายในหน่วยงาน ภาครัฐเป็นนโยบายสำคัญ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายจริงจังกในหน่วยงานภาครัฐ

6.2) กรมชลประทาน ควรดำเนินการ ดังนี้

(1) ในช่วงแรกของการดำเนินงานซ่อมแซมปรับปรุงถนนคันคลองชลประทาน ควรให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการควบคุม และคณะกรรมการตรวจการจ้างเพื่อป้องกันความผิดพลาด และให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่โครงการกำหนดไว้

(2) การจัดสรรงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ซึ่งงบประมาณมาในช่วงกลางปีและตรงกับฤดูฝน ในการเสนอโครงการของหน่วยงานควรคำนึงถึงสภาพปัญหาในการเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ หรือพิจารณาการดำเนินงานโครงการที่ไม่มีผลกระทบต่อฤดูกาล และในขณะเดียวกันสำนักงบประมาณ ที่ทำหน้าที่ในการกลั่นกรองและพิจารณาจัดสรร ควรวิเคราะห์ว่าโครงการที่เสนอมีความเหมาะสมที่จะดำเนินการได้ทันภายในปีงบประมาณนั้นๆ หรือไม่ ก่อนพิจารณาจัดสรรงบประมาณ

(3) ควรให้หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการก่อสร้าง และดูแลรักษาถนนคันคลองชลประทานในพื้นที่รับผิดชอบ โดยการถ่ายโอนความรับผิดชอบ เพื่อที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้เตรียมการตั้งงบประมาณรองรับในการบำรุงรักษาในปีต่อไป

6.3) การยางแห่งประเทศไทย ควรดำเนินการ ดังนี้

(1) ควรบูรณาการร่วมกับกรมชลประทาน ในการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและสม่ำเสมอ อีกทั้งให้หน่วยงานส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ด้วย

(2) ควรประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวม แปรรูป และการใช้จ่ายพารา เพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินงานให้ครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกฎระเบียบต่าง ๆ เช่น กรมบัญชีกลาง สำนักงบประมาณ

(3) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงงานแปรรูปยางพาราของสถาบันเกษตรกรได้รับการรับรองมาตรฐาน และสามารถจำหน่ายยางที่แปรรูปแล้วให้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปใช้ได้เช่นเดียวกับโรงงานของการยางแห่งประเทศไทย

6.4) หน่วยงานที่ได้รับงบประมาณในการส่งเสริมการใช้อย่าง ควรแจ้งแผนการดำเนินงาน และปริมาณความต้องการใช้อย่างให้การยางแห่งประเทศไทยทราบล่วงหน้า เพื่อให้การวางแผนการจัดหาอย่างได้ทันเวลา และเพียงพอกับความต้องการใช้ของหน่วยงาน

4.15 โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง

4.15.1 สารสำคัญของโครงการ

1) ความเป็นมาของโครงการ

จากสถานการณ์ราคายางพาราทั้งตลาดในประเทศและตลาดโลกมีราคาตกต่ำอย่างต่อเนื่องสร้างความเดือดร้อนให้กับเกษตรกรชาวสวนยางพาราเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะเกษตรกรชาวสวนยางที่ไม่มีทางเลือกในการจำหน่ายยางมากนัก ประกอบกับต้องเร่งกรีดยางเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เมื่อราคายางลดลงมาก ทำให้ต้องเร่งกรีดยางเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย ทำให้ปริมาณยางเข้าสู่ตลาดจำนวนมากประกอบกับในพื้นที่ไม่มีแหล่งหรือสถานที่ที่ไว้รองรับ หรือจัดเก็บ (Buffer) ทำให้ปริมาณยางพาราเข้าสู่ตลาดจำนวนมาก อันเป็นส่วนหนึ่งส่งผลให้ราคายางลดลงอย่างต่อเนื่อง ในระยะเวลาที่ผ่านมากระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มอบหมายให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ จัดทำโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง ภายใต้แนวทางพัฒนายางพาราทั้งระบบ วงเงิน 10,000 ล้านบาท เพื่อสนับสนุนสินเชื่อให้สถาบันเกษตรกรไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรวบรวม หรือรับซื้อผลผลิตยางพาราจากเกษตรกรชาวสวนยาง ตั้งแต่ปี 2557 - 2560 และจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2560 เห็นชอบให้ขยายระยะเวลาดำเนินโครงการฯ เป็นระยะเวลา 3 ปี (1 เมษายน 2560 - 31 มีนาคม 2563) โดยให้ผู้ผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ในส่วนของการชดเชยดอกเบี้ยรัฐบาลสนับสนุนให้ร้อยละ 3 และมอบหมายให้การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) เป็นผู้ดำเนินการแทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ กิจกรรมการดำเนินงาน ประกอบด้วย การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการโครงการ การชี้แจงโครงการให้กับสถาบันเกษตรกรทั่วประเทศและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ รวมถึงติดตามผลการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานของหน่วยงานระดับพื้นที่ และสถาบันเกษตรกรที่ได้รับเงินกู้จากโครงการ

2) **วัตถุประสงค์ของโครงการ** เพื่อสนับสนุนสินเชื่อให้กับสหกรณ์ทุกประเภท กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชน ที่มีการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับยางพารา นำไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรวบรวม หรือรับซื้อยางพาราจากเกษตรกรชาวสวนยาง

3) **เป้าหมายของโครงการ** สหกรณ์ทุกประเภท กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนที่มีการประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับยางพารา โดยกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรไปใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการรวบรวมหรือรับซื้อยางพาราจากเกษตรกรชาวสวนยาง

4) **หน่วยงานที่รับผิดชอบและงบประมาณ** การยางแห่งประเทศไทย ได้รับงบประมาณเป็นค่าบริหารโครงการ จำนวน 6.599 ล้านบาท เพื่อใช้บริหารโครงการโดยมีวงเงินสินเชื่อสำหรับให้สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยางพาราที่กู้ยืมวงเงิน 10,000 ล้านบาท

5) **ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ** ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2562

4.15.2 วิธีการประเมินผล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากการรายงานแห่งประเทศไทย
- 1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่การรายงานแห่งประเทศไทยระดับจังหวัด จังหวัดละ 1 ราย รวม

55 ราย

2) ช่วงเวลาของข้อมูล

- 2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- 2.2) สํารวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

4.15.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

การเบิกจ่ายงบประมาณ ดำเนินการเบิกจ่ายแล้ว 1,803,989 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.34 ของงบประมาณที่ได้รับ 6,599,000 บาท จากการสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่า งบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอในระดับมากที่สุด (ค่าคะแนน 10) และงบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาในระดับมาก (ค่าคะแนน 8)

2) กระบวนการ (Processes)

2.1) การบริหารจัดการโครงการ การรายงานแห่งประเทศไทย แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการฯ และคณะอนุกรรมการบริหารโครงการฯ ระดับจังหวัด ดังนี้

(1) คณะกรรมการบริหารโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยางพารา ทำหน้าที่บริหารงาน กำหนดกรอบและแนวทางทางการขับเคลื่อนโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยางพารา ตามแนวทางพัฒนายางพาราทั้งระบบ อํานวยการและประสานงานเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานของการรายงานแห่งประเทศไทยจังหวัด ให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามโครงการและรายงานผลการดำเนินงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

(2) คณะอนุกรรมการบริหารโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยางพารา ระดับจังหวัด ทำหน้าที่พิจารณากลับกรองสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร และวิสาหกิจชุมชนที่จะขอกู้เงินจากโครงการ

2.2) หลักเกณฑ์และกระบวนการรับสมัครเข้าร่วมโครงการ สถาบันเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการยื่นขอรับการสนับสนุนสินเชื่อพร้อมทั้งจำนวนสินเชื่อ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศ ในการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติการให้สินเชื่อของ ธ.ก.ส. โดยการจัดทำสัญญาจะจัดทำสัญญาเงินกู้เพื่อใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียน อายุสัญญาสั้นสุดไม่เกิน 36 เดือน (เริ่มวันที่ 1 เมษายน 2560 - 31 มีนาคม 2563) โดยกำหนดวงเงินกู้ตามความจำเป็นของผู้กู้ การเบิกรับเงินกู้ ให้ผู้กู้เบิกเงินเป็นคราว ๆ ตามแผนการรวบรวมยางพาราของผู้กู้ภายใต้

วงเงินที่ได้รับการอนุมัติ การส่งคืนเงินกู้กำหนดให้ผู้กู้ส่งชำระคืนหนี้เงินกู้ที่เบิกในแต่ละคราวตามที่มาของ รายได้ในแต่ละปีการผลิต ในเวลาไม่เกิน 12 เดือน นับตั้งแต่วันเบิกเงินกู้

2.3) การประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการ การยางแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่ จัดประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ดำเนินการได้ 1 ครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุม 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.33 ของเป้าหมาย 3 ครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุม 90 ราย สาเหตุที่ดำเนินการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจาก การดำเนินงานราบรื่น มีปัญหาอุปสรรคเพียงเล็กน้อย จึงใช้การหารือระหว่างหน่วยงาน ไม่จำเป็นต้องใช้มติ คณะกรรมการฯ จึงไม่ได้ดำเนินการประชุมตามเป้าหมาย

2.4) การประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด ดำเนินการได้ 3 ครั้ง สาเหตุ ที่ดำเนินการได้ต่ำกว่าเป้าหมาย เนื่องจากจะดำเนินการประชุมคณะกรรมการฯ ในกรณีที่มีสถาบันเกษตรกร รายใหม่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ ซึ่งตั้งแต่การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) รับผิดชอบโครงการ ต่อจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ พบว่า มีสถาบันเกษตรกรรายใหม่เข้าร่วมโครงการเพิ่ม จำนวน 5 แห่ง ทั้งนี้ สำหรับสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการรายเดิมจะติดต่อกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส.) เพื่อขอต่อระยะเวลาเงินในโครงการได้ โดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการบริหารโครงการ ระดับจังหวัดอีก

2.5) การประชุมชี้แจงรายละเอียดโครงการแก่สถาบันเกษตรกร ดำเนินการได้ 7 ครั้ง มากกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ 1 ครั้ง มีสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมการประชุม 728 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 112 ของเป้าหมาย 650 แห่ง นอกจากนี้แล้วยังได้มีการประชาสัมพันธ์โครงการในระดับพื้นที่ผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ การส่งหนังสือถึงสถาบันเกษตรกร การประชุมร่วมกับสถาบันเกษตรกร การประชุมหัวหน้าส่วนราชการ จังหวัด การประชุมเครือข่ายสถาบันเกษตรกรชาวสวนยางระดับจังหวัด รายการวิทยุ เว็บไซต์ Line กลุ่ม เครือข่ายสถาบันเกษตรกร และเจ้าหน้าที่ของการยางแห่งประเทศไทยระดับจังหวัด

2.6) การลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงาน โดยเจ้าหน้าที่ กยท. ส่วนกลาง และเจ้าหน้าที่ กยท. ระดับจังหวัด ดำเนินการได้ ดังนี้

(1) การลงพื้นที่ติดตามฯ โดยเจ้าหน้าที่ กยท. ส่วนกลาง ดำเนินการได้ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25 ของเป้าหมาย 4 ครั้ง เนื่องจากผู้รับผิดชอบโครงการฯ มีภารกิจหลายด้าน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยคาดว่าจะดำเนินการให้เสร็จสิ้น ภายในปี 2562

(2) การลงพื้นที่ติดตามฯ โดยเจ้าหน้าที่ กยท. จังหวัด ดำเนินการได้เฉลี่ย 1 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 25 ของเป้าหมาย 2 ครั้ง/เดือน เนื่องจากผู้รับผิดชอบโครงการฯ มีภารกิจหลายด้าน อีกทั้ง ไม่มีสถาบันเกษตรกรรายใหม่มาสมัครขอรับการสนับสนุนสินเชื่อ ทำให้ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย

2.7) ความเหมาะสมของการกำหนดคุณสมบัติของสถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ จากการสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทย ส่วนกลาง และระดับจังหวัด พบว่า คุณสมบัติที่โครงการกำหนดมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด (ค่าคะแนน 9) และระดับมาก (ค่าคะแนน 8.10) ตามลำดับ เนื่องจากเห็นว่าเป็นคุณสมบัติตามที่สถาบันการเงินทั่วไปกำหนด ซึ่งสถาบันที่เข้าร่วมโครงการฯ จะต้องมีความน่าเชื่อถือทางการเงิน มีความสามารถในการชำระเงินกู้ได้ อีกทั้งสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วม

โครงการต้องมีความพร้อม และความเหมาะสมตรงตามคุณสมบัติเงื่อนไขของโครงการในทุก ๆ ด้าน เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดของทุกภาคส่วน ส่งผลให้การดำเนินโครงการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อย่างไรก็ตาม บางส่วนยังมีความเห็นว่าหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการมีความยุ่งยาก ทำให้ไม่สนใจเข้าร่วมโครงการ

3) ผลได้ (Outputs)

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2560 ได้มอบหมายให้ กยท. ดำเนินงานโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยางพารา แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ มีผลการดำเนินงานสนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ดังนี้

3.1) การสนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการตามมติ ครม. ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ 1 เมษายน 2560 - 31 กรกฎาคม 2562 พบว่า สถาบันเกษตรกรได้รับอนุมัติวงเงินกู้ จำนวน 388 แห่ง วงเงิน 7,318.37 ล้านบาท และมีการเบิกเงินกู้แล้ว 374 แห่ง จำนวนเงิน 10,518.01 ล้านบาท ทั้งนี้ การที่สถาบันเกษตรกรมีการเบิกจ่ายเงินกู้นั้นมากกว่าวงเงินที่ได้รับการอนุมัติจากโครงการ เนื่องจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้จ่ายเงินกู้ให้สถาบันเกษตรกรเพิ่มเติมจากวงเงินที่ได้รับการอนุมัติเดิมซึ่งสถาบันเกษตรกรได้เบิกจ่ายและชำระคืนเงินกู้ให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์แล้ว (ตารางที่ 4.161)

3.2) การสนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ตามงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ปี 2561 ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562 มีสถาบันเกษตรกรได้รับอนุมัติสินเชื่อในช่วงเวลาดังกล่าว จำนวน 5 แห่ง วงเงินสินเชื่อรวม 61 ล้านบาท

ตารางที่ 4.161 ผลการสนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	ผลการดำเนินงาน
1. การอนุมัติสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกร	
- สถาบันเกษตรกรได้รับอนุมัติสินเชื่อ (แห่ง)	388
- วงเงินที่อนุมัติสินเชื่อ (ล้านบาท)	7,318.37
2. การเบิกจ่ายสินเชื่อของสถาบันเกษตรกร	
- สถาบันเกษตรกรที่เบิกจ่ายสินเชื่อ (แห่ง)	374
- วงเงินที่สถาบันเกษตรกรเบิกจ่ายสินเชื่อ (ล้านบาท)	10,518.01

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, การยางแห่งประเทศไทย

4) ผลลัพธ์ (Outcome)

4.1) การรวบรวมยางพาราจากเกษตรกรโดยใช้สินเชื่อจากโครงการ ผลการดำเนินงานตั้งแต่ 1 เมษายน 2560 - 30 พฤศจิกายน 2561 พบว่า สถาบันเกษตรกรได้ใช้สินเชื่อในการรวบรวมยางพาราจากเกษตรกร จำนวน 662,745.736 ตัน มูลค่า 25,692.52 ล้านบาท และได้จำหน่ายยางพาราให้กับผู้ประกอบการแล้ว จำนวน 571,395.18 ตัน มูลค่า 28,836.99 ล้านบาท (ตารางที่ 4.162)

ตารางที่ 4.162 ผลการรวบรวมและจำหน่ายยางพาราของสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

รายการ	ผลการดำเนินงาน
1. การรวบรวมยางพาราของสถาบันเกษตรกร	
- ปริมาณ (ตัน)	662,745.736
- มูลค่า (ล้านบาท)	25,692.52
2. การจำหน่ายยางพาราของสถาบันเกษตรกร	
- ปริมาณ (ตัน)	571,395.18
- มูลค่า (ล้านบาท)	28,836.99

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, การยางแห่งประเทศไทย

4.2) การใช้สินเชื่อตามวัตถุประสงค์ของโครงการ จากการสำรวจ พบว่า สถาบันเกษตรกรที่ได้รับเงินกู้จากโครงการ ร้อยละ 90.91 ได้ใช้สินเชื่อเป็นไปตามวัตถุประสงค์โดยนำไปใช้ในการรวบรวมยางจากสมาชิก ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 9.09 ใช้สินเชื่อไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ โดยสถาบันเกษตรกร ร้อยละ 2.27 ได้นำสินเชื่อบางส่วนไปใช้นอกเหนือจากกิจกรรมการรวบรวมยางโดยการนำไปให้สินเชื่อกับสมาชิก และร้อยละ 6.82 นำไปใช้ในกิจกรรมอื่น เช่น การบริหารสถาบันเกษตรกร ซื้อเครื่องจักร นำไปชำระหนี้สินเดิมของสถาบันเกษตรกร

4.3) ทศนคติดต่อโครงการ จากการสอบถามความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อการดำเนินงานโครงการ พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีความพึงพอใจในระดับมาก ที่ค่าคะแนน 7.33 โดยเห็นว่าเป็นการช่วยให้สถาบันเกษตรกรมีความเข้มแข็งจากการมีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบธุรกิจ โดยมีต้นทุนเงินกู้ที่ต่ำจากการที่รัฐบาลช่วยชดเชยดอกเบี้ยให้บางส่วน อีกทั้งเป็นการช่วยเหลือสมาชิกของสถาบันเกษตรกรด้วย

5) ข้อค้นพบ

5.1) การเปลี่ยนหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ เป็นการยางแห่งประเทศไทย ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกัน อาทิ สหกรณ์ทุกแห่งจดทะเบียนกับกรมส่งเสริมสหกรณ์ ดำเนินกิจกรรมบริการรับฝากและให้สินเชื่อแก่สมาชิกสหกรณ์ ส่วนการยางแห่งประเทศไทยจะดำเนินการตามพระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย อีกทั้งไม่มีความเชี่ยวชาญในกิจกรรมการสนับสนุนสินเชื่อแก่สถาบันเกษตรกร ส่งผลต่อการเชื่อมโยงโครงการซึ่งต้องอาศัยความต่อเนื่องโดยในช่วงแรกยังไม่ทราบถึงรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานโครงการ การประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การดำเนินงานล่าช้า ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งการยางแห่งประเทศไทยยังไม่มีระบบรองรับในการรวบรวมข้อมูลปริมาณยางของสถาบันเกษตรกร จึงทำให้มีข้อมูลผลการดำเนินงานไม่เป็นปัจจุบัน

5.2) การจัดเก็บข้อมูล พบว่า ไม่สามารถทราบผลการรวบรวม/รับซื้อของสถาบันเกษตรกรโดยใช้สินเชื่อตามโครงการได้อย่างชัดเจนในทันที ต้องใช้เวลาในการจำแนกผลการรวบรวมขาย เนื่องจากการเก็บข้อมูลของสถาบันเกษตรกรเป็นข้อมูลการรวบรวมขายรายวัน หรือรายเดือน ไม่ได้จำแนกตามแหล่งงบประมาณที่ใช้ในการรวบรวม และสถาบันเกษตรกรมีแหล่งเงินทั้งในส่วนที่กู้จากแหล่งเงินกู้อื่น ๆ และเงินทุนของสถาบันเองด้วย

5.3) สถาบันเกษตรกรไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้ เนื่องจากยังมีปัญหาหนี้ค้างชำระ เดิมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร บางแห่งเป็นสถาบันเกษตรกรที่จัดตั้งใหม่ จึงยังไม่มี ความพร้อมตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการ

5.4) สถาบันเกษตรกรสนใจเข้าร่วมโครงการน้อย เนื่องจากขั้นตอนการให้สินเชื่อ มีหลาย ขั้นตอน การตรวจสอบเอกสารต้องผ่านหลายระดับ เช่น คณะกรรมการระดับจังหวัด และ ธ.ก.ส. ต้องใช้เวลาในการลงนามอนุมัติในแต่ละระดับ คณะกรรมการของสถาบันเกษตรกรไม่มั่นใจในความมั่นคงของ สถาบันเกษตรกร โดยเกรงว่าจะต้องร่วมรับผิดชอบด้วยหากมีการตรวจสอบ ทำให้ไม่กล้าขอสินเชื่อ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทยมีกองทุนที่ให้เงินอุดหนุนให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ และการอนุมัติผ่าน กยท. ระดับอำเภอ หรือสาขาและจังหวัด ซึ่งสถาบันเกษตรกรจะใช้แหล่งเงินทุนในส่วนนี้มากกว่าจาก โครงการฯ นอกจากนี้แล้วสถาบันเกษตรกรได้มีการกำหนดแผนงานประจำปีไว้แล้วก่อนที่จะมีโครงการ

5.5) สถาบันเกษตรกรบางแห่งที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อแล้วเบิกเงินไปใช้น้อย เนื่องจาก ราคายางลดลงและมีความผันผวน ทำให้สถาบันเกษตรกรไม่มั่นใจในการรวบรวมรับซื้อยางเพื่อรอราคาได้ และมีความเสี่ยงในการขาดทุน

5.6) สถาบันเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ ยังขาดทักษะในการเตรียมความพร้อม ทางด้านเอกสารหลักฐานและการสมัครยื่นขอสินเชื่อ ทำให้การดำเนินการตามขั้นตอนเกิดความล่าช้า ส่งผลต่อการอนุมัติสินเชื่อของสถาบันเกษตรกรด้วย

6) ข้อเสนอแนะ

6.1) การดำเนินงานโครงการ หากเป็นโครงการที่ต่อเนื่องควรให้หน่วยงานรับผิดชอบ เดิมส่งผ่านข้อมูลโครงการ รวมถึงถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ในการดำเนินงานที่ผ่านมา

6.2) การยางแห่งประเทศไทยควรประชาสัมพันธ์โครงการให้ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย

6.3) การยางแห่งประเทศไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรติดตาม ให้คำแนะนำ ประชุมหารือกับสถาบันเกษตรกรที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน อีกทั้งควรติดตาม ตรวจสอบเรื่องการให้สินเชื่อของสถาบันเกษตรกรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

6.4) การยางแห่งประเทศไทยควรเพิ่มวัตถุประสงค์การใช้สินเชื่อของโครงการ โดยให้ สถาบันเกษตรกรสามารถใช้สินเชื่อสำหรับการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยาง จากเดิมที่กำหนดให้ใช้เพื่อการรวบรวม ยางเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีการเพิ่มมูลค่าและสร้างรายได้ให้กับสถาบันเกษตรกรมากขึ้น

4.16 โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง)

4.16.1 สารสำคัญของโครงการ

1) ความเป็นมาของโครงการ

สภาพเศรษฐกิจภาคการเกษตรโดยรวมมีปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเกษตรกรชาวสวนยาง ที่มีปัญหารายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพตามปกติ จากปัญหาราคายางพาราที่ตกต่ำซึ่งต่ำกว่าต้นทุนการผลิต และไม่มีเสถียรภาพมาตลอด ทำให้การหมุนเวียนทางด้านเศรษฐกิจมีผลต่อเนื่องถึงคลังสต็อกเศรษฐกิจอื่น ๆ เป็นลูกโซ่ และส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศ

รัฐบาลได้เข้ามาแก้ไขปัญหาโดยดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพสถาบันเกษตรกรเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง และโครงการมูลภัณฑ์กันชนเพื่อรักษาเสถียรภาพราคายาง เข้ารับซื้อยางจากเกษตรกรชาวสวนยางตามราคาเป้าหมาย ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาได้ในระยะสั้น แต่ด้วยข้อจำกัดของงบประมาณที่มีจำกัด ทำให้ปริมาณยางที่รับซื้อยังมีปริมาณน้อยเมื่อเทียบกับผลผลิตยางของประเทศทั้งหมด ส่งผลให้การผลักดันราคายางให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะยาวได้ไม่ดีเท่าที่ควร ทั้งยังต้องมีภาระดูแลสต็อกยางดังกล่าว ซึ่งรัฐบาลจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ทั้งค่าฝากเก็บ ดอกเบี้ย เจ้าหน้าที่บริหารจัดการ และอื่น ๆ ในขณะที่คุณภาพยางเสื่อมสภาพไปเรื่อย ๆ สวนทางกับต้นทุนที่สูงขึ้นทุกวัน ถือว่าเป็นภาระอย่างยิ่งต่องบประมาณแผ่นดิน

การแก้ไขปัญหาดังกล่าว การยางแห่งประเทศไทย ร่วมกับสมาคมยางพาราไทย และผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง) เสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาราคายางตกต่ำมีประสิทธิภาพ และลดภาระงบประมาณของรัฐบาล โดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง) ให้มีการดูดซับยางพาราออกนอกระบบมาเก็บสต็อกของผู้ประกอบการในลักษณะหมุนเวียน (Moving Stock) เป็นการลดปริมาณยางในตลาด ซึ่งจะส่งผลให้ราคายางในตลาดปรับตัวเพิ่มขึ้น และมีเสถียรภาพมากขึ้น อันจะเป็นผลดีต่อรายได้ของเกษตรกรชาวสวนยางที่เพิ่มขึ้น โดยรัฐบาลสนับสนุนดอกเบี้ยให้กับผู้เข้าร่วมโครงการในอัตราที่จ่ายจริง แต่ไม่เกินร้อยละ 3 ต่อปี พร้อมกับรัฐบาลไม่ต้องรับภาระซื้อ และเก็บสต็อกยางอีกต่อไป

กิจกรรมการดำเนินงานของโครงการ ประกอบด้วย การตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ คณะทำงานชดเชยดอกเบี้ยฯ และคณะทำงานตรวจสอบสต็อกยางฯ การประชุมชี้แจง/ประชาสัมพันธ์โครงการกับกลุ่มเป้าหมาย การรับสมัครผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการ การพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ การตรวจสอบสต็อกยาง และการชดเชยดอกเบี้ย

2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1) เพื่อผลักดันราคายางให้สูงขึ้นใกล้เคียง หรือสูงกว่าต้นทุนการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง รักษาเสถียรภาพราคายางไม่ให้เกิดความผันผวน

2.2) เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างเกษตรกร สถาบันเกษตรกรชาวสวนยาง ผู้ประกอบการกิจการยางและรัฐบาลในการร่วมกันแก้ไขปัญหาราคายาง

2.3) เพื่อลดภาระงบประมาณการจัดซื้อยางและการบริหารจัดการสต็อกยางพาราจากรัฐบาล

3) เป้าหมายของโครงการ

3.1) ดูดซับยางออกนอกระบบประมาณ 350,000 ตัน หรือร้อยละ 11 ของผลผลิตยางแห้งทั้งปี ประมาณ 3,200,000 ตัน

3.2) ราคาเป้าหมาย 65 บาท/กิโลกรัม (ราคาอย่างแผ่นรมควันชั้น 3 เป็นราคาประกาศของตลาดกลางยางพารา จากการยางแห่งประเทศไทย)

4) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ

การยางแห่งประเทศไทย ได้รับงบประมาณเป็นค่าบริหารโครงการ จำนวน 2 ล้านบาท เพื่อใช้บริหารโครงการโดยมีวงเงินสินเชื่อสำหรับผู้ประกอบกิจการยางเพื่อรวบรวมยางพาราภูมิ วงเงิน 20,000 ล้านบาท

5) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2562

4.16.2 วิธีการประเมินผล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากการยางแห่งประเทศไทย
- 1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทย (ส่วนกลาง)

2) ช่วงเวลาของข้อมูล

- 2.1) ผลการดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- 2.2) สํารวจข้อมูลผลการดำเนินงานจากเจ้าหน้าที่ส่วนกลาง ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

4.16.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

1.1) การเบิกจ่ายงบประมาณ ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณค่าบริหารโครงการแล้ว 250,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.50 ของงบประมาณที่ได้รับ 2,000,000 บาท

1.2) ความเพียงพอและทันเวลาของงบประมาณ จากการสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการ เห็นว่างบประมาณที่ได้รับเพื่อเป็นค่าบริหารโครงการมีความเพียงพอ และทันเวลาในระดับมาก ค่าคะแนน 8

2) กระบวนการ (Processes)

2.1) การบริหารจัดการโครงการ การยางแห่งประเทศไทยแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ และคณะทำงาน รวม 3 คณะ ดังนี้

(1) คณะกรรมการบริหารโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการกิจการยาง (ยางแห้ง) โดยทำหน้าที่กำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์ เงื่อนไขและวิธีการในการดำเนินงานโครงการ กำหนดคุณสมบัติและพิจารณาให้ความเห็นชอบของผู้เข้าร่วมโครงการ กำหนดวงเงินจัดสรรและเงินชดเชยดอกเบี้ยของผู้เข้าร่วมโครงการ

(2) คณะทำงานตรวจสอบตัวอย่างโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง) โดยทำหน้าที่ตรวจสอบตัวอย่างแห้ง (ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง) รวมถึงความสามารถในการจัดเก็บสต็อกของผู้เข้าร่วมโครงการในแต่ละราย และรายงานการตรวจสอบตัวอย่างแห้งต่อคณะทำงานชดเชยดอกเบี้ยทุกเดือน

(3) คณะทำงานชดเชยดอกเบี้ยโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง) ทำหน้าที่พิจารณาวางเงินชดเชยดอกเบี้ยของผู้เข้าร่วมโครงการ และเสนอวงเงินชดเชยดอกเบี้ยต่อคณะกรรมการบริหารโครงการ เพื่อพิจารณาและอนุมัติจ่ายเงินชดเชยดอกเบี้ยแก่ผู้เข้าร่วมโครงการต่อไป

2.2) หลักเกณฑ์การรับสมัครเข้าร่วมโครงการ (คุณสมบัติของผู้ประกอบการ)

(1) เป็นผู้ประกอบการยางแห้ง (ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง)
 (2) เป็นผู้ประกอบการซึ่งจดทะเบียนในประเทศไทย และมีผู้ถือหุ้นที่มีสัญชาติไทยมากกว่าร้อยละ 50 ของทุนจดทะเบียนที่ชำระแล้ว

(3) เป็นผู้ประกอบการที่ยื่นความจำนอง และสมัครเข้าร่วมโครงการตามหลักเกณฑ์และรายละเอียดของโครงการและขอรับการสนับสนุนชดเชยดอกเบี้ยที่การยางแห่งประเทศไทย

จากการสอบถามเจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่โครงการกำหนด พบว่า มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง (ค่าคะแนน 6) เนื่องจากหลักเกณฑ์และเงื่อนไขโครงการที่กำหนดให้ผู้เข้าร่วมโครงการ ซื้อยางในราคาซี้นำตลาด โดยรับซื้อตามราคาประกาศของตลาดกลางยางพาราของ กยท. บวกไม่ต่ำกว่า 0.50 บาท หากรับซื้อยางในราคาที่ต่ำกว่าราคาดังกล่าว จะไม่ได้รับการชดเชยดอกเบี้ยในเดือนนั้น ทำให้ผู้ประกอบการเห็นว่า การดำเนินงานดังกล่าวจะกระทบต้นทุนการดำเนินงานของบริษัท ซึ่งไม่คุ้มค่างับดอกเบี้ยที่ได้รับชดเชย จึงสนใจที่จะสมัครเข้าร่วมโครงการไม่มาก

2.3) การจัดประชุมคณะกรรมการบริหารและคณะทำงานของโครงการฯ

(1) การประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการ การยางแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่ จัดประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ดำเนินการได้ 4 ครั้ง เป็นไปตามเป้าหมาย

(2) การประชุมคณะทำงานตรวจสอบตัวอย่างโครงการฯ ดำเนินการจัดประชุมชี้แจงข้อมูลโครงการกับคณะทำงานตรวจสอบและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 31 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 96.88 ของเป้าหมาย 32 ครั้ง สาเหตุที่ดำเนินการได้ต่ำกว่าเป้าหมาย เนื่องจากหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการ กำหนดให้คณะทำงานตรวจสอบตัวอย่างตามโครงการ มีหน้าที่ในการตรวจสอบตัวอย่างของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการและที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีผู้ประกอบการที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อของโครงการจากธนาคารพาณิชย์เพียง 1 ราย ทำให้ไม่สามารถจัดประชุมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

(3) การประชุมคณะทำงานชดเชยดอกเบี้ยโครงการฯ กำหนดเป้าหมาย 4 ครั้ง ยังไม่ได้ดำเนินการจัดประชุม เนื่องจากมีผู้ประกอบการที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อตามโครงการจากธนาคารพาณิชย์

เพียง 1 ราย ซึ่งอยู่ระหว่างการจัดเก็บสต็อกยางตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการ จึงไม่สามารถกำหนดการประชุมคณะทำงานได้

2.4) การจัดประชุมชี้แจงและประชาสัมพันธ์โครงการกับกลุ่มเป้าหมาย

(1) จัดประชุมคณะทำงานและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการได้ 1 ครั้ง เป็นไปตามเป้าหมาย

(2) จัดประชุมชี้แจงผู้ประกอบการ ดำเนินการได้ 1 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50 ของเป้าหมาย 2 ครั้ง

(3) ประชาสัมพันธ์โครงการผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ สมาคมยางพาราไทย สมาคมธนาคารไทย ผู้ประกอบกิจการยางที่ขึ้นทะเบียน กยท. และธนาคารพาณิชย์ทั่วประเทศ รวมถึงประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ ผ่านสื่อวิทยุโทรทัศน์ อาทิ ช่อง MCOT ผ่าน Social media อาทิ LINE Facebook และเว็บไซต์ของ กยท. (www.raot.go.th)

3) ผลได้ (Outputs)

3.1) ผู้ประกอบการสมัครเข้าร่วมโครงการ จำนวน 17 ราย วงเงินที่ขออนุมัติสินเชื่อ 5,832 ล้านบาท โดยมีความประสงค์จะรวบรวม/จัดเก็บยางตามโครงการ จำนวน 394,848 ตัน มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

(1) ส่งเอกสารไม่ครบถ้วน จำนวน 5 ราย อาทิ ผู้ยื่นคำขอเข้าร่วมโครงการบางรายขาดเอกสารใบอนุญาตโรงทำยาง (ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง) เนื่องจากตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการฯ กำหนดให้ผู้เข้าร่วมโครงการต้องเป็นผู้ประกอบกิจการแปรรูปยางแท่ง (ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง) รวมทั้งต้องมีใบอนุญาตค้ายางและใบอนุญาตโรงทำยาง ตามพระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. 2542 นอกจากนี้ ผู้ยื่นคำขอบางรายไม่พร้อมให้เข้าตรวจสอบสถานประกอบการตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการฯ

(2) คุณสมบัติไม่ผ่านตามหลักเกณฑ์โครงการ จำนวน 5 ราย อาทิ ผู้ยื่นคำขอเข้าร่วมโครงการบางรายไม่มีโรงงานแปรรูปยางแผ่นรมควันหรือยางแท่ง เนื่องจากตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการผู้ยื่นคำขอเข้าร่วมโครงการต้องมีโรงงานแปรรูปยางแผ่นรมควันหรือยางแท่ง และจากการตรวจสอบสถานประกอบการและสถานที่จัดเก็บของผู้ยื่นคำขอเข้าร่วมโครงการของคณะทำงานตรวจสอบสต็อกยาง พบว่าผู้ยื่นคำขอเข้าร่วมโครงการเป็นเพียงผู้ทำการซื้อขายยางพาราเท่านั้น นอกจากนี้ บางรายไม่สามารถขอสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ได้ เนื่องจากตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการผู้ยื่นคำขอเข้าร่วมโครงการต้องได้รับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ แต่ผู้ยื่นคำขอเข้าร่วมโครงการบางรายไม่สามารถขอสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ได้ ดังนั้นจึงไม่สามารถเข้าร่วมโครงการได้

(3) ยกเลิกคำขอเข้าร่วมโครงการ จำนวน 6 ราย เนื่องจากตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการผู้เข้าร่วมโครงการต้องรับซื้อยางตามราคาประกาศของตลาดกลางยางพาราของ กยท. บวกไม่ต่ำกว่า 0.50 บาท หากรับซื้อยางในราคาที่ต่ำกว่าราคาดังกล่าว จะไม่ได้รับการชดเชยดอกเบี้ยในเดือนนั้น ซึ่งราคาดังกล่าวข้างต้นมีผลกระทบต่อต้นทุนการดำเนินการของบริษัท ผู้ยื่นคำขอเข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่จึงยกเลิกคำขอเข้าร่วมโครงการ

(4) อนุมัติเข้าร่วมโครงการ 1 ราย คือ บริษัท นอร์ทอีส รับบอร์ จำกัด (มหาชน) วงเงิน 700 ล้านบาท โดยมีความประสงค์จะจัดเก็บยาง 20,000 ตันต่อเดือน จากการตรวจสอบสต็อกยางของคณะกรรมการตรวจสอบตั้งแต่เดือนมกราคม - กรกฎาคม 2562 พบว่า สามารถจัดเก็บยางได้รวมทั้งสิ้น 219,991.17 ตัน หรือเฉลี่ย 31,427.31 ตันต่อเดือน

4) ข้อค้นพบ

4.1) โครงการยังไม่สามารถดูดซับยางออกนอกระบบและผลักดันราคาขายได้ตามเป้าหมายของโครงการ เนื่องจากผู้ประกอบการสมัครเข้าร่วมโครงการน้อยราย และบางส่วนที่ยื่นความประสงค์แล้วได้ขอยกเลิก หรือชะลอการสมัครเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากหลักเกณฑ์และเงื่อนไขของโครงการที่กำหนดให้ผู้เข้าร่วมโครงการรับซื้อยางในราคาขั้นต่ำตลาด โดยรับซื้อตามราคาประกาศของตลาดกลางยางพาราของ กยท. บวก ไม่ต่ำกว่า 0.50 บาท หากรับซื้อยางในราคาที่สูงกว่าราคาดังกล่าว จะไม่ได้รับการชดเชยดอกเบี้ยในเดือนนั้น ทำให้ผู้ประกอบการเห็นว่า การดำเนินงานดังกล่าวจะกระทบต้นทุนการดำเนินงานของบริษัทซึ่งไม่คุ้มค่างับดอกเบี้ยที่ได้รับชดเชย

4.2) การอนุมัติสินเชื่อของธนาคารพาณิชย์ สำหรับผู้ประกอบการยางพารา มีความเข้มงวด ทั้งนี้ เนื่องจากเมื่อคณะกรรมการบริหารโครงการฯ อนุมัติกรอบวงเงินสินเชื่อให้ผู้ประกอบการแล้ว ผู้ประกอบการจะต้องไปดำเนินการขอรับสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ ซึ่งจะพิจารณาการให้สินเชื่อตามระเบียบของธนาคาร (เป็นตัวสัญญาใช้เงิน) ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี อัตราดอกเบี้ยพิจารณาตามความเสี่ยงของผู้ประกอบการตามเกณฑ์ที่ธนาคารกำหนด ทั้งนี้ในปัจจุบันการอนุมัติให้สินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการยางพารา มีความเข้มงวดในการตรวจสอบเอกสารและคุณสมบัติในการอนุมัติสินเชื่อ เนื่องจากสถานะทางด้านราคาขายที่ตกต่ำและผันผวน จึงทำให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางไม่สามารถขอสินเชื่อได้

5) ข้อเสนอแนะ

5.1) ควรให้ธนาคารของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินโครงการ เนื่องจากมีวงเงินสินเชื่อให้แก่ผู้ประกอบการเป็นการเฉพาะ และมีความเชี่ยวชาญในการดำเนินการเพื่อขอรับชดเชยดอกเบี้ยตามโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว โดยให้ กยท. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำหน้าที่สนับสนุนการดำเนินการกิจกรรมการตรวจสอบสต็อกยางให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

5.2) ควรปรับปรุงหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขโครงการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในแต่ละช่วงเวลา เพื่อจูงใจให้ผู้ประกอบการเข้าร่วมการดำเนินงานตามนโยบายรัฐและให้เกิดความร่วมมือในภาคส่วนต่าง ๆ มากขึ้น

5.3) ควรส่งเสริมสนับสนุนการแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา และสนับสนุนให้มีการใช้ยางพาราและผลิตภัณฑ์ในประเทศให้มากขึ้น

4.17 โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร

โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร ดำเนินการโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สปอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม สืบเนื่องจากนโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนประเทศไทยตามแนวคิดประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นและผลักดันการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศด้วยการสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์ ซึ่งประเทศไทยนับเป็นประเทศที่มีรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจจากภาคเกษตรกรรม อย่างไรก็ตามเกษตรกรรมส่วนใหญ่ของประเทศยังมีรายได้ต่ำ ซึ่งส่งผลมาจากภาคเกษตรของไทยยังมีความสามารถในการแข่งขันค่อนข้างต่ำและขาดการพัฒนาที่ยั่งยืน การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรยังขาดการพัฒนาต่อยอดด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ อันเนื่องมาจากขาดการสนับสนุนและพัฒนาโครงสร้างการผลิต เทคโนโลยี เครื่องมือและเครื่องจักร เพื่อการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การบริหารจัดการธุรกิจ การพัฒนาสินค้าและบรรจุภัณฑ์

กระทรวงอุตสาหกรรมโดยการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ได้เล็งเห็นความสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป จึงได้จัดทำโครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป การพัฒนาผลิตภาพนวัตกรรมในวิสาหกิจอุตสาหกรรมเกษตร การส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์เพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนและการยกระดับโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการปฏิรูปอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ของโครงการ คือ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตร เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมและยกระดับการผลิตผลิตภัณฑ์ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และเพื่อพัฒนาการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงอุตสาหกรรมอาหารและเกษตรแปรรูปในรูปแบบคลัสเตอร์ โดยมีเป้าหมายของโครงการ คือ พัฒนาผู้ประกอบการ SMEs วิสาหกิจชุมชน เกษตรกร บุคลากร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และหน่วยงานที่ให้บริการด้านการส่งเสริมและพัฒนาสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมในระดับภาค โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณโครงการจำนวน 298,6021 ล้านบาท เบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 231.8254 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 77.64 ของงบประมาณที่ได้รับ (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2562) โดยมีสาระสำคัญของโครงการ วัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน ผลการประเมิน ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะของการดำเนินงานทั้ง 4 กิจกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.17.1 การพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปโครงการการพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (กสอ.) ดำเนินกิจกรรมโครงการ 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมปั้นนักธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (อบรมระยะสั้น) และกิจกรรมปั้นนักธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (ปรึกษาแนะนำเชิงลึก) โดยมีรายละเอียดโครงการ และผลการประเมินโครงการ ดังนี้

1) กิจกรรมปั้นนักธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (อบรมระยะสั้น)

1.1) สำคัญโครงการ โครงการการพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป เป็นโครงการที่ดำเนินกิจกรรมการอบรมองค์ความรู้ สัมมนาการเป็นผู้ประกอบการ (Farmer to Entrepreneur) เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรแปรรูปให้มีความพร้อมที่จะเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (SMEs เกษตร) โดยดำเนินโครงการแบ่งออกเป็นกิจกรรมย่อย ได้แก่ กิจกรรมปั้นนักธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (อบรมระยะสั้น) และกิจกรรมปั้นนักธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (ปรึกษาแนะนำเชิงลึก)

1.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรแปรรูป เพื่อให้มีความพร้อมที่จะเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (SMEs เกษตร) ที่มีความรู้ในการดำเนินธุรกิจอย่างมีคุณภาพ เช่น การบริหารจัดการ บัญชี การตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ มาตรฐานการเชื่อมโยงเครือข่าย

1.3) วิธีการดำเนินงานโครงการ กิจกรรมปั้นนักธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปไทย (SMEs เกษตร) เป็นกิจกรรมปั้นนักธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ดำเนินการระยะสั้น โดยผ่านกระบวนการอบรม/สัมมนา/บ่มเพาะการเป็นผู้ประกอบการ (Farmer to Entrepreneur) ในด้านการบริหารจัดการ ด้านบัญชี ด้านการตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ มาตรฐาน เทคโนโลยีเครื่องจักร อุปกรณ์การแปรรูป โดยมีเป้าหมายเป็นผู้ประกอบการเกษตรแปรรูป จำนวน 55,000 ราย

1.4) ผลการประเมิน

(1) กระบวนการ (Processes)

(1.1) การรับทราบข้อมูลข่าวสารของกิจกรรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมได้รับข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์จากผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำท้องถิ่นมากที่สุด ร้อยละ 86.79 ของผู้ประกอบการที่เข้ารับการอบรมทั้งหมด เนื่องจาก กลุ่มเป้าหมายของผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ คือ บุคลากรอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป วิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จึงมีความใกล้ชิดกับผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น รองลงมา รับทราบข่าวสารทาง Social Media ของสภาเกษตรกร ร้อยละ 7.55 เช่น Facebook Line (ตารางที่ 4.163)

ตารางที่ 4.163 ช่องทางการรับทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรมของผู้เข้ารับการอบรม

ช่องทางการรับทราบข่าวสารกิจกรรม	ร้อยละ
1) ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำท้องถิ่น	86.79
2) Social Media ของสภาเกษตรกร	7.55
3) เพื่อน/คนรู้จัก	3.14
4) การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	2.52
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(1.2) การรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม ร้อยละ 46.54 ไม่ทราบว่ากรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรมของโครงการ สืบเนื่องมาจากผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร โดยได้รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการจากทาง ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชนเป็นหลัก (ตารางที่ 4.164)

ตารางที่ 4.164 การรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ประเด็น	ร้อยละ
1) ไม่ทราบ	46.54
2) สภาเกษตรกรจังหวัด	27.04
3) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	26.42
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(1.3) เหตุผลในการเข้ารับการอบรมของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า ร้อยละ 62.89 ของผู้เข้ารับการอบรม เข้าร่วมอบรมเพราะเป็นการเข้าร่วมตามคำแนะนำของชุมชน ซึ่งเป็นเหตุผลหลัก โดยมี เหตุผลรองลงมา อยากทราบข้อมูลว่าหน่วยงานภาครัฐมีให้การสนับสนุนด้านใดบ้าง คิดเป็นร้อยละ 35.85 ของผู้เข้ารับการอบรม ซึ่งเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นมีจำนวนมากว่าการที่เกษตรกรเข้ารับการอบรมเพราะ อยากได้ความรู้ใหม่ ๆ ที่มีจำนวนเพียงร้อยละ 0.63 ของผู้เข้ารับการอบรม (ตารางที่ 4.165)

ตารางที่ 4.165 เหตุผลในการเข้ารับการอบรมของผู้เข้ารับการอบรม

ประเด็น	ร้อยละ
1) ผู้นำชุมชนแนะนำ	62.89
2) การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ	35.85
3) การขอรับสินเชื่อเพื่อธุรกิจ	0.63
4) การได้รับความรู้ใหม่	0.63
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(2) ผลได้ (Outputs) มีผู้สมัครเข้ารับการอบรม 55,979 ราย คิดเป็นร้อยละ 101.78 ของเป้าหมาย 55,000 ราย โดยผู้เข้ารับการอบรม ร้อยละ 88.05 ของผู้เข้ารับการอบรมประกอบอาชีพเกษตรกร รองลงมาประกอบอาชีพเจ้าของธุรกิจ และประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 5.66 และร้อยละ 2.51 ของผู้เข้ารับการอบรม ตามลำดับ (ตารางที่ 4.166)

ตารางที่ 4.166 อาชีพของผู้เข้ารับการอบรม

ประเด็น	ร้อยละ
1) เกษตรกร	88.05
2) เจ้าของธุรกิจ	5.66
3) ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	2.51
4) พนักงานของรัฐ	1.26
5) ว่างาน	1.26
6) รับเหมาก่อสร้าง	0.63
7) นักศึกษา	0.63
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(3) ผลลัพธ์ (Outcomes)

(3.1) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมเพียง ร้อยละ 10.08 ของผู้เข้ารับการอบรม สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง โดยที่ผู้เข้ารับการอบรม ร้อยละ 89.92 ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง เหตุผลส่วนหนึ่งเนื่องจากหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมแล้วไม่สามารถจดจำรายละเอียดของเนื้อหาได้ครบถ้วน จึงไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ (ตารางที่ 4.167)

ตารางที่ 4.167 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของผู้ที่ผ่านการอบรม

ประเด็น	ร้อยละ
1) สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง	10.08
2) ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริง	89.92
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(3.2) ผลกระทบต่อธุรกิจและสังคม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการประกอบธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 10.08 ของผู้เข้ารับการอบรมทั้งหมด และมีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากกิจกรรมไปสู่ผู้อื่น ร้อยละ 10.85 ของผู้เข้ารับการอบรม รองลงมา มีการซื้อ - ขายผลผลิตทางการเกษตรเพื่อนำไปแปรรูปเพิ่มมากขึ้น คิดเป็นร้อยละ 5.68 ของผู้เข้ารับการอบรม ทั้งหมด (ตารางที่ 4.168)

ตารางที่ 4.168 ผลกระทบต่อธุรกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นหลังจากเข้ารับการอบรม

ประเด็น	ร้อยละ
ผลกระทบต่อธุรกิจ	
1) การซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรเพื่อนำไปแปรรูปมากขึ้น	5.68
2) การปรับแนวคิดในการพัฒนาตนเอง/การประกอบการ	1.03
3) ความตระหนักในการพัฒนาตนเอง/การประกอบการมากขึ้น	2.85
4) การนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ประโยชน์ได้จริงในการประกอบธุรกิจ	10.08
ผลกระทบต่อสังคม	
- การถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากการร่วมกิจกรรมไปสู่ผู้อื่น	10.85

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

หมายเหตุ : ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

(4) ความพึงพอใจ

(4.1) ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจหลักสูตรการอบรม อยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.31 โดยความเหมาะสมของวิทยากรมีคะแนนมากที่สุด เท่ากับ 7.84 เนื่องจากวิทยากรมีความรู้ความฉลาด และอธิบายด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย รองลงมา ความเหมาะสมของหลักสูตรการอบรม และความเหมาะสมของเอกสารและคู่มือ เท่ากับ 7.72 และ 7.60 ตามลำดับ ในส่วนของระยะเวลาดำเนินการอบรม มีคะแนนเท่ากับ 6.06 เนื่องจากผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่าระยะเวลาในการฝึกอบรมสั้นเกินไป ทำให้การอบรมที่มีเนื้อหากว้าง ไม่สามารถลงลึกในรายละเอียดได้ (ตารางที่ 4.169)

ตารางที่ 4.169 ความพึงพอใจในหลักสูตรการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) ความเหมาะสมของวิทยากรที่ให้บริการ	78.40	7.84	มาก
2) ความเหมาะสมของหลักสูตรและเนื้อหาในการอบรม	77.20	7.72	มาก
3) ความเหมาะสมของเอกสาร/คู่มือที่ใช้ในการอบรม	76.00	7.60	มาก
4) ความเพียงพอของระยะเวลาในการดำเนินการฝึกอบรม	60.60	6.06	มาก
เฉลี่ย	73.05	7.31	มาก

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(4.2) ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจในด้านกระบวนการทำงานที่มีต่อเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับมาก เฉลี่ยรวมเท่ากับ 7.49 ในด้านวิธีการประชาสัมพันธ์ และการอบรมในด้านการบริหารจัดการเท่ากับ 7.50 และ 7.48 ตามลำดับ เนื่องจากด้านการประชาสัมพันธ์ยังอยู่ในวงแคบไม่ทั่วถึง โดยผู้เข้ารับการอบรมเห็นว่า การประชาสัมพันธ์เข้าถึงได้เพียงบางกลุ่มเท่านั้น (ตารางที่ 4.170)

ตารางที่ 4.170 ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงานที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) การประชาสัมพันธ์กิจกรรม	75.00	7.50	มาก
2) การอบรมในด้านการบริหารจัดการ/กระบวนการผลิต	74.80	7.48	มาก
เฉลี่ย	74.90	7.49	มาก

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(5) ปัญหาอุปสรรค

(5.1) ระยะเวลาที่ใช้ในการอบรมสั้นเกินไป ส่วนการอบรมให้ความรู้มีเนื้อหาที่กว้าง ส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมไม่ได้รับประโยชน์ที่แท้จริงจากการเข้าร่วมกิจกรรม

(5.2) ผู้เข้ารับการอบรมส่วนมากยังไม่ทราบว่ากิจกรรมนี้จัดขึ้นโดยหน่วยงานใด

(6) ข้อเสนอแนะ

(6.1) ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการฝึกอบรมให้เพียงพอกับเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เข้ารับการอบรม โดยเนื้อหาที่มีความลึกในระดับที่ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการทำธุรกิจหรือเริ่มต้นธุรกิจได้จริง

(6.2) ควรมีการประชาสัมพันธ์อย่างเข้มข้น เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับผู้เข้ารับการอบรมว่ากรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นผู้ให้งบประมาณสนับสนุนกิจกรรมนี้ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมให้กับกลุ่มเป้าหมายใหม่ในภาคเกษตร

2) กิจกรรมป็นนักธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (ปรีกษาแนะนำเชิงลึก)

2.1) สำคัญโครงการ โครงการการพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป เป็นโครงการที่ดำเนินกิจกรรมการอบรมองค์ความรู้ ในการแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบ การเกษตรให้มีมูลค่าสูงขึ้น (Value Added) เพื่อยกระดับกลุ่มเกษตรกรให้สามารถแปรรูปผลผลิต สร้างมูลค่าเพิ่ม โดยการปรับเปลี่ยนจากการขายผลผลิตในรูปวัตถุดิบที่ไร้ราคาต่ำ เป็นการทำการเกษตรอุตสาหกรรมที่มีการเชื่อมโยงตั้งแต่การผลิต การแปรรูป จนถึงการตลาดอย่างครบวงจร พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของกลุ่มเกษตรกรแปรรูป เพื่อให้มีความพร้อมที่จะเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (SMEs เกษตร)

2.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตทางการเกษตร โดยการแปรรูปและพัฒนาวัตถุดิบจากผลผลิตทางการเกษตร โดยใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

(2) เพื่อสร้างความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ ด้วยผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

2.3) วิธีการดำเนินงาน กิจกรรมป็นนักธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป (ปรีกษาแนะนำเชิงลึก) ดำเนินการดำเนินงานกิจกรรมภายใต้ 2 กิจกรรมย่อย ดังนี้

(1) กิจกรรมแปรรูปและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากวัตถุดิบเกษตรให้มีมูลค่าสูงขึ้น ดำเนินการโดยให้บริการปรึกษาแนะนำ โดยจัดคณะที่ปรึกษาที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการปฏิบัติ กิจกรรมเข้าปฏิบัติงานแต่ละกลุ่มไม่น้อยกว่า 6 Man-days (6 Man-hours) ผ่านการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย เข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่า 300 กลุ่ม ให้คำปรึกษา/แนะนำทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อให้ความรู้ เรื่องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นสู่เชิงพาณิชย์ พร้อมพัฒนาเป็น ผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ทางด้านคุณภาพความปลอดภัย อายุผลิตภัณฑ์ รูปแบบ/รูปลักษณะ หรือบรรจุภัณฑ์ ที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาด

(2) กิจกรรมการสนับสนุนโดยจัดตั้งหน่วยผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปต้นแบบ ในพื้นที่ 50 กลุ่ม โดยที่ปรึกษาให้บริการปรึกษา/แนะนำแก่กลุ่มเกษตรแปรรูป โดยจัดคณะที่ปรึกษาที่มีคุณสมบัติ เหมาะสมกับการดำเนินกิจกรรม เข้าปฏิบัติงานในสถานประกอบการ ไม่น้อยกว่า 6 Man-days จำนวนไม่น้อยกว่า 50 กลุ่ม จากกิจกรรมป็นนักรุกธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปของไทย (SMEs เกษตร) เพื่อทำการสำรวจ วิจัย และวิเคราะห์กระบวนการในสถานประกอบการของกลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเป็นข้อมูลในการออกแบบ ผังการผลิต และการใช้เครื่องจักร/อุปกรณ์การแปรรูปที่เหมาะสม สำหรับใช้ในการพัฒนากระบวนการผลิต ให้เป็นหน่วยอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปต้นแบบ

2.4) ผลการประเมิน

(1) กระบวนการ (Processes)

(1.1) การรับทราบข้อมูลข่าวสารของกิจกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการรับทราบ ข้อมูลข่าวสารผ่านทางหน่วยงานที่ปรึกษามากที่สุด ร้อยละ 71.43 ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด โดยแบ่งเป็น การแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ปรึกษา ร้อยละ 50.79 รองลงมา คือ โทรศัพท์จากหน่วยงานที่ปรึกษา ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ร้อยละ 19.85 ของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยรับทราบข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ร้อยละ 20.63 ของผู้เข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 4.171)

ตารางที่ 4.171 ช่องทางการรับทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ช่องทางการรับทราบข่าวสารกิจกรรม	ร้อยละ
หน่วยงานที่ปรึกษา	71.43
1) การแนะนำจากหน่วยงานที่ปรึกษา	50.79
2) โทรศัพท์จากหน่วยงานที่ปรึกษา	19.85
3) จดหมายเชิญจากหน่วยงานที่ปรึกษา	0.79
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	20.63
1) การแนะนำของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	11.11
2) จดหมายเชิญจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	6.35
3) โทรศัพท์เชิญจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	1.59
4) อีเมลเชิญจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	0.79
5) เว็บไซต์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	0.79
แหล่งอื่น	7.94
1) การแนะนำจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ	4.76
2) การแนะนำจากหัวหน้างาน/บริษัทตนเอง	3.18
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(1.2) การรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการจำนวนร้อยละ 79.20 ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด รับทราบว่ากิจกรรมนี้ได้รับการสนับสนุน โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (ตารางที่ 4.172)

ตารางที่ 4.172 การรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ประเด็น	ร้อยละ
1) ทราบว่ากรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นผู้สนับสนุน	79.20
2) ไม่ทราบว่ากรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเป็นผู้สนับสนุน	20.80
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(1.3) เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพราะที่ปรึกษาของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมชักชวนให้เข้าร่วม รองลงมา สนใจเข้าร่วมโครงการเพราะต้องการพัฒนาตนเอง คิดเป็นร้อยละ 55.20 และ 21.60 ตามลำดับ ในส่วนของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมชักชวนให้เข้าร่วมมีเพียงร้อยละ 4.00 (ตารางที่ 4.173)

ตารางที่ 4.173 เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ
1) ที่ปรึกษาของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมชักชวนให้เข้าร่วม	55.20
2) การพัฒนาตนเอง/องค์กรของตนเอง	21.60
3) การทดลองเข้าร่วมกิจกรรม	18.40
4) การชักชวนจากเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	4.00
5) การเข้าร่วมตามคำสั่งของประธานกลุ่มวิสาหกิจ/กลุ่มอาชีพ	0.80
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(2) ผลได้ (Outputs)

(2.1) จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปจำนวน 300 กลุ่ม ครอบคลุมเป้าหมาย แบ่งประเภทของสถานประกอบการออกเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 80.80 รองลงมา คือ กลุ่มอาชีพในชุมชน จำนวนร้อยละ 16.00 และมีกลุ่มที่ประสบความสำเร็จ ที่ได้รับการคัดเลือกในการพัฒนากลุ่ม (Success Case) จำนวน 56 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 112.00 ของเป้าหมาย 50 กลุ่ม (ตารางที่ 4.174)

ตารางที่ 4.174 ประเภทสถานประกอบการของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ
1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	80.80
2) กลุ่มอาชีพในชุมชน	16.00
3) สหกรณ์	2.40
4) ผู้ประกอบการรายเดี่ยว	0.80
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(2.2) การจัดตั้งหน่วยผลิตแปรรูป พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้เกิดการจัดตั้งหน่วยผลิตแปรรูปให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น จำนวนร้อยละ 69.23 ของผู้เข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 4.175)

ตารางที่ 4.175 สถานประกอบการที่ได้รับเครื่องจักรและอุปกรณ์ในการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ประเด็น	ร้อยละ
1) ได้รับแล้ว	69.23
2) ยังไม่ได้รับ	30.77
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(3) ผลลัพธ์ (Outcomes)

(3.1) ผลกระทบต่อธุรกิจและสังคม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการร้อยละ 13.60 ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมดเกิดความตระหนักในการพัฒนาตนเองหรือสถานประกอบการมากขึ้น รวมทั้งยังมีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากที่ปรึกษาไปสู่ผู้อื่น จำนวนร้อยละ 13.60 เช่นกัน และมีการซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากเกษตรกรเพิ่มขึ้น จำนวนร้อยละ 4.62 ของผู้เข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 4.176)

ตารางที่ 4.176 ผลกระทบต่อธุรกิจ และสังคมที่เกิดขึ้นหลังจากเข้ารับการศึกษาแนะนำเชิงลึก

ประเด็น	ร้อยละ
1) ความตระหนักในการพัฒนาตนเองหรือสถานประกอบการมากขึ้น	13.60
2) การถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากที่ปรึกษาไปสู่ผู้อื่น	13.60
3) การซื้อผลผลิตทางการเกษตรเพื่อนำไปแปรรูป	4.62

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

(3.2) ความต้องการการสนับสนุนด้านการศึกษาแนะนำเชิงลึก พบว่า ในอนาคตผู้เข้าร่วมโครงการต้องการพัฒนาด้านการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์มากที่สุด ร้อยละ 23.37 ของผู้เข้าร่วมโครงการ รองลงมาคือ การหาช่องทางการตลาดในประเทศ และการพัฒนากระบวนการผลิต ร้อยละ 15.09 และ 13.84 ตามลำดับ เพื่อต้องการพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีมูลค่าเพิ่ม ในการสร้างจุดเด่น และสามารถขายสินค้าให้ติดตลาดได้มากยิ่งขึ้น (ตารางที่ 4.177)

ตารางที่ 4.177 ความต้องการการสนับสนุนด้านการศึกษาแนะนำเชิงลึก

ประเด็น	ร้อยละ
1) การพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์	23.27
2) การหาช่องทางการตลาดในประเทศ	15.09
3) การพัฒนากระบวนการผลิต	13.84
4) การสอนทักษะอาชีพ	12.58
5) การแปรรูปการผลิต	6.92
6) การทำเกษตรอินทรีย์	6.92
7) การทำปุ๋ยอินทรีย์	3.77
8) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์	1.26
9) การจัดบูธแสดงสินค้า	1.26
10) การจัดทำบัญชี	0.63
11) การจัดตั้งกลุ่มคลัสเตอร์	0.63

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

หมายเหตุ: ต้องการได้มากกว่า 1 อย่าง

(4) ความพึงพอใจ

(4.1) ความพึงพอใจในหลักสูตรการอบรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในหลักสูตรการปรึกษาแนะนำเชิงลึกอยู่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 4.46 โดยความเหมาะสมของที่ปรึกษาได้รับคะแนนสูงสุด เท่ากับ 4.80 รองลงมา คือ ความเพียงพอของระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม เท่ากับ 4.56 ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมโครงการให้ความคิดเห็นว่า ที่ปรึกษายังไม่มีความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของธุรกิจสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ และเอกสาร คู่มือ อุปกรณ์ที่ได้รับไม่ตรงกับความต้องการตามที่ผู้เข้าร่วมโครงการคาดหวังไว้ (ตารางที่ 4.178)

ตารางที่ 4.178 ความพึงพอใจในหลักสูตรการปรึกษาแนะนำเชิงลึกของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) ความเหมาะสมของที่ปรึกษาที่ให้บริการ	48.00	4.80	ปานกลาง
2) ความเหมาะสมของหลักสูตรและเนื้อหาในการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก	45.40	4.54	ปานกลาง
3) ความเหมาะสมของเอกสาร คู่มือ อุปกรณ์	42.20	4.22	ปานกลาง
4) ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	42.00	4.20	ปานกลาง
5) ความเพียงพอของระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม	45.60	4.56	ปานกลาง
เฉลี่ย	44.64	4.46	ปานกลาง

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(4.2) ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงาน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในด้านกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 โดยวิธีการประชาสัมพันธ์มีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด 4.88 รองลงมาคือ วิธีการสรรหา คัดเลือกสถานประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม 4.84 โดยที่ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นว่าที่ปรึกษาบางท่านไม่ได้ดำเนินการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของธุรกิจสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ รวมทั้งผู้เข้าโครงการส่วนมากไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการตลาดทำผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์พร้อมบรรจุภัณฑ์พร้อมจำหน่าย (ตารางที่ 4.179)

ตารางที่ 4.179 ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงานที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) วิธีการประชาสัมพันธ์	48.80	4.88	ปานกลาง
2) วิธีการสรรหา คัดเลือกสถานประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม	48.40	4.84	ปานกลาง
3) วิธีการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของธุรกิจสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์	43.00	4.30	ปานกลาง
4) วิธีการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก (4 Man-day)	44.00	4.40	ปานกลาง
5) วิธีการทดลองทำผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์พร้อมบรรจุภัณฑ์เพื่อการจำหน่าย	26.60	2.66	น้อย
เฉลี่ย	42.16	4.22	ปานกลาง

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(5) ปัญหาอุปสรรค

(5.1) ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ทราบข่าวประชาสัมพันธ์จากที่ปรึกษามากกว่า การประชาสัมพันธ์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งอาจเป็นความเสี่ยงในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ โดยผู้เข้าร่วมโครงการอาจไม่มีศักยภาพ ไม่มีความพร้อมด้านบุคลากรในการเข้าร่วมการปรึกษาแนะนำ

(5.2) มีผู้ประกอบการที่ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบจริงมีจำนวนน้อย

(6) ข้อเสนอแนะ

(6.1) หน่วยบริหารโครงการควรร่วมมือกับที่ปรึกษาในการคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการที่มีศักยภาพเพียงพอทั้งในด้านศักยภาพทางธุรกิจ และความพร้อมด้านบุคลากรในการมารับบริการ

(6.2) ควรมีการเพิ่มจำนวนการติดตั้งเครื่องจักรและอุปกรณ์เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

4.17.2 การพัฒนาผลิตภาพนวัตกรรมในวิสาหกิจอุตสาหกรรมเกษตร

โครงการการพัฒนาผลิตภาพนวัตกรรมในวิสาหกิจอุตสาหกรรมเกษตร ดำเนินกิจกรรมโครงการ โดยแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมย่อย ได้แก่ กิจกรรมพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป ด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติ และกิจกรรมพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล โดยมีรายละเอียดกิจกรรมการดำเนินงาน และผลการประเมิน ดังนี้

1) กิจกรรมพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติ

1.1) สาระสำคัญโครงการ กิจกรรมพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติเป็นกิจกรรมที่เปิดให้สถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมที่มีความสนใจใช้เทคโนโลยีหุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ/เทคโนโลยีดิจิทัล และบุคลากรในภาคอุตสาหกรรม/บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ได้พัฒนาศักยภาพให้มีการใช้ระบบอัตโนมัติเพื่อพัฒนาการผลิตในทุก ๆ ด้าน ในด้านคุณภาพ การลดต้นทุน เช่น ลดเวลาการผลิต ลดของเสีย ลดการใช้วัตถุดิบ ลดขั้นตอนการผลิต รวมไปถึงลดจำนวนแรงงานในการผลิต โดยมีเป้าหมายให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนการผลิต ร้อยละ 6 ลดของเสีย ร้อยละ 3 และเพิ่มมูลค่ายอดขาย ร้อยละ 9 นอกจากนี้ยังต้องมีนวัตกรรมเพื่อให้เกิดสินค้าตัวใหม่เพิ่มความหลากหลายและทางเลือกให้กับผู้บริโภค จำเป็นจะต้องมีการสนับสนุนสถานประกอบการอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปให้มีการใช้ระบบอัตโนมัติ เพิ่มขีดความสามารถในการผลิต เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน และนำไปสู่การพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน

1.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของ SMEs ในภาคอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป หรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ ให้สามารถนำเทคโนโลยีหุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

(2) เพื่อพัฒนาบุคลากรในภาคอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป หรืออุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้/ความเข้าใจเทคโนโลยีระบบอัตโนมัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้สูงขึ้น

(3) เพื่อพัฒนาต้นแบบ (Prototype) ให้กับผู้ประกอบการออกแบบและพัฒนา ระบบ (System Integrator) ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

1.3) วิธีการดำเนินงาน

(1) ดำเนินการโดยจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกด้านการเพิ่มประสิทธิภาพด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติ ให้กับสถานประกอบการที่มีความสนใจจำนวนไม่น้อยกว่า 100 กิจการ แบ่งออกเป็นกิจกรรมให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกในด้านการเพิ่มผลิตภาพด้วยเทคโนโลยีหุ่นยนต์/ระบบอัตโนมัติไม่น้อยกว่า 90 กิจการ และกิจกรรมให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกเพื่อพัฒนาผลิตภาพในด้านการศึกษาวิธีการทำงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวนไม่น้อยกว่า 10 กิจการ

(2) กิจกรรมพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีอัตโนมัติ โดยจัดกิจกรรมระดมสมองให้กับผู้เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาบุคลากรจำนวนไม่น้อยกว่า 200 ราย และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนี้/บุคลากรภาคการศึกษา/บุคลากรในภาคอุตสาหกรรม จำนวนไม่น้อยกว่า 200 ราย รวมทั้ง 2 กิจกรรม 400 ราย โดยจัดกิจกรรมไม่น้อยกว่า 5 ครั้ง ครั้งละไม่ต่ำกว่า 2 วัน รุ่นละไม่น้อยกว่า 30 ราย เพื่อให้ทราบถึงปัญหาในการปรับเปลี่ยนสู่อุตสาหกรรมเกษตรด้วยเทคโนโลยีหุ่นยนต์/ระบบอัตโนมัติ พร้อมแนวทางแก้ไขและความต้องการในการส่งเสริมจากภาครัฐ

(3) กิจกรรมพัฒนาหุ่นยนต์ต้นแบบและระบบอัตโนมัติและคู่มือประเมินความพร้อมในการปรับเปลี่ยนมาใช้หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ ดำเนินการโดยประชาสัมพันธ์เพื่อรวบรวมปัญหาจากสถานประกอบการ และคัดเลือกปัญหาที่จะสร้างต้นแบบในการแก้ไขปัญหสถานประกอบการดังกล่าว จากนั้นให้คำปรึกษาและนำเชิงลึกในการพัฒนาต้นแบบไม่น้อยกว่า 120 Man-day เพื่อให้ได้ต้นแบบหุ่นยนต์/ระบบอัตโนมัติไม่น้อยกว่า 4 ต้นแบบ

1.4) ผลการประเมิน

(1) กระบวนการ (Processes)

(1.1) การรับทราบข้อมูลข่าวสารของกิจกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่ปรึกษามากที่สุด ร้อยละ 46.15 ของผู้เข้าร่วมโครงการ แบ่งออกเป็น ได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่ปรึกษา และโทรศัพท์จากหน่วยงานที่ปรึกษา ร้อยละ 26.92 และ 19.23 ตามลำดับ ในส่วนของช่องทางการรับทราบข้อมูลข่าวสารของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีร้อยละ 28.85 ของผู้เข้าร่วมโครงการ แบ่งออกเป็นทางเว็บไซต์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมากที่สุด ร้อยละ 18.27 (ตารางที่ 4.180)

ตารางที่ 4.180 ช่องทางการรับทราบข่าวสารข้อมูลกิจกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ช่องทางการรับทราบข่าวสารกิจกรรม	ร้อยละ
หน่วยงานที่ปรึกษา	46.15
1) การแนะนำจากหน่วยงานที่ปรึกษา	26.92
2) โทรศัพท์จากหน่วยงานที่ปรึกษา	19.23
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	28.85
1) เว็บไซต์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	18.27
2) การแนะนำของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	4.81
3) โทรศัพท์เชิญจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	3.85
4) อีเมลเชิญจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	1.92
แหล่งอื่น	25.00
1) สื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ Social Media	10.58
2) การแนะนำจากคนรู้จัก/เพื่อน	7.69
3) การแนะนำจากหัวหน้างาน/บริษัทของตนเอง	6.73
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(1..2) การรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการทุกราย ทราบว่ากิจกรรมที่เข้าร่วมมีการสนับสนุนและส่งเสริมโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

(1.3) เหตุผลในการเข้ารับการอบรมของผู้ประกอบการ พบว่า ร้อยละ 59.42 ของผู้เข้าร่วมโครงการ ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเพราะต้องการพัฒนาตนเอง รองลงมา ที่ปรึกษาของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมชักชวน ร้อยละ 31.88 ในส่วนการเคยร่วมงานกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และเจ้าหน้าที่ที่มีเพียงร้อยละ 5.80 และ 2.90 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.181)

ตารางที่ 4.181 เหตุผลในการเข้ารับการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ
1) การพัฒนาตนเอง/องค์กรของตนเอง	59.42
2) บริษัทที่ปรึกษาของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมชักชวน	31.88
3) เคยเข้าร่วมกิจกรรมปรึกษาแนะนำเชิงลึกกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมาก่อน	5.80
4) เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมชักชวนให้เข้าร่วม	2.90
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(2) ผลได้ (Outputs) จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติ 104 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 104.00 ของเป้าหมาย 100 กิจการ บุคลากรที่ได้รับการอบรม 403 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.75 ของเป้าหมาย 400 ราย และหุ่นยนต์ต้นแบบ ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว 4 ต้นแบบ ครบตามเป้าหมาย

(3) ผลลัพธ์ (Outcomes)

(3.1) ผลกระทบต่อธุรกิจ พบว่า ในด้านการผลิต ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถ ลดต้นทุนการผลิตได้ร้อยละ 16.23 จากเป้าหมาย ร้อยละ 6 ลดของเสียจากการผลิตได้ร้อยละ 49.14 จากเป้าหมาย ร้อยละ 3 เพิ่มยอดขายได้ร้อยละ 35.00 จากเป้าหมายร้อยละ 9 และเพิ่มผลผลิตในกระบวนการผลิตได้ ร้อยละ 41.00 จากเป้าหมายร้อยละ 10 สามารถปรับเปลี่ยนระบบการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีหุ่นยนต์ หรือระบบ อัตโนมัติ ได้ร้อยละ 58.11 จากเป้าหมาย ร้อยละ 100 ของผู้เข้าร่วมโครงการ มีการปรับเปลี่ยนระบบการผลิต โดยใช้เทคโนโลยีหุ่นหรือระบบอัตโนมัติไปใช้ได้จริง ร้อยละ 33.78 จากเป้าหมาย ร้อยละ 25 ของผู้เข้าร่วม โครงการ และมีการซื้อผลผลิตทางการเกษตรเพื่อนำไปแปรรูป ร้อยละ 5.36 ของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยมีการซื้อ ผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ 30 ซึ่งเป็นการจ้างให้เกษตรกรในเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจปลูกวัตถุดิบเพิ่มขึ้น ประมาณ 200 ราย (ตารางที่ 4.182)

ตารางที่ 4.182 ผลกระทบต่อธุรกิจที่เกิดขึ้นหลังจากเข้ารับการศึกษาแนะนำเชิงลึก

ประเด็น	ร้อยละ
1) ด้านผลิตภาพการผลิต (ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)	
- ลดต้นทุนการผลิต	16.23
- ลดของเสียจากการผลิต	49.14
- เพิ่มยอดขาย	35.00
- เพิ่มผลผลิตในกระบวนการผลิต	41.00
2) ด้านแผนปรับเปลี่ยนระบบการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีหุ่นยนต์หรือระบบอัตโนมัติ	
- มี	58.11
- ไม่มี	41.89
3) ด้านการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีหุ่นยนต์หรือระบบอัตโนมัติไปใช้จริง	
- มี	33.78
- ไม่มี	66.22
4) ด้านการนำผลผลิตทางการเกษตรไปแปรรูป	
- มี	5.36
- ไม่มี	94.64

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(3.2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ พบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการ กิจการขนาด S สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจประมาณ 70.67 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 73.55 ของมูลค่ารวม หากทำตามคำแนะนำของที่ปรึกษา เป็นระยะเวลา 1 ปี ในส่วนของกิจการขนาด XS ไม่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ เนื่องจากยังไม่มีกิจการใดที่ได้ทดลองทำตามคำแนะนำของที่ปรึกษา จึงไม่สามารถประมาณการทางเศรษฐกิจได้ (ตารางที่ 4.183)

ตารางที่ 4.183 ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นของกิจกรรมเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการ

ขนาดของกิจการ	ร้อยละของกิจการ	ประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อปี	
		มูลค่า (บาท)	ร้อยละ
1) XS (วิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการเดี่ยวที่จดทะเบียนพาณิชย์)	18.81	-	-
2) S (นิติบุคคลที่มีจำนวนแรงงานไม่เกิน 50 คน)	60.40	70,670,730	73.55
3) M (นิติบุคคลที่มีจำนวนแรงงาน 50 - 200 คน)	13.86	20,421,250	21.25
4) L (นิติบุคคลที่มีจำนวนแรงงาน 200 คนขึ้นไป)	6.93	5,000,000	5.20
รวม	100.00	96,091,980	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(3.3) ผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ประกอบการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 33.78 มีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากที่ปรึกษาไปสู่คนอื่น ๆ ในองค์กร รองลงมาคือมีการปรับเปลี่ยน Mindset ในการพัฒนาสถานประกอบการ ร้อยละ 22.29 ของผู้เข้าร่วมโครงการ และมีการเชื่อมโยงเครือข่ายของผู้ประกอบการ ร้อยละ 5.41 ของผู้เข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 4.184)

ตารางที่ 4.184 ผลกระทบต่อทัศนคติของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ
1) การปรับเปลี่ยน Mindset ในการพัฒนาสถานประกอบการ	22.29
2) ความตระหนักในการพัฒนาสถานประกอบการมากขึ้น	10.81
3) การเชื่อมโยงเครือข่ายของผู้ประกอบการ	5.41
4) การถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากที่ปรึกษาไปสู่คนอื่น ๆ ในองค์กร	33.78

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

(3.4) ความต้องการในการแนะนำปรึกษาเชิงลึกของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความต้องการในการพัฒนาการหาช่องทางการตลาดในประเทศ การหาช่องทางการตลาดต่างประเทศ และการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Packaging) มากที่สุด ร้อยละ 42.55 12.77 และ 10.64

ตามลำดับ ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการมีความต้องการรวมทั้งต้องการเปิดตลาดใหม่ เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า รวมทั้งการพัฒนามาตรฐานประกอบการ ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมโครงการต้องการพัฒนาธุรกิจของตนเองก่อน มากกว่าที่จะพัฒนาเครือข่ายของธุรกิจ (ตารางที่ 4.185)

ตารางที่ 4.185 ความต้องการในการแนะนำปรึกษาเชิงลึกของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ
1) การหาช่องทางการตลาดในประเทศเพิ่มขึ้น	42.55
2) การหาช่องทางการตลาดต่างประเทศเพิ่มขึ้น	12.77
3) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Packaging)	10.64
4) การจัดทำมาตรฐานสินค้าและมาตรฐานสถานประกอบการ	8.50
5) การวิจัยพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์	6.38
6) การสร้างนวัตกรรมใหม่ของสินค้า	6.38
7) การพัฒนากระบวนการผลิต	4.26
8) การอบรมเทคนิคเฉพาะด้าน	2.13
9) การตั้งราคาสินค้าให้เหมาะสม	2.13
10) การตลาดเชิงกลยุทธ์	2.13
11) การบริหารการเงิน	2.13
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(4) ความพึงพอใจ

(4.1) ความพึงพอใจในหลักสูตรการอบรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในหลักสูตรการปรึกษาแนะนำเชิงลึกอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 6.41 โดยความเหมาะสมของช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรมมีคะแนนสูงสุดเท่ากับ 7.40 รองลงมาคือ ความเหมาะสมของที่ปรึกษา และหลักสูตรเนื้อหาในการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก มีคะแนนเฉลี่ย 6.78 และ 6.28 ตามลำดับ โดยผู้เข้าร่วมโครงการเห็นว่าที่ปรึกษาไม่มีประสบการณ์จริงในด้านอุตสาหกรรม และไม่มี ความชำนาญด้านระบบการทำงานของเครื่องจักรที่ใช้ในโรงงาน ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการต้องเสียเวลาอธิบายการทำงานให้กับที่ปรึกษาด้านหลักสูตรเนื้อหาการแนะนำเชิงลึกยังไม่มี ความสอดคล้องต่อความต้องการเท่าที่ควร เนื่องจากสถานประกอบการไม่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีอัตโนมัติ ทำให้ต้องเปลี่ยนหลักสูตรเป็นด้านการตลาด การปรับปรุงการผลิตแทน ด้านเอกสารคู่มือยังไม่มี ความเหมาะสมเนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการบางส่วนไม่ได้รับเอกสารรวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมสั้นเกินไป เพราะการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีอัตโนมัติเข้ามาช่วยต้องใช้ระยะเวลาในการตัดสินใจ (ตารางที่ 4.186)

ตารางที่ 4.186 ความพึงพอใจในหลักสูตรการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) ความเหมาะสมของที่ปรึกษาที่ให้บริการ	67.80	6.78	มาก
2) ความเหมาะสมของหลักสูตรและเนื้อหาในการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก	62.80	6.28	มาก
3) ความเหมาะสมของเอกสาร คู่มือ อุปกรณ์	55.40	5.54	ปานกลาง
4) ความเหมาะสมของช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรม	74.00	7.40	มาก
5) ความเพียงพอของระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม	60.60	6.06	มาก
เฉลี่ย	64.12	6.41	มาก

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(4.2) ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงาน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในกระบวนการทำงานอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 6.31 โดยมีความพึงพอใจในด้านการวินิจฉัยสถานประกอบการที่ผ่านการคัดเลือกเพื่อวิเคราะห์ปัญหาเบื้องต้นมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ย 6.58 เนื่องจากเพียงแต่สมัครเข้าร่วมโครงการก็สามารถเข้ารับการศึกษาแนะนำได้เลย ในอีกทางหนึ่งด้านการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจเพียง 5.88 ซึ่งผู้เข้าร่วมโครงการเห็นว่าวิธีการที่ที่ปรึกษาใช้ในการปรับเปลี่ยนระบบการผลิตยังไม่ตอบโจทย์ความต้องการได้อย่างแท้จริง รวมทั้งคำปรึกษาแนะนำยังไม่ช่วยให้เพิ่มผลิตภาพได้อย่างแท้จริง (ตารางที่ 4.187)

ตารางที่ 4.187 ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงานที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) การประชาสัมพันธ์	64.20	6.42	มาก
2) การสรรหา คัดเลือกสถานประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม	63.40	6.34	มาก
3) การวินิจฉัยสถานประกอบการที่ผ่านการคัดเลือกเพื่อวิเคราะห์ปัญหาเบื้องต้น	65.80	6.58	มาก
4) การให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก	58.80	5.88	ปานกลาง
เฉลี่ย	63.05	6.31	มาก

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(5) ปัญหาอุปสรรค

(5.1) กิจกรรมที่เป็นผู้ประกอบการรายเดี่ยวและวิสาหกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวนมาก ซึ่งการใช้ระบบอัตโนมัติในการดำเนินกิจการนั้นเกินความจำเป็นเมื่อเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการ

(5.2) ระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรมการวางแผนปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของโรงงานในระบบอัตโนมัติสั้นเกินไป เนื่องจากการจะปรับเปลี่ยนระบบการทำงานให้เป็นเครื่องจักรต้องใช้เวลาในการตัดสินใจ

(6) ข้อเสนอแนะ

(6.1) ควรกำหนดเนื้อหาของการปรึกษาแนะนำ และที่ปรึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของกิจการที่ได้ เนื่องจากในแต่ละอุตสาหกรรมมีรายละเอียดของกระบวนการทำงานแตกต่างกัน

(6.2) ควรพิจารณาระยะเวลาในการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกให้เพียงพอต่อการพัฒนาผู้ประกอบการในประเด็นการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีอัตโนมัติอย่างมีประสิทธิภาพ

2) กิจกรรมพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

2.1) สาระสำคัญโครงการ กิจกรรมพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกิจกรรมที่เปิดให้สถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมที่มีความสนใจใช้เทคโนโลยีหุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ/เทคโนโลยีดิจิทัล และบุคลากรในภาคอุตสาหกรรม/บุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาศักยภาพให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาการผลิตในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งการเพิ่มผลผลิตภาพด้วยเครื่องมือคุณภาพเพิ่มความหลากหลายและทางเลือกให้กับผู้บริโภค เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ในขณะที่ SMEs ก็มีระบบการบริหารจัดการที่ดีขึ้น โดยมีเป้าหมายให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนไม่น้อยกว่าร้อยละ 6 ลดของเสีย ร้อยละ 3 และเพิ่มมูลค่ายอดขาย ร้อยละ 9 ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกษตรกรอีกด้วย

2.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อพัฒนาศักยภาพ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน เกษตรกร บุคลากรในภาคการเกษตร โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาผลผลิตภาพและนวัตกรรม

(2) เพื่อให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน เกษตรกร บุคลากรในพื้นที่ สามารถต่อยอดเชื่อมโยงการให้บริการของศูนย์ ITC ที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3) วิธีการดำเนินงาน ดำเนินการโดยจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาแนะนำด้านการพัฒนาประสิทธิภาพ การผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ผ่านการประชาสัมพันธ์ คัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมกิจกรรม เพื่อเข้ารับคำแนะนำเชิงลึกด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จำนวนอย่างน้อย 100 กิจการ ประกอบด้วยกลุ่มทั่วไปไม่น้อยกว่า 50 กิจการ รวมแล้วไม่น้อยกว่า 200 Man-days เพื่อพัฒนาการจัดทำ Website Thai SMEs และกลุ่มศักยภาพ ไม่น้อยกว่า 50 กิจการ รวมแล้วไม่น้อยกว่า 500 Man-days เพื่อติดตั้ง Sensor สำหรับรายงานข้อมูล โดยที่กลุ่มทั่วไปการให้คำแนะนำเชิงลึกจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้เหมาะสม ในส่วนของศักยภาพจะมุ่งเน้นไปที่การติดตั้งเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อดึงข้อมูลจากสายการผลิตและเครื่องจักร

2.4) ผลการประเมิน

(1) กระบวนการ (Processes)

(1.1) การรับทราบข้อมูลข่าวสารของกิจกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการรับทราบข้อมูลข่าวสารผ่านทางหน่วยงานที่ปรึกษามากที่สุด ร้อยละ 68.42 ของผู้เข้าร่วมโครงการ แบ่งเป็นการแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ปรึกษามากที่สุด รองลงมาคือ Social Media และโทรศัพท์จากหน่วยงานที่ปรึกษา ร้อยละ 41.05 16.84 และ 10.53 ตามลำดับ โดยผู้เข้าร่วมโครงการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเพียง ร้อยละ 5.26 ของผู้เข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 4.188)

ตารางที่ 4.188 ช่องทางการรับทราบข่าวสารข้อมูลกิจกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ช่องทางการรับทราบข่าวสารกิจกรรม	ร้อยละ
หน่วยงานที่ปรึกษา	68.42
1) การแนะนำจากหน่วยงานที่ปรึกษา	41.05
2) Social Media ของหน่วยงานที่ปรึกษา	16.84
2) โทรศัพท์จากหน่วยงานที่ปรึกษา	10.53
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	5.26
1) เว็บไซต์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	3.16
2) การแนะนำของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	2.11
แหล่งอื่น	26.31
1) สื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ Social Media	14.74
2) การแนะนำจากคนรู้จัก/เพื่อน	9.47
3) การแนะนำจากหัวหน้างาน/บริษัทของตนเอง	2.10
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(1.2) การรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่ร้อยละ 93.93 ทราบว่าโครงการนี้ได้รับการสนับสนุนจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (ตารางที่ 4.189)

ตารางที่ 4.189 การรับรู้ข่าวสารในการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรม

หน่วยงาน	ร้อยละ
1) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	93.93
2) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	1.52
3) ไม่ทราบ	4.55
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(1.3) เหตุผลในการเข้ารับการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 84.84 มีความต้องการในการพัฒนาตนเอง รองลงมาคือบริษัทที่ปรึกษาชักชวนให้เข้าร่วมโครงการ ซึ่งมีจำนวนมากว่าการชักชวนของเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ร้อยละ 10.60 (ตารางที่ 4.190)

ตารางที่ 4.190 เหตุผลในการเข้ารับการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ
1) การพัฒนาตนเอง/องค์กรของตนเอง	84.84
2) บริษัทที่ปรึกษาของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมชักชวน	12.12
3) เคยเข้าร่วมกิจกรรมปรึกษาแนะนำเชิงลึกกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมาก่อน	1.52
4) เจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมชักชวนให้เข้าร่วม	1.52
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(2) ผลได้ (Outputs)

(2.1) จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการเข้าร่วมโครงการประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 106 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 106.00 ของเป้าหมาย 100 กิจกรรม แบ่งเป็นประเภทของอุตสาหกรรม ดังนี้ (ตารางที่ 4.191)

ตารางที่ 4.191 ประเภทของสถานประกอบการได้รับการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ประเภท	ร้อยละ
1) อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป	45.45
2) เกษตรกรรม	25.75
3) อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป	22.74
4) อุตสาหกรรมอาหารสัตว์	4.54
5) อุตสาหกรรมเครื่องจักร	1.52
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(2.2) หัวข้อการพัฒนาที่ได้รับจากการปรึกษาแนะนำเชิงลึก พบว่า กลุ่มทั่วไปได้รับการพัฒนาทางด้านการจัดทำเว็บไซต์ Thai-SME ซึ่งประกอบด้วยระบบหน้าร้าน และระบบจัดการหลังร้าน รวมทั้งกลุ่มศักยภาพได้รับการปรึกษาแนะนำเชิงลึก ในการติดตั้ง Sensor สำหรับรายงานข้อมูลต่าง ๆ เช่น สภาพอากาศ อุณหภูมิ ความชื้น ดำเนินการได้ 50 กิจกรรม ครบตามเป้าหมาย (ตารางที่ 4.192)

ตารางที่ 4.192 ประเภทของการบริการที่ได้รับจากโครงการ

ประเภท	ร้อยละ
1) การจัดทำเว็บไซต์ Thai-SME	100.00
2) การติดตั้ง Sensor สำหรับรายงานข้อมูล	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

(3) ผลลัพธ์ (Outcomes)

(3.1) ผลกระทบต่อธุรกิจ พบว่า ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการผู้เข้าร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ร้อยละ 10.52 จากเป้าหมายร้อยละ 6 สามารถลดของเสียจากกระบวนการผลิตได้ ร้อยละ 8.71 จากเป้าหมาย ร้อยละ 3 และสามารถเพิ่มยอดขายได้ ร้อยละ 16.67 จากเป้าหมายร้อยละ 9 ซึ่งโครงการนี้สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายในด้านประสิทธิภาพการผลิต (ตารางที่ 4.193)

ตารางที่ 4.193 ผลกระทบต่อธุรกิจที่เกิดขึ้นหลังจากเข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ
1) ลดต้นทุนการผลิต	10.52
2) ลดของเสียจากการผลิต	8.71
3) เพิ่มยอดขาย	16.67

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

(3.2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ พบว่า หากผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติตามคำแนะนำของที่ปรึกษาในระยะเวลา 1 ปี กิจการขนาด XS จะสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ประมาณ 1.79 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 60.65 ของมูลค่าที่ทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นทั้งหมด รองลงมาคือกิจการขนาด S และ M สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ประมาณ 0.82 ล้านบาท และ 0.34 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.84 และ 11.51 ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าโครงการนี้สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ถึง 2.95 ล้านบาทต่อปี (ตารางที่ 4.194)

ตารางที่ 4.194 ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นของกิจกรรมเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการ

ขนาดของกิจการ	กิจการ (ร้อยละ)	ประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อปี	
		มูลค่า (บาท)	ร้อยละ
1) XS	62.86	1,790,880	60.65
2) S	35.24	822,171	27.84
3) M	1.90	340,000	11.51
4) L	-	-	-
รวม	100.00	2,953,051	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(3.3) ผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ประกอบการ พบว่า ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับไปสู่คนอื่น ๆ ในองค์กร ได้ถึงร้อยละ 39.71 ของผู้เข้าร่วมโครงการ รองลงมาผู้เข้าร่วมโครงการมีความตระหนักในการพัฒนาสถานประกอบการ และมีการเชื่อมโยงเครือข่าย ร้อยละ 19.12 ของผู้เข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 4.195)

ตารางที่ 4.195 ผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ประกอบการ

ประเด็น	ร้อยละ
1) การปรับเปลี่ยน Mindset ในการพัฒนาสถานประกอบการ	7.35
2) ความตระหนักในการพัฒนาสถานประกอบการมากขึ้น	19.12
3) การเชื่อมโยงเครือข่ายของผู้ประกอบการ	19.12
4) การถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากที่ปรึกษาไปสู่คนอื่น ๆ ในองค์กร	39.71

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

(3.4) ความต้องการในการแนะนำปรึกษาเชิงลึกของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความต้องการในการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมากที่สุด รองลงมา การตลาดแบบออนไลน์ ร้อยละ 36.36 และ 29.09 ตามลำดับ เนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการมีความต้องการในการปรับตัวให้ทันต่อเทคโนโลยีมากยิ่งขึ้น ทั้งการนำไปพัฒนากระบวนการผลิต เพื่อลดจำนวนแรงงานในภาคการผลิต และใช้การตลาดแบบออนไลน์ เพื่อขยายตลาดให้กับผลิตภัณฑ์ของตนเองมากขึ้น (ตารางที่ 4.196)

ตารางที่ 4.196 ความต้องการในการแนะนำปรึกษาเชิงลึกของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ
1) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มศักยภาพองค์กร	36.36
2) การตลาดแบบออนไลน์	29.09
3) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Packaging)	7.27
4) การลดต้นทุนการผลิต	7.27
5) การวิจัยพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์	5.45
6) การปรับปรุงเครื่องจักรอุปกรณ์	3.64
7) การตลาดเชิงกลยุทธ์	3.64
8) การจัดหาวัตถุดิบ การบริหารสต็อกสินค้า	1.82
9) การสร้างนวัตกรรมใหม่ของสินค้า	1.82
10) การอบรมเทคนิคเฉพาะด้าน	1.82
11) การปรับปรุงสายการผลิตสินค้า	1.82
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(4) ความพึงพอใจ

(4.1) ความพึงพอใจในหลักสูตรการปรึกษาแนะนำเชิงลึก พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 6.43 โดยที่มีความพึงพอใจในด้านความเหมาะสมของที่ปรึกษา และความเพียงพอของระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมมากที่สุด เท่ากับ 6.56 ในอีกทางหนึ่ง ผู้เข้าร่วมโครงการให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่าหลักสูตรเนื้อหาที่ใช้ในการปรึกษาแนะนำเชิงลึกไม่มีความแตกต่างจากที่เคยได้รับจากครั้งก่อน ๆ การใช้การตลาดแบบออนไลน์ รวมทั้งการติดตั้ง Sensor ในกลุ่มศักยภาพสูง ยังพบว่าอุปกรณ์ไม่มีคุณภาพตามที่ได้คาดหวังไว้ เนื่องจากอุปกรณ์ยังมาสารพัดทำงานร่วมกับอุปกรณ์ชนิดอื่น ๆ ได้ (ตารางที่ 4.197)

ตารางที่ 4.197 ความพึงพอใจในหลักสูตรการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) ความเหมาะสมของที่ปรึกษาที่ให้บริการ	65.60	6.56	มาก
2) ความเหมาะสมของหลักสูตรและเนื้อหาในการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก	65.40	6.54	มาก
3) ความเหมาะสมของเอกสาร คู่มือ อุปกรณ์	60.60	6.06	มาก
4) ความเหมาะสมของช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรม	64.20	6.42	มาก
5) ความเพียงพอของระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม (2 - 5 Man-days)	65.60	6.56	มาก
เฉลี่ย	64.28	6.43	มาก

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(4.2) ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงาน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจที่มีต่อเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 6.68 คะแนน โดยมีความพึงพอใจในด้านวิธีการประชาสัมพันธ์มากที่สุด 7.32 คะแนน แต่การประชาสัมพันธ์ยังมีอยู่ในวงแคบ เนื่องจากผู้เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่รับทราบข้อมูลข่าวสารโครงการผ่านที่ปรึกษา หากผู้ใดไม่เคยทำงานร่วมกับที่ปรึกษามาก่อน อาจจะไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสารของโครงการ รองลงมาคือ วิธีการสรรหา คัดเลือกสถานประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม 6.80 คะแนน ส่วนผู้เข้าร่วมโครงการกลุ่มทั่วไป เห็นว่า ที่ปรึกษารวบรวมให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกในการใช้เว็บไซต์เพื่อขายสินค้าออนไลน์ ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการไม่เข้าใจ และไม่สามารถจดจำสิ่งที่ที่ปรึกษาให้คำแนะนำได้ สำหรับกลุ่มศักยภาพ เห็นว่าการให้คำปรึกษาแนะนำ ไม่ได้เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง เนื่องจากไม่มีการบูรณาการกับระบบของเทคโนโลยี (ตารางที่ 4.198)

ตารางที่ 4.198 ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงานที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) การประชาสัมพันธ์	73.20	7.32	มาก
2) การสรรหา คัดเลือกสถานประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม	68.00	6.80	มาก
3) การวินิจฉัยสถานประกอบการที่ผ่านการคัดเลือกเพื่อวิเคราะห์ปัญหาเบื้องต้น	65.80	6.58	มาก
4) การให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก	60.20	6.02	มาก
เฉลี่ย	66.80	6.68	มาก

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(5) ปัญหาอุปสรรค

(5.1) การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ มีการคัดเลือกประเภทวิสาหกิจชุมชน กลุ่มอาชีพและผู้ประกอบการเดี่ยวที่มีขนาด XS มาเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมาก ซึ่งกลุ่มนี้ส่งผลลัพธ์และผลกระทบที่ไม่มีประสิทธิผลต่อโครงการ

(5.2) ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาแนะนำเรื่องการใช้เว็บไซต์เพื่อขายสินค้าออนไลน์ โดยทำแบบรวบรัดเกินไป ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการไม่เข้าใจและไม่สามารถจดจำสิ่งที่ที่ปรึกษาให้คำแนะนำได้ จึงไม่สามารถดำเนินการขายสินค้าออนไลน์ด้วยตนเอง

(5.3) กลุ่มผู้รับบริการกลุ่มศักยภาพ ที่ปรึกษาบางรายให้คำแนะนำไม่บูรณาการ โดยทำเพียงแนะนำการติดตั้ง Sensor เท่านั้น ไม่มีการใช้อย่างบูรณาการกับเครื่องมือต่าง ๆ ทำให้ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นว่ยังไม่ได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงต่อสถานประกอบการ

(6) ข้อเสนอแนะ ควรทบทวนเนื้อหาของโครงการเทียบกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อให้วัตถุประสงค์ และเนื้อหาในการให้บริการที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแท้จริง

3) การส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์เพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

3.1) สำคัญโครงการส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์เพื่อสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจอาหารและเกษตรแปรรูป ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งทางธุรกิจให้แก่กลุ่มผู้ประกอบการอาหารและเกษตรแปรรูปตามภูมิภาคต่าง ๆ โดยอาศัยกลไกการรวมกลุ่มธุรกิจในกลุ่มคลัสเตอร์ ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงเครือข่ายตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) อุตสาหกรรมอาหารและเกษตรแปรรูป ในลักษณะเครือข่ายนวัตกรรม (Innovation Cluster) ประกอบไปด้วย ผู้ประกอบการ หน่วยงานวิจัยทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษาในพื้นที่ รวมถึงเกษตรกรที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนการผลิตไม่น้อยกว่าร้อยละ 6 ลดของเสียไม่น้อยกว่าร้อยละ 3 และเพิ่มมูลค่าขายไม่น้อยกว่าร้อยละ 9

3.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่ SMEs และวิสาหกิจชุมชน ในอุตสาหกรรมอาหารและเกษตรแปรรูป และธุรกิจอื่นที่เกี่ยวข้อง

(2) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์อาหารและเกษตรแปรรูปในภูมิภาคให้เป็นที่ยอมรับของลูกค้า

3.3) วิธีการดำเนินงาน ดำเนินการโดยจ้างที่ปรึกษาโดยหน่วยบริการและหน่วยปฏิบัติการ 4 หน่วย รวม 4 สัญญา จากอุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิเพื่อพัฒนาสถาบันอาหาร มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยบูรพา และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยมีเป้าหมายเป็นกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม (SMEs) และวิสาหกิจชุมชนที่เกี่ยวข้อง/Supply Chain ของอุตสาหกรรมและเกษตรแปรรูป ที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเห็นชอบ รวมทั้งเกษตรกรต้นน้ำของกลุ่มอุตสาหกรรมที่เป็นแหล่งวัตถุดิบหรือกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 150 กิจการ

3.4) ผลการประเมิน

(1) กระบวนการ (Processes)

(1.1) การรับทราบข้อมูลข่าวสารของกิจกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการ รับทราบข้อมูลข่าวสารผ่านทางหน่วยงานที่ปรึกษา และแหล่งอื่นมากที่สุด ร้อยละ 41.18 ของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยที่ผู้เข้าร่วมโครงการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมเพียงร้อยละ 17.64 โดยแบ่งเป็นโทรศัพท์จากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ร้อยละ 7.84 อีเมลและการแนะนำของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ร้อยละ 3.92 และ Social Media ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ร้อยละ 1.96 จะเห็นได้ว่าการประชาสัมพันธ์ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร (ตารางที่ 4.199)

ตารางที่ 4.199 ช่องทางการรับทราบข่าวสารข้อมูลกิจกรรมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ช่องทางการรับทราบข่าวสารกิจกรรม	ร้อยละ
หน่วยงานที่ปรึกษา	41.18
1) Social Media ของหน่วยงานที่ปรึกษา	21.57
2) โทรศัพท์จากหน่วยงานที่ปรึกษาของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	11.76
3) การแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ปรึกษา	7.85
กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	17.64
1) โทรศัพท์จากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	7.84
2) อีเมลเชิญจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	3.92
3) การแนะนำของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	3.92
4) Social Media ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	1.96
แหล่งอื่น	41.18
1) การแนะนำจากคนรู้จัก/เพื่อน	29.41
2) Social Media จากกลุ่มของโครงการอื่น ๆ	9.80
3) สื่อต่าง ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์	1.97
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(1.2) การรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด ทราบว่ากิจกรรมได้รับการสนับสนุนโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

(1.3) เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการร้อยละ 85.11 เข้าร่วมโครงการเพราะต้องการพัฒนาตนเองและองค์กรของตนเอง รองลงมา เคยเข้าร่วมกิจกรรมปรึกษาแนะนำเชิงลึกกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมาก่อน (ตารางที่ 4.200)

ตารางที่ 4.200 เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ
1) ต้องการพัฒนาตนเอง/องค์กรของตนเอง	85.11
2) เคยเข้าร่วมกิจกรรมปรึกษาแนะนำเชิงลึกกับกรมส่งเสริมอุตสาหกรรมมาก่อน	10.64
3) เพื่อนชักชวนให้เข้าร่วม	4.25
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(2) ผลได้ (Outputs) จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า มีผู้เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน SMEs จำนวน 162 กิจการ คิดเป็นร้อยละ 108.00 ของเป้าหมาย 150 กิจการ และสามารถจัดตั้งกลุ่มคลัสเตอร์ได้ 5 กลุ่ม ครบตามเป้าหมาย แบ่งเป็น ขนาดของกิจการ ดังนี้ สถานประกอบการขนาด XS เข้าร่วมโครงการมากที่สุด ร้อยละ 56.17 ของผู้เข้าร่วมโครงการ รองลงมา กิจการขนาด S L และ M คิดเป็นร้อยละ 37.65 4.95 และ 1.23 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.201)

ตารางที่ 4.201 สถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการแบ่งตามขนาดของกิจการ

ขนาดกิจการ	ร้อยละ
1) XS (วิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการเดี่ยวที่จดทะเบียนพาณิชย์)	56.17
2) S (นิติบุคคลที่มีจำนวนแรงงานไม่เกิน 50 คน)	37.65
3) M (นิติบุคคลที่มีจำนวนแรงงาน 50 - 200 คน)	1.23
4) L (นิติบุคคลที่มีจำนวนแรงงาน 200 คนขึ้นไป)	4.95
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(3) ผลลัพธ์ (Outcomes)

(3.1) ผลกระทบต่อธุรกิจ พบว่า ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการผู้เข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 60.00 ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด มีประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้นโดยสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ร้อยละ 16.67 จากเป้าหมายร้อยละ 6 สามารถลดของเสียได้ร้อยละ 15.00 จากเป้าหมายร้อยละ 3 และสามารถเพิ่มยอดขายได้ร้อยละ 18.67 จากเป้าหมายร้อยละ 9 (ตารางที่ 4.202)

ตารางที่ 4.202 ผลกระทบต่อธุรกิจที่เกิดขึ้นหลังจากเข้ารับการอบรม

ประเด็น	ร้อยละ
1) ลดต้นทุนการผลิต	16.67
2) ลดของเสียจากการผลิต	15.00
3) เพิ่มยอดขาย	18.67

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

(3.2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ พบว่า หากผู้เข้าร่วมโครงการปฏิบัติตามคำแนะนำของที่ปรึกษาเป็นระยะเวลา 1 ปี จะสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจประมาณ 66.92 ล้านบาทต่อปี โดยแบ่งตามขนาดของกิจการ ดังนี้ กิจการขนาด XS สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้ประมาณ 13.66 ล้านบาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 20.42 ของมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งหมด และกิจการขนาด S สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้ประมาณ 53.2633 ล้านบาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 79.58 ของมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งหมด (ตารางที่ 4.203)

ตารางที่ 4.203 ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นของกิจกรรมเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการ

ขนาดของกิจการ	ประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจต่อปี	
	มูลค่า (บาท)	ร้อยละ
1) XS	13,664,154	20.42
2) S	53,263,314	79.58
3) M	-	-
4) L	-	-
รวม	66,927,468	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(3.3) ผลกระทบต่อทัศนคติของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า หลังเข้าร่วมโครงการ ร้อยละ 78.00 มีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากที่ปรึกษาไปสู่คนอื่น ๆ ในองค์กร และร้อยละ 40.00 มีการเชื่อมโยงเครือข่ายของผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งกลุ่มคลัสเตอร์ (ตารางที่ 4.204)

ตารางที่ 4.204 ผลกระทบต่อทัศนคติของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ
1) การปรับเปลี่ยน Mindset ในการพัฒนาสถานประกอบการ	10.00
2) ความตระหนักในการพัฒนาสถานประกอบการมากขึ้น	10.00
3) การเชื่อมโยงเครือข่ายของผู้ประกอบการ	40.00
4) การถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากที่ปรึกษาไปสู่คนอื่น ๆ ในองค์กร	78.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

หมายเหตุ: ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ

(3.4) ความต้องการในการแนะนำปรึกษาเชิงลึกของผู้เข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการร้อยละ 35.14 มีความต้องการในการหาช่องทางการตลาดในประเทศเพิ่ม รองลงมา การวิจัย พัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการตลาดเชิงกลยุทธ์ทั้งในและต่างประเทศ ร้อยละ 13.51 ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด จะเห็นได้ว่าหลังจากเข้าร่วมโครงการผู้เข้าร่วมโครงการมีความต้องการในการพัฒนาทางการตลาดของตนเองทั้งในและต่างประเทศ ควบคู่กับการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ของตนเองมากยิ่งขึ้น (ตารางที่ 4.205)

ตารางที่ 4.205 ความต้องการในการแนะนำปรึกษาเชิงลึกของผู้ประกอบการในอนาคต

ประเด็น	ร้อยละ
1) การหาช่องทางการตลาดในประเทศเพิ่ม	35.14
2) การวิจัย พัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์	13.51
3) การตลาดเชิงกลยุทธ์ทั้งในและต่างประเทศ	13.51
4) การพัฒนาด้านกระบวนการผลิต	10.81
5) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Packaging)	8.11
6) การหาช่องทางการตลาดส่งออกต่างประเทศ	6.76
7) การจัดทำมาตรฐานสินค้า มาตรฐานสถานประกอบการ	5.41
8) การสร้างนวัตกรรมใหม่ของสินค้า	2.70
9) การจัดหาวัตถุดิบ การบริหารสต็อกสินค้า	1.35
10) การบริหารการเงิน	1.35
11) การจัดทำบัญชีและภาษีธุรกิจ	1.35
รวม	100.00

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(4) ความพึงพอใจ

(4.1) ความพึงพอใจในหลักสูตรการปรึกษาแนะนำเชิงลึก พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการ มีความพึงพอใจในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 7.51 โดยความเหมาะสมของที่ปรึกษาในการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก มีความพึงพอใจสูงสุด 7.80 รองลงมาคือความเหมาะสมของเอกสาร คู่มือ อุปกรณ์ และความเหมาะสมของหลักสูตรเนื้อหา มีคะแนนความพึงพอใจ 7.70 และ 7.58 ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นว่าหลักสูตรและเนื้อหายังไม่ตรงกับความต้องการ เนื่องจากเนื้อหาที่ได้รับไม่แตกต่างกับเนื้อหาที่เคยได้รับในการเข้าร่วมโครงการอื่น ๆ (ตารางที่ 4.206)

ตารางที่ 4.206 ความพึงพอใจในหลักสูตรการอบรมของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) ความเหมาะสมของที่ปรึกษา	78.00	7.80	มาก
2) ความเหมาะสมของหลักสูตรและเนื้อหา	75.80	7.58	มาก
3) ความเหมาะสมของเอกสาร คู่มือ อุปกรณ์	77.00	7.70	มาก
4) ความเหมาะสมของช่วงเวลาในการดำเนินกิจกรรม	75.40	7.54	มาก
5) ความเพียงพอของระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม	69.20	6.92	มาก
เฉลี่ย	75.08	7.51	มาก

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(4.2) ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงาน พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อกระบวนการทำงานอยู่ในระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 7.69 โดยมีความพึงพอใจในวิธีการจัดทำแผนภาพคลัสเตอร์ แผนพัฒนาเครือข่ายโดยใช้ Diamond Model และการจัดกิจกรรมสรุปผลมากที่สุด 7.82 ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการเห็นว่าในบางกิจกรรมมีเวลาที่จำกัด ทำให้ไม่ได้รับความรู้เท่าที่ควร เช่น กิจกรรมเพิ่มผลิตภาพ หรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ (ตารางที่ 4.207)

ตารางที่ 4.207 ความพึงพอใจด้านกระบวนการทำงานที่มีต่อเจ้าหน้าที่ของผู้เข้าร่วมโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) การประชาสัมพันธ์	76.40	7.64	มาก
2) การสรรหา คัดเลือกสถานประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม	76.60	7.66	มาก
3) การสัมมนาชี้แจงรายละเอียดกิจกรรม	77.20	7.72	มาก
4) การสร้างความสัมพันธ์และจัดทำโครงสร้างคณะทำงานบริหารกลุ่ม	76.60	7.66	มาก
5) การจัดทำแผนภาพคลัสเตอร์ และแผนพัฒนาเครือข่ายโดยใช้ Diamond Model	78.20	7.82	มาก
6) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ระหว่างสมาชิก	76.40	7.64	มาก
7) การจัดกิจกรรมเพิ่มผลิตภาพ หรือสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์	76.20	7.62	มาก
8) การจัดกิจกรรมเชื่อมโยงกับระบบดิจิทัลหรือระบบอัตโนมัติ	76.80	7.68	มาก
9) การจัดกิจกรรมศึกษาดูงาน	76.40	7.64	มาก
10) การจัดกิจกรรมสรุปผลปิดกิจกรรม	78.20	7.82	มาก
เฉลี่ย	76.90	7.69	มาก

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(5) ปัญหาอุปสรรค

(5.1) ระยะเวลาในการให้คำปรึกษาแนะนำสำหรับโครงการสั้นเกินไป ทำให้ไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มหรือก่อให้เกิดการพัฒนาที่จะให้กลุ่มอยู่ได้อย่างยั่งยืน

(5.2) ผู้รับผิดชอบโครงการไม่ทราบปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มคลัสเตอร์ ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ อาจจะทำให้ไม่สามารถต่อยอดได้ เพราะภายในกลุ่มคลัสเตอร์มีสมาชิกที่เป็นกลุ่มคลัสเตอร์เดิมและสมาชิกใหม่รวมอยู่ด้วย ทำให้ความต้องการในการพัฒนาไม่ตรงกัน

(6) ข้อเสนอแนะ

(6.1) ควรพิจารณาหลักสูตรและกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับที่ปรึกษา เพื่อจัดหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่เป้าหมาย

(6.2) ควรพิจารณาระยะเวลาในการให้คำปรึกษาแนะนำให้เหมาะสมกับระยะเวลาของโครงการ เนื่องจากกลุ่มคลัสเตอร์ต้องมีการสร้างเครือข่าย มีการละลายพฤติกรรม เพื่อให้เป็นปึกแผ่นก่อนแล้วค่อยพัฒนาในกิจกรรมต่าง ๆ ระยะเวลาในการพัฒนาเครือข่ายควรดำเนินการอย่างน้อย 1 ปี

4) การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการปฏิรูปอุตสาหกรรม (สปอ.)

4.1) สาระสำคัญโครงการ การยกระดับโครงสร้างพื้นฐานให้เอื้อต่อการปฏิรูปอุตสาหกรรม เป็นการยกระดับโครงสร้างการผลิตในภาคอุตสาหกรรมแปรรูปอย่างครบวงจร เพื่อดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลในการสร้างความเข้มแข็ง และรายได้ให้แก่เกษตรกรและสถาบันเกษตรกร เพิ่มผลิตภาพการผลิตภาคเกษตรอย่างครบวงจร โดยการจัดตั้งศูนย์ปฏิรูปอุตสาหกรรม (Industry Transformation Center: ITC) โดยสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกับการช่วยเหลือ SMEs ในการวิเคราะห์และคัดเลือกผลิตภัณฑ์ให้กับผู้ประกอบการ อีกทั้งยังบ่มเพาะให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปพัฒนา และดำเนินธุรกิจเองได้อย่างต่อเนื่องในอนาคต โดยดำเนินงานแบบบูรณาการกับทุกภาคส่วน จากสถาบันและเครือข่าย เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบความคิดสร้างสรรค์สู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิต โดยนำความทันสมัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมยกระดับการผลิตให้มีประสิทธิภาพและมูลค่าเพิ่ม

4.2) วัตถุประสงค์ของโครงการ

(1) เพื่อสนับสนุนภาคธุรกิจและภาคอุตสาหกรรมของประเทศให้ได้รับการยกระดับให้มีความสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทุกระดับ

(2) เพื่อพัฒนาสินค้าด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์เพื่อก้าวเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 และอุตสาหกรรม 4.0

4.3) วิธีการดำเนินงาน ดำเนินการโดยการจัดตั้งศูนย์ ITC 12 แห่ง ในพื้นที่ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 - 12 ศูนย์ละ 1 แห่ง เพื่อให้บริการต่าง ๆ ได้แก่ การให้คำปรึกษา/แนะนำทางธุรกิจเบื้องต้น การให้ความรู้ผ่านการอบรม/สัมมนาและบ่มเพาะธุรกิจ การวินิจฉัยธุรกิจเบื้องต้น พร้อมส่งต่อผู้ประกอบการเข้าร่วมกับโครงการอื่น ๆ และยังมีบริการ Co-Working Space และการให้บริการเครื่องมือ/เครื่องใช้เป็นการเช่าเครื่องจักรขนาดกลางในการให้บริการ เช่น เครื่องสกัดตัวน เครื่องอบแห้ง โดยมีการจัดจ้างบุคลากรระยะสั้น ประมาณ 4 - 6 เดือน ประจำศูนย์ ITC 3 ราย แบ่งเป็น ผู้เชี่ยวชาญ 1 ราย และเจ้าหน้าที่ 2 ราย

4.4) ผลการประเมิน

(1) ผลได้ (Outputs) โครงการสามารถจัดตั้งศูนย์ ITC ได้ทั้งหมด 12 แห่ง ครอบคลุมเป้าหมาย โดยจัดตั้ง ณ ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 - 12 ศูนย์ละ 1 แห่ง โดยในแต่ละแห่งมีการจัดจ้างผู้เชี่ยวชาญศูนย์ละ 1 ราย และเจ้าหน้าที่ 2 ราย รวมทั้งสิ้น 36 ราย ครอบคลุมเป้าหมาย

(2) ผลลัพธ์ (Outcomes)

(2.1) ความพึงพอใจด้านการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้สนับสนุน และช่วยเหลือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ผู้เข้ารับบริการมีความพึงพอใจในการช่วยยกระดับการผลิตมากที่สุด ร้อยละ 85.20 ของผู้รับบริการทั้งหมด รองลงมา ช่วยสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ และให้บริการตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ ร้อยละ 84.80 และ 83.00 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.208)

ตารางที่ 4.208 ความพึงพอใจด้านการศึกษาวิเคราะห์ความเป็นไปได้สนับสนุนและช่วยเหลือการพัฒนา
ผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) การสนับสนุนการวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์ให้ผู้ประกอบการ	77.60	7.76	มาก
2) การสนับสนุนการคัดเลือกผลิตภัณฑ์ให้ผู้ประกอบการ	73.00	7.30	มาก
3) การสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์	84.80	8.48	มากที่สุด
4) การบริการตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ	83.00	8.30	มากที่สุด
5) การยกระดับการผลิตอุตสาหกรรมเกษตร	85.20	8.52	มากที่สุด
เฉลี่ย	80.72	8.07	มากที่สุด

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

(2.2) ความพึงพอใจการให้บริการของศูนย์ ITC พบว่า ศูนย์ ITC สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันสำหรับผู้ประกอบการมากที่สุด ร้อยละ 82.40 รองลงมาคือเป็นแหล่งช่วยเหลือผู้ประกอบการ และเป็นพื้นที่การจัดแสดงสำหรับศึกษาดูงาน ร้อยละ 74.80 และ 74.20 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.209)

ตารางที่ 4.209 ความพึงพอใจต่อการให้บริการของศูนย์ ICT

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) การเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันสำหรับผู้ประกอบการ	82.40	8.24	มากที่สุด
2) การเป็นแหล่งช่วยเหลือผู้ประกอบการ	74.80	7.48	มาก
3) การเป็นพื้นที่การจัดแสดงสำหรับศึกษาดูงาน	74.20	7.42	มาก
4) การให้บริการพื้นที่จัดแสดงชิ้นงาน	73.00	7.30	มาก
5) การให้บริการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์	68.80	6.88	มาก
เฉลี่ย	74.64	7.46	มาก

ที่มา: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

4.5) ปัญหาอุปสรรค เจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ที่ประจำศูนย์ ITC บางแห่งเมื่อปฏิบัติงานครบสัญญาจ้างแล้ว ไม่มีการต่อสัญญาอย่างต่อเนื่อง

4.6) ข้อเสนอแนะ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจ้างหรือบรรจุเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ ITC เพื่อให้มีความต่อเนื่องในการให้บริการและตรงกับความต้องการของผู้ประกอบการ เนื่องจากศูนย์ ITC สามารถช่วยยกระดับการผลิตภาคอุตสาหกรรมการเกษตรได้

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561). โครงการประเมินผลการดำเนินงานการพัฒนาปัจจัยเอื้อด้านโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรผู้ให้บริการ เพื่อปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคอุตสาหกรรมเกษตรระดับภูมิภาค ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ปี พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561). รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: ซี เอ อินเตอร์เนชั่นแนล อินฟอร์เมชั่น.

4.18 โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

4.18.1 สารสำคัญของโครงการ

ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเศรษฐกิจไทย ซึ่งการปรับขึ้นค่าจ้างแรงงานภายใต้ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันย่อมส่งผลกระทบต่อต้นทุนของผู้ประกอบการ SMEs ผิดกับความผันผวนจากทิศทางของค่าเงิน การปรับเพิ่มสูงขึ้นของต้นทุนวัตถุดิบ การขยับขึ้นของราคาน้ำมัน อัตราเงินเฟ้อและอัตราดอกเบี้ย รวมถึงการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างภาคอุตสาหกรรมโดยมีแรงจูงใจจากผลต่างค่าจ้างและสวัสดิการที่แรงงานได้รับ ทำให้ผู้ประกอบการ SMEs โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปต้องเผชิญกับความท้าทายในการดำเนินธุรกิจเป็นอย่างมาก วิธีหนึ่งซึ่งผู้ประกอบการ SMEs สามารถนำมาใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ โดยการลดระยะเวลาและต้นทุนการผลิต ลดภาระการพึ่งพิงกำลังแรงงาน ขณะเดียวกันสามารถเพิ่มกำลังการผลิตให้สูงขึ้นตาม ซึ่งเป็นการมองภาพรวมของระบบการผลิตทั้งหมด ตั้งแต่กระบวนการผลิตสินค้า กระบวนการขนส่งและกระจายสินค้า รวมถึงการปรับเปลี่ยนหรือ เพิ่มทักษะฝีมือทรัพยากรแรงงานให้สอดคล้องและเหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ ซึ่งผู้ประกอบการอาจคิดหาวิธีตัดลดขั้นตอนการทำงานที่ซับซ้อนลง เช่น การปรับเปลี่ยนสถานที่วางเครื่องจักร เพื่อลดเวลาการประกอบ และขนถ่ายสินค้าจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่งแนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปให้มีศักยภาพและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสามารถดำเนินการได้หลายวิธีการ ได้แก่ ปรับปรุงกระบวนการผลิตให้สามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพด้วยต้นทุนที่ต่ำที่สุด โดยการนำเทคโนโลยี หรือระบบอัตโนมัติเข้ามาใช้ในการผลิต หรือใช้เทคนิค เครื่องมือ การปรับปรุง การเพิ่มผลิตภาพเชิงบูรณาการ (Productivity Improvement Tools) เช่น Lean-Kaizen เพื่อลดต้นทุนจากความสูญเปล่า Total Productive Maintenance (TPM) เพื่อลดความสูญเสียที่เครื่องจักร นอกจากนี้ ในการบริหารจัดการธุรกิจสามารถนำระบบอัตโนมัติและระบบดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในขั้นตอนการดำเนินการของธุรกิจอีกด้วย

จากเหตุผลดังกล่าว กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม จึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป เพื่อลดผลกระทบการขึ้นค่าแรงขึ้นต่ำ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการ SMEs ที่ได้รับผลกระทบจากการขึ้นค่าแรงขึ้นต่ำ มีผลิตภาพเพิ่มขึ้น สามารถลดต้นทุนค่าใช้จ่ายจากการเพิ่มผลิตภาพ ซึ่งจะช่วยชดเชยภาระจากค่าแรงที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งจะช่วยให้ SMEs มีการบริหารจัดการธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ มีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น และสามารถประกอบธุรกิจได้อย่างต่อเนื่องต่อไป

4.18.2 วัตถุประสงค์โครงการ

- 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการผลิต การควบคุมคุณภาพ การลดความสูญเปล่า การลดต้นทุน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจ
- 2) เพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ และบุคลากรในสถานประกอบการ SMEs ให้มีขีดความสามารถในการดำเนินธุรกิจ

4.18.3 เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินการ

- 1) กลุ่มเป้าหมาย คือ วิสาหกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และวิสาหกิจที่มีการจดทะเบียนพาณิชย์ สาขาของอุตสาหกรรมเป้าหมาย อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป และอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป และปศุสัตว์ อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ อุตสาหกรรมหนังและพอกหนัง อุตสาหกรรมสิ่งทอ เครื่องนุ่งห่ม ผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเส้นใยธรรมชาติ อุตสาหกรรมน้ำยางและแปรรูปผลิตภัณฑ์ยาง อุตสาหกรรมกระดาษ สิ่งพิมพ์บรรจุภัณฑ์จากไม้ กระดาษ อุตสาหกรรมพลังงานเชื้อเพลิงชีวภาพ อุตสาหกรรมปาล์มและแปรรูปผลิตภัณฑ์ปาล์ม อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลการเกษตร โดยผู้เข้าร่วมโครงการสามารถลดต้นทุนการผลิต ลดของเสีย และเพิ่มยอดขายได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมด
- 2) ผู้ประกอบการและบุคลากรในภาคธุรกิจ SMEs ที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป
- 3) พื้นที่ดำเนินงาน 76 จังหวัด และกรุงเทพมหานคร

4.18.4 หน่วยงานที่รับผิดชอบ และงบประมาณ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม งบประมาณ 200 ล้านบาท

4.18.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปดำเนินการโดยการวินิจฉัย ประเมินศักยภาพของสถานประกอบการ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การเชื่อมโยงธุรกิจ และการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกในสถานประกอบการ โดยแบ่ง SMEs ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม SMEs ทั่วไป ดำเนินการในกิจกรรม รวมทั้งสิ้น 8 Man-days หรือ 48 Man-hours ต่อกิจการ และกลุ่ม SMEs ศักยภาพ ดำเนินการในกิจกรรม รวมทั้งสิ้น 12 Man-days หรือ 72 Man-hours ต่อกิจการ โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้ประกอบการเข้าร่วมโครงการ ดังนี้

- 1) กลุ่มวิสาหกิจทั่วไป มีคุณสมบัติ ดังนี้
 - 1.1) เป็นวิสาหกิจที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล หรือมีการจดทะเบียนพาณิชย์ในสาขาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือต่อยอดเป็นซัพพลายเชนและอุตสาหกรรมสนับสนุนที่เกี่ยวข้อง
 - 1.2) มีผู้ถือหุ้นเป็นคนไทย ร้อยละ 51 ขึ้นไป
 - 1.3) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
 - 1.4) ไม่เป็นธุรกิจที่ขัดต่อศีลธรรม

2) กลุ่มวิสาหกิจที่มีศักยภาพสูง โดยจะพิจารณาจากคุณสมบัติเบื้องต้นของวิสาหกิจทั่วไป และพิจารณาคุณสมบัติเพิ่มเติม 3 ข้อ จาก 11 ข้อ ดังนี้

- 2.1) มียอดขายเพิ่มขึ้นต่อเนื่องติดต่อกัน 2 ปี
- 2.2) มีฐานลูกค้าเพิ่มขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา
- 2.3) มีการส่งออกไปยังตลาดต่างประเทศ
- 2.4) มีการขยายสาขา หรือมีแผนที่จะขยายสาขาของกิจการ
- 2.5) ได้รับการรับรองมาตรฐานสากลต่าง ๆ
- 2.6) ได้รับรางวัลการประกวดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจ
- 2.7) มีการคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ
- 2.8) มีการเชื่อมโยงระบบอัตโนมัติในกระบวนการผลิต
- 2.9) มีแผนการพัฒนาการผลิตโดยใช้ระบบอัตโนมัติ
- 2.10) มีการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กร
- 2.11) มีการจัดทำแผนธุรกิจ หรือแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจ

3) การดำเนินงาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1) การวินิจฉัย และประเมินศักยภาพของสถานประกอบการ (Assessment) ดำเนินการสำรวจ ประเมิน วิเคราะห์สถานประกอบการ เพื่อให้เจ้าของวิสาหกิจทราบถึงปัญหา และจัดทำข้อเสนอโครงการ (Proposal) รายกิจการ ทั้งนี้ ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บริหารของวิสาหกิจ โดยข้อเสนอโครงการต้องระบุสภาพปัญหา แนวทาง/แผนงาน และตัวชี้วัดในการเพิ่มผลิตภาพและการลดความสูญเสียด้วยเครื่องมือ การปรับปรุงการเพิ่มผลิตภาพในการบริหารจัดการองค์กรเชิงบูรณาการ 1 Man-day หรือ 6 Man-hours ต่อกิจการ

3.2) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่บุคลากรในสถานประกอบการในลักษณะ In-house Training หรือ Group Training (หลายกิจการมาอบรมร่วมกัน) ในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มผลิตภาพและประสิทธิภาพการบริหารธุรกิจผ่านเครื่องมือการปรับปรุงการเพิ่มผลิตภาพหรือการเชื่อมโยงกับระบบอัตโนมัติ หรือระบบดิจิทัล จำนวน 1 Man-day หรือ 6 Man-hours ต่อกิจการ

3.3) การเชื่อมโยงธุรกิจ หรือยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยใช้ระบบอัตโนมัติ และดิจิทัล ดำเนินกิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงทางธุรกิจ การเจรจาธุรกิจด้านการค้า การลงทุน การพัฒนานวัตกรรม โดยการเชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ (Big Brother) หรือยกระดับเทคโนโลยีและนวัตกรรมผ่านศูนย์ปฏิรูปอุตสาหกรรม 4.0 (Industry Transformation Center) หรือ ศูนย์ ITC สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา การเชื่อมโยงลักษณะซัพพลายเชน (ต้นน้ำ - กลางน้ำ) เป็นต้น ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่ม SMEs ทั่วไป 1 Man-day หรือ 6 Man-hours ต่อกิจการ และกลุ่ม SMEs ศักยภาพ 2 Man-days หรือ 12 Man-hours ต่อกิจการ

3.4) การให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกในสถานประกอบการ ดำเนินการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกในสถานประกอบการ ในการเพิ่มผลิตภาพและประสิทธิภาพการบริหารธุรกิจผ่านเครื่องมือการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) หรือการเชื่อมโยงกับระบบอัตโนมัติ หรือระบบดิจิทัล โดยดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนในข้อเสนอโครงการ เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดความสำเร็จของงาน ซึ่งแบ่งออกเป็น กลุ่ม SMEs ทั่วไป 5 Man-days หรือ 30 Man-hours ต่อกิจการ และกลุ่ม SMEs ที่มีศักยภาพสูง 8 Man-days หรือ 48 Man-hours ต่อกิจการ

4.18.6 ผลการประเมิน

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

1.1) ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณแล้ว 198.7821 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 99.39 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 200 ล้านบาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2562)

1.2) หลักสูตรการพัฒนาเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และการให้คำปรึกษาแนะนำกับ SMEs โดยมีการฝึกอบรม ให้กับกลุ่ม SMEs ทั่วไป และกลุ่ม SMEs ศักยภาพ ประกอบด้วย 11 หลักสูตร ดังนี้

- (1) หลักสูตรการบริหารจัดการองค์กร
- (2) หลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
- (3) หลักสูตรการออกแบบ/พัฒนาผลิตภัณฑ์
- (4) หลักสูตรการเขียนแผน/กลยุทธ์ต่าง ๆ
- (5) หลักสูตรมาตรฐานต่าง ๆ เช่น การจัดทำระบบมาตรฐาน ออย. มาตรฐาน GMP
- (6) หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ/Digital/ยกระดับอุตสาหกรรมเกษตรเข้าสู่ยุค 4.0
- (7) หลักสูตรการตลาดและการขาย การพัฒนาช่องทางการตลาด
- (8) หลักสูตรการเงินและบัญชี
- (9) หลักสูตรการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) การลดต้นทุน การลดของเสีย การแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า เป็นต้น
- (10) หลักสูตรโลจิสติกส์
- (11) หลักสูตรกฎหมาย/การจดทะเบียน

2) กระบวนการ (Processes)

2.1) ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมโครงการ ผู้สมัครเข้าร่วมโครงการที่มีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ของโครงการ สามารถแบ่งตามประเภทของสถานประกอบการได้ดังนี้ กลุ่ม SMEs ทั่วไป เป็นผู้ประกอบการเดี่ยวที่จดทะเบียนพาณิชย์ ร้อยละ 41.33 รองลงมา บริษัท ร้อยละ 27.08 และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 23.04 และกลุ่ม SMEs ศักยภาพ เป็นบริษัท มากที่สุด ร้อยละ 56.22 รองลงมา ร้านค้าที่จดทะเบียนพาณิชย์ ร้อยละ 12.93 และห้างหุ้นส่วนจำกัด ร้อยละ 10.45 ของผู้เข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 4.210)

ตารางที่ 4.210 ประเภทของสถานประกอบการของผู้เข้ารับการอบรม

ประเภทของสถานประกอบการ	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ทั่วไป	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ศักยภาพ
1) ผู้ประกอบการเดี่ยวที่จดทะเบียนพาณิชย์	41.33	8.46
2) บริษัท	27.08	56.22
3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	23.04	7.46
4) ห้างหุ้นส่วนจำกัด	6.18	10.45
5) สหกรณ์	1.42	4.48
6) กลุ่มอาชีพ/ร้านค้าที่จดทะเบียนพาณิชย์	0.95	12.93
รวม	100.00	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

2.2) ขนาดกิจการของผู้เข้ารับการอบรม ขนาดของสถานประกอบการของผู้เข้ารับการอบรม กลุ่ม SMEs ทั่วไป และกลุ่ม SMEs ศักยภาพ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ ขนาด XS (วิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการเดี่ยวที่จดทะเบียนพาณิชย์ แรงงานไม่เกิน 50 คน) ขนาด S (นิติบุคคล แรงงานไม่เกิน 50 คน) ขนาด M (นิติบุคคล แรงงาน 50 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 200 คน) และขนาด L (นิติบุคคล แรงงานมากกว่า 200 คนขึ้นไป) ซึ่งสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาด XS และ S โดยกลุ่ม SMEs ทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นกิจการขนาด XS ร้อยละ 66.75 รองลงมาเป็นกิจการขนาด S ร้อยละ 28.98 ส่วนกลุ่ม SMEs ศักยภาพ ส่วนใหญ่มีกิจการขนาด S ร้อยละ 53.73 รองลงมาเป็นกิจการขนาด XS ร้อยละ 33.33 (ตารางที่ 4.211)

ตารางที่ 4.211 ขนาดของสถานประกอบการของผู้เข้ารับการอบรม

ขนาดกิจการ	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ทั่วไป	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ศักยภาพ
1) XS (แรงงานไม่เกิน 50 คน)	66.75	33.33
2) S (นิติบุคคล แรงงานไม่เกิน 50 คน)	28.98	53.73
3) M (แรงงาน 50 คนขึ้นไป แต่ไม่เกิน 200 คน)	2.37	10.95
4) L (แรงงานมากกว่า 200 คนขึ้นไป)	1.90	1.99
รวม	100.00	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

2.3) การรับทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรมของผู้เข้ารับการอบรม การรับทราบข่าวสารการประชาสัมพันธ์ของโครงการ พบว่า กลุ่ม SMEs ทั่วไป ที่เข้ารับการอบรมรับทราบข่าวสารการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่ปรึกษา มากที่สุด ร้อยละ 49.78 รองลงมา แหล่งข้อมูลอื่น ๆ ร้อยละ 30.26 และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ร้อยละ 19.96 สำหรับกลุ่ม SMEs ศักยภาพ พบว่า การรับทราบข่าวสารการประชาสัมพันธ์

โครงการจากหน่วยงานที่ปรึกษา มากที่สุด ร้อยละ 44.84 รองลงมา กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ร้อยละ 34.08 และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ร้อยละ 21.08 (ตารางที่ 4.212)

ตารางที่ 4.212 การรับทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรมของผู้เข้ารับการอบรม

การรับข่าวสาร	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ทั้งหมด	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ศักยภาพ
1) หน่วยงานที่ปรึกษา	49.78	44.84
2) แหล่งข้อมูลอื่น ๆ	30.26	21.08
3) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	19.96	34.08
รวม	100.00	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

2.4) การรับรู้ข่าวสารกิจกรรมการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ทั้งหมด รับรู้ว่ากิจกรรมที่เข้าร่วม มีการส่งเสริมและสนับสนุนโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 96.67 และผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ศักยภาพ ทุกรายรับรู้ว่าการที่เข้าร่วม มีการส่งเสริมและสนับสนุนโดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (ตารางที่ 4.213)

ตารางที่ 4.213 การรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

หน่วยงานสนับสนุน	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ทั้งหมด	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ศักยภาพ
1) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	96.67	100.00
2) ไม่ทราบว่าหน่วยงานใดให้การสนับสนุน	2.85	-
3) หน่วยงานที่ปรึกษา	0.24	-
4) อุตสาหกรรมจังหวัด	0.24	-
รวม	100.00	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

2.5) เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการของผู้เข้ารับการอบรม พบว่า กลุ่ม SMEs ทั้งหมด และกลุ่ม SMEs ศักยภาพ ส่วนใหญ่สนใจเข้ารับการอบรมด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 84.80 และร้อยละ 83.58 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.214)

ตารางที่ 4.214 เหตุผลในการเข้าร่วมโครงการของผู้เข้ารับการอบรม

ประเด็น	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ทั่วไป	ร้อยละของกลุ่ม SMEs คักยภาพ
1) สนใจและเข้าร่วมกิจกรรมของโครงการด้วยตนเอง	84.80	83.58
2) เคยเข้าร่วมกิจกรรมปรึกษาแนะนำเชิงลึก และเกิดผลลัพธ์ได้จริง	5.46	6.97
3) เข้าร่วมตามคำแนะนำของที่ปรึกษา	5.46	2.99
4) ต้องการเครื่องมือ เครื่องจักร	2.15	2.48
5) เข้าร่วมตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	0.48	0.50
6) ต้องการเงินทุนสนับสนุน	0.48	1.49
7) ต้องการสร้างเครือข่ายกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐและผู้ประกอบการรายอื่น	0.48	-
8) การชักชวนเข้าร่วมกิจกรรมจากเพื่อน/ผู้ประกอบการรายอื่น	0.23	-
9) การชักชวนจากสมาคมต่าง ๆ เช่น สมาคมธุรกิจ สมาคมการผลิต	0.23	0.50
10) เข้าร่วมตามคำสั่งของประธานกลุ่มวิสาหกิจ/หัวหน้ากลุ่มอาชีพ	0.23	1.49
รวม	100.00	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

2.6) ความต้องการการสนับสนุนด้านการปรึกษาแนะนำเชิงลึก พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการกลุ่ม SMEs ทั่วไป ต้องการคำปรึกษาแนะนำเชิงลึกในเรื่องช่องทางการตลาดในประเทศ ร้อยละ 21.34 รองลงมา การวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการพัฒนาด้านกระบวนการการผลิต ร้อยละ 20.41 และ 15.96 ตามลำดับ เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดออนไลน์ภายในประเทศ พัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ รวมถึงการปรับปรุงสายการผลิต ลดต้นทุน ลดของเสีย และการประหยัดพลังงาน (ตารางที่ 4.215)

ตารางที่ 4.215 ความต้องการคำปรึกษาแนะนำเชิงลึกของกลุ่ม SMEs ทั่วไป

ประเด็น	ร้อยละ
1) การหาช่องทางการตลาดในประเทศเพิ่มเติม (การตลาดแบบออนไลน์ E-commerce)	21.34
2) การวิจัยและพัฒนา (พัฒนาสินค้า พัฒนาผลิตภัณฑ์)	20.41
3) การพัฒนาด้านกระบวนการการผลิต	15.96
4) SMEs ขอดูหลักสูตรก่อนการตัดสินใจรับคำปรึกษา	10.76
5) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Packaging)	6.31
6) การจัดทำมาตรฐานสินค้า มาตรฐานสถานประกอบการ	5.94
7) การตลาดเชิงกลยุทธ์ในประเทศและต่างประเทศ	5.01
8) การหาช่องทางตลาดส่งออกต่างประเทศ	3.52
9) ยังไม่มีแผน	3.52
10) การบริหารการเงิน	1.85
11) การสร้างนวัตกรรมใหม่ของสินค้า	1.30
12) การอบรมเทคนิคเฉพาะด้าน	1.11
13) การบริหารจัดการองค์กร	0.93

ตารางที่ 4.215 ความต้องการคำปรึกษาแนะนำเชิงลึกของกลุ่ม SMEs ทั่วไป (ต่อ)

ประเด็น	ร้อยละ
14) การบริหารจัดการบุคลากร เพื่อรองรับการเปิด AEC	0.37
15) กฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ของประเทศคู่ค้า ในกลุ่ม AEC	0.37
16) วิธีการเขียนแผนธุรกิจเพื่อยื่นต่อสถาบันการเงิน	0.37
17) การจัดการหรือการจัดหาวัตถุดิบ การบริหารสต็อกเพื่อผลิตสินค้า	0.37
18) วิธีการตั้งราคาสินค้าที่เหมาะสม	0.37
19) บัญชีและภาษีธุรกิจ	0.19
รวม	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

สำหรับกลุ่ม SMEs ศักยภาพ มีความต้องการการสนับสนุนด้านการปรึกษาแนะนำเชิงลึกใน 3 ประเด็นแรกคล้ายกับ SMEs ทั่วไป กล่าวคือ ร้อยละ 26.59 ต้องการคำปรึกษาแนะนำเชิงลึกเกี่ยวกับการพัฒนาด้านกระบวนการการผลิต รองลงมา ร้อยละ 16.67 ด้านช่องทางการตลาดในประเทศ และร้อยละ 14.68 ด้านการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ (ตารางที่ 4.216)

ตารางที่ 4.216 ความต้องการคำปรึกษาแนะนำเชิงลึกของกลุ่ม SMEs ศักยภาพ

ประเด็น	ร้อยละ
1) การพัฒนาด้านกระบวนการการผลิต(เช่น ปรับปรุงสายการผลิต ลดต้นทุน ลดของเสีย ประหยัดพลังงาน)	26.59
2) การหาช่องทางการตลาดในประเทศเพิ่มเติม (การตลาดแบบออนไลน์ E-commerce)	16.67
3) การวิจัยและพัฒนา (พัฒนาสินค้า พัฒนาผลิตภัณฑ์)	14.68
4) SMEs ขอดูหลักสูตรก่อนการตัดสินใจรับคำปรึกษา	14.29
5) การตลาดเชิงกลยุทธ์ในประเทศและต่างประเทศ	5.16
6) การบริหารการเงิน	4.37
7) การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ (Packaging)	3.57
8) การจัดทำมาตรฐานสินค้า มาตรฐานสถานประกอบการ	3.17
9) การอบรมเทคนิคเฉพาะด้าน (เช่น การปลูกพืช การพัฒนาการเลี้ยงโค)	2.38
10) การหาช่องทางตลาดส่งออกต่างประเทศ	1.98
11) การบริหารจัดการองค์กร	1.98
12) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เพื่อเพิ่มศักยภาพขององค์กร	1.98
13) การบริหารจัดการบุคลากร เพื่อรองรับการเปิด AEC	1.19
14) บัญชีและภาษีธุรกิจ	1.19
15) การจัดการหรือการจัดหาวัตถุดิบ การบริหารสต็อกเพื่อผลิตสินค้า	0.40
16) การสร้างนวัตกรรมใหม่ของสินค้า	0.40
รวม	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

3) ผลลัพธ์ (Outputs) ผู้ผ่านการอบรม (workshop) และการได้รับคำปรึกษาแนะนำเชิงลึก ณ สถานประกอบการ 2,193 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 109.65 ของเป้าหมาย 2,000 กิจกรรม จำแนกเป็นกลุ่ม SMEs ทั่วไป 1,644 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 102.75 ของเป้าหมาย 1,600 กิจกรรม และกลุ่ม SMEs ศักยภาพ 549 กิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 137.25 ของเป้าหมาย 400 กิจกรรม (ตารางที่ 4.217)

ตารางที่ 4.217 จำนวนผู้ผ่านการอบรม (Workshop) และการให้คำปรึกษา

ประเด็น	เป้าหมาย (กิจการ)	SMEs ที่ผ่านการอบรม (กิจการ)	ร้อยละ
1) ผู้ผ่านการอบรม (workshop) และให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก	2,000	2,193	109.65
2) กลุ่ม SMEs ทั่วไป	1,600	1,644	102.75
3) กลุ่ม SMEs ศักยภาพ	400	549	137.25

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2562)

4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

4.1) ผลกระทบต่อธุรกิจ หลังจากผู้เข้าร่วมโครงการได้เข้ารับการอบรมและได้รับคำปรึกษาแนะนำเชิงลึก ณ สถานประกอบการ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม (SMEs) สามารถลดต้นทุน ลดของเสีย และเพิ่มยอดขายได้ ดังนี้ กลุ่ม SMEs ทั่วไป และกลุ่ม SMEs ศักยภาพ สามารถลดของเสียจากการผลิตได้เฉลี่ยร้อยละ 34.24 และ 34.74 ตามลำดับ สามารถลดต้นทุนลงได้ เฉลี่ยร้อยละ 25.95 และ 28.31 ตามลำดับ และสามารถเพิ่มยอดขายได้ เฉลี่ยร้อยละ 23.38 และ 19.25 ตามลำดับ ซึ่งโครงการนี้สามารถดำเนินการด้านเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตได้ตามเป้าหมาย ที่ร้อยละ 10 (ตารางที่ 4.218)

ตารางที่ 4.218 ผลกระทบต่อธุรกิจที่เกิดขึ้นหลังจากการเข้ารับการอบรม

ประเด็น	ร้อยละของกลุ่ม SME ทั่วไป	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ศักยภาพ
1) SMEs ที่ลดของเสีย	34.24	34.74
2) SMEs ที่มีต้นทุนลดลง	25.95	28.31
3) SMEs ที่มียอดขายเพิ่มขึ้น	23.38	19.25

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

4.2) ผลกระทบทางเศรษฐกิจของกลุ่ม SMEs ทั่วไป พบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการ หากทำตามคำแนะนำของที่ปรึกษา เป็นระยะเวลา 1 ปี สามารถสร้างมูลค่ารวมได้ ประมาณ 168.91 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าทางเศรษฐกิจกับกิจการทั้ง 3 ขนาด พบว่า กิจการขนาด S สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มากที่สุด ประมาณ 82.55 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 48.88 ของมูลค่ารวม รองลงมา กิจการขนาด XS สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจประมาณ 46.96 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.80 ของมูลค่ารวม (ตารางที่ 4.219)

ตารางที่ 4.219 ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการกลุ่ม SMEs ทั่วไป

ขนาดของกิจการ	กิจการ (ร้อยละ)	ประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจ	
		มูลค่า (บาท)	ร้อยละ
1) XS	58.59	46,958,575	27.80
2) S	38.09	82,552,989	48.88
3) M	2.54	17,028,000	10.08
4) L	0.78	22,370,864	13.24
รวม	100.00	168,910,429	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

4.3) ผลกระทบทางเศรษฐกิจของกลุ่ม SMEs ศักยภาพ พบว่า ผลกระทบทางเศรษฐกิจเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการ หากทำตามคำแนะนำของที่ปรึกษา เป็นระยะเวลา 1 ปี สามารถสร้างมูลค่ารวมได้ ประมาณ 143.20 ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบมูลค่าทางเศรษฐกิจตามขนาดกิจการ พบว่า กิจการขนาด S สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มากที่สุด ประมาณ 105.90 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 73.95 ของมูลค่ารวม รองลงมา กิจการขนาด XS สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจประมาณ 18.53 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 12.94 ของมูลค่ารวม (ตารางที่ 4.220)

ตารางที่ 4.220 ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเปรียบเทียบกับขนาดของกิจการกลุ่ม SMEs ศักยภาพ

ขนาดของกิจการ	กิจการ (ร้อยละ)	ประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจ	
		มูลค่า (บาท)	ร้อยละ
1) XS	25.86	18,529,650	12.94
2) S	59.50	105,896,315	73.95
3) M	11.21	15,896,400	11.10
4) L	3.43	2,874,000	2.01
รวม	100.00	143,196,365	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

4.4) การถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับ กลุ่ม SMEs ทั่วไป ร้อยละ 76.54 มีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากที่ปรึกษาไปสู่พนักงาน/สมาชิกท่านอื่น ๆ ในองค์กร และร้อยละ 23.46 ไม่นำความรู้ไปถ่ายทอดต่อ ส่วนกลุ่ม SMEs ศักยภาพ ร้อยละ 80.69 มีการถ่ายทอดความรู้ที่ได้รับจากที่ปรึกษาไปสู่พนักงาน/สมาชิกท่านอื่น ๆ ในองค์กร และร้อยละ 19.31 ไม่ได้นำความรู้ไปถ่ายทอดต่อ (ตารางที่ 4.221)

ตารางที่ 4.221 การถ่ายทอดความรู้ของ SMEs

ประเด็น	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ทั่วไป	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ศักยภาพ
1) การถ่ายทอดความรู้ของ SMEs	76.54	80.69
2) ไม่ได้นำความรู้ไปถ่ายทอดต่อ	23.46	19.31
รวม	100.00	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

5) ความพึงพอใจ การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ ประกอบด้วย ความพึงพอใจ 4 ด้าน ดังนี้

5.1) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อโครงการ พบว่า ร้อยละ 65.35 ของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ทั่วไป มีความพึงพอใจต่อโครงการระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.54 โดยร้อยละ 76.02 มีความพึงพอใจด้านความเหมาะสมของที่ปรึกษาที่มีความรู้ เชี่ยวชาญและชำนาญเฉพาะด้านมาให้คำปรึกษาในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.60 รองลงมาร้อยละ 74.42 พึงพอใจด้านกิจกรรมการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกในสถานประกอบการในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.44 และร้อยละ 66.96 พึงพอใจด้านกิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อสร้างโอกาสการเชื่อมโยงทางธุรกิจในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.70 สำหรับความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม มีความพึงพอใจระดับปานกลาง ที่คะแนนเฉลี่ย 5.46 (ตารางที่ 4.222)

ตารางที่ 4.222 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ทั่วไปต่อโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	ค่าคะแนน	แปลผล
1) ความเหมาะสมของที่ปรึกษา	76.02	7.60	มาก
2) ความเหมาะสมของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	60.38	6.04	มาก
3) กิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อสร้างโอกาสการเชื่อมโยงทางธุรกิจ	66.96	6.70	มาก
4) กิจกรรมการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกในสถานประกอบการ	74.42	7.44	มาก
5) ความเหมาะสมของเอกสาร คู่มือ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการฝึกอบรม	64.04	6.40	มาก
6) ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	54.60	5.46	ปานกลาง
7) ความเพียงพอของระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	61.06	6.11	มาก
เฉลี่ย	65.35	6.54	มาก

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

สำหรับผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ศักยภาพ ร้อยละ 67.73 มีความพึงพอใจต่อโครงการระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.77 โดยร้อยละ 77 มีความพึงพอใจด้านความเหมาะสมของที่ปรึกษาที่มีความรู้ เชี่ยวชาญและชำนาญเฉพาะด้านมาให้คำปรึกษาในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.70 รองลงมาร้อยละ 76.40 พึงพอใจด้านกิจกรรมการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกในสถานประกอบการระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.64 และร้อยละ 71.42 พึงพอใจด้านความเหมาะสมของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในหัวข้อการเพิ่มผลิตภาพและประสิทธิภาพการบริหารธุรกิจผ่านเครื่องมือการปรับปรุงการเพิ่มผลิตภาพ การเชื่อมโยงกับระบบอัตโนมัติ ระบบดิจิทัลในระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.14 สำหรับความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม มีความพึงพอใจปานกลาง ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 5.38 (ตารางที่ 4.223)

ตารางที่ 4.223 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ศักยภาพต่อโครงการ

ประเด็น	ร้อยละ	ค่าคะแนน	แปลผล
1) ความเหมาะสมของที่ปรึกษา	77.00	7.70	มาก
2) ความเหมาะสมของการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ	71.42	7.14	มาก
3) กิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อสร้างโอกาสการเชื่อมโยงทางธุรกิจ	69.39	6.94	มาก
4) กิจกรรมการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกในสถานประกอบการ	76.40	7.64	มาก
5) ความเหมาะสมของเอกสาร คู่มือ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการฝึกอบรม	65.47	6.55	มาก
6) ความเหมาะสมของระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	53.80	5.38	ปานกลาง
7) ความเพียงพอของระยะเวลาในการดำเนินกิจกรรม	60.60	6.06	มาก
เฉลี่ย	67.73	6.77	มาก

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

5.2) ความพึงพอใจในการให้คำแนะนำเชิงลึกของที่ปรึกษากลุ่ม SMEs ทั่วไป ร้อยละ 68.72 มีความพึงพอใจในการให้คำแนะนำของที่ปรึกษา โดยเห็นว่า คำแนะนำสามารถเกิดผลลัพธ์ได้จริง อีกร้อยละ 23.70 ไม่มั่นใจในคำแนะนำของที่ปรึกษา และร้อยละ 7.58 คำแนะนำปรึกษาเชิงลึกของที่ปรึกษาไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ได้จริง เห็นว่าวิธีการให้คำแนะนำของที่ปรึกษาไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ได้ ส่วนกลุ่ม SMEs ศักยภาพ ร้อยละ 82.59 เห็นว่า วิธีการที่ปรึกษาให้คำแนะนำนั้นสามารถเกิดผลลัพธ์ได้จริง ร้อยละ 15.42 เห็นว่า ไม่มั่นใจในคำแนะนำของที่ปรึกษา และร้อยละ 1.99 เห็นว่า วิธีการให้คำแนะนำของที่ปรึกษาไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ได้ เนื่องจากส่วนใหญ่กิจการของผู้เข้าร่วมอบรม มีขนาดเล็ก (ขนาด XS และ S) จึงทำให้ไม่มั่นใจในการให้คำแนะนำของที่ปรึกษา (ตารางที่ 4.224)

ตารางที่ 4.224 ความพึงพอใจในการให้คำแนะนำเชิงลึกของที่ปรึกษา

ประเด็น	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ทั่วไป	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ศักยภาพ
1) คำแนะนำไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ได้จริง	7.58	1.99
2) ไม่มั่นใจในคำแนะนำของที่ปรึกษา	23.70	15.42
3) คำแนะนำสามารถเกิดผลลัพธ์ได้จริง	68.72	82.59
รวม	100.00	100.00

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

5.3) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อกระบวนการดำเนินงาน พบว่า ร้อยละ 63.43 ของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ทั่วไป มีความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงานโครงการระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.35 โดยร้อยละ 69.87 มีความพึงพอใจในกิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงธุรกิจระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.99 รองลงมา ร้อยละ 69.30 พึงพอใจด้านวิธีการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.93 และร้อยละ 67.18 พึงพอใจด้านการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่บุคลากรในสถานประกอบการระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.72 สำหรับวิธีการสรรหา คัดเลือกสถานประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.61 (ตารางที่ 4.225)

ตารางที่ 4.225 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ทั่วไปต่อกระบวนการดำเนินงาน

ประเด็น	ร้อยละ	ค่าคะแนน	แปลผล
1) วิธีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม	62.58	6.26	มาก
2) วิธีการสรรหา คัดเลือกสถานประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม	46.06	4.61	ปานกลาง
3) วิธีการเข้าวินิจฉัยสถานประกอบการที่ผ่านการคัดเลือก	65.60	6.56	มาก
4) การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่บุคลากรในสถานประกอบการ	67.18	6.72	มาก
5) กิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงธุรกิจ	69.87	6.99	มาก
6) วิธีการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก	69.30	6.93	มาก
เฉลี่ย	63.43	6.35	มาก

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

สำหรับผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ศักยภาพ ร้อยละ 64.77 มีความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงานโครงการระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.48 โดยร้อยละ 70.20 มีความพึงพอใจในวิธีการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 7.02 รองลงมาร้อยละ 69.77 พึงพอใจด้านวิธีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.98 และร้อยละ 69.21 พึงพอใจด้านการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่บุคลากรในสถานประกอบการระดับมาก ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.92 สำหรับวิธีการสรรหา คัดเลือกสถานประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เข้ารับการอบรมมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.49 (ตารางที่ 4.226)

ตารางที่ 4.226 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ศักยภาพต่อกระบวนการดำเนินงาน

ประเด็น	ร้อยละ	คะแนน	แปลผล
1) วิธีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม	69.77	6.98	มาก
2) วิธีการสรรหา คัดเลือกสถานประกอบการเข้าร่วมกิจกรรม	44.93	4.49	ปานกลาง
3) วิธีการเข้าวินิจฉัยสถานประกอบการที่ผ่านการคัดเลือก	66.27	6.63	มาก
4) การจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่บุคลากรในสถานประกอบการ	69.21	6.92	มาก
5) กิจกรรมเชื่อมโยงเพื่อสร้างโอกาสในการเชื่อมโยงธุรกิจ	68.26	6.83	มาก
6) วิธีการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก	70.20	7.02	มาก
เฉลี่ย	64.77	6.48	มาก

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

5.4) ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมต่อโครงการในภาพรวม พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมทั้งกลุ่ม SMEs ทั่วไป และกลุ่ม SMEs ศักยภาพ มีความพึงพอใจต่อภาพรวมของโครงการเฉลี่ยร้อยละ 77.76 และ 78.21 ตามลำดับ และพึงพอใจด้านคุณภาพของผลผลิต คิดเป็นร้อยละ 95.56 และ 94.68 ตามลำดับ และพึงพอใจด้านความเหมาะสมของปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 92.15 และ 91.91 ตามลำดับ

สำหรับความสอดคล้องของเป้าหมายของกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับประเด็นอื่นที่ ร้อยละ 61.26 และ 56.44 ตามลำดับ (ตารางที่ 4.227)

ตารางที่ 4.227 ความพึงพอใจในภาพรวมต่อการดำเนินกิจกรรมของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่ม SMEs ทั่วไป และกลุ่ม SMEs ศักยภาพ

ประเด็น	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ทั่วไป	ร้อยละของกลุ่ม SMEs ศักยภาพ
1) ความสอดคล้องของเป้าหมายของกิจกรรม	61.26	56.44
2) ความเหมาะสมของปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรม	92.15	91.91
3) ความเหมาะสมของกระบวนการ	67.81	72.22
4) คุณภาพของผลผลิต	95.56	94.68
5) ความคุ้มค่าเชิงคุณภาพในการเข้ารับบริการของผู้เข้ารับการอบรม	72.00	75.80
เฉลี่ย	77.76	78.21

ที่มา : กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561)

หมายเหตุ : พึงพอใจมากกว่า 1 ประเด็น

6) ข้อค้นพบ

6.1) งบประมาณในการดำเนินงานจัดสรรค่อนข้างล่าช้า

6.2) ระยะเวลาในการให้คำปรึกษาค่อนข้างจำกัด ทำให้ SMEs ต้องเลือกรับการให้คำปรึกษาแนะนำในหัวข้อที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

6.3) กิจกรรมขนาด S สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับกิจกรรมขนาดอื่น ในขณะที่ กิจกรรมขนาด XS ซึ่งมีจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการมากที่สุด กลับสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้น้อยกว่า

7) ข้อเสนอแนะ

7.1) ควรดำเนินการจัดสรรงบประมาณช่วงต้นปีงบประมาณ

7.2) ควรมีระยะเวลาในการให้คำปรึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต และการบริหารธุรกิจ

7.3) ควรเน้นผู้เข้าร่วมโครงการที่มีกิจกรรมขนาด S เนื่องจากสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้มากกว่ากิจกรรมขนาดอื่น

7.4) ควรเน้นการให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึกในด้านการพัฒนากระบวนการผลิต การหาช่องทางการตลาดในประเทศ และการวิจัยพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง และตรงตามความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการอย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2561). รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report) โครงการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมปี พ.ศ. 2561 กรุงเทพฯ: ซี เอ อินเตอร์เนชั่นแนล อินฟอร์เมชั่น.

4.19 โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมภาครัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค

4.19.1 สารสำคัญของโครงการ

1) วัตถุประสงค์โครงการ

1.1) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการสร้างมาตรฐานรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงพาณิชย์ ภาคเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และชุมชนผู้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ให้เป็นมาตรฐานรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เทียบเท่ามาตรฐานสากลรองรับตลาดในประเทศ

1.2) เพื่อส่งเสริมเกษตรกรในระบบเกษตรปลอดภัย (GAP) ให้สามารถพัฒนาเข้าสู่กระบวนการเกษตรอินทรีย์มาตรฐานรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)

1.3) เพื่อพัฒนาและเชื่อมโยงการตลาดภาครัฐและการตลาดในประเทศทุกระดับ รองรับสินค้าเกษตรอินทรีย์มาตรฐานการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) โดยกลไกทุกภาคส่วนเข้ามาเชื่อมประสานสนับสนุน

1.4) เพื่อการติดตามประเมินผลแบบเสริมพลังการดำเนินงานของโครงการฯ โดยใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือให้ได้นวัตกรรม นำความรู้และนวัตกรรมไปประยุกต์ใช้และขยายผลในการดำเนินงานบริหารสินค้าเกษตรอินทรีย์ตลอดห่วงโซ่ของกระทรวงพาณิชย์ในปีต่อ ๆ ไป ให้เต็มพื้นที่ทั้งประเทศ 77 จังหวัด

2) เป้าหมายและพื้นที่ดำเนินงาน

เกษตรกรผู้สนใจทำการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์จำนวน 600 ราย ในพื้นที่ 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี แม่ฮ่องสอน น่าน และสกลนคร

3) หน่วยงานที่รับผิดชอบ และงบประมาณ

หน่วยงานหลัก กองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร 1 กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

หน่วยงานสนับสนุน จำนวน 32 หน่วยงาน

งบประมาณที่ได้รับ จำนวน 6,118,600 บาท

4) ระยะเวลาดำเนินงานโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 – 30 กันยายน 2561

4.19.2 วิธีการประเมินผล

1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

1.2) สัมภาษณ์เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 120 ราย

2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

2.1) ผลการดำเนินงานตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562

2.2) สสำรวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการตั้งแต่ 1 - 31 มีนาคม 2562

4.19.3 ผลการประเมิน

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

1.1) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ได้รับการจัดสรร งบประมาณเพื่อดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ รวมทั้งสิ้น 6.1186 ล้านบาท ผลการเบิกจ่าย งบประมาณ (ข้อมูล ณ 30 กันยายน 2561) พบว่า มีการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งหมด 4.7461 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 77.57 ของงบประมาณที่ได้รับ โดยสามารถดำเนินการอบรมได้ครบทุกหลักสูตร/ทุกกิจกรรม เมื่อสิ้นสุดโครงการฯ มีงบประมาณคงเหลือ 1.3725 ล้านบาท และเกษตรกรจังหวัดข้างเคียง ได้แก่ จังหวัด พิษณุโลก อุตรดิตถ์ พิจิตร และนครพนม มีความประสงค์ให้จัดโครงการฯ เพิ่มเติม แต่ไม่สามารถดำเนินการให้ได้ เนื่องจากสิ้นสุดระยะเวลาดำเนินโครงการแล้ว

1.2) เกษตรกรที่สนใจทำเกษตรแบบอินทรีย์ ในระยะแรกของการดำเนินการโครงการ กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์มีการรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ และจัดอบรมเกษตรกรไปแล้ว 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร เพชรบุรี แม่ฮ่องสอน สุพรรณบุรี น่าน และกาญจนบุรี เกษตรกรสมัคร เข้าร่วมโครงการทั้งหมดจำนวน 544 ราย คิดเป็นร้อยละ 90.67 ของเป้าหมาย 600 ราย (100 รายต่อจังหวัด) ได้แก่ (1) จังหวัดสกลนคร เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 127 ราย คิดเป็นร้อยละ 127 ของเป้าหมาย (2) จังหวัดเพชรบุรี เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 75 ราย คิดเป็นร้อยละ 75 ของเป้าหมาย (3) จังหวัดแม่ฮ่องสอน เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 81 ราย คิดเป็นร้อยละ 81 ของเป้าหมาย (4) จังหวัดสุพรรณบุรี เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 84 ราย คิดเป็นร้อยละ 84 ของเป้าหมาย (5) จังหวัดน่าน เกษตรกรสมัคร เข้าร่วมโครงการ 66 ราย คิดเป็นร้อยละ 66 ของเป้าหมาย และ (6) จังหวัดกาญจนบุรี เกษตรกรสมัคร เข้าร่วมโครงการ 111 ราย คิดเป็นร้อยละ 111 ของเป้าหมาย ต่อมาโครงการได้รับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ และจัดอบรมเกษตรกรเพิ่มขึ้นอีก 2 จังหวัด ได้แก่ (1) จังหวัดอุดรธานี เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 126 ราย และ (2) จังหวัดเพชรบูรณ์ เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ 181 ราย รวมเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด 851 ราย ในพื้นที่ 8 จังหวัด (ตารางที่ 4.228)

ตารางที่ 4.228 เกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ

จังหวัด	เกษตรกรสมัครเข้าร่วมโครงการ		
	เป้าหมาย (ราย)	ผลการดำเนินงาน (ราย)	ร้อยละ
จังหวัดเป้าหมาย			
1. สกลนคร	100	127	127
2. เพชรบุรี	100	75	75
3. แม่ฮ่องสอน	100	81	81
4. สุพรรณบุรี	100	84	84
5. น่าน	100	66	66
6. กาญจนบุรี	100	111	111
รวม	600	544	90.67
จังหวัดที่ดำเนินการเพิ่ม			
1. อุตรธานี	-	126	-
2. เพชรบูรณ์	-	181	-
รวม	-	307	-
รวมทั้งหมด	600	851	141.83

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

1.3) องค์ความรู้ที่ถ่ายทอดให้แก่เกษตรกร โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ มีการจัดอบรมเกษตรกร 4 หลักสูตร คือ (1) หลักสูตรระดับต้น (การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด) ซึ่งมีการจัดอบรม 1 วัน เกษตรกรเป้าหมาย 100 รายต่อจังหวัด (2) หลักสูตรระดับกลาง (Train For Trainer) เป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ให้สามารถนำเครื่องมือจากการอบรมไปตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์ และเตรียมความพร้อมสู่การรับรองแปลงในระดับจังหวัด ระยะเวลาการจัดอบรม 3 วัน เกษตรกรเป้าหมาย 50 รายต่อจังหวัด (3) หลักสูตรการทำแผนธุรกิจ ระยะเวลาการจัดอบรม 3 วัน เกษตรกรเป้าหมาย 50 รายต่อจังหวัด และ (4) หลักสูตรการพัฒนาระบบฐานข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการตลาด (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) โดยเป็นการฝึกอบรมผู้นำเกษตรกรกลุ่มเกษตรกรในการนำเข้าข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการตลาด และการบริหารระบบตลาดโดยระบบสารสนเทศ ระยะเวลาการจัดอบรม 1 วัน เกษตรกรเป้าหมาย 20 รายต่อจังหวัด ซึ่งเกษตรกร 1 รายสามารถเข้าร่วมการอบรมได้มากกว่า 1 หลักสูตร

2) กระบวนการ (Processes)

2.1) การจัดตั้งคณะทำงาน กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์ ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค โดยมีรองอธิบดีกรมการค้าภายในกำกับดูแลกองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร 1 เป็นประธาน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการนโยบายสมุนไพรแห่งชาติ สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ นอกจากนี้ยังมี องค์กรมหาชน อาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ร่วมเป็นคณะทำงาน และผู้แทนกองส่งเสริมการค้าสินค้าเกษตร 1 เป็นคณะทำงานและเลขานุการ

คณะทำงานฯ ดังกล่าว มีอำนาจหน้าที่ดังนี้ (1) กำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค (2) กำหนดแนวทางพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการสร้างมาตรฐานรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาเชื่อมโยงการตลาดประชารัฐ และการตลาดในประเทศทุกระดับ เพื่อรองรับสินค้าเกษตรอินทรีย์มาตรฐานการรับรองแบบมีส่วนร่วม (PGS) (3) กำหนดแนวทางการวางระบบบริหารจัดการและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการตลาดสินค้าอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ (4) รายงานผลการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค ต่ออธิบดีกรมการค้าภายใน เป็นประจำทุกเดือน และ (5) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย โดยมีการจัดประชุมแล้ว 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2561 เพื่อกำหนดแนวทางในดำเนินงานโครงการ และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2561 เพื่อรายงานผลการดำเนินโครงการ และที่ประชุมได้มีมติให้เพิ่มพื้นที่ดำเนินการจำนวน 2 จังหวัด คือ จังหวัดอุดรธานี และเพชรบูรณ์

2.2) การจัดฝึกอบรม จัดฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ มีเป้าหมายดำเนินการใน 6 จังหวัด และดำเนินการเพิ่มอีก 2 จังหวัด รวมเป็น 8 จังหวัด โดยแต่ละจังหวัดจะมีการจัดฝึกอบรมทั้ง 4 หลักสูตร หลักสูตรละ 1 ครั้ง ซึ่งเกษตรกรสามารถเข้ารับการอบรมได้ทุกหลักสูตร หรือเลือกอบรมในหลักสูตรเฉพาะที่สนใจก็ได้ จากการดำเนินงาน พบว่า มีการจัดฝึกอบรมแล้วจำนวน 4 หลักสูตร ใน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสกลนคร เพชรบุรี แม่ฮ่องสอน สุพรรณบุรี น่าน กาญจนบุรี อุดรธานี และเพชรบูรณ์

2.3) การจัดประชุมเจรจาการค้าและจัดกิจกรรมเชื่อมโยงการตลาด

(1) การจัดประชุมเจรจาการค้า โครงการฯ ดำเนินการจัดประชุมเจรจาการค้าแล้วทั้ง 8 จังหวัด โดยจัดประชุมจังหวัดละ 1 ครั้ง รวมทั้งหมด 8 ครั้ง รายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.229)

ตารางที่ 4.229 การจัดประชุมเจรจาการค้า

จังหวัด	วันที่จัด	สถานที่
1. สกลนคร	2 ส.ค. 2561	โรงแรม เดอะ มาเจสติค จ.สกลนคร
2. เพชรบุรี	5 ก.ย. 2561	โรงแรมไดมอนด์ จ.เพชรบุรี
3. แม่ฮ่องสอน	30 ส.ค. 2561	โรงแรมอิมพีเรียลธารา จ.แม่ฮ่องสอน
4. สุพรรณบุรี	3 ส.ค. 2561	โรงแรมศรีอุทอง - แกรนด์ จ.สุพรรณบุรี
5. น่าน	25 ส.ค. 2561	โรงแรมน้ำทองน่าน จ.น่าน
6. กาญจนบุรี	27 ส.ค. 2561	โรงแรมผึ้งหวานรีสอร์ทแอนด์สปา จ.กาญจนบุรี
7. อุตรธานี	20 ก.ย. 2561	โรงแรมนภลัย จ.อุตรธานี
8. เพชรบูรณ์	27 ก.ย. 2561	โรงแรม เอสอาร์ เรสซิเดนส์ จ.เพชรบูรณ์

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

(2) กิจกรรมเชื่อมโยงตลาด โครงการฯ ดำเนินการจัดกิจกรรมเชื่อมโยงตลาดแล้วทั้ง 8 จังหวัด โดยมีการจัดกิจกรรมเฉลี่ยจังหวัดละ 3 ครั้ง รวมทั้งหมด 24 ครั้ง รายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.230)

ตารางที่ 4.230 กิจกรรมเชื่อมโยงตลาด

จังหวัด/ครั้งที่	วันที่จัด	สถานที่
1. สกลนคร		
- ครั้งที่ 1	12 - 15 ก.ค. 2561	Natural Expo Southeast Asia 2018
- ครั้งที่ 2	4 - 5 ส.ค. 2561	Tops @ Robinson
- ครั้งที่ 3	31 ส.ค. - 2 ก.ย. 2561	Tops @ Robinson
2. เพชรบุรี		
- ครั้งที่ 1	2 - 5 ส.ค. 2561	Market Village หัวหิน
- ครั้งที่ 2	3 - 5 ส.ค. 2561	Tops @ Robinson
- ครั้งที่ 3	31 ส.ค. - 2 ก.ย. 2561	Tops @ Robinson
3. แม่ฮ่องสอน		
- ครั้งที่ 1	30 ส.ค. 2561	เทศบาลแม่ฮ่องสอน และ Organic Farm Outlet
- ครั้งที่ 2	31 ส.ค. - 2 ก.ย. 2561	Tops @ Robinson
- ครั้งที่ 3	28 - 30 ก.ย. 2561	Tops @ Robinson
- ครั้งที่ 4	28 - 30 ก.ย. 2561	Tops @ เซ็นทรัลพลาซ่า เชียงใหม่ แอร์พอร์ต
4. สุพรรณบุรี		
- ครั้งที่ 1	12 - 15 ก.ค. 2561	Natural Expo Southeast Asia 2018
- ครั้งที่ 2	4 - 5 ส.ค. 2561	Tops @ Robinson
- ครั้งที่ 3	31 ส.ค. - 2 ก.ย. 2561	Tops @ Robinson

ตารางที่ 4.230 กิจกรรมเชื่อมโยงตลาด (ต่อ)

จังหวัด/ครั้งที่	วันที่จัด	สถานที่
5. น่าน		
- ครั้งที่ 1	12 - 15 ก.ค. 2561	Natural Expo Southeast Asia 2018
- ครั้งที่ 2	8 - 14 ส.ค. 2561	Tops @ Robinson
- ครั้งที่ 3	31 ส.ค. - 2 ก.ย. 2561	Tops @ Robinson
6. กาญจนบุรี		
- ครั้งที่ 1	2 - 5 ส.ค. 2561	Market Village หัวหิน
- ครั้งที่ 2	31 ส.ค. - 2 ก.ย. 2561	Tops @ Robinson
- ครั้งที่ 3	3 - 5 ส.ค. 2561	Tops @ Robinson
7. อุตรดิตถ์		
- ครั้งที่ 1	11 - 12 ก.ย. 2561	ตลาดโพศรี
- ครั้งที่ 2	22 - 23 ก.ย. 2561	Tops @ เซ็นทรัล อุตรดิตถ์
- ครั้งที่ 3	29 - 30 ก.ย. 2561	Tops @ เซ็นทรัล อุตรดิตถ์
8. เพชรบูรณ์		
- ครั้งที่ 1	11 - 12 ก.ย. 2561	ตลาดโพศรี
- ครั้งที่ 2	28 - 30 ก.ย. 2561	Tops @ เซ็นทรัล พิษณุโลก

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

3) ผลได้ (Outputs)

3.1) เกษตรกรได้รับการถ่ายทอดความรู้ ในการเข้ารับการอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ ในหลักสูตรต่าง ๆ เกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ สามารถเข้ารับการอบรมได้มากกว่า 1 หลักสูตร ซึ่งโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ได้ดำเนินการจัดอบรมไปแล้วทั้งหมด 8 จังหวัด โดยเป็น จังหวัดในพื้นที่เป้าหมาย 6 จังหวัด และจังหวัดที่ดำเนินการเพิ่ม 2 จังหวัด ซึ่งมีเกษตรกรเข้าร่วมการอบรม รวมทั้งหมด 1,939 ราย คิดเป็นร้อยละ 146.89 ของเป้าหมาย 1,320 ราย (ตารางที่ 4.231)

ในการดำเนินโครงการฯ มีหน่วยงานในพื้นที่ร่วมดำเนินงานหลายหน่วยงาน ได้แก่ สถาบันการศึกษา หน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงพาณิชย์ เครือข่ายเกษตรอินทรีย์ และเครือข่ายเกษตรกรมัยยั่งยืน โดยหน่วยงานดังกล่าวได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา/ขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ การตรวจ/รับรองแปลงเกษตรอินทรีย์ และการเชื่อมโยงการผลิต/การตลาด ตลาดชุมชน ตลาดโมเดิร์นเทรด

ตารางที่ 4.231 เกษตรกรที่เข้ารับการอบรม

หลักสูตรที่อบรม	เกษตรกรที่เข้ารับการอบรม (ราย)		
	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
จังหวัดเป้าหมาย			
1. หลักสูตรระดับต้น (100 ราย/จังหวัด)	600	477	79.50
2. หลักสูตรระดับกลาง (50 ราย/จังหวัด)	300	376	125.33
3. หลักสูตรการวางแผนธุรกิจ (50 ราย/จังหวัด)	300	299	99.67
4. หลักสูตรการนำเข้าสู่ข้อมูลระบบสารสนเทศฯ (20 ราย/จังหวัด)	120	82	68.33
รวม	1,320	1,234	93.48
จังหวัดที่ดำเนินการเพิ่ม			
1. หลักสูตรระดับต้น	-	307	-
2. หลักสูตรระดับกลาง	-	190	-
3. หลักสูตรการวางแผนธุรกิจ	-	173	-
4. หลักสูตรการนำเข้าสู่ข้อมูลระบบสารสนเทศฯ	-	35	-
รวม	-	705	-
รวมทั้งหมด	1,320	1,939	146.89

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

หมายเหตุ : เกษตรกรเข้ารับการอบรมได้มากกว่า 1 หลักสูตร

3.2) เกษตรกรได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรอินทรีย์ หลังจากดำเนินโครงการฯ มีเกษตรกรจาก 6 จังหวัดเป้าหมาย ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมภาครัฐ 791 ราย คิดเป็นร้อยละ 131.83 ของเป้าหมาย 600 ราย พื้นที่ที่เข้าสู่เกษตรอินทรีย์ฯ ทั้งหมด 10,663.35 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 355.44 ของเป้าหมาย 3,000 ไร่ ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากโครงการฯ ได้นำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับเกษตรกรรายอื่นที่สนใจทำเกษตรอินทรีย์แต่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการฯ ซึ่งเกษตรกรดังกล่าวมีการนำความรู้ไปใช้ในการทำเกษตรแบบอินทรีย์ ส่งผลให้จำนวนเกษตรกรและพื้นที่ที่ทำเกษตรแบบอินทรีย์มีจำนวนสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด ต่อมาได้มีการดำเนินการเพิ่มอีก 2 จังหวัด มีเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาเข้าสู่เกษตรอินทรีย์ฯ จำนวน 483 ราย พื้นที่ที่เข้าสู่เกษตรอินทรีย์ฯ ทั้งหมด 6,611.09 ไร่ (ตารางที่ 4.232)

ตารางที่ 4.232 เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรอินทรีย์

รายการ	หน่วยนับ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
จังหวัดเป้าหมาย				
1. เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรอินทรีย์	ราย	600	791	131.83
2. พื้นที่ที่เข้าสู่เกษตรอินทรีย์	แปลง	600	845	140.83
	ไร่	3,000	10,663.35	355.44
จังหวัดที่ดำเนินการเพิ่ม				
1. เกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตรอินทรีย์	ราย	-	483	-
2. พื้นที่ที่เข้าสู่เกษตรอินทรีย์	แปลง	-	538	-
	ไร่	-	6,611.09	-

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

4.1) แผนพัฒนาธุรกิจชุมชนสินค้าเกษตรอินทรีย์ ในการจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจชุมชนสินค้าเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 80.84 ได้มีการจัดทำแผนฯ แล้ว เนื่องจากเกษตรกรบางกลุ่มเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำเกษตรอินทรีย์มาก่อนแล้ว จึงมีการวางแผนการผลิตสินค้าอินทรีย์ให้ตรงตามความต้องการของตลาด ส่วนเกษตรกรร้อยละ 19.16 ยังไม่ได้จัดทำแผนฯ เนื่องจากกลุ่มเกษตรกรมีการส่งสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้กับแหล่งจำหน่ายเดิมอยู่แล้ว และบางกลุ่มยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ จึงอยู่ระหว่างดำเนินการ

4.2) การจับคู่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ การจับคู่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 54.17 ได้มีการจับคู่กับภาคเอกชนแล้ว เช่น Tops โรงพยาบาล โรงแรม บริษัท โชกูดวิสาหกิจเพื่อสังคม และร้านปันสุข เป็นต้น โดยสินค้าที่มีการนำไปจับคู่ เช่น ผัก ผลไม้ ข้าว เห็ด และหน่อไม้ฝรั่ง ส่วนเกษตรกรร้อยละ 45.83 ยังไม่ได้ดำเนินการ เนื่องจากมีการจัดจำหน่ายด้วยตัวเอง และบางรายยังอยู่ในระยะเริ่มต้นของการปรับเปลี่ยนมาทำการเกษตรแบบอินทรีย์

4.3) ผลจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) จากการสอบถามเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรอินทรีย์ พบว่า เกษตรกรร้อยละ 62.50 มีการเปลี่ยนแปลงในการทำเกษตรทั้ง ด้านราคา ต้นทุน ผลผลิต รายได้ และการช่วยลดรายจ่ายในการบริโภค ส่วนร้อยละ 37.50 ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเกษตรกรบางรายอยู่ในช่วงปรับเปลี่ยนมาทำเกษตรอินทรีย์ และอยู่ระหว่างดำเนินการผลิต ซึ่งจากการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ส่งผลให้เกษตรกรมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 4.233)

(1) ด้านราคา เกษตรกรร้อยละ 33.00 มีการเปลี่ยนแปลงด้านราคา โดยสามารถจำหน่ายสินค้าได้ในราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากราคาสินค้าเกษตรอินทรีย์มีราคาสูงกว่าสินค้าเกษตรทั่วไป

(2) ด้านต้นทุน เกษตรกรร้อยละ 78.67 มีการเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุน โดยมีต้นทุนทางการเกษตรลดลง เนื่องจากมีการลดใช้สารเคมีลง

(3) ด้านผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 42.67 มีการเปลี่ยนแปลงด้านผลผลิต โดยเกษตรกรร้อยละ 37.34 ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีความรู้และเคยทำเกษตรอินทรีย์มาก่อนแล้ว และเกษตรกรร้อยละ 5.33 ได้ผลผลิตลดลง เนื่องจากอยู่ในช่วงปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเคมีมาเป็นเกษตรแบบอินทรีย์

(4) ด้านรายได้ เกษตรกรร้อยละ 54.67 มีการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากสามารถจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรได้ในราคาที่สูงขึ้น โดยก่อนฝึกอบรมเกษตรกรมีรายได้จากการทำเกษตรเฉลี่ยไร่ละ 12,174.00 บาทต่อปี หลังฝึกอบรมเกษตรกรมีรายได้จากการทำเกษตรเฉลี่ยไร่ละ 18,086.64 บาทต่อปี ซึ่งเพิ่มขึ้นเฉลี่ยไร่ละ 5,912.64 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 48.57 ของรายได้เดิม

(5) ด้านการช่วยลดรายจ่ายในการบริโภค เกษตรกรร้อยละ 52.00 สามารถลดรายจ่ายในการบริโภคได้เฉลี่ย 3,195 บาทต่อปี เนื่องจากมีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ไว้บริโภคเอง

ตารางที่ 4.233 การเปลี่ยนแปลงด้านการเกษตรหลังนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

รายการ	ร้อยละ
1. มีการเปลี่ยนแปลง (เปลี่ยนแปลงได้มากกว่า 1 กิจกรรม)	62.50
1.1 ด้านราคา	33.00
- เพิ่มขึ้น	33.00
- ลดลง	-
1.2 ด้านต้นทุน	78.67
- เพิ่มขึ้น	-
- ลดลง	78.67
1.3 ด้านผลผลิต	42.67
- เพิ่มขึ้น	37.34
- ลดลง	5.33
1.4 ด้านรายได้	54.67
- เพิ่มขึ้น	54.67
- ลดลง	-
1.5 ด้านการช่วยลดรายจ่ายในการบริโภค	52.00
2. ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	37.50

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4) การทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) จากการสอบถามเกษตรกรในการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) พบว่า เกษตรกรร้อยละ 85.00 มีการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมแล้ว ส่วนเกษตรกรร้อยละ 15.00 ยังไม่ได้ทำ เนื่องจากโครงการมีการขยายพื้นที่ดำเนินการเพิ่ม เกษตรกรบางรายเพิ่งเข้าร่วมโครงการฯ ในพื้นที่ดังกล่าว และบางรายที่ยังไม่เคยทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมมาก่อน ต้องใช้ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนพื้นที่ให้เข้าสู่เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม

4.5) ช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ จากการสอบถามเกษตรกร พบว่า เกษตรกรร้อยละ 56.00 มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น โดยก่อนเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์เฉลี่ยร้อยละ 1 ช่องทาง เช่น จำหน่ายเองภายในชุมชน ตลาดนัด หลังเข้าร่วมโครงการฯ เกษตรกรมีช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นเป็นเฉลี่ยร้อยละ 2 ช่องทาง เช่น Tops โรงพยาบาล โรงแรม และจำหน่ายให้กับกลุ่มเกษตรกรที่ตนเองเป็นสมาชิก นอกจากนี้ หลังสิ้นสุดโครงการ กรมการค้าภายในได้มีการช่วยเหลือเกษตรกรให้มีช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น โดยการจัดประชุมเพื่อเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2562 เพื่อส่งเสริมระบบและกลไกตลาดให้แก่เกษตรกร ซึ่งจะเชื่อมโยงเกษตรกรกับภาคเอกชนให้ขยายผลและเกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างยั่งยืน ซึ่งผลจากการจัดประชุมดังกล่าวทำให้เกษตรกรสามารถเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น เช่น บริษัท เอสแอนด์พี ซินดิเคท จำกัด ได้ช่วยเหลือเกษตรกรกลุ่มผู้ปลูกส้มอินทรีย์สีทอง อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำส้มคั้นอินทรีย์ นำส้มสีทองผิวลายซึ่งเป็นส้มที่มีคุณภาพและรสชาติดีแต่ผิวไม่สวยงามมาคั้นเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคที่รักสุขภาพ และห้างสรรพสินค้าไอคอนสยามมีการจัดสรรพื้นที่ในห้างเพื่อให้เกษตรกรนำสินค้าเกษตรอินทรีย์มาวางจำหน่ายโดยเฉพาะ นอกจากนี้ Tops ได้มีแผนการรับซื้อหอมแดงและกระเทียมอินทรีย์จากเกษตรกรสมาชิกสมาชิกเกษตรกรมัยยั่งยืนศรีสะเกษเพื่อวางจำหน่ายในห้างโมเดิร์นเทรดอีกด้วย

5) ความคิดเห็นและความพึงพอใจของเกษตรกร

5.1) การรับรู้ รับทราบ ข้อมูลโครงการฯ ของเกษตรกร ในส่วนของการรับรู้ รับทราบ ข้อมูลโครงการฯ ของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรรับทราบข้อมูลโครงการฯ ผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด เช่น เจ้าหน้าที่ภาครัฐในระดับพื้นที่ ผู้นำท้องถิ่น อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และเพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 85.83 รองลงมาคือผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น Facebook Line และเว็บไซต์ต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 14.17 (ตารางที่ 4.234)

ตารางที่ 4.234 การรับรู้ รับทราบข้อมูลโครงการฯ ของเกษตรกร

รายการ	ร้อยละ
1. สื่อบุคคล	85.83
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	14.17

ที่มา : จากการสำรวจ

5.2) ระดับความรู้ความเข้าใจต่อหลักสูตรและการนำไปใช้ประโยชน์ จากการสอบถามเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากโครงการฯ ในแต่ละหลักสูตรเกี่ยวกับระดับความรู้ความเข้าใจและระดับการนำไปใช้ประโยชน์ พบว่า เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจในแต่ละหลักสูตร และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ รายละเอียด ดังนี้ (ตารางที่ 4.235)

(1) หลักสูตรระดับต้น ในการอบรมหลักสูตรระดับต้นซึ่งเป็นการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำแผนขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด หลังเข้ารับการอบรม พบว่า

เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.42 และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุดที่คะแนนเฉลี่ย 8.49 เนื่องจากได้นำความรู้ใหม่ ๆ มาปรับใช้ในการเริ่มต้นทำเกษตรอินทรีย์

(2) หลักสูตรระดับกลาง เป็นการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรเกษตรอินทรีย์ให้สามารถนำเครื่องมือจากการอบรมไปตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์ และเตรียมความพร้อมสู่การรับรองแปลงในระดับจังหวัด หลังเข้ารับการอบรม พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.44 และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.38 เนื่องจากได้เรียนรู้ขั้นตอนการตรวจแปลงและสามารถนำไปใช้ตรวจรับรองแปลงให้กับเกษตรกรกลุ่มต่าง ๆ ได้จริง

(3) หลักสูตรการทำแผนธุรกิจ หลังเข้ารับการอบรม พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.42 และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.34 เนื่องจากช่วยให้เกษตรกรมีการวางแผนการผลิตอย่างเป็นระบบ โดยเกษตรกรบางส่วนสามารถนำสินค้าไปจำหน่ายที่ห้างสรรพสินค้าชื่อดังในจังหวัด

(4) หลักสูตรการนำเข้าข้อมูลระบบสารสนเทศฯ เป็นการฝึกอบรมผู้นำเกษตรกรกลุ่มเกษตรกร ในการนำเข้าข้อมูลระบบสารสนเทศเพื่อการตลาด และการบริหารระบบตลาดโดยระบบสารสนเทศ หลังเข้ารับการอบรม พบว่า เกษตรกรได้รับความรู้ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.38 และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.41 เนื่องจากช่วยให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการข้อมูลการทำเกษตรอินทรีย์ของตนเองได้

ตารางที่ 4.235 ระดับความรู้ความเข้าใจต่อหลักสูตร และระดับการนำไปใช้ประโยชน์

รายการ	คะแนน		คะแนน	
	ความรู้/ความเข้าใจ	แปลผล	การนำไปใช้ประโยชน์	แปลผล
1. หลักสูตรระดับต้น	8.42	มากที่สุด	8.49	มากที่สุด
2. หลักสูตรระดับกลาง	8.44	มากที่สุด	8.38	มากที่สุด
3. หลักสูตรการทำแผนธุรกิจ	8.42	มากที่สุด	8.34	มากที่สุด
4. หลักสูตรการนำเข้าข้อมูลระบบสารสนเทศฯ	8.38	มากที่สุด	8.41	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

5.3) ระดับความพึงพอใจต่อการเข้าร่วมโครงการฯ ในส่วนของระดับความพึงพอใจ พบว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการฯ มีความพึงพอใจต่อภาพรวมโครงการฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.46 โดยมีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ตารางที่ 4.236)

(1) ด้านหลักสูตรการจัดอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการจัดอบรมในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.81 เนื่องจากได้รับความรู้ตรงตามความต้องการ และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

- (2) ด้านสถานที่จัดอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดอบรมระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.03 เนื่องจากสถานที่มีความสะดวกสบาย และเดินทางสะดวก
- (3) ด้านวิทยากร เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อวิทยากรที่ให้ความรู้ระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.18 เนื่องจากวิทยากรมีความรอบรู้ในเรื่องที่ถ่ายทอด สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดีและเข้าใจง่าย
- (4) ด้านระยะเวลาในการจัดอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อระยะเวลาในการจัดอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.86 เนื่องจากระยะเวลาในการจัดอบรมมีความเหมาะสม
- (5) ด้านการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อราคาผลผลิตในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.36 ในส่วนของปริมาณผลผลิต ต้นทุนการผลิต และรายได้จากการจำหน่ายผลผลิตเกษตรกรมีความพึงพอใจในระดับมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 7.96 8.20 และ 8.19 ตามลำดับ
- (6) ด้านการจัดทำแผนดำเนินการธุรกิจชุมชนสินค้าเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการจัดทำแผนดังกล่าวในระดับมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 8.12 เนื่องจากเป็นการช่วยให้เกษตรกรมีการวางแผนการผลิตให้ตรงตามความต้องการของตลาด
- (7) ด้านการจับคู่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการจับคู่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ในระดับมาก ที่คะแนนเฉลี่ย 7.93 เนื่องจากช่วยให้มีแหล่งรับซื้อที่แน่นอน
- (8) ด้านช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.24 เนื่องจากช่วยให้มีช่องทางการจำหน่ายเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4.236 ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ

รายการ	คะแนน	แปลผล
1. หลักสูตรการจัดอบรม	8.81	มากที่สุด
2. สถานที่ในการจัดอบรม	9.03	มากที่สุด
3. วิทยากรที่ให้ความรู้	9.18	มากที่สุด
4. ระยะเวลาในการจัดอบรม	8.86	มากที่สุด
5. การทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)		
- ราคาที่จำหน่าย	8.36	มากที่สุด
- ปริมาณผลผลิตที่ได้	7.96	มาก
- ต้นทุนการผลิต	8.20	มาก
- รายได้	8.19	มาก
6. การจัดทำแผนดำเนินการธุรกิจชุมชนสินค้าเกษตรอินทรีย์	8.12	มาก
7. การจับคู่ตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์	7.93	มาก
8. ช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์	8.24	มากที่สุด
เฉลี่ย	8.46	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

4.19.4 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

1) ข้อค้นพบ

- 1.1) เกษตรกรบางส่วนขาดเงินทุนในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ และขาดปัจจัยการผลิตในการทำเกษตรอินทรีย์โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์พืชแบบอินทรีย์ และแหล่งน้ำ เป็นต้น
- 1.2) ปัญหาเกี่ยวกับโรคพืชและโรคแมลงบางชนิดที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ ทำให้เกษตรกรไม่มีความมั่นใจในการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเกรงว่าปริมาณผลผลิตที่ได้จะลดลง
- 1.3) การส่งเสริมด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อเพิ่มมูลค่ายังมีน้อย ทำให้เกษตรกรไม่เกิดแรงจูงใจในการทำเกษตรอินทรีย์
- 1.4) เกษตรกรบางส่วนเช่าพื้นที่ทำการเกษตร เจ้าของพื้นที่บางรายไม่อนุญาตให้มีการปรับพื้นที่เพื่อให้เข้าหลักเกณฑ์การทำเกษตรอินทรีย์ เช่น การขุดบ่อน้ำเพื่อเก็บน้ำไว้ใช้เอง การยกร่องแปลงทำแนวกันชน และการปลูกพืชชนิดอื่นเพื่อทำแนวกันชน ทำให้เกษตรกรไม่สามารถขอใบรับรองการทำเกษตรอินทรีย์ได้
- 1.5) เกษตรกรยังไม่มั่นใจในตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ในส่วนของเกษตรกรบางรายที่มีการข้อตกลงซื้อขายกับภาคเอกชนได้แล้ว ยังขาดความชัดเจนด้านราคาและปริมาณการรับซื้อ
- 1.6) เกษตรกรที่สนใจทำเกษตรอินทรีย์ไม่สามารถดำเนินการปลูกพืชแบบอินทรีย์ได้เนื่องจากเกษตรกรที่ทำเกษตรบริเวณใกล้เคียงไม่ได้ทำเกษตรอินทรีย์
- 1.7) เกษตรกรบางกลุ่มต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนห้องเย็นเพื่อใช้ในการเก็บรักษาผลผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์
- 1.8) หลังจากสิ้นสุดโครงการฯ หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่มีการติดตามและให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกรที่ประสบปัญหาในการทำเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างน้อย

2) ข้อเสนอแนะ

- 2.1) หน่วยงานภาครัฐควรให้การสนับสนุนด้านแหล่งเงินทุนในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ การสร้างห้องเย็นเพื่อเก็บรักษาผลผลิต และปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร เช่น เมล็ดพันธุ์พืชแบบอินทรีย์ แหล่งน้ำ เพื่อให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์มากขึ้น และสามารถขับเคลื่อนการทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมต่อไปได้
- 2.2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเร่งถ่ายทอดความรู้ที่ถูกต้องด้านการทำสารชีวภัณฑ์ในการกำจัดโรคพืชและโรคแมลงให้แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นใจในการทำเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ควรเพิ่มองค์ความรู้ในด้านการแปรรูปสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้เกษตรกรที่หันมาทำเกษตรอินทรีย์มีทางเลือกที่หลากหลายขึ้น และเป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์

2.3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรให้คำแนะนำหรือเป็นที่ปรึกษาให้แก่เกษตรกรที่มี การจัดทำข้อตกลงซื้อขายสินค้าเกษตรอินทรีย์กับภาคเอกชน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความเชื่อมั่นแก่ เกษตรกรในการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์

2.4) หลังจากสิ้นสุดโครงการฯ หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ควรมีการติดตาม และให้คำแนะนำ แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร

รายละเอียดในการดำเนินงานจัดอบรมของโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในแต่ละจังหวัด

1. **จังหวัดสกลนคร** เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 13 มิถุนายน 2561 ณ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จ.สกลนคร โดยมีนายพนตล ไพฑูริย์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร เป็นประธานเปิดงาน ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด มีผู้สนใจเข้าร่วมอบรม 105 ราย และในวันเดียวกัน มีการจัดอบรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) ณ ห้องอบรมคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จ.สกลนคร ผู้เข้าร่วมอบรม 22 ราย ในวันที่ 14 - 16 มิถุนายน 2561 จัดอบรมหลักสูตรระดับกลาง อบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS มีผู้เข้ารับการอบรม 81 ราย และในวันที่ 9 - 11 กรกฎาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรม 72 ราย

การจัดอบรมโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ จังหวัดสกลนคร

2. **จังหวัดเพชรบุรี** เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 18 มิถุนายน 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จ.เพชรบุรี โดยมีนายสมชาย บำรุงทรัพย์ รองผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี เป็นประธานเปิดงาน ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด มีผู้เข้าร่วมอบรม 61 ราย และในวันเดียวกันได้มีการจัดอบรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) ณ ห้องอบรมคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จ.เพชรบุรี ผู้เข้าร่วมอบรม 14 ราย ในวันที่ 19 - 20 มิถุนายน 2561 จัดอบรมหลักสูตรระดับกลาง อบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม PGS ผู้เข้าอบรม 46 ราย และในวันที่ 20 - 22 กรกฎาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรม 35 ราย

การจัดอบรมโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ จังหวัดเพชรบุรี

3. จังหวัดแม่ฮ่องสอน เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 22 มิถุนายน 2561 ณ วิทยาลัยชุมชนแม่ฮ่องสอน จ.แม่ฮ่องสอน โดยนายพิศิษฐ์ กิจบุญอนันต์ นายอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นประธานเปิดงาน โดยมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด มีผู้เข้าร่วมอบรม 81 ราย ในวันที่ 23 - 24 มิถุนายน 2561 จัดอบรมหลักสูตรระดับกลาง การอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม ณ พืชพรรณเฮ้าส์ ต.ผาป่อง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน ผู้เข้าร่วมอบรม 55 ราย ในวันที่ 6 สิงหาคม 2561 จัดอบรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) มีผู้เข้าร่วมอบรม 12 ราย และในวันที่ 6 - 8 สิงหาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรม 35 ราย

การจัดอบรมโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ จังหวัดแม่ฮ่องสอน

4. จังหวัดสุพรรณบุรี เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 27 มิถุนายน 2561 ณ สถานีพัฒนาที่ดิน จ.สุพรรณบุรี โดยมีนายธนเศรษฐ์ สุขามาลาวงษ์ หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้แทนผู้ว่าราชการจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นประธานเปิดงาน ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐระดับจังหวัด โดยมีผู้เข้าร่วมอบรม 72 ราย และในวันเดียวกันมีการจัดอบรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) ณ ห้องอบรมคอมพิวเตอร์ โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล จ.สุพรรณบุรี มีผู้เข้าร่วมอบรม 12 ราย และในวันที่ 28 - 29 มิถุนายน 2561 จัดอบรมหลักสูตรระดับกลาง อบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ ณ สถานีพัฒนาที่ดิน จ.สุพรรณบุรี ผู้เข้าอบรม 60 ราย และในวันที่ 16 - 18 กรกฎาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรม 84 ราย

การจัดอบรมโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ จังหวัดสุพรรณบุรี

5. **จังหวัดน่าน** เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 5 กรกฎาคม 2561 ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ ระดับจังหวัดโดยมีผู้เข้าร่วมอบรม 66 ราย ในวันที่ 5 - 7 กรกฎาคม 2561 มีการจัดอบรมหลักสูตรระดับกลางอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐมีผู้เข้าร่วมอบรม 48 ราย ในวันที่ 9 สิงหาคม 2561 จัดอบรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) มีผู้เข้าร่วมอบรมจำนวน 3 ราย และในวันที่ 9 - 11 สิงหาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรม 35 ราย

6. **จังหวัดกาญจนบุรี** เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 23 กรกฎาคม 2561 ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ ระดับจังหวัด โดยมีผู้เข้าร่วมอบรม 92 ราย ในวันที่ 24 - 26 กรกฎาคม 2561 มีการจัดอบรมหลักสูตรระดับกลางอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐมีผู้เข้าร่วมอบรม 86 ราย ในวันที่ 24 กรกฎาคม 2561 จัดอบรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) มีผู้เข้าร่วมอบรม 19 ราย และในวันที่ 14 - 16 สิงหาคม 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรม 38 ราย

การจัดอบรมโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ จังหวัดกาญจนบุรี

7. **จังหวัดอุดรธานี** เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 7 กันยายน 2561 ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ ระดับจังหวัด โดยมีผู้เข้าร่วมอบรม 126 ราย ในวันที่ 8 - 10 กันยายน 2561 มีการจัดอบรมหลักสูตรระดับกลางอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐมีผู้เข้าร่วมอบรม 71 ราย ในวันที่ 9 กันยายน 2561 จัดอบรมการพัฒนาระบบฐานข้อมูล (Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) มีผู้เข้าร่วมอบรม 24 ราย และในวันที่ 17 - 19 กันยายน 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรม 83 ราย

8. จังหวัดเพชรบูรณ์ เริ่มดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ฯ ในวันที่ 12 กันยายน 2561 ซึ่งมีการจัดอบรมหลักสูตรระดับต้น การจัดทำแผนการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมภาครัฐระดับจังหวัด โดยมีผู้เข้าร่วมอบรม 181 ราย ในวันที่ 13 - 15 กันยายน 2561 มีการจัดอบรมหลักสูตรระดับกลางอบรมเชิงปฏิบัติการผู้นำตรวจแปลงเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมภาครัฐมีผู้เข้าร่วมอบรม 119 ราย ในวันที่ 26 กันยายน 2561 จัดอบรมการพัฒนากระบวนการฐานข้อมูล(Sustainable Organic Agriculture Network - SoAN) มีผู้เข้าร่วมอบรม 11 ราย และในวันที่ 24 - 26 กันยายน 2561 จัดอบรมหลักสูตรการทำแผนธุรกิจ มีผู้เข้าร่วมอบรม 80 ราย

4.20 โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ

4.20.1 สารสำคัญของโครงการ

1) **วัตถุประสงค์โครงการ** เพื่อให้เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐได้รับความรู้และมีทักษะอาชีพด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น โดยนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพทำให้มีรายได้ในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรรายบุคคลได้ตรงปัญหา และเกิดความยั่งยืน

2) **เป้าหมายของโครงการ** เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐที่ผ่านการวิเคราะห์อาชีพมีความต้องการพัฒนาตนเอง 208,805 ราย โดยมีพื้นที่ดำเนินโครงการของแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

2.1) กรมการข้าว เกษตรกรเป้าหมาย 10,605 ราย พื้นที่ดำเนินการ 46 จังหวัด

2.2) กรมประมง เกษตรกรเป้าหมาย 75,000 ราย พื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัด

2.3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เกษตรกรเป้าหมาย 3,350 ราย พื้นที่ดำเนินการครอบคลุม 65 จังหวัด

2.4) กรมวิชาการเกษตร เกษตรกรเป้าหมาย 400 ราย พื้นที่ดำเนินการ 4 จังหวัด

2.5) กรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรเป้าหมาย 10,800 ราย 40 ศูนย์ปฏิบัติการ พื้นที่ดำเนินการครอบคลุม 77 จังหวัด

2.6) กรมพัฒนาที่ดิน เกษตรกรเป้าหมาย 9,600 ราย พื้นที่ดำเนินการ 14 จังหวัด

2.7) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกรเป้าหมาย 88,630 ราย พื้นที่ดำเนินการ 73 จังหวัด

2.8) กรมหม่อนไหม เกษตรกรเป้าหมาย 1,600 ราย พื้นที่ดำเนินการ 76 จังหวัด

2.9) กรมปศุสัตว์ เกษตรกรเป้าหมาย 8,820 ราย พื้นที่ดำเนินการ 77 จังหวัด

3) หน่วยงานที่รับผิดชอบ และงบประมาณ

3.1) หน่วยงานที่รับผิดชอบจำนวน 9 หน่วยงาน ได้แก่ กรมการข้าว กรมประมง สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมหม่อนไหม สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมปศุสัตว์

3.2) งบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการทั้งหมดรวม 505.522 ล้านบาท

4) ระยะเวลาดำเนินโครงการ ตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2561

4.20.2 วิธีการประเมินผล

1) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

1.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินโครงการจาก 9 หน่วยงาน

1.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการของแต่ละหน่วยงานในระดับพื้นที่ ครอบคลุมทุกจังหวัดที่ดำเนินโครงการ จำนวน 127 ราย

1.3) สัมภาษณ์เกษตรกรตัวอย่างที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 472 ราย

2) ช่วงเวลาของข้อมูล

- 2.1) ผลการดำเนินงานตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- 2.2) สํารวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการตั้งแต่ 1 - 31 มีนาคม 2562

4.20.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

1.1) งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร โครงการเพิ่มทักษะอาชีพ ฯ มีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมดำเนินโครงการทั้งหมด 9 หน่วยงาน โดยได้รับงบประมาณในการดำเนินงานรวมทั้งสิ้น 505.522 ล้านบาท มีการเบิกจ่ายงบประมาณแล้วทั้งหมด 384.950 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 76.15 ของเป้าหมายที่ได้รับจัดสรร ทั้งนี้ บางหน่วยงานมีการขอคืนงบประมาณ เนื่องจากจำนวนเกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐที่สมัครเข้าร่วมโครงการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย (ตารางที่ 4.237)

ตารางที่ 4.237 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ (ล้านบาท)		
	เป้าหมาย	ผลการเบิกจ่าย	ร้อยละ
1. กรมการข้าว	18.241	12.546	68.78
2. กรมประมง	198.750	179.338	90.23
3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	4.174	2.435	58.34
4. กรมวิชาการเกษตร	1.068	0.985	92.23
5. กรมส่งเสริมการเกษตร	31.104	22.337	71.81
6. กรมพัฒนาที่ดิน	11.098	8.187	73.78
7. สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	221.575	142.219	64.19
8. กรมหม่อนไหม	7.253	5.578	76.91
9. กรมปศุสัตว์	12.259	11.325	92.37
รวม	505.522	384.950	76.15

ที่มา: รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, หน่วยงานที่รับผิดชอบ

(1) ด้านความทันเวลาของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดของแต่ละหน่วยงาน เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความทันเวลาต่อการดำเนินงานร้อยละ 95.54 และไม่ทันเวลาร้อยละ 4.46 เนื่องจากได้รับจัดสรรงบประมาณล่าช้า ทำให้ต้องเร่งรัดการเบิกจ่าย และมีระยะเวลาในการดำเนินงานค่อนข้างน้อย ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ระดับจังหวัดเห็นว่า ทางโครงการควรจัดสรรงบประมาณให้รวดเร็วกว่านี้ และแจ้งจำนวนพร้อมทั้งรายชื่อเกษตรกรให้ชัดเจนครบถ้วน เพื่อให้หน่วยงานสามารถวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณได้

(2) ด้านความเพียงพอของงบประมาณ พบว่า งบประมาณมีความเพียงพอต่อการดำเนินงานร้อยละ 94.52 และไม่เพียงพอร้อยละ 5.48 เนื่องจากมีการเพิ่มงบประมาณปัจจัยการผลิต ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ค่าอาหาร ค่าที่พัก ค่าเดินทาง แต่ยังคงงบประมาณในการติดตามโครงการของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ทั้งนี้เจ้าหน้าที่แก้ไขปัญหาโดยการจัดสรรงบประมาณจากโครงการอื่นมาสนับสนุน หรือจัดอบรมในพื้นที่เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (ตารางที่ 4.238)

ตารางที่ 4.238 ความทันเวลา และความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลา	
ทันเวลา	95.54
ไม่ทันเวลา	4.46
2. ความเพียงพอ	
เพียงพอ	94.52
ไม่เพียงพอ	5.48

ที่มา: จากการสำรวจ

1.2) องค์ความรู้ สำหรับหลักสูตรที่ใช้ในการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการของแต่ละหน่วยงาน มีการจัดอบรมตั้งแต่ 1 หลักสูตร ถึง 85 หลักสูตร โดยมีระยะเวลาในการอบรมของแต่ละหลักสูตรตั้งแต่ 1 วัน ถึง 4 วัน อาทิ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการอบรม 1 หลักสูตร ได้แก่ การถ่ายทอดความรู้ในการทำการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ดำเนินการอบรมโดยมีวิทยากรจากศูนย์เครือข่ายประชาชนชาวบ้านและศูนย์เรียนรู้อื่น ๆ ที่ร่วมโครงการ ระยะเวลาในการอบรม 4 วัน 3 คืน โดยเน้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ กรมประมง มีการอบรม 3 หลักสูตร ได้แก่ การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก การเลี้ยงกบในกระชังบ่ และ การเลี้ยงปลาหมอในบ่อพลาสติก ดำเนินการอบรมโดยวิทยากรจากหน่วยงานกรมประมงในพื้นที่ ระยะเวลาการอบรมหลักสูตรละ 1 วัน และกรมส่งเสริมการเกษตร มีการอบรม 8 กลุ่มวิชา รวม 85 หลักสูตร แบ่งเป็นแต่ละด้าน ได้แก่ (1) พืชไร่ หลักสูตรที่ 1 - 6 (2) ไม้ผลไม้ยืนต้น หลักสูตรที่ 7 - 32 (3) พืชผักสมุนไพร หลักสูตรที่ 33 - 53 (4) ไม้ดอกไม้ประดับ หลักสูตรที่ 54 - 57 (5) พืชและแมลงหลักสูตรที่ 58 - 63 (6) เครื่องจักรกลการเกษตร หลักสูตรที่ 64 - 70 (7) แปรรูปผลผลิตการเกษตร หลักสูตรที่ 71 - 76 และ (8) การเกษตรอื่น ๆ หลักสูตรที่ 77 - 85 ดำเนินการอบรมโดยวิทยากรจากศูนย์ปฏิบัติการของกรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ระยะเวลาในการอบรม 3 วัน (ตารางที่ 4.239)

ตารางที่ 4.239 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรมของแต่ละหน่วยงาน

หน่วยงาน	จำนวนหลักสูตร	รายละเอียด	ระยะเวลาอบรม (วัน/หลักสูตร)
1. กรมการข้าว	3	1) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 2) การแปรรูปและผลิตภัณฑ์ 3) การผลิตข้าวคุณภาพดี	2 2 2
2. กรมประมง	3	1) การเลี้ยงปลาตักในบ่อพลาสติก 2) การเลี้ยงกบในกระชังบก 3) การเลี้ยงปลาหมอในบ่อพลาสติก	1 1 1
3. สำนักงาน การปฏิรูปที่ดิน เพื่อเกษตรกรรวม	3	1) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการหลักสูตรส่งเสริม และอนุรักษ์ศิลปอาชีพ 2) การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกษตรทฤษฎีใหม่ใน รูปแบบโคกหนองนาโมเดล 4 ภาค 3) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	3 4 วัน 3 คืน 3
4. กรมวิชาการเกษตร	1	1) การซ่อมแซมเครื่องจักรกลการเกษตรเครื่องมือ เตรียมดิน	3
5. กรมส่งเสริม การเกษตร	8 กลุ่มวิชา รวม 85 หลักสูตร	1) พืชไร่ หลักสูตรที่ 1 - 6 2) ไม้ผลไม้ยืนต้น หลักสูตรที่ 7 - 32 3) พืชผักสมุนไพร หลักสูตรที่ 33 - 53 4) ไม้ดอกไม้ประดับ หลักสูตรที่ 54 - 57 5) ผึ้งและแมลง หลักสูตรที่ 58 - 63 6) เครื่องจักรกลการเกษตร หลักสูตรที่ 64 - 70 7) แปรรูปผลผลิตการเกษตร หลักสูตรที่ 71 - 76 8) การเกษตรอื่น ๆ หลักสูตรที่ 77 - 85	3 3 3 3 3 3 3 3
6. กรมพัฒนาที่ดิน	1 หลักสูตร (2 วิชาหลัก และ 6 วิชาเลือก โดย เลือกได้ 4 วิชา)	วิชาหลัก 1) การประยุกต์ใช้ที่ดินตามศาสตร์พระราชา 2) การเข้าถึงสารสนเทศและการใช้ประโยชน์ Application กรมฯ วิชาเลือก 3) แผนที่ทางเลือกพืชเศรษฐกิจ LDD Zoning 4) ความเหมาะสมของดิน 5) การวิเคราะห์ดินและการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน 6) การจัดการดินที่มีปัญหา 7) การจัดการดินด้วยเทคโนโลยีชีวภาพ 8) การบริหารจัดการน้ำ	3

ตารางที่ 4.239 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรมของแต่ละหน่วยงาน (ต่อ)

หน่วยงาน	จำนวนหลักสูตร	รายละเอียด	ระยะเวลาอบรม (วัน/หลักสูตร)
7. สำนักงาน ปลัดกระทรวง ฯ	1	1) การถ่ายทอดความรู้ในการทำการเกษตรตาม แนวเศรษฐกิจพอเพียง	4 วัน 3 คืน
8. กรมหม่อนไหม	2	1) การปลูกหม่อนผลสดเพื่อการใช้ประโยชน์ 2) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากหม่อนไหม	3 3
9. กรมปศุสัตว์	7	1) การเลี้ยงไก่พื้นเมือง 2) การเลี้ยงไก่พื้นเมืองลูกผสม 3) การเลี้ยงไก่ไข่ 4) การเลี้ยงเป็ดเทศ 5) การเลี้ยงเป็ดไข่ 6) การเลี้ยงสุกรชีวภาพ(หมูหลุม) 7) การเลี้ยงแพะเนื้อ	1 1 1 1 1 1 1

ที่มา: รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ในส่วนองค่าใช้จ่ายในการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรของแต่ละหน่วยงาน มีงบประมาณในการดำเนินการ ดังนี้

(1) กรมการข้าว มีค่าใช้จ่ายในการอบรม จำนวน 960 บาท/ราย โดยเกษตรกรได้รับผ่านบัญชีธนาคาร จำแนกรายการ ดังนี้

(1.1) ค่าอาหาร จำนวน 160 บาท/ราย

(1.2) ค่าที่พัก จำนวน 500 บาท/ราย

(1.3) ค่าพาหนะ จ่ายตามจริงไม่เกิน 300 บาท/ราย

(2) กรมประมง มีค่าใช้จ่ายในการอบรมสำหรับผู้เข้าอบรมและผู้จัด ทั้งหมดจำนวน 26,250,000 บาท โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการจำนวน 2,500 รุ่น รุ่นละ 35 ราย ประกอบด้วย เกษตรกร 75,000 ราย (รุ่นละ 30 ราย) และผู้จัดจำนวน 12,500 ราย (รุ่นละ 5 ราย) จำแนกรายการ ดังนี้

(2.1) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 4,375,000 บาท

(จำนวน 2 มื้อ มื้อละ 25 บาท = 2,500 รุ่น x 2 มื้อ x 25 บาท x 35 ราย)

(2.2) ค่าอาหารกลางวัน จำนวน 12,250,000 บาท

(จำนวน 1 มื้อ มื้อละ 140 บาท = 2,500 รุ่น x 1 มื้อ x 140 บาท x 25 ราย)

(2.3) ค่าวัสดุในการอบรม จำนวน 3,750,000 บาท

(2.4) ค่าเอกสารประกอบการอบรม จำนวน 5,875,000 บาท

(3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีค่าใช้จ่ายในการอบรมทั้งหมดจำนวน 2,304,214 บาท จำแนกรายการ ดังนี้

- (3.1) ค่าใช้จ่ายในการสัมมนาและฝึกอบรม จำนวน 2,252,863 บาท
- (3.2) ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก ค่าพาหนะ จำนวน 11,660 บาท
- (3.3) ค่าจ้างเหมาบริการ จำนวน 7,500 บาท
- (3.4) ค่าใช้สอยอื่นๆ จำนวน 3,272 บาท
- (3.5) ค่าวัสดุ จำนวน 28,919 บาท
- (4) กรมวิชาการเกษตร มีค่าใช้จ่ายในการอบรมทั้งหมด 1,060,000 บาท ดังนี้
- (4.1) ค่าใช้จ่ายที่จ่ายให้เกษตรกรทั้งหมด 432,000 บาท
- ค่าอาหาร จำนวน 192,000 บาท (160 บาท/ราย/วัน x 3 วัน x 400 ราย)
 - ค่าพาหนะสำหรับบุคคลภายนอก จำนวน 240,000 บาท (200 บาท/ราย/วัน x 3 วัน x 400 ราย)
- (4.2) ค่าใช้จ่ายในการอบรมของหน่วยงานทั้งหมด 628,000 บาท
- ค่าอาหาร จำนวน 184,320 บาท (120 บาท/มื้อ/ราย x 3 มื้อ)
 - ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม 107,520 บาท (35 บาท/มื้อ/วัน x 6 มื้อ)
 - ค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดฝึกอบรม ค่าวัสดุ 5 จังหวัด 212,000 บาท
 - งบดำเนินงานติดตามประเมินผล 5 จังหวัด 124,160 บาท
- (5) กรมส่งเสริมการเกษตร มีค่าใช้จ่ายในการอบรม ดังนี้
- (5.1) ค่าอาหารเกษตรกร 300 บาท/ราย
- (5.2) ค่าที่พักเบิกจ่ายตามจริง ไม่เกิน 500 บาท
- (5.3) ค่าพาหนะเบิกจ่ายตามจริง
- (5.4) ค่าวิทยากรภายนอก ชั่วโมงละ 600 บาท
- (5.5) ค่าวัสดุการฝึกอบรม 70 บาท/ราย
- (6) กรมพัฒนาที่ดิน มีค่าใช้จ่ายในการอบรมทั้งหมด จำนวน 11,097,600 บาท จำแนกรายการ ดังนี้
- (6.1) ค่าวิทยากร จำนวน 345,600 บาท
- (6.2) ค่าที่พัก จำนวน 2,880,000 บาท
- (6.3) ค่าพาหนะ จำนวน 576,000 บาท
- (6.4) ค่าอาหาร จำนวน 3,360,000 บาท
- (6.5) ค่าอาหารว่าง จำนวน 2,016,000 บาท
- (6.6) ค่าวัสดุในการอบรม จำนวน 1,920,000 บาท
- (7) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีค่าใช้จ่ายในการอบรมโดยเฉลี่ยต่อ 1 รุ่น จำนวน 57,500 บาทต่อราย เป็นค่าฝึกอบรมเกษตรกรแบบเหมาจ่าย 2,500 บาทต่อราย ทั้งนี้จำนวนเกษตรกรแต่ละรุ่นไม่เท่ากัน จำแนกรายการ ดังนี้

- (7.1) ค่าพาหนะ จำนวน 6,900 บาท
(จ่ายตามจริงไม่เกิน 300 บาท/ราย จำนวน 1 รุ่น รุ่นละ 23 ราย)
- (7.2) ค่าอาหาร จำนวน 20,700 บาท
- ค่าอาหาร 16,100 บาท (10 มื้อ x มื้อละ 70 บาท x 23 ราย)
- ค่าอาหารว่าง 4,600 บาท (8 มื้อ x มื้อละ 25 บาท x 23 ราย)
- (7.3) ค่าที่พัก จำนวน 13,800 บาท (600 บาท/ราย x 23 ราย)
- (7.4) ค่าวิทยากร จำนวน 15,600 บาท (26 ชั่วโมง ชั่วโมงละ 600 บาท)
- (7.5) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ 500 บาท
- (8) กรมหม่อนไหม มีค่าใช้จ่ายในการอบรมทั้งหมด จำนวน 3,201,400 บาท ดังนี้
- (8.1) ค่าอาหาร จำนวน 1,152,000 บาท (1,600 ราย x 240 บาท x 3 วัน)
- (8.2) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 336,000 บาท
(1,600 ราย x 2 มื้อ x 35 บาท x 3 วัน)
- (8.3) ค่าวัสดุในการฝึกอบรมสาธิตและปฏิบัติ จำนวน 800,000 บาท
(1,600 ราย x 500 บาท)
- (8.4) ค่าพาหนะของเกษตรกร จำนวน 640,000 บาท (1,600 ราย x 400 บาท)
- (8.5) ค่าวัสดุฝึกอบรม เช่น สมุด จำนวน 80,000 บาท (1,600 ราย x 50 บาท)
- (8.6) ค่าตอบแทนวิทยากร จำนวน 120,000 บาท
(80 ราย x 1 ชม. x 600 บาท x 1 วัน และ 60 ราย x 2 ชม. x 600 บาท x 1 วัน)
- (8.7) ค่าพาหนะวิทยากร จำนวน 73,400 บาท
- (9) กรมปศุสัตว์ มีค่าใช้จ่ายในการอบรมทั้งหมด จำนวน 12,259,800 บาท ดังนี้
- (9.1) ค่าพาหนะ จำนวน 1,764,000 บาท (200 บาท/ราย/วัน x 8,820 ราย)
- (9.2) ค่าอาหารกลางวัน จำนวน 882,000 บาท (100 บาท/ราย/วัน x 8,820 ราย)
- (9.3) ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม จำนวน 529,200 บาท
(60 บาท/ราย/วัน x 8,820 ราย)
- (9.4) ค่าตอบแทนวิทยากร จำนวน 3,175,200 บาท (360 บาท/ราย/วัน x 8,820 ราย)
- (9.5) ค่าเอกสารวัสดุ จำนวน 5,909,400 บาท (670 บาท/ราย/วัน x 8,820 ราย)

2) กระบวนการ (Processes)

2.1) การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการ เกษตรกรที่จะเข้าร่วมโครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ ได้นั้น จะต้องผ่านการคัดเลือก โดยทีมหมอประชารัฐสุขใจ ซึ่งเป็นทีมที่ลงพื้นที่วิเคราะห์อาชีพที่เหมาะสม และเก็บข้อมูลความต้องการพัฒนาตนเองของเกษตรกรผู้ลงทะเบียนฯ ปี 2560 เป็นรายบุคคล ลงในระบบฐานข้อมูลผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของกระทรวงการคลัง และจัดส่งข้อมูลให้คณะกรรมการจังหวัด (คจ.) โดยสำนักงานเศรษฐกิจการคลังจะสรุปและรวบรวมข้อมูลผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ที่สนใจพัฒนาทักษะอาชีพ ด้านการเกษตรเป็นลำดับแรกและลำดับรอง ส่งให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สป.กษ.) เพื่อจัดส่งให้เกษตรและสหกรณ์จังหวัด โดยเกษตรและสหกรณ์จังหวัดจะจัดส่งรายชื่อเกษตรกรที่ผ่านการวิเคราะห์อาชีพแล้ว ให้หน่วยงาน กษ. ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการอบรมต่อไป แต่เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากสำนักงานเศรษฐกิจการคลังที่เลือกพัฒนาทักษะอาชีพด้านการเกษตร ไม่ได้มีการจำแนกเป็นด้านพืช ปศุสัตว์ และประมง สป.กษ. จึงจัดส่งข้อมูลให้กับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดเพื่อให้สำรวจรายชื่อและยืนยันตัวบุคคลอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้า และข้อมูลรายชื่อมีความซ้ำซ้อนกัน เนื่องจากการบริหารจัดการของแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกัน และเป็นกลุ่มเป้าหมายเดียวกัน

2.2) การจัดอบรมถ่ายทอดความรู้/ศึกษาดูงาน ในการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรของแต่ละหน่วยงาน พบว่า ทุกหน่วยงานได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมแล้ว โดยมีจำนวนหลักสูตรฝึกอบรมเฉลี่ย 2 หลักสูตร มีระยะเวลาในการอบรมเฉลี่ยหลักสูตรละ 3 วัน ส่วนการศึกษาดูงาน มีการดำเนินการเฉพาะหน่วยงานของสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในหลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โดยมีการนำเกษตรกรไปอบรม และศึกษาดูงานที่ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หรือศูนย์เครือข่าย ศพก. ในด้านที่เกษตรกรสนใจ

2.3) การสนับสนุนปัจจัยการผลิต ในส่วนของการสนับสนุนปัจจัยการผลิต จะมีเฉพาะหน่วยงานของกรมประมง ที่มีงบประมาณสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร โดยมุ่งเน้นการสร้างรายได้จากการทำประมงในระยะสั้น เพื่อให้ผู้มีอาชีพเกษตรกรมีความรู้ด้านการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และสามารถต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้รับจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้สามารถดำเนินกิจการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในระยะต่อไปได้ จึงได้มอบปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรตามกิจกรรมที่เกษตรกรเข้าร่วม ซึ่งมีทั้งหมด 3 กิจกรรม ได้แก่ การเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก การเลี้ยงกบในกระชังบ่อก และ การเลี้ยงปลาหมอในบ่อพลาสติก โดยทำการมอบปัจจัยการผลิตหลังเข้ารับการฝึกอบรมเสร็จเรียบร้อยแล้วเท่านั้น จากการสอบถามเจ้าหน้าที่ประมงระดับพื้นที่ที่ดำเนินการฝึกอบรม พบว่า มีการมอบปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรครบทุกรายแล้ว โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก จะได้รับมอบพันธุ์ปลา 1,000 ตัว ราคาตัวละ 1 บาท พลาสติกขนาด 3.5 x 6 เมตร 1 ผืน ผืนละ 800 บาท และอาหารปลา 20 กิโลกรัม ส่วนเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลี้ยงปลาหมอในบ่อพลาสติกจะได้รับมอบพันธุ์ปลาหมอ 1,000 ตัว ราคาตัวละ 1 บาท พลาสติกขนาด 3.5 x 6 เมตร 1 ผืน ผืนละ 800 บาท และอาหารปลารายละ 20 กิโลกรัม และเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมการเลี้ยงกบในกระชังบ่อกจะได้รับมอบพันธุ์กบ 700 ตัว กระชังบ่อกขนาด 2 x 4 x 1.2 เมตร 1 กระชัง

กระชังละ 750 บาท และอาหารกบรายละ 20 กิโลกรัม รวมมูลค่าปัจจัยการผลิตที่เกษตรกรได้รับรายละ 2,300 บาท

2.4) การติดตามผลการดำเนินงาน จากการสอบถามหน่วยงานที่มีการจัดฝึกอบรม เพื่อถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรแล้ว พบว่า หน่วยงานที่จัดอบรมแล้วมีการติดตามผลการดำเนินงานหลังฝึกอบรมทุกหน่วยงาน โดยเป็นการติดตามในพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 62.16 เพื่อดูว่าเกษตรกรมีการนำความรู้ที่ได้จากการอบรมไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์หรือไม่ พร้อมให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เกษตรกร ในการประกอบอาชีพตามหลักสูตรที่เข้าร่วมการอบรมด้วย ซึ่งมีการติดตามเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง และร้อยละ 37.84 เป็นการติดตามงานโดยใช้วิธีการสอบถามทางโทรศัพท์ เพื่อติดตามผลการดำเนินงานดังกล่าว เนื่องจากบางหน่วยงานไม่มีงบประมาณในการติดตามผลการดำเนินงาน

3) ผลได้ (Outputs)

3.1) การประชาสัมพันธ์โครงการ ในส่วนของการรับทราบข้อมูลข่าวสารจากโครงการ พบว่าเกษตรกรรับทราบข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อบุคคลมากที่สุด ได้แก่ เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่น เช่น อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 97.46 รองลงมา ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ โทรศัพท์ วิทยุ คิดเป็นร้อยละ 3.60 และผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ คิดเป็นร้อยละ 0.64 (ตารางที่ 4.240)

ตารางที่ 4.240 ประเภทสื่อที่เกษตรกรรับทราบโครงการ

รายการ	ร้อยละ
1. สื่อบุคคล	97.46
2. สื่ออิเล็กทรอนิกส์	3.60
3. สื่อสิ่งพิมพ์	0.64

ที่มา: จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เกษตรกรได้รับทราบโครงการมากกว่า 1 ช่องทาง

3.2) เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ หลังจากได้รายชื่อจากเกษตรและสหกรณ์จังหวัดแล้ว แต่ละหน่วยงานที่ดำเนินโครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ ได้ลงพื้นที่เพื่อรับสมัครเกษตรกรเข้าร่วมโครงการของแต่ละหน่วยงาน ผลการดำเนินงาน พบว่า มีเกษตรกรที่สมัครและผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการทั้งหมด 182,126 ราย คิดเป็นร้อยละ 87.22 ของเป้าหมาย 208,805 ราย สาเหตุที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากรายชื่อเกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐมีความซ้ำซ้อนกันในแต่ละหน่วยงาน และเกษตรกรบางส่วนไม่มีความประสงค์จะเข้าร่วมโครงการ (ตารางที่ 4.241)

3.3) การถ่ายทอดความรู้ ผลการดำเนินโครงการ พบว่า มีเกษตรกรที่ได้รับการอบรมแล้วทั้งหมดจำนวน 170,701 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.75 ของเป้าหมาย 208,805 ราย สาเหตุที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากเกษตรกรบางรายเป็นผู้สูงอายุ เจ็บป่วย จึงไม่สะดวกในการเดินทางมาอบรม และเกษตรกรบางรายติดธุระ ทำให้ไม่สามารถเข้ารับการอบรมได้

3.4) การได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต กรมประมงได้มีการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์น้ำให้แก่เกษตรกรทั้งหมด 73,224 ราย โดยดำเนินการมอบปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรแล้ว 73,149 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.53 ของเป้าหมาย 75,000 ราย เนื่องจากมีเกษตรกรบางส่วนมีรายชื้อซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น ทางกรมประมงจึงให้เข้ารับการฝึกอบรม แต่ไม่แจกปัจจัยการผลิตให้ เกษตรกรบางรายเสียชีวิต และบางส่วนประสงค์ไม่ขอรับปัจจัยการผลิต

ตารางที่ 4.241 ผลได้จากการดำเนินโครงการเพิ่มทักษะอาชีพฯ

หน่วย : ราย

หน่วยงานที่รับผิดชอบ	เกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือก เข้าร่วมโครงการ			เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้		
	เป้าหมาย	ผลการ	ร้อยละ	เป้าหมาย	ผลการ	ร้อยละ
		ดำเนินงาน			ดำเนินงาน	
1. กรมการข้าว	10,605	10,031	94.59	10,605	10,031	94.59
2. กรมประมง	75,000	73,261	97.68	75,000	73,224	97.63
3. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินฯ	3,350	2,177	64.99	3,350	2,177	64.99
4. กรมวิชาการเกษตร	400	400	100.00	400	390	97.50
5. กรมส่งเสริมการเกษตร	10,800	10,800	100.00	10,800	9,150	84.72
6. กรมพัฒนาที่ดิน	9,600	9,088	94.67	9,600	8,050	83.85
7. สำนักงานปลัดฯ	88,630	65,933	74.39	88,630	57,346	64.70
8. กรมหม่อนไหม	1,600	1,600	100.00	1,600	1,497	93.56
9. กรมปศุสัตว์	8,820	8,836	100.18	8,820	8,836	100.18
รวม	208,805	182,126	87.22	208,805	170,701	81.75

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์

4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)

4.1) การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ จากการสำรวจเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้จากโครงการ พบว่า เกษตรกรมีความรู้/ความเข้าใจก่อนเข้ารับการอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ในระดับปานกลางที่คะแนนเฉลี่ย 4.74 หลังเข้ารับการอบรมเกษตรกรมีความรู้/ความเข้าใจในหลักสูตรที่อบรมเพิ่มขึ้นในระดับมากที่สุดที่คะแนนเฉลี่ย 8.28 และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ทุกราย โดยมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในระดับมากที่สุดที่คะแนนเฉลี่ย 7.47 ทั้งนี้เนื่องจากเกษตรกรได้รับความรู้ทางการเกษตรเพิ่มขึ้นและเห็นว่าสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติได้จริง (ตารางที่ 4.242)

ตารางที่ 4.242 ระดับความรู้/ความเข้าใจต่อหลักสูตรที่ได้รับการถ่ายทอด และการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

รายการ	คะแนนเฉลี่ย	แปลผล
1. ระดับความรู้/ความเข้าใจ		
1.1 ก่อนเข้ารับการอบรม	4.74	ปานกลาง
1.2 หลังเข้ารับการอบรม	8.28	มากที่สุด
2. การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	7.47	มาก

ที่มา : จากการสำรวจ

4.2) เกษตรกรนำความรู้ไปถ่ายทอดสู่เกษตรกรรายอื่น เกษตรกรที่ได้รับการอบรมร้อยละ 60.61 มีการนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อให้เกษตรกรรายอื่นที่สนใจเฉลี่ย 6 ราย อีกร้อยละ 39.39 ไม่ได้นำความรู้ไปถ่ายทอดสู่เกษตรกรรายอื่น เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนจำเนื้อหาที่อบรมไม่ได้ บางส่วนเห็นว่าเพื่อนบ้านส่วนใหญ่มาอบรมหลักสูตรเดียวกันแล้ว ส่วนเพื่อนบ้านที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการมีการประกอบอาชีพต่างกัน และเกษตรกรบางรายไม่มีเวลา จึงไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เกษตรกรรายอื่นได้

4.3) ผลจากการนำความรู้ และปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์ จากการสอบถามเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ และมีการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำเกษตรแล้ว พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 60.59 มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านราคา ต้นทุนการผลิต ปริมาณผลผลิต และรายได้ และเกษตรกรร้อยละ 39.41 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากเกษตรกรบางรายไม่ได้ประกอบอาชีพตรงตามหลักสูตรที่ได้อบรมมา และบางรายมีการนำความรู้มาใช้แค่ภายในครัวเรือน ส่วนเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตเป็นพันธุ์สัตว์น้ำ บางรายยังอยู่ระหว่างการเพาะเลี้ยง และบางรายประสบปัญหาพันธุ์สัตว์น้ำทยอยตายระหว่างเพาะเลี้ยง ทั้งนี้ทางกรมประมงได้สนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำเพิ่มเติมแก่เกษตรกรที่ประสบปัญหาดังกล่าวแล้ว โดยเกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการทำเกษตร มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ด้านราคา เกษตรกรร้อยละ 11.89 มีการเปลี่ยนแปลงด้านราคาสินค้าที่จำหน่าย โดยเกษตรกรร้อยละ 7.34 ได้รับราคาเพิ่มขึ้น เนื่องจากแหล่งรับซื้อผลผลิตให้ราคาสูง และเกษตรกรร้อยละ 4.55 ได้ราคาลดลงเนื่องจากช่วงระยะเวลาที่จำหน่ายเป็นช่วงที่ราคาลดลง จึงทำให้จำหน่ายในราคาถูกลง

(2) ด้านต้นทุนการผลิต เกษตรกรร้อยละ 44.41 มีการเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุนการผลิตสินค้า โดยเกษตรกรร้อยละ 39.51 มีต้นทุนทางการเกษตรลดลง เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนลดการใช้สารเคมีลง หันมาใช้ปุ๋ยหมักและสารชีวภาพที่ทำขึ้นเอง และบางส่วนได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต เช่น วัสดุอุปกรณ์ พันธุ์สัตว์น้ำ เมล็ดพันธุ์ ส่วนเกษตรกรที่เหลือร้อยละ 4.90 มีต้นทุนในการทำเกษตรเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนมีการขยายผลการเลี้ยงสัตว์น้ำ และต่อยอดการผลิต ทำให้มีค่าใช้จ่ายในส่วน of ปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น อาหารสัตว์น้ำ พันธุ์สัตว์น้ำ

(3) ด้านปริมาณผลผลิต เกษตรกรร้อยละ 22.03 มีการเปลี่ยนแปลงด้านปริมาณผลผลิต โดยเกษตรกรร้อยละ 18.18 ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากเกษตรกรมีการปรับสภาพดิน โดยหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์แทนปุ๋ยเคมี ทำให้คุณภาพดินดีขึ้น ส่งผลให้ผลผลิตที่ได้รับเพิ่มขึ้น และเกษตรกรร้อยละ 3.85 ได้ผลผลิตลดลง เนื่องจากประสบปัญหาด้านโรคและศัตรูพืชทางการเกษตร รวมทั้งสภาพอากาศที่ร้อนขึ้น

(4) ด้านรายได้ เกษตรกรร้อยละ 28.33 มีการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้จากการจำหน่ายสินค้า โดยเกษตรกรร้อยละ 24.83 มีรายได้เพิ่มขึ้น เนื่องจากได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในการทำเกษตร ทำให้ลดต้นทุนได้ส่วนหนึ่ง ประกอบกับเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในการผลิตสินค้าเกษตรมากขึ้น ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น จึงมีผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคไว้สำหรับจำหน่ายมากขึ้น ส่วนเกษตรกรที่เหลือร้อยละ 3.50 มีรายได้ลดลง เนื่องจากราคาสินค้าที่จำหน่ายบางชนิดตกต่ำ บางส่วนประสบปัญหาด้านโรคศัตรูพืช และสภาพภูมิอากาศในการทำเกษตร ทำให้ปริมาณผลผลิตที่ได้ลดลง สามารถจำหน่ายสินค้าได้น้อยลง

(5) ด้านการลดรายจ่ายในการบริโภคของครัวเรือน เกษตรกรร้อยละ 64.69 มีการเปลี่ยนแปลงด้านรายจ่ายในการบริโภค เนื่องจากหลังได้รับการถ่ายทอดความรู้ สามารถนำความรู้ด้านการเกษตรไปใช้ประโยชน์ในการทำเกษตร โดยเกษตรกรได้นำผลผลิตทางการเกษตรมาบริโภคในครัวเรือน ซึ่งสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ เฉลี่ยร้อยละ 2,763 บาท (ตารางที่ 4.243)

ตารางที่ 4.243 ผลจากการนำความรู้ และปัจจัยการผลิตไปใช้ประโยชน์

รายการ	ร้อยละ
1. มีการเปลี่ยนแปลง (มีการเปลี่ยนแปลงมากกว่า 1 ด้าน)	60.59
1.1 ราคา	11.89
- เพิ่มขึ้น	7.34
- ลดลง	4.55
1.2 ต้นทุนการผลิต	44.41
- เพิ่มขึ้น	4.90
- ลดลง	39.51
1.3 ปริมาณผลผลิต	22.03
- เพิ่มขึ้น	18.18
- ลดลง	3.85
1.4 รายได้	28.33
- เพิ่มขึ้น	24.83
- ลดลง	3.50
1.5 การลดรายจ่ายในการบริโภคของครัวเรือน	64.69
2. ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	39.41

ที่มา : จากการสำรวจ

4.4) ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ จากการสอบถามความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการในภาพรวมระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.81 โดยเกษตรกรมีความพึงพอใจในแต่ละด้าน (ตารางที่ 4.244) ดังนี้

(1) ด้านหลักสูตรการจัดอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรการจัดอบรมในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.03 เนื่องจากเนื้อหาการอบรมน่าสนใจ เข้าใจง่าย สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

(2) ด้านสถานที่ในการจัดอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อสถานที่ในการจัดอบรมในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.31 เนื่องจากสถานที่มีความสะดวกสบาย ใกล้บ้าน และเดินทางสะดวก

(3) ด้านวิทยากรที่ให้ความรู้ เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อวิทยากรที่ให้ความรู้ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.40 เนื่องจากวิทยากรสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ละเอียด ชัดเจน และเข้าใจง่าย

(4) ด้านระยะเวลาการอบรม เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อระยะเวลาการอบรมในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 9.10 เนื่องจากระยะเวลาเหมาะสม ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป

(5) ด้านการจัดอบรม/ศึกษาดูงานนอกสถานที่ หน่วยงานที่มีการนำเกษตรกรไปจัดอบรม/ศึกษาดูงานนอกสถานที่ คือ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในหลักสูตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ซึ่งเกษตรกรที่เข้าร่วมการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว มีความพึงพอใจต่อการจัดอบรม/ศึกษาดูงานนอกสถานที่ในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.48 เนื่องจากสถานที่ดูงานดีมาก มีจุดถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลาย และสามารถเข้าใจง่าย

(6) ด้านคุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ได้รับ เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อคุณภาพของปัจจัยการผลิตในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.39 เนื่องจากพันธุ์สัตว์น้ำที่ได้รับมีความสมบูรณ์

(7) ความทันเวลาของปัจจัยการผลิตที่ได้รับ เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อความทันเวลาของปัจจัยการผลิตที่ได้รับในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.60 เนื่องจากได้รับปัจจัยการผลิตหลังการอบรม จึงทันเวลาและเหมาะสมกับช่วงเวลาทำการเกษตร

(8) ด้านปริมาณปัจจัยการผลิตที่ได้รับ เกษตรกรมีความพึงพอใจต่อปริมาณปัจจัยการผลิตที่ได้รับในระดับมากที่สุด ที่คะแนนเฉลี่ย 8.20 เนื่องจากพันธุ์สัตว์น้ำที่ได้รับมีจำนวนเหมาะสม แต่ปริมาณอาหารสัตว์น้ำที่ได้รับน้อย

ตารางที่ 4.244 ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการเข้าร่วมโครงการ

รายการ	ค่าคะแนน	แปลผล
1. หลักสูตรการจัดอบรม	9.03	มากที่สุด
2. สถานที่ในการจัดอบรม	9.31	มากที่สุด
3. วิทยากรที่ให้ความรู้	9.40	มากที่สุด
4. ระยะเวลาในการจัดอบรม	9.10	มากที่สุด
5. การจัดอบรม/ศึกษาดูงานนอกสถานที่	8.48	มากที่สุด
6. คุณภาพของปัจจัยการผลิตที่ได้รับ	8.39	มากที่สุด
7. ความทันเวลาของปัจจัยการผลิตที่ได้รับ	8.60	มากที่สุด
8. ปริมาณปัจจัยการผลิตที่ได้รับ	8.20	มาก
เฉลี่ย	8.81	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

5) ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะในภาพรวม

5.1) ข้อค้นพบ

(1) ผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีรายชื้อซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เนื่องจากรายชื้อถูกส่งมาจากกระทรวงการคลัง บางส่วนมีรายชื้อแต่ไม่สามารถติดต่อได้

(2) เกษตรกรไม่สะดวกในการเดินทางมาอบรม เนื่องจากอยู่ในช่วงฤดูเพาะปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ และบางส่วนอยู่ห่างไกลกับสถานที่จัดฝึกอบรม

(3) เกษตรกรไม่สามารถเข้าร่วมอบรมได้ตลอดหลักสูตร เนื่องจากบางหลักสูตรมีระยะเวลาการฝึกอบรมนานเกินไป

(4) หลักสูตรการอบรมไม่ตรงต่อความต้องการหรืออาชีพของเกษตรกร ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

(5) เกษตรกรบางรายไม่มีบัญชีเงินฝาก ทำให้ไม่สะดวกในการขอรับค่าพาหนะ

(6) อัตราการเบิกจ่ายค่าพาหนะ และค่าที่พักของเกษตรกรในแต่ละหน่วยงาน กำหนดไว้ไม่เท่ากัน

5.2) ข้อเสนอแนะ

(1) กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรอย่างเป็นระบบให้ชัดเจน โดยมีการแบ่งประเภทเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการตามด้านต่าง ๆ เช่น พืช ข้าว ปศุสัตว์ ประมง เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของรายชื้อเกษตรกรระหว่างหน่วยงาน

(2) จัดอบรมในพื้นที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเกษตรกร มีรถรับส่งให้บริการแก่เกษตรกรที่มาอบรม และจัดอบรมหลังช่วงฤดูเพาะปลูก

(3) ควรปรับระยะเวลาในการฝึกอบรมให้เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบต่อการทำงานของอาชีพของเกษตรกร

(4) ควรสำรวจความต้องการเรียนรู้ในหลักสูตรต่าง ๆ ของเกษตรกรก่อนจัดอบรม

(5) ปรับรูปแบบการจ่ายเงินให้เหมาะสมกับความสะดวกของเกษตรกร

(6) ควรมีการกำหนดการเบิกค่าพาหนะ และค่าที่พักของเกษตรกรในอัตราเดียวกัน

ทุกหน่วยงาน

6) ข้อค้นพบ และข้อเสนอแนะรายหน่วยงาน

6.1) กรมการข้าว

(1) ข้อค้นพบ

(1.1) เกษตรกรเป้าหมายซึ่งเป็นผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีรายชื่อซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงานในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ บางส่วนมีรายชื่อแต่ไม่สามารถติดต่อได้

(1.2) เกษตรกรไม่สะดวกในการเดินทางมาอบรมครบตามเป้าหมาย เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ประกอบกับในช่วงระยะเวลาดังกล่าวอยู่ในช่วงฤดูการเพาะปลูก เกษตรกรจึงไม่สนใจเข้าร่วมการอบรม นอกจากนี้เกษตรกรบางรายอยู่ห่างไกลกับสถานที่จัดอบรม

(1.3) เกษตรกรบางรายไม่ได้ประกอบอาชีพทำนา แต่เข้ารับการอบรมด้านการทำนา ทำให้ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้

(1.4) อัตราการเบิกจ่ายค่าพาหนะของเกษตรกรในแต่ละหน่วยงาน กำหนดไว้ไม่เท่ากัน

(2) ข้อเสนอแนะ

(2.1) กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรอย่างเป็นระบบให้ชัดเจน โดยเป็นเกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้ารับการอบรมหลักสูตรของกรมการข้าว เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของรายชื่อเกษตรกรระหว่างหน่วยงาน

(2.2) กำหนดสถานที่จัดฝึกอบรมในพื้นที่ให้ใกล้เคียงกับเกษตรกร และจัดอบรมก่อนหรือหลังฤดูเพาะปลูก

(2.3) ควรสำรวจความต้องการเรียนรู้ในหลักสูตรต่าง ๆ ของเกษตรกรก่อน

(2.4) การเบิกค่าพาหนะของเกษตรกรควรมีการกำหนดไว้ในภาพรวมให้ชัดเจน เพื่อให้เป็นไปในอัตราเดียวกันทุกพื้นที่

6.2) กรมประมง

(1) ข้อค้นพบ

(1.1) การดำเนินงานล่าช้ากว่าเป้าหมาย และงบประมาณล่าช้า เนื่องจากจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการมีการเปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาในการอบรม มีเกษตรกรขอเปลี่ยนแปลงเมนูยกเลิกการเข้าร่วมโครงการเนื่องจากป่วย บางรายเสียชีวิต และมีเกษตรกรที่มีความประสงค์เข้าร่วมโครงการเกินเป้าหมาย อีกทั้งเกิดความซ้ำซ้อนของรายชื่อเกษตรกรในโครงการส่งผลให้การคัดเลือกเกษตรกรล่าช้า ทำให้การจัดหาปัจจัยการผลิตล่าช้าตามไปด้วย กรมประมงจึงแก้ไขโดยเร่งให้หน่วยงานในส่วนภูมิภาคเร่งดำเนินการจัดหาปัจจัยการผลิตให้เป็นไปตามกำหนด สำหรับเกษตรกรที่มีการยกเลิก หากสามารถหาเกษตรกรเข้าทดแทนได้ทันทีให้เร่งดำเนินการ แต่หากไม่สามารถหาได้ทันทียุติการนำเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อการจัดหาปัจจัยการผลิตให้เกษตรกรล่าช้า และให้เร่งดำเนินการก่อนนี้ ผูกพันสำหรับการจัดหาปัจจัยการผลิต

(1.2) ในส่วนของการสำรวจในพื้นที่ พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาพันธุ์สัตว์น้ำที่ได้รับจากโครงการมีอัตราการตายสูงและเติบโตช้า เนื่องจากสภาพอากาศร้อน ไม่เอื้อต่อการเลี้ยงพันธุ์สัตว์น้ำ และเกษตรกรบางส่วนไม่มีความชำนาญในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ทั้งนี้ในส่วนของเกษตรกรที่ประสบปัญหาในการเลี้ยงสัตว์น้ำแล้วตาย ทางกรมประมงได้สนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำเพิ่มเติมแก่เกษตรกรที่ประสบปัญหาดังกล่าวแล้ว

(2) ข้อเสนอแนะ

(2.1) กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรอย่างเป็นระบบให้ชัดเจน โดยเป็นเกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้ารับการอบรมหลักสูตรด้านการประมง เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของรายชื่อเกษตรกรระหว่างหน่วยงาน และมีเวลาในการเตรียมความพร้อม เพื่อชี้แจงให้เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายทราบล่วงหน้า โดยดำเนินการโอนงบประมาณลงในพื้นที่ให้เร็วขึ้น

(2.2) เกษตรกรในพื้นที่ให้ความเห็นว่า ควรจัดหาพันธุ์สัตว์น้ำที่มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อให้มีอัตราการรอดสูง และเจ้าหน้าที่ควรเพิ่มความถี่ในการติดตามให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เนื่องจากเกษตรกรบางส่วนยังขาดประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์น้ำ

6.3) สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

(1) ข้อค้นพบ

(1.1) เนื่องจากรายชื่อถูกส่งมาจากกระทรวงการคลัง จึงเกิดความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน และรายชื่อเกษตรกรไม่อยู่ในพื้นที่ของ ส.ป.ก.จึงไม่สามารถจัดอบรมได้ ส่วนเกษตรกรบางรายมีรายชื่อแต่ไม่ประสงค์จะเข้ารับการอบรมหลักสูตรของ ส.ป.ก.

(1.2) จากการสำรวจในพื้นที่ พบว่า เกษตรกรบางรายอยู่ห่างไกลจากสถานที่จัดอบรม ทำให้ไม่สะดวกในการเดินทางมารับการฝึกอบรม

(2) ข้อเสนอแนะ

(2.1) กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรอย่างเป็นระบบให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของรายชื่อเกษตรกรระหว่างหน่วยงาน โดยเป็นเกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้ารับการอบรมหลักสูตรของ ส.ป.ก.

(2.2) กำหนดสถานที่จัดฝึกอบรมในพื้นที่ใกล้เคียงกับเกษตรกร เพื่อความสะดวกและให้เกษตรกรสามารถเข้ารับการอบรมได้

6.4) กรมวิชาการเกษตร

(1) ข้อค้นพบ

(1.1) รายชื่อเกษตรกรมีความซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากรายชื่อถูกส่งมาจากกระทรวงการคลัง บางรายมีรายชื่อแต่ติดต่อไม่ได้ โดยรายชื่อเกษตรกรที่ส่งมากระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ซึ่งห่างไกลสถานที่จัดฝึกอบรม

(1.2) ทุกโครงการของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดำเนินการในพื้นที่และเวลาเดียวกัน ทำให้เกษตรกรล้นเลที่จะเข้ารับการอบรม ประกอบกับอยู่ในช่วงฤดูทำนาเกษตรกรจึงไม่สนใจที่จะเข้าอบรม

(2) ข้อเสนอแนะ

(2.1) กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรอย่างเป็นระบบให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของรายชื่อเกษตรกรระหว่างหน่วยงาน โดยเป็นเกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้ารับการอบรมหลักสูตรของกรมวิชาการเกษตร และจัดอบรมในพื้นที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเกษตรกร

(2.2) ควรจัดอบรมก่อนหรือหลังช่วงฤดูเพาะปลูก เพื่อลดผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้ารับการอบรมได้

6.5) กรมส่งเสริมการเกษตร

(1) ข้อค้นพบ

(1.1) รายชื่อเกษตรกรมีความซ้ำซ้อนระหว่างหน่วยงาน บางรายมีชื่อเข้าร่วมโครงการแต่ติดต่อไม่ได้

(1.2) เกษตรกรสละสิทธิ์ในการเข้าร่วมโครงการจำนวนมาก เนื่องจากหลายสาเหตุ เช่น ไม่มีเงินสำรองจ่ายค่าเดินทางและที่พัก ประกอบกับส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ไม่สะดวกในการพักค้าง บางส่วนอยู่ห่างไกลจากศูนย์ปฏิบัติการที่จัดอบรม และอยู่ในช่วงการเพาะปลูก จึงไม่สะดวกในการเดินทางมารับการฝึกอบรม ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรแก้ไขปัญหาโดยให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์ปฏิบัติการเข้ามาอบรมเกษตรกรในพื้นที่ได้ตามความเหมาะสม มีการฝึกปฏิบัติ และควบคุมคุณภาพให้เทียบเท่ากับการอบรมในศูนย์ปฏิบัติการ

(1.3) บางหลักสูตรที่ใช้ในการอบรมไม่ตรงตามความต้องการของเกษตรกร

(2) ข้อเสนอแนะ

(2.1) กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรอย่างเป็นระบบให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของรายชื่อเกษตรกรระหว่างหน่วยงาน โดยเป็นเกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้ารับการอบรมหลักสูตรของกรมส่งเสริมการเกษตร

(2.2) ควรหลีกเลี่ยงการจัดอบรมในช่วงฤดูเพาะปลูก จัดอบรมในพื้นที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเกษตรกร และจัดสรรงบประมาณการจัดอบรมก่อนเริ่มดำเนินโครงการให้ชัดเจน และใช้อัตราเดียวกันทุกหน่วยงาน เช่น ค่าพาหนะ และค่าที่พัก

(2.3) ควรคัดเลือกเกษตรกรที่มีความพร้อม และสนใจอบรมในหลักสูตรรายวิชาที่กำหนดให้ และมีความต้องการจะเข้าร่วมอบรมอย่างแท้จริงเพื่อไม่ให้เกิดการสละสิทธิ์ในการเข้ารับการอบรม

6.6) กรมพัฒนาที่ดิน

(1) ข้อค้นพบ

(1.1) เกษตรกรไม่สะดวกในการฝึกอบรมเนื่องจากติดภารกิจในการเพาะปลูก และเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุจึงเดินทางมาเข้าร่วมไม่สะดวก

(1.2) ระยะเวลาการฝึกอบรมนานเกินไป (3 วัน) และเกษตรกรบางรายมีความประสงค์จะรับการอบรมในบางวิชาเท่านั้น (มี 2 วิชาหลัก และ 6 วิชาเลือก)

(2) ข้อเสนอแนะ

(2.1) ควรจัดอบรมช่วงก่อนหรือหลังฤดูกาลเพาะปลูก เพื่อลดผลกระทบต่อประกอบอาชีพของเกษตรกร ให้เกษตรกรสามารถเข้ารับการอบรมได้

(2.2) ปรับลดระยะเวลาและวิชาที่สอนให้น้อยลง เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของเกษตรกร

6.7) สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(1) ข้อค้นพบ

(1.1) รายชื่อเกษตรกรมีความซ้ำซ้อนในการเลือกเมนูพัฒนาทักษะ

(1.2) เกษตรกรไม่สะดวกในการฝึกอบรมเนื่องจากติดฤดูเพาะปลูก และเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ ไม่สะดวกในการเดินทางมาอบรม

(1.3) ระยะเวลาการฝึกอบรมนานเกินไป

(1.4) เกษตรกรบางรายอบรมแล้วไม่ได้นำความรู้ที่รับไปใช้ประโยชน์ หรือประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง

(1.5) อัตราการเบิกจ่ายค่าพาหนะของเกษตรกรแต่ละหน่วยงาน กำหนดไว้ไม่เท่ากัน ทำให้เกิดปัญหากับผู้ปฏิบัติในพื้นที่ที่จะต้องชี้แจงต่อเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

(2) ข้อเสนอแนะ

(2.1) กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรอย่างเป็นระบบให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของรายชื่อเกษตรกรระหว่างหน่วยงาน โดยเป็นเกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้ารับการอบรมหลักสูตรของสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(2.2) จัดอบรมในพื้นที่ใกล้เคียงกับกลุ่มเกษตรกรช่วงก่อนหรือหลังฤดูเพาะปลูก อีกทั้งควรกำหนดอายุของผู้เข้าร่วมโครงการ

(2.3) ลดระยะเวลาอบรม

(2.4) กำหนดระเบียบ คู่มือการดำเนินงานการเบิกจ่ายค่าพาหนะของเกษตรกร ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกหน่วยงาน

7.8) กรมหม่อนไหม

(1) ข้อค้นพบ

(1.1) เกษตรกรที่เลือกเมนูด้านหม่อนไหมมีจำนวนน้อย ได้รับรายชื่อเกษตรกรล่าช้า เนื่องจากรายชื่อเกษตรกรเกิดความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เกษตรกรที่เลือกเมนูของกรมหม่อนไหม บางส่วนมีการเข้าร่วมฝึกอบรมของหน่วยงานอื่นไปก่อนแล้ว อีกทั้งอยู่ในช่วงฤดูทำนา และเกษตรกรส่วนหนึ่งมีรายชื่อเข้ารับการอบรม แต่ไม่สามารถติดต่อได้

(1.2) เกษตรกรในพื้นที่เห็นว่าหลังจากเข้ารับการอบรมการแปรรูปผลิตภัณฑ์หม่อนไหมแล้ว เกษตรกรบางรายยังไม่สามารถนำความรู้ไปปฏิบัติได้ เนื่องจากในพื้นที่ไม่มีแหล่งจำหน่ายวัตถุดิบเพื่อใช้ในการแปรรูปผลิตภัณฑ์หม่อนไหม

(2) ข้อเสนอแนะ

(2.1) กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรอย่างเป็นระบบให้ชัดเจน โดยเป็นเกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้ารับการอบรมหลักสูตรด้านหม่อนไหม เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของรายชื่อเกษตรกรระหว่างหน่วยงาน และควรจัดอบรมก่อนหรือหลังฤดูเพาะปลูก

(2.2) ควรจัดหาปัจจัยการผลิต วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาสนับสนุนให้แก่เกษตรกร หรือระบุแหล่งจำหน่ายวัตถุดิบให้แก่เกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการประกอบอาชีพต่อไปได้

7.9) กรมปศุสัตว์

(1) ข้อค้นพบ

(1.1) รายชื่อเกษตรกรมีความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น และรายชื่อที่ถูกส่งมาจากกระทรวงการคลังมีจำนวนเกษตรกรที่สนใจสมัครฝึกอบรมด้านปศุสัตว์สูงกว่าเป้าหมายค่อนข้างมาก เนื่องจากระยะเวลาการอบรมสั้น 1 วัน โดยกรมปศุสัตว์เกลี้ยเป้าหมายและงบประมาณในส่วนที่กรมฯ ได้รับจัดสรรให้เหมาะสมตามความต้องการให้ได้มากที่สุด

(1.2) เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สะดวกในการเบิกเงินผ่านบัญชีธนาคาร ประกอบกับกรมปศุสัตว์รออนุมัติเบิกจ่ายผ่านกรมบัญชีกลาง การเบิกจ่ายค่าพาหนะให้แก่เกษตรกรจึงล่าช้า และพบว่าในพื้นที่มีการชะลอการเบิกจ่ายค่าพาหนะ เพราะอัตราการเบิกจ่ายของแต่ละหน่วยงานมีความแตกต่างกัน

(1.3) เกษตรกรที่เข้ารับการอบรมในพื้นที่ที่จะได้วัสดุสาธิตประกอบการอบรม ได้แก่ อาหารสัตว์ปีก ซึ่งอยู่ในส่วนของงบการจัดอบรม แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนพันธุ์สัตว์เพราะไม่มีงบสนับสนุน ประกอบกับเกษตรกรบางส่วนไม่มีพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ปีก ทำให้ไม่สามารถเลี้ยงสัตว์ปีกตามทีอบรมมาได้

(2) ข้อเสนอแนะ

(2.1) กระทรวงการคลังและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรอย่างเป็นระบบให้ชัดเจน หรือให้หน่วยงานในพื้นที่เป็นผู้คัดเลือกเอง เพื่อลดปัญหาความซ้ำซ้อนของรายชื่อเกษตรกรระหว่างหน่วยงาน โดยเป็นเกษตรกรที่มีความประสงค์จะเข้ารับการอบรมหลักสูตรด้านปศุสัตว์

(2.2) กระทรวงการคลังควรมีระเบียบการเบิกจ่ายงบประมาณในการจัดอบรมที่ชัดเจนและให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทุกหน่วยงาน

(2.3) ควรคัดเลือกเกษตรกรที่มีความพร้อม และมีความประสงค์ต้องการเลี้ยงสัตว์ปีก มีพื้นที่ที่เหมาะสม จึงจะสามารถเกิดประโยชน์ในการประกอบอาชีพได้อย่างแท้จริง และสามารถขยายผลการเลี้ยงในระยะต่อไปได้ รวมทั้งสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกรเพิ่มเติม ได้แก่ พันธุ์สัตว์ ทั้งนี้เพื่อให้เกษตรกรได้มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์

ภาพประกอบการดำเนินงานโครงการเพิ่มทักษะอาชีพ ฯ ของแต่ละหน่วยงาน
กรมการข้าว

กรมประมง

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

กรมวิชาการเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร

กรมพัฒนาที่ดิน

สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมหม่อนไหม

กรมปศุสัตว์

4.21 โครงการจ้างแรงงานชลประทานสร้างรายได้แก่เกษตรกร

4.21.1 สารสำคัญของโครงการ

1) วัตถุประสงค์ของโครงการ เพื่อสนับสนุนการจ้างแรงงานเสริมสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ ตลอดจนสร้างการมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจให้เกษตรกรในการดูแลรักษางานชลประทาน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน

2) เป้าหมายของโครงการ ครอบคลุมพื้นที่ชลประทาน ในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา 96 โครงการ และโครงการชลประทานจังหวัด 76 โครงการ

3) หน่วยงานรับผิดชอบและงบประมาณ ดำเนินการโดยกรมชลประทาน งบประมาณ 187.5545 ล้านบาท

4) ระยะเวลาดำเนินโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 30 กันยายน 2562

4.21.2 วิธีการประเมินผล

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1) รายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานโครงการจากกรมชลประทาน
- 2.2) สอบถามเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโครงการในพื้นที่ 76 จังหวัด จำนวน 93 ราย
- 2.3) สัมภาษณ์เกษตรกรผู้รับจ้างแรงงานจำนวน 350 ราย

2) ช่วงระยะเวลาของข้อมูล

- 2.1) ผลการดำเนินงานโครงการตั้งแต่ 16 พฤษภาคม 2561 - 31 กรกฎาคม 2562
- 2.2) สสำรวจข้อมูลผลการดำเนินงานในพื้นที่โครงการ ระหว่าง 1 - 31 มีนาคม 2562

4.21.3 ผลการประเมินผล

1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)

งบประมาณในภาพรวมโครงการได้รับจัดสรรงบประมาณ 187.5545 ล้านบาท เนื่องจากการยกเลิกโครงการและไม่สามารถกันเงินเหลือปีได้ จึงส่งคืนคลังรวม 36.8380 ล้านบาท จำแนกเป็นงบประมาณที่หน่วยงานยกเลิกการดำเนินโครงการ 10 โครงการ และเป็นงบประมาณที่ไม่สามารถกันเหลือปีอีก 26.3477 ล้านบาท ทั้งนี้ กรมชลประทานได้ยื่นเรื่องขออุทธรณ์จากกรมบัญชีกลางเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2561 และได้รับจัดสรรงบประมาณในวงเงิน 2.1961 ล้านบาท ทำให้มีงบประมาณสำหรับใช้ดำเนินงานโครงการในปี 2561 จนถึงปี 2562 จำนวน 150.7165 ล้านบาท

ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562 มีการเบิกจ่ายงบประมาณ (งบลงทุน) 149.9259 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 99.48 และ 79.94 ของวงเงินงบประมาณที่ได้รับ 150.7165 ล้านบาท และวงเงินงบประมาณโครงการ 187.5545 ล้านบาท ตามลำดับ (ตารางที่ 4.245)

ตารางที่ 4.245 ผลการเบิกจ่ายงบประมาณ

รายการ	หน่วย : ล้านบาท		
	ปี 2561	ปี 2562	รวม
1.งบประมาณที่ได้รับจัดสรร	187.5445	-	187.5445
2.ผลการเบิกจ่าย	148.5204	1.4055 ^{2/}	149.9259
3.งบประมาณที่ส่งคืนคลัง			
3.1 ยกเลิกโครงการ	10.4903	-	10.4903
3.2 กั้นเหลือปีไม่ได้	26.3477	-	26.3477
4. งบประมาณที่ขออุทธรณ์คืนได้ ^{1/}	2.1961	-	2.1961

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562, กรมชลประทาน

หมายเหตุ : ^{1/} เป็นวงเงินที่ขออุทธรณ์คืนได้จากงบประมาณที่กั้นเหลือปีไม่ได้ 28.5438 ล้านบาท

^{2/} เป็นผลเบิกจ่ายงบประมาณจากยอดวงเงินที่ขออุทธรณ์ได้ 2.1961 ล้านบาท

ด้านความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.22 เห็นว่างบประมาณมาทันเวลาส่วนที่เหลือ 9.78 เห็นว่างบประมาณไม่ทันเวลา เนื่องจากงบประมาณได้รับในช่วงเริ่มฤดูทำนาแล้ว ควรได้รับก่อนหน้านี้อันและเจ้าหน้าที่ ร้อยละ 92.39 เห็นว่า งบประมาณที่ได้รับเพียงพอต่อการดำเนินงานโครงการ และร้อยละ 7.61 เห็นว่า ไม่เพียงพอ เนื่องจากงบประมาณบางโครงการยังไม่ครอบคลุมปริมาณงานที่ต้องการจ้างงานในพื้นที่โครงการและไม่ทั่วถึงแรงงานที่ต้องการรับจ้าง

วิธีการ/ขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณโครงการ เจ้าหน้าที่ร้อยละ 96.38 เห็นว่า การเบิกจ่ายค่าจ้างแรงงานไม่ยุ่งยาก และร้อยละ 3.62 เห็นว่ายุ่งยาก เนื่องจาก บางหน่วยงานในพื้นที่ถูกกำหนดให้ขึ้นทะเบียนกับกองทุนประกันสังคม ทำให้การจ้างแรงงานต้องนำเงินค่าจ้างแรงงานในส่วนของผู้รับจ้าง ร้อยละ 5 และผู้ว่าจ้าง ร้อยละ 5 ส่งเงินเข้ากองทุนประกันสังคมเมื่อมีการจ้างงาน ผู้รับจ้างแรงงานทั่วไปเดิมใช้สิทธิบัตรทองเมื่อเข้าระบบประกันสังคมทำให้เสียสิทธิการใช้บัตรทอง หรือเกิดปัญหาซ้ำซ้อนในการเบิกค่ารักษาพยาบาล ความไม่ชัดเจนในข้อกำหนด/เงื่อนไข/คุณสมบัติของผู้สมัครเข้าเป็นแรงงานในโครงการในช่วงแรกเริ่มโครงการ ทำให้ต้องหยุด/ชะลอการดำเนินงานและการเบิกจ่ายเงินค่าจ้าง เป็นต้น (ตารางที่ 4.246)

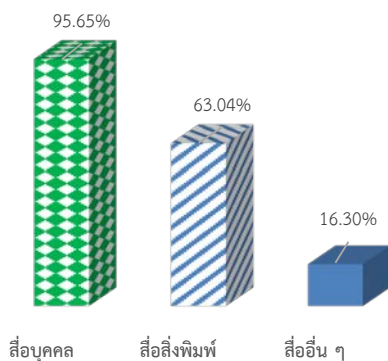
ตารางที่ 4.246 ความทันเวลา ความเพียงพอ และขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณ

รายการ	ร้อยละ
1. ความทันเวลาของงบประมาณ	100.00
1.1 ทันเวลา	90.22
1.2 ไม่ทันเวลา	9.78
2. ความพอเพียงของงบประมาณ	100.00
2.1 เพียงพอ	92.39
2.2 ไม่เพียงพอ	7.61
3. ขั้นตอนการเบิกจ่าย	100.00
3.1 ไม่ยุ่งยาก	96.38
3.2 ยุ่งยาก	3.62

ที่มา : จากการสำรวจ

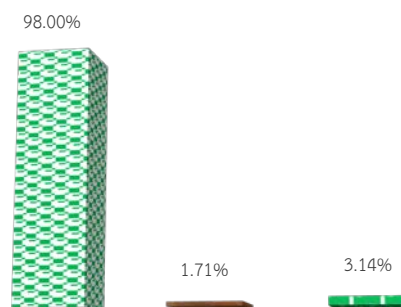
2) กระบวนการ (Processes)

2.1) การประชาสัมพันธ์โครงการ หน่วยงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารโครงการผ่านสื่อประชาสัมพันธ์ตามช่องทางต่าง ๆ หลายช่องทาง พบว่า ช่องทางที่เจ้าหน้าที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์โครงการมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ผ่านสื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน/อบต./กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 95.65 ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือราชการ แผ่นพับ ป้ายประชาสัมพันธ์ ฯลฯ ร้อยละ 63.04 ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่ออื่น ๆ ร้อยละ 16.30 ทั้งนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 98.00 รับทราบข่าวโครงการจากสื่อบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชน ญาติ/เพื่อนบ้าน ทราบจากช่องทางสื่อออนไลน์และสื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ (ภาพที่ 4.49 และ 4.50)

ภาพที่ 4.49 การประชาสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 4.50 การรับรู้โครงการของเกษตรกร

ที่มา: จากการสำรวจ

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากแผนภาพที่ 4.49 และ 4.50 จะพบว่า ช่องทางการรับรู้โครงการที่เข้าถึงเกษตรกรได้มาก คือ สื่อบุคคล เนื่องจากเป็นโครงการตามนโยบายเร่งด่วน เจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนให้ความสำคัญ และเร่งกระจายข่าวด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับช่องทางการประชาสัมพันธ์โครงการของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ ส่วนสื่ออื่น ๆ เช่น สื่อสื่อดิจิทัลมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงแต่การเข้าถึงของเกษตรกรมีน้อยมาก ดังนั้น ในการประชาสัมพันธ์โครงการในลักษณะนี้ เพื่อลดภาระด้านงบประมาณลง ควรมุ่งเน้นไปที่การประชาสัมพันธ์ในสื่อตัวบุคคล โดยมีเอกสาร/สิ่งพิมพ์ประกอบการประชาสัมพันธ์

2.2) การจัดประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำ หน่วยงานในระดับพื้นที่โครงการได้จัดประชุมกลุ่มผู้ใช้น้ำ เพื่อสอบถามและรับฟังความคิดเห็นความต้องการของเกษตรกรในการซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารชลประทานและอาคารประกอบ สร้างการมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมเป็นแรงงานในโครงการ ดำเนินการจัดประชุมได้ 953 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 108.30 ของเป้าหมาย 880 ครั้ง และดำเนินการคัดเลือกเกษตรกรรับจ้างทำงาน 9,238 ราย คิดเป็นร้อยละ 122.85 ของเป้าหมาย 7,520 ราย (ตารางที่ 4.247)

ตารางที่ 4.247 การดำเนินกิจกรรมในโครงการ

รายการ	เป้าหมาย	ผลการดำเนินงาน	ร้อยละ
1) จัดเวทีชุมชนแห่ง (ครั้ง)	880	953	108.30
2) คัดเลือกเกษตรกร (ราย)	7,520	9,238	122.85

ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ 31 กรกฎาคม 2562, กรมชลประทาน

3) ผลได้ (Outputs)

3.1) โครงการและจุดพื้นที่ดำเนินงาน เป้าหมายการดำเนินงาน โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา และโครงการชลประทานจังหวัด รวม 172 โครงการ แต่เนื่องจากไม่สามารถจัดจ้างแรงงานได้ทันภายในปีงบประมาณ และไม่ได้รับอนุมัติให้ขยายระยะเวลาการเบิกจ่ายงบประมาณ รวมทั้งแรงงานที่สมัครมีคุณสมบัติไม่ตรงตามเงื่อนไขข้อกำหนดการว่าจ้าง ส่งผลให้ต้องยกเลิกการดำเนินงานโครงการรวม 10 โครงการ คงเหลือโครงการที่ดำเนินการทั้งสิ้น 162 โครงการ

ผลการดำเนินงานโครงการ ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562 ดำเนินการแล้ว 161 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 99.39 ของโครงการที่ได้รับงบประมาณให้ดำเนินการ และคงเหลือโครงการที่ยังอยู่ระหว่างดำเนินการอีก 1 แห่ง (ตารางที่ 4.248)

ตารางที่ 4.248 จำนวนโครงการที่ดำเนินการซ่อมแซมบำรุงรักษา

รายการ	เป้าหมาย	ขอยกเลิก	คงเหลือโครงการที่ดำเนินการ	
			ดำเนินการแล้วเสร็จ	อยู่ระหว่างดำเนินการ
1. โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา (โครงการ)	96	6	90	-
2. โครงการชลประทานจังหวัด (โครงการ)	76	4	71	1
รวม	172	10	161	1

ที่มา : รายงานผลการดำเนินงาน ข้อมูล ณ 31 กรกฎาคม 2562, กรมชลประทาน

3.2) การจ้างแรงงาน เป้าหมายการจ้างแรงงานของโครงการ 7,520 ราย ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 มีเกษตรกรสมัครเป็นแรงงานรับจ้างทั้งสิ้น 9,238 ราย แต่เนื่องจากมีบางโครงการยกเลิกการดำเนินการ ทำให้มีจำนวนแรงงานที่ถูกยกเลิก 159 ราย (จำแนกเป็นการยกเลิกการจ้างแรงงานในเดือน ตุลาคม 2561 จำนวน 94 ราย เดือนธันวาคม 2561 จำนวน 15 ราย เนื่องจากการดำเนินโครงการเสร็จสิ้นแล้ว และเดือนมกราคม 2562 ยกเลิกจ้างอีก 50 ราย เนื่องจากการยกเลิกงานซ่อมแซมบำรุงรักษาระบบชลประทาน และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาแม่แตง) จึงมีจำนวนแรงงานรับจ้างคงเหลือทั้งสิ้น ณ วันที่ 31 มีนาคม 2562 จำนวน 9,079 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 120.73 ของเป้าหมาย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มแรงงานจ้างในโครงการ สามารถจำแนกได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ 1 เป็นผู้ที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 4,325 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 47.64 ของแรงงานจ้าง กลุ่มที่ 2 เป็นผู้ที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแต่ไม่มีชื่อในระบบ 2,039 ราย หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 22.46 ของแรงงานจ้าง และกลุ่มที่ 3 เป็นผู้ไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ 2,715 ราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 29.90 ของแรงงานจ้าง

อย่างไรก็ตามจากการจำแนกกลุ่มแรงงานรับจ้างข้างต้น จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขโครงการกำหนดให้จ้างผู้ที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แต่ระบบการลงทะเบียนของบัตรสวัสดิการของรัฐมีข้อมูลไม่เป็นปัจจุบัน (มีรายชื่อไม่ครบ) แรงงานในพื้นที่มีน้อย ทำให้การทำงานของหน่วยงานในระดับพื้นที่มีความยุ่งยากในการหาแรงงานให้ตรงตามเงื่อนไข และเพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายตามจำนวน จึงมีกลุ่มแรงงานจ้างที่มีบัตรแต่ไม่มีรายชื่อในระบบ และกลุ่มแรงงานจ้างที่ไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเข้ามาเป็นแรงงานจ้างด้วย (ตารางที่ 4.249)

ตารางที่ 4.249 การจำแนกกลุ่มเกษตรกรผู้รับจ้างเป็นแรงงาน

หน่วย : ราย

รายการ	เป้าหมาย	สมัคร/รับจ้าง	ผลการจ้าง		
			จำนวน	ร้อยละ	สัดส่วน
1) เป็นผู้ที่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ	7,520	4,387	4,325	57.52	47.64
2) เป็นผู้ที่มีบัตรแต่ไม่มีชื่อในระบบ		2,072	2,039	27.11	22.46
3) เป็นผู้ไม่มีบัตร		2,779	2,715	36.10	29.90
รวม	7,520	9,238	9,079	120.73	100.00

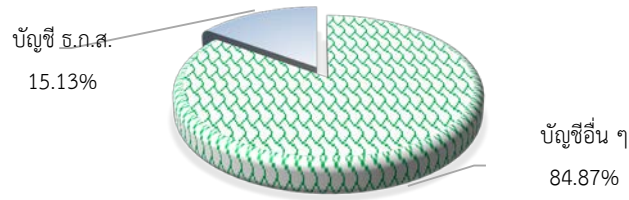
ที่มา: รายงานผลการดำเนินงาน ณ 31 กรกฎาคม 2562, กรมชลประทาน

4) ผลลัพธ์ (Outcomes)

4.1) รายได้ เกษตรกรที่รับจ้างเป็นแรงงานในโครงการมีรายได้จากการจ้างงาน เฉลี่ย 16,466 บาท/ราย โดยได้รับค่าจ้างเฉลี่ยวันละ 377 บาท ระยะเวลาในการรับจ้างเฉลี่ยประมาณ 43 วัน ลักษณะการเบิกจ่ายเป็นรายงวด บางส่วนเบิกจ่ายทั้งหมดในงวดเดียว

ทั้งนี้ผู้รับจ้างเป็นแรงงาน ร้อยละ 84.87 เบิกจ่ายค่าจ้างผ่านบัญชีธนาคารกรุงไทย และธนาคารออมสิน และร้อยละ 15.13 เบิกจ่ายผ่านธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

โดยอัตราค่าจ้างที่เกษตรกรได้รับต้องหักเข้ากองทุนประกันสังคมร้อยละ 5 และเกษตรกรต้องเสียค่าธรรมเนียมในการเบิกเงินจากธนาคารอีกเฉลี่ยครั้งละ 8 บาท (ภาพที่ 4.51)

ภาพที่ 4.51 ช่องทางการเบิกจ่ายค่าแรงงาน

ที่มา : จากการสำรวจ

4.2) การใช้จ่ายเงินค่าจ้างแรงงาน เกษตรกรนำค่าจ้างแรงงานที่ได้รับไปใช้จ่ายหลายด้าน ได้แก่ เกษตรกรร้อยละ 90.14 ใช้จ่ายเพื่ออุปโภคและบริโภคในครัวเรือน เช่น ค่าอาหารของใช้ในครัวเรือน ร้อยละ 43.48 นำไปเป็นค่าเล่าเรียนบุตร และร้อยละ 33.62 นำไปลงทุนทางการเกษตร เช่น ซื้อปัจจัยการผลิต (ค่าปุ๋ย ค่ายา) เป็นค่าจ้างแรงงาน

4.3) ผลกระทบทางเศรษฐกิจ จากงบประมาณโครงการที่ได้รับการจัดสรร 187.5547 ล้านบาท นำไปใช้จ่ายเป็นค่าจ้างแรงงานให้แก่ผู้รับจ้างในโครงการ 149.92 ล้านบาท โดยสัดส่วนจำนวนเงินค่าแรงงานที่ผู้รับจ้างนำไปใช้จ่าย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 56.52 ใช้เป็นค่าอุปโภคบริโภคในครัวเรือน ร้อยละ 15.89 เป็นค่าเล่าเรียนบุตร ร้อยละ 8.89 ใช้ชำระหนี้ ร้อยละ 13.82 เป็นการลงทุนทางการเกษตร ร้อยละ 3.91 เก็บออม และร้อยละ 0.97 เป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ซ่อมรถ/บ้าน จ่ายค่าประกันชีวิต

ทั้งนี้ เกิดการใช้จ่ายต่อเนื่อง 144.05 ล้านบาท (ไม่รวมเงินออมร้อยละ 3.91) ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ คิดเป็นมูลค่ารายได้หมุนเวียนในภาคเศรษฐกิจ 483.76 ล้านบาท คิดเป็น 3.3583 เท่าของวงเงินที่มีการใช้จ่ายตามสัดส่วนมูลค่าที่นำไปใช้จ่าย (ศูนย์ปฏิบัติการเศรษฐกิจการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) ซึ่งเป็นรายได้ต่อเนื่องจากค่าแรงงานที่ถูกนำไปใช้จ่ายใช้สอยเพื่อการบริโภคของครัวเรือน และกระจายไปเป็นรายได้ของร้านค้า/ธุรกิจในชุมชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ต่อเนื่อง อาทิ กิจกรรมการค้าปลีก แปรรูปอาหาร การเดินทาง การศึกษา และการรักษาพยาบาล (ตารางที่ 4.250)

ตารางที่ 4.250 การใช้จ่ายเงินแรงงานที่ได้รับ

รายการ	เกษตรกร ร้อยละ	สัดส่วนการใช้เงินค่าจ้าง	
		ร้อยละ	ล้านบาท
1) อุปโภคบริโภค	90.14	56.52	84.73
2) ค่าเล่าเรียนบุตร	43.48	15.89	23.82
3) ลงทุนทางการเกษตร	33.62	13.82	20.72
4) ขำระหนี้	29.86	8.89	13.33
5) เก็บออม	17.39	3.91	5.87
6) อื่น ๆ เช่น ซ่อมแซมรถ บ้าน ค่าประกันชีวิต	3.77	0.97	1.45
รวม	-	100.00	149.92

ที่มา : จากการสำรวจ

หมายเหตุ : เกษตรกรแต่ละรายใช้จ่ายหลายด้าน

4.4) ประสิทธิภาพการส่งน้ำและการระบายน้ำ จากการจ้างแรงงานซึ่งเป็นงานในลักษณะการขุดลอกคลองส่งน้ำระบายน้ำและกำจัดวัชพืชอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดประสิทธิภาพการส่งน้ำและการระบายน้ำ โดยเจ้าหน้าที่เห็นว่าโครงการก่อให้เกิดประสิทธิภาพการส่งน้ำเพิ่มขึ้นจากก่อนมีโครงการ ค่าคะแนนเฉลี่ย 6.56 เพิ่มขึ้นเป็น 9.06 และประสิทธิภาพการระบายน้ำจากก่อนมีโครงการคะแนนเฉลี่ย 6.57 เพิ่มขึ้นเป็น 9.19 หรือจากระดับมาก เพิ่มเป็นระดับมากที่สุด หลังจากมีการซ่อมแซมระบบส่งน้ำและระบายน้ำ (ตารางที่ 4.251)

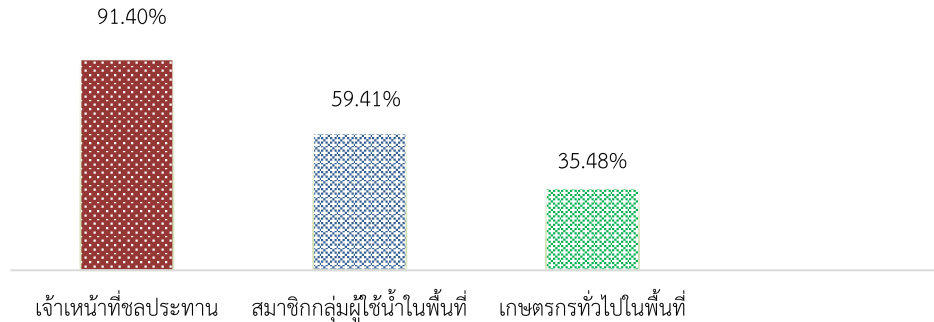
ตารางที่ 4.251 ความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการส่งน้ำ และการระบายน้ำ

ประเด็น	ก่อนมีโครงการ	แปลผล	หลังมีโครงการ	แปลผล
1) ประสิทธิภาพการระบายน้ำ	6.57	มาก	9.19	มากที่สุด
2) ประสิทธิภาพการส่งน้ำ	6.56	มาก	9.06	มากที่สุด
เฉลี่ย	6.56	มาก	9.11	มากที่สุด

ที่มา : จากการสำรวจ

4.5) การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการกำหนดจุด/พื้นที่ดำเนินการ พบว่า ผู้ร่วมกำหนดจุด/พื้นที่หรือประเภทของงานซ่อมแซมบำรุงรักษาระบบชลประทานมาจากหลายภาคส่วน โดยจุด/พื้นที่โครงการร้อยละ 91.40 มีเจ้าหน้าที่ชลประทาน ร้อยละ 59.41 มีสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการ และร้อยละ 35.48 มีเกษตรกรทั่วไปในพื้นที่ร่วมกันกำหนดจุด โดยจุด/พื้นที่โครงการร้อยละ 27.47 ทั้ง 3 ฝ่ายได้ร่วมกันกำหนดจุด/เลือกจุด ทั้งนี้ การกำหนดจุดที่จะซ่อมแซมบำรุงรักษา ต้องไม่ซ้ำจุดกับแผนปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงาน (งบปกติ) โดยเจ้าหน้าที่ได้มีการหารือกับสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำและเกษตรกรในพื้นที่ ให้ความเห็นชอบจุด

ที่ต้องการซ่อมแซมบำรุงรักษาก่อน เพื่อให้เกษตรกรได้มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจร่วมกัน ในการดูแลรักษาระบบชลประทานในพื้นที่ของตนเองมากที่สุด (ภาพที่ 4.52)

ภาพที่ 4.52 การมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดดำเนินการ

ที่มา : จากการสำรวจ

เจ้าหน้าที่เห็นว่า จากการได้ร่วมกันกำหนดจุด/พื้นที่โครงการได้ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำเพิ่มจากเดิมก่อนมีโครงการ ซึ่งอยู่ในระดับมาก เป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ยจาก 7.00 เป็น 8.93 เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้น้ำซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์ ส่วนใหญ่จะเข้าร่วมเป็นผู้ดำเนินการ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อการร่วมกันทำงาน และยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำต่าง ๆ และหน่วยงานของรัฐด้วย

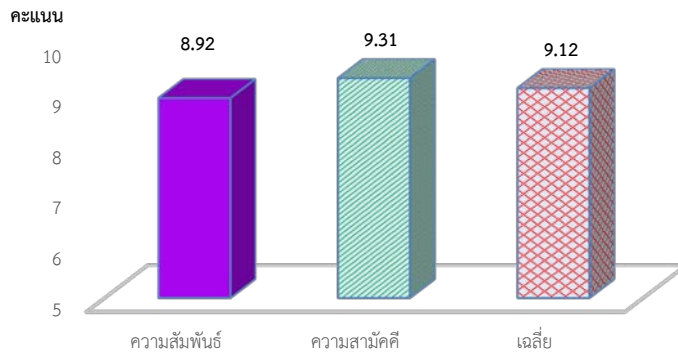
นอกจากนั้น โครงการได้สร้างความรักความสามัคคีในชุมชนเพิ่มขึ้น จากที่มีอยู่ก่อนโครงการในระดับมาก เป็นระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ยจาก 6.77 เป็น 8.84 เนื่องจากมีการทำงานเป็นทีม ชุมชนมีส่วนร่วมการดำเนินงาน เสริมสร้างรายได้ในชุมชน เกิดความสามัคคีในการพัฒนาชุมชนต่อไป ลดปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น แรงงาน/เกษตรกรในชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ และสามารถแก้ไขปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำได้ระดับหนึ่ง (ตารางที่ 4.252)

ตารางที่ 4.252 ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ต่อความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ และความสามัคคีในชุมชน

ประเด็น	ก่อนมีโครงการ	แปลผล	หลังมีโครงการ	แปลผล
1) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ	7.00	มาก	8.93	มากที่สุด
2) การสร้างความสามัคคีในชุมชน	6.77	มาก	8.84	มากที่สุด
เฉลี่ย	6.88	มาก	8.88	มากที่สุด

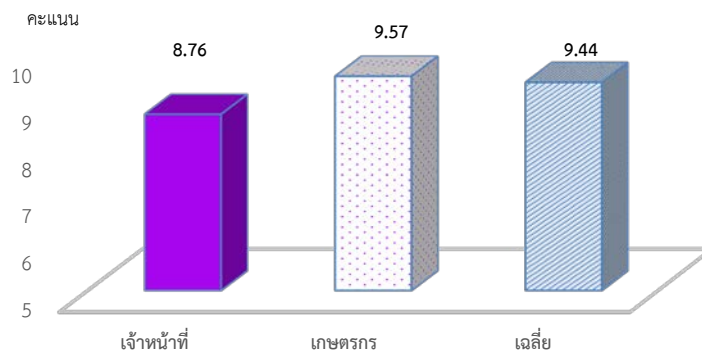
ที่มา : จากการสำรวจ

ในส่วนของผู้รับจ้างเป็นแรงงานในโครงการมีความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับเจ้าหน้าที่ คือ โครงการได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ และสร้างความสามัคคีในชุมชน ในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.92 และ 9.31 ตามลำดับ (ภาพที่ 4.53)

ภาพที่ 4.53 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ และความสามัคคีในชุมชน
ที่มา : จากการสำรวจ

4.6) ความพึงพอใจต่อโครงการ เจ้าหน้าที่และผู้รับจ้างเป็นแรงงานในโครงการมีความพึงพอใจต่อโครงการในภาพรวมในระดับมากที่สุด ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.44 โดยเห็นว่า โครงการทำให้เกิดรายได้ในชุมชน มีผลต่อประสิทธิภาพการระบายน้ำประสิทธิภาพการส่งน้ำการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำ และการสร้างความรักความสามัคคีในชุมชน (ภาพที่ 4.54)

ภาพที่ 4.54 ความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่และเกษตรกรต่อโครงการภาพรวม
ที่มา : จากการสำรวจ

5) ข้อค้นพบ

เนื่องจากช่วงเวลาได้รับจัดสรรงบประมาณเพื่อไปดำเนินการภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ปี 2561 ล่าช้ากว่าแผนเดิมที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานมีการเตรียมแผนปฏิบัติงานไว้แล้ว และมีการปรับแผนให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานจริงในภาพรวมสามารถบรรลุเป้าหมายโครงการ แต่ในการดำเนินงานในพื้นที่มีข้อค้นพบ ดังนี้

5.1) การจ้างแรงงานในบางพื้นที่ไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์โครงการที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายควรเป็นผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในลำดับแรกไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจาก

(1) ในช่วงแรกเริ่มดำเนินงานโครงการ การสั่งการจากหลายทางไม่ชัดเจนตรงกัน เช่น หลักเกณฑ์ เงื่อนไข คุณสมบัติของแรงงานรับจ้างในโครงการ ระยะเวลาการรับสมัครผู้เข้าร่วมโครงการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มอบหมายให้คณะกรรมการอำนวยการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญ (Chief of Operation) เป็นศูนย์กลางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

(2) ประสบปัญหาขาดแคลนกลุ่มเป้าหมายผู้ใช้แรงงานในชุมชนที่ประสงค์รับจ้าง มีทั้งอายุน้อยกว่าเกณฑ์และมากกว่าเกณฑ์

(3) บางรายมีถิ่นพำนักห่างไกลพื้นที่ดำเนินงานโครงการฯ จึงไม่เข้าร่วมโครงการ

(4) การจัดสรรงบประมาณใกล้เคียงกับระยะเวลาการทำงานการเกษตรของเกษตรกร แรงงานจึงสมัครเข้าร่วมโครงการค่อนข้างน้อย บางรายต้องการทำงานนอกเวลา

(5) บางพื้นที่มีการประชาสัมพันธ์โครงการไม่ทั่วถึง ทำให้ในช่วงแรกมีผู้สนใจน้อย

(6) บางพื้นที่เป็นแรงงานเฉพาะทาง เช่น แรงงานประมง

5.2) สภาพพื้นที่ปฏิบัติงานบางโครงการประสบอุทกภัยการเข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่ค่อนข้างยากลำบาก

(1) ระยะเวลาในการดำเนินงานโครงการสั้นเกินไป บางพื้นที่ไม่สามารถดำเนินงานได้ทัน ต้องส่งคืนงบประมาณ

(2) ข้อจำกัดของอัตราค่าจ้าง ส่งผลให้ขาดแรงงานที่มีฝีมืองานช่าง เช่น ช่างไม้ ปูน เหล็ก และงานบางอย่างในโครงการต้องใช้เครื่องจักร ไม่สามารถใช้แรงงานคนได้ เช่น การขุดลอกคลอง ที่กว้าง และมีดินตะกอนและน้ำมาก เป็นต้น

(3) ความเร่งด่วนในการดำเนินงานโครงการ ทำให้การปฏิบัติงานเกิดข้อผิดพลาด เช่น เลขที่บัญชีธนาคารไม่ถูกต้องเงินถูกโอนเข้าบัญชีผู้อื่น ซึ่งต้องตามเรียกคืนในภายหลัง ฯลฯ บางรายไม่มีบัญชีธนาคารกรุงไทย จึงต้องเปิดบัญชีใหม่ ทั้งที่มีบัญชีธนาคารอื่นอยู่แล้ว

(4) บางพื้นที่โครงการมีความจำเป็นต้องพัฒนา ปรับเปลี่ยนครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้าง เช่น เปลี่ยนท่อระบายน้ำจากท่อใยหินซึ่งใช้งานนานแล้ว เป็นท่อ PVC

(5) อาคารประกอบ เช่น ประตูระบายน้ำ บางโครงการมีไม่เพียงพอส่งผลให้น้ำไม่พอใช้ในหน้าแล้ง

6) ข้อเสนอแนะ

6.1) หน่วยงานพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมสำหรับงานที่ต้องใช้เครื่องจักรช่วยดำเนินการ ควบคู่กับการจ้างแรงงานในบางโครงการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินโครงการให้บรรลุเป้าหมายและทันเวลา

6.2) สภาพพื้นที่โครงการจำเป็นต้องพัฒนาต่อเนื่องทุกปี เช่น งานบำรุงรักษา อ่างเก็บน้ำ คลองส่งน้ำ ทำความสะอาดคูคลองส่งน้ำ งานซ่อมแซม งานขุดลอกคลอง ตะกอนดิน กำจัดวัชพืช

6.3) ด้านแรงงาน

(1) ควรส่งเสริมการพัฒนาแรงงานที่มีฝีมืองานช่าง เช่น ช่างไม้ ปูน เหล็ก และกำหนดอัตราค่าจ้างตามความรู้ความสามารถที่จำเป็นต้องใช้ รวมทั้งพัฒนาความรู้เฉพาะด้านเพิ่มเติมและจัดจ้างเป็นแรงงานในด้านนั้น ๆ เช่น การจัดบันทึกน้ำขึ้นน้ำลง วิธีการเปิดปิดประตู ระบายน้ำ

(2) โครงการชลประทานฯ บางพื้นที่ที่มีการจ้างแรงงานกลุ่มผู้ใช้น้ำเป็นปกติอยู่แล้ว การดำเนินงานโครงการเฉพาะกิจ จึงควรเป็นแรงงานรายใหม่กลุ่มเป้าหมายของโครงการอย่างแท้จริง

(3) สำหรับเขตสังคมเมือง ควรเพิ่มความยืดหยุ่นของกลุ่มเป้าหมายโครงการ และปรับค่าจ้างแรงงานไม่ให้เกิดความแตกต่างระหว่างในและนอกโครงการ

6.4) การกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมโครงการ ควรให้สอดคล้องตรงกับวัตถุประสงค์ เจตนารมณ์ของนโยบาย/แผนงาน และถ่ายทอดไปในพื้นที่ให้ถูกต้องตรงกันก่อนดำเนินโครงการ (ภายหลังคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยกรมชลประทาน เสนอเพิ่มเติมหลักเกณฑ์แนวทางการจ้างแรงงานสำหรับโครงการฯ โดยให้สามารถจ้างแรงงานนอกเหนือจากผู้ที่มิบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ตามลำดับ คือ (1) เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการลงทะเบียนผู้มิรายได้น้อยเพื่อรับสวัสดิการของรัฐ (2) เกษตรกรในพื้นที่ (3) สมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำของกรมชลประทานในพื้นที่ดำเนินโครงการ (4) เกษตรกรที่มีชื่ออยู่ในบัญชีครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนไว้กับกรมส่งเสริมการเกษตร (5) ประชาชนและผู้ใช้แรงงานทั่วไปในพื้นที่ และ (6) แรงงานในพื้นที่ใกล้เคียง ทั้งนี้ ให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2561)

6.5) หากมีการดำเนินงานโครงการในลักษณะเช่นเดียวกันนี้ ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการของหน่วยงานนั้น ๆ ที่สามารถพิจารณาหรือแก้ไขหลักเกณฑ์โครงการได้ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน

6.6) ช่วงระยะเวลาดำเนินงานโครงการในพื้นที่ชลประทาน ควรหลีกเลี่ยงช่วงฤดูการส่งน้ำ

6.7) เนื่องจากเป็นโครงการที่เป็นการเพิ่มรายได้ชัดเจน จึงควรขยายผลโครงการให้ครอบคลุมงานชลประทานที่ถ่ายโอนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และใช้กับมาตรการของรัฐบาล/โครงการอื่น ๆ เช่น การจ้างแรงงานแทนการลดพื้นที่ทำนาปรังในเขตชลประทาน หรือจ้างแรงงานเพื่อพัฒนาชุมชนของตนเองให้เกิดความเจริญยิ่งขึ้น

การดำเนินงานกิจกรรมโครงการซ่อมแซมบำรุงรักษา

บทที่ 5

สรุป และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

5.1.1 งบประมาณ

การดำเนินงานโครงการไทยนิยม ยั่งยืน ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภายใต้งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2562 มีการเบิกจ่ายงบประมาณรวมทั้งสิ้น 21,178.1556 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 84.81 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 24,989.2532 ล้านบาท จำแนกเป็น แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร มีการเบิกจ่าย 20,643.2797 ล้านบาท และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต 534.8759 ล้านบาท

สำหรับความเพียงพอและความทันเวลาของงบประมาณ พบว่า ร้อยละ 89.82 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับมีความเพียงพอ ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 10.18 เห็นว่างบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ส่วนความทันเวลา พบว่า ร้อยละ 87.20 เห็นว่าได้รับงบประมาณทันเวลาดำเนินงาน ส่วนที่เหลือ ร้อยละ 12.80 เห็นว่าได้รับไม่ทันเวลา เนื่องจากพระราชบัญญัติงบประมาณผ่านล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้ ทำให้ระยะเวลาในการดำเนินงานน้อยลง อีกทั้งล่วงเลยเข้าสู่ช่วงฤดูฝนทำให้การดำเนินงานบางโครงการมีปัญหาอุปสรรค ส่งผลให้การดำเนินงานบางโครงการไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

5.1.2 การบริหารจัดการโครงการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการ รวมทั้งสิ้น 4 คณะ และ 1 ศูนย์ปฏิบัติการ ได้แก่ 1) คณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร 2) คณะอนุกรรมการติดตามการดำเนินงานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 3) คณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร และ 4) คณะทำงานติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการไทยนิยม ยั่งยืน รวมถึงได้ตั้งศูนย์ปฏิบัติการ Operation Room เพื่อติดตามความก้าวหน้าให้คำปรึกษา หรือแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ รวบรวม วิเคราะห์ กลั่นกรอง และสรุปผลการดำเนินงานโครงการเสนอผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

5.1.3 ผลการดำเนินงาน

1) แผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร

1.1) การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตรและด้านน้ำระดับชุมชน ดำเนินการได้ 2,568 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 85.43 ของเป้าหมาย 3,006 แห่ง จำแนกเป็น ก่อสร้างฝายชะลอน้ำและถังเก็บน้ำคอนกรีตเสริมเหล็ก 1,138 แห่ง และพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและฟื้นฟูแหล่งน้ำเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัย 1,430 แห่ง

1.2) การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต ดำเนินการปรับเปลี่ยนการผลิตเพื่อลดความเสี่ยง โดยเกษตรกรตัดโค่นต้นยางในพื้นที่ไม่เหมาะสมไปประกอบอาชีพอื่น 18,512 ราย พื้นที่ 100,203.35 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 66.80 ของเป้าหมาย 150,000 ไร่ ปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม โดยจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำให้แก่เกษตรกรพื้นที่ 7,138.98 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 104.49 ของเป้าหมาย 6,832 ไร่ นอกจากนี้กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์พืช 10 แห่ง กรมการข้าวดำเนินการสนับสนุนเครื่องเกี่ยวนาดข้าว ชุดปรับปรุงเมล็ดพันธุ์ เครื่องมือพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปข้าว 124 เครื่อง และอบรมเกษตรกร 1,960 ราย กรมวิชาการเกษตรดำเนินการพัฒนาห้องปฏิบัติการตรวจคุณภาพเมล็ดพันธุ์พืช 4 แห่ง สนับสนุนอุปกรณ์ 97 เครื่อง อบรมเกษตรกร 1,049 ราย และกรมปศุสัตว์ดำเนินการปรับปรุงศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ 38 แห่ง ผลิตแม่พันธุ์สัตว์คุณภาพ 25,169 ตัว ผลิตสัตว์พันธุ์ดี 319,390 ตัว และผลิตน้ำเชื้อสุกร 4,423 โด๊ส

1.3) สร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกรรายย่อย ดำเนินการสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร โดยฝึกอบรมเกษตรกรและพัฒนากลุ่มเกษตรกร 1,626,904 ราย คิดเป็นร้อยละ 89.06 ของเป้าหมาย 1,826,800 ราย จำแนกเป็นการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรรายย่อยและพัฒนาการเกษตรเพื่อความยั่งยืน โดยอบรมเกษตรกร 1,620,265 ราย เกษตรกรมีการรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรม 24,988 กลุ่ม ขยายฐานการผลิตจลุนทรีย์ 20 แห่ง อบรมอาสาปศุสัตว์ 4,100 ราย สร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืช 24 แห่ง และอบรมเกษตรกร 2,539 ราย นอกจากนี้ได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร (คทข.) โดยจัดอบรม และพาเกษตรกรไปดูงาน 22,737 ราย สนับสนุนปัจจัยการผลิต 1,328 ราย อีกทั้งดำเนินการอบรมและเตรียมความพร้อมพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ 3,742 ราย และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์แก่ศูนย์บ่มเพาะฯ จำนวน 77 ศูนย์

1.4) สร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา ดำเนินการบริหารจัดการสินค้าเกษตรและสร้างมูลค่าเพิ่มเพื่อเพิ่มศักยภาพสถาบันเกษตรกรโดยสนับสนุนสถาบันเกษตรกรในการจัดซื้อจัดจ้างปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์เกี่ยวเนื่องในการรวบรวม จัดเก็บ แปรรูป และการตลาดสินค้าเกษตร 637 รายการ คิดเป็นร้อยละ 95.93 ของเป้าหมาย 664 รายการ ปรับปรุงซ่อมแซมคันคลองชลประทานโดยใช้ยางเป็นส่วนผสม 294 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 92.74 ของเป้าหมาย

317 แห่ง สนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อรวบรวมยางแก่สถาบันเกษตรกร 388 แห่ง ผู้ประกอบการยาง 1 ราย วงเงินรวม 8,018.37 ล้านบาท ยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร โดยอบรมผู้ประกอบการเกษตรแปรรูป 55,979 ราย เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตให้กับ SMEs 210 กิจการ ส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์ 162 กิจการ และจัดตั้งศูนย์ ICT 12 แห่ง รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs โดยจัดอบรมและให้คำปรึกษาแนะนำเชิงลึก 2,193 กิจการ

1.5) ส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง ดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมภาครัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค โดยจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่ 8 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 133.33 ของเป้าหมาย 6 จังหวัด เกษตรกร 1,939 ราย คิดเป็นร้อยละ 146.89 ของเป้าหมาย 1,320 ราย

5.1.4 แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

ดำเนินการเสริมสร้างศักยภาพและคุณภาพชีวิตให้กับเกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ โดยการอบรมความรู้เพื่อเพิ่มทักษะอาชีพ 170,701 ราย คิดเป็นร้อยละ 81.75 ของเป้าหมาย 208,805 ราย สนับสนุนปัจจัยการผลิตด้านประมง 73,149 ราย คิดเป็นร้อยละ 97.53 ของเป้าหมาย 75,000 บาท และจ้างแรงงานในการซ่อมแซมบำรุงรักษาในเขตพื้นที่ชลประทาน 9,079 ราย คิดเป็นร้อยละ 120.73 ของเป้าหมาย 7,520 ราย

5.1.5 ผลลัพธ์ (Outcome)

1) สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการผลิตทางการเกษตรและด้านน้ำระดับชุมชน โดยการสร้างฝายชะลอน้ำ จัดหาแหล่งน้ำชุมชนและพัฒนาฟื้นฟูแหล่งน้ำ ทำให้มีพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น 13,860 ไร่ พื้นที่การเกษตรได้รับประโยชน์ 1,571,635 ไร่ คราวเรือนเกษตรกรได้รับประโยชน์ 275,440 ครัวเรือน

2) พัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต

2.1) การลดพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกพืช การพัฒนาศักยภาพการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและลดต้นทุนการผลิต สามารถลดพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกยางพาราและข้าว 73,707.68 ไร่ เกษตรกรปรับเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่นที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาด 13,829 ราย เกษตรกรที่ได้รับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำมีรายจ่ายลดลงเฉลี่ยปีละ 706.05 บาท/ไร่ อีกทั้งพบว่า พืชระยะสั้นที่ให้ผลผลิตแล้วมีผลตอบแทนสูงกว่าการปลูกข้าวเฉลี่ย 3,182.78 บาท/ไร่ นอกจากนี้แล้ว เกษตรกรที่ซื้อสัตว์พันธุ์ดีจากศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์ มีต้นทุนค่าพันธุ์สัตว์ลดลงร้อยละ 30 อีกทั้งทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงสัตว์ปีกที่ให้ผลผลิตแล้ว ร้อยละ 19.62

2.2) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ดำเนินการสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ และอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ทำให้เกษตรกรได้รับผลผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 34 กิโลกรัม/ไร่ หรือร้อยละ 7.53 เมื่อเทียบกับก่อนเข้าร่วมโครงการ เกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวมีรายได้เพิ่มขึ้น 1,663 บาท/ไร่ สำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ พบว่า กลุ่มวิสาหกิจที่ดำเนินการผลิตแล้วร้อยละ 28.57 มีปริมาณการผลิตผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 92.50 ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นรอบการผลิตละ 24,565 บาท สำหรับการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชฯ เกษตรกร 977 ราย ดำเนินการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ ในพื้นที่ 6,551 ไร่ มีผลผลิต 636.50 ตัน และมีรายได้เพิ่มขึ้น 405 บาท/ไร่ หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.58 เนื่องจำหน่ายได้ราคาที่สูงขึ้น

3) การสร้างทักษะในการประกอบอาชีพทั้งในและนอกภาคเกษตรเพื่อเพิ่มรายได้ให้เกษตรกร รายย่อย โดยการจัดฝึกอบรมให้ความรู้และสนับสนุนกิจกรรมกลุ่มแก่เกษตรกร 1,653,383 ราย และสนับสนุนปัจจัยการผลิต 1,328 ราย พบว่า การสร้างทักษะและส่งเสริมอาชีพด้านการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 74.36 มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการจำหน่ายผลผลิต ร้อยละ 62.82 มีรายจ่ายทางการเกษตรลดลง และร้อยละ 81.78 มีแหล่งจำหน่ายผลผลิตเพิ่มขึ้นซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มการผลิตและการตลาด ศูนย์ผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ตั้งขึ้น 20 แห่ง สามารถผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ ปม.1 เพื่อแจกจ่ายให้สมาชิกใช้ประโยชน์ 6,204 ราย ปริมาณ 52,902.63 ลิตร ส่งผลให้สมาชิกร้อยละ 82.67 สามารถลดรายจ่ายในการซื้อยาปฏิชีวนะลงได้ อาสาปศุสัตว์ให้บริการผสมเทียมสัตว์ของเกษตรกรได้ 231,000 ตัว โดยทำให้เกษตรกร ร้อยละ 56.91 มีค่าใช้จ่ายในการผสมเทียมลดลงจากเดิม เกษตรกรที่ผลิตชีวภัณฑ์ใช้เองสามารถลดค่าใช้จ่ายในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช 2,468.82 บาท/ราย คิดเป็นร้อยละ 46.91 ของค่าใช้จ่ายเดิมที่ต้องซื้อสารเคมีเพื่อป้องกันและกำจัดศัตรูพืช

4) การสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าทางการเกษตรเพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิตและราคา พบว่า สถาบันเกษตรกรได้รับการสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์เกี่ยวเนื่อง ดำเนินการรวบรวมผลผลิต 482,140.50 ตัน มูลค่า 9,988.95 ล้านบาท และแปรรูปผลผลิต 142,244.70 ตัน มูลค่า 2,861.56 ล้านบาท เกษตรกรที่ได้รับประโยชน์ 518,357 ราย ถนนคั่นคลองชลประทานได้รับการปรับปรุงระยะทาง 710.33 กม. ปริมาณน้ำยางที่ใช้ 1,805.75 ตัน มีคริวเรือนได้รับประโยชน์จากการสัญจร 229,685 คริวเรือน สถาบันเกษตรกรใช้สินเชื่อจากโครงการเพื่อรวบรวมยางพาราจากเกษตรกร 662,745.736 ตัน มูลค่า 25,692.52 ล้านบาท จำหน่ายยางพาราให้กับผู้ประกอบการแล้ว 571,395.18 ตัน มูลค่า 28,836.99 ล้านบาท และผู้ประกอบการกิจการยาง (ยางแห้ง) ใช้สินเชื่อเพื่อรวบรวมและจัดเก็บยาง 219,991.17 ตัน และผู้ประกอบการ SMEs ได้รับการยกระดับโครงสร้างและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร ทำให้สามารถลดต้นทุนได้ร้อยละ 17.64 ลดของเสียในกระบวนการผลิตได้ร้อยละ 26.84 และสามารถเพิ่มยอดขายได้ร้อยละ 22.95 โดยประมาณการมูลค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการรวมทั้งสิ้น 478.08 ล้านบาท

5) การส่งเสริมการตลาดสมัยใหม่และตลาดรองรับสินค้าเกษตรที่มั่นคง เกษตรกรที่ได้รับ การอบรมเกษตรกรอินทรีย์สามารถเข้าสู่การทำเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประจํารัฐ 1,274 ราย พื้นที่ 17,274.44 ไร่ โดยเกษตรกรร้อยละ 62.50 มีการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ เกษตรกรร้อยละ 33 จำหน่ายสินค้า ได้ในราคาเพิ่มขึ้น ร้อยละ 78.67 มีต้นทุนลดลง ร้อยละ 37.34 มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 54.67 มีรายได้ เพิ่มขึ้นเฉลี่ยไร่ละ 5,912.64 บาทต่อปี หรือร้อยละ 48.57 ของรายได้เดิม และเกษตรกรร้อยละ 52 สามารถลดรายจ่ายในการบริโภคได้เฉลี่ย 3,195 บาทต่อปี เนื่องจากมีการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ไว้ บริโภคเอง

6) แผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต

การดำเนินงานภายใต้แผนงานฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการ แห่งรัฐได้รับความรู้ และมีทักษะอาชีพด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น โดยนำความรู้ที่ได้รับไปประกอบอาชีพทำให้มี รายได้ในการดำรงชีวิตเพิ่มขึ้น พบว่า เกษตรกรผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐได้รับความรู้เพื่อเพิ่มทักษะ อาชีพทางด้านเกษตร 170,701 ราย และเมื่อมีการนำความรู้ไปปฏิบัติแล้วทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ได้แก่ เกษตรกรร้อยละ 7.34 จำหน่ายผลผลิตในราคาที่เพิ่มขึ้น ร้อยละ 39.51 ต้นทุนการผลิตลดลง ร้อยละ 18.18 ผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 24.83 มีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 64.69 มีรายจ่ายในการบริโภคลดลง เฉลี่ยรายละ 2,763 บาท และร้อยละ 56.00 มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรเพิ่มขึ้นเป็นอย่างน้อย รายละ 2 ช่องทาง สำหรับการจ้างแรงงานเพื่อสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรในการซ่อมแซมบำรุงรักษาในเขต พื้นที่ชลประทาน 9,079 ราย เป็นเงินค่าจ้าง 149.92 ล้านบาท โดยผู้รับจ้างได้นำเงินไปใช้จ่ายเป็นค่าอุปโภค บริโภคในครัวเรือน ค่าเล่าเรียนบุตร ชำระหนี้ ลงทุนทางการเกษตร และเก็บออม ทำให้เกิดการใช้จ่าย ต่อเนื่อง 144.05 ล้านบาท ก่อให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ คิดเป็นมูลค่ารายได้หมุนเวียนในภาค เศรษฐกิจ 483.76 ล้านบาท หรือ 3.3583 เท่าของวงเงินที่มีการใช้จ่ายตามสัดส่วนมูลค่าที่นำไปใช้จ่าย ซึ่งเป็นรายได้ต่อเนื่องจากค่าแรงงานที่ถูกนำไปจับจ่ายใช้สอยเพื่อการบริโภคของครัวเรือนและกระจายไป เป็นรายได้ของร้านค้า/ธุรกิจชุมชน กิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ต่อเนื่อง อาทิ กิจกรรมการค้าปลีก แปรรูปอาหาร การเดินทาง การศึกษา และการรักษาพยาบาล

5.1.6 ความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ

จากการสำรวจความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการ พบว่า ในภาพรวม มีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ย 8.52 จำแนกเป็น ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานยุทธศาสตร์ปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคเกษตร ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 8.45 และแผนงานยุทธศาสตร์เสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาคุณภาพชีวิต ที่ค่าคะแนนเฉลี่ย 9.13

5.2 ข้อค้นพบและข้อเสนอแนะ

จากการประเมินผลการดำเนินงานโดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง มีข้อค้นพบและข้อเสนอแนะการดำเนินงาน สรุปได้ ดังนี้

5.2.1 งบประมาณจัดสรรมาในช่วงฤดูฝนและมีระยะเวลาจำกัด ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความยากลำบากโดยเฉพาะโครงการลักษณะการก่อสร้าง ควรจัดสรรงบประมาณให้สามารถดำเนินการในช่วงฤดูแล้งและขยายเวลาให้เหมาะสมกับกระบวนการดำเนินงานของโครงการ

5.2.2 เกษตรกรบางส่วนได้ดำเนินการเพาะปลูกไปแล้วก่อนได้รับการจัดสรรงบประมาณ ทำให้การปรับเปลี่ยนกิจกรรมทางการเกษตรยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมาย โดยควรดำเนินการก่อนฤดูการผลิตเพื่อให้เกษตรกรได้เตรียมความพร้อมและทันต่อฤดูการผลิต

5.2.3 การจัดหาเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ให้กลุ่มเป้าหมายบางรายการล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด ทำให้ยังไม่มีนำไปใช้ประโยชน์ ควรจัดหาและส่งมอบเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์โดยเร็ว เพื่อให้ทันการใช้ประโยชน์ของเกษตรกร

5.2.4 การฝึกอบรมบางหลักสูตรมีเนื้อหาที่ไม่สอดคล้องกับการทำเกษตรในพื้นที่ ทำให้เกษตรกรไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ บางหลักสูตรมีระยะเวลานาน สถานที่อบรมอยู่ไกลและอยู่ในช่วงฤดูเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยว ทำให้บางรายไม่สามารถเข้าอบรมได้ตลอดหลักสูตร หรือขอถอนตัว ควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตร ปรับเนื้อหาให้เหมาะสม กระชับ ไม่ยาวนานเกินไป ชี้แจงประโยชน์ที่จะได้รับ รวมถึงเพิ่มแรงจูงใจหรือค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน อีกทั้งควรหลีกเลี่ยงการจัดอบรมในช่วงเวลาการเพาะปลูกหรือเก็บเกี่ยวของเกษตรกร

5.2.5 สถาบันเกษตรกรที่ได้รับเงินอุดหนุนในการจัดซื้อจัดจ้างปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานและอุปกรณ์อื่น ๆ ขาดบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างซึ่งมีรายละเอียดมาก และใช้เวลาจัดเตรียมเอกสาร โดยควรจัดทำคู่มือและอบรมให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและติดตามให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด อีกทั้งสถาบันเกษตรกรควรจัดทำแผนหรือโครงการเพื่อเตรียมความพร้อมขอรับการสนับสนุนในกรณีที่มีโครงการเร่งด่วนเกิดขึ้นในอนาคต

5.2.6 เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายมีความซ้ำซ้อนกันระหว่างหน่วยงาน ทำให้บางพื้นที่ต้องปรับลดเป้าหมาย โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการให้ชัดเจนและมีระบบตรวจสอบความซ้ำซ้อนก่อนดำเนินงานโครงการ

5.2.7 โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ กิจกรรมซ่อมแซมปรับปรุงถนนคันคลองชลประทานโดยใช้ยางเป็นส่วนผสม ในช่วงแรกของการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่ยังไม่มีความชำนาญในการควบคุมและตรวจสอบโครงการ เนื่องจากเป็นโครงการใหม่ที่หน่วยงานยังไม่เคยดำเนินการมาก่อน ควรให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในการควบคุม และคณะกรรมการตรวจการจ้างเพื่อป้องกันความผิดพลาด และให้ผลการดำเนินงานเป็นไปตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่โครงการกำหนดไว้

5.2.8 โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ เกษตรกรกลุ่มเป้าหมาย บางรายมีข้อจำกัดกับโครงการอื่น บางรายติดต่อกันไม่ได้ บางส่วนเป็นผู้สูงอายุไม่สะดวกในการเดินทาง เข้ารับการอบรม อีกทั้งอัตราการเบิกจ่ายค่าพาหนะเดินทางและที่พักของแต่ละหน่วยงานกำหนดไว้ไม่เท่ากัน โดยการคัดเลือกเกษตรกรควรกำหนดคุณสมบัติให้ชัดเจนและมีระบบการตรวจสอบความซ้ำซ้อน ควรจัดอบรมในพื้นที่ใกล้กับเกษตรกรหรือมีบริการรถรับส่ง และควรกำหนดอัตราการเบิกจ่ายค่าพาหนะและที่พักของเกษตรกรในอัตราเดียวกันทุกหน่วยงาน

5.2.9 เกษตรกรบางรายไม่มีบัญชีธนาคารทำให้ต้องเสียเวลาและค่าใช้จ่ายเดินทางไปเปิดบัญชีธนาคาร เพื่อรับเงินตามโครงการ โดยควรให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการชี้แจงทำความเข้าใจแก่เกษตรกรถึง วัตถุประสงค์ของการจ่ายเงินผ่านบัญชีธนาคารเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและป้องกันทุจริต รวมถึงให้เจ้าหน้าที่สามารถพิจารณารูปแบบการจ่ายเป็นเงินสดหรือเข้าบัญชีธนาคารของเกษตรกรตามความเหมาะสม

5.2.10 โครงการจ้างแรงงานชลประทานสร้างรายได้แก่เกษตรกร ในช่วงแรกของโครงการมีหลักเกณฑ์ การรับสมัครเกษตรกรเพื่อจ้างแรงงานไม่ชัดเจน โดยควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการรับสมัครเกษตรกร เข้าร่วมโครงการให้ชัดเจนก่อนเริ่มดำเนินโครงการ

บรรณานุกรม

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2546) *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล (พิมพ์ครั้งที่ 6)*.
กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรเทิง มาแสง. (2530) *การติดตามและประเมินผลโครงการ*. กรุงเทพฯ : กองประเมินผล สำนักงาน
เศรษฐกิจการเกษตร, 2530.
- ยุทธ ไกรวรรณ. (2549) *สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2553) *เทคนิควิธีการประเมินผลโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ : ด้านสุทธากการพิมพ์.
- พิชิต ฤทธิจรรยา. (2555) *เทคนิคการประเมินโครงการ*. กรุงเทพฯ : บริษัท แฮาส์ ออฟ เดอะมิส จำกัด.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. (2553) *การวางแผนและการประเมินผลโครงการแบบมุ่งเน้นผลงานในภาครัฐ*.
กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2545) *ทฤษฎีการประเมิน (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสิน. (2547) *การประเมินโครงการ : หลักการและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ : บริษัท
เฟื่องฟ้า พรินติ้ง จำกัด.
- สำนักงานประมาณ. (2561) *เอกสารงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2561 ฉบับที่ 2*.
กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- Rensis Likert. (1932) *A Technique for the Measurement of Attitudes*. Archives of Psychology.
Columbia University.
- W.K. Kellogg Foundation. (2004) *Logic Model Development Guide*. W.K. Kellogg Foundation
Michigan.

ภาคผนวก

ภาคผนวกที่ 1
คำสั่งคณะกรรมการ
คณะอนุกรรมการ
และคณะทำงาน

(สำเนาฉบับ)

คำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ที่ ๗ /๒๕๖๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้ปรับปรุงแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานนโยบายสำคัญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Agenda Based) และการแก้ไขปัญหาภาคเกษตรในพื้นที่ (Area Based) นั้น

เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลและของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร มีความเป็นเอกภาพเกิดการบูรณาการของทุกภาคส่วน และมีผลการปฏิบัติงานเป็นรูปธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร โดยกำหนดให้มืองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบ

๑. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ประธานกรรมการ
๒. รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทุกท่าน	รองประธานกรรมการ
๓. หัวหน้าส่วนราชการระดับกรม หรือเทียบเท่า
ในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	กรรมการ
๔. รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรที่ได้รับมอบหมาย	เลขานุการร่วม
๕. รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ได้รับมอบหมาย	เลขานุการร่วม
๖. ผู้ช่วยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ได้รับมอบหมาย	เลขานุการร่วม
๗. ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. บริหาร กำกับ และติดตามการบูรณาการขับเคลื่อนนโยบายสำคัญ (Agenda Based) ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตรในพื้นที่ (Area Based) ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์ที่เป็นรูปธรรม

๒. ให้อย่างงานผลการปฏิบัติงานต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๓. แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือทำงานได้ตามความจำเป็น และความเหมาะสม
๔. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๕ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายเกษม บุญราช)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๓๐๒๒
๑

-๒-

๓. จัดทำรายงานผลการดำเนินงานเพื่อรายงานต่อผู้บริหารระดับสูงของกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ และรายงานต่อคณะรัฐมนตรี
 ๔. แต่งตั้งคณะทำงานได้ตามความจำเป็น
 ๕. ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย
- ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 19 มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายเลศวิโรจน์ โกวัตตะนะ)

ประธานคณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อน
งานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร

คำสั่งคณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร
ที่ ๒ /๒๕๖๑

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร

ตามคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๘/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร ไปแล้ว นั้น

เพื่อสนับสนุนให้การขับเคลื่อนแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร บรรลุตามวัตถุประสงค์ อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๓ ของคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๘/๒๕๖๑ ลงวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๑ จึงแต่งตั้งคณะทำงานติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร โดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ

๑. รองเลขาธิการสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร ที่ได้รับมอบหมาย	ประธานคณะทำงาน
๒. ผู้อำนวยการศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	รองประธานคณะทำงาน
๓. ผู้แทนกรมชลประทาน	คณะทำงาน
๔. ผู้แทนกรมตรวจบัญชีสหกรณ์	คณะทำงาน
๕. ผู้แทนกรมประมง	คณะทำงาน
๖. ผู้แทนกรมปศุสัตว์	คณะทำงาน
๗. ผู้แทนกรมฝนหลวงและการบินเกษตร	คณะทำงาน
๘. ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน	คณะทำงาน
๙. ผู้แทนกรมวิชาการเกษตร	คณะทำงาน
๑๐. ผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร	คณะทำงาน
๑๑. ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์	คณะทำงาน
๑๒. ผู้แทนกรมหม่อนไหม	คณะทำงาน
๑๓. ผู้แทนสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	คณะทำงาน
๑๔. ผู้แทนการยางแห่งประเทศไทย	คณะทำงาน
๑๕. ผู้อำนวยการส่วนประเมินผลแผนพัฒนาการเกษตร
ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	คณะทำงาน
๑๖. ผู้อำนวยการส่วนวิชาการการประเมินผล
ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	คณะทำงาน
๑๗. ผู้อำนวยการส่วนประเมินผลพืช
ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	คณะทำงาน

/๑๘. ผู้อำนวยการ...

- ๒ -

๑๘. ผู้อำนวยการส่วนประเมินผลปศุสัตว์และประมง ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	คณะทำงาน
๑๙. ผู้อำนวยการส่วนประเมินผลธุรกิจสถาบันเกษตรกร ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	คณะทำงาน
๒๐. ผู้เชี่ยวชาญด้านประเมินผลการพัฒนาการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	คณะทำงานและ เลขานุการ
๒๑. ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๒. ผู้อำนวยการศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ
๒๓. ผู้อำนวยการส่วนประเมินผลปัจจัยพื้นฐานทางการเกษตร ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	คณะทำงานและ ผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

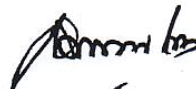
๑) กำหนดกรอบ และวิธีการติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร ที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เพิ่มเติม

๒) ติดตามประเมินผลแผนงานยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตรที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เพิ่มเติม

๓) รายงานผลการติดตามประเมินผลต่อคณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายเลิศวิโรจน์ โกวัฒนะ)

ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ในฐานะประธานคณะกรรมการบริหารการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญและการแก้ไขปัญหาภาคเกษตร

(สำเนาฉบับ)

คำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ที่ ๖๕๒ /๒๕๖๑

เรื่อง จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ Operation Room และแต่งตั้งคณะทำงานติดตามและแก้ไขปัญหา
การดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืน

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดวางระบบติดตามการดำเนินงานตามโครงการไทยนิยมยั่งยืน เพื่อให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่สามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการไทยนิยมยั่งยืน แต่พบว่าในพื้นที่จังหวัดหลายแห่งยังพบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการไทยนิยมยั่งยืนหลายประการ นั้น

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานตามโครงการไทยนิยมยั่งยืน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่ดำเนินการได้อย่างเป็นระบบและบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม จึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

๑. ให้จัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการ Operation Room” ขึ้น เพื่อทำหน้าที่ติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืนของหน่วยปฏิบัติในพื้นที่ในส่วน of กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยตั้งอยู่ที่ห้องปฏิบัติการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ห้อง ๑๓๗)

๒. แต่งตั้งคณะทำงานติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืนโดยมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ ดังนี้

องค์ประกอบ

๑. นางสาวจรรยา สุทธิไชยา	ประธานคณะทำงาน
รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
๒. นางรามารินทร์ กระจวนรัตน์	คณะทำงาน
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	
๓. นายวัชรินทร์ หาญศิริรัตนสกุล	คณะทำงาน
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	
กรมการข้าว	
๔. นางสาวนันทนา เฟื่องคำ	คณะทำงาน
ผู้อำนวยการส่วนติดตามและประเมินผล	
กรมชลประทาน	
๕. นางสาวรัตนวดี อินทรสกุล	คณะทำงาน
หัวหน้ากลุ่มประสานราชการส่วนภูมิภาค	
กรมประมง	
๖. นายสมพงษ์ แสงจอหอ	คณะทำงาน
นักวิชาการสัตวบาลชำนาญการพิเศษ	
กรมปศุสัตว์	

๗. นายจักรกฤษณ์...

-๒-

๗. นางสาวสลักจิตร์ โอฬารกิจกุลชัย
ผู้อำนวยการกลุ่มติดตามและประเมินผล
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์	คณะกรรมการ
๘. นายจักรกฤษณ์ มีโย
วิศวกรโยธาชำนาญการพิเศษ
กรมพัฒนาที่ดิน	คณะกรรมการ
๙. นางสาวปฎิมา ประภาสะวัต
นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
กรมวิชาการเกษตร	คณะกรรมการ
๑๐. นางศุภลักษณ์ กลับน่วม
ปฏิบัติหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการกำจัดศัตรูพืช
กรมส่งเสริมการเกษตร	คณะกรรมการ
๑๑. นางสาวอภิญญา จันทร์วงศ์
นักวิชาการสหกรณ์ชำนาญการพิเศษ
กรมส่งเสริมสหกรณ์	คณะกรรมการ
๑๒. นางสาวสุนันทา พ่วงเสมา
นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ
กรมหม่อนไหม	คณะกรรมการ
๑๓. นายสุริย นพัชรครุฑานนท์
ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่ปฏิรูปที่ดิน
สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	คณะกรรมการ
๑๔. นายสุวิทย์ ศิริโท
เศรษฐกรชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	คณะกรรมการ
๑๕. นางศุภสุตา กาญจนรัตน์
ผู้อำนวยการฝ่ายยุทธศาสตร์องค์กร
การยางแห่งประเทศไทย	คณะกรรมการ
๑๖. นางประนาถ พิพิธกุล
ผู้อำนวยการศูนย์ประเมินผล
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร	เลขานุการ
๑๗. นายธิตี โลหะปิยะพรรณ
ผู้อำนวยการสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ
สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์	ผู้ช่วยเลขานุการ

อำนาจหน้าที่

๑. ติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืนของหน่วยปฏิบัติในพื้นที่
ในส่วนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๒. ให้คำปรึกษาหรือแนะนำแนวทางแก้ไขปัญหาให้หน่วยปฏิบัติในพื้นที่
๓. รวบรวม วิเคราะห์ กลั่นกรองและสรุปผลการดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืน ในส่วนของ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

๔.รายงาน...

-๓-

๔. รายงานผลการดำเนินงานต่อผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
๕. ให้คณะทำงานอยู่ปฏิบัติงานประจำที่ห้องปฏิบัติการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (Operation Room) ในวันจันทร์ - วันศุกร์ ตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๖.๓๐ น. จนกว่าจะเสร็จสิ้นภารกิจ
๖. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มอบหมาย

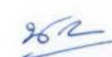
อนึ่ง สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่างๆ ของศูนย์ปฏิบัติการ Operation Room และคณะทำงานติดตามและแก้ไขปัญหาการดำเนินงานโครงการไทยนิยมยั่งยืน ตามคำสั่งนี้ ให้เบิกจ่ายจากงบประมาณของสำนักแผนงานและโครงการพิเศษ สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

(นายเลศวิโรจน์ โกวิทมนะ)
ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาคผนวกที่ 2

ตัวชี้วัดรายการโครงการ

1. โครงการสร้างฝายชะลอน้ำและจัดหาแหล่งน้ำชุมชน

1.1 กิจกรรมสร้างฝายชะลอน้ำเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ (พด.)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินผล
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ความเพียงพอของงบประมาณ - ความทันเวลาของงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
2. ผลได้		
2.1 การอบรมถ่ายทอดความรู้	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ - จำนวนแรงงานที่ได้รับการอบรมความรู้การก่อสร้างฝายฯ - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้นำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
2.2 ฝายชะลอน้ำ	- จำนวนฝายชะลอน้ำที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.3 การจ้างแรงงาน	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับค่าจ้างแรงงานก่อสร้างฝายฯ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.4 การตรวจรับงานก่อสร้าง	- จำนวนเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้าง	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลลัพธ์		
3.1 การกักเก็บน้ำของฝายชะลอน้ำ	- จำนวนฝายฯ ที่สามารถกักเก็บน้ำได้	- เท่ากับฝายที่สร้างเสร็จ
3.2 เกษตรกร/ประชาชน ได้รับประโยชน์จากฝายชะลอน้ำ	- จำนวนเกษตรกร/ประชาชน ใช้ประโยชน์จากฝายฯ (อุปโภค/บริโภค/ทำการเกษตร) - จำนวนพื้นที่การเกษตรใช้ประโยชน์จากฝายฯ	- เท่ากับเป้าหมาย
3.3 การสร้างงาน/สร้างรายได้ในพื้นที่	- ร้อยละของเกษตรกรที่เห็นว่าการจ้างงานในพื้นที่ทำให้มีการใช้จ่ายเงินเกิดการหมุนเวียนสร้างรายได้ในพื้นที่	
3.4 การชะลอการไหลของน้ำ	- ร้อยละของเกษตรกรที่เห็นว่าการก่อสร้างฝายฯ สามารถชะลอการไหลของน้ำได้	
3.5 การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง	- ร้อยละของเกษตรกรเห็นว่าฝายฯ สามารถแก้ไขปัญหาภัยแล้ง	
3.6 การเกิดความสมดุลในระบบนิเวศ	- ร้อยละของเกษตรกรที่เห็นว่าการสร้างฝายฯ ทำให้ดินมีความชุ่มชื้น มีสิ่งมีชีวิตอาศัยในบริเวณพื้นที่ดำเนินโครงการ	
4. ความพึงพอใจต่อโครงการ		
	- ความพึงพอใจต่อการอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานสร้างฝายฯ ในภาพรวม	- ระดับมากขึ้นไป

1.2 กิจกรรมก่อสร้างฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินผล
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ความเพียงพอของงบประมาณ - ความทันเวลาของงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
2. ผลได้		
2.1 เกษตรกรได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้	- เท่ากับเป้าหมาย
2.2 ฝายชะลอน้ำ	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้นำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ - จำนวนฝายชะลอน้ำประเภทชั่วคราวในเขตปฏิรูปที่ดินที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 - เท่ากับเป้าหมาย
2.3 การจ้างแรงงาน	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการจ้างแรงงานก่อสร้างฝายฯ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.4 การตรวจรับงานก่อสร้าง	- จำนวนเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้าง	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลลัพธ์		
3.1 การกักเก็บน้ำของฝายชะลอน้ำ	- จำนวนฝายฯ ที่สามารถกักเก็บน้ำได้	- เท่ากับฝายที่สร้างเสร็จ
3.2 เกษตรกร/ประชาชน ได้รับประโยชน์จากฝายชะลอน้ำ	- จำนวนเกษตรกร/ประชาชน ใช้ประโยชน์จากฝายฯ (อุปโภค/บริโภค/ทำการเกษตร) - จำนวนพื้นที่การเกษตรใช้ประโยชน์จากฝายฯ	- เท่ากับเป้าหมาย
3.3 การสร้างงาน/สร้างรายได้ในพื้นที่	- ร้อยละของเกษตรกรที่เห็นว่าการจ้างงานในพื้นที่ทำให้มีการใช้จ่ายเงินเกิดการหมุนเวียนสร้างรายได้ในพื้นที่	
3.4 การชะลอการไหลของน้ำ	- ร้อยละของเกษตรกรที่เห็นว่าการก่อสร้างฝายฯ สามารถชะลอการไหลของน้ำได้	
3.5 การเกิดความสมดุลในระบบนิเวศ	- ร้อยละของเกษตรกรที่เห็นว่าการสร้างฝายฯ ทำให้ดินมีความชุ่มชื้น มีสิ่งมีชีวิตอาศัยในบริเวณพื้นที่ดำเนินโครงการ	
4. ความพึงพอใจต่อโครงการ		
	- ความพึงพอใจต่อการอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานสร้างฝายฯ ในภาพรวม	- ระดับมากขึ้นไป

1.3 กิจกรรมก่อสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล. เพื่อการเกษตรในพื้นที่เขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินผล
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ความเพียงพอของงบประมาณ - ความทันเวลาของงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
2. ผลได้		
2.1 เกษตรกรได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดความรู้ - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้นำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติ	- เท่าเป้าหมาย - เท่าเป้าหมาย
2.2 การสร้างถังเก็บน้ำ ค.ส.ล.	- จำนวนถังเก็บน้ำขนาด 30 ลบ.ม.ที่ดำเนินการแล้วเสร็จ	- เท่าเป้าหมาย
2.3 การจ้างแรงงาน	- จำนวนเกษตรกรได้รับการจ้างงานจากโครงการ	- เท่าเป้าหมาย
2.4 การตรวจรับงานก่อสร้าง	- จำนวนเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในการตรวจรับงานก่อสร้าง	- เท่าเป้าหมาย
3. ผลลัพธ์		
3.1 การได้รับประโยชน์จากถัง ค.ส.ล.	- จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์(อุปโภค/บริโภค/ทำการเกษตร) - จำนวนพื้นที่การเกษตรได้รับประโยชน์จากโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่าเป้าหมาย
3.2 การทำกิจกรรมการเกษตร	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการทำกิจกรรมการเกษตรเพิ่มขึ้น	- เท่าเป้าหมาย
3.3 การลดค่าใช้จ่ายซื้อน้ำ/สูบน้ำ	- ร้อยละของเกษตรกรที่ลดค่าใช้จ่ายในการสูบน้ำ/ซื้อน้ำเพื่อการเกษตร	- เท่าเป้าหมาย
4. ความพึงพอใจต่อโครงการ		
	- ความพึงพอใจต่อการอบรมถ่ายทอดความรู้ของโครงการ - ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

2. โครงการพัฒนาโครงสร้างด้านแหล่งน้ำชลประทาน

2.1 กิจกรรมพัฒนาแหล่งน้ำสนับสนุนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินผล
1. ปัจจัยนำเข้า		
งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ความเพียงพอของงบประมาณ - ความทันเวลาของงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
2. ผลได้		
2.1 การจ้างงาน	- จำนวนเกษตรกรที่ได้การจ้างงานในพื้นที่โครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.2 การจัดตั้งกลุ่ม ผู้ใช้น้ำในพื้นที่	- จำนวนการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.3 แหล่งน้ำ ชลประทาน	- จำนวนแหล่งน้ำชลประทานที่ ปรับปรุง/ซ่อมแซม แล้วเสร็จ	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
3.1 การใช้ ประโยชน์จากโครงการ	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้ใช้ประโยชน์ (อุปโภค/บริโภค/ การเกษตร) จากโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
3.2 ความมั่นคง ด้านอาชีพ	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น	- เท่ากับเป้าหมาย
3.3 พื้นที่ ชลประทาน	- จำนวนพื้นที่ชลประทานที่เพิ่มขึ้น	- เท่ากับเป้าหมาย
3.4 ครัวเรือนได้รับ ประโยชน์	- จำนวนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
3.5 พื้นที่รับ ประโยชน์	- จำนวนพื้นที่ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
4. ความพึงพอใจต่อโครงการ		
	- ความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์จากโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	- ระดับมากขึ้นไป

2.2 พัฒนา พื้นฟู แหล่งน้ำชลประทานเพื่อป้องกันและบรรเทาอุทกภัยและภัยแล้ง

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินผล
1. ปัจจัยนำเข้า		
งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ความเพียงพอของงบประมาณ - ความทันเวลาของงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
2. ผลได้		
2.1 การจ้างงาน	- จำนวนเกษตรกรที่ได้การจ้างงานในพื้นที่โครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.2 การจัดตั้งกลุ่ม ผู้ใช้น้ำในพื้นที่	- จำนวนการจัดตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำในพื้นที่โครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.3 แหล่งน้ำ ชลประทาน	- แหล่งน้ำชลประทานที่ ปรับปรุง/ซ่อมแซม แล้วเสร็จ	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
3.1 การใช้ประโยชน์ จากโครงการ	- ร้อยละของเกษตรกรที่ใช้ประโยชน์ (อุปโภค/บริโภค/ การเกษตร) จากโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
3.2 ความมั่นคงด้าน อาชีพ	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีผลผลิตและรายได้เพิ่มขึ้น	- เท่ากับเป้าหมาย
3.3 พื้นที่ชลประทาน	- จำนวนพื้นที่ชลประทานที่เพิ่มขึ้น	- เท่ากับเป้าหมาย
3.4 ครบถ้วนรับ ประโยชน์	- จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์โครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
3.5 พื้นที่รับประโยชน์	- จำนวนพื้นที่เกษตรกรที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
3.6 ปริมาณน้ำเก็บกัก	- ปริมาณน้ำเก็บกักที่เพิ่มขึ้น	- เท่ากับเป้าหมาย
4. ความพึงพอใจต่อโครงการ		
	- ความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์จากโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	- ระดับมากขึ้นไป

3. โครงการพัฒนาอาชีพชาวสวนยางรายย่อยเพื่อความยั่งยืน

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า		
1.1 การเบิกจ่ายงบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ความเพียงพอ และทันเวลาของงบประมาณ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย
1.2 พื้นที่/เกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	- พื้นที่ยางพาราที่เข้าร่วมโครงการ - จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย
1.3 หลักสูตรการอบรม	- จำนวนหลักสูตรการพัฒนาอาชีพ	เท่ากับเป้าหมาย
2. กระบวนการดำเนินงาน		
2.1 การตัดโค่นต้นยาง	- จำนวนพื้นที่ตัดโค่นต้นยางพาราเปรียบเทียบกับพื้นที่เข้าร่วมโครงการ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย
2.2 การตรวจแปลง	- พื้นที่ยางพาราที่ได้รับการตรวจแปลง	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย
2.3 กิจกรรมการอบรม	- จำนวนเกษตรกรที่เข้ารับการอบรมเปรียบเทียบกับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ - ระดับความเหมาะสมของหลักสูตรที่จัดอบรม/ตรงต่อความต้องการ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย ระดับมากขึ้นไป
3 ผลได้		
3.1 การพัฒนาการผลิต	- จำนวนพื้นที่เพาะปลูกยางพาราลดลง - จำนวนเกษตรกรที่ประกอบอาชีพใหม่ - ร้อยละของเกษตรกรที่นำความรู้ไปใช้ประโยชน์	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย
3.2 การนำความรู้ไปใช้	- ระดับความรู้/ความเข้าใจของหลักสูตรความรู้ - จำนวนพื้นที่ยางพาราและเกษตรกรที่ได้รับเงินอุดหนุนงวดที่ 1 ไร่ละ 4,000 บาท (ค่าตัดโค่นต้นยาง)	ระดับมากขึ้นไป ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย
3.3 การสนับสนุนเงินอุดหนุน	- จำนวนพื้นที่ยางพาราและเกษตรกรที่ได้รับเงินอุดหนุนงวดที่ 2 ไร่ละ 6,000 บาท (หลังปรับเปลี่ยนอาชีพ) - ร้อยละของเกษตรกรที่มีการใช้เงินอุดหนุนในการลงทุน - ชนิดของอาชีพเกษตรกรที่มีการปรับเปลี่ยน	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย เท่ากับเป้าหมาย
3.4 การปรับเปลี่ยนอาชีพ		

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
4. ผลลัพธ์		
4.1 ปริมาณยางพาราเข้าสู่ตลาดลดลง	- ปริมาณยางพาราเข้าสู่ตลาดลดลง	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย
4.2 รายได้ครัวเรือนเกษตรกรเพิ่มขึ้น	- ร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการปรับเปลี่ยนอาชีพเปรียบเทียบก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ - จำนวนรายได้ที่เพิ่มขึ้นของครัวเรือนเกษตรกรจากการปรับเปลี่ยนอาชีพ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5
4.3 ด้านการตลาด	- ร้อยละของช่องทางการจำหน่ายผลผลิต	
5. ด้านทัศนคติ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ และผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการ	ระดับมากขึ้นไป

4. โครงการปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าวเพื่อผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ร้อยละความเพียงพอของงบประมาณ - ร้อยละความทันเวลาของงบประมาณ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96 - มากกว่าระดับปานกลาง
2) กระบวนการ (Processes)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการประชาสัมพันธ์และชี้แจงรายละเอียดของโครงการ - มีการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ - มีการวางแผนการปรับเปลี่ยนพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานและเกษตรกร - มีการกำหนดรายละเอียดรูปแบบการดำเนินงานและแผนการก่อสร้างงานจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ - มีการอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน - มีการติดตามให้คำปรึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - เท่ากับแผน
3) ผลได้ (Outputs)	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการคัดเลือก - จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน - จำนวนเกษตรกรและพื้นที่ที่ได้รับการจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ 	<ul style="list-style-type: none"> - เท่ากับแผน
4) ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของเกษตรกรที่ปรับเปลี่ยนพื้นที่ไม่เหมาะสมในการปลูกข้าว ไปปลูกพืชอื่นที่เหมาะสม - ร้อยละสินค้าเกษตรที่ปรับเปลี่ยนแทนการปลูกข้าว - จำนวนพื้นที่ปลูกข้าวที่ไม่เหมาะสมลดลง - รายจ่ายในการผลิตลดลงจากการจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ (ค่าสูบน้ำลดลง, ค่าขนส่งลดลง ฯลฯ) - ผลตอบแทนสุทธิที่เพิ่มขึ้นจากการปรับเปลี่ยนพื้นที่ปลูกข้าวมาผลิตสินค้าเกษตรอื่นที่เหมาะสม (ถ้ามี) 	<ul style="list-style-type: none"> - เท่ากับแผน - ลดลงเมื่อเทียบกับข้อมูลปีที่ผ่านมา - ลดลงเมื่อเทียบกับก่อนจัดระบบฯ - สูงกว่าการปลูกข้าว (พืชเดิม)
5) ความพึงพอใจ	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของเกษตรกรที่มีแนวโน้มขยายพื้นที่การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำหลังจากเข้าร่วมโครงการแล้ว - ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ ฯ 	<ul style="list-style-type: none"> - มากกว่าร้อยละ 50 - มากกว่าระดับปานกลาง

5. โครงการศูนย์ขยายพันธุ์พืช

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า		
(Inputs)	- ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่ายเทียบกับที่ได้รับจัดสรร	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
1.1 งบประมาณ	- มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการโครงการ	
1.2 การบริหารจัดการ	- จำนวนบุคลากรที่ดำเนินโครงการ	
1.3 บุคลากร	- จำนวนหลักสูตรที่นำมาอบรมแก่เจ้าหน้าที่	
1.4 องค์ความรู้และวัสดุอุปกรณ์	- จำนวนวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการปรับปรุง/ซ่อมแซม	
2. กระบวนการ		
(Processes)	- มีการเตรียมความพร้อมการจัดตั้งเป็นศูนย์ขยายพันธุ์พืช(การปรับปรุงโรงเรือนและครุภัณฑ์ ซ่อมแซมครุภัณฑ์)	
	- มีการเตรียมความพร้อมการผลิตพืชพันธุ์ดี (การจัดทำแปลงพ่อแม่พันธุ์ การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่)	
	- มีการประชาสัมพันธ์โครงการ	
3. ผลได้		
(Outputs)	- จำนวนศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ได้รับการซ่อมแซมครุภัณฑ์	- เท่ากับเป้าหมาย
	- จำนวนรายการการปรับปรุงโรงเรือนและครุภัณฑ์	"
	- จำนวนแปลงพ่อแม่พันธุ์สำหรับขยายพันธุ์พืชที่ได้จัดทำ	"
	- จำนวนเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการอบรมพัฒนาศักยภาพ	"
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น		
(Outcomes)		
4.1 การใช้ประโยชน์โรงเรือนและครุภัณฑ์	- ร้อยละของโรงเรือนที่ปรับปรุงที่มีการใช้ประโยชน์	- มากกว่าร้อยละ 80
	- ร้อยละของรายการครุภัณฑ์ที่มีการใช้ประโยชน์	"
	- ร้อยละของเจ้าหน้าที่ที่นำความรู้จากการอบรมมาใช้ประโยชน์	"
4.2 ด้านศักยภาพการผลิตพืชพันธุ์ดี	- ปริมาณการผลิตพืชพันธุ์ดีที่เพิ่มขึ้น	- เพิ่มขึ้น 8 ล้านต้น/ปี
4.3 การบริหารเงินทุนหมุนเวียน	- จำนวนเกษตรกรที่มาซื้อพันธุ์พืชพันธุ์ดีจากศูนย์ฯ	
	- ปริมาณการผลิตพันธุ์พืชที่มีการจำหน่าย	
	- รายได้จากการจำหน่ายพันธุ์พืชของศูนย์ฯ	
	- ร้อยละของศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่มีรายได้จากการจำหน่ายพันธุ์พืชเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตพันธุ์พืชเพียงพอ	- ครบทั้ง 10 ศูนย์ฯ
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ		
5. ความคิดเห็นและ	- ระดับความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ	- มากกว่าระดับปานกลาง
ความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการฯ	"

6. โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์ดี

6.1 กิจกรรมเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และการผลิตข้าวตลาดเฉพาะ (กรมการข้าว)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า(Inputs) - งบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่เบิกจ่าย - ระดับความเพียงพอ/ความทันเวลาของงบประมาณ	- ร้อยละ 96 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร - ไม่น้อยกว่าระดับมาก
2. กระบวนการ (Processes)	- ระดับความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานโครงการ (การคัดเลือกกลุ่ม/เกษตรกร การประชุมชี้แจง วิทยากรอบรมการจัดซื้อจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ ระยะเวลาดำเนินงาน	- ไม่น้อยกว่าระดับมาก
3. ผลได้ (Outputs) - การสนับสนุนเครื่องมือ อุปกรณ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ - การอบรมให้ความรู้เกษตรกร	- ปริมาณเครื่องมือ อุปกรณ์ - ระดับคุณภาพเครื่องมือ อุปกรณ์ - ร้อยละของเกษตรกร - ระดับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ - จำนวนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ - จำนวนเกษตรกรเฉลี่ยต่อกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์/กลุ่มผลิตข้าวตลาดเฉพาะ ในโครงการ	- ตามเป้าหมาย - ไม่น้อยกว่าระดับมาก - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าระดับมาก - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย - เพิ่มขึ้นจากก่อนมีโครงการ(เกษตรกร)
4. ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ (Outcomes) 4.1 ประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว	- ปริมาณผลผลิต - การบริหารจัดการ	- ปริมาณผลผลิตเมล็ดพันธุ์ต่อไร่ - ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 35 กิโลกรัมต่อไร่ (385 กก./ไร่) - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ร้อยละของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคณะกรรมการบริหารจัดการเมล็ดพันธุ์และผลิตเมล็ดพันธุ์ - ร้อยละของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีแผนปฏิบัติงานการผลิต

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
- การบริหารจัดการ (ต่อ)	- ร้อยละของกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มี ข้อกำหนดการดูแลอุปกรณ์ เครื่องจักรที่ได้รับการ สนับสนุนจากโครงการ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
	- จำนวนช่องทางการกระจายเมล็ดพันธุ์ของกลุ่ม	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
	- ระดับการใช้ประโยชน์เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับการ สนับสนุน	- ไม่น้อยกว่าระดับมาก
- คุณภาพมาตรฐาน	- ร้อยละของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มที่สามารถผลิต เมล็ดพันธุ์ได้คุณภาพมาตรฐาน	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- รายได้ของเกษตรกร	- ร้อยละของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มที่มีรายได้ เพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
	- รายได้ของเกษตรกรจากการผลิตเมล็ดพันธุ์	- สูงกว่ารายได้เกษตรกร ที่ผลิตข้าวทั่วไป
4.2) ประสิทธิภาพการผลิตข้าวตลาด เฉพาะ		
- การบริหารจัดการ	- ร้อยละของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีข้อกำหนดการ ดูแลอุปกรณ์ เครื่องจักร ที่ได้รับการสนับสนุนจาก โครงการ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
	- ระดับการใช้ประโยชน์เครื่องมือ อุปกรณ์ที่ได้รับการ สนับสนุน	- ไม่น้อยกว่าระดับมาก
- รายได้ของเกษตรกร	- ปริมาณผลผลิต/ผลิตภัณฑ์	- เพิ่มขึ้นจากก่อนมีโครงการ
	- มูลค่าเพิ่มของผลผลิต/ผลิตภัณฑ์	- ราคาเพิ่มขึ้น (0.2 - 40 บาท/กิโลกรัม)
	- ร้อยละของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มที่มีรายได้ เพิ่มขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4.3) ความพึงพอใจของเกษตรกร และเจ้าหน้าที่	- ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ	- ไม่น้อยกว่าระดับมาก

6.2 กิจกรรม พัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืชเพื่อรองรับการปฏิรูปการผลิตภาคเกษตร (กรมวิชาการเกษตร)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) - งบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่เบิกจ่าย - ระดับความเพียงพอ/ความทันเวลาของงบประมาณ	- ร้อยละ 96 ของที่ได้รับจัดสรร - ไม่น้อยกว่าระดับมาก
2) กิจกรรม (Processes) - การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์	- จำนวนครั้งที่จัดอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยี	- ร้อยละ 80 ของเป้าหมาย
3) ผลได้ (Outputs) - การสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ - การถ่ายทอดเทคโนโลยีเกษตรกร	- ปริมาณเครื่องมือ อุปกรณ์ - ระดับคุณภาพเครื่องมือ อุปกรณ์ - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการอบรม - ระดับความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ - จำนวนเกษตรกรกลุ่มเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์	- ตามเป้าหมาย - ไม่น้อยกว่าระดับมาก - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าระดับมาก - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย
4) ผลลัพธ์/ผลสัมฤทธิ์ (Outcomes) 4.1) การพัฒนาศักยภาพเครือข่ายผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์พืช - ปริมาณเมล็ดพันธุ์	- ปริมาณเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์ขยาย (ถั่วเหลือง ถั่วเขียว ถั่วลิสง) เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์หลัก (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) - ร้อยละของเกษตรกรที่สามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ได้คุณภาพมาตรฐาน - ปริมาณเมล็ดพันธุ์ได้รับการตรวจสอบและรับรองคุณภาพ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับ - ถั่วเหลือง 320 ตัน - ถั่วเขียว 320 ตัน - ถั่วลิสง 150 ตัน - ข้าวโพดฯ 16.5 ตัน - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเมล็ดพันธุ์ที่ส่งตรวจสอบ

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
- รายได้ของเกษตรกร	- รายได้ของเกษตรกรจากการรับจ้างผลิตเมล็ดพันธุ์	- สูงกว่ารายได้เดิม
- ความยั่งยืน	- ร้อยละของเกษตรกรเครือข่ายที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ต่อเนื่อง	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของเกษตรกรเครือข่าย
4.2) ความพึงพอใจของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่	- ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ	- ไม่น้อยกว่าระดับมาก

7. โครงการศูนย์ขยายพันธุ์และส่งเสริมการผลิตปศุสัตว์

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 งบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่เบิกจ่าย - ความเพียงพอ/ความทันเวลาของ งบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96 - ทันตามแผน
1.2 พ่อ/แม่พันธุ์สัตว์	- จำนวนพ่อ/แม่พันธุ์สัตว์ที่สนับสนุน	- เทียบกับเป้าหมาย
2. กระบวนการ (Processes)		
2.1 การปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง/แปลง หญ้า	- มีการเพิ่มศักยภาพการผลิต ด้วยการ ปรับปรุงสิ่งก่อสร้าง แปลงหญ้า และ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ที่จำเป็น ของศูนย์ฯ	- ดำเนินการได้ตามแผน
2.2 การผลิตพ่อ/แม่พันธุ์สัตว์เพื่อ ผลิตลูกและน้ำเชื้อ	- มีการเลี้ยงพ่อ/แม่พันธุ์สัตว์เพื่อผลิต ลูกและน้ำเชื้อ	- ดำเนินการได้ตามแผน
3. ผลได้ (Outputs)		
3.1 การพัฒนาศักยภาพของศูนย์ฯ	- จำนวนศูนย์ฯ ที่ได้รับการปรับปรุง สิ่งก่อสร้างจัดหาครุภัณฑ์ จัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็น	- เทียบกับเป้าหมาย 38 ศูนย์
3.2 การผลิตพ่อ/แม่พันธุ์สัตว์ที่มี คุณภาพ	- จำนวนพ่อ/แม่พันธุ์สัตว์ที่มีคุณภาพ เพื่อผลิตลูกและน้ำเชื้อพันธุ์ดีของศูนย์ฯ	- เทียบกับเป้าหมาย 25,169 ตัว
3.3 การผลิตสัตว์พันธุ์ดี/น้ำเชื้อสุกร	- จำนวนสัตว์พันธุ์ดีที่ผลิตและจำหน่าย ให้กับเกษตรกร - จำนวนน้ำเชื้อสุกรที่ผลิตและ จำหน่ายให้เกษตรกร	- เทียบกับเป้าหมาย 1,838,488 ตัว - เทียบกับเป้าหมาย 3,000 โด๊ส
3.4 การจำหน่ายสัตว์พันธุ์ดี	- จำนวนเกษตรกรที่เข้ามาซื้อพันธุ์สัตว์/ น้ำเชื้อสุกร	- เทียบกับเป้าหมาย 19,000 ราย
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)		
4.1 การลดต้นทุนค่าพันธุ์สัตว์	- ร้อยละของต้นทุนราคาพันธุ์สัตว์ของ เกษตรกรลดลง	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 15
4.2 รายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น	- จำนวนรายได้ของเกษตรกรที่เพิ่มขึ้น - ร้อยละของเกษตรกรที่มีการขายสัตว์ พันธุ์ดี	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5
4.3 การขยายสัตว์พันธุ์ดี		

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การวัด
5. ความคิดเห็น/ความพึงพอใจของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่	- ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อพันธุ์สัตว์ (คุณภาพ/ราคา/ปริมาณ ฯลฯ) - ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการฯ	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

8.2 กิจกรรมขยายฐานการผลิตจุลินทรีย์ (กรมประมง)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	- จำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	- เทียบกับเป้าหมาย
2. กระบวนการ (Processes)	- หลักเกณฑ์/กระบวนการดำเนินโครงการ	- ตามเกณฑ์ที่กำหนด
3. ผลได้ (Outputs)	- จำนวนศูนย์ฯที่จัดตั้งได้ - จำนวนเกษตรกรที่ผ่านการฝึกอบรมการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์	- เทียบกับเป้าหมาย - เทียบกับเป้าหมาย
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับหัวเชื้อจุลินทรีย์ - จำนวนหัวเชื้อจุลินทรีย์จุลินทรีย์ที่ศูนย์ฯ สามารถผลิตได้ - ความเพียงพอของหัวเชื้อจุลินทรีย์ที่ผลิตได้ต่อจำนวนสมาชิกของกลุ่ม - ร้อยละของเกษตรกรที่สามารถลดค่าใช้จ่ายในการซื้อยาปฏิชีวนะลงได้ - ร้อยละของกลุ่มเกษตรกรที่สามารถดำเนินการผลิตหัวเชื้อจุลินทรีย์ได้ต่อเนื่องในอนาคต	- เทียบกับเป้าหมาย - เทียบกับเป้าหมาย - เพียงพอ/ไม่เพียงพอ - ร้อยละ 70 ขึ้นไป - เทียบกับเป้าหมาย
5. ความพึงพอใจ	- ความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการ - ความพึงพอใจต่อวัสดุ/อุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน - ความพึงพอใจกฎระเบียบ/การบริหารงานของกลุ่ม - ความพึงพอใจต่อโครงการโดยรวม	- ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป - ระดับมากขึ้นไป

8.3 กิจกรรมอาสาปศุสัตว์เพื่อการพัฒนาอาชีพแก่เกษตรกรรายย่อย (กรมปศุสัตว์)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	- จำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	- เทียบกับเป้าหมาย
	- จำนวนวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับจัดสรร	- เทียบกับเป้าหมาย
2. กระบวนการ (Processes)	- หลักเกณฑ์/กระบวนการดำเนินโครงการ	- เทียบกับเป้าหมาย
3. ผลได้ (Outputs)	- จำนวนเกษตรกรที่สมัครเป็นอาสาปศุสัตว์ผสมเทียมโคเนื้อ	- เทียบกับเป้าหมาย
	- จำนวนเกษตรกรที่สมัครเป็นอาสาปศุสัตว์ผสมเทียมแพะ	- เทียบกับเป้าหมาย
	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพการผสมเทียมโคเนื้อ	- เทียบกับเป้าหมาย
	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมเพิ่มประสิทธิภาพการผสมเทียมแพะ	- เทียบกับเป้าหมาย
	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับค่าตอบแทนการปฏิบัติงานให้ราชการ	- ทุกราย
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์	- ร้อยละ 80 ขึ้นไป
	- จำนวนโคเนื้อที่ได้รับการบริการผสมเทียม	- เทียบกับเป้าหมาย
	- จำนวนแพะที่ได้รับการบริการผสมเทียม	- เทียบกับเป้าหมาย
	- จำนวนการผลิตน้ำเชื้อโคเนื้อ	- เทียบกับเป้าหมาย
	- จำนวนการผลิตน้ำเชื้อแพะ	- เทียบกับเป้าหมาย
	- จำนวนแม่โค/แพะ ที่ผสมเทียมติดโดยอาสาปศุสัตว์	- ร้อยละ 60 ขึ้นไป
	- จำนวนลูกโค/แพะ ที่คลอดหลังได้รับการผสมเทียมโดยอาสาปศุสัตว์	- ร้อยละ 40 ขึ้นไป
	- มูลค่าลูกโค/แพะ ที่คลอดหลังได้รับการผสมเทียมโดยอาสาปศุสัตว์	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการผสมเทียมจากโครงการที่มีรายจ่ายลดลง
	- ร้อยละ 70 ขึ้นไป	
5. ความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจต่อเนื้อหาหลักสูตรการอบรม	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพวัสดุ/อุปกรณ์ที่ได้รับ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อสถานที่การจัดฝึกอบรม	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อวิทยากร	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อระยะเวลาการจัดฝึกอบรม	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อภาพรวมของโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป

8.4 โครงการสร้างเครือข่ายการผลิตชีวภัณฑ์ควบคุมศัตรูพืชสนับสนุนนโยบายลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรและส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ (กรมวิชาการเกษตร)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	- จำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	- เทียบกับเป้าหมาย
	- จำนวนวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับจัดสรร	- เทียบกับเป้าหมาย
2. กระบวนการ (Processes)	- หลักเกณฑ์/กระบวนการดำเนินโครงการ	- เทียบกับเป้าหมาย
3. ผลได้ (Outputs)	- จำนวนเกษตรกรในโครงการที่ได้รับการอบรม	- เทียบกับเป้าหมาย
	- จำนวนนักวิชาการ และ พรก. ที่ได้รับการอบรม	- เทียบกับเป้าหมาย
	- ศูนย์ผลิตและกระจายชีวภัณฑ์ (ศูนย์เครือข่ายของกรมวิชาการเกษตรที่จัดตั้งขึ้น)	- อย่างน้อย 20 แห่ง
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)	- จำนวนเกษตรกรที่สามารถผลิตสารชีวภัณฑ์ใช้เอง	- เทียบกับเป้าหมาย
	- ร้อยละของเกษตรกรที่สามารถลดค่าใช้จ่ายในการป้องกัน และ กำจัดศัตรูพืชลงได้	- ร้อยละ 80 ขึ้นไป
	- ค่าใช้จ่ายในการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ลดลง	- ร้อยละ 20 ขึ้นไป
	- ร้อยละของเกษตรกรที่ดำเนินการผลิตสารชีวภัณฑ์ต่อเนื่อง	- เทียบกับเป้าหมาย
5. ความพึงพอใจ/ความคิดเห็น	- ระดับความพึงพอใจต่อเนื้อหาหลักสูตรการอบรม	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่ที่ดำเนินโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อวิทยากร	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อสถานที่การจัดฝึกอบรม	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อคุณภาพวัสดุ/อุปกรณ์ ที่ได้รับการสนับสนุน	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความเชื่อมั่นของเจ้าหน้าที่ต่อเกษตรกรที่สามารถนำความรู้ไปผลิตชีวภัณฑ์ใช้เอง	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อโครงการโดยรวม	- ระดับมากขึ้นไป

9. โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร

9.1 กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (ตส.)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินผล
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ - ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 96
1.2 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรม	- จำนวนหลักสูตรที่ใช้ในการอบรม	- เท่ากับเป้าหมาย
2. ผลได้ (Outputs)		
2.1 ครูบัญชีอาสาที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้	- จำนวนครูบัญชีอาสาที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่โครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.2 เกษตรกรที่ได้รับการอบรม	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมจากครูบัญชีอาสา	- เท่ากับเป้าหมาย
2.3 เกษตรกรที่ไปศึกษาดูงาน	- จำนวนเกษตรกรที่ไปศึกษาดูงาน	- เท่ากับเป้าหมาย
2.4 ลูกหลานเกษตรกรทำหน้าที่ยึดเก็บและบันทึกข้อมูล	- จำนวนลูกหลานที่ทำหน้าที่ยึดเก็บและบันทึกข้อมูล	- เท่ากับเป้าหมาย
2.5 การกำกับและการติดตามการจัดทำบัญชี	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการกำกับและแนะนำการจัดทำบัญชีโดยครูบัญชีอาสา - จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการติดตามการจัดทำบัญชีโดยครูบัญชีอาสา	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)		
3.1 ครูบัญชีอาสา นำความรู้ไปถ่ายทอดได้	- ร้อยละของครูบัญชีอาสาที่สามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรได้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
3.2 เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปรับใช้ได้	- ร้อยละของเกษตรกรสามารถจัดทำบัญชีได้ - ร้อยละของเกษตรกรที่มีการจัดทำบัญชีอย่างต่อเนื่อง - ร้อยละของเกษตรกรสามารถนำความรู้จากการทำบัญชีมาใช้วางแผนการใช้จ่ายในการประกอบอาชีพได้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 12 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
3.3 เกษตรกรนำความรู้ที่จากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ได้	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำความรู้จากการไปศึกษาดูงานมาปรับใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินผล
3.4 ลูกหลานเกษตรกร ได้รับการจ้างงาน	- ร้อยละของลูกหลานเกษตรกรที่ได้รับการจ้างงาน สามารถจัดเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูลได้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
3.5 การกำกับและการ ติดตามการจัดทำบัญชี	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีการติดตามการจัดทำบัญชีโดย ครูบัญชีอาสา - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการแนะนำการจัดทำบัญชี โดยครูบัญชีอาสา	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
4. ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ		
	- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการอบรมถ่ายทอดความรู้ จากโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจัดทำบัญชี	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการพาเกษตรกรไปดูงาน	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการจ้างเหมาลูกหลาน เกษตรกรเพื่อทำหน้าที่จัดเก็บและบันทึกข้อมูล	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการกำกับ/ติดตามของ ครูบัญชีอาสา	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	- ระดับมากขึ้นไป

9.2 กรมส่งเสริมสหกรณ์ (กสส.)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินผล
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ - ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ	- ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 96
1.2 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรม	- จำนวนหลักสูตรที่ใช้ในการอบรม	- เท่ากับเป้าหมาย
2. ผลได้ (Outputs)		
2.1 เกษตรกรที่ได้รับการอบรม	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมถ่ายทอดจากโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.2 สหกรณ์ได้รับการสนับสนุนสิ่งก่อสร้าง	- จำนวนสหกรณ์ที่ได้รับการก่อสร้างอาคารอเนกประสงค์แล้วเสร็จ - จำนวนสหกรณ์ที่ได้รับการปรับปรุงอาคารอเนกประสงค์แล้วเสร็จ - จำนวนสหกรณ์ที่ได้รับการก่อสร้างโรงเรือนผลิตอาหารพร้อมห้องน้ำแล้วเสร็จ	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)		
3.1 เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปรับใช้ได้	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปปฏิบัติใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับความรู้จากโครงการเข้าร่วมโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
3.2 สหกรณ์มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการให้บริการแก่สมาชิก	- มีการใช้ประโยชน์จากอาคารอเนกประสงค์/โรงเรือนสิ่งก่อสร้าง - ร้อยละของสมาชิกสหกรณ์สามารถใช้ประโยชน์จากสิ่งก่อสร้าง - มีการรวบรวม/เก็บรักษาผลผลิต	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
4. ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ		
	- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการก่อสร้าง/ปรับปรุง/ต่อเติม	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของสหกรณ์หลังได้รับการสนับสนุน	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	- ระดับมากขึ้นไป

9.3 สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินผล
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ - ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
1.2 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรม	- จำนวนหลักสูตรที่ใช้ในการอบรม	- เท่ากับเป้าหมาย
2. ผลได้ (Outputs)		
2.1 เกษตรกรที่ไปศึกษาดูงาน	- จำนวนเกษตรกรที่เข้าร่วมศึกษาดูงาน	- เท่ากับเป้าหมาย
2.2 เกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	- จำนวนเกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)		
3.1 เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับจากการดูงานมาปรับใช้ได้	- ร้อยละของเกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับจากการไปศึกษาดูงาน มาปรับใช้ในพื้นที่การเกษตรของตนเอง (ตามแนวทางศาสตร์พระราชา) - ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับผลผลิตเพิ่มขึ้นหลังจากนำความรู้ไปใช้	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
3.2 เกษตรกรนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับมาใช้ได้	- ร้อยละของเกษตรกรมีการนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับไปใช้ในพื้นที่ยุทธศาสตร์ของตนเอง	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
4. ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ		
	- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการไปทัศนศึกษาดูงาน	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อปัจจัยการผลิตที่ได้รับสนับสนุน	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	- ระดับมากขึ้นไป

9.4 กรมหม่อนไหม (มม.)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินผล
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ - ความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ - ความเพียงพอของงบประมาณที่ได้รับ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
1.2 หลักสูตรที่ใช้ในการอบรม	- จำนวนหลักสูตรที่ใช้ในการอบรม	- เท่ากับเป้าหมาย
2. ผลได้ (Outputs)		
2.1 เกษตรกรที่ได้รับการอบรม	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการอบรมและถ่ายทอดจากโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
2.2 เกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิต	- จำนวนเกษตรกรได้รับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตจากโครงการ - จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนโรงเลี้ยงไหม	- เท่ากับเป้าหมาย เท่ากับเป้าหมาย
2.3 พัฒนาศักยภาพศูนย์ฯ	- จำนวนพื้นที่ที่ได้รับการขยายแปลงและจัดทำระบบน้ำ	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)		
3.1 เกษตรกรนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปรับใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง	- ร้อยละของเกษตรกรสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมาปรับใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
3.2 เกษตรกรนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับมาใช้ได้	- ร้อยละของเกษตรกรนำปัจจัยการผลิตที่ได้รับการสนับสนุนมาปรับใช้ในพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง - รายได้สุทธิบาทต่อกิโลกรัม - ร้อยละของเกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์จากการสนับสนุนโรงเลี้ยงไหม	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 - เท่ากับเป้าหมาย
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเลี้ยงไหมอุตสาหกรรม	- ไม่น้อยกว่า 6,000 บาท/เดือน
	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีพัฒนาเป็นอาชีพหลัก	- ไม่น้อยกว่า 120 ตัน
	- ผลผลิตไหมมีปริมาณ/คุณภาพเพิ่มขึ้น	- เท่ากับเป้าหมาย
	- ร้อยละของเกษตรกรมีตลาดรองรับผลผลิต	- เท่ากับเป้าหมาย
	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับจากการทำสัญญากับบริษัทผู้รับซื้อผลผลิต	- เท่ากับเป้าหมาย
3.3 ศูนย์ฯ ได้รับการพัฒนา	- ร้อยละของเกษตรกรได้ใช้ประโยชน์จากการขยายแปลงพันธุ์ก่อนหม่อนและจัดทำระบบน้ำ - จำนวนศูนย์ที่สามารถผลิตท่อนพันธุ์หม่อนได้เพิ่มมากขึ้น	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 - เท่ากับเป้าหมาย

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมินผล
3. ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ		
	- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการอบรมถ่ายทอดความรู้จากโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อบริษัทการผลิตที่ได้รับสนับสนุน	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการก่อสร้างโรงเลี้ยงไหม	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อราคา/ตลาด/บริษัทผู้รับซื้อผลผลิต	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อกิจกรรมการขยายแปลงและจัดทำระบบน้ำ (ถามเจ้าหน้าที่ทั้ง 4 ศูนย์)	- ระดับมากขึ้นไป
	- ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการในภาพรวม	- ระดับมากขึ้นไป

10. โครงการพัฒนาผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ปีงบประมาณ 2562

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
งบประมาณ	การเบิกจ่ายงบประมาณ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
2. ผลได้ (Outputs)		
2.1 การพัฒนา YSF เป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่	1) จำนวน YSF ที่ได้รับการพัฒนาเป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่เพิ่มขึ้น 2) ระดับความรู้ความเข้าใจของ YSF และการนำไปใช้ 3) ร้อยละของผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ นวัตกรรม ฐานข้อมูล เครือข่ายในการทำธุรกิจเกษตร และเป็นผู้นำด้านเกษตร 4.0	เทียบกับเป้าหมาย
2.2 การพัฒนาศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่	จำนวนศูนย์บ่มเพาะฯ ที่ได้รับการพัฒนา	เทียบกับเป้าหมาย
3. ผลลัพธ์ (Outcomes)		
3.1 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	1) ร้อยละของ YSF ที่นำความรู้ไปใช้ประโยชน์ 2) ร้อยละของ YSF จัดทำแผนพัฒนากิจกรรมการเกษตรในเชิงธุรกิจเกษตร 3) ร้อยละของ YSF มีแผนธุรกิจเกษตรด้วยนวัตกรรมสร้างสรรค์ 4) ร้อยละของ YSF ที่เป็นผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ได้รับการเสริมสร้างทักษะและต่อยอดองค์ความรู้สู่สากล	เทียบกับเป้าหมาย
3.2 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือด้านการเกษตร	ร้อยละของ YSF ที่เข้าร่วมเป็นเครือข่ายภาคการเกษตร	เทียบกับเป้าหมาย
3.3 ศูนย์บ่มเพาะเกษตรกรรุ่นใหม่มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ	1) จำนวนศูนย์บ่มเพาะฯ ที่มีความพร้อมเป็นศูนย์ต้นแบบ 2) ร้อยละของ YSF ที่ใช้บริการศูนย์บ่มเพาะฯ	เทียบกับเป้าหมาย
3.4 ผลทางเศรษฐกิจ	ร้อยละของ YSF มีรายได้เพิ่มขึ้น	เทียบกับเป้าหมาย
4. ความพึงพอใจของ YSF ที่เข้าร่วมโครงการ		
	1) ระดับความพึงพอใจที่มีต่อนโยบาย/แนวทางการดำเนินงานโครงการ 2) ระดับความพึงพอใจที่มีต่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น	ระดับมากขึ้นไป

11. โครงการพัฒนาสถาบันเกษตรกรจัดเก็บพืชผลทางการเกษตร (แก้มลิง)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1.ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	- ความทันเวลาของงบประมาณที่ได้รับ	- ระยะเวลาตามแผน
	- จำนวนสถาบันฯ ที่เข้าร่วมโครงการ	- ร้อยละ 80
2.กระบวนการ (Processes)	- ร้อยละของสถาบันฯ รู้ว่าสถาบันฯและสมาชิกจะได้รับประโยชน์อะไรจากการเข้าร่วม	- ร้อยละ 80
	- ร้อยละของสถาบันฯ ที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของโครงการได้	- ร้อยละ 80
	- ร้อยละของสถาบันฯ ที่เริ่มก่อสร้างสิ่งก่อสร้างและมีผล	
	ความก้าวหน้าตามแผน	- ร้อยละ 80
3.ผลได้ (Outputs)	- ร้อยละของสถาบันฯ ที่ได้รับอุปกรณ์การช่วยเหลือตามรายการต่างๆ ของโครงการครบถ้วนแล้ว	- ร้อยละ 80
	- ร้อยละของสถาบันฯ ที่ก่อสร้างสิ่งก่อสร้างแล้วเสร็จ	- ร้อยละ 80
	- ร้อยละของสถาบันฯ ที่พร้อมดำเนินธุรกิจตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	- ร้อยละ 80
4.ผลลัพธ์ (Outcomes)	- ร้อยละของสถาบันเกษตรกรที่พร้อมจะเริ่มดำเนินธุรกิจตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	- ร้อยละ 80
	- ร้อยละของสถาบันเกษตรกรที่มีปริมาณธุรกิจรวบรวมผลผลิตหรือการจัดเก็บเพิ่มขึ้น	- ร้อยละ 80
5.ความพึงพอใจ	- ระดับความพึงพอใจที่มีต่อนโยบาย/แนวทางดำเนินงานโครงการ	- ระดับดีขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจที่มีต่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น	
	- ระดับความพึงพอใจที่มีต่อคุณภาพของสิ่งก่อสร้าง และอุปกรณ์ที่ได้รับ	

12. โครงการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 งบประมาณ	- ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่ายเทียบกับที่ได้รับจัดสรร - สัดส่วนงบประมาณที่โครงการอุดหนุนต่อเงินทุนที่สถาบันเกษตรกรสมทบเพิ่มเติม	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96 - ไม่เกินร้อยละ 90
1.2 การบริหารจัดการ	- มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการโครงการ	
1.3 บุคลากร	- จำนวนบุคลากรที่ดำเนินโครงการ	
1.4 วัสดุอุปกรณ์	- จำนวนวัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับการสนับสนุน	
2. กระบวนการ (Processes)		
	- มีการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบของสหกรณ์ - มีการติดตามการดำเนินงานจนแล้วเสร็จตามสัญญา - มีการส่งเสริมให้คำแนะนำและติดตามการใช้ประโยชน์ของเจ้าหน้าที่	
3. ผลได้ (Outputs)		
	- จำนวนสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนอุปกรณ์แปรรูป - จำนวนสถาบันเกษตรกรที่ได้รับคำแนะนำและติดตามการใช้ประโยชน์ - จำนวนสถาบันเกษตรกรที่มีแผนธุรกิจ/กิจกรรมการใช้ประโยชน์	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)		
4.1 การใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน/อุปกรณ์	- จำนวนสถาบันเกษตรกรที่ได้ใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐาน และอุปกรณ์แปรรูป - จำนวนเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์	- มากกว่าร้อยละ 80 -
4.2 การรวบรวมและแปรรูปผลผลิต	- ปริมาณการรวบรวมผลผลิต - มูลค่าการรวบรวมผลผลิต - ปริมาณการแปรรูป/จำหน่ายผลผลิต - มูลค่าการแปรรูป/จำหน่ายผลผลิต	
4.3 การเพิ่มศักยภาพด้านการผลิต/แปรรูป	- ร้อยละของสถาบันเกษตรกรที่ได้รับประโยชน์ในด้านต่างๆ เช่น ลดต้นทุน เพิ่มปริมาณการผลิต และเพิ่มมูลค่าผลผลิต เป็นต้น	
5. ความคิดเห็นและความพึงพอใจ		
	- ระดับความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ - ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการฯ	- มากกว่าระดับปานกลาง "

13. การประเมินผลโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการรวบรวมและการแปรรูปยางพาราในสถาบันเกษตรกร ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	- งบประมาณที่เบิกจ่าย	- ร้อยละ 96 ของ งบประมาณที่ได้รับจัดสรร
2. กระบวนการ (Processes)		
2.1 การประชุมชี้แจง	- จำนวนครั้งที่จัดประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์โครงการฯ - ร้อยละของสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมการประชุม ชี้แจง	- ตามเป้าหมาย - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
2.2 การรับสมัครสถาบันเกษตรกร เข้าร่วมโครงการ	- จำนวนสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกร ที่ร่วมโครงการ - ระดับความเหมาะสมของระยะเวลาการรับสมัคร - ความเหมาะสมของหลักเกณฑ์การคัดเลือก สถาบันเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	- ตามเป้าหมาย - ไม่น้อยกว่าระดับมาก - ไม่น้อยกว่าระดับมาก
2.3 การสนับสนุนอุปกรณ์ และ ก่อสร้างปัจจัยพื้นฐานแก่สถาบัน เกษตรกร	- จำนวนสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุน ปัจจัยพื้นฐานในการรวบรวมยางพารา และอุปกรณ์ เพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปยางพาราขั้นต้นและ ชั้นกลาง - จำนวนสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุน อุปกรณ์แปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา	- ตามเป้าหมาย - ตามเป้าหมาย
3. ผลได้ (Outputs)		
- การจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์ และ ก่อสร้างปัจจัยพื้นฐาน	- จำนวนสถาบันเกษตรกรที่ดำเนินการจัดซื้อจัดหา อุปกรณ์ และก่อสร้างปัจจัยพื้นฐาน แล้วเสร็จ - จำนวนปัจจัยพื้นฐานที่สถาบันเกษตรกรได้รับ - จำนวนอุปกรณ์เพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูป ยางพาราขั้นต้นและชั้นกลาง - จำนวนอุปกรณ์แปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ สถาบันเกษตรกรได้รับ - ระดับความเหมาะสมและเพียงพอของ ปัจจัยพื้นฐานและอุปกรณ์ที่ได้รับ	- ตามเป้าหมาย - ตามเป้าหมาย - ตามเป้าหมาย - ตามเป้าหมาย - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
4. ผลลัพธ์ (Outcomes)		
4.1 ประสิทธิภาพการรวบรวมและ แปรรูปยางพารา	- ระดับการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานและ อุปกรณ์ ที่ได้รับการสนับสนุน - ปริมาณการรวบรวมและแปรรูปยางพารา - มูลค่าผลิตภัณฑ์ที่สถาบันเกษตรกร รวบรวม หรือผลิต	- เพิ่มขึ้น 1.5 แสนตัน - เพิ่มขึ้นจากก่อนมี โครงการ

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
4.2 รายได้	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของเกษตรกรสมาชิกที่มีรายได้เพิ่มขึ้น - จำนวนเกษตรกรสมาชิกที่ขายยางพาราให้สถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ - จำนวนเกษตรกรสมาชิกที่มีรายได้เพิ่มขึ้นมากกว่าหรือ เท่ากับ 1,190 บาท/ราย/ปี - ราคาขายพาราที่เกษตรกรจำหน่ายให้กับสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของเป้าหมาย (เป้าหมาย 42,000 ราย)
4.3 สังคม	<ul style="list-style-type: none"> - การมีส่วนร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของสถาบันเกษตรกรที่สมาชิก/บุคคลทั่วไป มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจรับอุปกรณ์และปัจจัยพื้นฐาน
5. ทักษะและความพึงพอใจ		
	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการ - ระดับความพึงพอใจต่อปัจจัยพื้นฐาน และวัสดุอุปกรณ์ ที่ได้รับ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่น้อยกว่าระดับมาก - ไม่น้อยกว่าระดับมาก

14. โครงการส่งเสริมการใช้ยางในหน่วยงานภาครัฐ

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
	- ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	- ระดับมากขึ้นไป
2. กระบวนการ (Processes)	- มีหลักเกณฑ์และกระบวนการรับซื้อยางที่ชัดเจน	- เท่ากับเป้าหมาย
	- มีหลักเกณฑ์การนำยางไปใช้ที่ชัดเจน	- เท่ากับเป้าหมาย
3. ผลได้ (Outputs)	- ปริมาณยางที่รับซื้อเพื่อให้หน่วยงานนำไปใช้	- เท่ากับเป้าหมาย
	- จำนวนหน่วยงานที่นำยางไปใช้	- เท่ากับเป้าหมาย
	- ปริมาณยางที่หน่วยงานนำไปใช้	- เท่ากับเป้าหมาย
	- ระยะทางที่กรมชลประทานนำยางไปใช้ดำเนินการซ่อมแซม/ปรับปรุง/ก่อสร้างโครงการ โดยใช้ยางพาราเป็นส่วนผสม	- เท่ากับเป้าหมาย
	- ปริมาณยางที่กรมชลประทานนำไปใช้ในการซ่อมแซม/ปรับปรุง/ก่อสร้างโครงการ โดยใช้ยางพาราเป็นส่วนผสม	- เท่ากับเป้าหมาย
4. ผลลัพธ์ (Outcomes)	- จำนวนครัวเรือนที่ได้รับประโยชน์จากการสัญจร/ได้รับความสะดวกในการขนส่ง สินค้าเกษตร	- เท่ากับเป้าหมาย
5. ความพึงพอใจ ต่อโครงการ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อการดำเนินงานโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป

15. โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่สถาบันเกษตรกรเพื่อรวบรวมยาง

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
	- ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	- ระดับมากขึ้นไป
2. กระบวนการ (Processes)	- มีหลักเกณฑ์และกระบวนการรับสมัครเข้าร่วมโครงการที่ชัดเจน	- เท่ากับเป้าหมาย
	- มีการประชุมชี้แจง ประชาสัมพันธ์โครงการที่ชัดเจนและทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย	- เท่ากับเป้าหมาย
	- มีคณะกรรมการบริหารโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อรวบรวมยางพารา	- เท่ากับเป้าหมาย
	- มีคณะกรรมการบริหารโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพื่อรวบรวมยางพารา ระดับจังหวัด	- เท่ากับเป้าหมาย
	- จำนวนครั้งในการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
	- จำนวนครั้งในการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการระดับจังหวัด	- เท่ากับเป้าหมาย
	- ระดับความเหมาะสมของการกำหนดคุณสมบัติของสถาบันเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- จำนวนครั้งการติดตาม ให้คำแนะนำ ปรีกษาแก่สถาบันเกษตรกรที่ได้รับสินเชื่อจากโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
3) ผลได้ (Outcomes)	- จำนวนสถาบันเกษตรกรที่สมัครเข้าร่วมโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
	- จำนวนสถาบันเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อดำเนินธุรกิจรวบรวมยางพารา	- เท่ากับเป้าหมาย
	- ปริมาณยางพาราที่สถาบันเกษตรกรรับซื้อจากเกษตรกรโดยใช้เงินทุนหมุนเวียนจากโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
	- ร้อยละของสถาบันเกษตรกรได้นำเงินสินเชื่อไปใช้ในการรวบรวมยางพาราตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ	- เท่ากับเป้าหมาย
4) ความพึงพอใจ ต่อโครงการ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจของสถาบันเกษตรกรต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป

16. โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง)

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	- ร้อยละของการเบิกจ่ายงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96
	- ความทันเวลาและความเพียงพอของงบประมาณ	- ระดับมากขึ้นไป
2. กระบวนการ (Processes)	- มีหลักเกณฑ์และกระบวนการรับสมัครเข้าร่วมโครงการที่ชัดเจน	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- มีการประชุมชี้แจงโครงการที่ชัดเจนและทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- มีการประชาสัมพันธ์โครงการผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างทั่วถึง	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- มีคณะกรรมการบริหารโครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง)	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- มีคณะทำงานชดเชยดอกเบี้ย โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง)	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- มีคณะทำงานตรวจสอบตัวอย่าง โครงการสนับสนุนสินเชื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนแก่ผู้ประกอบการยาง (ยางแห้ง)	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- จำนวนครั้งในการจัดประชุมคณะกรรมการบริหารโครงการ	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- จำนวนครั้งในการจัดประชุมคณะทำงานชดเชยดอกเบี้ย	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- จำนวนครั้งในการจัดประชุมคณะทำงานตรวจสอบตัวอย่าง	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- ระดับความเหมาะสมของการกำหนดคุณสมบัติของผู้ประกอบการยางที่เข้าร่วมโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป
3 ผลได้ (Outputs)	- จำนวนผู้ประกอบการยางที่สมัครเข้าร่วมโครงการ	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- จำนวนผู้ประกอบการยางที่ได้รับการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อดำเนินธุรกิจรวบรวมยางพารา	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- ปริมาณยางพาราที่ผู้ประกอบการรับซื้อจากเกษตรกรโดยใช้เงินทุนหมุนเวียนจากโครงการ	- เท่ากับกับเป้าหมาย
	- ร้อยละของผู้ประกอบการยางได้นำเงินสินเชื่อไปใช้ในการรวบรวมยางพาราตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ	- เท่ากับกับเป้าหมาย
4 ความพึงพอใจต่อโครงการ	- ระดับความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ต่อโครงการ	- ระดับมากขึ้นไป

17. โครงการยกระดับโครงสร้างการผลิตในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปอย่างครบวงจร

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	- จำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรร - ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่าย	- เทียบกับเป้าหมาย - เทียบกับเป้าหมาย
2. กระบวนการ (Processes)	- ร้อยละของการรับทราบข่าวสารกิจกรรม - ร้อยละของการรับรู้ข่าวสารต่อการสนับสนุนของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม	- เทียบกับเป้าหมาย
3. ผลได้ (Outputs)	- ร้อยละของ SMEs /เกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอด - ร้อยละของ SMEs /เกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมพัฒนาการแปรรูป - ร้อยละของ SMEs ที่ได้รับการสนับสนุนเครื่องจักร/อุปกรณ์แปรรูป - ร้อยละของ SMEs ที่ได้รับการพัฒนาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล/อัตโนมัติ - ร้อยละของกิจกรรมที่ได้รับการยกระดับและมีความพร้อมในการให้บริการ	- เทียบกับเป้าหมาย - เทียบกับเป้าหมาย - เทียบกับเป้าหมาย - เทียบกับเป้าหมาย - เทียบกับเป้าหมาย
4. ผลลัพธ์ (Outcomes)	- ร้อยละของ SMEs ที่ลดของเสีย *	- เทียบกับเป้าหมาย
5. ความพึงพอใจ	- ร้อยละของ SMEs มีต้นทุนลดลง - ร้อยละของ SMEs มียอดขายเพิ่มขึ้น - ร้อยละของการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ - ร้อยละของการนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อ - ระดับความพึงพอใจต่อหลักสูตรการอบรม - ระดับความพึงพอใจต่อกระบวนการทำงาน	- ระดับปานกลางขึ้นไป

18. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการบริหารธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวนงบประมาณที่ได้รับจัดสรร - ร้อยละของงบประมาณที่เบิกจ่าย - จำนวนหลักสูตรที่จัดการพัฒนาความรู้ตามแผนปฏิบัติงาน 	- เทียบกับเป้าหมาย
2. กระบวนการ (Processes)	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของประเภทสถานประกอบการ - ร้อยละของขนาดสถานประกอบการ - ร้อยละของการรับทราบข้อมูลข่าวสารกิจกรรม - ร้อยละของ SMEs ที่ผ่านการพิจารณาเข้าร่วมโครงการ 	- เทียบกับเป้าหมาย
3. ผลได้ (Outputs)	<ul style="list-style-type: none"> - จำนวน SMEs ที่ผ่านการอบรมและการให้คำปรึกษา 	- เทียบกับเป้าหมาย
4. ผลลัพธ์ (Outcomes)	<ul style="list-style-type: none"> - ร้อยละของ SMEs ที่ลดของเสีย - ร้อยละของ SMEs ที่มีต้นทุนลดลง - ร้อยละของ SMEs ที่มียอดขายเพิ่มขึ้น - ร้อยละของ SMEs ที่นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดต่อ 	- เทียบกับเป้าหมาย
5. ความพึงพอใจ	<ul style="list-style-type: none"> - ระดับความพึงพอใจต่อโครงการ - ระดับความพึงพอใจต่อการให้คำแนะนำ - ระดับความพึงพอใจต่อกระบวนการดำเนินงาน 	- ระดับปานกลางขึ้นไป

19. โครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค
ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 งบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่เบิกจ่าย - ความเพียงพอ/ความทันเวลาของงบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96 - ทันตามแผน
1.2 เกษตรกรที่สนใจทำ	- จำนวนเกษตรกรที่สนใจทำเกษตรแบบอินทรีย์ที่สมัคร	- เทียบกับเป้าหมาย
1.3 องค์กรความรู้	- จำนวนหลักสูตรที่ใช้ในการอบรม	- เทียบกับเป้าหมาย
2. กระบวนการ (Processes)		
2.1 การจัดตั้งคณะทำงาน	- มีการจัดตั้งคณะทำงานในการดำเนินโครงการ - จำนวนครั้งการจัดประชุมคณะทำงานฯ	- ดำเนินการได้ตามแผน - เทียบกับเป้าหมาย
2.2 การจัดฝึกอบรม	- จำนวนครั้งในการจัดฝึกอบรม	- เทียบกับเป้าหมาย
2.3 การจัดประชุมเจรจาการค้า และจัดกิจกรรมเชื่อมโยงการตลาด	- จำนวนครั้งในการจัดประชุมเจรจาและจัดกิจกรรม เชื่อมโยงการตลาด	- เทียบกับเป้าหมาย
3. ผลได้ (Outputs)		
3.1 การได้รับการถ่ายทอด ความรู้ของเกษตรกร	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้	- เทียบกับเป้าหมาย
3.2 การพัฒนาและเข้าสู่ เกษตรอินทรีย์	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการพัฒนาและเข้าสู่เกษตร อินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐ	- เทียบกับเป้าหมาย
4. ผลลัพธ์ (Outcomes)		
4.1 แผนพัฒนาธุรกิจชุมชน สินค้าเกษตรอินทรีย์	- ร้อยละของกลุ่มเกษตรกรที่มีแผนพัฒนาธุรกิจชุมชน สินค้าเกษตรอินทรีย์	- ร้อยละ 60
4.2 การจับคู่ตลาดสินค้า อินทรีย์	- ร้อยละของกลุ่มเกษตรกรที่มีการจับคู่ตลาดสินค้า เกษตรอินทรีย์	- ร้อยละ 60
4.3 พื้นที่เกษตรอินทรีย์	- จำนวนพื้นที่เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)	- เทียบกับเป้าหมาย
4.4 การทำเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วนร่วม (PGS)	- ร้อยละของเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ แบบมีส่วน ร่วม (PGS)	- ร้อยละ 60
4.6 รายได้ของเกษตรกร	- ร้อยละของรายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น	- ร้อยละ 5
4.5 การจำหน่ายสินค้า เกษตรอินทรีย์	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีช่องทางการจำหน่ายสินค้า เกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้น	- ร้อยละ 60
5. ความคิดเห็น/ความพึง พอใจของเกษตรกร		
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการถ่ายทอด ความรู้ (หลักสูตร/ระยะเวลา/สถานที่จัดอบรม/วิทยากร)	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความรู้/ความเข้าใจของเกษตรกรต่อหลักสูตรที่ ได้รับอบรม	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับการนำความรู้จากการถ่ายทอดไปใช้ประโยชน์	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อการดำเนินงานโครงการฯ	- ระดับมากขึ้นไป

20. โครงการเพิ่มทักษะอาชีพแก่เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผลการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1. ปัจจัยนำเข้า (Inputs)		
1.1 งบประมาณ	- จำนวนงบประมาณที่เบิกจ่าย - ความเพียงพอ/ความทันเวลาของ งบประมาณ	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 96 - ทันทตามแผน
1.2 เกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ	- จำนวนเกษตรกรผู้ลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐที่สมัครเข้าร่วมโครงการ	- เทียบกับเป้าหมาย
1.3 ปัจจัยการผลิต	- จำนวนปัจจัยการผลิตที่มอบให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ - ความทันเวลาของปัจจัยการผลิต	- เทียบกับเป้าหมาย - ทันทตามแผน
1.4 องค์ความรู้	- จำนวนหลักสูตรที่ใช้ในการอบรม	- เทียบกับเป้าหมาย
2. กระบวนการ (Processes)		
2.1 การคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ	- มีการคัดเลือกเกษตรกรเข้าร่วมโครงการตามคุณสมบัติที่กำหนด	- ดำเนินการได้ทันตามแผนที่กำหนด
2.2 การจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้/ศึกษา ดูงาน	- จำนวนครั้งในการจัดอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้/ศึกษา ดูงาน	- เทียบกับเป้าหมาย
2.3 การมอบปัจจัยการผลิตแก่เกษตรกร	- จำนวนปัจจัยการผลิตที่มอบให้เกษตรกร	- เทียบกับเป้าหมาย
2.4 การติดตามผลการดำเนินงาน	- จำนวนครั้งในการติดตามผลการดำเนินงาน	- เทียบกับเป้าหมาย
3. ผลได้ (Outputs)		
3.1 การรับทราบข้อมูลข่าวสารของเกษตรกร	- ร้อยละของเกษตรกรที่ได้รับการประชาสัมพันธ์โครงการ (ประเภทสื่อ/ความถี่)	- มากกว่าร้อยละ 60
3.2 การเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการคัดเลือกเพื่อเข้าร่วมโครงการ	- เทียบกับเป้าหมาย
3.3 การถ่ายทอดความรู้/ศึกษา ดูงาน	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้/ศึกษา ดูงาน	- เทียบกับเป้าหมาย
3.4 การสนับสนุนจากโครงการ	- จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการสนับสนุนจากโครงการ (ปัจจัยการผลิต/ค่าเบี้ยเลี้ยง/ที่พัก/ค่าพาหนะ)	- เทียบกับเป้าหมาย

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
4. ผลลัพธ์เบื้องต้น (Outcomes)		
4.1 การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	- ร้อยละของเกษตรกรที่นำความรู้จาก การอบรมไปใช้ประโยชน์	- มากกว่าร้อยละ 60
4.2 การถ่ายทอดความรู้ไปสู่เกษตรกรรายอื่น	- ร้อยละของเกษตรกรที่ถ่ายทอดความรู้ ให้เกษตรกรรายอื่น	
4.3 รายได้ของเกษตรกรเพิ่มขึ้น	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีรายได้จากการ ประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น	- มากกว่าร้อยละ 60
5. ความคิดเห็น/ความพึงพอใจของ เกษตรกรและเจ้าหน้าที่		
	- ระดับความรู้ ความเข้าใจของเกษตรกร ต่อหลักสูตรที่ได้รับอบรม	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับการนำความรู้จากการถ่ายทอดไป ใช้ประโยชน์	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความคิดเห็นของเกษตรกรต่อ ปัจจัยการผลิตที่ได้รับ (คุณภาพ/ ปริมาณ/ความทันเวลา)	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อ การถ่ายทอดรู้/ศึกษาดูงาน (หลักสูตร/ วิทยากร/ระยะเวลา/สถานที่จัดอบรม เป็นต้น)	- ระดับมากขึ้นไป
	- ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนิน โครงการฯ	- ระดับมากขึ้นไป

21. โครงการจ้างแรงงานชลประทานสร้างรายได้แก่เกษตรกร

ประเด็นและตัวชี้วัดการประเมินผล

ประเด็น	ตัวชี้วัด	เกณฑ์การประเมิน
1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs)	- จำนวนงบประมาณที่เบิกจ่าย	- ร้อยละ 76 ของงบประมาณที่ได้รับจัดสรร
2) ผลได้ (Outputs)		
- การจ้างงาน	- จำนวนเกษตรกรที่รับจ้างเป็นแรงงานในโครงการ - จำนวนโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาโครงการชลประทานจังหวัด ที่ได้รับการซ่อมแซม บำรุงรักษา	- เท่ากับเป้าหมาย - เท่ากับเป้าหมาย
3) ผลลัพธ์ (Outcomes)		
3.1) เศรษฐกิจ	- รายได้เฉลี่ยต่อรายที่เกษตรกรได้รับจากโครงการ	- เพิ่มขึ้นจากก่อนเข้าร่วมโครงการ
3.2) สังคม	- ร้อยละของเกษตรกรที่มีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจร่วมกันซ่อมแซมบำรุงรักษาระบบชลประทานให้ตรงกับความต้องการ - ระดับความสัมพันธ์ และความร่วมมือระหว่างกลุ่มผู้ใช้น้ำต่าง ๆ ในพื้นที่ - ระดับการสร้างควมสามัคคีในชุมชน	- ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 - ไม่น้อยกว่าระดับมาก - ไม่น้อยกว่าระดับมาก
3.3) ความพึงพอใจของเกษตรกร	- ระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานโครงการ - ระดับความพึงพอใจต่อรายได้ที่ได้รับ	- ไม่น้อยกว่าระดับมาก - ไม่น้อยกว่าระดับมาก

ศูนย์ประเมินผล สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ 0 2579 0555 โทรสาร 0 2579 2670

<http://www.eva.oae.go.th>

